

Handwritten text, possibly a title or page number, which is extremely faint and illegible.

Schriftenreihe des Instituts für sorbische Volksforschung

Spisy

Instituta za serbski ludospyt

8

1958

VOLKSEIGENER VERLAG DOMOWINA BAUTZEN

Spisy Instituta za serbski ludospyt

ĆIŠINSKEHO LISTOWANJE Z MUKU A ČERNYM

wudaŕoj z přispomnjenjemi
Mikławš Krječmař a Pawoł Nowotny

1958

LUDOWE NAKŁADNISTWO DOMOWINA BUDYŠIN

[Bart] Čišinski, [Jakub]

Mūka, [Arnošt]

- Černy, Adolf

Sächsische
Landesbibliothek
Dresden

59/227

Wozjewjone pod licencnym čisłom 1407 Zarjada za literaturu a nakladnistwo
Němskeje demokratiskeje republiki

Čišć: Nowa Doba, čišćernja Domowiny, w Budyšinje (III/4/9)

1958 III 1569

Wobsah

Předslowo VII

I. džěl

Čišinskeho listowanje z dr. Arnoštom Muku 1

Přispomnjenja 267

II. džěl

Čišinskeho listowanje z Adolfom Černym 367

Přispomnjenja 467

Předstowo

Hdy so Muka a Čišinski přeni raz w žiwjenju wohladaštaj, wo tym dotal znate žórła ničo njenaspominaja. Ale móžemy za to měć, zo so Muka a Čišinski wosobinsce zeznaštaj w léce 1876, na druhej „Chrósćičanskej schadźowance serbskeje studowaceje mlodosće“, kotraž so swjećeše 6. žnjeńca toho léta w Chrósćicach. Dwajadwacećilětny Ernst Muka studowaše tehdy wot léta 1874 w Lipsku klasisku filologiju a słowjanski rěčespyt, dvě léce mlódši Jakub Bart bě runje wuchodzil šěstu rjadownju němskeho małostronskeho gimnazija w Praze jako chowanc Serbskeho seminara. Na druhej schadźowance studowaceje mlodžiny so tež postaji, zo budže so město dotalneho, cyle njedosahaceho dopisowanja mjez jednotliwymi serbskimi studentskimi towarstwami wudawać časopis za serbskich studentow a za serbski lud, „Lipa Serbska“. Wosebje tutoho časopisa dla sej Lipsčanscy a Prascy bórže husćišo dopisowachu. Ale horstka listow, kotrež su so ze wzajomneho listowanja mjez Muku a Čišinskim z toho časa dochowale, hišće na to njepokazuje, zo měrny Muka a temperamentny Bart zwjazataj přecelstwo na čas žiwjenja. Tola samsny žiwjenski zaměr, wutrajne njesprócniwe a woporniwe džělo za Serbow jeju bórže zbliži a buštaj sprawnaj, wěrnaj a swěrnaj serbskaj přecelej. Jenajki žiwjenski wosud jeju přecelstwo hišće bóle skrući: wobaj dyrbještaj nimale cyle swoje žiwjenje w swoim powołanju cuzym sluzić jako serbskaj eksulantaj. Ani to jimaj njebě popřate, zo byštaj móhłoj w samsnym městnje abo znamjenša blisko sebje skutkować. Hdyž bě Čišinski wot léta 1884 w Radworju za kapłana, běchu mlodeho gimnazijneho wučerja Muku hižo léto prjedy z Budyšina do Kamjenicy (džensa Karl-Marx-Stadt) wušćuwali, a hdyž bu Čišinski w léce 1896 do Kamjenicy přesadženy, wučese Muka hižo dzewjeć lět we Freiberku. Za tutón dolhi čas wot léta 1883—1909 so Muka a Čišinski hdys a hdys wopytaštaj, widžeštaj so na zhromadźiznach Maćicy Serbskeje a zetkawaštaj so na schadźowankach Lužicarjow pola wótca Jakuba Herrmanna we Wotrowje, hewak pak móžeštaj sej jenož mjenje bóle často dopisować wo serbskich naležnosćach, wo swoim serbskim džěle a prócowanju. Čišinski wě

zwjetša wo kóždym nowym Mukowym džěle, hdyž hakle nastawa, a pisa swojemu přećelej wo kóždej swojej nowej zběrce basni, mnohu rukopisnu zběrku jemu sće z próstwu, zo by ju „z brylu a kritiskim wóčkom“ přehladał, swoje rady a přeća wuprajil a druhdy tež pomhał namakać nakładnika. Ale tež mnohu powěsć ze žiwjenja wobeju přećelow w jeju wzajomnym dopisowanju namakamy. A tak stejitaj Muka a Čišinski we svojich listach před nami jako wěrnaj a swěrnaj přećelej a bratřaj, jako krutaj a njepowalnaj stolpaj w narodnym boju; přećiwjenja a nadpady ani z cuzeho lěhwa, ani z lěhwa serbskich renegatow njemóžeja jeju powalić: Kruće staj přeswědčenaj, zo je jeju woporniwe a njesprócne džělo za Serbow jeju žiwjenski nadawk, kotryž dyrbitaj přeco pjelnić, kóždy na swoje wašnje a po svojich darach, kaž běštaj sej to hižo slubiłoj w młodostnym zahorjenju studentskich lět.

Adolf Černý a Čišinski so najskerje w prózdninach 1884 přeni raz widžeštaj, bliže pak so hakle w léce 1886 zeznaštaj, hdyž Černý jako młody wučer kapłana Čišinskeho w Radworju wopyta. Jenajke narodne a literarne zajimy wobeju basnikow bórze zblížichu. W prózdninach léta 1887, hdyž Černý wot 17. julija hač do 8. septembra w Serbach přebywaše, so Čišinski a Černý něšto razow zeńdžeštaj a so tak spřećelištaj, zo w jeju listach bórze čitamy město cuzeho „Wy“ a „Luby słowjanski přećelo“ dowěrne „Ty“ a „Lubši bratřiko.“ Hrožeše-li tutomu wěrnemu a swěrnemu a nutrnemu přećelstwu mjez Čišinskim a Černym někajka disharmonija kaž w léce 1888 dla wudaća „Přirody a wutroby“ w Černeho „Serbskej knihowni“, bu z Černeho něžnym a měrnym wašnjom wotstronjena a přećelstwo traješe dale njezměnjene a njemućene hač do Čišinskeho smjerće. Přez wjace hač dwaj lětdžesatkaj je Černý ze svojimi wuběrnymi přełožkami z Čišinskeho poezije a ze svojimi wěrnymi a kritiskimi rozprawami wo kóždej nowej zběrce basni Čišinskeho, wosebje we swoim „Słowanskim Přehledze“, poeziju svojeho přećela přibližal nic jenož svojim krajanam, ale wšěm Słowjanam; mjez Čechami pak bu Čišinski přez Černeho prócowanje nimale bóle znaty a wažený hač we swojej serbskej domiznje.

Mukowe listy, dopisnicy a wizitki Čišinskemu slane su so z wulkeho džěla wuchowale, ale jenož wotpisane, listy a dopisnicy, kotrež je Čišinski Muce slał, mamy nimale wšě, a to přěnjotne.

Mukowe listy Čišinskemu so dołho w archiwje Maćicy Serbskeje chowachu. Zo so Čišinskeho zawostajena korespondenca, to rěka listy jemu pisane, po jeho smjerći njezhubichu, wo to so Muka

postara. Hdyž bě zhonil, zo chce bratr njeboh Čišinskeho 30. nazymnika 1909 wšě wěcy swojeho bratra na přesadźowanje předać, napisa hnydom tehdyšemu Chróscičanskemu kapłanej Jurijej Delanej, pozdžišemu Bačońskemu fararjej, zo by so w tej naležnosći mjez druhimi tež wo to postarał, zo by Čišinskeho zawostajenu korespondencu dóstał archiw Maćicy Serbskeje. Wo to so Delan tež postara. Hdyž l. 1922 pytach za swoje džělo wo Čišinskim hišće njeznate žórła, zhonich wot knjeza far. Delana wo Čišinskeho korespondency. Wyši wučer Michał Wjerab, tehdyši kustos Serbskeho muzeja, w kotrymž so tež archiw Maćicy Serbskeje chowaše, mi Čišinskeho korespondencu přecelnje požči. Z njeje sej nimo druhich listow wotpisach wosebje wšě Mukowe a Černeho listy a potom wšu Čišinskeho korespondencu zaso do archiwu Maćicy Serbskeje wróćich, Mukowe listy hišće nimale wšě z originalemi přirunawši. W archiwje Maćicy Serbskeje so Čišinskeho korespondenca dale chowaše hač do čorneje srjedy 25. žnjeńca 1937. Tehdy gestapo tež cyły archiw Maćicy Serbskeje rubi, a wot toho časa su tež Mukowe listy Čišinskemu zhubjene. Wšěch Mukowych listow Čišinskemu je so wotpisanych wuchowało 138; to pak njejsu wšě listy, kotrež je Muka Čišinskemu pisał. Druhdy wotmołwja Čišinski Muce na dopis, kotryž wjace nimamy. Wosebje z lět 1876—1881 je so tójšto listow z Lipska, pak Mukowych, pak towarstwa Sorabica zhubilo. Ani jedyn list Sorabica, Serbowce w tych lětach pisany, njeje do rukopisnych Serbowkow tych lět přiwjazany, a tola namakamy w někotrych lětnikach z toho časa listy druhich serbskich studentskich towarstwow. Po kajkej zasadze pak so w Serbowce w tym nastupanju postupowaše, wěmy wot Mikławša Bjedricha, pozdžišeho Radlubina, kiž jako dopisowar Serbowki na lěto 1877—1878 do Serbowki toho lěta napisa „Krótki referat wo listowanju z jednotliwymi towarstwami“, w kotrymž čitamy: „Štóž z cyla wažnosć listowanja z jednotliwymi towarstwami póznawa, přispěje tež slědowacym rynčkam wěstu plaćiwosć, jelizo nic za přitomnosć, dha tola za přichodne časy. Po prawym drje je tajki referat do cyla njetřebny, dokelž móhłe džě so, kaž je so to zańdžene lěta Serbowki stawało, wšitke listy pak do Serbowki zapisać, pak zawjazać; tola dokelž su so do mnohich listow tam a sem nuzne, privatne wěcy zapletle a zaplesć dyrbjale, je so to wostajilo, přetož do Serbowki, kiž ma być powšitkowna, za wšěch zajimawa, so privatne rozryčowanja atd. njehodža. Duž mějach za nuzne, zo bychy so znajmjeńša najwažniše wěcy zapisałe, zo so tola njeby wšo zhubilo.“ Dale pisa, kelko listow je Serbowka jednotliwym serbskim student-

skim towarstwam w tutym lěće pisała a wot kotrych je wotmołwy dóstała. Započinajo ze Sorabicom zapisuje: „Do Lipska smy pisali dwaj listaj (to r. officielnje), a to přeni wokoło hód k k. Holanej. Tutón wopriješe powjesće wo wobstejenjach a naležnosćach našeho towarstwa a dale někotre słowčka wo „Lipje Serbskej“, kotrejež č. I. bě někotre njedzele prjedy wušło. Na to wotmołwi k. Kral, sob. Sorabica w Lipsku. Što je po prawym pisał, njewěm, dokelž běše privatny list, jeno tak wjele sym zhonił, zo chcyše, zo bychmy tež jemu, jako hłownemu staršemu schadźowanki, wosebje list pisali, štož tež k. Libš činješe. Druhi list pisaše so bliže swjatkow, a to k. Kralej, tola njewěm, kak je so jemu zešlo, dokelž wotmołwa wuwosta. Potajkim njemóžu wo wobstejenjach Lipsčanskeho „Sorabica“ zcyła pisać. Z tym pak njecham prajić, zo Lipsčanscy zcyła swoju winowatosć dopjelnili njejsu, wjele bóle su so, njecham prajić kóždy tydzeń, ale tola znajmjeńša kóždy měsac wot teho abo tamneho sobustawa listy do Lipska pisaše a tež wotmołwile, zo smy tak skoro wšo z privatnych listow zhonili“. Tež z lět 1882—1897 nimamy ani jedyn Mukowy list, ale tež wot Čišinskeho je jich z toho časa jara mało. Muka běše wot lěta 1887 we Freiberku, Čišinski wot lěta 1888 hač do lěta 1896 w Drježdžanach a potom w Kamjenicy. Tuž drje so čascišo wopytaštaj a sej mało dopisowaštaj. Muka Čišinskemu wěsće wotmołwješe, ale jeho listy Čišinskemu z toho časa su wšě zhubjene.

Tež Čišinskeho listy Muce budžechu při samym samsny wosud měle kaž originale Mukowych listow Čišinskemu. Před sudženjom serbskich wótčincow po přenjeje swětowej wójnje dyr- bješe Muka wšě swoje listy, wot Serbow a druhich Słowjanow jemu pisane, wotedać přepytowanskemu sudnikej Georgijej a tak přiń- džechu tute listy do rukow statneho řečnistwa (krajneho sudnika Georgija a statneho řečnika Weilanda), hdžež wostachu wot 12. IV. 1919 hač do 16. I. 1920. Hdyž buchu wrócene, Muka wězo „krajnemu měrej“ wjace njewěrješe a dari wšu swoju korespondencu wot Słowjanow a Njesłowjanow w lěće 1921 Narodnemu muzejej w Praze. Z tuteje korespondency sej z dowolnosću knjenje Mucyneje z lěta 1937 nimo listow někotrych druhich serbskich prócowarjow wot- pisach wšě listy Čišinskeho, kotrychž je 210. Wša Mukowa korespon- denca je so kaž z dźiwom wuchowala přez cyły čas němskeje oku- pacije Čech a Morawy; pak bě gestapo, kotrež tola hewak slědžeše a čušleše za kóžděj serbskej knihu, za kóždym serbskim pismom, na Mukowu korespondencu w archiwje Narodneho muzeja w Praze

někak pozabylo, pak woprawdže wěrješe do tysacletneho traća narubjeneje Wulkoněmskeje.

Tež wzajomne listowanje mjez Čišinskim a Černym je so jenož zdžela wuchowalo. Kaž hižo naspomnichmy, běchu Černeho listy, kotrež bě Čišinskemu wot wulkeho rózka 1887 hač do meje 1909 pisał, hač do 24. 8. 1937 w literárnym zawostajenstwje Čišinskeho w archiwje Serbskeho muzeja w Serbskim domje w Budyšinje. Wot toho dnja su zhubjene a mamy jenož wotpisk z lěta 1922. Čišinskeho listy pak, kotrež Černý starosciwje chowaše, gestapowcy w nalěcu 1939 ze wšej bohatej korespondencu z cyłym słowjanskim swětom Černemu rubichu. Před dwěmaj lětomaj pak so tute listy Čišinskeho Černemu w aktach gestapa zaso namakachu; tuž móžeše Pawoł Nowotny přihotować wzajomnu korespondencu mjez Čišinskim a Černym a ju wozjewić jako II. džěl edicije Čišinskeho listowanja z Muku a Černym.

Tuteje korespondency mjez Čišinskim a Černym je wjele mjenje hač listowanja mjez Muku a Čišinskim. Černeho listow Čišinskemu mamy dotal jenož 32, Čišinskeho listow Černemu pak 73. Wzajomne dopisowanje mjez Čišinskim a Černym traješe wjele krótsi čas a dyrbimy tež na to džiwac, zo sej Černý tež z druhimi wuznamnymi Serbami dopisowaše, kaž z Hórnikom a Muku — Černeho listow Muce je přez dwěscě.

Mukowe, Černeho a Čišinskeho listy, kotrež tu přeni raz wozjewjamy, kryja so z originalemi po wobsahu, prawopisu a formje. Jenož jasne přepisanja su porjedžene. Do nich ličimy tež wuwostajenje smužkow; tute smój dopjelniłoj na to džiwajo, zo su listy husto pisane „z khwatkom“ abo samo „z wulkim khwatkom“, při čimž so wězo na interpunkciju snadno zabudže. „Z khwatkom“ wuwostajene słowa su tež dopjelnjene, stoja pak w spinkach [], tak zo je čitar hnydom póznaje jako dopjelnjenja. Njedatowanym listam a dopisnicam smój datum dałoj po wobsahu abo — pola dopisnicow — po póstowym kołku; tajke dopjelnjene datum je tež w spinkach. Po kromach někotrych listow připisane sady čitar na kóncu listow namaka.

Ze wzajomneho listowanja Muki a Čišinskeho wuńdžechu dotal jenož „Tři listy Jakuba Čišinskeho z Waldernbacha“ z lěta 1901 w Lětopisu A 3, z častymi citatami z Mukowych listow Čišinskemu zetkawa so čitar w knize Jakub Bart-Čišinski (1933) a w nastawku „Lipa Serbska“ w Lětopisu A 1, hdžež je tež mnoho citatow z Čišinskeho listow Muce. Wšě listy Čišinskeho Muce wužiju při spisanju noweho, nadrobnišeho žiwjenjopisa Čišinskeho.

Ze wzajemneho listowanja mjez Čišinskim a Černym buchu dotal wozjewjene w „Slovanskim Přehledže 1914—1924“ na str. 24—26 pod napismom „Ukázky z korespondence Adolfa Černého s Jakubem Bartem-Čišinským“ tři listy a to z 20. IX. 1887, z 30. XII. 1899 a z 18. VIII. 1906. List z 18. VIII. 1906, kotryž Černý Čišinskemu pósła k jeho pjeódzesaćinam, je wozjewjeny w nastawku „Čišinskeho abrahamowiny 1906“ w ČSM 1927 str. 55—68. Citaty z Černeho listow namakaja so w knize „Jakub Bart-Čišinski“, Budyšin 1933.

Zo dyrbjachmoj k ediciji dotal nahromadženeje wzajomneje korespondency mjez Muku a Čišinskim přidać poměrnje dosć „Porjedženkow“, njeje naju wina. Přenich džesać listnow listowanja čišćer-
nja wućišća přez njedorozumjenje bjez rewizije wobdžělowarjow.

Wozjewjejo wzajomne listowanje Muki a Čišinskeho džakownje spominam na njeboh fararja Jurja Delana, kiž mje na Čišinskeho korespondencu skedźbni, na njeboh wyšeho wučerja Michała Wjeraba, kiž mi Čišinskeho listowanje z archiwa Maćicy Serbskeje zwólniwje požči, na njeboh knjeni Losku Mucynu, kotraž mi hižo pjeć lět po smjerći swojeho mandželskeho dowoli wužić jeho korespondencu, a na njeboh dra Józefa Volfa, direktora knihownje Narodneho muzeja w Praze, za jeho zwólniwosć a přecelnosć při požčowanju Mukoweje korespondency k wotpisowanju; dale so džakuju knjezej dřej Miloslavej Novotnemu, kiž bě po smjerći dra Volfa wot lěta 1937 z direktorom knihownje Narodneho muzeja, a to wosebje za to, zo je w ćežkich časach fašistiskeje okupacije Čech a Morawy wšu Mukowu korespondencu wuchował.

Zo směmoj ze wzajomnej korespondencu mjez Muku a Čišinskim zdobom tež wozjewić listowanje mjez Čišinskim a Černym, za to smój jara džakownaj knjeni Boženje Černej, wudowje po Adolfu Černym, kotraž na wosebne a přecelne wašnje dowoli, zo směmoj listy jeje njeboh mandželskeho, Čišinskemu pisane, hižo nětkle, něšto lět po jeho smjerći, wozjewić.

Njeh je tuto listowanje z trajacym pomnikom wěrneho a swěrneho přecelstwa mjez Muku a Čišinskim, kotrež přez něšto lětdžesatkow přewodžeše jich njesprócniwe džělo za lepší přichod Serbow, njeh pak je tež nic jenož za wotrjadnikow, ale za wšěch swěrných Serbow z wažnym žórłom za dokładniše póznaće žiwjenja a džěla Muki a Čišinskeho a Černeho njewustawaceho prócowanja na polu česko-serbskeje wzajomnosće.

W Praze, dnja 3. nalětnika 1958

Mikławš Krječmar a Pawoł Nowotny

I. dźěl

ĆIŠINSKI A MUKA

Jeju wzajomne dopisowanje

Z Prahi, dzeń 10. mërca 1877.

Luby Muka!

Twój posledni list¹ je mje wulce zrudził haj trochu rozhněwał spóznavši, zo sy teho zabył, štož sy nam w přenim lisće pisał a žadał, zo bych Ći mjenujcy hako přećelej pisał, wšo kaž sebi runje myslu, a zo so ničo za zle brać njesmě. Tola njehladajo temu všemu to hišće ani wěrnó njeje, štož mi wumjetuješ; měnju programowu naležnosć. Kaž stajnje chcu Ći tež džensa wo tutym we mjenje Serbowki² pisać.

Z přenje by Waša winowatosć byla, zo byšće hnydom prjedy přenjeho čisla lipy na wšě towařstwa projektowany program poslali, zo bychy potom tež tute towařstwa swoje nahlady wo programje wuprajić móhli; to pak so stało njeje.

Dale prajiš, zo Ći přičiny přeměnenja progr. ženje pisał njejsym; to njeje wěrnó; přetož před hodami sym Ći wobšěrnišo rozestajał, zo Serbowka na žane wašnje ze zestajanim progr. spokojom być njemóže. K j a w k a n j a dla njesměš so na mnje hněwać, ja sym to tak hako zastupc Serbowki činić dyrbjał a njetyka so to na žane wašnje jeno mojeje wosoby. Dale běch Ći tež wozjewił, zo chcu so jutry jasnje ertnje wo progr. wuprajić. Před někotrymi njedželemi sy mi progr. poslał, ja sym tón samón we zhromadźiznje přečitał, a štož Ći nětko dale pisam, činu hako zastupc Serbowki, štož tak wjele plaći kaž cyła Serbowka:

Progr. spózna chmy štož nimo měry wuzki za njepřijomny a njedospoľny. My žadamy powšitkowny. Abo ma traš lipa na to skutkować, zo by rozwiću Serbskich młodych duchow zadžěwala, zo by jim puće a šćežki pokazowala, kotrež nihdy na nihdy wopušćić njesmědža; a kajke su tele puće: wšo ma po jenym kopyće bywać: humoristiske a zahorjace. Njeje dha Serbska literatura hižo tak dosć jenostronsce wudokonjana a zawjedžena, a my ze swojej lipy chcemy to hišće podpjerać a posylnjeć!! A komu nimaju so wěčne humoreski, wěcnje zahorjace wěcy skónčnje wostudzić. Słowjanska powaha je do cyła rozdžělna wot němskeje. Němskim študentam traš móža so wšelake humoristiske žortne wěcki lubić, nihdy na swěće pak Słowjanskim. Němscy študenća maju wjesela na tajkich hluposćach a blazosćach; abo kajke zhromadźizny a zjenoćenstwa dyrbi rozomny čłowjek wyše wažić (měnju študentske), te, w kotrychž so žloka, doniž pjani kaž skót spody

blida njeleža, so ćepu a rubaju kaž hlupě njerozomne džěci, abo te, w kotrychž so rozwućeja, we maćeřšćinje wudokonjeja a na tute čestne wašnjě svojich narodowcow, wótćincow ćesća a slawja.??! Komerčne wašnjaja a žłokanja jeno germanscy štu- denća znaja, družy nic. Dale štó nam stajnje humoristiskich wěcow dopjeće? Chcemy sebi dale tak słabych wotebjerarjow dosć zaso z tym rozehnać? Sam sy mi pisał, zo ma lipa na lud skutkować, kak pak chceš to na lubym swěće dosćahnyć, hdyž čisće napřećiwne srědki naložuješ!! Naš lud je do cyla burski; wisa ze wšěmi myslemi, z cylej wutrobu na ratařstwje, na přirodže. Kak mamy po tajkim pisać, zo by to čitał? Pak přirodowědne, ratařske, pak tež zabawne, kotrež pak so na ratařstwo, na přirodu počahuja. Tajkele džěla budže Serbski bur jara rady čitać a smy-li jeho najprjedy, za to dobyli, potom jeho z časom tež wěsće za druge dobudžemy. Tutón nahlad je pola nas w Serbowcy stajny, a wěr mi, ja sebi wšu móžnu prócu dawam, zo bych jón sylnił a hlubšo do wutrobow zakorjenil a bohu džakowano, je so mi tole lěpje, dyžli sebi myslach, radžiło: runje tón njerjad wo husancach, wačkach atd., kajkiž Ty po svojich słowach tola do lipy brać njemóžeš, my hajimy a wo nim pisamy a wěr mi, zo budža Serbscy burja tute nastawki wjele radši čitać hać někajku humoresku. Dale pak drje ma lipa tež na študowacu mlodosć skutkować. Tuto pak so tež ze zahorjenjemi docpić nje- hodži, štož je so lětsa po Khrósc. skhadžowancy pola mnohich zjaw- nje a jasnje pokazalo. Ně, my mamy w lipje swoje nahłady wo Serbskej literaturje, ryči, wašnjach atd. wozjewjeć. Kóždy tež rad něšto historiske čita, wosebje hdyž so na Serbow abo Słowjanow počahuje; tehodla tež tajke nastawki do lipy slušaja. Tola što tu dolho pisam, wšo hnydom spóznaješ z pokazkow nastawkow, kotrež sym připožžil; tola woćišćeć so ničo njesmě; to su sebi spisa- ćeljo hać dotal zakazali. Z teho wšeho spóznaješ, zo by naš progr. ale čisće hinaši był, a njechaće-li Wy nětčiši progr. přeměnić, dha Serbowka ženje wjacy do lipy pisać njeńdže a njemóže; my žadamy powšitkowny, zo by kóždy po swoim duchu a daru pisał, my žadamy swobodne rozwiće a nje- móžemy tajkichle putow ćěrpjeć. Tole je nahlad Serbowki.

Zo pak mi Ty nětko pišeš, zo by wěčneho kjawkanja dla naju přećelstwo woliwkło, to by mi jara žel činiło, a tola by so to nje- wotwijomnje stać dyrbjalo, jeli so we svojich nahladach zjenoćić njemóžemy. A hlej, kak woporniwy sym ja hižo był, sym dolho swoje nahłady zaprjewal a skoro do kóždeho čisła po Wašim progr. něšto pisał; tola dale to wjacy znjesć njemóžu a z teho widžiš, zo

principielny pessimista njejsym, zo so njecham jeno wuryčować a wadzić, ně, mje na to lubošć k Serbowstwu pohonja. Duž prošu Će, rozpominaj sebi tole wšitko swědomiće!!

Njepřindź pak mi z tym, zo bychmy potom Łuž.³ Časop. M. S.⁴ atd. zadžewali, na to su tu wučeniši dorosćeni Serbja.

Epigr. w 2. čisle so na Knježka⁵, kotryž je nětko w Žitawje pola wojakow, počahuje, a njewěm jeno, kak je Hórnik⁶ tón na sameho počahować móhl, štož po cyłym zmysłu ani móžno njeje; tola je dopokazmo, zo Hórnik čisće dobre swědomje nima. Změrować drje jeho njetrjebaš, dokelž sym to hižo sam sćinił, lisćik k listej na Žahanskich Serbow připołožiwši. Šym jich tež prosył, zo bychu hosćenc, lěhwa atd. wobstarali. Do Kulowa přindže towarstwo „Włada“⁷. Na druhich měšćanskich njemóžu pisać adresy nje-wědžo.

Prošu mi k zhromadźiznje Seilerjowych pěsni dla hosćenc a čas w Budyšinje wozjewić!

Hišće raz Će napominam, zo by sebi swój posledni a mój list derje rozpominał, so wuznajo, zo by mi skutečnje w smjerć žel činiło, by-li naju přecelstwo napřećiwnych nahladow dla woliwkló!!

Z tutym

Će postrowja

Twój

Jakub Bart.

ČIŠINSKI MUCE

List 2

Z Kukowa, dž. 25. awg. 77.

Luby bratře!

Wutrobnje žel je mi činiło, zo smój so w Pančicach wjacy nje-widžaloj; tola njeměj mi za zło, zo sym do cyrkwje Tebi wušo!; přetož bjez kemši ja nihdy na swěće wostać njemóžach a njesmě-džach; štoha bychu to tola naši prajili a što druzy ludžo?? Najprjedy pak chcych na rańše hić, zo bych potom z Tobu sobu jěć móhl, tola tež to so mi hinak natorže: běch mjenujcy sobotu do Khróscic zašol a tam potom kaž wěcnje hač dale do poł nocy wisajo wostach, (bě tam Kral¹ a Kummer² a Libš³ přišo!) duž njemóžach našim prajić, zo bychu mje ranje z časom wołali.

Nó tak jeno ničo zazło!

Po dolhim bjezbóžnym komdženju budže so džiwadło skónčnje njedzeli 2. sept. hrać a to w Lejnje pola Hauptmanna. Coulisy a dekoracyje je Klóštyrska „Faierwehra“ darmo požčila, dokelž pak je Króščan Wjeńkec lóbjja na tesame přenizka, dyrbješe so džiwadło do Lejna přepoložic (na tutu lóbjju su coulisy tež po prawym džełane). Hrać budžetej so: susodow sk.⁴ a Kak Pětr 1⁵. Štož koulisy a dekoracyju přenjeho krucha nastupa, njebudže z tym žaneje nuzy; přetož tutón kruch je so w Lejnje němski hižo raz dawał. Wosoby dawać w nim budža, kaž daloko sym to słyšał: Kral⁶, Rachel⁷, Hórnik⁸ z Kulowa, Křižan Jan⁹, a Rychtař¹⁰, sobustaw jednoty.

Z Lipu mam njekrasnje hary a běhanja. Wotebjerarjo mjenujcy do huby njelětaju kaž pječene kawki; tola pak so hač dotal nadžijam, zo jich telko nadobudžemy, zo budže Lipa w postajenej wulkosci přez cyle lěto wukhadžeć móc. Jeno to je nimo měry hlupe, zo budže Lipa jeno w k a t h o l s k i c h Serbach mjez burskim ludom rozšěrjena; přetož zo by so tež rozmnožala mjez evangelskim burskim ludom, njeje so hač dotal hišće nchtó ze studentow postarał; my sami pak tež nihdy na nihdy wšo woběhać njemóžemy. Zo pak by so tola wozjewjenje po c y l y c h Serbach stało, smy p r o s p e k t čišćeć dali, kotryž budže k. Smoleř do Łužičana, Katholskeho Posoła, a do Serbskich nowin tajkim ludžom sobu tykać, wo kotrychž so mysli, zo móhli so podpisać. Nimo teho je nam tež wěsty wulkomyslny kubleř a dobry Serb slubił, zo, hdyž so wšě postronki torhać počnu, nam z materialnej pomocu a podpjeru přiskoči. Wokoło 13. septb. chcu nastawki do přenjeho čo. hižo zaposlać.

Dolho žno w Serbskej Łužicy přebywać njemóžu, dokelž štwórtk za dvě njedzeli hižo wotjědu do Prahi, zo bych tam hišće někotre dny do započatka šule pilnje džełać mohł. Zo by so Twoja šija zbožownje polěpšala, přeje Ći ze serbskim postrowom

Twój

Jakub Bart,
stary znamš.

[25. 9. 1877.]

Zo mój wobšěrnny list dostał njejsy, njemóžu pře to; tola tež ja wot Tebje žaneho dale njedostach. — Zo so hišće wozjewjenja žaneho wo Lipje Serbskej stało njeje, njedawaj mi winy: najprjedy chcyše k. Smoleř sam po swojim namjeće čišćeć prospekt, tola to njewuwjedže; potom prošach k. Nowaka¹ z najmjeńša hižo před 2 njedž., zo by so ze Serbskimi Nowinami stało, — teho runa pcdarmo. — Duž smy nětko direktnje „wozjewjenje a próstwa“² na k. Smolerja posłali, kotrež w přichod. čisle wuńdže. Činju Či za krutu přislušnosť wotebjerarjow zběrać; postdebit kupili njejsmy, dokelž so wěc tak lěpje a tuńšo wuwjesć hodži., Placizna we wudawarni 2 markaj, z póstnym pórtom 2 M. 30 n. p. Budže-li tež we wašich wosadach telko wotebj. kaž w našich, to ničo nješkodujemy. Měrcink³ je so z Ruskeje nawrocił; budže nětko hišće w Prazy dvě l. stud.

Twój Jakub Bart.

Luby přećelo!

Bohu džakowano wichor je woćichnył! To sebi tola njemysli, luby přećelo, zo Tebi tehodla pisał njejsym kaž bych rjekł, zo sym Či Twoje poslednje listy¹ za zło wzał, bóh zwarnuj; přičina teho bě druha a z mojeho stejišća zawěsće derje woprawdžena: Štoha by mi moje pisanje pomhało, štoha wšě porjedžeńki, wšo zamjetowanje Twojich porokow docpěło, doniž hišće wichor wuješe a ruješe, doniž by přeni zapal a rozhor hišće wšě dobre hrjebanja a zymne, rozomne, njestroniske rozsudki podušał? Ničo, ně, moje pisanje by wjele wjacj hišće škódžalo. Nětk pak je na morju woćichło a duž tež mój čolmik wjesele k brjoham Twojeje wutroby ze spěchom wjesłuje. Što Či pisać? O mam njekrasnje wjele; džens to najwažniše!

Štož mi z přenja porokuješ, zo sym potajnje na Tebje swarjeł, to njeje wě r n o, a wšo, štož sym temu abo tamnemu rjekł, to chcu khroble kóždy dzeń z j a w n j e wuprajić.

Tola moja horcokrwjewna powaha je so přewinuła a džensa so nětko teho njewuprajnje wjeselu. Zo pak je tuto dolhe mjelčenje wosobnje mje jara bolało, to móžeš wěrić, hdyž k temu hladam, zo mamy tola runje nětko, hdžež so wo wšěch městach nowe towarstwa založeja, wažnu přislušnosť, dobru přezjenosć w našej skhadźowancy zakhować, štož sće, so nadźijam, z našeho dopisa nadrobnje dowidźeli.

Dale pak so Ty na moje loňše kritiki powołuješ mjenjo, zo mi ženje ničo za zło brał njejsy. Tola moje loňše kritiki a Twoje lětuše su tak rozdźelne, zo sebi je ja přirunać njezważam: štož zmylki prawopisa a t. d. nastupa, to moja wina njeje, to je Nowakowa² wina, a je mi wón sam pisał, zo hišće tak prawje za korekturu přišoł njeje: manuskripty su bjeze zmylkow. Štož pak formu Wašich kritik nastupa, to dyrbbju ju ja z cylej wutrobu hidzić a zatamać. Kritika, kotraž spisaćela ze swinjećom abo druhimi rjanymi zwěrjetami přirunuje, kotraž wurazow wužiwa, kotrychž do huby wzac je hrěch a hańba, to njeje žádná kritika. A hlej mam nětko hižo d w ě tajkej kriticy³ z Lipska w rukomaj a wěř mi, tej stej mi drohej; hdyž budža so něhdy stawizny našeje „Lipy S.“ pisać, budžetej wonej wěsće njelubje napřečo Wam ryčeć, štož Waše moraliske, estetiske a wědomnostne stejišćo nastupa. Duž Was prošu, bjeće so z kritizowanjom na kedźbu, štož je napisane, teho wjacy zničić njemóžeće!

Dale pak je Twoja kritika njewědomnostna, njeprawa, mylna: Z woprědka mam Ći prajić, zo Ty nihdže prajić njemóžeš, što je n j e s e r b s k e, germanismus, dokelž hišće ani jeneje słowjanskeje ryče dowuknył njejsy, tosame džě je tež k. Hórnik⁴ wuprajil, dopomń so jeno, hdyž běchmy w Budyšinje hromadže w G e s e l l e n - h a u s u.

2) To, mi žádné „flikwörter“ njejsu, kaž to z III. čo. L. nazhoniš. Štož ó - o nastupa, sy to něšto wot Leskiena⁵ słyšał, ale sy z tym do njekrasneje měšency zajěl, hladaj zo so z njeje wudrapaš; pódlu teho tež sam sćežny (konsequentny) njejsy, wosebje štož ó - o po předložkach nastupa.

Štož mojeho nawoženju⁶ potrjechi, to mam Ći hnydom rjec, zo sy ze wšeho započatka napřečo njemu njepřecelscy wustupował, zo sy tutu baseň z njesprawnym předsudkom (Vorurteil) přijal a to je wulka njeprawda hižo do přečitanja někajku wěc bjez motivow zatamać: Hač móže so heks. we słowjanšćinach nałožeć abo hač je so naložal, to Ty rozsudzić njemóžeš a njesměš, dokelž žaneje słowjanskeje literatury hišće doznał njejsy, ale temu pak mi wěř,

zo so heks. w druhich sl. ryčach jara husto a rad naložuje a zo su wulcy basnikoj w nim pisali, a zo je so z heks. ryč zbožownje wutworila, to su wučeni literatojo wuprajili. Zo je mój heks. na přeco všem kard. pravidlam basnistwa, to prajić je pak zatrašne lózystwo, pak wulka njewědomnosć, a temu so ja čim bóle dźiwam, dokelž sy Ty studowany filologa a chceš za lěto wo heks. přednošować. Sčič mi jeno to k woli a pohladaj do Homera, tam nadeńdžeš jeno zložknych wukhodow na koncu weršow z hromadami, po stach, tysacach!! z cyła móže so (z najmjeńšawe slowjansćinje, a po tutej mamy so zložować) kóždy werš jeno zložkne kónčić. Štož instrumentaly město adverbijow a nominativow nastupa, sym je ja wšitke nětko ze snadnymi wuwzacemi zwimjetał, dokelž je lud njerozými. (Ja sym sebi mjenujcy ze wšelakich stron pisać dał, kak tutu baseń rozymja, a wšitcy su mi pisali, zo tute instrumentaly njerozýmja) „skřidlene słowa“ žadyn „njerjad“ njeje, tež druge slowjanske ryče tutón „njerjad“ znaja. Hdy ma so nominativ a hdy instrumental w přisudku stajeć, tež to njewěš a duž do bližšeho č. L. dam, zcyła ja instrumentala wjacy husto abo zcyła nic naložec njeńdu, dokelž lud jón njerozými. Dale njewěš, hdy pola nas objekt a subjekt w genetivu stejitej, tež to w III. č. L. nadeńdžeš teho runja wobswětlenja twórby „njeńdu“ = njebudu. Zo pak maja moje heks. pak 5, 6, 7, 8 stopow, to mi pisać, je njekničomne lózystwo, tón jenički heks. 48. měješe 5 st., tola to je so zmylka w čišćerňi stała, za kóždy heks. pak (a po Twojim lisće je tajkich wjele), kotryž 6 stopow nima, dam Či 5 mark. myta! druhi raz pak njepisaj tak kołwrotnje, njechaš-li so njesmjertnje wohańbić. „Pak“ móže jara derje na započatku sady stać. Wo „mi“ a „to“ nadeńdžeš w III. č. L. Dale hladaaj, zo tola tež wšedne serbske słowa dowuknješ!

Štož „předslowo“ V. č. nastupa, to mje njesudž, to je Nowak čisce sam a wěsće dosć hubjenje spisał. To by bylo wobswětlenje Twojeje kritiki, sym Či wšo přecelnje rozestajał a hako přecel tež tuto sebi změrom přečitaj! Sym trochu kruće pisał, tola to dže je kritika kritiki, duž so na moje słowa njerozhněwaj a njezlob'!!

Potom sy mi pisał, zo so Lipa njelubi, zo nictó abonnować njecha haj njemóže, haj zo tež č. wotpadnu, kotrychž smy kaž „kóčku w měše“ popadnyli. Luby přecelo, to je tola čista hoła lža a njejsy ha so začerwjenił, hdyž sy mi tole pisał?? Žadyn žiwy čłowjek njeje był nuzowany sebi Lipu zdžeržec; wšak je hišće po II. čisle wotstupić mohł, potajkim so tu wo w „měše kupjenju“ ryčec njehodži; ně, Lipa so wubjernje lubi, to

dopokazuje to, zo ma hižo nětko, kaž mi to Nowak wóndano pisaše, přez 250 wot. Wěsta ličba zhoni so nětko po III. čisle. Što temu prajiš? Zo so wona fararjam spodobała njeje, to bych sebi mohl wuswětlić, dokelž woni žadyn zmysl za narodny zaměr nimaja, woni chcedža wšo po němskim salonnym duchu pisane měć, my pak chcemy čisće prosće kaž lud pisać; tola to džě ani wěrnó być njemóže, štož sy mi to wo k. f. Jenču⁷ pisał, tón džě je nas wóndano ekstra přez k. f. Dučmana⁸ postrowić dał. Zo pak Lipa njezańdže, doniž sym ja a Serbowka w Prazy, to je jene. Duž drje maće wšu winu, zo byšće so tež Wy na hodach doma wšomóžnje za rozšěrjenje L. starali, a to wjele bóle, dokelž so wona w luther-
s k i c h w o s a d a c h skoro do cyla nihdže nječita. — Tež nje-
wumjetujće nam pismowsku hordosć, my Was hišće nihdže wo-
hańbili njejsmy a njechamy, zo to móhli, to sy z džensnišeho lista
poznał. Zo pak su mi rozomne kritiki wot Tebje jara witane, to mi
wěr; přetož tež to přiwdawam, zo Wy wjele wěšće, štož my hišće
njewěmy, tola wšo w prawej, přistojnej formje!!

Dale mam Ći wozjewić, zo smy zaso noweho komponistu dobyli,
„k. wučerja Kleibera“⁹ w Róženće, wón je nam do Prahi dvě štyri-
hlósne kompozycije poslał, kotrejž so krasnje spěwatej.

Naš „hlowny starši“¹⁰ swoje přislušnosće smjerc hubjenje konja,
hišće lista wot njeho dostali njejsmy, kak su so nowe towarstwa
pomjenowale, što je dopisowař a t. d., to wšo pak je jeho wino-
watosć, a njechali bórzy swoje zastojnstwo přiměrjenje zastawać,
budžemy so my k temu nućacych srědkow přimać dyrbjec. Direkt-
nje sym zhonił, zo so towarstwo Lubijskich „Žiwa“¹¹ mjenuje. Za
tableau so Wam wutrobnje džakujemy. Kakhá njebudžeće skoro na
naš dopis wotmołwjeć?? Luby přecelo, radžu Ći najnaležnišo, zo by,
je-li móžno, najprjedy nětko Serbskosłowjansku skladbu studował,
to je mjenujcy přewažny džěl.

W nadźiji, zo so wot džensnišeho dnja naju stare listowanje zaso
na nowo započnje, wostawam

W Prazy
džeń 4/12 77.

Twój

stary znamš a přecel
Jakub Bart.

Luby přecelo!

Sym so khětro nad Twojim poslednim listom stróžil a zrudžil, zo sy zamolwitu redakcyju zložil. Zo sy nam z tym, zo sy po mjenje¹ redakcyju na so wzał, wulku službu wopokazał, je nam derje wědomo, tola zo sy ju nětko zložil, njemóže so nam lubić, dokelž drje tola žaneje winy k temu njeměješe. Zo sy ju, kaž mi pisaše, zańdženja Łužičana² dla zložil, njemóžu sebi myslic; přetož Łužičanej njebě wjacy pomhać, bě tola jeno cadaver, kotryž so dołho wjacy dzeržeć njemóžeše, zcyła džěn běchu nimale wšitcy abonentojo zwotpadowali, a štož wobsah nastupa, drje so tež wjele porokować hodži, dokelž knjez Smoleř dyrbješe brać, štož dosta, haj husto dyrbješe na nastawki čakać, a to je to poslednje kóždeje nowiny. Dale móže pak k. Smoleř kóždy čas zaso Łužičana wudawać započec. Pisaj mi tola nětko předewšěm, hač dže Smoleř tež to slubjenje (mjenujcy jeno redaktor po mjenje) dzeržeć kaž Ty; přetož na tym nam mnoho zaleža z tychle přičinow: 1) my smy hnydom za jene lěto fórmát tak powjetšili, zo je Lipa najwjetši serbski bell. časopis, budžemy hudźbne a popularnje wědomostne přilohi wudawać (hižo při IV. čo. změješ wědomostnu přilohu: telegraf a telefon; z tym pak změjemy njekrasny deficit; zo pak sebi nchtó wot nas žadać njemóže, zo my, kiž wšu prócu na Lipu nałožujemy, tež na kónc hišće přisadzimy, so wě, a duž smy sebi my hnydom wučinili redakcyju mnohe lěta dale wjesć, zo bychmy deficit přenjeho lěta z druhimi zaso narunali. Abo kajki by to byl počah, hdy bychmy my sami pisali, deficit doplačeli a při wšěm tym tola ničo do cyleje wěcy prajić njesměli; duž móžemy my tež redaktořstwo jeno po mjenje někomu wotedać. Hač chce k. Smoleř nětko redaktor po mjenje a jeno po mjenje być, to, budž tak dobry, napiš mi hnydom, njecha-li to być, wobročimy so na někoho drugeho, mamy jich bohu džakowano hišće dosć na wubjerk. Z cyła nadžijam so, zo žno budžemy my k lětu sami wudawařstwo a redaktořstwo na so wzać móc. Do druhich rukow w Budyšinje pak njechamy redaktořstwo abo zcyła Lipu rady dać, přetož hewak by byla za někotre lěta Lipa runje tak daloko kaž Łužičan. Štož musikalnu přilohu nastupa, ma so to takle: k. Kocor³ je nam najprjedy sam list pisał, zo chce přilohu wudawać, my smy z tym spokojom byli, ale sebi jeno autografisk u přeli; je wón hižo traš nětko přenju čišćanu wudał,

dha ju tež njech sam plăći; přetož to my wot našich abonentow žadać njeńdzemy, zo bychy na štyri přiloži hišće 3 nsl.⁴ doplačeli. Dokelž pak so k. Kocor z přenjeje jara jara dołho dunda, dha tež přiložu musikalnu my sami wobstaramy; Rězak⁵ dže ju pisać a z pjatym čislom wuńdže přenjeje, naši abonentojo dostanu ju darmo.

Zo my, kaž mi to skoržiš, rozprawy towarstwow njeposkićamy a zo potajkim organ mlad. S. njejsmy, maš do cyła prawje, ale na kim leži wina, traš na nami abo na Kralu?³ We swojim předposlednim lišće sym Će prosył, zo by tutu winowatosć (a tuta winowatosć wot lětušeje skh. wobsteji) Kral dopjelnjał, a zo by jeho k temu napominał a pohnuwał; tola to je so mi hako „swarjenje“, hako „lówjenje za staršistwom“ a što wě za čo hišće wukładowało. Tola za staršistwom, tutej zwonkownej a pódlanskej wěcu, ja a wěšće žadyn ze Serbowki nježedzi, a myslu sebi, zo, tak dołho hač móža Lipsčanscy staršistwo zastawać, nchtó z Pražskich jeho na so njewozmje. Kak chcemy my po tajkim rozprawy towarstwow dawać, my, kiž staršistwa nimamy a w druhim kraju bydlimy? Ně, to je wina Kralowa, a z cyła je wote Was jara njeprawje, zo nas z nastawkami njepodpjeraće. Smy my to loni tež tak činili? Wěšće budža nam Waše dopisy a nastawki jara witane nic traš tehodla, zo my Lipu njebychmy dopisać móhli, to je to najmjeńše, ale zo bychmy w š e l a k o r e poskićeli.

Dale smy my hišće k. Smolerjej namjetowali tydženja, zo my Łužičanej⁷ čisće zańć dać njechamy, ale zo chcemy měsačnje abo dwajměsačnje přiložu (dwěstronisku) pod napismom „Łužičan“ z Lipu sobu wudawać za naše pjenjezy, do kotrejež bychy so kritiki, dopisy atd. wotčišćowale. Kak z tym je, hišće njewěm, dokelž k. Smoleř hišće wotmołwił njeje.

Luby přecelo, je w skutku džiwno, zo smój so mój po zwonku tak husto hadać dyrbjaloj, ale zo je moja lubosć k Tebi wěčnje jenak wulka byla, to móžeš mi wěrić na moje słowo. Zo mi móžno njebě, Twoje mi lube rady wuwjesć, tola njeje dopokaz, zo na Tebje njeposlucham, ně to bě wina druhich wobstejnosćow; na přikład z musikalnej přiložu: kaž Ći džensa pisach, je džě k. Kocor slubił, zo chce to na so wzać, zo so hišće k temu zmužił njeje, to ja pře to njemóžu, nětk budžemy pak my sami autografisku musikal. přił. wudawać.

abo z wobrazami: my tola njemóžemy wobrazy ryć dać abo kupować, što by nam to pjenjez dodawał? Ale móže być, zo přichodnje dwěstronisku přiložu autografisku z wobrazami wudam.

Duž zabudzmój jeno z nowym lětom na stare rozkory a budzmój zaso staraj přecelej!!

Hišće słowičko wo „nawoženju“. Z přenja „nawoženju“ dale w Lipje wozjewjeć njeńdu. Luby přecelo! wěr mi, poł třeca lěta sym pospochi na tutej khětro wulkej basni (3050 h e k s.) dželał, ju traš na štyri razy předželał; prjedy hač k temule skónčnemu heksametru docpěch, duž drje by była hluposć, baseń hišće do drugeho metra přestajeć. A hišće raz Ći praju: w serbsćinje w našim času nje h o d ž i s o h e k s. hinak tworić; abo njeje traš wón prawy? njedopjelnja w šitke žadanja stareho heks. jeno z tym wuwzaćom, zo je po zwuku tworjeny?? Zo pak „nawoženju“ w přnim čisle mnozy rozymili njejsu, je wěste, dokelž to bě jeno njedokončeny započatk, zlemk, bychu sebi za sobu cyłu baseń přečitać móhli, bychu žno ju rozymili, a z teje přičiny nawoženju dale wozjewjeć njeńdu, njech wostanje w rukopisu, nadžijam so časow, hdžež dže so wo mojim nawoženju hinak sudzić. — W pjamym čisle namakaš nowy episku baseń „Popjełka“, kotraž je tež po fórmje do cyła narodna, a tak lohka zrozumić, zo dže ju 14. lětny hólčec čitać móc, w VI. č. započnje so wubjerna humoreska „Krwawna bitwa pola Kukec 1848“.

P i s a j m i b ó r z o !! je nuzne a dopisujće nam do lipy! mój pak njech smój z nowym lětom nowaj swěrnaj přecelej.

To přeje

wutrobnje

Twój přecel

Jakub Bart.

W Prazy 5./I. 78.

ČIŠINSKI MUČE

List 6

W Prazy, džen 29./I. 78.

Luby přecelo!

Stejišćo mjez nami a k. Smolerjom hišće njeznaju, njedostanu přislušneje wotmołwy, duž tež wjele w tym nastupanju lětsa skutkować njemóžu, ale k lětu žno so tak zapřasć njedamy; tola što drje by so tehle nadžał, zo dža nam napřećiwo stupać a nam we wudawanju Lipy zadžěwać! K lětu džemy mudriši.

Noweho Ći džensa wjele pisać njemóžu, nimam khwile, dokelž

su na gymnazyju runje pollětne pruhowanja; budź tak dobry daj pódla ležacy list Kralec Janej.

Luby přečelo, sy nětko hižo takle dolho bajki hromadził¹, praj mi a pisaj, hač ženje ničo wo „Lěsnych žonach“ bać slyšał njejsy; sy-li žanu tajku bajku slyšał, to prošu, zo by mi ju posłał, trjebam to na jenu episku basnju.

Praj Křižanec Janej², zo by mi tola raz pisał, što čini; džens praj jemu wjele dobreho wote mnje.

Wutrobnje Će strowi

Jakub Bart.

CISINSKI MUCE

List 7

W Prazy, džeń 9./IV. 78.

Luby Muka!

Dostawši Twój česceny list, kotryž tajke wažne naležnosće rozpomina, wotmolwjam Tebi hnydom. Tola nic ja — štož Ći džensa pisam. pisam w mjenje Serbowki¹. Powołach powšitkownu poradu, a štož za najlěpše poznachmy, chcu Ći z krótka rozestajeć.

My dyrbimy po tajkim redakcyju a wudawařstwo Lipy² zložiť a čehodla? Dokelž su z njej a nami stari Serbjo njespokojni, a čehodla su njespokojni a što je njespokojny? — Woni su njespokojni, dokelž tón abo druhi nastawk njemóže wozjewić dać, a čehodla njemóže, dokelž so jemu njecha na redakcyju Lipy džěla slać. — Tu trochu zastańmoj! — To so wě, zo jim to do hlowy njecha a my — my to tež ani njechamy a njesměmy, my młodzi njesměmy (runjež bychmy to husto móhli) starym nazhonjenym wótčincam porjedžeć a wustajeć. — A što ma so duž činić? Na koho maja woni swoje džěla slać? — Džiwnuške prašenje! Hdyž mějachu časopis „Lužičana“³, njepisachu a redaktor běše nuzowany skoro styknywši rucy wo nastawki a dopisy prosyc, haj woni jón ani sobu nječitachu, zabywši hakle, zo so wo rozšěrjenje Lužičana starachu, tak zo měješe Lužičan poslenje lěto něhdže na 60 — 70 wotbjerarjow. Što temu myslíš? Někotrym starym Serbam pak njemóžemy a njendžemy zbože a wužitk mnohich woprować. — Tola što ryču wo wužitku? Je Lipa wužitka přinjesla? — Haj, je při-

njesla a wjetši hišće přinjese. Naša Lipa je, móžu prajić, přeni časopis, kotryž je so do burskeje woršty předrjel a kruće zasydlił. A to je nam naš najwyšši nadawk: zdželanosć mjezy swojim narodom rozšěrjeć, lubosć k maćeřšćinje plodzić a narodne čuće budzić a žiwic. A kak wulke plody je tu hižo za poł lěta mělo! — W R ó ž e ň ě e a w K u k o w j e stej nastalej dvě noweje serbskej spěwařskej towarštwje, třeće so we W o t r o w j e wutworuje a katolske kasino w Kukowje, kotrež je hač dotal bóle k Němcam stało, počina so k narodnosći, k Serbam přikhileć! My chcemy z Lipu ze Serbow Serbow tworić, my chcemy derje serbski zmysleny burski lud měć, a to je so nam hižo w přenim lěće tak zbcžownje radžilo; burski lud pak je mójny konservativny element a runje wón móže, a budže, je-li so jemu spisy po narodnym duchu poskićeja, nanajkrućišo a nanajwěsćišo našu narodnosć škitac a hajić. Duž je so Lipa Serbska w skutku na druhe polo stupiła, kotrež wobdželać je, kaž mi to kóždy přiwdac, nanajwažniše za nas Serbow. Lič jeno, kelko burow našu Lipu čita! Njepřehnajo praju wjele, wjele přez sto; telko wotebjerarjow Lužičan ani do hromady njeměješe — a štož je při tym najrjeńše: tući su sebi Lipu hakle pozdžišo, hdyž běchu přenje čisla hižo wušle, skazali, to móžu z faktami jasnje dopokazać. To pak dopokazuje, zo je duch, kotryž w lětušej Lipje wěje, tajki, kajkiž je po wutrobje a po myslenju našeho naroda, to rěka, zo je n a r o d n y. A tutón narodny zaměr budžemy my stajnje dale plodzić — Čehodla njeje so Lužičan w Serbach rozšerił? Dokelž njeběše narodny časopis za b u r s k i l u d. Štoha so naš bur wjele wo kritikach c u z y c h knihow, wo rozpominanjach druhich narodow a jich literaturow stara!?! Wón chce měć spisy, kotrež su z j e h o ž i w j e n j a z j e h o m y s l e n j a čerpane.

Potajkim njesměmy kritiku a wědomnosć plodzić? — Štó to praji? — Za to mamy z přenja časopis „M. S.“ a tež do Lipy móža so dys a dys tež tajke wěcy brać. Derje pak mi přiwdac, zo my tola nihdy na swěće za j e n e l ě t o sami wšitko zarjadować a na wšitke strony zrozwiwać njemóžemy!

— A što to, njeje to hižo wulki dobytk, zo ma Lipa Serbska telko wotebjerarjow, kelkož hišće žadyn serbski belletrist. časopis měl njeje — n i m a l e 3 0 0 ? ! ?

Z tychle rozestajenjow widžiš, zo my mysle nimamy, Lipu do druhich rukow dać, a čehodla nic? To sym hižo trochu rozjasnił, tola tu hišće něšto. Zo my z Lipy pokłady zběhać njeńdžemy, to derje wěmy, ale to my tež njechamy, ně wěr mi, my ze Serbowki

chcemy radšo wjele bóle hišće při cylym džělanju maličkosć přisadzić, zo by so Lipa jeno lubiła a spodobala. Na čas, mjerzanje, haru a mału škodu nječamy a njeńdzemy hladać; duž pak je tež woprawdže hańba, zo so přeco na nas ripa a swari. Dale smy přeswědčeni, zo, hdyž Lipa z našich rukow wuńdže, z najmjeńša na sto wotebjerarjow burskeho ludu wotpadnje, změjemy-li pak ju my dale, dostanjemy k létu (za to sym dobry, a chcemoj sebi to zaso prajić) zaso nowu wulku syłu abonntow z rólniskeho stawa. Dale pak mamy my tež prawo Lipu zdžeržeć, dokelž nam je so wet skhadžowanki Lipa na štyri lěta zjawnje přepodała.

A štož je na tym, zo smy so my rozkorili, je to wěrnó, ale kak? Hdyž so my rozkorimy, to druhim nješkodzi, my smy to pěknje změrom a njemućimy hišće dale druhich. Tola smy so dawno zaso, Bchu džakowano, zjednali a wšo je zaso při starym, wšitcy stari zaso do Lipy pišemy.

To je wšo jara dobre, ale hdže maju nětko stari Serbjo swoje džěla slać? Nó to tola tajka čěža njebudže: Njeh załoža nowy časopis, abo njeh wudawaju dale „Lužičana“! Z tym móža jeničcy česć, kotruž su po našim zdaću ze zahinjenjom Lužičana khětro wobškodžili, zaso ponowić. Abo njeje ha na wšěj dvě scě, praju 200, starych wučeny Serbow, njemóža ha či wo prawdže časopis, kajkiž Lužičan bě, zdžeržeć??! Njemóža a njewěrja sebi pak to, dha tež hódni njejsu, zo Lipa Serbska jim k woli wšomóznje so podćisnje. To traš mohl mi prajić, zo džetaj sebi tajkej časopisaj konkurencu činić! — Nihdy! — Z přenja je wobsah hižo mnoho hinaši: Stari Serbjo pisaju bóle wučene, za burski lud powšitkownje njezrozumliwe a njezajimawe wěcy, a Lipa S. piše za burski lud a za studentstwo! A tole njedyrbjalo hić? Na wopak — praju, zo dže to hišće lěpje: kóždy dobry wěrný (znajmjeńša wučeny Serb) budže w o b a j č a s o p i s a j sobu čitać. — A to dyrbjalo być škoda?!? A čehodla dyrbjeli runje my mlodži přeco nowe časopisy załožeć, a je potom, hdyž smy najhórše překusali a přežrali, starym wotstupić, njeh džě to raz tež sami spytaju!

Haj a što k temu prajiš? Lětsa na prózdninach zhromadži redakcyja a wudawařstwo Lipy z najmjeńša někotrych zastupjerjow z kóždeho spěwařskeho towařstwa, a wuradžimy so z nimi, kak džemy k létu musikalnu přiłohu wudawać. Naša myslička je tale: My wučinimy sebi wěsty prawje přiručný format, a dawamy tute přiłohi (traš 6—8 listnow za lěto) kóždemu sobustawej někajkeho spěwařskeho towařstwa, kotryž Lipu sobu čita, darmo z tym wu-

měnjom, zo kóžde towařstwo za lěto z najmjeńša jedyn raz koncert da k lěpšemu za ćišć tajkeho spěwnika. Z tym woni njebychu trjebali ničo na spěwnik dopłaćić, my ničo zhubić, a tak bychmy za někotre lěta cyłe serbske spěwy rjenje woćišćane a w jenajkich sešiwkach hotowe měli. Maćica⁵ so tola na to njezhotuje.

Sym hižo na jednotu pisał, a ta je so nad tym wulcy zradowała. Tež by so, (kaž so samo wě) na tutej skhadžowancy spěwařskich towařstwow powšitkowny koncert dawał. Tež my studenća móhli na prózdninach raz na spěwnik dźiwadlo hrać.

Dowolamy Tebi, zo móžeš tute naše nahlady wo Lipje a z njej zwisliwych naležnosćach zjawnje před skhadžowanku wuprajić: My Lipu z rukow njedamy; na wulkich prózdninach budžemy so wo tym dale rozryčować. —

Tak smy sebi my rozmyslili, a teho so njepušćimy. Za dźiwadlo a koncert chcemy so tež my sobu postarać. Na skhadžowanku⁶ ničo njeprěndže; ja mam lětsa maturitatneho pruhowanja dla wjele dźelać.

Z wutrobnym postrowom

Twój

Jakub Bart
a sobustawy Serbowki.

CISINSKI MUCE

List 8

Luby Muka!

Rachel¹ sobu hrać njebudže, wo Wašim dźiwadle² ničo wjedžeć nochce. My tak ničo njeplaćimy, džěry wupjelnjeć, k čemuž chceće nas měć, to pak my tež nječinimy. Hauptmanec holca tež sobu hrać njemóže, služi na Worklečan dworje. Duž so starajće wo druhich hračkow a — připoslucharjow!!

Z postrowom

Twój

Jakub Bart.

W Kukowje 24. sept. 1878.

Česćeny přecelo!

Sym slyšał, zo sy [so] na moju poslenju khartku rozhněwał; je mi to žel, zo sy mje wopak zrozymjał a prošu Če — wo wodaće. — Nihdy ludźi šcuwał njejsym, zo njesmědža na dźiwadło hić. Štóž je to prajił, je lhař.

Prošu, posćel mi swoje zezbjerane narodne pěsnje; my w Prazy w „Slavii“ bórzy nowu zběrku wudamy a to bychmy tež rad hornjo-łužiske sobu měli.

!! Njeh kćěje słowjanska wzajomnosť !!

Z dospołnym počesćowanjom

Twój

stary znamš

Jakub Bart

sobustaw komisie za narodnu poesiu a agent za Łužicu.

W Prazy

18 15/XII. 78.

[7. I. 1879.]

Luby Barto! Ty pisaš: „štož je to, zo sym ludźi šcuwał, prajił, je lhař.“ Ty sy to sam w Twojej kharće prajił, nchtó druhi. Tola běch ja to dawno zabył; po tajkim njebě trjeba, mje wo wodaće prosyc. Moje wašnje njeje, so dolho na někoho njemdrić.

Moju zběrku serbskich ludowych spěwow¹ Či pósłać njemožu, dokelž sym ju redaktorej Časopisa Maćicy Serbskeje slubił, hdžež je so tež hižom z džěla wotćišćowala.

Wjele zboža k nowemu lětu 1879. Tebi a všěm Pražskim Serbam. Bóh dał, zo byšće w nowym lěće wšitcy prawje strowi a čerstwi wostali k lěpšemu našeho lubeho Serbowstwa.

Waš stary přecel

Muka.

Luby přečelo! Njemóžu w cyłym Klóštrje nikoho wučušlic, kiž by tak dobry [byl] a Twój příručny kofr do Wulkeho Wosyka donjesl. Duž pak, je-li je khwile, Wašeho kruwarja po njón poscel abo někoho drugeho z Wašeje wosady.

Přińdž tola raz dele, my bychmy so potom z Pražskimi skazali na wjesoly wječork. Tutón tydžeń chcu z Khróscanjami a z Rachel¹ wujom poryčeć, hač so njeby někajke džiwadło spraskać hodžalo.

Z wutrobnym postrowom

Twój

Jakub Bart.

W Kukowje 11. awg. 1879.

W Kukowje 15. awg. 79.

Luby přečelo! Sym so džiwadla dla hižom trochu wobhonjał. Prošu pak nětko Tebje, zo by tak dobry byl a srjedu (20. awg.) w Budyšinje byl. Tež k. stud. med. Rachel¹ a k. stud. jur. Kral² a snadž tež k. stud. theol. Křižan³ tam budža; my chcemy so potom trochu wuradzić, što, hdže a hdy ma so hrać; wosebje pak mi na tym zaleži, zo by něchto z Was trěbne knježny přeprósył, dokelž ja ze žanej znaty njejsym. Hač mam prjedy zběrku dramatiskich hrow⁴ čišćeć dać, hišće wěsty njejsym, najskerje zo nic, dokelž by nas to 1) jara zadžeržalo a 2) tež pjenjez nimamy. Duž budžemy sebi na tón raz hišće někak z wotpisanjom rólow wupomhać dyr- bjeć. Mam žalosnje dželać a nětko mi hišće Khróscenjo kruch⁵ na šiju pójsnychu, kotryž dyrbju jim do serbsčiny přeložić.

Luby Muka! so kruće Twojeho słowa džeržu, zo na nowe léto na- stawk do Lípy poskićiš. — Budž však tak dobry a přinjes srjedu swoje dramatiske předželane kruchi⁶ sobu do Budyšina!

Wutrobny postrow Wašej maćeri a bratrej a sotře.

Budž božemje a přińdž wěsće.

Twój stary přećel Jakub Bartec.

Luby bratře! Běda: je po dźiwadle; naši najlepší hračcy hrać njemóža: k. B o r š¹ je zadžělany přez šulu; Č ě s l i c² je so zarjekla; k. R a c h e l³ hižom 17. sept. do Prahi wotjědže; kž. B a r t k e c⁴ je so tehorunja zarjekla. — Běda! Duž sebi hinak pomhać njemóžu, hač zo dźiwadlo w Budestecach spanýc dam. Škoda mojeje wulkeje prócy a rjaneho zhubjeneho časa! Prošu, přińdž, jeli zo so Či někak hodži, sobotu do Budyšina, přiwwjedž tež Křižanec⁵ wuja sobu, tam chcemy so potom wuradžeć, hač njebychmy móhli w Lejnje⁶ někajke dźiwadlo zwjesć; snadž tej nowaj kruchaj.⁷ Tež w měsće móhlo so potom po koncerće (džeń po koncerće) hrać snadž „Nócný stražnik“⁸ a jedyn z teju noweju.

Sy nowe čislo „Lužičana“ čitał? Ach wbohi serbski narodo! Zdžělani Serbja tebje bórzy do čista přeněmča! Tele germanismy našeho sl. Dr. Pfula⁹: „zankować“ = schließen, str. 32, r. 7. A zdžělani Serbja, wbohi serbski narodo, tebje wusměšeja z fantastiskim bamborjenjom a mudrowanjom! To je časopis „starych Serbow“!?! Prošu, přińdž jeno sobotu do Budyšina. Tež Tebje wospjet prošu, zo by mi tak ruče hač móžno slubjeny nastawk do Lipy pósłał.

Wšěm wjele dobroh' wot

Twojeho Bartec Jakuba.

W Kukowje 3. sept. 79.

Luby přećelo!

Wobžaruju, zo hody přijěć njemóžu; mam džělo, zo móhl so z nuznotu rozdrěć a — 15 toleri pře ničo a za ničo z woknom čisnýc njemóžu, telko nimam. Křižan¹, kiž w Jenje studuje, drje tež z ćežka na hody so domoj pušći, duž móhla so konferenca² hač na jutry traš wotstorčić; tola mojedla to trjeba njeje, sym spokojom z tym, štož wučiniće. — Hinak je to ze dźiwadl. statutami a z dźiwadlowej zběrku³; žadam, zo so wuradžowanje hač na jutry wotstorči; to je wěc, kiž ma so derje rozwažić a přemyslić;

wobzamknje-li so něšto přečiwo skhadźowancy, kotruž ja lětsa tola repraesentuju, ja za ničo njerukuju a cyłu wěc na nalětnjej skhadźowancy na rozwahu předpołożu.

Přispomnić mam, zo bych so Sejl. spisy¹ na subskripciju wudawale. Na čo budžemy pjenjezy dźiwadłow a koncertow wot jutrow sem nałożować, na jutř. skhadź. wučinimy; hody hišće za fond. Sejl. sp. hrać dam. Mój zastupnik hody budže k. M. Rachel⁵.

Přimam so twojeho słowa, zo mi něhdže wokoło jutrow nastawk do Lipy posćešeš.

Mi so zda, zo Lužičan⁶ bórzy zasy tam pojedže, hdžež — —

Ze serbskim postrowom a zbožopřećom k nowemu zastojnstwu⁷

Twój stary znamš J. Bart.

W Prahy 17./XII. 79.

C I Š I N S K I M U C E

List 15

[12. I. 1880]

Luby přećelo!

Štož njeporjad w pjenježnej zběrcy¹ nastupa, do cyła z Tobu hłosuju; tola ja jón zawynl njejsym. Haj wšak to tak je pola nas; hdyž je něšto zhnile we statu Sorbije, potom na mnje, ja móhl so tak z džělom a ze staroscemi puknyć, tola — chcu wotpomhać; slyš mój nahlad: Dokelž budže so bórzy z wudawkom S.² započec, změjemy tež stajnje wjele z pjenjezami činić, duž ja namjetuju, zo by so hnydom jedyn za pokladnika postajil, kotryž by kóžde pol lěta zličbowanje podawać měl, sed cum conditione: Hórnik knižki a z nimi pjenjezy dale khowa, tón pokladnik ma jeno referować a pjenjezy wot dźiwadla, koncertow atd. na k. Hórnika wotwodźować; hewak porjad do teje wěcy njepřindže, hdyž so tola wosoba z kóždym lětom mjenja; wot lońšeho lěta tež hišće rozprawy nimam. Za tajkeho referenta by snadž so hodzil Kral³. Pisaj mi wo tym bórzy! Sym njedawno swoje přenje originalne drama⁴ skónčil; nětko ma je k. Hórnik w rukomaj a drje mi to a tamo pošmórnje, štož so jemu njespodoba. Přeju pak sebi, zo bych po poslenjej korrekturje tuto drama hnydom w čišću wozjewić móhl; Maćica njemóže, duž so nadžijam, zo je do našeje dramatiskeje zběrki⁵ přiwozmješ a z čim wjetšim prawom, dokelž je př-

n j o t n e a dokelž by z b ě r k a bolostny začišć činiła, hdy bychu tam same přeložki byle. Mi so zda, zo dalšeho přehladanja wot druhich wjacy trjeba njebudže, přetož ja sym zastrašnje dołho na nim džěłał a hladkował — cyłe lěto.

Wjele zboža k nowemu lětu!

Z postrowom Jakub Bart.

NB. Je jenož j e d y n Serb na žitawskim gymnaziju? (Křižan).⁶ Pisaj mi bórzy! Napisaj tež rozprawu wo dźiwadle w Budestecach.⁷

ČIŠINSKI MUCE

List 16

[14. I. 1880]

Luby přecelo!

Před někotrymi dnjami dóstach swój rukopis¹ wot k. Hórnik. Sym hišće cyłe drama junu přehladał dźiwajo wosebje na te pokiwy, kotrež bě mi k. Hórnik sem tam přispomnił. Nadžijam so nětko wěsće, zo budže so bórzy w našej dramatiskej zběrce wozjewić hodžeć. Wěrnó je, zo je čezko k hraću, tola trochu dobreje wole a woporniwošće kóždy zadžěwk přewinje, a — nam tola wězo wšěm na tym zaleži, zo by so tež skónčnje jedyn originalny dramatiski kruch w čišću wozjewil a na jewišću pokazał, runjež tež we wšěch džělach dospołny njebył; je džě přěni. Rad bych widzał, hdy by w o k o ě j u t r o w hižo dočišćany był². Prošu, pisaj w tym nastupanju h n y d o m , što a kak myslíš. Spomnich Či hižo, zo drje móhl rukopis hnydom do čišćernje direktnje pósłać. — Što měniš k mojemu namjetej pjenježneje zběrki dla? Připosćel mi tola do III. čo „L. S.“³ referat Budestečanskeho dźiwadla. — Łužičan⁴ pječa zaso zastanje; nětko z tutym programom jemu Lipa tola konkurency činiła njeje, ale njemóc, njemóc tych . . . !

Ze serbskim postrowom Twój stary přecel Jakub Bart.

Do III. čo. L. S. přihotuju statistiku serb. stud. mladosće h o r n j o lužiskeje, delnjołužisku pozdžišo⁵.

Luby přecelo!

Ja drje wěm, zo ma so najprjedy naše dramatiske towařstwo¹ zkonstituować, prjedy hač móža so wudźělki přijimać a čišćeć, tola slyš moje myslički: mój dramet je khětro wobšěrnny, duž budže dołhi čas trać, prjedy hač budže dočišćany, dale pak dyrbi z najmjeńša w meji hotowy być, zo bych móhl róle rozeslać, a — tójšto přezpolow a druhich wěcow dyrbi hišće so do hudźby zestajeć, a na wulkich prózdninach chcemy tola hižo hrać; a potom — wokoło jutrow změje Smoleř z přěnim zešiwkom Sejlerja dosć a na dosć činić; duž Će prošu, zo bych rukopis hnydom do čišćěrnje pólšać móhl. A čehodla drje nic? Ty sy tola tež wězo kruće přeswědčeny, zo so to dramatiske towařstwo zawěsće založi; tež sym z Kralom² hižo do korespondency tehodla stupił, a wšako smy jedyn kruch³ hižo anticipando čišćeli.

Duž mi bórze wotmołw, hač zo mnu hłosuješ a dowoliš, zo bych ja swój dramet h n y d o m čišćeć dać móhl.

Ze serbskim postrowom Twój stary znamš Jakub Bart.

W Prazy 27/I. 80.

Luby přecelo!

Prošu njedziwaj, zo Ći z khartu wotmołwjam, nimam runje ničo drugeho k rucy a Ty sebi hnydomnu wotmołwu přeješ. — Džakuju so Ći, zo njejsy Swojeho sluba zabył na Lipu so dopomniwši. Daj tón nastawk jeno Smolerjej a njech so dunda, zo by čisło hišće tutón tydzeń wušło. Štož Ty pišeš, wšak runje mi slać njetřjebaš, to je „alles mit unteršid“, mi tola dorozymiš? — Štož hromadzenje za Sejlerjowe spisy nastupa, móžemy džě wot našeho namjeta wotstupić so přepokazawši, zo njeje skhadžowancy luby; čujach sam, zo njeje derje, ale „pomoc za studowacych“ ma so přede wšěm podpjerać, zo by so bórzy wulki kapital nahromadził. — Lětsa direktnje z Prahi do Budyšina přijědu snadž hižo 15. abo 16. julija,

potom chcemoj wobšěrnju radu składować wo wšelakich waźnych wěcach. — Sy Ty „Telegram“¹ wot Pfliegera z čěšćiny přeložil? Daj mi to wjedžeć; hěwak jón ja přeložu. Započatk septembra abo pozdžišo snadź dźiwadlo² zwjedu. — Mam nje-krasnje nuzne, 5. a 14. julija pruhowanje. Skhadžowanka po zdaću derje wupadnje — Wubjernje! tón wulki koncert!³

W Prahy 21./VI. 80.

Wšěm znatym wjele dobreho!

Ze serbskim postrowom Će strowi Twój stary přećel

Jakub Bart.

ČIŠINSKI MUČE

List 19

[4. IX. 80.]

Luby přećelo!

Dokelž so ja ze žanej wobeju hrajerkow (Šrybarjec¹ a „Twoja“) njeznaju, prošu Će, zo by Ty jenu přeprosył na rólu Leńki.² Wjeselu studuje Rachel³, Jurja poskići Pětr Hila, wučer w Khrosćicach⁴. Njewěm jeno, što so Smoleř z čišćenjom burleski: Incognito⁵ tak dunda, to je hižo 11 dnjow nimo a hišće ani jeneje korektury njedostach. Z ćežka po tajkim wěrju, zo budže so hač do Michała hrać hodžeć, najskerje njedželu po Michale. Tele dny běch w Rakecach, tež do Bramborskeje poňuchach a wulcy žortniwe kusy nanuchach. Naš dobry Krawc⁶ jara zbožownje a horliwje skutkuje; o zo by Bože žohnowanje z nim bylo, zo bychmy Rakecy, tutón waźny namjezny posten, kotryž hižo Němcy zatrašnje w zubach daja, zaso němskej njenasytnej wacy wutorhli. Nětko chcu so Błažijej⁷ do włosow dać, wučerjej w Kotecach, zo by towarstwo založil; je-li zo Garbarja fararja⁸ znaješ, prošu, lěz jemu na kožu, zo by so tež bóle za Serbstwo hibał.

Z wutrobnym postrowom Twój Bartec Jakub.

[do Bud. Hótel „Goldner Adler“]

[3. 11. 1880.]

Luby Barto! Ty drje mi njebudžeš za zlo wzac, hdyž ja nětko w přihotowanju Zelerjowych pēsni k wudaću mału zastawku sčinju hač do hod, dokelž su nuzniše naležnosće na dženski porjad stajene. I. chcu a dyrbjju staru měščansku bjesadu¹ do žiwjenja a zaso na nohi stajić. Duž mam wokoło běhać a sobustawy lowić. II. pak je prašeń Maćičneho domu² na zwjerch sčehnjena a při tym sym ja za referentu a Hórnik³ za koreferentu wuzwoleny. Duž njechamy tu wěc wjace pušćić a chcemy tež Serbow zajimać a zahorić za twarbu a wopory. Duž chcu mój referat⁴ dželić do dželow: Kak ma so z Maćičnym domom? Što do wužitka ma Maćičny dom za Serbow a Serbstwo? Kak hodža so pjenjezy nadobyć za wuwjedženje twarby? Mam hižo wjele myšlićkow naspomnjenych; tola chcu tež druhich mysle słyšeć a duž Će prošu mi wobšěrno bórzy pisać, što Ty wšo měniš a radžiš. Potom mi tež pisaj, kak wšo su Ćechojo za narodne džiwadło pjenjezy hromadžili abo jeli je referat wo tym hdže čišćany, je mi jara lubo, hdy by mi tón pošla.

Was wšech a předewšem Tebje strowi

ze serbskim postrowom

Twój stary Muka.

W Prahy, 12. nov. 1880.

Luby přecelo!

Přede wšem wodaj, zo Ći we wažnej naležnosći hnydom wotmołwil njejsym; přetož sym do njewotstorknych dželow tak zaplećeny, zo bych najradšo widžał, hdy by za mnje kóždy dzeń 48 hodžin měl.

Dale měj mój najwutrobniši dzak, zo sy prašeń maćičneho domu¹ wožiwił; přetož zo sy k temu Ty nastork dał, sym wšón přeswěděny. Prošu ze wšej lubosću, kotruž k Serbowstwu w mlodej wu-

trobje hospoduju, skutkuj ze wšej energiju na to, zo bychmy so skónčnje z někajkim positivnym wuspěchom wupokazać móhli a zo to njeby zaso jeno wutrobne přeće wostało.

Maćičny dom — to najwažniše za naše narodne žiwjenje — a hdyž so wo woskutčenju tuteje myslički jedna, dyrbi kóždažkuli naležnosć, kotraž runje won presantna njeje, wotstupić. Duž sy derje činił, zo sy Sejlerja na khwilu na wumjenk sadził.

Ja mam Ći swoje myslički prajić, ale z cyłej wěrnosću prajić, ja aranžowaceho dara nimam; tola dźiwajo na wulku wažnosć předmjeta chcu Ći prajić, što mam za najlěpše a štož je so tež w Čechach za dobre a wuspěšne wopokazało.

Do wšěch serbskich nowin a časopisow dyrbi so wulke wozjewjenje², kotrež zahorjenosć dycha a přede wšěm na wutrobu a na narodnu česć našeho ludu skutkuje, wotćišćeć; a dokelž je naš lud tak jara nabožnje zmysleny, dyrbi so tež přistajić, zo je Bohu spodobny skutk, hdyž mały pjenježny wopor k lěpšemu Serbowstwa přinjesu, z tym dališim motivowanjom, zo so Maćica Serbska za duchowne zbože serbskeho ludu horliwje stara, zo dobre w křesćanskim duchu pisane knihi wudawa atd.

Skónčnje ma so w tutym wozjewjenju prajić, kejko tysacow je hišće trěbnych a potom napominać, zo dyrbi kóždy Serb marku z najmjeńša na wołtar swojeje maćeřšćiny położyć.

Zo by so tuta „markowa zběrka“ derje zřadowała a wuspěšna byla, dyrbi so w kóždej wsy jedyn zahorjeny Serb pomjenować, kotryž w tutej wsy pjenjezy zběra a potom do Budyšina sće; we wsach, hdžež su towařstwa, móhl to předsyda towařstwa činić, hewak pak drje by so gmejnski předkstejer³ najlěpje hodził. W kóždym čisle Nowin ma so kwitować a w kóždym čisle ma so napominać a pohonjeć na dališe hromadženje.

Dale štož zamožitych Serbow nastupa, bych tych do dweju rjadownjow dźělił: 1) rjadownja: Zakładowace sobustawy⁴, kotřiž 300 Mk. nadobo darja a přidawace sobustawy⁵, kotřiž lětnje (abo we wěstych dźělbach) 50 Mk. darja. Wšako mamy dosć bohatych fararjow a rentiera Hanowskeho atd.

Najwuspěšniša pak móže być ta markowa zběrka, je-li so derje zorganizuje a energiscy přewjedže; to je so w Čechach pokazalo.

Na wsach njech tež wučerjo a fararjo ze swojej autoritu na lud skutkuja.

Daj Bóh zbožo!

Hdy by so Ći jeno poradźilo tež Bjesadu⁶ zaso woźiwic, to je jara nuzna wěc za Budyšina. Naši stari Serbja wšak su skoro wu-
služili, my młodzi dyrbymy počec so iniciativy přimać, a je-li kóždy
po swojich mocach skutkuje, dyrbi naše prócowanje krasny wuspěch
krónować.

Zo njebych zabył: tež korčmarjo na wsach móhli nam tu
pomocni być; w korčmach móhlo so druhdy, hdyž je wjesoła bjesada
w hromadze, za maćičny dom skladować atd.

Wšě srědki dyrbymy nałožec.

W kóždym čisle Nowin⁷ ma so tež wozjewic, ke jko je hižo na-
hromadzene.

Tež my studentojo móhli traš jedyn koncertny a dźiwadny wu-
nošk na to wažic.

Ze serbskim wutrobnym postrowom

Twój

Bartec Jakub.

CISINSKI MUCE

List 22

[20. 11. 80.]

Luby přecelo! Džělam nětko na stawiznach našeho studentstwa
za jene česke nowiny¹ a to trochu wobšěrnje. Před 2 njedzelomaj
sym Šolce² pisał, zo by mi někotre data Lubina³ póslał, — po-
darmo. Duž Tebje, stary přecelo, prošu, budž tak dobry a napiš mi:
hdy, hdže a wot koho je Lubin založeny, što je do njeho
khodzil, hdže je so skhadžował, kajke měješe wot pohla-
danja, što běše přeni a što posledni starši; hdy a čeho-
dla je zašol. K. Smolerjej pisach, zo by mi někotre data Wrót-
slawskeho towařstwa⁴ póslał — podarmo. Dopomń jeho
tola na to.

A kak ha je z Khoćebuzom. 1849 so tow. z přenja založi, —
hdy zańdže, 1859 zaso wotući — hdy zańdže a njeje zaso wotu-
ćilo??

Hdy je so mjeno Sorabia⁶ do Sorabikum přeměnilo,
a čehodla??

Dokelž je wažna wěc, zo zaso z Čechami bóle wzajemnosć płodžimy, prošu, postaraj so wo tute wěcy a pósćel mi je bórzy, ale bórzy.

Kak steji z hromadženjom za maćičny dom?

Će strowi Twój stary Bartec Jakub.

ĆIŠINSKI MUCE

List 23

[27. XI. 80.]

Luby přećelo!

Prošu Će najnaležnišo, zo by mi te data w nastupanju „Lubina“¹ po móžnosći bórže pósłał; trjebam je wulcy nuznje, dokelž redaktor časopisa, w kotrymž chcu te stawizny wozjewić, hižo na rukopis čaka.

Hdy jeno by mi tež Smoleń prawje khětre a spěšnje slubjene wěcy pósłał. Zawěsće trjebam woboje jara, jara nuznje.

Z wutrobnym postrowjenjom

Twój Bartec Jakub.

Dziwadło drje hody zwjedžemy, najskerje budže w Lejnje².

MUKA ĆIŠINSKEMU

List 24

Budyšin, 28. nov. 1880.

Luby přećelo!

Njedźiwaj, zo hakle džensa wotmołwjam; chcych Ći rady na Twoje prašenja nadrobnišo wotmołwić a pytach tehodla literata Šołtu¹, kiž ma nětko Lubinske protokolle². Tola jedyn praji, zo je jara khory a druhi, zo je zapućował; duž jeho njejsym móhl nadeńć; zo Ći wón wotmołwił njeje, ma drje z džěla we tym swoju přičinu, zdžěla we tym, zo chce wón sam nětkole stawizny Lubina pisać abo zo je piše, wšě Lubinske akty ma hižo dawno tak zo je nje-móžach dostać a zo móžu Ći jeno mało pisać. Lubin je nastał 1869

mjez někotrymi serbskimi gymnasiastami, evang. a katholskimi seminaristami. Založil je so w Budyšinje a skhadžował je so najprjedy něšto lět w „jehnjeću“ w wěstěj stwičcy; založerjo su byli: Jan Šolta a Kubańk³ z katholsk., Keřk⁴ z evang. semin. a Holan⁵ z gymn., tež tón abo druhi Budyski mlody Serb z časami pódla, kiž ani gymn. ani seminar njewopytowaše; předsydzá su byli: Šolta, Holan, Keřk, Hanowski⁶; pismawjedžerjo resp. Nowinkarjo, kiž mějachu rukopisnu serbsku Nowinu wjesć a protokolle pisać: Holan, Šolta, Keřk, Gusta Kapler-Židowski⁷, (zaso), Muka, Kral⁸. Do Lubina khodžili su, tak daloko hač móžu so dopomnić, wyše mjenowanych z gymnasia: Čoch⁹, Křižan Jan¹⁰; z katholsk. seminara: ? z evang. seminara: Krečmar¹¹, Babik¹², Dučman¹³, Garbař¹⁴, Tempel¹⁵, Kruža¹⁶. Naposledku wot lěta 1873 sem — 1875 je so Lubin skhadžował pola Halbic na žitnych wikach. Wotpohladanje bě: zjenoćenje Budyskich mlodych Serbow k zhromadnemu narodnemu skutkowanju přez samsne prócowanja w pismowstwje a wulěty na serbski kraj, kiž běchu w započatku husto. Přeni předsyda bě Šolta — posledni Hanowsky. Zajšoł po prawym njeje, ale z njeho je so skhadžowanka wšěch študowacych Serbow wuwila, wón je po prawym kolebka a zdónk našeje skhadžowanki.

Wo Wrótsławskim towarstwje¹⁷ Ći ničo pisać njemóžu, dokelž ničo njewěm; Smolerja sym napominał, tola njewěrju, zo Ći što wotmołwi, wšako to znaješ. Duž radžu Ći wobroć so w tej naležnosći na k. far. Wjelana¹⁸ w Slepom (Pfarrer Welan in Schleife b/Weisswasser Preuss. Ob. Laus.), tón je sobustaw był a Ći wěsće wšo nadróbno napiše. Wo Khoćebuzskim towarstwju Ći hišće mjenje wěm, hač sy ty naspomnił; tež tudy by dobreho rukownika měl w far. Tešnarju¹⁹ (Pf. Teschner in Nieda b/Nikrisch Preuss. Ob. Lausitz). Hač Jordan²⁰ što wě, njeje mi znate, tola njewěrju. Traš tež w Bramborskich casnikach²¹ data namakaš, kaž tež su data wo Wrótsławskim towarstwje tam a sem w Tydžensk. Nowinach²². Mjeno Sorabija²³ je drje so wokoło lěta 1860 do Sorabicum přeměniło a to w času, hdžež běchu mało narodnozmysleni Serbjo w Lipsku, kiž we tym Němcam předařskeho towarstwa koncessiju sčinichu. Přeto Sorabija je stajnje z lužisk. před. towarstwom zwišowala a wot njeho bórzy bóle bórzy mjenje wotwisna byla, po tym hač je sobustawow měla. W předařskim towarstwju su nětko wšelake sekcyje, kaž katecheticum, homileticum, historicum a tak tež su w tamnym liwkim času Sorabiju k sekcyji potlócili a Sorabicum pomjenowali; tola to wjele na sebi nima; přeto w mojim času bě Sorabicum formalnje sekcyja, ale de facto cyle njewot-

wisny, samostatny, autokratiski. A duž je to formalna wotwisnosć cyle dobra za časy, hdžež je mało Serbow abo liwcy zmyslenych w Lipsku, potom předařske towařstwo tola moralisku přislušnosć čuje a změje Sorabicum přez swoju autoritětu při žiwjenju zdžeržeć:

Z Maćičnym domom dla wjele wažnych zadžěwkow²⁴ hišće dale njejsmy, tola chcu ja te moje činić, hdyž je Bjesada do porjada zestajana. Póscelu na Tebje hromadku Maćičnych knihi a prošu Će je prawje bórzy na pomjenowanych adressatow wobstarać.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój Mukec Ernst.

Pokračowanje.

Posedženje wubjerka za čišć Zelerjowych spěwow²⁵ atd. smy hač do srjedź Januara wotstorčili, dokelž chcych ja najprjedy Tebi a Kralej²⁶ sobudžělic najwažniše punkty, wo kotrež budže so jednać, zo bych tež Waju mēnjenje słyšał. Duž Ći tudy te same pisam z próstwu, zo by mi Twoje mēnjenja prawje bórzy zdžělił.

1.) Kak ma so Zelerjowe mjeno pisać?

Jeli my Sejleř pisamy, je s twerde = Salzmänn
Kóždy Słowjan budže tak čitać.

2.) Kak ma so wudawk wudebić?

Bassowane deski atd.

3.) Kak ma so zarjadować? To drje budže mi zawostajene.

4.) Kajka ma recensija być? Hač diplomatiska?

5.) Ja sym za to, zo by so we wudawku konsequentnje kaž je Zeleř činił, dativ a locat. sg. fem. gen. na -i trjebał a nic jeno we nazynku, dokelž je i tak dobre kaž je.

6.) Što ma wšo do prospekta so pisać?

NB. Křižan chce jón potom pisać.

7.) Kak ma so subscripcyja zarjadować?

8.) Što ma so ze Zelerjowymi němskimi pēsnyjemi započěć?

Jeli maš hišće sam žane druhe mysle, dha mi je sobu zdžěl²⁷, dokelž ma so nětko do jutrow wěsće hišće 1 zešiwk čišćeć.

Zo budže to wulka kniha, je z teho widžeć, zo z pismikom h samo 102 spěwow započinaja²⁸.

Duž měj so derje a praj wšem Serbowčanam wutrobnym postrow wote mnje, kaž tež Tebje najwutrobnišo strowja

Twój

swěrnny serbski

Muka

K. diakon Mróz w Budyšinje je 5 hriwnow za Sejlerjowe spěwy [dał]. Kwituj to w Lipje, ja chcu to hnydom w Nowinach za Tebje sćinić!

Runje dóstach Twoju druhu kartu! Zo dźiwadło hrajeće, je jara nuzne a lěpje by dwójcy hač raz było, tež w Rakecach dyrbiće hrać.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 25

[2. 12. 80.]

Luby přecelo! W mjenje Budysk. serbskeje Bjesady¹ mam Će prosyć, zo by sebi Ty ze serbskim dźiwadłom na hody tak naprawił, zo by mohl to same, štož w Lejnje² hrajeće dać wospjetować w Budyšinje za Bjesadźinych sobustawow, to by so najlěpje hodźilo na třoch kralow, prjedy móžeće te kruchi raz abo dwojcy na kraju hrać. Tež Bjesada entreé žada a cyle studowacej młodosći wotstupi; z teho móhl so jedyn dźiwadny kruch zaplaćić, zo móhli potom hnydom dale ćišćeć. Dla ćišća chcył na hody rady z Tobu jednać; chcemoj so zjednoćić k wudaću zběrki³, zo bychmy wšě kruchi na samsnym formaće a ze samsnym napimom dali ćišćeć. Přetož knižku dyrbimy tola Serbam poskićić, nic tak jednotliwe kruchi we wšelakim formatu. Duž přede wšěm hrajeće wěsće na hody; jenu hraječku wyše Šrybarjec móžu Ći z najmjeńša rekomandować.

Twój Mukec Dochtyr.

ČIŠINSKI MUCE

List 26

[14. 12. 80.]

Mój luby Arnošto! Ty so hněwaš a ja? ja móhl so z hněwom zadusyć. Mój z Libšom smój dźiwadła dla dźěłałoj tři njedzele, kóždy dzeń skoro poł tucenta khartow a listow pisałoj a nětko? Nó, w Lejnje budžemy 26. decembr. hrać¹. Za Budyšin běchmy tež nimale wšo přihtowali; a nětko njechaja měć. Kajke to wašnje, najprjedy nas proša a potom so zatrašnje

31

na nas hórša. Phi a hańba to je; a što je wina? Štó druhi hač někajki lumpich wučerík², kotryž ma wulku hubu, we hłowje pak hordosć a zatrašnu hluposć; a wot tajkehole čłowječka so naši budyscy Serbjo wodzić dawaja. A tutón njedočink jeno kazy; abo što drje je wubjerneho Dučmanna³ wot předsydstwa Lumira⁴ wotkusal? što je wina, zo ma Lumir tak mało sobustawow atd? hač tuta zhubjena existenca? Luby přecelo, prócuj so, zo tehle čłowjeka nješ kódneho sčini my; ja chcú so tež z pismom wo to sobu postarać. W Bukecach so hrać njehodži, nimam za to hračkow. Jutry budu w Budyšinje mačičnym sobustawam dźiwadlo⁵ aranžować njehladajo ani na Bjesadu ani na Lumir ani na hlupeho pisaka a kažaka.

Hladaj, zo tež tam do Lejna pojedžeš a napisaj mi rozprawu.

Měj dźak za te mi poslane data! Dži jeno do Lejna a nawab' tež druhich; bórzy pisam wjacy.

ČIŠINSKI MUCE

List 27

W Prahy, 11. januara 1881.

Luby Muka!

Dawno hižo sym so na to hotował, zo bych Či swoje myšličky zdžělił, ale — nó, konwencionalna formula, kotrejež pak nałožeć njecham. —

Njeměj stracha, luby přecelo! format Lipy wostanje kajkiž je był, jeno zwonkna forma so trochu přeměni, porjeńši; to pak su Smolerjecy wopak zrozumili; sym Markej tež hižo wotmołwił. —

Sam dyrbiš přiwdać, zo běše papjera Lipy hubjena a skoro při kóždym čisle h i n a š a; to njesmě woboje być; dale tež rjane njeje, hdyž so hač na samu kromu čišći, ně do kolesa wokoło ma wjetši běly rančik wostać; to žada přistojnosć a čuće rjanosće. Z cyła dyrbi so při tajkich wěcach tež na ornamentalnu stronu džiwać a to wjele bóle, hač je so to hač dotal stawało. Kóždeho hižo bóle do čitanja lóštuje, hdyž je papjera rjana, čišć jasny, z cyła hdyž je zwonkna forma spodobna. —

So wě, zo z tym wobsah kóždeho čisla něšto pomjeńšimy; tola što wo to, wučinja to za lěto na najwyše 4—6 stron; za to džě tež tu dramatisku přiłohu¹ tak tunjo wostajamy. A wěr mi, do tajkeho čisla tójšto zlěze, a što ha dyrbi pisać hač ja? Wobhladaj sebi

jeno poslenjej lětnikaj, kak sym dyrbjał škrabać, škrabać na wšěch polach: episke, lyriske basnje, wšelčizny, drobnostki, rozprawy, romany, nowele, feuilletony, wjeselohry atd. a při tym hišće wostudle rukopisy čitać a porjedžeć. Njewěm, hač so mi moje mocy skónčnje njespjeća. Z radosću a z wulkej džakownosću duž Twoje džěła witam. Ale jednotliwych knjezow prosyć z wosebitymi listami? ně, temu so moje přeswědčenje staja; štož chce za Serbstwo skutkować, tón to bjez storkanja a kopanja čini; štož pak jeno napominanja dla džěła, tón zawěsće ženje ničo dušneho nje-napiše; poětiske wěcy dyrbja być spontaniski wuliw čućiweje duše, dobry nastawk z kajkehožkuli pola njehodzi so skazać kaž por škórnjow. —

Wulcy žel by mje było, hdy by so Twoja bojosc w nastupanju dramatiskeje přiloži woprawdže wěrna wupokazala. Tola spytać to dyrbimy: 200 abonentow dosahatej.

Zo pak maju so w Lipje wjeselohry wozjewjeć a potom wotčahi wobstarać, to so mi prawje njespodoba z praktiskich přičin. Do Lipy njesmědža so předołhe wěcy přijimać, njebudžemy tež dale přez měru dolhe powjedančka wozjewjeć; lud chce krótsje, ale wšelake wěcy měć. Tutón experiment móhl za Lipu strašny być; wěm, kak su ludžo wo zańdženym lětniku sudžili, a to chcu swěru wobkedžbować.

Wšě tute njeluboznosće bychu nas zminyle, hdy bychmy džiwadne towarstwo² založili, za kotrež smy my Pražcy hižo často a husto tak horliwje řečeli; ale zda so mi być, zo maju někotři ludžo hižo a priori wšitko za njelepe a hubjene, štož wot Pražskich wukhadža. Tajke předsudki su wulcy jara zrudne a škódne, wosebje pola nas małych Serbow. Ja ponowjam duž hišće raz swój namjet, zo bychmoj na srjedu po jutrach přecelow serbskeho džiwadla powołałoj a zo bychmy něšto definitivneho postajili. Bych pak za to byl, zo bychu jeno či řečeli, kotřiž w serbskej literaturje něšto znaja a džělaja, zo pak bychu druzy, kiž jeno z polnej hubu do swěta wołaju ale žane skutki njepokazuja, kaž so słuša mjelčeli.

Redakciju džiwadneje zběrki³ Či radlubje wostaju, tež z džěła dramatiskeje přiloži, ale jeno z džěła. Zo pak dyrbja so wšě kruchi w jenajkim formaće wudawać, za to tež ja sym a hłosuju; njech džě dotalny format wostanje. Wo tym pak so jutry nadrobnišo wuradžimoj.

Plaćić mamy pola Smolerja hač dotal jeno jedyn kruch: „Pražski wuj“⁴, a tón kruch móžeš džě z Lejnanskim wu-

noškom zaplaćić; „Incognito“⁵ wuńdže jako přenja příloha. — Dale Će najnaležnišo prošu, zo by do I. čo. Lipy krótku roz-
pawu wo tutym dźiwadle w Lejnje⁶ podal. —

Lětuša hl. zhromadžizna Maćicy Serbskeje budže wulkotna; duž
dyrbimy hosćom někajku radosć přihotować; ja sym na to štyri-
aktowsku wjesohru⁷ z wužićom českeho originala napisał
a hižo Smolerjej do čišća pósłał; nadźijam so, zo budže so Ći lubić;
skutk je do cyła z našeho narodneho žiwjenja a ze socialnych
wobstejenjow čerpany; tež počahi a poměry wosebných a zdžela-
nych Serbow k serbskim pohibam sym rozswětlił. Cyła wěc wjerći
so wokoło „towařstwa pomocy“⁸ a „duchowneho pozběhnjenja
a narodneho zbudženja Delnjeje Lužicy“⁹.

Tutón kruch „Stary Serb“ chcemy potajkim srjedu po jutrach
w Budyšinje hrać; ale hdže? Sala na třělerni pječa jara wulka
a khmana njeje. — Słyš! Njeby najlěpje bylo, hdy bychmy so naj-
prjedy tak wot nazdala powoprašeli, što by sebi měščanska Rada
žadala za přenajeće měščanskeho dźiwadla na dwaj dnaj. To tola
tajkeho bara wučinić njemóže, a tam mamy potom tež hnydom
dobře kulissy a wšo druhe, štož na provisoriskim jewišću měc
njemóžemy a štož je wěcy samej a prawemu efektej wulcy na
škodu; naspomnju jeno rozswětlenje. A naši hračcy a hraječki
maju džě tež hižo trochu routiny. K. k. Rachel¹⁰, Bórš¹¹, Hila¹²
M. Smoler¹³ so jara wušiknje na jewišću wobroćeja, tež kž. Šry-
barječ je kaž sym słyšał, dobra a spodobna aktorka. — Što měniš
k mojej mysličcy?¹⁴ — — —

II. Sejler.

1.) Kak mamy jeho mjeno pisać? Myslu sebi tak, kaž je so sam
pisał; wulkemu mužej po smjerći samowólnje a bjez nutřkowneje
winy mjeno mjenječ a kepsać, to zda so mi być impieta.

Zo pak sebi při „Sejler“ žany Slowjan na „Salzmann“ myslić
njebudže, to mi wěr. Čěski: sůl (solník), pólski: sól (solarz = Salz-
händler). Ale na wopak „Zeler“ móhlo nam Serbam k postorkej
być; přetož Zeler je = Fluchmann, na „Kräutermann“ sebi myslić
njebudža, z najmjeńša hakle na najposleńšim měsće, dokelž Kräuter-
mann praja Serbja = zelowy muž (žona) a dokelž: nitimur in
vetitum.

2.) Kajke wudaće? Po tajkim chceće tola diplomatiske! Dobře,
čińće kažkuli, pisajće: Časo přichodny, budžeš zakěć ty,
pisajće dialektiske formy; so wě, wšako maju Sejlerjowy spěwy

być přenje wjetše džělo lužiskeje literatury, literatury, w kotrejž kóždy po swojej škórni móra!!! Druzy Słowjenjo změja radosć, hdyž tajke speciality pola bratrowskeho naroda wuhladaju!!!

To runje tež hišće stary prawopis nałożće; potom by z najmjeńša diplomatiske było, kaž so słuša!!

To je njepríhodna myslička a z njej Sejlerjej húbjenje poslužimy. Druzy budža potom tesame zmylki pisać so na Sejlerjowu autoritu powołuju: hdyž potom nawjedža, zo je Sejler sam wopak pisał, měniš, zo budža jeho potom bóle česćić?!

Z cyła njeje drje prawy nahlad, zo je lokativiske i runje tak dobre kaž je, ё ѱ.

Deski maju wězo prassowane a je-li móžno ze Sejlerjowym wobrazom wudebjene być.

Němske pěsnje serbsku literaturu mało staraju.

Sym Ći swoje myslički zdžělił; mojedla pak móžeće činić, kaž je Wam spodobno, ja so wšemu podćisnu, jeno nic diplomatiske mu wudaću, to bych na kóždy pad contra rěčał a pisał¹⁵.

Mam wulcy nuzne, štwórtk za tydžeń mam examen z kanoniskeho prawa.

Wotmołw mi bórzy.

Će najwutrobnišo strowi

Twój

serbski přěcel

Jakub Bart.

Křižanej a druhim znatym wjele dobreho!

MUKA ĆIŠINSKEMU

List 28

[13. I. 1881.]

Luby Barto! W nastupanju sobudžělaćerjow do Lipy sym ja tola mēnjenja, zo su pominanja na Serbow, kiž wjedža pjero wodzić, wužitne a spomožne. — Za dźiwadne towarstwo sym ja tež był a sym hišće. W z m i tu wěc jutry energiscy do rukow, ja chcu Će po móžnosći podpjerać. Tola njesměš tak pessimistiscy sudzić; wot mlodych nchtó napřećo Wam njeje, khibal — a stari su khětro

pomalku prjedy hač so domasaja. W kak wjele exemplarach daš dramatisku přiłohu čišćeć, tola z najmjeńša w 500—600, dokelž dyrbjaja tola tež teje čisła so potom do dźiwadneje zběrki (knižki) přijec?² Rozprawu wo Lejnje sym napisal. — Přez čo budže lětuša hl. zhr. Maćicy wulkotna!? W ulcy so wjeselu nad Twojim dramatom; daj jón jeno bórzy čišćeć. Tež sym za to zo by so raz wulkotnje dźiwadlo w Budyšinje hrało a jeli nic w měšćanskej dźiwařni, dha tola pola Lauec. Dla měšćanskej dźiwařnje ja Bohužel ničo činić njemóžu a njesměm dla mojeho postawa³, duž wobroc so na Marka⁴ abo Hórnik⁵; pódla pak chcu Če podpjerać n. př. dźiwadnicy pytać a wuwučec. Duž přimaj tu wěc bórzy a kruće, tola dyrbjaja potom tež wšitcy wěsće slubić hrać a dźeržeć. Wuwjeseć so hodži, to sym přeswědčeny. Dźiwnje při mjeni Sejler sy konservativny⁶, při jeho wudžělkach nic⁷. Zo za wopačnosť tež ja a druzy njejsmy, so samo wě, ale jeno nic njetrjebawši porjedžeć, štož naše džělo njeje.

Twój Mukec Ernst.

CISINSKI MUCE

List 29

Luby Muka!

Budž tak dobry a daj Lejnansku rozprawu¹ k Smolerjecom do II. čisła Lipy. Nadžijam so tež, zo budžeš dale za Lipu džělać a zo bórzy nastawk wot Tebje wohladam. Praj mi, na koho bych to pisal ze starych knjezow? Či džě sami ani Lužičana² zdźeržeć njemóža; tola mjenuj mi někoho a chcu Či tež tu po woli być. Z cyła sym zmysleny, k lětu Lipu Serbsku wo tři čisła lětnje powjetšic³; so wě, je-li zo mi spisaćeljo sobudžělanje kruće přisľubja. Něwěrnó, nětčiša forma Lipy je wjele spodobniša?!

Dźiwadlo dyrbi so jutry w Budyšinje na kóždy pad hrać, a to, je-li někak móžno, we měšćanskim dźiwadle. Škoda, zo Ty njesměš so wo to starać; ale tajnje móžeš tola z k. Hórnikom¹, z Grólmusom⁵, ze Smolerjom⁶ atd. wo tym so wuradzować, listnje so to wšitko jara hubjenje čini. Towarstwo dźiwadne⁷ so dyrbi jutry založic a to traš jako wotrjad Maćičny. Hdyž budu materiju trochu předžělanu mjeć, pósćelu Či ju, zo by ju dobroćiwje pruhował, wupjelnjal a porjedzał, a potom chcemoj srjedu po jutrach dopoldnja

lubowarjow serbskeje dramatiki na wuradźowanje powolać. W nowym mojim kruchu⁸ je 5 žónskich rolow. 2 stej podlanskej a nimatej wjele prajić a činić (kóždy jeno w jenym wustupje) 3 druhe su wažne: jenu drje budže kž. Šrybarjec⁹ hrać, druhu ta pola Tebje (?) a třecu traš Pfützec¹⁰ (??) a štó štwórtu a pjatu? Pišu nětko tež do „Divadelních listův“¹¹ wo našich dźiwadnych wobstejenjach. Bórzy so z Bjedrichom¹² do noweje wjeselohry¹³ damoj, skica je hižo připrawjena.

Z postrowom Twój Jakub Bart. 22/I.81.

Na lětušu Maćicu tola wězo tež tójšto Delnich Serbow přijědže?

MUKA ČIŠINSKEMU

List 30

2. 2. 81

Luby Barto! Rozprawu wo Lejnanskim dźiwadle sym dawno pola Smol. wotedał. Lipa so mi spodoba, tola njejsym [za to], zo by so w ličbje čislow powjetšila, jeli dyrbi Ł u ž i č a n wobstać — a to tola dyrbi a budže, tak khětře hač je Smoleř redakcyju z rukow dał. Materiala ma wón dosć za čišć. Dźiwadlo dyrbi so jutry hrać, za to su wšitcy, z kotrymiž sym ryčał. Tola w měsćanskej keklerńi nichtó njecha; jeli fiasko činimy, by wulka hara nastala. Duž namjetuju pola Lauec a to tak, zo je po dźiwadle ball; tak zo, jeli so derje njeradzi, ball zaso wšo wutorhnje a tak tež wěsće wjacj poslucharstwa dostanješ, hač do měsćanskej dźiwańnje. Duž pola Lauec, njech hižo so nětko wo to staraš a njech w Budyšinje za Tebje wěc wobstaruja Marko Sm.¹, Rězak², Cyž³ a traš Kral⁴, cand iur. Ja njesměm. Šrybarjec⁵ njemóže sobuhrać, dokelž je mać wumrjela. Statut za wotrjad dźiwadliski⁶ wudźělaj a mi připósćel. Tajki wotrjad dyrbi so jutry založić. Wšem wjele dobroh' a předewšěm Tebi wot Twojeho

Mukec Ernsta.

[19. II. 81]

Luby Muka! Měj mój najwutrobniši džak, zo sy skónčnje čišć Stareho Serba wuskutkował. Smoleř¹ je so w tutym wulcy njeprístojnje napřećo mi zadžeržal; trójcy sym so jeho dla teje wěcy naprašował a wón mi ani wotmołwił njeje. Haj chcemy pola Lauec hrać. Za mužske róle chcu přeprosyc: Stary Serb = M. Rachel², Arnošt Horliwik = Jan Bórš³, Kóžnik = M. Smoleř⁴, Mudroch = P. Hila⁵, Hubak = J. Kral⁶ (abo J. Symank⁷), Jan Starc = Sommer⁸ (abo Symank), Michał = J. Wjela⁹. — Ale za žónske róle byšće so wy w Budyšinje postarać dyrbjeli. Róla „Milka“ je najćežša, za tu najlěpšu hrajeřku! — Njemóhl dha so mały wubjerk zestajíc k lěpšemu wuwjedženju? Traš: Kral¹⁰, Hanowski¹¹, Sommer, M. Smoleř a potom hišće někotři z Bjesady¹². Ja wšak njemóžu wjele pomhać, hdyž sym w Prazy. Z wudawanjom džiwadneje zběrki sym z Tobu přezjene; titul traš město „Zběrka džiwadna serbska“ radšo takle: Džiwadna zběrka serbska¹³. Njeby dha kž. Šybarjec¹⁴ tola „Milku“ hrała? Po džiwadle móže džě bal być, wubjerk drje budže absolutnje nuzny. Seminarisći¹⁵ budža koncertować.

Wutrobny postrow! J. Bart.

[4. III. 1881]

Luby Muka! Hižo mamy 5teho měrca a z čišćernje hišće ani jeneje korektury dostał njejsym. To je signifikantny dopokaz za naše zrudne wobstejenja! 4teho januara sym rukopis hižo Smolerjecom pósłał. — Hrać budže drje so nětko z čežka hodžeć; što ha budže nam tak wulke a čežke róle za tak krótki čas hódnje nawuknyć? Moja wina njeje; z cyla so dale starać a za džiwadlo a za zjawne narodne swjedženje skutkować wjele lóšta wjacy nimam, hdyž so mi ze wšěch stron tajkele zadžewki stajeja. Mam dale mysle tež Lipu k létu pola Monsec¹ čišćeć dać, na Smolerja

sym so nětko do syteje wole nahněwał. (To njech wostanje hišće mjez namaj!) Sym nětko tež tójhdy na to myslil a džělał, kak bychmy k džiwadłu dwaj allegoriskej wobrazaj ze spěwami přiwdali: 1) alleg. zbratřenje stud. towarstwow, 2) alleg. sotřenje Łužicow². — So wě, to nětko drje wšo podarmo. Z postrowom

Twój Bart.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 33

Luby Barto!

Wšo naše wojowanje za předstajenje Stareho Serba¹ jutry na Maćičnej zhromadźiznje je podarmo było. Ja sym hač do džensnišeho wojował a nětko Ći moje resultaty zdžělu. Duž tež nje-móžach Ći prjedy něšto wěste pisać a z tym maš mje zamołwić.

Wěš, zo běchu so w nazymje za Bjesadźinych wjednikow Dr. Dučman² a refer. Krygař³, za zwjeseleńsk. dir. Dr. Grolmus⁴, za hudźbn. wjedź. Fidler⁵ a ja za pismawjedźerja wuzwolili. Tola tući knježa běchu smjerc lěni a ničo činić njechachu a mi, hdyž něšto chcych, přez jich veto wšo zadžělachu, haj tež Bjesadu wot 1. januara hač do kónc febr. suspendirowachu cyle hłupeje hołeje winy dla, wo dobyće nowych sobustawow so njestarachu a, hdyž ja noweho namjetowach, z nim spokojom njeběchu/. Wotsadzić jich Bjesada njemóžeše, dokelž běchu na lěto wuzwoleni. Duž skónčnje Dučman a Krygař swoje zastoństwo zložichu, Fidler hišće w poslenjej mjeńšinje před nowowólbu njelepy lisćik mi pisaše, zo žanu wólbu njepřiwozmje. Nowowólby so stachu, při tym so tež Dr. Grolmus džiwne zadžerža a wšo móžne lěwicy, kiž bě aktivna a narodnje žiwa (t. j. my młodži) wumjetowaše a zastoństwo, do kotrehož bě z nowa wuzwoleny, njepřiwza, dokelž to jeho knjeni knjeni njedowoli. Nowe zastoństwo bu wuzwolene a sym Ći drje pisał, zo sym ja wjednik Bjesady.

My hnydom skutkowachmy a hišće samsny wječor postajichmy, zo ma 8. měrca wjetši wěńčk a srjedu po jutrach Bjesadźiny wulki ball z džiwadłom być. A to tež chcemy do skutka stajić. Wěńčk je so derje radzil, wot starych nihtó njepřińdže, hač Grolmus a Fidler bjez žony; tón tam nětk so zjawnje zo mnu kusaše, zo smy jeho

z njeprawdu wotsadzili a našeho noweho hudźb. wjedźerja rězb. Pěťku⁶ jun. hanješe, dokelž so jedyn kwartett dla dybawosće I. tenora njeradzi. Ja so tež roznjemdrich a jemu zjawnje wěrnosć prajach. Zda so mi tež, zo nam woni nětko w potajnym škodzić pytaja, dokelž widža, zo so nam tola radzi a zo my z mocu jim k hanibi skutkujemy. Wěňčk bě jara wopytany a je so wšěm lubił, tak zo so wšo na ball wjeseli. Sobustawow mějachmy pod Dučmanom atd. 27, a nětko mamy jich za 2 njedźeli hižo přez 50. Dźiwadlo hrać běchmy wobzamkli a tež, zo chcemy „Stareho Serba“ hrać, duž jeho ja dach čišćeć, byrnjež so Smoleř zapjeraše; přenje listno bě hotowe, korekturu běch ja wobstarał. Duž přińdže Marko ke mni a wozjewi mi w mjenje nana zo so Stary Serb jutry na žadyn pad hrać njemóže, dokelž bychy nam wšitcy ranjeni rozčěkali a nihdy wjacy njeprišli. To wšak dyrbjach ja tež přiwdać při tym, kaž nětkole wobstejnoscě w Budyšinje su. Duž dyrbjach so nolens volens podwolić, pytach pak při cofanju tak wjele zdžeržec hač móžno. Duž wujednach ze Smolerjom, zo so „Stary Serb“ ma hač do kónca, hdyž tež hakle po jutrach čišćeć a jako přiłoha Lipy S. wudać, dale pak ma so hnydom kruch „Nankowy kanuny“⁷ čišćeć a za tydzeń hotowy być, to mi slubi, ale džensa je hižo tydzeń nimo a hišće počojca hotowa njeje, to pak je tež to na tym wina, zo je Smoleř sen.⁸ zańdženu wutoru do Polskej zapućował. Na nowy tydzeń dostanu tutón kruch. Duž sym nětko to wuskutkował a to chcu wuwjesć z Božej pomocu: Srjedu po jutrach, zo by so prawje wjele ludži na Maćicy S. strubiło, poskića Budyska Bjesada w Lauec hotelu serbske dźiwadlo a hraje so „Pražski wuj“⁹ a „Nankowe kanuny“, hračcy su wšo Bjesadžini sobustawy z wuwzaćom wučerja Hile¹⁰ z Khrósćic, při tym Bjesada spěwa. Potom swjedženska hosćina a po tym wulki pyšny Bjesadžiny ball. Za dźiwadlo so wot nicsobustawow 0,75—1,00 hr. zastup bjerje a wot teho so čišć Nank. kanunow a wudawki za dźiwadlo zaplaća a do čisteho wunoška so Bjesada a serbska studowaca młodosc džěli; to sym ja po dołhim wojowanju w wubjerku wuskutkował a ma to so hišće přichodnu wutoru in pleno wobkrućić. Nadžijam [sol], zo sy z tym spokojom, wjacy činić njemóžach.

Dokelž pak nětko jeno Bjesada tute dźiwadlo w Budyšinje wuwjedže a wuwjesć smě, bych Ći ja radził, zo by Ty traš za studowacu młodosc tež dźiwadlo entrirował a zo byšće delkach w Rakecach hrati¹¹, traš dwaj mjensej kuskaj „Kak Pětr lěkari“¹² a „Nócnny stražnik“¹³. Hrajerjow drje sy sebi hižo engagirował a hrajerki tež wěsće dostanješ; Krawcec Bjarnat¹⁴ by Ći je wěsće nadobył,

n. př. jeho sotra¹⁵ by žno sobu hrała. Duž hladaj, hač njeńdže; chcemy my młodzi pokazać, što my móžemy a zo bjez starych cyle derje dže a zo my nadźiju nihdy njespušćimy, njech nam wšo kaža, kaž chcedža. My tola dobudžemy; ja sym jim to tudy tak někak hižo dopokazał. Jutry tola přińdžeš wěsće; statut za dźiwadliski wotrjad¹⁶ [sym] wudźelał; ja jutry přinjesu statut za twař narodneho domu a namjet, zo by so wjetši twařski komité wuzwolił¹⁷; změju z tym hišće wulke wojowanja. Sym tak dołho, hač sym w Budyšinje, dźelał kaž koń a při tym khětro na čele wuskhnył; Bóh mi zdzerž strowosć a žiwjenje, ja chcu to moje činić a mój sebi poskićmoj rucy k twerdemu zwjazkej a skutkowanju čas žiwjenja za Serbstwo. Tak khětro hač sy hotowy, hladaj zo do Budyšina přińdžeš a[bo] tola nic daloko wot Budyšina. Pisam jara z khwatkom; dokelž mam smjerc nuzno. Duž wodaj pismo a prošu, wobkhowaj wšo, štož Ći pišu, jako naju potaństwo; přetož tu politiku dyrbymy měć. zo my tych starych po móžnosći wutrjebamy a na našu stronu sčehnjemy, zo nam njebychu škodźeli.

Budyšin, 13. 3. 81

Twój

swěrnny serbski bratr

Arnošt Muka

N B. Stareho Serba hižo tola tež raz hrajemy, wotčakuj jeno!

C I Š I N S K I M U C E

List 34

Luby Muka! Sym w poslenim času P f l e g e r o w y T e l e g r a m¹ přeložował a zańdženy tydžeń dokónčil. Runjež je wjeselohra jenož jenoaktowska, tola zawěsće dvě hodžinje (potajkim wječor) wupjelni, ma 33 wustupow. Dyrbju wuznać, zo hišće žanu tak wubjernu wjeselohru čitał njejsym, a sym duž tež z přiběracej radosću přeložował, runjež přeložk jara lohki njeběše. Woprawdže wjeselohra w eminentnym słowa zmysłu! Wšo hač do najdrobnišeho motiwowane a přewjedžene; a ta wumjełscy a ženialnje wuwjedžena kharakteristika wosobow. Wšo tak přirodžene, njepytane! A kak so to wšitko zapletuje? — Změješ radosć, hdyž Ći jutry rukopis k přečitanju dam. — Je-li budže někak móžno, chcemy tutón kruch za prózdniny prihotować.

Kak dha ma so to poprawom z čišćom mojeje wjeselohry: Stary Serb? Naš jedyn sedži w Prazy a pisa w nocy a wo dnjo za serbsku literaturu, a zhonić z města wjele njemóžeš. Marko Smoleř je nje-přistojny čłowjek, bóle hač — ! — Z hraćom potajkim ničo njebudže? To je jara rjenje; hdžež bychmy takle 200 hr. zasłužić móhli, to damy sebi nimo hić; nó haj wšak: o misera plebs, kotruž móža jeno pjenjezy zhrěć, kotruž pak idealne woprowanje a sebje zapřěće . . .!

Kaž ze wšeho teho widžu, njeje za dźiwadło wulka zahorjenosć; duž sym tež teho mēnjenja, zo nam „dźiwadny wotrjad“² wjele pomhał njeby. W Maćicy je hižo wjele wotrjadow było, ale što su wuskutkowałe? Duž trjeba drje njebudže noweho „morweho stawa“. Pisaj mi tola, što a kak sebi Ty myslíš.

Z postrowom

Twój stary přećel Jakub Bart.

14/3 81.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 35

[26. III. 81]

Luby Barto!

Wot „Stareho Serba“¹ je přenje listno čišćane a leži hižo na skladže pola Smol. w 500 exempl. Hdy so to druhe a hdy so Lipa na měrc 1881 čišći, njewēm; Smoleř sen. je hižo dvě njedźeli we Waršawje. Nětko je šlendrijan hišće wjetši hač hewak. Chcu wjesely być, hdyž budže kruch², kiž chcemy 20. hapryla w Bjesadže hrać, hotowy w čišću dostać. Dźiwadłowy wotrjad³ chcemy jutry na kóždy pad založić, kaž tež komité za twar narodneho domu⁴, ja wo tym na hłow. zhrom. referuju a namjetuju. K temu pak trjebam cyle nadržobnu rozprawu, kak su Čechojo swój Čěski Museum založili a štatuty Čěskeho Museja. Prošu wobstaraj mi woboje prawje bórzy a nadržobne. Dale prošu mi Twój nastawk wo Serbach⁵ w Čěskich Nowinach hdyž budže skónčeny dospołny w 2 exempl. pósłać. Pfliegerowy Telegramm ja znaju, je wubjerny; duž hrajmy jón wěsće na wulk. prozdn.

Z postrowom Twój swěrný přećel

Muka.

[W jutrowniku 1881]

Luby přečelo!

Měj mój najwutrobniši džak, zo so dźiwadło hraje; njeje džě runje trjeba, zo je to mój stary Serb, runjež mějach nadźiju, zo z nim socialnu ranu někotrych našich „narodowcow“ zahoju! Doma wjacj wo tutej wěcy porěčimoj.

Tu Či wšo sčelu: wšelake statuty, powołanja, stawizny a modus zběranja pjenjez atd. Hladaj, zo hłowne wěcy přehladaš a njedaj so z ničim wotstrašić; džěło, za kotrež skutkuješ, je přewažne a na nas młodych hlada mać Lužica ze wšej nadźiju. Štož sym we wšelakich nowinach čitał, kak su pjenjezy za Maćicu a za dźiwadło hromadžili, wo tym Či ertnje wobšěrnišu rozprawu dam.

Tež sčelu Či mały namjet za „dźiwadłowy wotrjad“¹. Dźiwadło je tak wažna a sčěhwkow poľna wěc, zo sebi njewěrju, sam něšto dale namjetować, ale powołaj přez Serbske Nowiny na srjedu po jutrach dopoldnja do „króny“ přečelow serbskeho dźiwadnistwa na zhromadnu poradu! Wupjelnej a porjedzej mój naćisk², zo bychmy potom z najmjeńša něšto konkretneho w rukomaj měli, po čimž mólhi so dale wuradžeć.

Štož moje literariske wozjewjenja w českej sukničcy nastupa, njewěm, kajke chceš měć! Jena publikacija: „Z polozapomenute země slovanské“³ je wušła w Českých Novinách a móžeš ju sebi přečitać pola k. Hórniku. Tu drje tola nochcyš měć.

Druha wažniša a zajimawša: „Narodní snahy studentstva lužicko-srbského“ wukhadža⁴ w „Ruchu“ a traje hišće tójhdy, prjedy hač nastawk dospolny wuńdže, přetož „Ruch“ wukhadža měsacnje jeno tři króc.

Srjedu po jutrach přijědu z póstom do Budyšina.

Nalětna skhadžowanka žana njebudže, dokelž ničo wažneho k wujednawanju nimamy a dokelž je nalětna skhadž. hač dotal slabje wopytowana byla.

Za něšto dnjow so domoj pušću.

Džělaj prawje zbožownje za twař narodneho domu a přehladaš a dopjelnej mój namjet za „dźiwadłowy wotrjad“!

So nadźijejo, zo so bórzy žiwaj a strowaj zaso wohladamoj strowi Če

Twój swěrný Jakub Bart

NB. „Bramborske Nowiny“⁵ su z kóždym čislom hubjeńše. To je woprawdže fi a hańba! Tu so Jórdanowy⁶ ženij w poľnym swětle pokazuje! Facta demonstrant!

[2. V. 1881]

Lubši přećelo! Naš jenički belletristiski časopis je nětko Lipa Serbska; duž dyrbi tola kóždemu Serbej na tym zaležeć, zo by z najmjeńša tutón jenički pěston rjaneje literatury po móžnosći dobry a spokojacy był. Duž dopominam Tebje na Twoje slubjenja a prošu Će, pósćel mi bórzy wobšěrniji nastawk¹ za Lipu! Wšako derje rozymiš serbske pjero wodzić a materijow je tež dosć a na dosć. — Kaž so mi być zda, njebudže lětsa žany spěwanski swjedžen²; njebychmy ha za to junu „dźiwadny“ swjedžen poskićić móhli? Přeměnenje zbudzuje a wokřewja! Kak zo by so mój „Stary Serb“³ k temu hodzał, kotryž je „Salonlustspiel“. Je-li tam sem něšto někotrym k postorkej, to mohło dže so wuwostajić abo trochu přeměnić.

Wotmolw bórzy Twojemu Jakubej.

[1. VI. 1881]

Luby přećelo! Dokelž mějach hłowu poľnu z džělom, móžu hakle nětko wotmolwić. Slubił drje Ći sym nastawk do Lipy, tola prošu Će, zo by mje přepušćil, přetož mam smjerc wjele džělać a to wšitko tola za Serbstwo, tak zo sym khětro wuskhnył, bych-li časa měł, bych słowo dđerzał. Tak khětre hać Ty do prózdnin přińdžeš, chcemy wšěch redaktorow serbsk. časopisow powolać k regeneracyji a k postajenju jasnych programmow a potom z rozdžělenymi a nowymi mocami skutkować¹. Spěwanski swjedžen žadyn lětsa njebudže, duž tež sym ja za to, zo dźiwadny swjedžen² zarjaduje, štož so tež wuwjesć hodži, dokelž mamy hrajerki a hračkow nětko. Duž wzmi tu wěc do rukow abo stuć z Kralom³, kiž je za Bjesadźineho dźiwadneho mištra wuzwoleny, do zjednoćenstwa a powołajtaj komitet. Tola Stareho Serba njemóžemy hrać, hdyž jeho ćišćaneho nimamy a Smolerjec Marko, kaž so mi zda, ćišćeć njecha; z naj-

mjeńša Telegramm⁴, kiž je mi Rězak přepodał na žadyn pad lětsa njecha. To je zlé a horje, dokelž žane srědky nimamy; njeby dha so w Čechach Maecenas za tutu wěc namakał?!

Twój Muka

ČIŠINSKI MUCE

List 39

[16. VI. 1881]

Luby přećelo! Wulcy sym so džiwał, zo mi ze slubjenym nastawkom so zapowje; tola mam Će zamolwjeneho. Zrudnje to wo prawdze, naš jenički belletristiski časopis a jenom 6—10 sobudželaćerjow a — samych mlodych! Tola my so pomału přihotujemy a za někotre lěta chcemy z Lipu ze wšěmi serbskimi časopisami konkurować. Nowe čisło Łužičana je do cyła njetrěbne, dokelž nima nič zajimaweho — noweho. Łužičan dyrbał spanyć, jeho nomen je hižo — zlé omen. Zo so redaktorjo wšěch serbskich pismow raz zeńdu, to je wulcy wažne a tute faktum dyrbjało so zapisać do serbskich literarnych stawiznow; ja sym dawno za to rěčał. Prošu, wozjew mi někotre punkty¹, wo kotrychž ma so rěčeć. Sym tež za to, zo bychmy so zjenoćili, kak chcemy wšelake dotal variowace słowa uniformnje pisać. — Přijědu wokoło 22. julija domoj. Njeh so kongres redaktorow potom bórzy zwoła. Hdy bychmy jeno džiwadło zwjesć móhli! Rad bych Stareho Serba² na deski do wjedl. Sobotu 23. julija traš do Budyšina přijědu. Pisaj mi bórzy!

Z postrowom Jakub Bart.

ČIŠINSKI MUCE

List 40

Luby přećelo!

Nad Twojim poslednim listom sym so — čemu bych so teho runje won njewuznał — wulcy džiwał!¹ Někak tu wěc hižo wujednamy. Nětko nam smjerć nuzne, duž sebi wšo derje dosć a z měrnej krewju přemyslić njemóžu, tola to dyrbju prajić, zo wšěm Twojim nahladam a namjetam: haj! prajić njemóžu, argumenty za to pozdžišo słyšiš.

45

Wutoru 19. t. m. mam poslenje pruhowanje, potom so hnydom do Lužicy pušću.

K pućowanju přeju Ći wjele zboža a zabawjenja!

Ze serbskim postrowom

Twój Jakub Bart.

W Prazy 12./7. 81

ĆIŠINSKI MUCE

List 41

W Kukowje, 28. sept. 81

Luby přecelo!

Domoj přišedši namakach Twoju khartu. Zańdženu sobotu do Budyšina přińc njemóžach; tež Hórnikowy žiwjenjoběh nětko runje pisać njemóžu; tež čo na septb. Lipy wudać njemóžu; mam mjenujcy zaplacaneho wojeřstwa¹ dla wjele běhanja a staranja a mjerzanja, tak zo mi njeje móžno, něšto hódne z měrnej krewju napisać. — Budu-li wojak, je mi cyła karijera zkažena. — Sym wjesely, zo sym Prolog² někak dopěsnił; myslu, zo je so mi derje radził; póslać Ći jón Bohužel njemóžu, dokelž je jón runje k. Rachel³ sobu wzał, kiž budže jón tež přednošować; mi so mjenujcy k. Rachelowy přednošk lěpje lubi dyžli k. Kralowy⁴. Jutře jědu do Budyšina. Dźiwadło hižo pónđe, njeměj bojósće.

Ze serb. postr. Twój stary Jakub Bart.

ĆIŠINSKI MUCE

List 42

[W jutrowniku 1883]

L. p.!

Nastawčk¹ sebi hišće jónu přečitawši njemóžu wopřimnuć, na kajke wašnje by so něchtó na nim postorkował: mjena, počahowanja na mjena a podobne loskoćiwe wěcy w nim njejsu; wěrnósće, hole wěrnósće! dale ničo. Zo budža sebi naše tak mjenowane authority tole čitajo woči zapřimować a so w swojej džěćacej autoriće ranjeni čuć, rad přiwdawam. Zo Ći runje citat ze Zejlerja tak we hłowje

khodži, tež njedorozymju: Zejleř je hłowny repraesentant wopač-
neho formalneho basnjenja; to dyrbimy wuznać a našemu ludej
skónčnje tež z j a w n j e a s p r a w n j e w o z j e w i ć, zo njebychmy
dlěje š k ó d n y blud tych podpjerali, kiž maja Zejlerja, za přiklad
w basnjenju, štož wón tola z wumělskeho stejišća nihdy być nje-
móže.

Ja nimam rad kultus wosobow hajić, praju wěrnosć zjawnje do
wočow; hdy bychu Serbja stajnje napřečo sebi sprawni byli a hdy
bychu sebi jedyn druhemu woruch njekadžili, by pola nas něšto-
žkuli hinak a lěpje, wjele lěpje bylo. Ja mam to stare glasejkowanje
syte.

Tu maš moje nahłady; wotćišć nastawk abo njewotćišć²; mi je to
wšo jene; porjedzić ničo njemóžu, zo so raznosć prawych zasadow
z tym wosłabiła njeby.

Z postr. J. Bart

ČIŠINSKI MUCE

List 43

Luby Mukec wujko!

Njemysli sebi, zo sym na Tebje hněwny abo zo spju a ničo nje-
džělam za serbski lud a kraj! O ně, ale dyrbi dha so wěcnje wu-
kakotać, hdyž je čłowjek něšto dokonjał. Zcyła so pola nas nětko
tak wjele pisa a tak wjele čišći, rymuje a smoli, zo ja swoje poezije
radšo w rukopisach khowam. Zo woprawdže džělam, móžeš z toho
spóznać, zo mam přez pol sta sonettow na skladže, kotrež
chcu skladnostnje we wosebitej zběrcy¹ wudać. „Kóždy dzeń štučku
napisać“, to bych móhl, ale dopomń so, što pomha to škrabanje,
hdyž k ničomu njeje, wopomń, zo pola nas bjez toho w poėtiskej
litteraturje telko pluwow wokoło lěta, zo so ja boju nowe přinošo-
wać. Radšo mjenje mórać, ale něšto hódne, štož by před kritiku
wobstać móhlo. Tohodla Či tež dosć jara radzić a na wutrobu klasć
njemóžu: Wuběraj bóle, wuběraj bóle za Twoju Lužicu! Njedaj so
zamylić přez podpisané m j e n o ! Njeběř ženje wjacy nastawki
w ě c n j e wopačne, hewak zhubimy renomej pola Slowjanow.

Za dopokaz, zo na Tebje hněwny njejsym, sćelu Či štryri basnje².

Žiwjenjopis³ pisać a čišćeć dać, so mi njecha; štož sym ja za lit-
teraturu a narodnosć činil, njeje tak wulke, zo dyrbjało so wutrubić.
Dale Či poručam, zo dyrbiš mój pseudonym: Č i š i n s k i¹ napřečo
kóždemu čłowjekej kruće a swědomiće wobkhować!

Za sobudželačerjow prócuju so dobyć k. Bjedricha⁵, Libša⁶, Rězaka⁷ a Žura⁸, tež stareho Wjelu⁹ pohnuwaj, zo tak basni, kaž na přikl. „Jadwigu“¹⁰, so wě z wuwzaćom špatnych a do cyła njeprawych rymow. Holan¹¹ a Měrcink¹² mataj tehorunja dobre pjero.

Z wutrobnym postrowjenjom

Twój

Bartec Jakub

W Ralbicach

7. XII. 83

ČIŠINSKI MUCE

List 44

Luby přecelo!

So wjeselu, zo so Či moje sonetty¹ spodobaju, přede wšěm pak tohodla, zo so Či nowe, jeničcy prawe rymowanje lubi. Zo so w serbšćinje poētiscy rjana myslička do rjaneje, korrektneje formy linyć hodži a tak princip klassiskosće so přewjesć hodži, to, nadžějam so, sym z najmjeńša trochu přez swoje sonetty pokazal a dopokazal. Moje mjeno móžeš abo njetrjebaš mjenować zjawnje, kaž-kuli chceš.

Knihu, kajkuž mi Ty namjetuješ, spisać, to je myslička, z kotrejž so hižo tóhdy zajimam; přenja pokazka tuteje mojeje myslički je džě tola: Kniha sonettow. Tež mam hižo rjanu črjódku basnjow w druhich metrach spisanych. Džensa sćelu Či jenu balladu² ale: nic to najmjeńše porjedzić. Wšě metra předžělam (ale nic z rymami deklinacije a konjugacije, ale kaž móžno z k o r j e n t - n y m i). Knizy dam napis: F o r m y³. Nochcu pak jenož hladać na to, zo by baseń byla formalnje a techniscy korrektna, ale zo by prawa byla tež w aestetiskim a poetiskim nastupanju. W našich tak mjenowanych poěžijach, o jerum! kak maľko poěžije w nich je! Cyłu swoju móc hišće jónu zastaju, zo bychu našej poētiskej literaturje z tuteho kisanja wupomhaľ.

Z wutrobnym postrowjenjom

Twój

Bartec Jakub

W Radworju

11. meje 1884

Luby přečelo!

Připosłany pólski original¹ je rjany a wulcy poetiski. Chcu so wšo móžnje prócować jón w poľnej krasnosći do serbsćiny přestajić, ale hač do 15. julija — njemóžnje! Z pólšćiny přeložec je wjedrowje ćežko dla njedospołnych rymow. Nadžijam pak so, zo budu z přeložkom wokoło 25. julija do kónca.

Tu tercinu² staj do 8 čisła!

Z wutrobnym postrowjenjom

Twój

Bartec Jakub

W Radworju 10. julija [1884]

Luby přečelo!

Wobžaruju z wutroby, zo Twojeje próstwy dopjelnić a swojeho słowa dzeržec njemóžu. Přeloženje připosłaneju basnjow¹ je nimo měry ćežke a by mi wjele časa pokradnyło, hdžež to mam nětko z originalnym basniskim tworjenjom za Formy² poľnej rucy džěła, tak zo njemóžu čas a mocy drjebić z přeložowanjom. Chcych drje to najprjedy, hdyž pak so dohladach, kak ćežke je, a hdyž tola tež špatneho přeložka podać nochcu, wostajich ležo a bych Ći hižo dawno wrócił, běch-li wědzał, hdže w prózdninach přebywaš.

Spytaj so na někoho druheho wobroćić.

Za to sćelu Ći z Formow nowej pokazcy za Lužicu.

Skhadžowanka³ [je] so jara derje radžila, přede wšěm pak džiwa-
djo, kolosalnje wopytane. Kk. Parčewski⁴, Hórnik⁵, Imiš⁶, Čoch⁷
z mandželskej, Holan⁸, Libš⁹ a druzy hosćo.

Starši Žur¹⁰, podstarši Wałtař¹¹.

Mi so zda, zo Pražcy a Lipsčanscy¹² znowa zaso trochu na so
jědu.

Z wutrobnym postrowjenjom a prošo, zo by mje zamolwjeneho
měl, strowi Će

Twój

Bartec Jakub

W Radworju,
19. aug. 1884

Luby přecelo!

Do I. ča njemóžach ničo zhotowić.

Statistiku za našu wosadu wobstara k. kand. Šewčik¹. — Hač do jutrow so na mnje wjele njespušcej; wšako wěš, zo mam nětko cyłu wulku a wobšěrnú wosadu sam na starosći². — Wjele zboža k nowemu lětej. Připoložil sym jedyn sonett³ za II. čo.

Duž ničo za zle a njech wobstoji tež w nowym léce naju stary zwjazk přecelstwa.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

Bartec Jakub

W Radworju

3. jan. 1885

[3. X. 1885]

Luby přecelo!

Njemysli sebi tola na žane wašnje, zo sym ja naju přecelstwo we młodych lětach zwjazane spuščil abo zo mam mysle je spuščić; nihdy! Wěr mi dale, zo ja přećiwo „Lužicy“ njejsym; zo pak ničo do njeje njesćelu, z toho přikhadža, zo z cyła ničo njepišu — pišać njemóžu. W zymje, da-li Bóh, zasy začnu. Štož statistiku našeje wosady nastupa, spušcej so do cyła na daty k. Šewčika¹; wokolo nas je fabrikow a tohodla němskich dželaćerjow. Mějach skladnosć z knjenju Parčewskej² a knježnu Parč³. rěčeć: interessantna knježna.

Z postr.

Jakub Bart

[10. XII. 1885.]

L. p. Jara wobžaruju, zo z nowa dyrbju Ći wotmołwić bjez — pěsnjow. Ja sym nětko do tajkich wobstejnosćow¹ zašmatany, zo mje na wšo druhe mysle wabja, jenož nic na pěsnjenje; za cyle lěto njejsym ani jeneje basnje napisał; na składže tež žanych nimam. Hdyž so moje wobstejnosće wujasnja a ja zasy měra nańdu, kotryž je conditio sine qua non w mojim basnjenju, potom budžeš zawěsće Ty přěni, na kotrehož so dopomnju.

We starym přecelstwje

Twój

Bartec Jakub

Luby přecelo!

Tež ja sym nětko w Němcach¹. Kak so mi lubi abo styšće, zhoniš z tuteje basnje², kotruž bych rady do přichodneho čisła Lužicy wotčičšanu wzał, ale nic z mojim mjenom, jenož . . . t. tež Će prošu, njepřeradź autorstwo tuteje pěsnje nikomu — z wěstnych winow.

Wšo dališe — dali Bóh — ertnje srjedu po jutrach na Maćicy.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

Bartec Jakub
kpl.w Šěrachowje,
10. III. 87

Luby přećelo!

Zo mam ja na wuwowanju Łužicy¹ najwjetšu interešu, so rozymi, a tohodla bych ju lubjerad wjele doraznišo podpjerał, hdy bych jeno časa a khwile měl.

Ja sym nětko hižo lěta dołho we wobstejenjach², kotrež so z dispoziciju k pěsnjenju jara hubjenje znjesu. Z druha pak dyrbjú tež wuznać a Tebi prajić, zo mi Łužica w nowišich lětnikach wjele wjesela nječini, ale wjele mjerzanja mi načini.

Hdyž takle wobsah jednotliwych čisłow přehladuju, wěř mi, mje boli wutroba. Stajnje na přenim měsće bamborjenja stareho Pfula³, kotrež drje z ćežka wjele čitarjow namakaja. Tak hodži drje so bachtać w zymje za kachlemi, ale do literariskeho časopisa — Ně; to mje boli! K Pfulaj přizamkuje so hódnje a dostojnje Šyman⁴; jeho kritisować nochtu, ale to Či praju, pósćel wšitke Šymanowe „pěsnje“ jenemu njeproniskemu kritikej, a je-li zo jena jenička před jeho sudom wobstoji, daj ju na marmor zaryć. Šymanowe „pěsnje“ nimaja ani formy, ani mysličkow, ani barby, ani poezije. A tute wěcki we Łužicy, kotraž dyrbi naše literariske žiwjenje před slowjanskim swětom repraesentować — to je škandal!!! A k tomu druhdy kusk sentimentalneho žwamljenja „cunjeho lyrika“ Fiedlerja⁵, njezrale pospyty talentowaneho, ale přez wrótnu serbsku kritiku skaženeho Kósyka⁶, tu a tam směšne zaklimpnjenje toho abo drugeho „poěty“ a hlej! to je signatura poezije we Łužicy; hlej tu maš tu cyłu wobradu, kotrejž přeju, zo by bórzy splěšniła a zo tak mlode talenty dale kazyć njemóhła.

Muka, wěř mi, (hakle před krótkim mějach składnosć to nazhonić) někotryžkuli dobry literat by do Łužicy pisał, ale jeho je hańba we towarstwje tajkich skribentow so hibać. Štož mje nastupa, jenož naju staremu přećelstwu k woli pěsnje sćelu. To pak bórzy přistaju, je-li to skoro lěpje njebudže, tež ja sćerpnosć zhubju. Chcu sam na literatow mi spřećelenych pisać, zo bych zasy za Łužicu pjero zastajili, ale potom energiscy žadamy, zo Pfulowe a Šymanowe wěcki⁷ dale směch a hańbu z Łužicy na Serbow njesypaju. Staraj so za dobre přełožki, hdyž nimaš originalow, a nimaš-li z najmjeńša „pašablnyrh“ spěwow, wostaj radšo čisło bjez nich, to je lěpje, sto króć lěpje!

Staraj so za to, zo so tež wjacy, wjele wjele wjacy wo našim narodnym prócowanju, bédženju a žiwjenju piše. Tu móhle so jara derje přełožki druhich slowjanskich spisacelow wo nas trjebać.

Tak, to su moje mysle dla Lužicy. Prošu, njehněwaj so na tónle list a na mnje; mój so znajemoj a tohodla dyrbimoj whromadže řečec wot w u t r o b y bjez m j e d u a pleńčenja. Džensa jenož jedyn sonett⁸, móžno, zo hišće něšto připosćeľu.

Wutrobny postrow měj [wot]

Twojeho stareho přecela

Jakub Čišinskeho.

w Šerachowje

10. 8. 87

ČIŠINSKI MUCE

List 52

Luby přecelo!

Je mje zwjeseliło, zo sy mój list z tej objektivnosću, z kotrejž sym jón pisał, čitał a rozsudził.

Připóznawam — bě trochu wótry, ale što dha pomha nam stajne cokrowanje a pleńčenje?! Nó, stary wojako, njesměš tak ruče ku-
ražu zhubić a flintu do hrjebje čisnyć!

Jenož wjedź redakciju Lužicy dale!

Sym wšelakich hižo namoľwjał a druhich hišće budu; a zo moje namoľwjenje njeje było bjez wuspěcha, to dopokazuja Či nastawki, kotrež, kaž so nadžějam, hižo w Twojej rucy so namakaju.

Budź přeswědčeny, luby Muka, hdyž špatne wěcki Pf.¹ a Š.² wu-
padnu, potom hižo budža dobri spisaćeljo dopisować. Wěr mi, na Pf. a Š. škrabanje so we Serbach njekrasnje swari a tuto swarjenje so logiscy dale na Lužicu samu přenjese.

Dale bych Či jara jara radził tole: njedaj so wot protestantskich duchownych³ wodzić we nastupanju serbskeje řeče a literatury. Z jednym słowom, to je směšnje, hdyž chcedža tući we serbskej řeči postajeć, hdyž tola wšón swět wě, zo mjez nimi ani jedyn słowjanski filolog¹ njeje a wulka wjetšina džě ani serbski pisać njemóže.

Dale bych Če prosyl, zo by tež sam bórzy něšto do Lužicy napa-
pisał; hewak reka: tón přece na druhich woła a sam ničo njepiše a nječini.

My Serbjo wšak dyrbimy wjele wjele woporow přinjesć. Njeh je, naši potomnicy budža nam džakowni.

Tuž, luby přećelo, njedaj so nihdy wotrašić a zatrašić, ale dźe-
lajmoj dale Serbstwu k zbožu a k wužitkej!

Jara lohcy so hodži, zo sebi traš lětsa hišće dowolu Tebje wo-
pytać⁵.

Mały spěw za 11. čo. Pozdžišo wjacy.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Bart Čišinski

Šerachow 3./10. 87

ČIŠINSKI MUČE

List 53

Luby přećelo!

Za 12. čo. Łužicy z tutym mały přinošk¹. Za 1. čo. 1888 posćelu
ći wulku balladu², kotraž je, kaž so nadźijam, techniscy a formalnje
něšto dospolne.

Štož to nastupa, zo chcych će w Freiberku wopytać³, je so wěc
tróchu přeměnila. Hižo drje wěš, zo chcemy w Drježdźanach mału
skadźowanku⁴ wotdzeržeć, hdžež so, da-li Bóh, trjehimoj. Tam sebi
potom wšelke rozprajimy.

Tuž měj so derje na strowe a wjesole zasywidženje!

Z najwutrobnišim postrowom

Twój

J. Bart Čišinski

Šerachow, 4. 11. 87

ČIŠINSKI MUČE

List 54

Luby přećelo!

Tu sonett¹ za III. čo Łužicy!

W tutym tydženju započnu z čišćom swojeje zběrki pěsnjow pod
mjenom: Formy². Budže to zawěsće nahladna kniha, něhdže 10
listnow tolsta. Čišćeć chcu jeno 300 exempl. dać, dokelž je kniha
jenož za zdžělane čitařstwo wobličena; so rozymi, budže tež dróžša
dyžli druge serbske knihi, nic nižo 2 M.

Wjele lět sym so na tule zběrku přihotował, teoriju pěsnjenja a jeje wšelake formy studujo.

Hdyž jeno bychu sebi naši druzy basnicy³ potom tež k wutrobje wzali a so porjedžili. Wutroba mje boli, hdyž widžu, kak poesiju a serbsku rěč dračuja!

Wokoło jutrow drje budža Formy doćišćane. Sym wćipny, kajku kritiku nańdu — doma w Serbach⁴; w nastupanju wukraja mam hižo tak rjec wěsty wusud⁵.

Z postrowom

Twój

Bartec Jakub.

Šerachow, 14. 2. 888.

ČIŠINSKI MUCE

List 55

Luby Muka!

Tu sćelu „Kanzonu“¹ za Łužicu.

Prócuju so po móžnosći, Łužicu prawje porjadnje wudawać; wěr, na tym wjele zaleži.

Tež Će prošu, zo by za moju nowu zběrku: Poetiske Formy we Łužicy reclamu činił; je to modern a z časom sobu stupać tež za nas Serbow přewažne. Wěc budže mje wjele pjenjez plaćić².

Štwórtk³ sym so wuběrnje zabawjał; wjeselu so na kongres Drježdźanski⁴.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Bart Čišinski.

Šerachow, 6. 4. 888

NB.! Listowska m a r k a přilěpjena!

L. př.! Jako hižo wěš, sym w Drježdžanach¹, Schloßstr. 32¹. Černý hižo wot 11. julija w Budyšinje; skhadźowanku najwuběrnišich literatow chcemy najskerje na nowy tydzeń hižo w Budyšinje wotbywać². Wopytaj mje, hdyž na prózdniny přez Drježdžany pojedžeš.

Škoda, zo Derskec³ swójba hižo nazymu do Triera so přesydlí, hdžež matej knježnje engagement při dźiwadle. Nazymu najskerje w Drježdžanach wjetši serbskoněmski koncert⁴ wuwjedžemy.

Na zasowidženje!

Zwostawam Twój

Jakub Čišinski.

Drježdžany, 18. 7. 888

Luby přećelo!

Dawno hižo sym dvě pěsni¹ do Budyšina na M. Smolerja posłał, dokelž wědzach, zo sy Ty w prózdninach. Džensa maš z nowa dvě druhej basni². Džeržu jako muž swoje słowo, hač runje móhl so ze swědomjom napřečo Tebi jara derje a sprawnje dispensirować; čohodla? zhoniš pozdžišo³.

Exemplaraj Formow Ci hnydom posćelu, hdyž z Lipska dostanu.

W nastupanju novelle praju: jedyn njemóže wšo činić; bych rjekł, zo ja za literaturu bjez toho hižo dosć, dosć džělam, tola móžno, zo tež na polo novelki so podam⁴.

Libšej chcu pisać⁵.

Wječorne pěsnje⁶ mam w rucy; wěc je dobra, ale dyrbjala by za nas so wjele bóle wupilkować; je w njej wjele čechismow w řeči a wosebje w rytmje.

Džělam pilnje na „Přirodže a wutrobje“⁷, kotraž ma wokoło hód wuńć.

Móžno, zo Će jónkróc wopytam we Freibergu.

Nazymu chcemy, dali Bóh, w Drježdžanach wulki koncert⁸ wuhotować!

Z najwutr. postrowjenjom

Twój

J. Čišinski.

Drježdžany 23. VIII. 888

Luby přećelo!

Tu maš hišće dvě pěsni¹.

Runje dóstach list wot k. Pjecha, zo su knihi (Sonetty a Formy) do Budyšina póslane.

Pódlu ležace „Wozjewjenje“² prošu do Łužicy za september stajíc.

Z postrowjenjom

Twój

Jak. Čišinski.

Drježdžany 29. VIII. 1888

Luby přećelo!

Tu sćelu Či pěseń¹ za 1. č. Łužicy 1889 a kritiku², kotruž je mi Libš džensa posłał, tohorunja za 1. č. Łužicy.

Wubjernu a wobšěrnú a wěcnu kritiku mojich Formow je tež Vrchlický³ wozjewił. Prof. Ziemba⁴ z Wařawy přełožuje moje basnje a wuda mój žiwjenjopis z podobiznu. Wopytaj mje tola swjate dny, zo bychmój so wuradzować móhłoj dla literariskeje skhadžowanki⁵ a dla koncerta⁶. Hač dotal smy postajili srjedu 23. januara. Wulku salu pola Meinholdec tu smy hižo sebi wotnajeli.

Kniha: Přiroda a wutroba⁷ (něhdže 100 str.) započnje so čišćeć z 1. januarom na horce žadanje Černeho⁸ w serbskej knihowni.

Činju to njerad, ale jemu k woli.

Mam zatrašnje džěla.

Prošu hišće jónkróc: wopytaj mje swjate dny, ale napiš mi prjedy hdy, zo bych domach był.

Přecy chcych Tebje wopytać, ale hač dotal njebě mi móžno.

Z wutrobnym postrowom

Twój

J. Bart Čišinski.

Drježdžany,

13. 12. 888

Luby přečelo!

Tu sčelu Či pěseň¹ za 3. čo. Lužicy. Njeh so z wjetším pismom čišći, tak zo runje přěnj u stronu cyłu wupjelni. Přelož a wozjew cyle wěsće Vrchlickeho kritiku² wo mojich Formach, hewak poscel mi hnydom wróco.

W Drježdžanach³ njemóžachmój wjele rěčeć, tuž sčelu Či to, štož je mi Pjeh pisał.

Chcu nětko do pisanja noweje cyle patriotiskeje zběrki so dać: Serbske zynki⁴:

Pokazka je přitomna pěseň⁵.

Budže to zaso raz za našich zymnych Serbow jara nuzne.

Sobotu za dvě njedželi chcu na někotre dny so do Lipska pušćić; tam tež serbski wječor wuhotuja.

Srjedu po jutrach na kóždy pad serbski koncert⁶ pola Lauec wuwjedžemy; tež w Drježdžanach⁷ chcemy z e z j a w n y m spytać.

Heroisku spěwarku při opjerje, rodženu Čechowku, knježnu Sá-kowu⁸, chcu přeco krućišo k sebi spinyć; je hižo z knjezom bratrom⁹ za moju poesiju a mój lud cyle zahorjena. Wotčakuju wot tajkichle konneksijow (kotrež mje wězo nětkle zatrašnje pjenjezy koštuja) pozdžišo za Serbow wulki materialny a moraliski dobytk.

Hdyž budže někak móžno, Če wopytam.

Z postrowom

Twój

Drježdžany,

J. Bart Čišinski.

6. 2. 89

Luby přečelo!

Džensa njedželu běch sebi cyle wěsće wotmyslił, Tebje wopytać, tola tónle sněh!

Tuž sčelu Či rukopisy. Epistola¹, hdyž tež trochu selena, ma so na kóždy pad w 4. čo. wozjewić, druhej dvě pěsni², hdyžkuli so Či spodoba.

Njewuprajomna je moja radosć: knježna Saakowa³ budže jutry sobu spěwać! Wjesel so ze mnu! To je dobytk za Serbow kolosalny!

Smy so jara nutrnje spřečelili. Poswjeću ji zběrku: Přiroda a wutroba¹. Mam nětko z cyła wulke rózynki we hłowje. Bóh dał, zo bychy so z najmjeńša někotre mojich idejow a wotpohladow woskutčile!

Připóslane pěsnje su pruha noweje zběrki: „Serbske zynki“⁵.

Přeco jasnišo mi počina być, zo dyrbimy skónčnje z diletantismom na polu wědomosće a wumělstwa zastać a so k čistemu wumělstwu wobroćić; tak dobudžemy sebi wukraj a samsny lud. Cyle wopačny je pola nas rozšěrjeny nahlad, zo Serbja za wumělstwo zrali njejsu, a jelizo hišće dosć njejsu, na kim leži wina? Na ludu zawěsće nic!

W Drježdžanach smój sebi z Krawcom⁶ we wumělskich kruhach za krótki čas wutrobne sympatije dobyłoj, a to by hižo lěta prjedy so hodźało, hdyž bychy Serbja šlendrijana so wostajili. So rozymi, tu rěka: studować, studować a hišće studować. Lěnjosć a njeroda je Bohužel přeco (z małymi wuwzacemi) škódna towarška serbskich literatow byla. Wobroćić so dyrbi k lepšemu!

Měj so rjenje!

Z postrowom

Twój

Jak. Čišinski.

W Drježdžanach

24. 2. 89.

ČIŠINSKI MUCE

List 62

Luby Muka!

Koncert je zawěsćeny¹. Sym nimo měry wjesely! Tajke něšto w Serbach hišće było njeje. Wjesel' so ze mnu!

Kž. Chadimec² čuje so ranjena, njespěwa sobu; mi jara lubo; přetož kž. Saakowa³ chce rad telko čisłow wjacy spěwać. Kž. Saakowa je wot l. 1890 do Berlina z wuběrnymi wuměnjemi engažowana; nam wostanje swěrna a stajnje k spěwanju hotowa. O krasny to dobytk!

Jako wuběrna husleřka wustupi kž. Bruckowa⁴, mloda Rusowka. Na tole wašnje budža wšitey sobuskutkowarjo słowjanskeho naroda.

Jutře 22. mërca pojědu do Budyšina dla toho koncerta.

Prěni naš kritik L. Hartmann⁵ tež sobu do Budyšina pojedže; w jeho nowinach z cyla budže so wjele wo Serbach pisać; sym jeho přecelstwo dobył a wón je mi swoje jara nahladne a wosobně nowiny k dispoziciji stajił.

Z toho widziš, luby přecelo, čłowjek z dobrej wolu a hotowy, wopory duchowne a materialne přinjesć, móže zatrašnje wjele dokonjeć. Za 2 njedželi budže snadź „Přiroda a wutroba“⁶ hotowa. Jeje wuspěch budže zawěsće hišće wjetši hač pola Formow.

Lětsa wokoło hód chcemy w Drježdžanach wulki koncert⁷ serbski wotdźeržeć!

Z najwutrobnějším strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

Drj. 21. 3. 89.

ČIŠINSKI MUCE

List 63

Drježdžany, 9. 5. 89.

Luby přecelo!

Prošu, wróc mi hnydom te 4 čisla „Lumira“¹ a to čislo „Nedělních listů“², w kotrymž je Vrchlickeho kritika wo mojich Formach. W nastupanju koncerta³ přeco nadrobnišo spóznamam intriki wěsteje kliky Serbow⁴; koncert wuwjedžemy swjatkownu srjedu a přede wšěm chcemy so na druhich zepjerać; tohodla tež programm trochu přeměnimy. Za kž. Brukowu smy dobyli komorneho hudźbnika Kratinu⁵ (Čech) a basistu Hauschilda⁶. Tuž wróc mi to žadane!

Twój

J. Čišinski.

Luby přećelo!

Tu sćelu Ći po swojim slubjenju pėseń¹ za I. čo. Lužicy 1890.
Nadžějám so, zo mój pėsnjeŕski kužoł bórzy zase mócnje hnać
zapoćnje.

Při nětčišej składnosći drje mje bórzy zaso wopytaš?

Tuž měj so derje do zasowidženja.

Twój

J. Bart Čišinski.

Dr. 11. 12. 89

Luby Muka!

Štwórtk wječor w 8 hodź. chcemy na čěskim dwórnišću tudy
mału wječer wuhotować z kk. Koklu¹ — Lisakom², Keŕkom³, Kraw-
com⁴, Erknerom⁵, Kralom⁶ atd.

Jeli Ći móžno, přijědz.

Twój

J. Čišinski.

Drj. 12. 3. 90.

To rěka:

štwórtk za tydzeń. Bart je jara mučny. Twój B. Kr.

Luby přećelo!

Wobžaruju, zo mje telko króc za sobu doma nadešoł njejsy; wo-
zjew mi tola něšto do časa, zo móhl bych Će wotčakować. Toho
runja wobžaruju, zo Twoju próstwu dopjelnić a Ći žanych pėsni
pósłać njemóžu.

Winow k tajkemu zadžerženju mam dosć; tola nochcu so z nowa
njetrjebawši rozhorić. K džělu sym ja dobry dosć, ke khwalenju
a k čescěnju ma „Lužica“ druhich. Wo wšitkich najsnadnišich wěc-
kach a nowinkach a dopiskach wě „Lužica“ swědomiće referować,

ale hdyž cuže časopisy wo našej literaturje objektivny wusud a specielnje wo mojej basniskej džělawosći a wo mojim stejišću k serbskemu pismowstwu přinjesu, to so podtlóči dospołnje, to so zakusa ze zamjelčenjom.¹ Mojedla móže „Lužica“ Zejlerja jako přiboha česćić, to je mi nimale wurst, ale zo „Lužica“ potom dale tež wote mnje hišće sobudžělačerstwo žada, to zapřimnyć njemóžu; z cyla tola wot mojego sobuskutkowanja wobstaće abo zahinjenje „Lužicy“ nihdy a ženje njewotwisuje.

Hdyž dyrbyja par tout pěsnje we „Lužicy“ być, njech so tola Zejlerjowe po nětčim wotčíšća, kaž nětko jeho famosne a za literaturu a jeje rozkćěwanje wjelewažne listy.² To budže zawěsće Serbam po hubje a z tym „Lužica“ bjez dwěla dobydže na nahladnosći a na abonentach; a woboje tola njeje bjez wažnosće!! Ja sym wjesely, zo sym teje literariskeje hary trochu wotbył; a takle wot nazdala móžeš wjele jasnišo a objektivnišo sudzić, a to ma tež wjele za so.

Sym Ći pisał, kaž měnju a myslu; tuž ničo za zło a wopytaj skladnostnje

Twojeho

Jakuba Barta.

Drježdžany,
1. 8. 90.

ĆIŠINSKI MUČE

List 67

Luby přecelo!

Swoje bydło, so rozymi, přizwoluju; tola wotmołw mi, hdy ma posedženje być,¹ (Ty pišeš 7. n o b r a) a kajki ma zamysl. Wo zabawu a koncert so ja starać njemóžu, dokelž sym z džělom přesypany; wobroć so direktnje na Krawca². Na z w j a z k³ pěsni so njespušćej; nimam lóšta za tajke njedzakne publikum dale pisać abo wozjewjeć. Wo mojej poslednjeje zběrcy „Přiroda a wutroba“⁴ ani jedyn serbski časopis ani jenoho słowička napisnył njeje. Sapienti sat.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Bart Ćišinski.

Dr. 29. 11. 92

Luby přecelo!

Wuprajam Tebi z tutym najwutrobnije sobuženje nad zrudobu, kotraž je Tebje ze smjerću Twojeje maćerje zajała. Bóh tróštuj a posylnjej Tebje!

Z dobom gratuluju k spožčenemu rjadej.¹

Pódla dvě pění.²

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

přecel
Jakub Bart.

Drježdžany,

25./9. 94

Luby přecelo!

Hnydom in medias res! Chcył z Tobu radu składować.

Zběrku „Serbske zynki“¹, kotraž měješe hižo před 3 lětami wuńć, sym nětko z najmjeńša podwojił z nowymi pěníjemi; starše sym přeporjedzał; sym z cyła jara dolhi čas na tutej zběrcy porjedzał a hladkował a myslu sebi z poľnej wěstosću, zo budže tale zběrka najdospoľniše wobsahować, štož sym hač dotal zjawnosći přepodał. Tohodla sebi horcy přeju, zo by tuta zběrka bórzy wušła a to w pěknym wuhotowanju à la „Formy“; ja sam pak sym nětko financelnje kaž karp na pěsku; njewěš traš Ty nikoho, kotryž by nakład na so wzał? Dale mam mysle, tule zběrku Mecklenbórskemu wulkowojwodže², kotryž je so za serbsku wustajeńcu tak zajimował, poswjećić; kak, zo tež [z] tym Serbam k wužitku něšto poslužu; tež teje winy dla mělo wuhotowanje knihi wosebne być. Je-li by so něchtó za nakład namakał, bych zběrku pola Brockhause³ čišćeć dał, kotryž tež ničo dróžši njeje dyžli Smoleř a kniha by za něšto njedželi hotowa byla. Myslu sebi, zo dyrbi so skónčnje zasy tola něšto wjetše poětiske wozjewić, hewak sebi we wukraju woprawdže mysla, zo wšitcy spimy.

Prošu, daj mi bórzy wotmołwjenje, što k mojemu wotmyslenju měniš.

Po jutrach bych potom do cíšća přihowil druhu zběrku „Ze žiwjenja“⁴, dvě třecínje tejesameje stej hižo dokonjanej.

Z toho drje spóznaješ, zo njejsym tak lěni, kaž sebi to někotři mysla.

Je dha so z mojich knih na wustajeńcy⁵ něšto předalo? Ja hišće ničo pytnyl njejsym. Ja mjenujcy ze Sonettow⁶ a z Formow⁷, kotrež sym z wulkimi pjenježnymi wudawkami tak wosebnje wudał, ani čerwjeneho pjenježka wuwikował njejsym.

Kocor je so při wustajeńcy pokazał, kajki wuj je; kak zo so nětko tola ludžom woči wotewru!⁸

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Bart Čišinski.

Kamjenica,
21. 11. 96.

ČIŠINSKI MUCE

List 70

Luby přećelo!

Dla naklada „Serbskich zynkow“¹ na swojeho wuja kanonika Herrmanna pisach — bjez wuspěcha, dokelž je w tu khwilu hižo runje jara wjele za serbske wěcy woprować dyrbjal.

Prošu, wobroć so Ty na Černeho, ja sam w swojej wěcy to rad činił njebych. Hdyž lětsa Maćica 50 lětny jubilej swjeći, dyrbjala wězo tež wažniša kniha wuńć; myslu sebi, zo bych to „Serbske zynki“ dokonjale.

Ze strowjenjom

Twój

J. Bart Čišinski.

W Kamjenicy,
13./I. 97

Luby přecelo!

Tu sčelu Či skazanaj spěwaj¹; wšitke Twoje přeća a žadanja sym so prócował dopjelnić a nadžějam so, zo je so mi radžilo. Tež ja nětko nětko něšto prošu: Němski spěw: „Am Waldeshage“ je internacionalna sauca bjeze wšeho počiskeho wzlěta, wuraza a bjeze wšeho wosebiteho kolorita, tuž prošu, njech so za mój spěw zhotowi n o w y němski přeložk, Krawc² so na to derje wustoji; njetrjeba džě rymowany być. Za druhi spěw, kotremuž sym w kóždym nastupanju cyle serbski raz dał, njech so tež ze serbskim razom po móžnosći přeloži.

Ke koncertej wjele zboža!

Hdyž zaso za koncert spěwy trjebaće, prošu mi to prjedy zdželić, hač je hlós wot komponisty zestajany, hewak je to za basnika wobčežne a wažene džělo.

Za swoju zběrku „Serbske zynki“³ žaneho nakładnika namakał njejsym a dale pytać a prosyc njebudu. Je to woprawdže hańba: najprjedy so čłowjek lěta dolho drěje a potom, hdyž je kniha hotowa, by ju tež hišće najradšo sam zaplaćić dyrbjał. Zawěrnó, to móhl bych lóšt a lubosć k serbskemu pěsnjenju zhubić! Z tym Božemje.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Bart Čišinski.

W Kamjenicy,
12./II. 97.

Kamjenica, 17./II. 97.

Luby přecelo!

Měj wutrobný džak, zo sy čišć mojich „Serbsk. zynkow“¹ zmóžniš. Z Brockhausom² sym přez Dučmana³ hižo jednał; je wězo něšto dróžši dyžli druzy, tuž mi Dučman k M o n s y¹ w Budyšinje radži, kotryž je tójšto tuňši. Dokelž pak ma kniha jubilejska być, ma so tež wězo zwonkownje elegantnje wuhotować, štož Monsec čišćernja drje móc njebudže a drje tež tak spěšnje stajec njemóže;

ja sym tuž za Brockhauza; dokelž pak sam nakład njeplaću, so cyle Twojemu postajenju podwolů. Pola Brockhauza plaći 16 stron-ske listno něhdže 65 m. Prošu, wotmołw mi h n y d o m , što měniš a kak chceš! Kniha změje 160—200 stron; potajkim jubileja hódna zběrka.

Z postrowom Twój

J. Bart Čišinski.

ČIŠINSKI MUCE

List 73

Luby přecelo!

Z wutrobnym džakom wuznawam, zo sym ze Smolerjec čišćernju cyle spokojom, jeno, zo tež woprawdže hač do jutrow dočišća.

K čišću někotre přispomnjeŋki:

1) Format, papjera a zwonkowny wuhot kaž moje „Formy“¹. Knjez Dučman mi jara radži, zo by čišć módry był słowjanskich barbow dla: běła papjera, čerwjeny wobłuk, módry čišć; čorny čišć w tajkim wuhotowanju na němske kejžorske barby pokazuje; ma to něšto za so, tola postaj, kaž chceš.

Dučman je „Wodžana“² tak čišćeć dał; dale radži: zelene deski, slěborne napisma, slěborny wobrězk.

Revisiju bych najradši sam wobstarał, dokelž sym z textom najznaćiši.

2) Słowo k 50lětnemu jubileju Maćicy Serbskeje³ bych za to był, zo by jo Ty napisał jako staw předsydstwa a redaktor Časopisa, njetrjeba džě dołhe a wobšěrne być.

Štož swjedžeŋski spěw⁴ nastupa, bych jón — je-li so mi žadyn radži — na kónc zběrki jako epilog stajił, absolutnje nuzny drje njeje; tajke wěcy Fiedleř⁵ rad wobstara.

Nětko dzerž jeno kruće na to, zo je kniha do jutrow hotowa.

Je-li so k jubileju M. S. ničo wudało njeby, by to byla nje-wuprajna hańba za nas.

Swoju druhu zběrku: „Ze žiwjenja“⁶ bych potom rad k nazymje do swěta pušćił.

Dučmanowe „Złote hrody“⁷ so pola Monsec čišća, je mi přenje listno na pokazku pósłał — su wjeselohry —.

Wjeselu so, zo sym z poslednimaj spěwomaj⁸ waše inten-
cije trjechił.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój přećel

J. Bart Čišinski.

W Kamjenicy,
23./II. 97.

ČIŠINSKI MUCE

List 74

Luby přećelo!

Sćełu jubilejsku hymnu.¹

Do zběrki „Serbske zynki“² ma [so] cyle na kónc přistajíc jako:
Epilog. Sym z wulkej lubosću a prócu na njej džělał; myslu sebi,
zo je so mi kompozicija radžiła a zo sym dosć pěsnjeŕskeho kuzła
a narodneho zapala do njeje položil a budže drje Serbam do wu-
trobow přimać a jich za lud a rěč zahorjeć.

Tasama hymna budže so jako prolog do koncerta srjedu wje-
čor přednošeć, sym tehodla wotpis kn. Šewčikej do Budyšina
posłał.³

Je-li budže Smoleŕ dale tak dundać, njebudže, kaž sym wot před-
ka so bojał, moja zběrka k jutram hotowa.

Štož wjazanje nastupa, njech so wjazaŕ Ramsch tola sam na
Brockhausa wobroći dla d e s k o w mojich Formow.⁴

Sym kn. Mjerwi⁵ 20 M jako přenju ratu na 100 M za M. dom
posłał; sym nětko jara wokhudnył.

Cyle připrawy za jubilej M. S. su so přepozdže započale; Bóh dał,
zo by wšo derje so radžiło!

Wutoru jutre budže so mój dramet: Na Hrodzišću hrać.⁶
Wjeselu so k temu.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Čišinski

kpl.

W Kamjenicy,
2./IV. 97

Luby přečelo! Kak dha to nětko z mojej zběrku „Serbske zynki“¹ je? Poslednje listno korektury zcyła dostał njejsym; je dha do-
 čiščana a wjazana? A što je nakładnik? Je-li hotowa, prošu mi
 hnydom 10 exempl. wjazanych připoslać wězo darmo; to drje tola
 sym sebi zaslužil. Wjeselu so, zo su moje wěcy² so spodobałe, nic
 moje dla, ale začišća a moraliskeho dobytka dla, kotryž su we při-
 poslucharjach wuskutkowale. Moraliski wuspěch je wěcnje wjetši
 dyžli pjenježny wunošk, wón dlěje traje a wjacy wudobydže za
 narodnu wěc. Prošu, wotmoľw mi z krótkej kartku bórzy!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Bart Čišinski.

W Kamjenicy, 1. meje 1897.

Luby přečelo!

Tak je Maćičny jubilej¹ Bohu džak nimo, poměrnje tak wulkotnje
 Serbski dom k njebju rosće. —

Moja nowa zběrka basni a pěsni je hač na někotre dohladkowanja
 a dowupjelnjenja dokončena: „Ze žiwjenja“²; wótčinske čisla budžeš
 we njej nimale cyle podarmo pytać, chcu so z njej Serbam a Slo-
 wjanam předstajić jako čłowjek, filozof a wumělc. Tuž
 budže so wona přede wšěm hodžeć za přeložowanje. Přeni princip
 při njej běše: hłubokosć myslow, nowosć nahladow, krasnosć wo-
 brazow a přede wšěm wucisilirowanosć řeče a formy materiji adae-
 quatneje. Myslu sebi (njewěm hač z prawom), zo sym z tutej zběrku
 naše basnistwo blizko na stopjeň klassiskosće zehnał. Bych
 so nad tym jara wjeselił, hdyž sym so tola wjacy hač 25 lět často
 a husto w nocy a wodnjo bēdžil a počil a dračował; přede wšěm
 pak bych so wjeselił Serbow dla; a čehodla? nó, z tym bych na naj-
 eminentnišo dopokazał Serbow prawo na narodne wobstaće a na
 jich individualne dale wuwowanje. Kak to? Wysokosć kultury kóž-
 dehožkuli ludu so po wysokosći basnistwa měri; kóždy basnik pak
 je wupłod swojeho ludu a swojeho časa, — ergo!

Haj, ale hdže je nakładnik?

Kniha budže z najmjeńša runje tak wobšěrna kaž Serbske zynki.

Po tej knizy chcu so na balladu³ walić; hižo nětko material hromadžu a skicy hotowju; tež Tebje prošu, zo, hdyž we stawiznach abo w mythologiji přihodnu materiju namakaš, by ju mi dobroćiwje póslał; wjacny woči wjacny widzi. Ballada wulku poetisku móc žada, Radyserbowe toho mjena wězo njezasłužeja.

Po zwjazku balladow mam mysle na dramatiske polo so wrócić, na wuwjedženje a dokónčenje triflogije „Milecy“¹. Sym Ći nětko polny planow a projektow.

Jara wužitne by było, hdy bychmy my, kotřiž džělamy a tak narod repraesentujemy, so raz zaso zešli — w Drježdžanach⁵; što k tomu měniš? Wosebje by to za našich mlódšich spisaćelow jara šwarnje bylo; bych jim radził, zo, štož sam w sebi invenciju a produktivnosć nječuje a nima, by so dał do přeložowanja; njeje to nihdy žane inferiorne džělo, o ně, dobry přeložk — ćežka wěc. Kak to, zo Kósyk⁶ wjacny ničo njepiše? Měl by so namoławjeć; tohorunja jara lěni być počina Libš⁷.

Jeli składnostnje Holanej⁸ pišeš, rěč jemu, zo by z najmjeńša někotre mojich basni do rusćiny přeložil; tež móhla by Melanija⁹ do pólsćiny něšto dać; nam Serbam to bjez dwěla pomha.

Tak daloko džensa! Měj so rjenje!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój stary

J. Bart Ćišinski.

W Kamjenicy,

27. XI. 97

ĆIŠINSKI MUCE

List 77

Luby přecelo!

Sym so nad Twojej spěšnej wotmołwu a jeje wobsahom jara wjeselił. Prošu, prócuj so, zo by so po hodžoch z ćišćom mojeje zběrki¹ započalo; interesantna budže, za to rukuju. Wosebite towarstwo spisaćelow² založić, za to bych njebył, hdyž mamy hižo literariski wotrjad při Maćicy; to by bylo drjebjenje a njedobra konkurenca. Štó dha je sekretar wotrjada?³ Bych jemu

pisał. W hodownym tydženju tež derje njeńdze, to maju duchowni telko džela, zo nimaju woteńdženja. Móhł džě so pozdžišo přihodny dzeń postajić. Ja nětko tež nochcu swoje mocy drjebić, wšako sam wěš, zo lyriski woheń z lětami haša, a ja sym hižo w 42. l! Tu rěka spěšnje a derje hišće hospodarić.

Z najwutrobnjšim strowjenjom

Twój stary

J. Bart Čišinski.

W Kamjenicy, 30./XI. 97

ČIŠINSKI MUCE

List 78

W Kamjenicy, 8./12. 97.

Luby přecelo!

Wjeselu so, zo smoj jenajkich mysłow a nahladow. Sommerej¹ budu pisać, zo by z čišćanym přeprošenjom wšěch našich spisacelow² do Drježdźan zwolał; ja radžu k 27. januarjej, ke kejžorowym narodninam, to maju wšitcy woteńdženja.

Čim bóle mi moja zběrka³ pod rukomaj rosće, čim bóle so wjeselu. Wobžaruju, zo Či nětko nič za M. S.⁴ pósłać njemóžu, stoju finančelnje hubjenje, budu wjesoly, hdyž budu móc k jutram II. ratu wotwjesć. Z kk. Salowskim⁵ a Kralom⁶ žaneho wobkhada nimam.

Před někotrymi měsacami so na mnje knjeni Hoffmann⁷ z Frankfurtu wobroći, zo chce anthologiju mojich pěsni w němskim přeložku wozjewić; hač dotal nič wjac wo tym a wo njej slyšal njejsym.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój stary

J. Bart Čišinski.

Luby přečelo!

Post festum hišće — jenož formy dla — přeju Či, kaž so samo wě, wjele zboža, wjele dobreho k nowemu létu.

Z tutym sčelu Či k zběrcy „Ze žiwjenja“: Prolog¹, kotryž ma so do přédka zběrki stajić.

Nadžějam so, zo je so mi tūtón sonett derje radžil, wězo, wukhadža džě z wutroby.

Z cyłej wutrobu sebi přeju, zo by so z čišćom hnydom započalo a zo by kniha k jutram wušła.

Bohu džak, zo je w zańdženym léce nowe hibanje přišlo do nas a do našeje literatury, nihdy njesmě zaso wusnyć. A zo budže moja zběrka² wožiwjacy a k džělu pohnuwacy ferment, to drje bjez dwěla. Tuž hišće jónkróc prošu: Čiń a staraj so! je džě jeničcy Serbam k spomoženju.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Bart Čišinski.

W Kamjenicy, 6./I. 98

Luby přečelo!

Zo słowo dzeržu, kotrež Či hody dach, dopokazuje tale posylka za Ł u ž i c u.

Njemysl sebi, zo je to džělo jenož někotrych dnjow; o ně, wjele njedželi sym so z tutej balladu zanošował. Komponowanje ideje, disponowanje maćizny a skónčne formalne wuwjedženje cyłka je mi wjele prócy načiniło, to čím bóle, dokelž su tu łoskoćiwé punkty, kotrež dyrbjachu psychologicy derje motivrowane być; tragika budže zawěsće začišć činić.

Budu třeje² ballady pisać:

I. ballady ze serbskeje zemje (Moderny typus — Nječestna družka je pokazka)

II. ballady ze serbskich stawiznow (Stary styl)

III. ballady ze serbskich bajkow (Ludowy tón)

Nětko sym so do druheje ballady: „Mortwa holčka“³ dał. Chcu zymski čas hišće derje wužić, dokelž so w léce tola khmanje nje-
piše.

Kak dha stoji z čišćenjom mojeje zběrki? W běhu léta 1899 dyrbjaj
dže potom hižo „Ballady“ slědować.

Avanti, avanti!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Bart Čišinski.

W Kamjenicy,

21. 1. 98.

ČIŠINSKI MUČE

List 81

Luby přecelo!

Hnydom wotmolwjam. Najprjedy porjedženku¹:

Hrózba hraba toho z wotmachom,
Kotryž nimo miknyć widži družku,
Praji wótče naš za khudu dušku,
Swjaty kříž sej čini ze strachom.

Měješe prawje. Zo ja hewak skóro přejara na krasnosć, nowosć
a čistosć rymow hladam, to drje dawno wěš; móžu prajić, zo po-
rědko namakaš w cuzych literaturach toho runjeća.

Sćelu Či nowu balladu: M o r t w a h o l č k a², słuša toho runja do
přenjeje skupiny: Moderny typus; ma pak po wopřijeću a po formje
cyle druhi raz, cyłu podawiznu kladu staremu hajnikej do rta, a tak
nabywa wěc žiwosće a dramatiskosće. Budže so Či wězo spodobac!

Z tutymaj balladomaj sym sebi, kaž móžeš sebi drje myslić, jara
nervy rozhoril; ani w nocach njemějach měra a druhdy džělach
dny za sobu wot ranja do wječora na nimaj. Chcu nětko něšto
dnjow wotpočnyć z formalnym džělanjom.

Komponuju nětko dvě nowej maćiznje ze serbskeho žiwjenja:
N a w u m j e ň k u³. (wumjeňkarjam so w Serbach zlé wjedže) a:
„P j e n j e z y ž e n j a“⁴ (Njezbožowne mandželstwo). Potom chcu
so do jeneje historiskeje dać. Hdyž jeno bychy naši pěsnjerjo

z mojich basnjow prawosć a čistosć rymowanja nawuknyć chcyli!
Štóz ma woči, tón tola dyrbi widžeć, kak so čini.

Pola mje je Ći to džiwno; z časami to dže kaž z wětřikom
a z časami móžu činić, štožkuli chcu, a — ničo.

Balladowe žórło je pola nas hišće přebohate, dokelž nimale hišće
nježadžělane polo. Tele ballady budže tež „lud“ čitać móc a budže
je rozumić, dokelž su z njeho a z jeho žiwjenja čerpane.

Moje přeswědćenje hač dotal je, zo moja najwjetša móc w lyricy
tči: tu tež w balladach w stupnjowanej mocy engažiruju; woboje
w najwjetšej potency je potom drama, kotrež je tak prawje po
prawu polo z r a ě h o m u ž a.

Z najwutrobnějšimi strowjenjemi

Twój stary přećel

J. Bart Ćišinski

W Kamjenicy,
26./I. 98

ĆIŠINSKI MUCE

List 82

W Kamjenicy, 17./II. 98

Luby Muka!

Zo njejsym na Twój posledni list hišće wotmołwił, sebi nihdy
njemysli, zo sym zly; rad wot kóždeho radu bjeru a po móžnosći
wužiwam. Dokelž bórzy Će wopytam, Tebi ertnje wšitko zdžělu.
We swojej wjesołosći chcu Tebi jenož wozjewić, dokelž wěm, zo
so zajimuješ, zo sym džensa wulku třěću balladu dokónčil — ka-
pitalnu, poľnu tragiki: Na 'wumjeńku¹; ma 46 šěsćrynčkowych
strofow, potajkim swarny wobsah. Přinjesu Ći ju sobu.

Je-li so Ći hodži, bych štwórtk, 24. febr. přijěl a popołdnju wo-
koło 1/2 pola Tebje byl². Što měniš? Abo piš mi, hdy so Tebi naj-
lěpje hodži!

Ze strowjenjom Twój

J. Bart Ćišinski.

Napiš mi swoju adreßu!

Luby přećelo!

Bohužel so mi w tutym tydženju njehodži, jutře mam khowanje w Mittweidze, pjatk w Kamjenicy, sobotu cyrkwinsku službu. Tuž přijedu š t w ó r t k 3. m ě r c a z ćahom w 3 hodź. a budu, dokelž maš hač do 4 hodź. šulu, wokoło $1/2$ 5 hodź. pola Tebje. Je-li zo mi Ty njewotpišeš abo je-li ja hinak Ći njezdźelu, njech přitym wo-
stanje — Njewěрно? Nětko mam nowu balladu „Pjenježna ženŧwa“¹
pod cypami rozwalenu a budu drje za někotre [dny] z formalnym
wuwjedženjom započec móc.

Spodźiwnje, džela a pisa so mi nětka jara lohko a spěšnje.

Z wutrobnym strowjenjom Twój

J. Bart Čišinski.

W Kamjenicy, 23. II. 98

Luby přećelo!

Wutrobny džak najprjedy za lube postrowjenje z mojeje domizny.
Nětko z polnej paru pacham w džiwich zmohach historiskich
balladow; wčera dokónčich: „Założenje klóštra Marijineje hwězdy“¹.
Nětko chcu wobdźelać epizodu ze žiwjenja biskopa Benna w Ho-
dźiju². Tu prošu wo někotre rozjasnjenja, dokelž wěm, zo sy Ty
wjele w Hodźiju wobkhadźował:

a) kak wułożuješ mjeno: Hodźij?

b) je Hodzijska cyrkew wot swj. Benna sameho twa-
rjena a je wona najstarša we Łužicy, hišće do Budyš-
skeje swj. Pětra?

c) dopomina w cyrkwi samej hišće něšto na swj. Benna?³

Potom dam so do balladiskeje trilogije: „Čolina“⁴ (Wechselburg).
Prašenja:

a) ma so pisać: Čolina, abo Čólna abo Čólnja?

- b) napřečo k wječoru leži: Göhreu, drje najlěpje: G o r a ?
abo Hora?
- c) kak so serbski praji za „Mulde“, rěka?
- d) kak wotwodźuješ: Rochlitz?⁵

Sy dha knježnu Melaniju⁶ prosył, zo by zaso něšto z mojich basnjow přeložiła? Njehodži dha so žadyn nakładnik za zběrku „Ze žiwjenja“⁷ namakać? Wuńć w t u t y m léce dyrbi na kóžde wašnje, dokelž k létu chcu do swěta pušćić knihu balladow. Nadžějam so z wěstotu, zo budže hač do hod t o l s t a kniha do ćišća přihotowana. Što měniš, chcu ju poswječić wulkowojwodže Meklembórskemu⁸ jako jeničkemu čistemu potomkej serbskeje wječhowskeje dynastije?!

Nětko w tutymaj dwěmaj lětomaj dyrbju ze zymničnej napjatosću dželać, zo, hdyž budža Serbja mój 25 lětny pěsnjeŕski jubilej⁹ swječić chcyć, bych móhl po móžnosći w u l k u ličbu basniskich zběrkow pokazać.

Do mejoweho čisła Łužicy sym hišće balladu dał: „Na wumjeńku“¹⁰, zo bych studowacy Serbjo něšto za deklamowanje měli. Do slědowaceho čisła daj ze zběrki „Ze žiwjenja“: „Čerwjena skała na kupje Sylt“¹¹ a snadź: „Mórske blyšćenje“¹².

Andrickemu sym listnje posłał rjetomas myslow a nahlado, zo by je na posedženju literar. wotrjada přednjesl.¹³

Tuž měj so z Bohom rjenje!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Bart Čišinski.

W Kamjenicy,
3./5. 98.

ČIŠINSKI MUCE

List 85

Luby přećelo!

Měj džak za připóslane wujasnjenja¹; sym tohorunja samsneho měnjenja. Štož sebi žadaš, napišu a Ći do Freiberka přinjesu. Z 21. junijom mjenujcy swoje prózdniny nastupju a to pola Tebje wotstupju a bych, je-li maš jstwički za mnje, pola Tebje nocował. Dwě wulkej balladže stej zaso hotowej; wosebje drje ta jena: posledni pohanski wopor na Lubinje², budže so Ći bjez dwěla jara spodobać;

je zajímavawa. We swjatkownym tydženju chce we Wechselburku³ a wokolinje nadrobne historiske a topografiske studije činić. Stawizny Hodžija je mi Křižan¹ poslať — slabuške.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kamjenicy, 20./5. 98.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 86

Luby přećelo! Tak je prawje, přeco pilnje dale z basnjenjom baladow¹. Budžeš mi lubje witany, hdyž chceš 21./6.² ke mni přijěć, a móžeš derje pola mje nocować. Tola napiš mi hišće něšto dnjow prjedy, zo by potom wšo přihtowane być móhlo.

Dale pak staraj so w Kamjenicy trochu za Maćicu Serbsku, zo by kn. Salowski³ swoje přinoški wot 1895 à 4 hr. zaplaćil a Jan Kral⁴ tež wot 1895 a zo byštaj kóždy zakładny dar za serbski Mać. dom (à 100 hr) woprowaľoj. Přinjes te pjenjezy sobu!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój Mukec Ernst.

Freiberg, 21./5. 98.

ČIŠINSKI MUCE

List 87

Luby přećelo!

Kaž sebi wotrěčachmoj, přijědu 20. junija¹ z rychlikom wječor w 7,07 hodž.do Freiberka a budu z Twojej dowolnosću a dobrotu pola Tebje nocować. Slubjenej pěsni² stej hotowej, přinjesu jej.

Wšo dališe, da-li Bóh, ertnje!

Z wutrobnym strowjenjom na zasowidženje

Twój

J. Bart Čišinski.

W Kamjenicy, 13./6. 98

Luby přećelo!

Dokelž drje sy so z prózdnin wrócił, naprašuju so, hač sy žanoho nakładnika za moju zběrku¹ namakał; jeli zo nic, chcu nakład sam na so wzać, dokelž mje tale cyła naležnosć pali hač do duše. Wobroću so na swojeho wuja Herrmana, zo by mi položcu přidał. Kniha d y r b i hišće t ó j h d y do hod wuńc, njech so čini kažkuli. Zlě wězo je za našu literaturu, zo so nchtó njezwaži něšto stow na nakład wuložić.

Prošu, wotmołw mi bórzy a posćel mi rukopis² sobu.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kamjenicy, 16./VIII. 98

Tež rukopis teje „sakskeje hymny“³ mi posćel!

Lubowany bratře mój!

Po Twojim žadanju sćelu Tebi Twoju krasnu zběrku¹ wróco a wobžaruju, zo njejsym móhl žaneho nakładnika dotal namakać, runjež sym to tak rad chcył.

Sym so w Prazy naprašował a dla Sapihi² pola Parczewskec³, ale — ničo. Potom wobročich so do wulkich prózdnin na Mósaka — Kłosopólskeho⁴ a čakach na wotmołwu, dóniž w „Serbskich Nowinach“ nječitach zrudnu powěsć, zo je wumrjel — Jeho potomnicy pak su němscy. — Ja sam mam telko wudawkow lětsa a sym z nimi do dolha zajěl, zo mi njeje móžno samomu nakład na so wzać.

Runje chcyh so na Hanowskeho⁵ wobroćić. Ale myslu, zo by lěpje było, hdy by so Ty jeho listnje woprašal. Jeho adresa je: Otto Hanowski, Regierungsrat an der Kreishauptmannschaft in Leipzig.

Moje najwutrobnije přeće je, zo by Twoja tale zběrka skerje lěpje wušła. Štož pak zběrku Twojich balladow⁶ a jeje wudaće nastupa, to chcemy činić, kaž smój sebi prajiloj. Ty nětkle ničo wot njeje

njewozjewjej, ale sčín ju hotowu a zraduj ju, a potom chcu ja ju porjadu w „Lužicy“⁷ wozjewjeć a snano tež, zo by khwatało, w „Serbskich Nowinach“ a wosebite wotčahi dać činić w formaće knihow.

W horach sym so derje dosć zhrabał a nětko dyrbju zaso kruće dželać. Wosebje čaka časopis M. S. na mnje.

Z wutrobnym strowjenjow

Twój

E. Muka

W Freiberku

18. 8. 98

CISINSKI MUCE

List 90

Luby přecelo!

Nakład mojeje zběrki¹ je Hanowski² na so wzał, tola nochce być mjenowany. Rukopis je pola Smolerja hižo 8 njedžel, ale hakle dvě listnje stej zestajanej; ja njewěm z hněwom, što započec! Wšitke lěpše serbske wěcy Marko³ z njerodu staja: *Lužica skoro ženje* we swoim času hotowa njeje. Ja chcych tak rad, zo by so moja nowa kniha mohła předawać jako dar k Božemu džěsću; nětko je po wjeselu. Čohodla dha tón čłowjek tak tunjo w Mačićnym domje sedži? Je-li nichtó, budu ja zjawnje přeciwo tomu rěceć. Hańba, hańba! Je to džak za moje prócowanja? za moje wopory?

Z wutrobnym strowjenjom Twój

J. Čišinski.

W Kamjenicy, 10./11. 98.

W Kamjenicy, 25./XI. 98.

Luby přećelo!

Džěl so ze mnu do mojeje radosće! Runje dokončich balladu, z kotrejž sym so měsacy dolho zaběrał, historisku ball. „Zahubjenje Čoliny“¹. Zo by woprijeće dostał wo wulkotnosći jeje rozměrow, Či pišu, zo ma 30 10 rjadkowych strofow, ergo 300 rjadkow.

Ze zběrki „Ze žiwjenja“² su nětko 4 listna hotowe, wobsahować budže 8 listnow. Zwonkne wuhotowanje je wosebne, haj elegantne, kajkehož hišće žana serbska kniha nima. Móže być, zo tola hišće hač do hód budže hotowa.

Ballady³ dam do čišća w přenim štwórcu noweho lěta. Mój wuj Herrmann⁴ drje budže mi sobu k pomocy. Wudam tu knihu jako jubilejnu z hesłom:

K 25 lětnemu jubileju
1875—1900
we službje
serbskeho basnistwa.

Nochceš dha tež Ty raz ke mnje přijěć; mamoj sebi telko rozpowědać.⁵

Wjele dobreho wot Twojeho

J. Čišinskeho.

Luby přećelo!

Runje dobasnich poslednju balladu¹, z kotrejž je zběrka balladow dokončena; budže to rjana, tołsta kniha; po jutrach ju do čišća dam. Mam nětko balladow a druhich wěcow dla wjele z Tobu řećeć a radzić. A hdyž Ty, hrozny čłowječe, ženje ke mnje sćežki njenamakaš, dyrbjju k Tebi přijěć. Srjedu je swjaty dzeń. Je-li Či tón dzeń přihódny, bych z áhom připołdnju 12.58 do Freiberka so sunył. Prošu, piš mi, hač so Či hodži abo hdy a kak! Zběrka „Ze žiwjenja“² je dočišćana; wotčakuju kóždu khwilu hotowy exempl.

Wšitko druhe sebi ertnje zdželimoj. Móže być, zo mje bórzy z Kamjenicy přesadža³; kóždy džen móže mi tajke poselstwo přinjesć.

Z wutrobnym strowjenjom na strowe wohladanje

Twój

J. Čišinski.

W Kamjenicy, 23./2. 99.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 93

W Freiberku, 25./2. 99

Lubši mój přecelo Jakubje!

Z Twojej powěsću sy mje wulcy zwjeselił; z radosću budu Če witać pola mje a budu srjedu¹ z wobjedom na Tebje čakać. Tuž přijědź wěsće a wźmi sebi na našim dwórnišću hnydom dróžku a daj so ke mnje dowjezc. Mam mnoho přihotować, tuž wodaš, zo na dwórnišće po Tebje njeprjindu. Tuž wěsće a, dali Bóh, na strowe zasowidženje. Z wutrobnymi strowjenjami

Twój kaž přecy stary přecel

Ernst Muka.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 94

Luby přecelo! Tu sćelu Tebi Twoje krasne ballady¹ wróco. Sym je kruće přehladał a posudził. Snano to a druhe přispomnjenje za prawe spóznaješ a po nim porjedžiš². Jutry pak přindź wěsće do Budyšina a přinjes zběrku hotowu sobu, zo by ju hnydom do čišća dal³. Z najwutrobnjšim přecelskim strowjenjom na strowe wjesole zasowidženje . . .

Twój

Dr. phil. Ernst Muka
gymnasialny wyšši wučer

W Freibergu w S.
24. III. 99

Freiberg, 25. X. 99.

Lubši přecelo! Doľho ničo wo Tebi njejsym slyšal; čehodla mi druhdy njepíšeš? Je dha Twoja kniha: Ze žiwjenja¹ skónčnje hotowa?! Je tola čas, zo so ballady započnu čišćeć dla jubileja! Štó dha je po prawom nakład ze žiwj. sobu płaćil? Hanowski² a Herrmann³? Zdžěl mi to! Dale: naš wótčinc Herrmann-Wotrowski swjeći 9. nov. swój 40 lětny měšniski jubilej; my dyrbimy jeho počesćić a zwjeselić. Swjedžeńska wuńdze Łužica⁴ za nov. a na přenje městno ma přińc o da⁵ wot Tebje, w kotrejž jeho swjec jako našeho maecenata, přikładneho wótčince atd. prawje rjenje! Sčiń tu odu hnydom a pósćel ju direktnje kn. Andrickemu⁶ a wotpis jeje tež mi.

Z najwutrobnějšimi strowjenjami

Twój stary swěrný přecel

E. Muka.

Luby přecelo!

Sym so pospěchowal z tym, štož sebi žadaš wote mnje. Kajka hymna¹ budže, njewěm, dokelž k duchownej indispoziciji wot dlějšeho časa sem so tež nětko hišće čelna khorosć přiwdala, tak zo sym, móhl rjec, wobdaty wot lěkarja a wothladarniče, pěsnić a pisac dyrbjal.

Kniha „Ze žiwjenja“² je hižo před dwěmaj měsacomaj hotowa, wozjewjena hišće nihdže, kaž — pola Hottentotow!³ Nakład cyly je mój přecel Hanowski⁴ sam na so wzał a to — hnydom. Ballady⁵ so dawno hižo čišća, ale po starym spēchu — Smolerjec je hakle přenje listno hotowe. Wusypaj so tola tež Ty masivnje na njeho.

K „Balladam“ je mój [wuj] Herrmann 250 M přiwdal.

Andricki⁶ ke mnje bórzy přijědže, móžno, zo z nim ducy domoj k Tebi sebi sobu dojedu.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

swěrný J. Čišinski.

W Kamjenicy, 28/X. 99.

W Kamjenicy, 11./I. 900.

Luby přećelo!

Z woprědka tež Tebi do započateho lěta přeju čilosć ducha, strowotu ćěla a dolhe žiwjenje, dokelž smoj trěbnaj za Serbow lud a kraj.

Žadanu hymnu¹ Ći Bohužel poslać njemóžu, dokelž dolho hižo sym indisponowany a dokelž džě nowy stotk hakle za lěto so spočnje.

Jara so mjerzam na Smolerja, kotryž nihdy njećišći moje ballady a na wšě pohonjowanja ani wjacy njewotmołwja, a nětk ma je hižo wot jutrow; to je phi a hańba! Dyrbjachu hižo k nowemu lětu hotowe być. Napismo dam jim: „K r e w a k r a j“².

Bórzy drje so zaso k Tebi pušću, ale prjedy Ći to napišu³. Z wutrobnym strowjenjom Twój wěrný a swěrný

J. Čišinski.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 98

Lubši přećelo! Kak daloko dha sy ze čišćom zběrki balladow?¹ Ja přeco ze žedženjom na nju čakam. Nětko drje zběrku přeložkow² přihotuješ? To by rjenje było. Sy dha žadyn dźiwadlowy kruch³ wobdźělał? Štwórtk 15. měrca chcemy w Budyšinje „Kolo serbskich literatow abo spisaćelow“⁴ založić a prošu Tebje, zo by tam tež Ty cyle wěsće přijel a zo by nam p r e d n o š k dźeržał abo přednošował⁵ wo n a d a w k a c h Kola serbskich spisaćelow. Prošu, sćiń to mi k woli. Ja tam hižo srjedu 14. pojedu. Štwórtk wotměju tam tež wot dopołdnja 10 h. posedženja rěčespytneho, narodopisneho a stawizniskeho wotrjada⁶.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój wěrný přećel

E. Muka.

Freiberg 2. III. 00.

W Kamjenicy, 23./III. 900.

Luby přečelo!

Štwórtk 29. mërca¹ popoldnju w třoch mam mysle so do Freiberka pušćić, je-li Tebi tón dzeń a čas přihódny. Napiš mi hišće, što měniš abo kak chceš. Wjeselu so, zo čiše balladow² nětko tola do přédka spēcha; kniha budže traš k jutram dočišćana; přenja položca je hotowa. Sym wćipny na kritiku tuteje knihi, dokelž je móc serbskeje rěče po mojím zdaću w njej a jeje ryzosé a raznosé na najvyššim skhodženku. Na pokazku přinjesu Či basen³, kotruž po swojim jubileju hnydom wozjewju — solena a paprikowanu zatrašnje. Z wutrobnym strowjenjom Twój

J. Čišinski.

Lubši přečelo! Nětko před jutrownym přesadžowanjom a w jutrownych pruhowanjach mam ja hač do 30. mërca — nimo toho hišće z nowym zešiwkom Časopisa — telko džela, zo so njebych tak, kaž tola rad chcu, Twojemu wopytej poswjećić mohl. Tuž Tebje naležnje prošu, njeprindž hišće přichodny štwórtk, ale snano sobotu 31. mërca abo pónđzelu abo wutoru 2. abo 3. hapryla a pisaj mi prjedy hišće, hdy přindžeš¹. Potom mam ja khwile. Jara so wjeselu na Twój wopyt a ze žedženjom Twoju nowu zběrku² wočakuju.

Z wutrobnym serbskim strowjenjom

Twój swěrnny serbski přečel

E. Muka.

Freiberg 26. III. 00.

Luby přecelo!

Nětko so mi wjacy njehodži¹; tuž wotstorčmy na pózdniši, přihódniši čas! Wokoło jutrow mamy, kaž wěš, džěla poľnej rucy. Hewak ničo noweho. Tuž měj so z Bohom rjenje!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kamjenicy, 31. III. 900.

Lubši přecelo!

Kak dha je? Komu Ty swoju zběrku balladow¹ poswjećiš? — Ja sym z J. Kr. W. pryncesnu Mathildu² jednał, zo by rjanu dobru serbsku knihu w dedikaciji přijala a wona je to přilubila. Jeli sy ballady hižo někomu druhemu poswjećił, potom Će prošu, zo by ji „Knihu přeložkow“³ cyle wěsće dedikował. Rozsudź so a pisaj mi. Přijědžeš do Budyšina na hłownu zhromadźiznu⁴ 18. IV.? Ja wot jow wotjědu 16. IV. dopołdnja. Sym runje wotkhorjowacy wot influency a zahorjenja šije.

W starej lubosći Tebje nanajwutrobnišo strowi

Twój swěrný přecel

E. Muka.

Freiberg, 9. IV. 00.

W Kamjenicy, 14. IV. 900.

Luby přécelo!

Štož dedikaciju¹ nastupa, chcych zwoprédka poswječić wulko-
wojw. Meklemburgsk.², při tym so nadžějejo, zo bych tež někajke
wuznamjenjenje dostał — wěš džě, nic mojedla, ale Serbow dla —
to budže pola Kr. W. Math.³ ćežšo dostać.

Hdyž pak sy hižo z njej jednał, chcu ji knihu balladow poswječić,
dokolž Přeložki so derje dedikować njehodži. Ja pak z cylej wěcu
nochcu wjele činić měć; tuž to Ty wštko zarjaduj a wobstaraj snadž
z pomocu Řězaka⁴. Balladow⁵ poslednje listno so dočišćuje.

Na Maćicu přijěć njemóžu dla znutrkownych tudomnych wob-
stojnosćow⁶. Hdže dha Hanowski⁷ nětko bydli?

Postrow wšěch přécelow w Budyšnje!

Z wutrobnym strowjenjom Twój swěrný

J. Čišinski.

W Kamjenicy, 26. 4. 900.

Luby přécelo!

Ballady¹ su dočišćane. Prošu, napiš Ty nětko předślowo na
Mathildu² a napiš mi tež dospołnu dedikaciju a posćel mi
bórzy, zo by za sobu šło. Móžeš drje we předśl. přispomnić, zo ja
lětsa 25lětny pěsnjeŕski jubilej swjeću. Zarjeńk³ je k 1. meji do
Freiberka přesadženy, ale je — lěni Serb.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój swěrný přécel

J. Čišinski.

Luby přecelo!

Dokelž bych hišće do prózdninow z Tobu rad porěčał, mam mysle štwórtk 12. julija popołdnju w třoch hodž. do Freiberka přijěć¹. Maš khwile a hodži so? Prošu, wotmołw mi hnydom!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kamjenicy,
10. 7. 900.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 106

Luby přecelo! Mam jutře štwórtk 12. 7. khwile a wočakuju Twój wopyt¹ w třoch hodžinach a prošu Će, zo by hnydom ke mni přišol, dokelž mam potom wot 4—5 h. službu a potom sym zaso za Tebje swobodny.

Z wutrobnym serbskim strowjenjom

Twój

E. Muka.

Freiberg, 11. 7. 00.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 107

Lubši přecelo! Tu sćelu Tebi z nowa eksemplar něm. čas. „Litter. Echo“¹ z recensiju Tvojich skutkow. Dostach jón wčera z Kamjenicy wróco; wobhladaj sebi znutrkownu wobwalku. Tajki porjad je na Kamjeničanskim posće. Sy dha mój list dostał, kotryž zdom z tej recensiju wotpóslach? — Ja tola dla njerody posta dwójcy pisac njemóžu. Čiń, kaž tam pisach. — Wčera mějachmy Herrmann², Andricki³ a ja zjězd dla Tvojeho jubileja¹ w Drježdžanach; nětko

je wšitko postajene a w dobrej koliji: wutoru 25. 7. hosćina pola Herrmanna⁵ we W. (12. wosobow), srjedu zjawne swjedženje⁶ w Budyšinje, wječor koncert a hosćina na třělerni⁷. Z najwutrobnjšim strowjenjom

Twój sw. př.

E. Muka.

Freiberg, 13. 7. 00.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 108

Lubši přecelo! Kaž mi naju přecel Andricki¹ piše, wón džensa srjedu na wječor k Tebi přijědže a jutře potom ke mni. Je mi to kaž Twój jara luby a witany wopyt, a dokelž jemu to njemóžach wjacy do Ralbic napisać, pišu to Tebi: přińdžtaj jeno wěsće (Ty sobu), ale hakle na popołdnjo; ja mam hač do 5 hodžin šulu, hakle potom budu za Waju swobodny.

Z najwutrobnjšim strowjenjom Wamaj na wjesole zasowidženje

Twój

E. Muka.

Freiberg, 18. 7. 1900.

ČIŠINSKI MUCE

List 109

Luby přecelo!

Tu Či sćelu dobry wotćišć balladow¹, zo by so Meklemb. wojw.² předpožil. Prošu, pospěchuj cyłu naležnosć na wšě móžne wašnje.

Tež sym sebi na to pomyslil, zo by so rakuskemu póslancej w Drježdžanach próstwa zjewila, zo by mi kejžor Franc Josef k 25. lětn. jubileju někajke myto wudžělił za to, zo sym 12 lět dolho Čechow, Polakow a Slezakow w Sakskej přebywacych pastorirował³, ani zo bych za to to najmjeńše dostał, toho runja, zo sym jich 7 lět⁴ dolho w Drježdžanach jako tołmač zastupował.

Za tute džela móhl so mi z dobrym prawom někajki rjad dać. Što měniš?

Z Andrickim⁵ a tež z Herrmanom⁶ sym tu w Kamjenicy řečał. Što a kak so z jubilejom⁷ wjedže a pječe, ničo njewěm, šlendrijan je džě pola nas z domom. Póndželu 20. awg. wotjědu do prózdnin najprjedy do Kneippskeje kury⁸, potom do čěskich hór⁹.

Listy, prošu, adresuj na mnje do Kamjenicy.

Sy so tola prawje wučerstwił a zhrabał?

Na bórzomne zasowidženje!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

stary přecel

J. Čišinski.

W Kamjenicy,

16/8. 900.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 110

Drježdžany, 26. 8. 00.

Lubši mój přecelo Jakubje!

Dla dobyća dowolnosće k poswjećenju¹ najlěpši puć namakać, njebě tak lohko; nětko wěm a napišu Tebi wo tom nadrobno, tak khětře hač wot Tebje wotmołwjenje dóstanu a wosebje Twoju tučasnu adresu, hdže Ty přebywaš. Hewak snano by moje wobšěrne pismo podarmo bylo! — Dale prošu, pósćel mi h n y d o m 2—3 eks. Twojeje najnowšeje fotografije a pósćel po 1. eks. Melaniji Parczewsk² do Kalisza a Adolfej Černemu do Piska (Písek, Böhmen) abo tež do Prahi a pozdžišo 1 eks. z eks. balladow spisac³elej H. H. илиппову³ w Pětrohrodže, kotrehož adresu Či hišće podam.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój E. Muka.

Luby přecelo!

Pozdže wotmołwjam, dokelž hakle po nawróćenju¹ 3. septbra dostach do rukow Twoju khartku. Měj hižo nětko horcy mój džak za wšitku Twoju lubosć a prócu². Sobu Či 3 ekpl. fotogr. sćelu³. Wšitko po Twojim přecu wobstaram. Andricki⁴ mi pisaše, zo so wšě přihoty k jubileju⁵ stawaju; nadrobnosće njewěm.

Hač do 18. t. m. w čěskich horach přebywam: Adr. Brandau, Bezirk Brūx, Böhmen Pfarrhaus⁶.

Potom zaso do služby w Kamjenicy⁷ zastupju.

Sym wulcy wćipny, kak so wěc z jubilejom poradzi.

Z wutrobnym džakom a strowjenjom

Twój

swěrný přecel.

J. Čišinski.

Brandau,
5./9. 900

Freiberg, 7. 9. 1900.

Lubši přecelo!

Přeco sym na Twoje wotmołwjenje čakał; nětko widžu, zo Twoje listy w Kamjenicy ležo wostawaju! To je škoda! Sym Tebi za wčerawším do dostaća Twojeho lista wobšěrný wažny list¹ do K a m j e n i c y p ó s l a l a p ó d l a t e ž j e d y n n ě m s k i č a s o p i s z r e c e n s i j u T w o j e h o b a s n i s t w a ² p o d k r i ž n y m z w j a z k o m . D a j s e b i t o l a w o b o j e h n y d o m p ó s l a ć !

Z wutrobnym strowjenjom a wulkim khwatkom

Twój swěrný přecel

E. Muka.

W Brandowje, 10. 9. 900 popołdnju.

Runje póstownika dosažech ducy po puću z kartu wot kn. Herrmanna Wotrowskeho¹, zo bych list na njeho pósłał Tebi do Freiberka, dokelž by wón list z ćežka hižo wutoru 11. t. m. do Wotrowa dostał.

Po přeću Twojeje poslednjeje kharty sym činil a wotčakuju jutře list a recensiju².

Snadž mi zkrótka z Drježdžan³ zdžělitať, što staj Sebi dowuradžiloť.

Andricki¹ mi dolho hižo pisał njeje.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

NB. So rozymi, móžeš sebi list přečitać.

W Brandowje, 15./9. 900.

Drohi přećelo!

Wobžaruju wulcy, zo sy so dla njerodnosće pósła dwójcy dyrbjal prócować. List sym dostał z wulkim džakom a po nim sčinju, hdyž so wróću do Kamjenicy — tu so njehodži — Lit. Echo¹ tohorunja dostach, w kriticy su wšelake zmylki². Škoda, njesměrna škoda, zo je so w Serbach tak maľko wo mojich pěsnjach pisało; sym so často dosć wobćežował. Sčěhwki so hižo jasnje pokazuju, kaž z Lipska³ zhonich. Pytajmy nakhwatać! Ja najskerje hižo njedzela 23. wotjědu, zo bych po 6 lětach svojich krewnych přećelow doma wopytał. Na hosćinu pola H.⁴ so jara wjeselu; hdy by tola tež Hanowski přijěl.⁵

Z horcym džakom, za wšitke Twoje próccwanja moje dla⁶ strowi Će na najwutrobnišo Twój

J. Čišinski.

16. 9. 00

Lubši přečelo!

Džensa sym hižo zaso Twojeho jubileja¹ dla w Drježdžanach był, dokelž so z nowa haćeše z koncertom. Nětko sym z dr. Pilkom² a Krawcom³ program zestajał a jeju zwjazał. Trjebaju pak za w hudźbje hotowy kwartet (dokelž khwata) nowy za lud zrozumliwy tekst wot Tebje, kotryž, Će prošu, hnydom spraskaj a na adresu kn. Pilka pósćel a mi tež wotpisk. Pilk. ad. Dr. Georg Pilk, Dr. Striesenerstr. 24^{III}. Tekst Twój ma so stajić na město ludoweho: Wječor je blisko — a slónčko je nizko — Ja dyrbju, ach dyrbju — Nětk domoj hić (Dr. Pilkowe mužske khory wot Maćicy 1899 wudate, čišło 16), sćiń 4 strofy⁴.

Schema: — u u — u
 u — u u — u
 u — u u — u
 u — — —

Z wutrobnym strowjenjom

Twój Muka

(Samsne pišu do Kamjenicy)

Drohi přečelo!

Tu maš wotpisk žadaneje pěsnje¹. Za poětiskosć rukuju, hač pak budže so hodžeć k notam, sudzić njemóžu. Nadžějomnje je nětko k jubileju² wšitko w rjedže. Naš stary zmylk je, zo wšo na poslednju minutu wotskorkujemy. Džensa z prózdninow domoj jědu³.

Z wutrobnym džakom a strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Brandowje, 18./9. 900

Freiberg, 15. 10. 00.

Luby bratře Jakubje!

Pósćel mi tola hnydom 1. ex. Złoteje Prahi z Twojim wobrazom a nastawkom wo Twojim jubileju¹ do mojeje zběrki za serbski archiv, a 1. ex. pósćel Andrickemu² dla „Lužicy“ zo by jón sobu wužil.

Na Twój mi slubjeny wopyt³ so wjeselu, jenož Tebje prošu, zo njeby w tutym tydženju přišoł, dokelž mamy my tu cyły tydžeń nimale 25 lětny jubilej našeho gymnasia swječić a pódla sym tež ja khětro zapřahnjeny, njebych so tuž móhl Tebi tak poswječić.

W bratrowskej lubosći strowi Će Twój

E. Muka

Lubši mój přećelo a bratře!

Wodaj, zo tak pozdže pišu, tola wěř mi, njewědźach w poslednim času, hdže nutř a won. Wšak wěš, kak njerad pišu listy a nětko mějach tajkich cyłu kopicu našmórać¹. Bohu džak, zo sym so nimale wukusał.

Ke wšemu tomu su nam našeho třećeho kaplana wzali a zastupnika njeposłali, tak zo mějach tež zastojńscy ruce khětro zwjazanej a budu nimo toho nětko zastojniscy wjele krućišo připřimować dyr- bjeć. Škoda!

Lubši přećelo, mój so dołho dosć znajemaj, zo směm so nadžějeć wodaća, zo nětko hakle Tebi so džakuju za hobersku woporniwość, prócu, haru, wobćežnosť a lubosć, kotruž sy přede wšěm Ty z mojim jubilejom měł².

Měj najhorcyši, najwutrobniši, nasprawniši džak mój sto tysac króc.

Haj wšak, smy mała črjódka wuzwolenych a tuž na jednoho so wala wjele.

Sym pak tež přeswědčeny, zo je wulki dobytk moraliski, kotryž

smy z nim sčinili pola Serbow a wukrajanow, kóždemu trochu zaru-
nanja a myta dał za wšitke wopory.

Tež Milaković³ mi džensa sam pisaše, sym hnydom jemu zběrki
a podobiznu póslał.

Hdy k Tebi přińdu⁴, hišće prajić njemóžu, dokelž, kaž pisach, mam
žalostnje wjele džěla; zdžělu Ći prjedy.

Referataj⁵ lubeho Adolfa stej wulcy sympatiskej.

Zcyła běše wulka kopica telegramow a dopisow⁶ řečniwy dopokaz
sympatijow za naš narod. Bohu džak!

Měj so mjez tym rjenje!

Z bratrowskej lubosću a nutrnej džakownosću Će koši a wob-
jimuje

Twój

J. Ćišinski.

W Kamjenicy, 19./X. 900.

CISINSKI MUCE

List 119

Lubši přěcelo!

Je-li so Tebi hodži, bych póndželu 5. nov.¹ so do Freibberka pušćil
a bych wokoło 3—4 hodž. popoldnju pola Tebje był; mam zatrašnje
wjele na wutrobje; tež chcu Ći pokazać nowy genre basnjow².

Prošu, napiš zkrótka, kak je! Potom sebi wšitko nadrobnje roz-
řećimoj.

Mjez tym měj so z Bohom rjenje!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój džakowny

J. Ćišinski.

W Kamjenicy, 31./X. 900.

Mój lubši přecelo!

Wjeselu so jara na Twój mi připowjedženy wopyt, ale póndželu popođnju mam ja hač do 5 hodž. šulu, tuž by mi lubšo a přihódniše bylo, hdy by Ty chcył wutoru 6. abo pjatk 9. nov.¹ přińc; tehdy mam ja popođnje swobodne. Ale přińdž wěsće a přińjes basnje² sobu.

Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój swěrný přecel

E. Muka.

Freiberg, 2. 11. 1900.

Lubši přecelo!

Tak wutoru 6. t.¹ k Tebi přijědu.

Na zasowidženje

Twój džakowny

J. Čišinski

W Kamjenicy, 3./XI. 900

Luby přecelo!

W Kamjenicy, 12./XII. 900

Lužica je sebi z nowa zaležala! Škoda! Rjad dyrbi być. Kritika w časop. „Nada“¹ bě prawje wobšěrna; wobžaruju, zo Milakovićej², kaž mi zkrótka pisaše, z Budyšina njeposćelu ani słownika ani Libš. a Kral. grammatiki. Na Budyšin mohł so sprawny Serb mjerzać do smjerće. Chcemy dha so w hodownym tydženju w Drježdžanach zeńc? Ja bych štwórtk 27³. woteńc mohł. Budž tak dobry, piš Krawcej, hdže bychmy popođnju w hromadže radzić a bjesadować

móhli; ja mam, kaž móžeš sebi myslić, nětko do swjatych dnjow za-
trašnje džěla.

So rozymi, přeprosyc bychu so měli: Hermann z Wotrowa⁴, An-
dricki⁵, Hanowski⁶, Pjech⁷, Pohonč⁸, Wjela⁹ dr. z Drježdžan atd.
Trochu wuspěcha tola tajke zeńdženje ma za kóždeho.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój J. Čišinski

MUKA ČIŠINSKEMU

List 123

Luby přećelo! Po Twojim přeću sym zjězd wučenyh Serbow
wosebje z diaspory a mjez nimi tych wot Tebje mjenowanych na
27. dec.¹ do Drježdžan powołał a prošu Tebje, zo by Ty — jeli
maš za hódne — Kamjeničanskich přeprosyl, wosebje Krala² a
a Salowskeho³. — Džeński porjad je: připołdnju 12 h w K a f f e e
H a u p t b a h n h o f (Libš — Serb), zhromadženje ¹/₂ — 3 h, zhro-
madny wobjed w Stadt Gotha — 4—6 hodžin posedženje w Zacherl-
bräu — wječor wot 7. hodž. piwna bjesada w Canzleihof¹.

Twój swěrný přećel

E. Muka.

Freiberg, 23/12. 1900.

ČIŠINSKI MUCE

List 124

Luby přećelo!

Loni¹ sebi rěčachmoj, zo měla by so do Časopisa M. S. baseń
k nowemu stotkej stajić. Ja nětko tajkule baseń kowam a prošu,
zo by snadž na započatku tutoho zešiwka 3 strony rezervirował za
nju z napismom: Serbam na puć do noweho stotka².
Móže być, zo Ci ju hižo bórzy posćelu; wjacjy strofow mam hižo
hotowych — sylnje poětiskich a wótčinskich.

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski

W Kamjenicy, 4./1. 1901.

Lubši přećelo!

W poľnej radosći swojej wutroby, zo je so mi hymnus¹ z wohnjom radžil, Či jón direktnje sćeľu.

Budź strowy a měj so z Bohom rjenje!

Twój

Bartec Jakub

W Kamjenicy, 5./1. 1901.

Lubši přećelo! Měj najwutrobniši džak za Twój krasny hymnus¹, kiž je so wubjernje radžil a kiž so mi wulcyšnje spodoba. Wón so na přénich stronach Časopisa 1901, zešiwk I, wočišći²; tutón 1. zešiwk wuńdze k jutram; nětkole mam so hišće z 2. zešiwkom l. 1900 bėdžić, dokelž mi moji pomocnicy hižo wot okt. 1900 nastawki lubja kaž psej wobwěšenje, ale njesćeľu, najhórši je Alfons³.

Z najwutrobnišim bratrowskim strowjenjom

Twój

E. Muka

W Freibergu, 6. I. 1901.

Lubši přećelo!

Sym nětko z wulkim zbožóm a spodziwnym spēchom džěľal, tak zo je zběrka „Z wotmachom“¹ na maličkosće hotowa. Tuteje zběrki dla, kotruž mam mysle poswjećić Tebi, chcu rad z Tobu so rozřećeć a tuž bych, je-li maš khwile, k Tebi póndželu 18. februara² přijěl: pozdžišo potom w posće so mi khmanje njehodži. Bych popołdnju po třoch hodž. pola Tebje był. Prošu, napiš mi z krótka, kak so ma.

Wšitko druhe sebi potom prajimój. Nó dha, lubi so Ći pěknje wu-
hotowana kniha „Balladow“³. Tu je so Smoleŕ woprawdže napinal.
Ze serbskim strowjenjom

Twój swěrnj

J. Ćišinski.

W Kamjenicy, 9/2. 1901.

ĆIŠINSKI MUCE

List 128

Lubši přećelo!

Tuž dha wutoru 19. febr.¹ sebi k Tebi dojeđu; budu tam popołdnju
w třoch hodž.!

Ze serbskim strowjenjom

Twój swěrnj

J. Ćišinski.

W Kamjenicy,
15. 2. 1901.

MUKA ĆIŠINSKEMU

List 129

[28. II. 1901]

Lubši bratře Jakubje! Sym wjesoly, zo móžachmój sebi před ty-
dženjom tak bratrowscy popowědać, džensa njeby móžno bylo,
dokelž tu na influencu khory sedžu, tola so hižo kusk polěpšuje.
Zabych Tebje wo dwoje prosyć: 1) Póscel kn. prof. Josipej Milako-
vićej¹ ex. balladow „Krej a kraj“, wón Će wo to prosy; přeložuje
pilnje Twoje pěsnje a chce je w „Nadže“² wozjewić. — 2) Hdyž
budžeš nowe zběrki Twojich pěsni ćišćeć, to mi tola daj poslednju
korrekturu mi sobu čitać dla zminjenja zmylkow, to tež němscy
spisaćeljo mjez sobu tak maju; w poslednjej zběrcy je bohužel
wjacy njelubych ćišćerskich zmylkow, na př. str. 10 Rzjehow, str. 11

hórskim m. hórskim, str. 32 zacpěla m. zaspěla, str. 35 brašci m. brašci, — str. 37 koleń m. kolen, str. 51 Róženčanski m. ć, str. 56 džěčko m. džěčko³ atd.

Z bratrowskim strowjenjom strowi Tebje

Twój E. Muka

ĆIŠINSKI MUCE

List 130

Luby bratře!

Rad chcu po Twojim žadanju činić¹. Přeju Ći bórzomne wustrowjenje; mój dwaj nihdy njesměmoj khoraj być. Sym Ći wulcy džakowny, zo sy mje na tu maćiznu (pjenjezy)² pokazal; sym hižo cyklus basnjow spisał: Při njebjeskich wrótkach³ I. duchowny (hoła skuposć) II. wučer (brojenje pjenjez na khlóšće a njewušne žiwjenje) III. bur (nadutosć, za nju wšě pjenjezy), tući tře so přepadnu do nocy a čwělow hele) IV. basnik (njese jenož dobru mysl a jasne truny) V. khěžkař (sprawnosć a smilnosć) VI. stara maćerka (sćeřpna martrařka we sprócnym džěle), tući tře z jandželemi do njebjes ćahnu. Budžeš so walejo smjeć, budžeš khutny hać na plać. Nětko mam runje pod rukomaj dospěw: chór njebjesanow. Składnostnje Ći tón cyklus pokažu⁴. Nowa knižka budže šwarnje wobšěrna, něhdže 110—120 stron⁵. Móže być, zo so do jutrow hišće jónkróc wohladamoj. Tež sebi zestajach lubeznu a šćěkawu materiju za nowu pěseń: Kak pěseń nastawa.⁶

Ze serbskim strowjenjom Twój swěrnny

J. Ćišinski

W Kamjenicy, 4/3. 1901.

Hdže tći Lužica? To mje pali.

Lubši přečelo!

Njedzeli 17. mërca budže Krawc¹ — Drježdžanski pola mje, toho-
runja knježna Saakowa² (prjedy spěwařka při Drježdžanskej
operje a naša serbska spěw. w koncertach) a jeje mać. Tuž Tebje
wutrobnje prošu, přijědź njedzeli 17. mërca ke mnje, zo bychmy
tu w hromadze wobjedowali a so zawjeselili. Najlěpje budže, zo ze
spěšnym čahom dopoldnja 9,53 z Freiberka wotjědžeš. Zdobom
můžeš Sebi tu cyklus „Při njebieskich wrótkach“³, dospołnje hotowy,
přečitać, toho runja pěseň: Kak pěseň nastawa⁴. Budžeš so wjeselić.
Kaž Ći hižo w Freiberku spomnich, Adolf⁵ nima praweho zmysla
za balladu, porokuje mojim najrjeńšim balladam přewulku šerokosć⁶.
Sym so rozsudził, bjez komdženja do noweje zběrki
„Z nowym křidlom“⁷ so dać; přenje čislo hižo hotowe.

Ze serbskim strowjenjom

J. Čišinski.

14. 3. 01. W Kamjenicy, Roßmarkt 9. II.

Hišće jónkróc: Přijědź cyle wěsće!

Freiberg, 16. 3. 1901.

Lubši mój přečelo! Je mi z cyleje wutroby žel, zo njemóžu Two-
jemu lubemu tak wabjacemu přeprošenju¹ sluchać: sym čezko na
influncu khory (2. króc), tón króc sym wot srjedy hač do džensa
připołdnja twjerdže we ložu ležal při wysokej horcoće (febri), lékař
boješe so zahorjenja płucow; džensa připołdnju je mje z loža pušćil,
ale budu hišće přez tydžeń dyrbjeć wójstwje bywać. Raduju so na
Twojej płodniwej basnjeřskej džělawosći². K jutřišemu pak přeju
Tebi a Twojim lubym hosćom prawje wjele wjesela a radosće a
strowju Was wšitkich nutrnje a wostawam w bratrowskej lubosći

Twój stary př.

E. Muka.

Lubši přećelo!

Wy drje budžeće zwjetša wšitcy hižo wutoru 9. ha pr. w Budyšnje. Prošu, napiš mi tola, hdže budžeće bydlić a hdže chceće so wječor zeńć; ja mjenujcy najskerje tež hižo wutoru na wječor přijědu. Škodžalo ničo njeby, předsydstwa M. S. so wo-prašeć na zhromadźiznje, čohodla so na mojim jubileju M. S.¹ njeje wobdžělila.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kamjenicy, 26. 3. 1901.

Lubši přećelo! Runjež sym hišće khory na tu žadlawu influencu (zahorjenje hruďineje kóžki), nadźijam so tola srjedu¹ po jutrach w Bud. być a wjeselu so na to. Parcz.² su so tež hižo připowědzili. Snano tež Adolf³ přińdže. My wšitcy budžemy tam hižo wutoru wječor a bydli my kaž stajnje w „Bělym Konju“, tam chcemy tež wutoru wječor zabawku⁴ měć (abo w Lišcej Jamje, jeli so to žada). Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój swěrnny serbski bratr

E. Muka.

Freiberg, 28. 3. 01.

Pósćel tola cyle wěsće hnydom ex. balladow Milakovićej⁵ do Sarajewa, wón chce recensować nadrobnje do „Nady“⁶.

Lubodrohi přećelo! Skónčnje sym wuslědžil! In magnis voluisse sat est steji pola Propertia w II. knihach w 10. elegiji (Propertius II, 10)¹. Kak so Či nětko z basnjenjom šlachći? Sy strowy domoj přišoł z kříciznow², ja běch sebi zaso trochu zeškodžil, nětko pak so polěpšuje a ja Tebje w přichodnych tydženjach pola mnje wočakuju, zo bychmoj móhłoj někotrym šije zwinyć³. Tuž přińdź! Zo sym Če na kříciznach hdys a hdys přećelscy šćipnył, mi tola za zło nimaš: bě to z bratrowskeje lubosće, w kotrejž Če nanajnutrnišo strowi

Twój stary př.

Mukec Ernst

Freiberg, 30. 4. 1901.

Luby přećelo a bratře!

Měj wutrobny džak za Twoju krasnu dopisnicu! Tak smoj wobaj na horach, Ty na słowjanskich, ja na němskich¹, wobaj pak ze serbskej wutrobu a ze serbskej krwju.

Čehodla sym jow a kak je to přišlo, sy drje něštožkuli wot mojeho wuja Herrmanna zhonił, ale najskerje nic w prawym swětle — tola to sebi wšitko bórzy ertnje doprajimoj². Za serbsku literaturu je mój exil phaenomenalny: sym zbasnił tolstu knihu basni „Z křidłom worjolskim“³. (Titulny sonett je při-položeny) Hdyž při přehladowanju poslednjeje zběrki „Z wotmachcm“⁴ praješe, zo wobsahuje raznje basnje, budžeš prajić, zo basnje tuteje zběrki su worclowe a wohnjowe. Nětko džělam na nowej knizy basnjow „Z juskom wótčinskim“⁵; štwórčina je hižo hotowa; dale sym naćisk za činohru we třoch jednanjach: „Serbska zemja statok mój“ zestajał; je-li wšitko po mysli póńdže, chcu w tutej zymje na wuwjedženju činohry džělać. Z nowa tu widziš, čim bóle moji serbscy a němscy njepřećeljo přećiwo mi zakhadžeju, čim móćnišo moje pjero bije a moje křidło macha.

Sym so tu w čistym powětre jara rjenje zhrabał, wosebje štož nervy nastupa; tež Tebi přeju ze wšej wutrobu, zo by so cyle strowy domoj wrócił; wěš džě, zo wot naju Serbstwo wjele žada a wočakuje. W běhu tuteho měsaca⁷ so tež ja wróću, hdže mje potom tyknu, hišće njewěm. Kaž z Herrmannom, tak chcu potom tež z Tobu dokładnje porěčeć dla zastaranja za přichod a dla pensio- nirowanja⁸ (discreto!) je-li šikany mojeje wosoby njepřestanu.

Měj so rjenje, zabawjej so šwarnje a wustrow so poľnje!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

swěrnny přećel a bratr

J. Čišinski.

Waldernbach⁹,

11./8. 1901.

CISINSKI MUCE

List 137

Knjezej prof. dr. Mucy!

Luby přećelo a bratře!

Dokelž so nadžějam, zo Sy na zjězdze Lužicarjow¹ pola mojeho wuja we Wotrowje, prošu Če, zo by Markej² raznje poručil, zo dyrbi moju zběrku „Z wotmachom“³ čišćeć; poľ lěta hižo so w čišćećni wala, ani zo bych jeničkeje korrektury dóstał.

Bórzy po hodzoch (hodach) džě chcu nowu knihu „Z křidłom worjolskim“⁴ dać čišćeć, a je-li derje póndže ke kóncej 1902 zběrku „Z juskom wótčinskim“⁵. Mi je wo to, zo by za sobu šło, zo by so mojich pěsnjow do ludu tak rjec nawaliło. Je-li potom woprawdže mała přestawka zastupi, ničo nješkodži; lud budže dolho džělać dyrbjec, prjedy hač moje basnje předžěla, doniž jemu tak rjec do krwje a kosćow přeńdu.

Što čłowjek procul negotiis⁶ zamoži, sym nazhonił; sym w tych minjenych pječich měsacach telko nadžělał, k čomuž bych při zastojńskim džěle zawěsće wjacy lět trjebał a to hišće so praša, hač by było teje hódnoty. W poslednim času běch dla wosobinskih wobstojnosćow⁷ skoro nimale dospołnje indisponowany, tak zo z „juskom wótčinskim“ tak njepostupowach, kaž běch sebi přal;

nětko pak mi, Bohu džak, pěsnjenje a basnjenje zaso wot rukow dže kaž šewcej⁸ gratew do wobuća.

Za 3—4 njedžele⁹ so wróću, zo bych nowe zastojństwo nastupil; k Tebi, hdyž traš jenož na khwilu, bych so rad před tym pušcil¹⁰.

Rěčće tola Andrickemu¹¹, zo by Łužica porjadnje wukhadźala; tajke dundanje je škódne a wostudle.

Wšo druhe sebi, dali Bóh w Freibergu dorozprajimoj.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

Waldernbach,

28. 9. 1901.

CISINSKI MUCE

List 138

Lubši přećelo a bratře!

Raduj só ze mnu! Přetrał sym swoje martaństwo a wušoł z njeho jako dobyćeř, dokelž su mi skónčnje faru dali — w Hubertusburku¹. Hubertusburk drje zanjese a wot žiwjenskeho hołkota zdalene hnězdo, tola so nadžějam, zo budže to runje tyć mojim Musam. Raduj so ze mnu! Tež druha kniha: Z juskom wótčinskim² je tak kaž hotowa. Chcych najprjedy do njeje zaměsćić pěsnje a ballady; dokelž pak mi pěsnje hladajcy rosćechu pod ruku, mam mysle po tych třoch lyriskich zběrkach: Z wotmachom³, Z křidłom worjołskim⁴, Z juskom wótčinskim⁵ zaso knihu balladow⁶ do Serbow pušćić. Štož knihu „Z juskom wótčinskim“ nastupa, sebi myslu, zo sym z njej stupil do zenita w lyricy. Spodobać so Ći budža zlět fantasije, krasnosć a něžnosć wobrazow, čerstwosć začuća, briljantnosć dikcije, delikatnosć formy a wosebje woheń wótčinskeje mysle, lubosće a horliwosće z tajkej měru a žiwosću, zo budže dyrbyeć wutroby hrabać a lubosć w nich nic jeno zapalować, ale runjewon we wótčinskich žilach rozdziwjeć serbsku krew. Haj radować so budžeš, hdyž budu Ći pokazować tu syłu pěsnjow!

W nastupanju wotmyslenych balladow mam hać dotal jeno mało materiala: invencija pak dobrych a poetiscy khmanyh materijow je hłowna wěc; tuž znova prošu: Hdyž při čitanju abo šulskim

wukladowanju něšto za mnje so hodźace nadeńdžeš, sčín sebi mólčku noticku!

Do knihi „Z j u s k o m w ó t.“⁷ sym přikłady a motivy tež brał z cuzych ludow: z grichiskeho, romskeho, židowskeho a — turkow-skeho, zo rozymi, z aplikaciju na Serbstwo.

Džělał pak tež woprawdže sym kaž kón a so drjeł jako paduch. Sym sebi wjele wulětow a wokřewjenjow zapowěł, dokelž myslach sebi, zo drje mi k poetiskemu tworjenju ženje žadyn wjacy tak přihodny njepřinđže čas.

Hdy sebi k Tebi dojde⁸, hišće njewěm, Ći napišu, najskerje n a w o b j e d , je-li Ći prawje.

Hlej tak je so z truchłohry mi wot lózystwa wotmysleneje wutworila wulkotna činohra za serbsku literaturu! Ironija wosuda!

Ćim bóle poětiscy tworju, Ćim bóle móc a krasnosć serbsčiny poznawam. Zawěrnó, wulkotna řeč — Škoda, zo tak zanjerodžena, skepsana a zaspěta wot našeje — inteligency! Tuž z wulkej radosću we Łužicy čitach Wingerowu činohru⁹; tam dycha ryzy serbska popularna řeč. Hdy by nětko jeno pilnje dale pisał a nic zaso njeby počal lěnjeho pasć!

Jusk wótčinski sym takle rozdzělił:

- 1) Ze škowrončkom, symb. juskateje lubosće,
- 2) Z worjołom, symb. khrobleje mocy,
- 3) Z lastojčku, symb. domizniskeje swěry¹⁰.

Z tutoho rozdzělenja hižo wobsah pěsnjow spóznaješ. Pokiw poslednjeje kharty wuwjedł sym; mam hižo wjacy čisłow teje družiny hotowych.

P. S. Tónle list běch hižo před někotrymi njedželemi pisał; mjeztym, hdyž na skónčne rozsudženje džen wote dnja čakach, je so wěc trochu přeměnila; sym mjenujcy přesadženy do Radeberga¹¹ a to hižo k 1. decembrej. Radeberg je mi skoro přihodniši; nimam daloko do Drježdžan a do Budyšina; tež su mi 600 M_l lětnje připožili. Wšo dališe sebi doprajimój.

W poslednim času sym zběrcy „Z křidłom worjołskim“ a „Z juskom wotčinskim“ dopjelnjował; nětko stej wobě definitivnje skónčenej; kóžda budže wobsahować 110 stron; potajkim nahladnej knizy toho nahladneho formata.

Pódla sym hižo šwarnje w balladach podžělał, na dolhich wječorach za materijemi pytajcy, podawki rozpominajcy a naćiski twarjo; dvě wjetšej balladže stej hižo hotowej; mam mysle zběrcy mjeno dać: „W stopach časow“¹².

Skoda, zo běch tu skoro cyle bjez pomocnych srědkow, tola bě to zaso z teje strony derje, zo běch při tworjenju cyle njewotwisny, tak zo wšitke basnje čím markantnišo raz mojeho ducha a wuraz mojeje individuality w sebi a na sebi njesu.

Hišće jónkróc pak wospjetuju: Wjeselić so budžeš!

Sobotu rano, 23. nov. z Waldernbacha wotjědu na Marburg, Kassel—Lipsk; w Lipsku so wječor z Dučmanom zeńdu, njedźelu do Kamjenicy dojědu. Hdy so k Tebi pušću, z kartku wozjewju;¹³ so rozymi, mam nětko bjezbóžnje wjele wobstarać!

Telko za tak krótki čas drje nihdy wjacjacy njenapišu; to bě žohnowane lěto 1901: Z wotmachom¹⁴, Z křidłom worjolskim, Z juskom wótčinskim a započatk W stopach časow.

Powěsć, zo dyrbjju wotjěć, mi njepríndže w hódz; dokelž runje na wulkotnej kulturhistoriskej balladze¹⁵ džělach.

Nětko budžemoj so skerje a časćišo w Drježdžanach skhadžować móc.

Na balladach budu w zymje dale twarić¹⁶, móže być tež na dziwadłowym naćisku¹⁷.

Mjez tym měj so z Bohom rjenje! W nadžěji borzomneho wohladanja z najwutrobnjšim strowjenjom

Twój

serbski přećel a bratr

J. Čišinski.

Waldernbach, 22. 11. 1901.

ČIŠINSKI MUCE

List 139

Lubši přećelo!

Z Drježdžan Či wozjewjam, zo sym sebi džensa Radeberg¹ wobhladowaľ; sym z bydłom jara spokojom, dam sebi wšitke jstwy ponowić. Srjedu 27. novbra² k Tebi přijědu na wobjed.

Po zdaću nětko so mi wšo lěpje čini, hač bych so byl nadžějaľ.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Čišinski

W. Drježdžanach, 25. 11. 1901.

24. 12. 1901

Lubši mój bratře!

Z khwatkom přepróšu na zjězd do Drježdžan¹: Zjězd budže 30. 12. 01 popołdnju: 2 hodž. wobjed w Hotel de France, Wilsdrufferstr. — 4 hodž. kofej w Café Hauptbahnhof Libš — 7 hodž.: wječorna zabawa w Victoriahaus Seestr. 1 poskhod. Přepróšu tež kk. Herrmanna² a Dučmana³. Přiwjedź Ty znatych Či Serbow sobu, kotrychž maš za hódnych.

W bratrowskej lubosći strowi Tebje nanajluboznišo a přeje Tebi strowe swjaty dny

Twój swěrnny přecel

E. Muka

[5. III. 1902]

Lubši přecelo a bratře!

Bohužel Či hač dotal korektury k superrevisiji¹ pósłać njemóžach — Smeleř nječišći, hdyž tež hižo sym na njeho jězdžil. Woprawdže mohl basnik lubosć a sčérpnosć zhubić; bjeze všeho honorara so drěć, sam nakładować, sam předawać a, zo by so brało a čitalo, hišće k tomu — toleř myta zaplaćić. Indolentne publ.! Bědne wobstejenja! A z nowej² Lužicu njeje lěpje; tak prosperirować njemóžemy nihdy. Što džě pomha mi wšitke pěsnjenje, hdyž do naroda njemóža přeńć. Tři zběrki hotowe leža³, Bóh wě, hač za sto lět wuńdu! Noweho ničo. K jutram mje tola wopytaš¹.

Ze serbskim strowjenjom Twój swěrnny

J. Bart Čišinski.

W Radebergu, 6. 5. 1902.

Luby přećelo a bratře!

Wjeselu so, zo pojedžeš do Prahi¹; ja Bohužel njemóžu, chcu pak so pisomnje tež kn. Adolfej² zamołwić a Na zdar přeć; prošu Če, zo pak by tež Ty ertnje wote mnje prajil wjele dobreho. Měj džak za připoslane Echo³! Haj však narodny epos¹ — ale khwile dyrbi k tajkemu džělu być — jow pak mam ze zastojnstwom telko činić, zo hač dotal njejsym napisal ani versa a — k čomu tež, hdyž so nje-čišći!?

Hišće jónkróc: wjele zboža w Prazy a zdobneho wuspěcha za narod a Tebi pěkneje zabawy!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

Luby přećelo a bratře!

Na njedźelu 13. julija bych naše Drježdžanske kmótristwo¹ rad k sebi přeprosyl; tuž prošu, wotmołw mi skerje lěpje, hač so Tebi hodži na tutym dnju.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Bart Čišinski

w Radebergu 1. 7. 1902.

W Radebergu, 8. 7. 1902.

Luby bratře!

Wulcy wobžaruju, zo so Ći bližšu njedželu njehodži, tola wotstorčić khmanje njemóžu, dokelž Krawcecomaj¹ hižo tójhdy pře-prošenje lubju. Ty potom po prózdninach mje wopytaj; sy mi wšón čas wulcy witany. Dokelž chcu něšto svojich pěnjaw² we Łužicy wozjewić, prošu, posćel mi tej zběrcy³ do Radeberga a připolož Markowej⁴ zličbowani; nětko, hdyž sym tak trochu zastojnske džěla spožerał, móžu so nětko do svojich privatnych naležnosćow dać. Je-li so do prózdninow njewohladamoj, přeju Ći wjele zboža na puć procul negotiis⁵.

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Bart Čišinski

Luby bratře! Tu sćelu Tebi po Twojim žadanju zběrcy¹ Twojich pěnji, runjež je jara njerady z rukow dawam, tak lube a drohe mi su tute parole serbskeje musy! Khowaj je derje, a Bóh daj, zo bych bórzy w ćišću wušle. Chcu so po svojich mocach sobu za to starać. Hladaj, zo by kn. Hanowski² skerje lěpje poslednej zběrcy, kotrejuž zličbowani tež tu připoložich, zaplaćil, zo bych potom Marka³ honic móhl, započatu zběrku⁴ za sobu ćišćeć. Jeli wón njewotmolwil, wobroč so na jeho zarjadowarja Cyža⁵ w Budyšinje. K jutřišemu swjedženjej wjele wjesela a radosće! Budu na Was spominać!

W serbskej lubosći strowi Tebje

Twój bratr

Dr. phil. Ernst Muka
professor gymnasia Albertina⁶

Při ćišću móže so potom hišće ta a druha maličkosc porjedzić. Budu Ći z Alpow⁷ pisać!

w Freiberku w Sa 12. 7. 02 rano.

W Radebergu, 7. 8. 1902.

Luby přecelo a bratře!

Wulcy je mje Twoja dopisnica¹ zwjeseliła. Wuporskaj, wuběhaj a zhrabaj so prawje šwarnje w čerstwych horach a kupjelach! Z mnohim džělom zyma čaka. Ja nětko po Drježdžanskej holi hanjam, hdyž khmanje njemóžu woteńc na dlějši čas², škoda, zo čas tak mało hoji — dešć a dešć skoro wšědnje —

Po prózdninach tola potom bórzy ke mnje přijědž³. Wbohušk Andr.⁴ je mi jara skoržacy dopis pósłał — Bóh wě, kak so to skónči — wón je wšón zraženy —

Měj so posledni tydzeń hišće prawje rjenje!

Na bórzomne witanje w Radebergu

Twój swěrný

J. Čišinski

Freiberg, 14. 9. 02.

Lubši bratře! Škoda, zo nětko njemóžu k Tebi přijěc¹; ja sym sebi po horach lažo wutrobinu škodu sčinił, tak zo dyrbju nětko so jara posćić a nolens volens wot 20/9—20/10 do kupjelow do Kissingow. Tola pak dyrbju zešiwk Časopisa k hodom wudać a trjebam k tomu jako 1. nastawk hymnus² na krala Jurja (sw. J.) wot Tebje, kotryž je mi hižo kn. dr. Pilk³ slubił komponowac; hymnus a kompoziciju pak trjebam hač do 1. okt. Tuž wal so hnydom do džěła a pósćel spěw, hdyž budže hotowy, Pilkej, wzmi prawje wotměnjacy a žiwy metrum dla kompozicije. Što hewak činiš?

Z najwutrobnišimi strowjenjemi Twój swěrný přecel

E. Muka

Je Hanowski⁴ zapłaćil? —

Luby přecelo a bratře!

Z wutroby Či přeju, zo by so w Kißingach dospolnje wuhojil. Hymnus¹ na krala chcu, hač runje wěš, zo so do tajkich wěcow njerad tykam, zhotowić, hač hižo k 1. okt., to do předka prajić njemóžu, wostaj džě za njón městna a daj mjez tym dale stajeć! Po Twojim nawrótu chcemoj so potom bórzy zeńc.²

Ze serbskim strowjenjom Twój

J. Čišinski.

W Radebergu, 15. 9. 1902.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 149

[7. X. 1902.]

Lubši přecelo a bratře! Twój spěw¹ sym kn. dr. Pilkej pósłal. Mi so tak prawje derje njeńdže. Wjedro je tež žadlawe.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój E. Muka.

ČIŠINSKI MUCE

List 150

Luby bratřiko!

Při wuleće¹ do Radeberga pola knjeza fararja Barta přebywajo sće Tebi wutrobný postrow

Twój

swěrný

Pilkec Jurij

W Radebergu

10. 10. 1902

Přeju Či z poľneje wutroby bórzomne a dospolne wuhojenje.

Twój J. Čišinski.

W Radebergu, 13. 10. 1902.

Luby bratře!

Pjatk' bě dr. Pilk pola mje; smój so kompozicije dla wuradźowałoj a tež tekst do notow spraskałoj; bórzy wot Pilka dóstanješ.

Pilk je so tehdom při mojim jubileju tak horliwje wobdźělil; mam tohodla mysle, jeho z kn. mandźelskej k sebi na wobjed přeprošyc na njeźzelu 26. oktobra²; tež Tebje na najwutrobnišo prošu, zo bychmy so khwilu w hromadze wjeselili a zahorjeli. Hdyž z Drježdžan z nowého města připołdnju w 12¹⁸ wotjědžeće, sće w jenej pola mje.

Prošu, wotmołw mi z časom!

Měj so derje a wustrow' so!

Twój

J. Čišinski.

Luby bratře! Město zo bych wotkhoril, sym hišće bóle skhoril a sedžu tu hižo přez tydzeń we jstwje, tola so zaso trochu polěpšuje. Tak chětře hač pak budu zaso směć a móc wuńć, mam po přikazni lékařow nic domoj do Freiberga, ale dale wot domach k juhu do Merana na dalše lěkowanje jěć a su lékařo za mnje wotpusk žadali hač do 1. decembra. Tuž njemóžu k Tebi 26. 10. k hosćinje přijěć. — Bohužel!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój serbski bratr

E. Muka

Kissingen, 14. 10. 1902.

Luby přecelo a bratře!

Dolho nič wo Tebi slyšal njejsym a tež njewěm, hdže tčiš¹, hdyž mam tola jara na starosci, kak so Či wjedže — Bóh da! — tola lěpje. Dra Pilka tehdom přeprósył njejsym², dokelž chcu, zo by Ty z nami sobu byl. Tuž prošu, mi tola ze słowčkom zdžěl, hdže sy, kak so Či wjedže a što činiš! — Chcemy dha zaso k hodam skhadžowanku³ w Drježdžanach wotbyć?

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski

W Radebergu, 26. 11. 02.

28. 11. 02

Lubši přecelo a bratře! Měj a wzmi mój najnutrniši džak za přecelne spominanje. Ja přeco hišce tu w Meranje¹ sedžu a mam tu hač do 15. resp. 20. dec. wostać. Dže so mi hižo lěpje, a by hišce lěpje bylo, hdyž njebudžech so w zašlym tydženju při hroznym wjedrje znowa nazymnił. Nadžijam pak so, zo so po móžnosći strowy domoj wrócu. Mam tež žadosć, Tebje zaso raz widžeć a z Tobu sebi powědać „gadać“. Tuž měj džak, zo Dr. Pilkec njejsy přeprósył²; sčiń to snano w j a n u a r j u³ (srjedž abo kónc), tehdy budže tež kand. Šwjela⁴ pola mnje a smě drje sobu přińć. Jara rad bych ja cheył hody skhadžowanku⁵ w Drježdžanach, jenož ja njewěm, hdy so Tebi, Andrickemu⁶, Herrmannej⁷ najlěpje hodži, tuž zdžěl mi to a piš tež bórzy Krawcej⁸, hdy wón a Drježdžanscy móža, zo bychmy jich wjele byli.

Z wutrobnym serbskim strowjenjom

Twój E. Muka

W Radebergu, 4. 12. 02.

Luby přečelo a bratře!

Jara so zwjeselich, zo so z khorosću porjedža a přeju z cylej wutrobu, zo so hač do hod dozhrabaš. Krawc¹ mi piše, zo je dzeń mjez 1.—6. januarija 03 přihodniši; wón sam budže na prózdninach w Žitawje, tohorunja Dr. Pilk² a Hołbjan³. Tuž sebi myslu, zo by so sobota (3. januarija) hodžala. Rozmysl sebi a po tym postaj dzeń a čas. Andricki⁴ by móhl přijěc, Herrmann⁵ bjez toho z ćežka přijědže, je džě stary a zyma — třeska. Namjetował bych za w o b j e d hôtel Imperial, König-Johannstr., popołdnu Viktoriahaus, wječor Zacherbräu I etg.

Mjez tym sebi wězo hišće budžemoj pisać. Njechaš Hanowskeho⁶ přeprosyc? A někotrych tola tež z Budyšina!?!?

Ze serbskim strowjenjom Twój

J. Čišinski

Luby přečelo a bratře!

Z wutrobnej zrudobu čitach, zo běše Će doma nowa khorosć hrabla a tola so zaso zwjeselich, hdyž zhonich, zo je strach nimo, zo so porjedža. Mjez tym drje sy so, kaž so nadžějam a Tebi přeju, dospołnje wuporskał a zhrabał. Hody žaneje skhadžowanki¹ w Drježdžanach njeběše; hač k póstnicam budže, wot Tebje wotwisuje; škodžalo wězo njeby! W započatku februarija² chcu mału hosćinu wuhotować — njeđzelski dzeń — prošu, piš mi, hač budže so Ći hodžec! Wjeselu so, zo Serbja adresu³ na krala přihotuja; tu by, kaž sebi myslu, dušne bylo, hdy by so runočasnje mój wot Pilka komponowany hymnus⁴ přepodał; poslednja strofa mysl spomnjeneje adressy derje wupraja:

Bóh z Tobu budž naš a z kralowskim domom,
Hdyž zbožo ma kwas, hdyž horjo chce parić!
Njeh z juskom rži kraj, njeh wrjeskota z hromom,
Na Łužicu móžeš, Jurijo, twarić!

Što k tomu myslíš? Krala by zawěsće zwjeseliło a nam Serbam wjele pomhało! J e n u zběrku chce Hanowski⁵ zaplaćić, — dawno hižo —, hač hižo je, njewěm. Druhu zběrku⁶ drje budu dyrbjec z časom sam wotplaćić. Je to wo prawdže phi a hańba, wo wzdžělani Serbja poětiske knihi njekupuja. Narodne čuće a narodna při-
slušnosť nimale = O. Před njedawnym z Krawcom řečach⁷; prócuj-
moj so mój sobu, zo byštaj so Pilk a Krawc dospołnje wujednałoj;
mi so zda, zo pónďže, ale bjeze — žonow. Tuž wotmołw mi bórzy!

Za Twoje polne wustrowjenje prošo sym z wutrobnym
strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Radebergu, 19. 1. 03.

ČIŠINSKI MUČE

List 157

Luby přećelo a bratře!

Sym wjesely, zo sy so tola trochu zaso zhrabał; džerž so radši
tydžen dlěje! Ze swojej hosćinu wočaknu¹, wšak nchtó a ničo nje-
honi. Hymna² dla pisach Hermanej³; spodziwnje, tón wo adressy
z cyla ničo njewě; najskerje tu Njeswad. Jakub⁴ kepsa. Móže być,
zo Ty prjedy něšto zhoniš. Potom čin, kažkuli so Či spodoba!
Khwatać pak by so wězo mělo, hewak wěc wotestoji. Po jutrach
mam mysle so znowa do pěsnjenja dać. Bohu žel w tutej zymje bě
poesiji khuduška kuchinka.

Ze serbskim strowjenjom

Twoj

J. Čišinski.

W Radebergu, 26. I. 03.

Luby přečelo a bratře!

Ja nihdy sam swoje basnje přeložować nochcu a njemóžu¹.
W našim padže toho tež tak trjeba njeje, princ M.² džě serbski
móže, tež maju dw. kapl. R.³ stajnje k rucy. Nimo toho kóžda baseň
z přeložkom zhubjuje a škoduje. Tola čin sam, kažkuli so Či spo-
doba!⁴

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski

W Radebergu, 30. 1. 03.

18. 4. 03.

Lubši mój Jakubje! Jutře njedželu budu ja z kn. Parcz.¹ w Drjež-
džanach. Wječor wot 8 hodž. w Victoriahaus, přijědź tam tola kusk
na bjesadowanje! W Budyšinje njemóžachmoj hromadže powědać².
Z wutr. strowj.

Twój Muka.

Luby přečelo a bratře!

Z krótka wěstotu wozjewjam: z přěnim julijom do pensije stupju¹.
Najskerje so přesydlu do swojeje domizny; wutoru tam dojedu.
Štož z dobrym nochcyše hić, hić je dyrbjalo ze złym².

Bórzy Či nadrobnišo rozpišu³.

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski

W Radebergu, 14. 6. 03.

Freiberg, 10. 7. 03.

Lubowany mój bratře!

Předewšěm Tebje witam do lubeje serbskeje domizny a Tebi z wutroby přeju všeho dobreho, strowosć, spokojnosć a zbožo we Twojich džělach a skutkach za naš luby narod. Ach, hdy bych ja tež hižo móhl hić na wotpočink a z Tobu hromadže za svojich lubyh Serbow džělać. Pisaj mi bórzy, kak so Tebi wjedže, ja sym zaso trochu khorowaty a póndu do Kissingow 17./7., adresa tam: Hofrat Dr. Ehrhardis Haus, Garitzerstrasse.

Ty nětko změješ khwile tež za wědomostne džěla, kotrež sebi husto naši słowjanscy přeceljo wot nas žadaju. Pódlu šćelu Tebi tajku próstwu wot sławneje Pětrohrodskeje Akademije wědomosćow. Wona chce džělo¹ wote mnje měć, ja pak njemóžu wšo džělać a dyrbjju skónčnje wšě mocy na delnjoserbski słownik² wužić. Tuž džělaj Ty. Do budže započatk Twojich počahow k tutomu sławnemu wustawej a přinjese Tebi wěsće česć a wuznamjenjenja. Ja radžu, zo by pisał essay wo nowišej serbskej literaturje a pódlu na pokazku přidał někotre Twoje najlěpše pěsnje.³ Nastawk móžeš w němskej řeči pisać, woni jón přeloža na rusku; pisaj prawje wobšěrnje, wosebje hižo tež tohodla, zo woni derje plaća, a tajka připomoc Tebi njebudže škodzić, ale piš cyle wěsće skerje lěpje. Hdyž změješ hotowe, mi zdžěl, ja chcu potom lisćik na prof. Lamanskeho⁴ sobu pósłać.

Z wutrobnišimi bratrowskimi strowjenjemi

Twój
wěrný bratr a přecel
E. Muka

Luby přecelo a bratře!

Sedžu tu wosrjedž svojich Serbow w poetiskim Tuskulu rozpominajcy slódkosć słowa: Odi profanum vulgus i. e. tu wšowu drapu němsku . . . Bydlenje je šwarne, so wě, jako to w Serbach bywa, trochu nižše, ale za to čisty, strowy, lohki powětr; bydlu na „Kimbarku“¹ z krasnym wuhladam na lužiske hory wot Kamjenca hač k Biskopicam. Mam 5 pjecow: zastupnu jstwu, 2 wulkej

jstwje, 2 komorje; wšitko sym sebi po swojim gustu stilowje a poetiscy připrawić a wuhotować dał; čini lubosćiwu zaćišć a napohlad. Kuchařku sym sebi sobu wzał. Bydlenje a zežiwjenje [je] tu lědma poł tak drohe jako w městach. Nastawk za akademiju napišu z napisom: „Streiflichter auf die wendische Litteratur zu Anfang des XX. Jahrhunderts“² a rozdělu do třoch dželow:

1) krasna, 2) wědomostna, 3) žurnalistiska literatura. Nochcu tak jara nadrobnje, ale wjele bóle w šěršich rysach wěc wobswětlic — objektivnje, nic jeno khwalo, ale tež porokuju.

Hdyž budu měc nastawk naćisnjeny, Či jón posćelu, zo by přečital a poporjedzał.

Jako pruhu basnjow posćelu: Kruta swěra³, Wutrajće!⁴ Próstwa pēsnerjowa⁵, Pereat aurea mediocritas⁶, Zapłata (ballada)⁷ a přećiw štwórtej kazni (ballada)⁸. Je jich dosć abo radžiš wjacy? Dyrbju tež z lět do 1900 žanych wubrać?

Wučerstwi so derje a dospołnje a wróćiwši so mje bórzy wopytaj w mojej nowej domjacnosći!⁹ W zymje chcu so dać do wobdžělanja originalneje třiaktowki — sujet ze serbskeho žiwjenja¹⁰; nětko mjez tym budu pisać drobniše pēsny, kaž duch a disposicija budžetej.

Pisaj mi druhdy, kak so Či ma a kak je ze strowotu!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski

W Kukowje,

18. 7. 03.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 163

Dnja 24. 7. 1903

Lubši bratře! Wjeselu so, zo so Či derje dže, ja sym tež strowy, ale wjedro je tu hrozne a kupjele přimaju. Na Michała Tebje wěsće wopytam¹ a nimo toho budžemoj so pola našeho Hermanna widžeć.² Napis a disposicija nastawka so mi spodoba; basni drje je 6 dosć abo wzmi hišće 2 najlěpšej do 1. 1900³. Raduju so tež dopředka Twojich nowych basniskich wutworow⁴. W lubosći strowi Če Twój wěrnny bratr

E. Muka

W Kukowje, 6. 8. 03.

Luby přećelo a bratře!

Sym w poslednim měsacu jara pilnje na tym nastawku¹ džělał; budže něhdže 5 ćenkopisanych listnow w rukopisu wobsahować, a nadžějam so, zo tež Tebje spokoji. Haj wšak, hdyž móže so čłowjek dzeń wote dnja bjeze wšeho mylenja a wotdzerženja z jenej materiju zaběrać, to so cyle hinak džěla! Hdyž so domoj nawróciš, Ći manuskript posćelu, zo by sebi přećitał, sporjedžał a dowupjelnił po swojej mysli². Mam nowu mysličku: bych w Drježdžanach w Gehestiftung³ rad přednošował tole: „Wendische Hochzeitsfeier, ein kulturgeschichtliches Bild aus unserer Heimath“. Što k tomu myliš, a njeby mi Ty k tomu přez prof. Seiferta⁴ puć k tomu wurunać mohl?

Na skhadžowanku pósłach prolog⁵ a pohonjacy list⁶.

Kak so Ći wjedže? Hdy so wróciš? Kaž so słyši, Andricki⁷ bórže skóněnje do Budyšina přińdže.

Ze serbskim strowjenjom Twój

J. Čišinski.

17. 8. 03.

Lubši přećelo a bratře! Raduju so na Twojej pilnej džělawosći. Slawa! Ale basnić tež njesměš zapomnić.¹ Džělať jenož, stajnje pěsnje a basnje, ja so nadžijam, zo puće a srědki namakam, zo bych móhl po času wšitke woćišćeć a na zjawnosć dać. Twój wótčinski prolog² skhadžowancy pósłany je wubjerny, sobu najlěpši plód Twojeje musy, tež pólske „kolko“ w Kissingach, wšo wysocy wzdžělani zemjenjo, z kotrymiž tam wobkhadžowach, su jón khwalili a z wobdžiwanjom čitali. Nětkole sym tu w Dorinskej a 25. 8. so domoj wróću a potom móžeš mi Twój nastawk³ wo serbskim pismowstwje pósłać. Přednošk⁴ w Gehestiftung, kotryž namjetuješ, so mi tež

spodoba. Přeco piš a ja w nazymje póńdu ke kn. prof. dr. Wuttke⁵, kiž je tam sekretar a nawjedowař, a budu Tebi džen přednošenja wuskutkować — wón je mój přećel. Běše mi derje dosć, tu pak mam wot 3 dnjow bolenje hłowy. Měj so rjenje. W bratrowskej lubosći nanajnutrnišo Će strowi

Twój wěrnny přećel E. Muka.

MUKA ĆIŠINSKEMU

List 166

24. 8. 03

Lubši bratře! Wroćiwši so domoj sćelu Tebi swój bratrowski postrow do Twojeho Tuskula. Spěwaj a džělaj pilnje!

Twój wěrnny bratr
E. Muka.

Pytaj sebi „Maćiznu“ za nowe ballady¹ a za Trilogiju². Na Michała³ so widźimoj — da-li Bóh! Na zjězd⁴ pola kan. Hermana dam mnohich narodowcow prosyć.

ĆIŠINSKI MUCE

List 167

Luby přećelo a bratře!

Sćelu Ći swój nastawk¹ a prošu, zo by to a druhe po Swojej mysli porjedził abo dowupjelnił, wosebje, štož IV. džěl: Journalistik nastupa, dokelž tu žanych pomocnych srědkow k rucy nimam.

W 1. powšitkownym džěle² chcych pokazać, kak z našej řeču a literaturu so woprawdže ma a z kajkimi zatrašnymi zdžěwkami ma serbski spisowaćel so bėdžić. Tutón džěl sym bóle nadrobnje a dokładnje rozpisał z nadžěju, zo z tym słowjanske sympathije ćim bóle k nam wobroću; myslu sebi, zo budže tuto wopisanje něchtóžkuli ze zajimanjom čitać a štož nas Serbow nastupa, zo tón a druhi z najmjeńša něšto z njeho nawuknje, so na-

kaza a porjedzi. Je drje to a tamne słowo wótre, ale wěrne je; sym so w cyłym nastawku za objektivnosću a za wěrnosću prócował.

Móžeš přemazować a přistajować kaž kuli, dokelž drje budu cylu wěc tola hišće jónkróc dyrbjeć wotpisać³.

Derje by bylo, hdy by prof. Lamanskij⁴ w mjenje akademije Holanej⁵ poručil, připoložene basnje do rušćiny přeložic; to so khmanje zarjec mohł njeby!

Wjeselu so, zo Sy tón prolog⁶ Polakam pokazował; traš tola z tym nowych přecelow dobydzemy. Hdy bychy moje pěsnje tež jeno na Serbow tajki abo z najmjeńša podobny začisć činile; trochu porjedziło so tola by z něčimžkuli, ale ach, naši ludžo su hłuši, zymni a twjerdzi jako lód a kamjeň!!

Jara bych Ći byl džakowny, hdy bychy nětko moje zběrki⁷ za sobu so čišćale, hdyž mam telko khwile za korektury, čišćane a w rukach našich Serbow bychy hakle nabyłe žiwjenja a — kusk wuspěcha drje tež za wótčinske zahorjenje a zmyslenje.

Hdyž Sy nastawk přehladał, prošu, mi bórzy wróc, zo by potom po wotpisanju w prawym času dóšoł w Petersburgu.

Z bratrowskim strowjenjom

Twój

swěrny přecel a bratr

J. Čišinski.

W Kukowje,

Post Panschwitz, 25. 8. 03.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 168

Freiberg, 17. 9. 03.

Lubši mój bratře! Twój nastawk¹ wo serbskim pismowstwje za Pětrohrodsku Akad. so mi wubjernje spodoba, na naš zjězd pola Hermanna na Mich. přinjesu Ći jón přehladany² sobu. Wotpisać budžeš potom hišće raz dyrbjeć. Ja drje Tebi Lamanskeho³ pře-prošenje k tomu wóndy sobu pósłach; to prošu mi zaso wróco daj, zo mam je jako podlůžk hdyž potom Twój nastawk tam pósćelu. — Dale sekretar Towarstwa wědomosći w Zhorjelcu žada: 1) Eine eingehendere Besprechung Přisłowow Hornjoł. Serbow —2) Im

September od. Okt. jeden Jahres einen kurzen Bericht über die gesammten litterarischen Erscheinungen bei den Wenden za Lausitzer Magazin. W o n i d e r j e p l a c á . Tohodla sym ja sekretarjej (Dr. Jecht, Görlitz) pisał, zo by so na T e b j e wobrocił. Ty to spisaj po rozprawach we Łužicy a štož hewak wěš (najprjedy na lěto 1902 abo 1901 a 1902)¹. Wšě tajke wěcy, kiž so plaća, přiwobroću Tebi.

Z bratr. str. Twój E. M.

C I Š I N S K I M U C E

List 169

Luby přečelo a bratře!

Wjeselu so, zo je mój nastawk¹ tež po Twojej mysli a zo so Ći spodoba. Myslu sebi, zo z nim tola něšto Serbam spomhamy, wosebje pola Rusow.

Wutrobnje so Tebi dzakuju za Twoju lubosć a starosćiwosć za mnje a moje žiwjenje; mam drje telko, zo mi dosaha k zežiwjenju; tola krošik měc přez nuzu a potrebu je šwarnje; čłowjek džě njewě, što mohło přińc abo so stać. Pjenježnje pak nochcył nikomu nikak byc k wobćežnosći, to, jako mje znaješ, přejara do so dzeržu.

Z poľnej paru nětko džělám na č a s o w y c h sonettach², kotrychž je hižo cyła serija zbasnjenych. W nich chcu najwažniše, ale tež najbóle bolace strony našeho serbskeho žiwjenja rozpisać, kruće porjedzeć, pohnuwać a napominać z lubosću a wohnjom, ale tež ze sarkasmom a ironiju šwikać a směšić, kaž sebi to runje materija žada a mi so spomožne byc zdawa. Móžeš na Michała³ do nich pohladnyć; budu je tež bórzy we Łužicy wozjewjeć; rad bych měl, hdy bychy so tute sonetty bórzy jako samostatna zběrka mohle wudać, wočakuju wot nich wjele wuspěcha za naše žiwjenje. Pohnule k nim su mje zrudne wobstojnosće našich šulow a zadžerženje mnohich ewangelskich wučerjow. To su tak zrudne a tak škódnje wobstojnosće, zo dyrbi so tu z poľnej energiju zapřimnyć a byrnje z gwałtom porjedženje so přewjesć. Nětčiši přihodny čas dyrbimy wužić, hdyž pola krala tak jara derje stojimy, tež na poslednje wólby dyrbimy khroble pokazować a z tym wučerjow, dohladowarjow a inspektorow z hroženjom nućić a nuzować, zo serbsćinu zakońscy garantirowanu respektuja; direktnje hrozyć dyrbimy z audienciju pola krala. Tež dyrbja sebi ewangelscy wučerjo na

kóždy pad konferenciju založiť podobnu katholskej.⁴ Wo tym do-
kladnje porěčimy we Wotrowje!

Kuba⁵ je Hermanna⁶ molował. dušnje; tež mje je jako skicu na-
ćisnył a wubjernje je so jemu radžiła; chce ju w Čechach re-
produkować a wozjewić. Kuba je jara sympathiski čłowjek a wu-
bjerny Słowjan.

Hdyž je čłowjek takle wosrjedź w Serbach, hakle widzi, kelko,
kelko ma so džělać a kak ma so khwatać, zo by njebyło pozdže!
Běda, naši zdžělani su wjele wjele přespali a skepsali!!

Na Michała⁷ mje tola wěsće wopytaj!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

swěrný a džakowný

J. Čišinski.

W Kukowje, 19. 9. 03.

NB. Štož evang. wučeršku konf. nastupa, měli bychmy z Do-
mašku⁸ w Budystecach do jednanja stupić; tón je po mojim zdaću
najbóle přeswědčeny a energiski Serb a rozumny muž!

ČIŠINSKI MUCE

List 170

Luby přecelo a bratře!

Sćelu tón nastawk¹, hrozne džěło bě to wostudle wotpisanje;
wšitke Twoje přispomnjeňki a wupjelneňki, za kotrež so Či hišće
jónkróc džakuju, smy wužil, tež to a druhe přidał a myslu sebi, zo
mamy w tym nastawku šwarny přehlad serbskeje literatury a zo
by so wón w serbskim přeložku tež Serbam derje hodzał podać.
Prošu, zo by jón skerje lěpje do Pětrohroda pósłał, z oktobrom
termija zaposlanja so skónči. Dokelž budža tež Čechowje² a Khor-
watojo³ pokazki w maćernej řeči podawać, myslu sebi, zo budža
woni tež serbski rozumić bjez přeložowanja. Tola čín, kaž so Či
spodoba!

Pišu dale wótčinske sonetty⁴, a dokelž sym so do tuteje materije
zadžělał, chcu w njej bjez přetorhnjenja dale džělać, snadź hišće

4—6 njezděli. Tež budu nětko we wokolnych towařstwach, wosebje w Kukowskej Bjesadže, serbski přednošować a so prócować, němčinu wučišćeć; wjeselu so, zo mi w tutym prócowanju P. Domaška⁵ w klóštrje Marijnej Hwězdže po boku stoji.

Tež chcu Andrickeho⁶ namolwjeć, zo by potom w Budyšinje za to so starał, zo by so tón abo tamón aktuelny sonett we wšěch serbskich časopisach wozjewił, zo by tak prawje do ludu přešol: cyle bjez wuspěcha drje tola njebudže. Zcyła dyrbjeli nětko přez cyłu zymu w Posole a Nowinach často nastawki wozjewjeć, kak ma so w šulach serbski wučić, na zakonje pokazować a respektiwne paragrafy mjenować; trochu to počehnje.

P. Domaška je na zjawnej ludowej zhromadźiznje ludźi napominał, zo dyrbjaja so hóršić a wobćežować, hdyž so w šuli serbski njewuči abo dosć njewuči; njech by so to wšudže tak stawalo!

Zo z d o b r y m, kaž so to w Budyšinje zaso namjetowaše, ničo njewučinimy, to dopokazuje zańdženosć. Dopominam so, zo so to hižo 20—30 lět spěwa: z dobrym, z dobrym a kajki bě — effekt?! Dyrbimy radikalni być, kaž nam to Čechowje a Polacy pokazuja!

Ze serbskim strowjenjom

Twój swěrný

J. Čišinski

W Kukowje,
16. 10. 03.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 171

Freiberg, 29. 10. 03.

Mój luby přećelo a bratře!

Twój nastawk wo stawje našeje literatury, kiž so mi jara spodobaba, sym před tydženjom hižo wotpósłał.¹ Bóh žohnuj Twoje dalše džěła. Wšitkim Twojim myslam a wusudam w Twojim poslednim lisće přihłosuju. Tuž nětko dodžělaj Twoju zběrku wótčinskih sonettow² a potom so wal na druhe basniske džěła a pódla wobdžělaj zaso němske džěło, kotrehož prospekt Tebi tu pódla připoložich: Die nationale Bewegung unter den Lausitzer Wenden³. Tuto džěło chcu ja potom redakciji Izvěstijow slawjanskoha blago-

tvoritelnoha občestva w Pětrohrodže pósłać. Nadawkow za basni-
ske džěla změješ dosć a na dosć, njezapomń pak na dokónčenje
trilogije⁴. Dale pak so spytaj raz pak z bajkami⁵ (Fabeln), w ko-
trychž wrótnosće a wopačnosće našeho narodneho žiwjenja pod
płašćom njeleposćow zwěriny šwikaš, abo lěpje hišće by było, hdy
by zdobom napisał zwěrinsku epopeju⁶ (Tierepos) à la Reinecke
Fuchs.

Sym myslil a myslil, kak bych skerje lěpje Twoje hotowe zběrki
na swětlo słowjanskeho swěta pósłał a sym so z krótka rozsudził:
cyły přichodny zešiwk Časopisa M. S. z Twojimi basnjemi pjelnić
a wot toho dać 500 wosebitych wotćahow sćinić w cyle samsnym
formaće (na samsnej papjerje, ze samsnymi pismikami atd.), w kaj-
kimž sy Swoje dotalne zběrki wudał. Wosebite wotćahi ja zaplaću,
wozmu je do swojeho naklada. Tuž pak dla typow atd. dam tutón
zešiwk Čas. 1903 II pola Marka Smolerja⁷ čišćeć, ale dyrbbju hnydom
započeć, zo by zešiwk k hodom był hotowy. Myslu, zo budže Tebi
tuto moje rozsudženje lube, ale prošu Tebje, zo njeby nikomu wo
tom pikał, zo njebychu mi zadžělali: dyrbi być fait accompli. Tak
móžemoj nětko tež skerje na Marka Smolerja čišćeć (jeho tlóčić),
zo by započatu 7 zběrku⁸ dale čišćał. Tuž nětko tu moje žadanje:

1) Pósćel mi hnydom Twojej dvě zběrcy: 8. Z křidłom
worjołskim⁹ a 9. Z juskom wótčinskim¹⁰.

2) Pósćel mi tež dotal čišćane abo korekturane listna
7. zběrki¹¹, a jeli maš, tež jeje rukopis, zo bych ja Smolerja
dale honil.

3) Dodžělaj rjenje a při dobrej khwili a mysli 10. zběrku:
wótčinske sonetty¹², a hdyž budže hotowa, mi tež tu hnydom
pósćel. Zdžěl mi tež, kak wulki naklad su Twoje dotalne
zběrki měle.¹³

Skónčnje mam hišće druhu naležnosć. Njeměšam so principialnje
hewak do Wašich nabožinskih naležnosćow, ale hdyž widžu, zo
wone zdobom z našim lubym Serbowstwom škoduja, drje směm
sebi raz słowo dowolić: Waša Drježdžanska „Sächs. Volkszeitung“
Wam husto wjacy škodži hač pomha, to je moje krute přesvěd-
čenje, či redaktorojo tam su jara njelěpi a njemudri. Nětko su tam
w poslednim nježdželskim čisle „Serbski seminar w Prahy“¹⁴ kom-
promitturowali, kaž z připožeheneho wurězka dowidžiš, kotryž Će
prošu mi zaso pósłać do mojich zběrkow. Ta wěc nětko přez wšitke
němske nowiny pónđe; Prusacy budža naše ministerstwo inter-
pellować a —

Tuž tola raz bórzy tutu naležnosć z kn. kanonikom Hermannom¹⁵ rozpomni a napisajtaj kruty list na redakciju, zo njeby tajke hlušosće wjace ćerila, Serbam a katholskim Serbam škodžila atd.

Z najwutrobnjšim strowjenjom w bratrowskej lubosći

Twój

wěrnny přećel

E. Muka.

ČIŠINSKI MUČE

List 172

Luby přećelo a bratře!

Twój list je mje jara zwjeselił. Měj džak za wšitko; wosebje, zo chceš tak přećelscy a wulkomyslnje moje pěsnje wudać! Ja sam w nětčišich financnych wobstojnosćach wjele činić njemóžu.

Štož Maćicu nastupa, je so w prjedawšich lětnikach Časopisa čašćišo tež poesija wozjewjowala.¹

Moje zběrki maja wšitke nakład 500 expl.² Bych pak rad měł, zo bych zběrki w tajkim definitiwnym zarjadowanju wušle, kaž sym je připrawił.

Nowej zběrcy sym mjeno dał: „Wysk a stysk“³, wótčinske sonetty z mottom: Wostań w kraju, to ći praju,

W swojim kraju narodnym!

Hišće 20—30 sonettow⁴ připišu, tak zo budu nadžějomyje k hodam hotowy. Spodobać so Tebi a druhim wěrnym Serbam budža, za to sym dobry. Nětko chcu hišće khwilu lyriku pěsćić a mjenje pěsnje pisać, kajkež su Serbam w nětčišim času wužitne a nuzne — nje-wěm džě, hdy mi lyriski woheń hasnje — potom so wězo na trilogiju⁵ walu, w kotrejž tež cyły přeni džěl dospołnje předžělam; budže to džělo, kotrež budže sebi wjacj lět žadać.

Němske džělo: Nationale Bewegung der Wenden⁶ tež zhotuju, tola to drje njetrjeba runjewon na hłowu być; chcu to tak pódla pokuskach sobu wobstarać.

Wot 7. zběrki „Z wotmachom“⁷ ničo doma nimam; je-li so prawje dopominam, sym dwoju korekturu poměł, rukopis leži pola Smolerja⁸. Rad bych tohorunja skerje lěpje pokročował w započatej nowej zběrcy balladow z napisom „W stopach časow“⁹, materiala mam hižo něšto zhromadženeho.

Štož Sächsische Volkszeitung nastupa¹⁰, maš cyle prawje; ja so hižo dawno a jara na nju hněwam — tež druzy — redaktor je k nam zběžany někajki hubaty Prušak.

Z k. Herrmannom¹¹ porěču bórzy a sebi poradžimój.

Jara so wjeselu, zo je Katholski Posol w poslednich čislach hižo někotre drobniše nastawčki přinjesl w analogiskim prawopisu¹²; je pomhało; hdy bychu druge nowiny tola tež scěhowale! Njesměmy popušćić, ale z rozsudženosću a z mocu dale dželać; dobra wěc dyrbi dobyć!

Džensa změju přeni serbski přednošk¹³ w Kukowskej bjesadze.

W januariju budža w Radworju hrać Na Hrodzišku¹⁴; dyrbjú předehtu spěsnić, kotruž chce Dr. Pilk skomponować.¹⁵

Měj so z Bohom rjenje a budž přeco prawje čily a strowy!

Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój džakowny

Jakub Čišinski.

W Kukowje,

1. 11. 03.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 173

Freiberg, 8. 11. 03

Lubši bratře!

Hakle wčera a džensa móžach Twoje pēsnje¹ z brylu a kritiskim wokom přehladować a džensa do čišćernje wotpósłać. Někotre z pēsni 8. zběrki budža palić a na mnje budža swarić, ale njech. Habeant a habeant sibi! Někotre maličkosće pak so mi njespodobaju a te prošu mi tu porjedzić a skerje lěpje zaso pósłać, zo móžu w korrekturje² zasunyc. Wosebite wotčišće budža cyle tajke, kajkež su dotalne zběrki a budžeš ze mnu spokojom.

1. z b ě r k a 8, 14 skača njeje prawa twórba 3. pl., ale pak skaču pak skakaju, tuž porjedž:
5. A parle ze dna běle s k a ě a
— Přez luki čehnje čichota —
7. Hdyž spěwnu šijku ročk sej mača
A z džakom spěwk ji čikota.

VIII., 37. Ze žmórca chcu stolpy w charakteru stajeć. —

Što ma to rěkać? Što je žmórc?

je-li to hora pod Lubinom, potom mělo so pisać Z m ó r c. Ale
sensus?

čo. VIII, 32 brachuje, to mi z cyła sobu póslał njejsy.³

čo. VIII, 43

A hdže, horjo sćišić, m l o k o je?

Za mloko bych ja n a p o j abo něšto podobne stajił.

A dale:

Hwězdam podobna mi žadosć kryje

Z kuzłom w duši wohniwej so mojej’;

Štož je druhim j u s k a k zbožu tyje,

Mi to runa hańbje so a h n o j e j.

Hnojej je přez měru trivialne a smjerdžace, tej nazynkaj, prošu,
dyrbiš přeměnić.

VIII, 50

Wón so bije (město lije) so njehodži prajić, tuž přeměń:

Słodka wón so z mocu do jstwy b i j e ,

Čežko z čežkej’ duše zdychuje, (pokutnica)

Spochi wulke sylzy z woćow lije . . .

(Snano nazynkaj: roni — kloni)

Dale:

Ani porěćeć z njej njesmě muž,

Kotryž česć a sprawnosć chce sej khować;

A wón pola cuzych zjawnje j u ž !!

Wot njej’ dawa sebi poslužować!

a dale: što ma rěkać: za hosća by ć u w strofje

Ty mi na wobjed sy kazał drje:

Njejsy nohomaj pak wody k myću

dał a k powitanju košił mje,

Ani žalby dał za hosća byću?

Tajku lubosć zakoń žada p a k !!

Wona ze sylzami je mje myła, ?

Trěła rozpušćiwši włosow sak !!

A do žalby lubosć ke mnje kryła —

s a k i tehdy njemějachu a tež je wuraz trivialny.

Wurazy jusk, juskać, juskotać, drač etc čert etc, djaboł

Słowa bjez hłubšeho wuznama kaž: tak, pak, wšak, kak, juž, tuž

atd. njesměš za tworjenje nazynkow wužiwać.

VIII. 50 kónc: Dżowka stań, kiż na sylzow sy ćěr
Zmocolała hrěchow jusk a směchi!
Pokoj ze rta mojeho sej bjeř:
Wšitke wodate su tebi hrěchi.

Sylzow ćěr? a jusk = бак (?)! Z cyła je tež zmysl
prěnjeju rjadkow njejasny. —

VIII, 52 Na Golgaće: tu cyły spěw připoložich:
Hólk njemóže kisać! zeli je wopačna twórba
za zleji, kaž je Hórnik dopokazał.
Što je: z myslow sćinja? ? sćin? = sćěn = Schatten,
ale mysl? drače je přesylny wuraz z bolosćow klina? !
tež so njehodža sylzy spinać ani slónco so lušćić (nur von Hülsen-
früchten) loži je njemóžny gen. pl. za ložow abo starše lož
= stsl. ložь.

Zběrka IX, 5. Njejasna mysl:

A nihdže, hdžež kće, ćmowa strachow njej', (?)
Kaž kuzlarniča či horca budže lubosć
Puć w ćernjach wě přez zlosć a strach či wubosć
Kuzlarniča, hewak pře wjele sobuzynkow! ale mysl?
a wubosć hu!
Tak wotewriš sej sławu horliwosće;
Je dżowka myslow w duchu swjećenych,
Štó je dżowka?

IX, 6 blěde sćiny blasse Schatten? Ale sćiny = Schilfhalme;
a Schatten = sćenje
njech wostanje, přistaju, zo je dialektiska twórba.

IX, 13 Mucius Scaevola

M. Sc. džěše sam do lěhwa Porseny z dowolnosću rom-
skeho senata, zo by woneho krala skóncował, w jeho staně
wón město krala zakło jeho sekretarja měwajo jeho krasnje
zdrasćeneho za krala samoho, pódla bu popadnjeny a dzer-
žeše před rozhorjenym Porsenu swoju ruku nad wuhlowej
pónwju a da ju so spalić, bjez toho zo je zuku spuščil dla
bolosćow; z tym pokaza, zo so smjerće njeboji a pódla kralej
so dźiwjacemu powědaše, zo je 300 młodźencow sebi spři-
sahało, krala skóncować a zo je jeho přenjeho kjabel (lós)
trječil, druzy po nim přińdu. Porsena so nastróža, pušći
jeho a spuščo Latium so domoj nawróći.

- IX, 15. twórba: kerječina město keřčina je njemózna,
tuž: brězowina, štomowina, šmrėkowina a. p.
z časom! město: z časami, z khwilemi, sing. je njemózny.
w u r o p a c h nima zleho zmysla, ale dobreho:
- toho- Kernjunge, tüchtiger, schmucker Jüngling, Prachtkerl, tuž
runja so to tu njehodži; a tohorunja nic w pėśni IX, 7. — delnjo-
- IX, 26 serbski: wurupny = prächtig, schön, tüchtig,
staropólski wrapny = schön gewachsen, wrapach, Pracht-
junge.
- IX, 19 Z wotkel to maš: nolite timere, pusillus grex!
nima to rėkać: pusille grex?
trašić 3. pl. traša (u je njemózne!)
plahować je němske p f l e g e n, lėpje pėšćić abo hajić.
bėdy časy = nic radšo: bėdne časy?
hewak wubjernje poetiska a krasna pėseń.
- IX, 27 z hłosom? — tuska?
- IX, 28 W tutej krasnej pėśni bych rad porjedzene widzał: jako ze
krwju morjo hišće ćepje.
Morjo hišće swėćeše so z k r e w j u
Njebjo palace so, sydlišća
Čerwjenjachu w Błotach Sprewju ćėłow sepje
wućišćachu z rėčnišća . . .
Krewju je wopačna twórba město k r w j u; hdyž tež so
snano tu a tam słyši, njesmė so wot Tebje trjebać jako wot
přikładneho basnika. Toho runja je Stoty k wopačna
twórba město stotk = čėski stotek = stśłowj. stotkь tuž
předžėlaj:
Dołho traješe hać do stoty k o w
Wójnske palenje a smalenje wo tamnym straše
Štó mohł dowupisać do proty k o w
Bėdu wšu a złóscow warjenje.
A čohodla tež runje do proty k o w?
- IX, 31 juskawki njezda so mi dosć nadobny wuraz, tu móžeš lohko
nadobniši na tujawki nazynkować:
S e r b o w k a m
Wy ćiche w serbskich hnėzdach tujawki.
Wy lubosće a swėry j u s k a w k i.
- IX, 33 wuropachow! runje nawopak — maćeri
metrum! džiwa? — kiwa pytany rym.

zakitać je Hórnik jako wot Zejlerja wopaki tworjene slowo
z poľnym prawom začisnył:
škitowarjow abo podobnje!

IX, 34 nazynk so mi maľo spodoba w nastupanju zmysla w:

Haj raj je džěcom při maćeri
A same swětło, samón j u s k —
O kedźbuj, zo jón njezaćeri
kusk zľósće! Ći žanej zľósće žadyn k u s k !

Lubši bratře!

To jowle a pódla na papjerkach Twojich sporjedźej po móžnosći
bórzy a derje a pósćel mi wšo zaso, zo by wšo došlo na swětło. Nje-
měj mi za zľo moje wustajowanje. Do widženja w Drježdźanach!

Twój wěrný s. bratr

E. M.

Chcu wobě zběrcy, jeli móžno, nadobo dać ćišćeć! 9. přehladam
tež bórzy a monita Tebi pósćelu.

Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój Muka.

ĆIŠINSKI MUCE

List 174

Jara lubo by mi byľo, hdy by so tež zběrka „Z juskom wóćin-
skim“ z dobom ćišćaľa, pódla druhich winow tež z praktiskeje winy,
zo bychu mjenujcy te bóle mjedowe a mazne pěsnje IX. zběrki so
jako hojace wobalenje kładle na palace rany z VIII. zběrki; naši
Serbja maju hišće literarnje jara limonadowe žoldki, po něčim tež
k ćežšemu khlěbej a napojej zwuknu.

Za wšitke Twoje pokiwy, porjedźenki a monita sym Ći jara dža-
kowny a prošu naležnje wo dališe tež w přichodže.

Dopisuju sonetty¹, za dvě njedźeli nadžějomnje dokonču a Ći
potom bórzy pósćelu.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

JĆišinski

W Kukowje,

10. 11. 03.

Lubši bratře! Měj džak za list a porjedženki¹. Sym nětko we všem z Tobu přez jene. Jeli někak možno, chcu tež IX. zberku hnydom w 109. zešiwku Čas. M. S. a wosebje dać wotčišćeć. Nětko pak Će prošu z tutym swjatočnje na zjězd² serbskich přecelow do Drježdžan na srjedu 18. novembra a z Tobu a přez Tebje našeho lubeho wótca kan. far. Hermanna³ (zdžěl jemu bórzy) a kohož by Ty hewak chcył sobu přiwjesć. Džeński p o r j a d : 1) w 1 hodž. wobjed w Hotel imperial — 2) w 4 hodž. kofej w Kaffee König — 3) w 6 hodž. bjesadowanje a wječer z Drježdž. Serbami w Mariengarten, Marienstr. Z najwutrobnjšim strowjenjom

Twój w. s. br. a př.

E. Muka.

Freiberg, 11. 11. 03.

Lubši bratře!

Na zjězd¹ přijěć njemožu; wčera na připołdnjo mějach ćežku ataku na nervy a wutrobu, běch dlějši čas wědomje zhubił a žalostnje we hłowje brunčeše. Dyrbju nětko absolutny měr a pokoj wobkedžbować. Pozdžišo Ći wjacy napišu. Postrow wšitkich přecelow w Drježdžanach!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 15. 11. 03.

Lubši bratře!

Z tym sčelu Tebi porjedženki, myslički a přispomnjenja¹.

Ad IX. 5 rěka:

A nihdže, hdžež kće, čmow a strachow njej'
dale: Kaž kuzłarniča horca budže lubosć;
Puć w černjach wě přez złósć a strachi wubosć.

Přečo so bojiš słowa: wubosć? W tym runje to kuzło lubosće tči, zo lubosć jako kuzłarniča w najćežšich wobstojnosćach puć namaka. Tež w l u d u so wužiwa: wón sej z lohćom puć b o d ž e, wón je so z kerkow w u b o d l, přez ludži so bosć.

dale: Tak wotewriš sej sławu horliwosće,
Je džowka atd.
Štó je džowka, so prašeš; nó, to džě hladaj!
H o r l i w o s ć je džowka mysłow w duchu swjećenych.

Ad. IX. 6: Schatten = sčěń, so jara porědko wužiwa, z wjetša sćin (masc.) jako w čěskim.
sćina = Schilfrohr = třtina čěski, by drje po prawym rěkać měło třćina = třěćina, pola nas so tuž tež trjeba twórba syćina za : sćina.

Ad. IX. 13. s y m c y l u p ř e d ž ě l a l.

Ad. IX. 15: sym stajil za kerječinu: brězowinu.
za z časom: khwilu.

Ad wuropach. Zmysl tutoho słowa po Twojim wułożenju běše mi cyle nowy; pola nas slyšach to słowo we zwjazowanjach jako:
khadla kaž wuropach,
hlada kaž wuropach, a z toho sudžach, zo ma tuto słowo zły wuznam abo z najmjeńša akcent do zloho. Sym zwuporjedzał we w š ě c h basnjach.

Ad. IX. 19. pusillus grex je z biblije, mojedla móžeš stajic: pusille.
trašu sym přeměnil do: traša
rym : n a š a, njewěm, pře čo by tu-
tón rym być měl „gezwungen“?

Ad. IX. 27: z h l o s o m wołac = wótře, jara wótře wołac, so pola nas w š ě d n j e naložuje.
tuskać = z dobrej khwilu jěsć z nawopakom: tykać

= khwatnje jěsć, gierig essen, tuskać, so pola nas husto słyši.

Ad. IX. 28: Do morja krew z rěkow hišće ćepje.

Njebjo palace so sydlišćo
Čerwjenjachu, w Blótach ćelow sepje
Sprjewju wucišćachu z rěčnišća.

Dolhe, dolhe časy cychnowaše
Wójnske palenje a smalenje.
Štó mohł wupisać wo tamnym straše
Bědu wšu a zlóscow warjenje?

Z krewju sym stajil k woli rymej: Sprjewju, skrótsene formy słowa krew su wězo prawe, ale hač so w ludu trjebaju, njewěrju, pola nas: n i c

NB Ad wuropach. Sym so naprašował pola druhich a skoro wšudže mi prajachu, zo ma wuropach wuznam grobiana, zo so praji: wuropach = rjelkus, rjelpus = hruby čłowjek bjez „šika a leńka“. Radžil bych, zo by so tež pola ewangelskich za tutym słowom a jeho wuznamom naprašowało.

Ad IX. 33. Ma ćeri Grachow njech jeno wostanje, metrum to njemyli, hač je tež jena lohka zložka wjacy; to so pola wšěch basnikow namaka.

swětłósć dźiwa je figura rozwjazanja město:

swětly dźiw (trjeba so jara husto)

tutón dźiw dyrbi Serbowka scěhować; zo je rym: k i w a gesucht, njeběch wědzał.

słowo, škitać, zakitać, zakitař. Što drje je zworalo? Zejler je tworil njěje, dokelž so dolho do Zejlerja w kathols. modl. knihach nakhadža. Hórnik sam hač do smjerće je „zakit“ naložował, a praj mi, što dha je wopačne na zakit, zakitař?!

Ad IX. 34: Zlóscé žadyn kusk, čohodla nic?

němski: keinen Schimmer, kein Prinkel Zmysl:

raj pola maćerje njech džěsću njezešeri žana zlóscé,

nic najmjeńša zlóscé, nic zlóscé kusk.

Ad, IX. 41: zynki zybineho kuska, kóždy ptačk spěwa swój „kusk“, tež herc džěla swój „kusk“ mima móže swój „kusk“.

Jara lubo by mi było, hdyž by so IX. zběrka tež zdobom čišćala; mam nowu přičinu: Smoleř je wjele tuniši dyžli Monse, po taj-

kim, njech so pola Smolerjec zešiwk tak tolsty wuda, štož by wón porjadnje pola Monsec plăcił; to wučinja na dvě, tři listna!

Kaž hižo Ći zjewich, mějach sobotu připolndnju na dobo strašny napad na nervy a wutrobu, móže być, mały Schlag! Z wotkal, Bóh wě; lékař mudruje, zo je scěhwk kurjenja; wón drje by tež prajił: a pića; tola z wuwzacóm k wječeri něšto škleńčkow lohkeho jedno-reho piwa ničo njepiju. Móže wšak być, zo sym z pěsnjenjom sonettow² nervy přez měru napinał; ja tajki sym, nimam měra doniž wěc njeje wotbyta.

Na nowy tydzeń posćełu Ći sonetty.

Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój dżakowny

J. Ćišinski

W Kukowje, 20. 11. 03

MUKA ĆIŠINSKEMU

List 178

Freiberg, 26. XI. 03

Mój luby bratře! Bohu dżak, zo sy zaso strowy! Ale budź nětko dlějši čas prawje kedźbliwy na so, zo nam njeby zaso skhorjel. Měj dżak za porjedžeńki¹ a za poslanu mi nowu zběrku „wótčinske sonetty“². Budu ju z wokřewjenjom čitać. Wurobach pak so nje-hodži tak in malam partem. Dla wudaća Twojich zběrkow mam tónle wójnski plan: 1) 8. a 9. zběrku wudam ja w Časopisu a wosebje³. — 2) 7. zběrka dyrbi tež hišće hač do jutrow 1904 wuńe a to z pomocu Łužicy⁴ (hewak ju Marko⁵ ženje njedocišći), sym hižo Andrickemu⁶ pisał: tak změješ 1./IV. 04 — da-li Bóh — 3 zběrki hotowe w rukomaj⁷. Potom dam z wotmachom we wšech Čas. a Now. 10. zběrku wótčinske sonetty⁸ po rjadu čišćeć a woseb. wotč. činić (hač do 1. IV. 04. pak žane wótč. sonetty). Dale: Wotčah 2. korektury Čas. dam Tebi slać z Budyšina, Ty přehladaj hnydom a pósełaj stajnje z wobrótom posta mi do Freiberga a přeze mnje zaso do Bud. Wutr. strowj.

Twój E. Muka

W Kukowje, 29. 11. 03

Lubši bratře!

Měj mój najhorcyši džak za wšitku lubosć a starosćiwosć a prócu, kotruž maš z wudawanjom mojich pěsnjow! Derje a spomožne budže, zo Słowjenjo skónčnje zaso dopokaz našeho žiwjenja narodneho a literarneho dóstanu. Sym z Twojim planom cyle spokojom.

1. korekturu sy tola hižo dóstał?

Ja mam nětkle „narodne hibanje“¹ w džěle; njemóžu pak Bohužel dołho za sobu džělać, dokelž mje bórzy počina hlowa boleć; jenož po kuskach kóždy dzeń khwilku pišu; tež wjele čitać njesměm, dokelž so před wočomaj mi pisani. Mam w ideji skonceptowanu luboznu materiju ca cyklus sestinow² (najskej 10), po hodach so, da-li Bóh, do nich dam.

Z najwutrobnišim strowjenjom Twój

J. Čišinski.

Freiberg, 31. XII. 03

Lubši bratře!

Najprjedy přijimaj moje najwutrobniše zbožopřeća k Nowemu Lětu! Bóh daj Tebi wjesołu mysl, strowosć a čilosć k basnjenju w nowym lěće!

Twojej dvě poslednej zběrcy ja čišću; čišć pak tež Ty na Mikł. Andrickeho¹, zo by wón 7. zběrku „z wotmachom“² z wotmachom a za sobu w „Lužicy“ wozjewjał a wosebite wotčišće 400—500 eks. činić dał. Hdyž budža te 3 zběrki do swěta, potom so wěsće bórzy postaram, zo wótčinske sonetty³ wuńdu. Tak dołho pak mi dowoliš, zo je ja při sebi tu khowam.

Dale sćelu Tebi jako hodowny abo nowolětny dar tu pódla čisla časopisa „Litterarisches Echo“⁴ k studowanju a zabawjenju. Hdyž je wjacj trjebać njebudžeš, potom je daj při składnosći Mikł. Andrickemu.⁵

Najwažniša pak je zběrka listow našich wótčincow Smolerja, Hórnik, Zejlerja atd. z časa serbskeho narodneho wocućenja,

kotrež je naš ruski přećel prof. Wlad. Francew³ z džěla zwotpiso-
wał z džěla w originalu zezběrał a kotrež chce pod swojim mjenom
w Časopisu M. S. wotćišćane widžeć. Tutu próstwu dyrbymy jemu
dopjelnić, dokelž móže nam wón za Mać. dom jara spomožny być
a je tež hižo byl. Po woćišćenju maja so wotpiski a originale do
našeho Maćičneho archiva (musea) wotedać a tam khować.

Tajke pak, kajkež te listy su, so njehodža derje w Čas. M. S.
wozjewić. My tam njetrjebamy diplomatiski wotćišć, ale w ě c, kiž
je w listach (i n t e r n a m ě l e s o s n a n o w u w o s t a j i ć), tak khětře
hač bychu nam abo spisowaćelej škódlive byle — hač pak tam
tajke što je, ja njewěm, dokelž njemóžach přečitać) a dobru p ř i -
k l a d n u serbsćinu. Ja pak mam bohužel telko džěla, zo je mi to
effektivnje njemóžno wobstarać. Tuž budž Ty, luby bratře, tak
dobry a wotpisaj, zrjaduj po wosobach a zlij z dohom do dobreje
serbsćiny, tak daloko hač je nuzne, tele listy a přidawaj pod č a r u
přispomnjenja, hdžež su dla wujasnjenja nuzne, a pósćel mi skerje
lěpje wěcy zaso za čišć hotowe sem. Te němske wěcy maju so wězo
do serbsćiny přeložiť a tež te ruske. Ty tola tak wjele ruski móžeš,
hewak dyrbjal te potom něchtó druhi wobstarać.⁷

Měj so rjenje a spominaj na Twojeho Tebje spominaceho a stro-
wjaceho wěrneho serbskeho bratra

E. Muku.

ČIŠINSKI MUČE

List 181

Luby bratře!

Za lubosćiwe přeća měj horcy džak; ja Či tohorunja wšoho do-
breho přeju k nowemu létu.

Připoslane listy¹ přehledam, přeložu a prepisu we swojim času.

Mje nětko přeco hišće z časami hlowa žalostnje boli a mi w džě-
lach jara zadžěwa.

Džensa sćělu Či: narodne hibanje lužiskich Serbow². Prošu, pře-
čitaj a čin ad marginem přispomnjeńki a porjedzeńki! Džělo bě
wostudle a wobćežne, dokelž je přewobšěrne a tola dyrbyeše so
w š i t k o prajić z k r ó t k a. Je mje khětro napinało.

Nětko chcu sebi khiwlu měra a dobroty popřeć, potom budu zaso
basnić, znajmjeńša něšto, štož mi hižo w myslach a we hlówje stoji.

Njedźelu 10. januaria su w Radworju mój dramata³ hrali — z jonym slowom: krasnje, wulkotnje.

W Budyšinje su tehdom jeno podali excerpt a tón hišće nje-krasnje skepsany,⁴ za což mam dopokazy — woni wěc njeběchu zapřimnyli a zrozymili.

Předstajenje traješe nimale 3 hodžiny. Wučer Andricki⁵ je wšo přihotował a róle studował, jemu wulka khwalba słuša.

Sala přepjelnjena, na 400 ludži. Zastup bě wysoki: přenje městna 1,50, 1, 0,75 a t. d. dokelž bě wudawkow na 300 hriwnow.

Zaćiše na posluhařstwo hluboki.

Haj wšak, štož w lěnim Budyšinje njemóža abo lěpje nochcyja, to dokonjeja na wsach — burja!

Mjez druhimi wěcami sym zbasnił balladu⁶ z časow wójnskich z Němcami, kotruž Ci skladnostnje pokažu; mam ju z najlěpšich, kotrež sym spisał.

Měj so rjenje a budź strowy a čily!

Ze serbskim postrowom

Twój

J. Čišinski

W Kukowje, 15. 1. 04.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 182

Freiberg, 15. I. 1904

Lubši bratře!

Mam džensa wažnu naležnosć z Tobu rozpominać.

Kaž sam wěš, naša „Lužica“ wot toho časa, zo ju naš luby Andricki¹ wudawa, nimale ženje porjadnje a w prawym času wukha-
džala njeje, to pak jeje wobstaću a nahladej a našemu Serbowstwu
škodži. Abonntojo so hórša a reklamuja a swarja a to swěrnj a
plaćacy, druzy lěniwi bjeru to za zamysl abonntny pjenjez wostać
winojći, a tón a druhi woliwknje a wotpadnje. Naš luby kanonik
Herman² je tutoho njeporjada dla administraciju zložil a podpjery
so wzdał. To pak nětko po přesydenju našeho lubeho Mikławša
Handrija³ do Budyšina lěpje njeje, ale je a budže hišće hórje, dokelž
ma tam wjele wjacy zastojskeho džěla a tež wjacy literariskeho,
hdyž je redakciju Kath. Pósla⁴ na so wzał. Je tam⁵ wot 15. 10. abo

1. 11. a we tom času je Łužicu za oktober a november 1903 w 1 čisle (8 stron) wudał, čisło za december Bóh wě hdy wuńdže (a dodawki lubjene?) a čisło za januar 1904??

To tak wjacj dale njeńdže, dyrbymy wěc porjedzić a našemu Handrijeje pomhać.

Tuž ja nětko Tebje prošu, zo by Ty hnydom hłownu redakciju Łužicy do rukow w z a l a za porjadne wukhadženje Łužicy so kruće starał; Andricki pak by wostał soburedaktor kaž w spočatku pódlamje, a administraciju by wobkhował wučer Hajna⁶ w Konjecach, kiž so za to jara derje hodži. Ty by z čišćerjom Markom Smolerjom jednał a jeho k porjadnemu čišćenju honił a to kruće a ze křudom, měsačnje by 1 listno (čisło) wudał (8 stron) a wšitke lubjene a nje-lubjene abo njeposkićane přiloži wostajił, z kn. Markom kruty pisny kontrakt sćinił a jemu kn. kanonika Hermanna a mje jako garantow mjenował, kotrajž za to stejimój, zo wón wot 1. I. 1904 Łužicu plaćenu dostanje, hdyž porjadnje čišći, a to kaž prjedy za čo. abo listno 35 hr. Ty njedyrbiš ž a d y n pjenježny risiko na so brać. Hdyž Marko wot Tebje dosahacy rukopis w prawym času dostanje a potom w postajenym času hotowy njeje, ma so konwencionalne khłóstanje postajić. Kn. Hajna pomha tež abonntow pytać, abonment přijimuje atd.

Tuž by snano napis nětko tak rěkał:

Z pomocu kn. kanonika Jakuba Hermanna
a professora Ernsta Muki

wudawataj Jakub Bart-Čišinski a Mikławš Andricki.

Administrator: wučer Mikławš Hajna w Konjecach.

Rukopisy maju so wšitke Tebi slać, snano tež Andrickeho. Ty maš wšo rjadować, wón njech wosebje ze svojim wobwjertnym pjerom Łužicy služi a Ty jemu lubiš jeho nastawki na přenim měsće přijimać a wočišćować. Z tym tež hnydom Twoja zběrka pěsni „Z wotmachom“⁷ do swěta so wuposće.

Prošu, budž tak dobry a wzmi redakciju Łužicy a zdžěl mi Twoje rozsudženje skerje lěpje, zo bych ja potom lubemu Andrickemu pisał a z nim wšo wučinił, wěsće in charitate — a wón budže wjesoly a Tebi džakowny. Nětkole jemu hišće ničo pisał njejsym.

Z najwutrobnjšim strowjenjom

Twój

wěrný serbski bratr

E. Muka

Z wulkim kwatkom!

Luby bratře!

Štož mi pisaš a wote mnje žadaš¹, toho sym so hižo dawno bojal. Z Andrickim² je běda a nuza, hdyž z ničim nima porjada; boju so jara, zo tež z Posołom zajědže do dundanja. Ja wšak chcych najradši wšón čas swój swjećić poetiskej produkciji a wědomostnym spisam, z kotrymiž mohł bych sebi k žiwjenju něšto přizasłužić, tola hdyž widžu, zo z njerodnym wukhadženjom Łužica a z njej cyła literatura škoduje, sym, abo lěpje dyrbju drje zwólniwy być, redakciju přijec; prošu pak, zo by Andricki chroniku našich towařstwow a jich swjedženjow a słowjanski rozhlad dale wjedł, (ja k temu žanych přislušnych nowin sebi dđeržeć njemóžu). Z M. Smolerjom sam rad jednał njebych, tón čłowjek je mi přewostudly. Zo Łužica tež pod mojej redakciju přenje měsacy by wukhadžala porjadnje, za to rukować njemóžu, hdyž njewěm, kak ma so z nahromadženym rukopisom a kak budža mi spisowaćeljo pomhać; po něčim pak wukhadženje do porjada staju.

Tuž wujednaj tu wěc po móžnosći Ty, zo bychmy bórzy 1. č. 04 do swěta móhli pušćić. Zo maju wšě přiloži, z najmjeńša w začatku spadnyć, mam za prawje — ničo lubić, štož so njehodži dđeržeć a dopjelnić!³

Prašenje k mojej wčerawšej posełcy: Kak mjenuje so napis sbornika, do kotrehož ma so moja: Die Litteratur — — zu Anfang des XX. Jahrhdts přidać? To budu trjebać w nastawku: Die nationale Bewegung, hdyž chcu w přispomnjeńcy w nastupanju literatury na tutón nastawk pokazać.⁴

Ze serbskim strowjenjom

Twój

JČišinski.

W Kukowje,
16. 1. 04.

Freiberg, 28. I. 04.

Lubši bratře!

Měj nanajwutrobniši džak, zo chceš redakciju Łužicy¹ na so wzać! Widziš pak tola tež, zo to z cyła hinak njeńdže, jeli chcemy ju hišće při žiwjenju zdźeržeć.

Runje hdyž Twój list přińdže, dóńdže mjé tež dopisnica² Andrickeho, zo Łužica wěsće 23. I. wuńdže, tuž čakach hišće, prjedy hač jemu moje namjety pisach a nic hač do 24. jeno, ale hač do džensa 28. I., ale Łužica hišće njeje wušła ani čisło za december!!! — —

Tuž jemu nětko džensa swoje ceterum censeo napisach³ a pósłach, a zdobom pak tež Tebi nětko pišu, zo by skónčnje wěc za sobu šła.

Z Markom Smolerjom so njehodži pisomnje jednać, ale ertnje, dokelž na pisanje wón njewotmołwja a tež dla Andrickeho je při přewzaću redakcije lěpje a promptniše, hdyž ty k njemu dojedžeš a sebi pola njeho wšitkón material wot lětow nakopjeny hromadu spytaš a zhladaš.

Tuž, lubši bratře, sčín takle: Porěč hnydom z našim lubym mae-cenatom kan. Herrmannom wo naju dispozicijach a proš jeho, zo by wón wot noweho lěta 1904 zaso slubjenu podpjeru za Łužicu: 50 hr na $\frac{1}{4}$ lěta poskićał a štož by potom hišće brachowało, ja dodam — a zo by nětko pod titulom takle stało: Z pomocu kk. kan. far. J. Hermanna a dra. E. Muki wudawataj Jakub Bart-Čišinski a Mikławš Andricki⁴.

Potom dojedź skerje lěpje z póstom do Budyšina a wujednaj tam wšitko z Andrickim a Markom (jutry budu ja potom z Markom hišće dale rěčeć). Čisło ma plaćić kaž prjedy 35 hr. hač na dalše pak so jenož čisła listno wobsahujce, ale kóždy mėsac a porjadnje wudawaju.⁵

To so wě, zo maš wěc hakle najprjedy do kolijow zaso zwjesć a dorunać a wosebje tež čisło za december 1903 z $\frac{1}{2}$ listnom titula a wobsaha wudać. To pak, kaž sebi myslu takle najspěšnišo póńdže:

1) wobsah chcyše kn. wučer Hajna⁶ zestajeć, piš jemu, jeli wón hižo w Bud. wotedaty njebył.

2) Cyłe čisło za december wupjelń ze spěwami Twojeje 7 zběrki „Z wotmachom“, kotrejež rukopis hižo wot lěta 1900 w Smolerjec čišćerni leži⁷. Daj sebi jón pokazać. Woni su tehdy jenož 1 listno zestajeli a mi korekturu pósłali a to spěwy „Hymnus Serbam“ — Nazymski spokoj. Hač pak je to listno čišćane, njewěm, njech Tebi

pokazaju. — Tuta 7. zběrka dyrbi skěrje lěpje z pomocu „Lužicy“ do swěta a na swět. Pódla daj 400 abo 500 wosebitych wotčahow (abo 300) kaž so rozsudžiš, činić. Potajkim we Lužicy trjebaš, hdyž je 1 listno woprawdže čišćane, wo čimž maš so přeswědčić, jeno wot spěwa „Nazymiski pokoj“ a dale dać wočišćować a wosebite wotčahi žadać.⁸ Jeli pak je hewak što hižo za 12 čislo Lužicy stajane, to Ty wzmi za 1. a 2. čislo 1904, kotrež jeli móžno w spočatku februarija hnydom hromadže wudaj a we nimaj tež hač do połojcy kóždoho čisla ze spěwami Twojeje zběrki pjeln. A do 1. čisla předsłowo napiš a we nim praj sobu mjez druhim, zo to tak činiš, zo by so Lužica skerje lěpje dorunała a zastate čisla dowušle, zo by potom nowy porjad był. Sčín tak, to pónǵze.⁹

3) Administracyju změje kn. wučer Hajna, kiž je porjadny čłowjek.

4) Andricki njetrjeba so z cyła wjacy wo redakciju starać, ale ma Tebje ze swojim wustojnym belletristiskim jurnalistiskim pjerom podpjerać.

5) Słowjanski rozhlad wosebje njech An.¹⁰ dale wjedže, ale khróniku našich towařstwow a ze Serbow móžeš Ty derje sam pisać, hdyž sebi daš wšitke serbske Nowiny a časopisy słać; wšě darmo dostanješ, trjebaš jeno žadanje redaktoram pósłać, tež Bramb. C a s - n i k , hdyž Šwjeli dopisnicu napišeš (Adr.: Kantor Christian Schwela in Schorbus bei Leuthen, Kreis Kottbus, Niederlausitz)

Z khwatkom! Khwataj tež Ty!

Na wšo druhe dla Twojich němskich nastawkow¹¹ w pozdžišim lisće wosebje. Nětko naležnosć Lužicy do spěcha honi.

Z najwutrobnišim strowjenjom Twój bratr

E. Muka.

Tež Słowjenjo budža Tebi Nowiny darmo słać, a štož mi sćelu, budža na Tebje pokazać.¹²

Lubši přećelo! Andricki njecha! Ale hladaj a rěč jemu, zo by Tebje z najmjeńša za soburedaktora¹ wzał! Tak tola dale njeńdže. A nuć jeho, zo by 1. čisło (decemberske) cyle z Twojimi spěwami „Z wotmachom“ wupjelnił a januarske snano k položcy: tak by dokhwatał a Twoja zběrka, kiž dyrbi na swět, by była do poł hotowa!² A napiš bórzy wjetšu originalnoserbsku novellu³ abo romank!⁴

Z najwutrobn. strowj.

Twój wěrný přećel

E. M.

Fr.⁵ 11. II. 04.

W Kukowje, 12. 2. 04.

Luby bratře!

A.¹ sym hižo kruće a raznje pisał; sym hrozył, zo wšitcy jemu zwotlećimy, tež Herrmann, sym pak tež lubił, zo chcemy jemu wšitcy pomhać, hdyž so wšo zawjedže do rjadu. W tym lisće sym tež žadał, zo by moje basnje: Z wotmachom čišćał, zo po tajkim nima zamołwjenja a njemóže prajić, zo nima rukopisa. Z mlódšimi spisowaćelemi by so mělo jednać, zo bychu prosaiske džěla do Łužicy přispěwali, wosebje mam w myslach Wingera², Šewčika³, Knježka⁴; tež na staršich mohł by so wobroćić, na Libša⁵, Žura⁶, Handrika⁷, Nowaka⁸, Sommera⁹. — Ja chcu nětko hišće verše pisać, za prosu so skerje něchtó namaka.

Pod rukomaj mam wot dlějšeho časa sem nowu knihu: Z a čichim¹⁰; wopriječ budže: 1) pěsnje, 2) sestiny, 3) sonetty a 4) ballady¹¹. Prošu, přehladaj bórzy tón němski nastawk¹² a wróć mi jón potom k wotpisanju!

Ze serbskim strowj.

Twój

J. Čišinski.

Freiberg, 16. II. 04.

Lubši bratře!

Z krótka něšto rjadkow z khwatkom! Z Budyšina so mi wot swěr-
neje a derje wobhonjeneje strony piše, zo w Klósterskej stronje
a Khróscanskej wosadže wosebje 3 wosoby jara našemu Serbow-
stwu škodža, we swojej slepej propagandže za němsko-katholski
Drježdžanski „Volksblatt“, a za němski katholski „Volksverein“ a zo
sy Ty jenička wosoba, kotraž móže škodu tu wotwobroćec a tych
njezrałych politikusow sputać. Tež ja kruće wěrju, zo Ty to móžeš
a budžeš. Te wosoby su: Twój wuj kaplan Delan¹ w Khróscicach,
Kukowski wučer Słodeńk² a stary dziwnušć Kulowski wučer³ w Nje-
bjelčicach. Džělaj kruće a njesprócniwje, hač z najmjeńša teju pře-
njeju dweju přewobroćil a porjedzil njejsy. Tež lubemu Andric-
kemu⁴ sedž na šiji a njepušč jeho prjedy hač njebudže porjadny
z Łužicu.

Dla T w o j i c h džělow pozdžišo, dokelž mam smjerć nuzno!
Wjeselu pak so nad Twojej džělawosću.

Jutře 17. II. zeńdu so wječor w 7 hodž. w Drježdžanach we
Victoriahaus z někotrymi přecelemi serbskimi, wosebje z na-
šimaj zapóslancomaj⁵. Maš-li khwile, lóšta a pjenjez, přijedž tam
tež: budžež radostnje witany.

Što dha čini naš lubodrohi wótc a wotčinc Jakub Hermann?

10. měrcu bych ja Tebje z Hermannom rady na dzeńk pola mnje
witał, swjecu tehdy swoje 50lětne narodniny⁶ a najwjetša moja
radosć by byla, hdy byštaj mje w tym času mojej najlěpšej, naj-
swěrnějšej přecelej, Ty a Hermann, ze svojim wopytom počesćiloj;
narodny dzeń drje je 10. III., ale tehdy mam maturitatne pruhowa-
nja a tuž dyrbjju wopyt přecelow wo něšto dnjow wotstorčić; snano
byštaj mje wój 16. abo 18. měrcu⁷ wopytaoj, jeli mataj khwile
a lóšta.

Bóh daj Tebi strowosć a wjesołosć do wótčinskeho džěla.

Z najsprawnišimi bratrowskimi strowjenjemi

Twój

wěrnny serbski př.

E. Muka.

Luby bratře!

Wčera běch pola Herrmanna a wot njeho zhonich, zo Tebi hač do jutrow¹ žane wopyty njejsu lube; hewak drje mój bychmoj přijětoj. Tuž chcu Či k Twojim Abrahaminam swoje přeča z listom wuprajić. Budź přeco prawje strowy a čily w duchu a w čěle a čeraj sebi najrjeńše myto za Swoje skutkowanje ze přeswědčenja, zo dopjelnješ přislušnosć a winowatosć čestneho wótčinca — Serba!

Swědčenje swědomja je a wostanje najkrasniše myto. A my wšitcy, kotřiž z Tobu za Serbstwo džělamy, smy Tebi dobri z wutroby a tlóčimy Tebi džensa z horcym čucom džakownu bratrowsku prawicu — Njeh je dosć słowow; wšako znaješ moju wutrobu!

Mój wuj kaplan Delan² je z holej hluposću za Volksverein trubił; sym pak jeho dawno hižo přetrěsł a roztrěsł, zo jemu tajke tryski zańdu. Tosamo plaći wo Słodeńku³, wučerju Kukowskim; tež jeho sym wuhojil a to tak, zo němski Volksverein zawěsće žane zhromadźizny pola nas wjacy wotměwać a sobustawy hromadzić njebudže. Wotmyslene ludowe zhromadźizny sym zničil; sobustawy, kotřiž su na lětuše hižo plaćili, w běhu lěta wusnu; k lětu nchtó wjacy sobustaw a plaćić njebudže.

Wobaj, Delan a Słodeńk, staj hewak dobraj Serbaj a tež za Serbstwo džělataj; hinak je to z Braunerom⁴ — tón je Kulowski, a z tym je wšitko wuswětlene a prajene. Hladać dyrby, zo so jemu wša zamóžnosć na naš lud podrěznje; tu w Klóštrje chcu to tež ja přewjesć, chcu so postarać, zo so spěwarske towarstwo⁵ zběhnje, w kotrymž bě Brauner prjedy dirigent, nětko pak je předsyda; a chcemy hladać, zo ryzy serbske towarstwo zwjědzemy.

Z mojej strowotu so nětko přeco haći. Sym z nowa dwójcy za sobu zaso ataki nervow měł; wobaj lékařej staj mi nětko kruće zakazałoj kóždežkuli duchowne napinanje; moje nervy su žalostnje zeslabjene, budu so w léce w Smječekcach kupać a massirować dać dyrbjeć.

Naš Hanowski⁶ Bohužel žadyn razny Serb njeje, do truby tych druhich wokolnych „knježko w“ sobu trubi — škoda — tež čini, kaž by so našich serbskich burow hańbowal.

Přecel Černý⁷ jara skorži na napjate žiwjenje a na psy, kotrež so na njeho zaběhuja; by najradši z Prahi plóchnyl. W najnowším čo. Přehl. Slov. je cyłu kopicu mojich basnjow přeložil.⁸

Hdyž nic prjedy, na Mačicy so wohladamoj⁹, je-li budže někak možno, Herrmann tež přijědze.

Měj so rjenje a budž strowy!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 4. 3. 04

MUKA ČIŠINSKEMU

List 189

15. III. 04.

Lubši bratře! Měj mój najwutrobníši džak za Twoje bratrowske zbožopřeca k mojim 50. narodninam¹, kotrež sym na khoroložu swječil. Běch hižo njedzelu do nich na bronchialny katarrh z horcotu skhorjel a štwórtk běše runje najhórje; nětko so zaso polěpsuje a nadžijam so, zo směm pjatk abo sobotu zaso do šule, k jutram chce mje lékař na 2 njedzeli ke Gardaskemu jězorej pósłać, zo bych so zaso cyle zhrabał; srjedž jutrow a swjatkow mje Ty raz z lubym kan. Hermannom wopytaj². Wosebje tež hišće wutrobný džak za krasny spěw!³ Na Mačicu dojedž na kóždy pad a wojuj za to, zo bych w dworje hródze za našich serbskich burow natwarili a za žony kofejownju. Ja budu to namjetować. Twój nastawk⁴ w Sborniku slavj.⁵ so čišći, sym korekturu wobstarał, kotruž pak přez Budyšin wot Fiedlerja⁶ dóstach! Tón přećiwo wobstawcy wo nim jednacej protestowaše a jeje wuwostajenje kateg. žadaše. Sćelu Či pódla listno 1. korektury, kotrež móžeš skhować. Škoda, zo njejsu na ruski přeložili⁷, kaž žadach! Z najwutrobn. strowj.

Twój w. př.

E. M.

W Kukowje, 21. 3. 04.

Lubši bratře!

Z poľneje wutroby Ći přeju, zo by so na juhu¹ prawje wuporskał, wučerstwil a zhrabał. Po jutrach potom, hdyž budže Ći k lubosci, mój z Hermannom přijědzemoj² k Tebi. Hermann bě w poslednich dnjach we Wrótslawju při biskopskej swjećiznje³; sym jeho zastupował. W přenim listnje korrekturym⁴ sbornika je tójšto zmylkow wostało. Štož F.⁵ nastupa, je k směcham; skónčnje budžemy so dyrbjec kóždeho prašec, što a kak směło a měło so wo nim pisać.

Andricki⁶ posluchał njeje, hdyž basnje ze zběrki „Z wotmachom“⁷ njewozjewja.

Černý⁸ we Přehl. slov. a Kuba⁹ we „Květy“¹⁰ přecělsy na nas spominataj. Kuba tež swoje serbske wolijowe skicy¹¹ z Wotrowa w Kwětach reprodukuje. Piš mi tola, kak so Ći wjedže.

Měj so z Bohom rjenje a wustrow so! Twój swěrný

J. Čišinski.

Freiberg, 24. III. 04.

Lubši mój bratře!

Z mojim pućowanjom na juh k Gardskemu jězorej¹ bu — ničo. Sym hišće tak slaby a zmotany wot teje žadlaweje influency, runjež hižo zaso na tydzeń do šule khodžu a wuču, zo so na tak daloki puć njezwažu a zo mi tež lékař nětko wotradžuje. Tuž wostanu tu a chcu hladać, zo bych so hač k jutram tak daloko zaso zhrabał, zo bych móhl do lubeje Łužicy dojeć a na hłownu zhromadźiznu Maćicy Serbskeje² přińc, hdžež wšak budža wažne wuradźowanja dla doma.³ Tam nadźijam so ja z wěsta, z Tobu a z lubym Hermannom⁴ so zetkać. A na Waju přilubjeny wopyt⁵ po jutrach so z cyleju wutroby wjeselu. Mam pak wšelake na wutrobje, štož Ći džensa dyrbjju zdželić.

1) To přenje listno Twojeho nastawka⁶ sym tež wuporjedžene do Pětrohroda posłał.

2) Twój druhi nastawk⁷ sym tele dny čitał a něšto maľke porjedzil a hnydom do Pětrohroda pósłał našemu přećelej a krajanej kand. phil. Loěj⁸ z próstwu, zo by jón na ruski přeložil skerje lěpje a potom wěstemu časopisej⁹ k wočišćenju poskičil.

3) Wosebite wočišće Twojeju 8. a 9. zběrkow¹⁰ pěsni budža — snano — k jutram hotowe (Časopis je hotowy a wuńdže abo budže rozdawany na hłownej zhromadź.); 8. ja do swojeho naklada wzach. Dla 9. pisach najprjedy Hanowskemu a prošach, zo by na so wzał, štož budže plaćić; je to nimale 6 njedžel, ale wón njeje wotmołwił; před dwěmaj njedželomaj nětko prošach našeho lubeho wótca Hermanna, ale tež wón mi na to wotmołwił njeje; snano je to zabył dla biskopskich swjećiznow abo snano sebi mysli, zo sym hižo na juhu, a njewě, hdže mi pisać. Rad bych jeho jako nakladnika na přenju stronu stajł, ale hdyž njewěm, hač chce wón naklad na so wzać, budu jón tola skónčnje tež wot tuteje zběrki ja wzać dyrbjec,¹¹ runjež mje naklad „Přisłowow“¹² na 1000 hr. hišće jara čišći, mam so drěć, doniž budže wotplaćeny. — —

Rad wšak bych hišće do jutrow haj abo ně wot našeho lubeho Hermanna slyšal, ale hišće raz jeho nadběhować so ja boju.

4) Twoja 7. zběrka „Z wotmachom“¹³ drje tak dolho, hač budžemoj mój žiwaj, na swětlo njewuńdže. An.¹⁴ je mi wuznał, čohodla nic. Boja so jeje wótrosćow a wěrnosćow, wosebje cyklus „Před durjemi sw. Pětra“¹⁵ je tež Andr. do kosći a kholowow zajěl. Tohodla nětko Tebi radžu tole: čiń, štož su wšelacy basnicy činić dyrbjeli: wostaj tutu 7. zběrku w rukopisu, (ale sobuličić so wona ma stajnje) a sčiń wot njeje dwaj čistaj wotpiskaj na čistu papjeru skerje lěpje: jedyn přepodaj Šewčikej do archiva M. S. a jedyn pósćel na „sprawu Musea království českého“ w Praze: Či jón rad wozmu a swědomiće khowaju jako wažny dar kaž wšelake tajke wěcy; potom njech tón rukopis w Smolerjec čišćerni leži, doniž tam njezhnije abo Marko jón we swojej njesměrnosći (Unberechenbarkeit) snano tola raz njewotčišći, hdyž je so z přenim listnom zaparał. Jeli nimaš sam žadyn wotpisk, sebi wot Marka zběrku hnydom žadaj.¹⁶

5) Zběrka 10. „wótčinske sonetty“¹⁷ je wubjerna a dyrbi skerje lěpje na swětlo. Chcych so za to postarać, tak ruče hač budžeštej 8. a 9. wudatej byłoj. Nětko pak naš luby Andrčki tu wěc mi skazy z tym, zo je hižo 12 sonettow we „Lužicy“ wozjewił bjez porjada. Tohodla sym jemu nětko džensa hnydom cyłu zběrku pósłał a krute žadanja přistajil: zběrka ma nětko wuńć z nakladom redakcije „Lužicy“ w 500 eks. wosebitych wotčišćow. Wón ma ju nětko po-

rjadu wotčišćować w kóždyj Łužicy 4—8 sonettow a pódlu w „Serb. Now.“ (jeli Marko je zcyła wozmjje?) a w „Kath. Pósle“ a snano Pomhaj Bóh (ale F. njebudže brać), te hižo w „Luž.“ wozjewjene 12 maja so na kóždy pad, hdyž na nje rjad přińdže, w Kath. Pósle hišće raz wotčišćeć. Tak maju so pódlu te wosebite wotčišće činić, zo by zběrka z najmjeńša za lěto a dzeń hotowa byla; ja sym jemu kruće prikazał, ale kedźbuj tež Ty kruće na to, zo by A. tak činił a hoń a napominaj jeho, hdyž by wotskakował. To je brojenje mocow a srědkow, kaž je wón to nětkole činił, a zběrka njeby ženje wušla; přetož je mi hižo nětko ćežko 8. a 9. wudać.¹⁸ Wšo dalše jutry — dali Bóh — w Budyšinje.

Z bratrowskimi strowjenjemi Twój

E. Muka.

ČIŠINSKI MUCE

List 192

Lubši bratře!

Mi je, so wě, lubšo, zo doma wostanješ a přijědžeš na Maćicu;¹ jenož hladaj a kedźbuj prawje na so. Mi so zda, zo je pola Was w Freibergu powětr jara wótry a rězaty.

Zajimawa běše mi powěsć, zo je so tež Andricki² wobojał,³ nó haj wšak, wón nětko direktnje pod křudom stoji. Pola nas to je zlé: pisać so nima, kaž je wěrne a strowe a wužitne za Serbow, ale kaž sebi to někotři přeja abo njepřeja, z toho naša běda w literaturje, naša njejasnosť a njerozważnosť w žiwjenju.

Žadanje Fiedl.⁴ na př. je přez měru směšny a khrobly kusk, kiž pola druhich ludow zawěsće nima runjeća. Hdyž sebi nochcedža doma dać prajić, budžemy dyrbjec wołać z wukraja a přez wukraj. Sam Hórnik⁵, kaž nětko Černý⁶ w Slov. Přehl. wozjewja, hišće 1901 piše, zo bě wudawanje Lipy Serbskeje⁷ n j e t r ě b n e p a r a - n j e , a tola je so z Lipu Serbskej nowy rozmach do našeje literatury walil. Što bychu naši stari potentatowje w literaturje prajili, hdy by so z nas štó zwažil napisać, štož je. L. K u b a w Kwětach⁸ nětko napisał, zo w cylej dotalnej poetiskej literaturje Serbow njebu napisany ani jenički — woprawdžity werš. Što bychu woni k tomu prajili a što tomu načiniłi, štož by so to skhroblił prajić abo napisać!? a tola tež za nas Serbow plaći: Veritas liberabit nos!

Štož zběrku „Z wotmachom“ nastupa, chcu sebi hišće rozmyslić.

Ty do Budyšina tola džen prjedy dojedžeš; ja přijedu srjedu rano⁹ z póstom; to mohloj bychmoj w Konju w hromadže posnědać a sebi něštožkuli rozprajić, potom wjacy skladnosće njeje.

Měj so mjez tym z Bohom rjenje a přijědz strowy a čerstwy do Budyšina!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

swěrnny a džakownny

J. Čišinski.

W Kukowje, 28. 3. 04.

Herrmannej dyrbi so to z dobrej přiležnosću prajić, zo by trěbny pjenjez za 9. zběrku¹⁰ dał.

CIŠINSKI MUČE

List 193

Lubši bratře!

Mój wuj Herrmann je Či hižo pisał, zo nětko nochce k Tebi jězdzić, ale zo Če ducy do kupjel Marijinych Łazni¹ wopyta. Štož namjet² přecela Parczewskeho³ nastupa, sym sebi dołho rozmyslował a so skónčnje rozsudził, zo tam njepojědu. Přičiny: hdyž hižo plaćizna na železnicy přez 200 hr wučinja, hdyž so doda, zo by wjacy dnjow so w Londonje zadžeržał a něšto dnjow w Barlinje abo w Hannoveru, a hdyž so drobnostki a připadne wudawki přiliča, by tajke pućowanje zawěsće na 500 hr. zežrało; to je mi žel a škoda pjenjez, z kotrymiž mam nětko jara hospodařscy ličić. Dale jendželski z cyla njemóžu a francoski sym nimale wšitko zabył — tuž bych tam byl předaty a bych so tam čahał jako slepy. Skónčnje: bych wjele za Serbow wuskutkował? — Tuž mam radši mysle, k lětu našich slowjanskich přecelow za sobu wopytać.⁴ —

W tydženju po jutrach poby pola mje kn. Zawiliński⁵, direktor gymn. Tarnowskeho, wulcy sympatiski čłowjek, elegantny Polak a wučeny Slowjan. Wot njeho so za nas wjele nadžějam. We Łužicy je so jemu jara lubilo; přede wšěm wukhwalowaše čistosć a ródnosć našich wsow a statokow a mužne, sebjewědome zadžerženje našeho luda.

Hač dotal sym so po lékařskej wukazni wšeho duchowneho džěla wostajał; po swjatkach pak chcu zaso po něčim započec, wosebje z pěsnjenjom.

Prošu, poscel mi tola tón zešiwk M. S.⁶ z mojimi pěsnjami!

Zo [so] Serbski Dom spěšnje a zbožownje twari a hladajcy rosće, so wjeselu; hač pak tež duchowne přihoty k wotewrjenju domu tak rostu, dwěluju, we koncerće so hišće ničo stało njeje; hewak so w Budyšinje na wěstym městnu bóle dunda a njerodzi, hač hdy prjedy. —

Dra. Rachelowa kupjel w Smječkecach⁷ so khwatnje twari, budže wulkotne sanatorium — tež drohe dosć — Bóh dał, zo by so radziło a potom so tež daniło a derje dzeržalo!

Měj so rjenje a budź strowy!

Ze serbskim bratrowskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 7. 5. 04.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 194

Freiberg, 8. 5. 04.

Lisćik

Mój lubši bratře! Ty maš cyle prawje, hdyž z Alf.¹ do Jendź. jěc njechaš; tež ja tam jěl njebych, bych-li tež swobodneho časa měł, dokelž condicio sine qua non je zo by dospołnje jendźelski mohl a hišće potom je jara prašawe, hač by što za naše Serbstwo tam wuskutkował.² A jeli so hodži što wuskutkować, to tež bratr Alfons by zamohl a dyrbjał. Zo pak chceš k lětu abo tež hižo lětsa sl. br.³ wopytać, je jara dobra mysl, to by tež płodne pućowanje było za Twoju basnjeřsku „twórrosć“ („Schaffen“) a tam móžeš pódla tež za Serbowstwo a naš dom wjacy docpěc. — Pódla Tebi dwaj zešiwkaj Čas. M. S.⁴ z Twojimi basnjemi sćelu (wosebite wotčišće hišće hotowe njejsu — za lěto — — kaž Łuž.⁵ — —!!). Prošu, dzerž kn. Zawil.⁶ twjerdže a zahorjej jeho za nas! Hdy by Cyž jeno pjenjezy za Konjency a salu zwjedł! Přijědź cyle wěsće z našim lub. wótcom Hermannom⁷ ke mni, wjeselu so jara na Waju přikhad. Sym runje strowy, ale džěla mam wjele.

W bratr. lub. z najwutr. str. Twój

E. Muka

[27. 5. 04]

Typy lubjelskie.

Luby Jakubje! Sym tu w lubej Parczewskec¹ swójbjje kaž domach. Je tu krasnje! Woni so na Twój přihrad jara wjesela.² Wutrobnje Će strowi

Twój bratr Muka

W Kukowje, 15. 6. 04.

Luby bratře!

Z wulkej radosću Twoju kartu z Kalisza¹ a připis knježny Melanije P.² čitach, dokelž mi hnydom myslička zehra, zo drje so tam je zbliženje — slubjenje Waju dušow a wutrowow stało. Daj Bóh zbožo! Mam prawje?³ Hižo dvě njedželi zastupuju wuja H.⁴ we W.; běše khětro skhorjeł na bronchialny katarrh a trochu na zahorjenje plucow; Bohu džak so zaso porjedža. Njedželu 12. junija sym swojim Klóštyrčanam na wjetšej zhromadźiznje raznje do swědomja porěčał;⁵ myslu sebi, zo je to hrabło. Započatk julija budu zhromadženym serbskim buram we Wjelkowje přednošować,⁶ so rozymi, w narodnym a wótčinskim zmysłu; potom podobnje chcu pozdžišo w Delanach wustupić.

Je jara horco, poču so kaž bar w pjecy. Z postr.

Twój J. Čišinski.

Freiberg, 16. 6. 04.

Mój luby bratře! Nětko so čas přibližuje, zo budže mje naš luby wótc Jakub Hermann na puću do Marijnych Łaznjow tu wopytać, a Ty sy mi slubił z nim sobu přijěć.¹ Tuž Tebje nětko prošu, zo by wěsće přijěl a so z nim zrěčał. Wój staj mi kóždy dzeń witanaj, jenož nic soboty a njedzele, kotrež su hižo wobsadźene, ale pisajtaj něšto dnjow prjedy, hdy přińdžetaj, a přińdžetaj, jeli někak móžno k wobjedu a na kóždy pad d o 15. julija (tehdy so moje prózdniny započínaju a wotjedu do Kissingow). Přijědž wěsće, mamoj ja a wjele rozpominać. A budž tak dobry a přinjes mi te Francewowe listy² sobu zwotpisane a zwuporjedžane a z přispomnjenjemi wuhotowane, chcu dać Časopis 1904 II. pomalku čišćeć, zo by 1. nov. był hotowy.³ W bratrowskej lubosći strowi Tebje Twój

E. Muka.

[23. 6. 04]

Luby bratře!

Naš přećel a maecen H.¹ je hišće khory, hižo tři tydženje jeho zastupuju; myslu pak sebi, zo budže na nowy tydzeń zaso sam móc zastojnstwo zastać. Wěsće so nadžějam, zo ja z nim sobu k Tebi přijědu; budu jeho mjenujcy tež potom, doniž budže w Marijnych Łaznjach, zastupować. Hdy přijědžemoj, Či hišće napisnjemoj.²

Francewowe listy sobu njepriwjezu, njejsym hišće k nim dóšoł; štož pak sym přehladnył, by so mi skoro zdało, zo nimaju wjele wažneho.³ Vederemo! Z burami chcu tež wosebje wo tym jednać, zo bychu založili banku⁴ za kupowanje serbskich ležownosćow a wobsedźenstwow, kotrež dyrbja so předać. Z wutrobn. strow. Twój swěrný

J. Čišinski

Luby bratře!

Mój wuj, k. kan. H.¹ je so zaso tak zhrabal, zo budže móc na nowy tydžeň do kupjel jěc, pojedže do Baden-Badena. Ducey po puću pola Tebje zastanjemoj; přijědzemoj srjedu 13. julija² a budžemoj we Freibergu na dwórnišću popołdnju w 1,34 hodž. Je-li so Či hodži, jedyn z naju pola Tebje na nóc wostanje.

Štwórtk rano w 8,14 resp. 8,10 pojedže k. H. dale, ja so wróću do Drježdžan.

Pola nas je njemóžna horcota; doma je najlěpje.

Njedželu budu w Małym Wjelkowje³ buram přednošować. Na strowe a wjesele widženje

z wutrobnym strowjenjom

Twój swěrnny

J. Čišinski

W Kukowje, 8. 7. 04.

Lubowany bratře! Wjeselu so na Waju wopyt,¹ budu srjedu z wobjedom na Waju čakać, praj to našemu lubemu wótcěj Hermannej. Mam džensa runje jara nuzno dla našeho Michalskeho swjedženja², tuž jemu wosebje njepisam. Wón tež ma hižo noclěh pola mnje wot našeje Hańže³ přihtowany. Mam jara nuzne a wažne wěcy z Wamaj rozpominać. Mjez druhim, što myslíš, hač by Twój wuj Delan⁴ so za redaktora žaneho serbskeho bell. časopisa hodžil? Bychmy jeho tak cyle dobyli. Přinjes mi tež něšto Tvojich basni⁵ sobu.

Z najwutrobnjšim strowjenjom w khwatku

Twój serbski bratr

E. Muka.

Freiberg, 10. 7. 04.

18. 7. 1904

Lubši mój bratře! Sym naležnosć z Lužicu¹ sebi nadrobno rozpomnił a k druhemu resultatej přišoł, kotryž bu tež wot tu přebywaceho Šewčika² za dobry spóznaty. Tuž njeskazaj sebi Handrij-skeho³ a njejednaj z nim, doniž ja Tebi nadrobno pisał njejsym, štož so hišće tónle tydzeń stanje.

Z wutr. strowj.

Twój E. Muka.

W Kissingach, 23. 7. 04.

Mój luby bratře!

Dla Lužicy¹ sym sebi ja wěc dołho rozmyslał a sym tež nahłady Budyskich Serbow słyšał, kotřiž Andrickeho derje znaja a njejsu jeho přećiwnicy, ale přeceljo, a facit wšeho toho je, zo z njeporjadom při Lužicy njebudže lěpje ani lětsa ani w přichodže, tak dołho hač naš luby přecel Andricki soburedakciju skhowa a hdyž ja cyle wot redakcije wotstupju.² Potym zo je wón redakciju „Kath. Pósla“ přiwwzał a so z Hajnicami³ a jich noweje cyrkwju tak engažował, wón žaneho časa wjacj njezměje za Lužicu ani jako soburedaktor. Nimo toho je sebi hižo před 1^{1/2} lětom jeho cyrkwinska wyšnosć žadala, zo bych jeho wot redakcije „Lužicy“ wotwjazał.⁴ A dale, hdyž wón soburedaktorstwo wobkhowa, ženje žadyn porjad nje-nastupi w financnych a abonementnych naležnosćach Lužicy, přetož zmysl porjada našemu lubemu Handrijej⁵ do čista wotkhažá. Tuž stejimy před prašenjom, hač chcemy Lužicy dać cyle zańc abo z nowymi mocami nowy wěsty porjad zawjesć. Hdy bych ja cyle wotstupił, štož ja po prawom chcych, štož pak su mi Budyscy wurěčeli, by Ty w pjenježnych naležnosćach ćežke stejnišćo měl z Markom Smolerjom, kiž by stajnje pominał, štož ma a nima za zašle lěta wot A.⁶ hišće dostać, a naš kn. wótc Hermann drje by so tež cyle wróco scáhnył, hdyž poměry Handrija k njemu⁷ znaješ.

A hdy by so Handrij powabjeny wot swjatočnosći poswjećenja Mać. Doma tola zhrabał a po Michale zaso jene čisło wudał, by potom wěc zaso wobćežena była, hdy by na tutón swój nowy zaběh pokazujo žadał, zo bychmy jemu Łužicu dale zawostajili, a kaž hižo 100 króc so ročo nowy porjad lubił. Tu je radikalny lěk nuzny, a kaž mi jedyn jeho přecelow praješe, jeli što, potom tón jeho z jeho lethargije wubudzi a wón snano budže — bjez zamołwjenja a zleho swědomja — pilny abo tola pilniši sobudźela-čer Łužicy, hač dotal je lěta dołho był.

Tuž je tole mój namjet a wotpohlad:

1. Ja z Andrickeho rukow redakciju Łužicy hnydom wróco wozmu, kaž sym ju ja tež jemu přepodał bywajo založer a wobsedzer Łužicy. Wěsće stanje so to na přecelne wašnje a z próstwu, zo by swoju lubosć Łužicy tež dale zakhował wosebje pisajo jeje běžne rubriki pod swojim mjenom.

2.) Na jeho město stupiš Ty hnydom jako redaktor a na čole Łužicy napismo wostanje, kajkež nětko je, jenož zo so za jeho mjeno tam Twoje staji. Potom budže tež naš Hermann Łužicu, jeli trjeba, dale podpjerać.

3. Dla zaplaćenja čišća ja z Markom wujednam, zo wón wot nas dostanje Łužicu plaćenu wot lěta 1904 a to za čisło wot 8 stron 35 hriwnow. Štož prjedy 1. čisła 1904 leži, nas ničo njestara. Tu ma so Marko Andrickeho dzeržeć.

4. Wot lěta 1905 so porjadnje w přenjejoj položcy kóždého měsaca wuda čisło wot 8 stron, nic wjac a nic mjenje, a abonement njech je 3 hr. za lěto.

5. Lětnik 1904 ma so někak dowudać a to z dwójnymi čislami wot 8—12 stron a ma so to w přenim Twojim čisle abonentam rozestajeć wězo šonujo Andrickeho. Čisła 3 & 4 měsacaj měrc a hapryl wudaj hišće w 2 položcy augusta. Materiala budže dosć: Twoje spěwy, pokračowanje Andrickeho powědančka⁸, moje 50lětnje narodniny.

Čisło 5 & 6: hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje; čisło 7 a 8 (julij a august): hłowna skhadźowanka serb. stud. młodž. a přehlad twarby Mać. doma — čisło 9 a 10 (sept. a okt.): swjatočnosće poswjećenja Maćičneho doma.

6. Sobudźelačerjo budža Tebi w přenim rjedže: Winger⁹, far. Handrik¹⁰, młod. duch. Wjenka¹¹, wyšši wučer Wićaz¹² w Stollbergu, far. em. Dučman¹³, Radyserb-Wjela¹, Libš¹⁵, kantor Jordan⁶, farař Šwjela¹⁷, ja, Andricki I a II¹⁸, Hajna¹⁹, Šewčik²⁰. Słowjanski rozhlad chce Šewčik pisać, jeli by so Andricki zapowědžil, naležnosće to-

wařstwow wučer Andricki a Serbski rozhlad wučer Hajna. Ty by był duša cyleje Łužicy.

7. Ty by tak dobry był a tutych knjezow z dopisnicu wo sobudźělaćerstwo prosyl; wšitke wudawki za Łužicu by Ty sebi zapiso- wał a zarunane dostał z abonnamenta a Hermannoweje podpjery. Hdy by so z porjadom a prócu zarjadnika Łužica tak pozběhnyła, zo by něšto čisteho dobytko měła, by Ty z njeho $\frac{2}{3}$ a Hajna $\frac{1}{2}$ dostał.

Prošu, pisaj mi hnydom, hač sy Ty z tutymi nahladami, namjetami a wuměnjenjemi spokojom, a ja potom hnydom wšo dalše z Andrickim wujednam. Předslowo²¹ přenjeho wot Tebje wudateho čisła Ty tež Andrickemu a mi předpołožiš, zo bychmoj přidaloj, jeli što mamoj.

Wěr mi, jenož na tuto wašnje hodži so Łužica při žiwjenju zdzer- žeć a porjedzić, štož je luby Handrij z njeporjadom zanjerodzil. A wobmysli, hdyž bychmy jemu nětko Łužicu dale wostajili, budže lohko móžno, zo slowjanski swět tež wo poswjeteńskich swjatoč- nosćach Maćičneho doma ničo njezhoni, kaž z cyła lětsa ničo zhonił njeje wo našim narodnym žiwjenju a našich skutkach narodnych. Ty pak by so wosebje derje zawjedł z wopisanjom swjedzenjow serbskeho narodneho doma. Tež ja chcu Ći, jeli by bylo trjeba, tu nastawk za Łužicu napisać. Dźiwadlowe kruchi w rukopisu²² někotre pola mje domach leža.

Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój

wěrnny serbski bratr

Ernst Muka.

ČIŠINSKI MUCE

List 203

Luby přecelo a bratře!

Runje dóstach Twój list Łužicy dla.¹

Čohož sym so dawno bojał, dyrbi so stać, brěmjo redakcije ma so na mnje walić w tymle njeporjedže a w tychle njeluboznych wobstojnosćach.

Andricki je to, štož je do Łužicy pisał, činił z wulkim šikom a z duchapołnym pjerom a je mištrowskeje wobrótnosće nabył, a wospjetuju, zo je ćežka wěc, we wašnju pisanja a redigowanja

jemu runja činić. So rozymi, nihdy njekhwalu jeho njerodnosće a — twjerdošijnosće.

Wón je sebi zajěl do desolatnych wobstojnosćow, štož drje něštožkuli z najmjeńša trochu wuzamolwja a z nich so něštožkuli wu-swětluje; tuž, hdyž tež z ćežkej wutrobu, do toho zwoluju, zo Andrčki cyle z redakcije stupi; tola prošu, zo by so loskoćiwa wěc po móžnosći ľahodnje přewjedła. A. je, kaž so mi zda, dospolnje desperatny; běch jemu hnydom z Freiberga so wróćiwši jara jara přećelscy a přećelnje Łužicy dla pisał a jeho k sebi prosył, njeje mi ani wotmołwił.

Dale bjeru nolens volens redakciju na so z tym wuměnjnjom, zo Ty ze Smolerjom wšo trěbne zezarjaduješ a zo wšitko, štož Tebje a Herrmanna nastupa, wostanje při starym.²

Po Twojich druhich namjetach a radach chcu činić a chcu hladać a so prócować, zo bych zawjezenu karu někak wuwjezl a do prawych kolijow zawrócił.

Prošu pak, zo by so mi wosebje w přenim času ze wšěch stron přećelskeje a skutkowneje podpěry dóstawalo, doniž sym so přez najhórše blóto přebrodzil a so zadžělał.

Wězo wobžaruju, zo so na tajke wašnje mojemu pěsnjenju wjele mocy a časa bjerje.³

Tebi so předewšěm džakuju w mjenje Serbowstwa, zo chceš wobćežne jednanja z Andr. a Smol. sam přewjesć a z wěsta so nadžijam, zo budžeš mi při redigowanju Łužicy přeco a přećelnje k radže a k pomocy. W přenich měsacach změjemoj bjez dwěla wjele hary a mjerzanja a budžemoj sebi wšelake hórke kritiki dyrbjec dać lubić, tola ničo wo to: smój džě k tomu zwukłoj. Bóh dał, zo by so Łužica po něčim tak zhrabała, zo by z lětom 1905 [so] stajíc mohła na kamjeńtny založk a podložk!

Stož moje mjeno nastupa, njech so jeno staji J. Bart-Cišinski.

Zo by so Ći wšo rjenje wupletło a radžilo, k tomu daj Bóh zbožo!

Ze serbskim strowjenjom

Twój swěrnny přećel a bratr

J. Čišinski.

We Wotrowje, 25. 7. 04.

Kissingen, 31. 7. 04.

Lubši bratře! Předwčerawšim sym Andr.¹ pisał, wězo jara lahodnje a přecelscy, ale definitivnje a tež Smol.² sym pisał, zo sym ja Lužicu zaso do swojeju rukow wzał a zo ma so pjenježnje wot l. 1904 m je dźeržeć a Tebi jako soburedaktorej poslušać. Kak wěcy financne do 1./1. 1904 leža, budu tak bórzy wot Sm. zhonić. Kak přecelscy a mile sym bratřej A.³ pisał, budžeš so móc přeswědčić, hdyž Ći na Mich. koncept předpoložu.

Hermannej⁴ tež džensa napišu, zo by na čole „Lužicy“ wostał a Hajnje dla administracije. Wo pomoc sym Wingera⁵ a Šewčika⁶ prosył a tež druhich budu namolwjeć. Tuž přihotuj nastawki a daj sebi hnydom z Prahi Rajšowe powěd. „Zapadli vlastenci“⁷ pósłać, dokelž A. tola pokračowanje přeložować njebudže, štož jeho znaju a zestajej programowy nastawk, wosebje pak podawaj spěwy Twojeje 10. zběrki⁸, wot kotrejež drje tola wotpisk změješ, (boju so, zo je A. zběrku začisnył) a daj 500 wosebitych wotčahow činić. Běžne rubriki chcemoj Šewčik a ja pomhać. Tež neofyta Wjenka⁹ namolwjej k pomocy.¹⁰ Moje lěkowanje tu so mi dotal tak prawje šlachćilo njeje.

W bratrowskej lubosći Twój

E. Muka.

W Kissingach, 5./8. 04.

Lubši bratře!

Kaž so ja bojach a kaž mi Šewčik¹ tu přebywacy wěšćeše, naš Handricki mi njeje wotmolwił na mój list a njeje mi pósłał rozjasnjace wozjewjenje, kotrež mamy na 1. stronu přichodneho čisla Lužicy stajić, za to pak je mi raz kn. Smoleř promptnje wotmolwił.

Ja běch Handrickeho prosył, zo by wón tuto wozjewjenje dla přetorhnjenja Lužicy a přeměnenja w redakciji zestajał, kaž so jemu najlěpje jehodla zda, a zo chcychmoj je mój potom sobu podpisałoj.

Tuž dyrbi so tež to nětko bjez njeho stać a ja Tebi prošu, zo by Ty tuto zamołwjenje a wozjewjenje² hnydom zestajał a w originale mi do přehladanja a we wotpisku Handrickemu k nawědženju pósłaš. Njetrjeba jara dołhe być. Hłowna mysl, zo je H.³ dla přewjele zastojskeho džěła jako kapłan w Budyšinje a Hajnicach a jako duchowny při kralowskim wustawje jatych abo jastwach w Bud. a starosće dla nowotwarby cyrkwje w Hajnicach, pisanje serbskeho wjednika⁴ přez město Budyšin a Łužicu atd. atd. nuzowany był, wudawanje Łužicy w tutym léce přetorhnyć a skónčnje złožiť a zo smój mój to jara wobžarujo nětko redakciju do rukow wzałoj a chcemoj pytać někak dokhwatać a Nachsicht, Nachsicht.

A Marko Smoleř je mi zdžělił, zo su nimale 8 stron Łužicy = 1. čisło wot 1. hapryla hižo stajane, ale H.⁵ njeje je wudał a wudać chcył, abo snano njeje Sm.⁶ chcył, žadajo sebi zapłaćenje zašlych lětnikow wot njeho. Nó, mi je nětko slubił, hnydom dale čišćeć, hdyž Ty přikazaš. Tuž je tu wšitko tak daloko do porjada, zo móžeš Ty nowe čisło snano za tydžeń wudać wužijo to, štož je pola Marka hižo zestajane a přidajo nowe wot sebje, štož maš za nuzne. Njeh Tebi Smoleř wotčah hižo stajanych artikulow póscele. Tuto 2. čisło čislujemy jako 3. a 4. zhromadne čisło měrc a hapryl a 8 stron; štož budže wyše, njeh je hnydom za 3. čisło (5. a 6. = meja a junij), kotrež w spočatku septembra wudaj!

Běžne rubriki zestajej za to 2. čisło hnydom sam z krótka po Kath. Pósle a Serbsk. Now. wot měrc a hapryla. Te tola maš.

Pódlu sćelu Tebi přinošk wot far. Šwéle⁷ a wozjew jón po kru-
chach w tym a přich. čisle.

Tuž nětko kruće a synlje avanti a z Božej pomocu póndze.

W bratrowskej lubosći Tebje strowi

Twój

E. Muka.

z khwatkom!

Luby bratře!

Tu Ći sćelu: wozjewjenje a zamołwjenje¹ — Připiš, štož maš mysle!

Jutře pojědu do Budyšina, zo bych pola Andrickeho za rukopisami a druhim pytał a jednał ze Smolerjom. Nadžějam so, zo budže kónc awg. na najpozdzišo nowe čisło Łužicy w rukach čitarjow, potom chcu spěšnje postupować.² Zo bychmój trochu narunaloj, budžemoj drje tola dyrbjec dwójnym čisłam přidawać přiložu; tón króc nic hišće.

Pjatk dopołdnja hakle sym z Wotrowa domoj, mam nětko nuzno.

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 15. 8. 04.

Luby bratře!

W Wozjewjenje a zamołwjenje¹ běch Ći hižo pónđzelu do Freiberka póslał, hdyž sebi myslach, zo hižo sy so domoj wrócił. Wčera běch w Budyšinje, hdžež nazhonich, zo je so wěc zaso přeměnila. Andr.² mi rjekny, zo je Tebi pisał, zo w tutym léce hišće chce Łužicu dowudawać, na nowy tydzeń 2. č. wuńdze. Tuž kak ma być? Čakam na Twoje wotmołwjenje. K. Herrmann³ je so jara strowy a čily z kupjel wrócił.

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 17. 8. 04.

[21. VIII. 1904.]

Luby bratře!

Z dohom z Twojim naćiskom „wozjewjenja“¹, kotryž Tebi pódlá wróćam, mje tež skónčnje dopisnica Andrickeho dóndže z wotmołwjenjom, na kotrež sym přez 2 njedźeli čakał.

Wón lubi — so rozymi — kaž přeco polěpšenje a prosy, zo by so jemu redakcija „Lužicy“ dale zawostajila, ale znaju jeho do cyła, polěpšenje njeby nastupiło, wón by so hišće bóle blamirował, skónčnje by „Lužica“ wšu dowěru a wšón přiwisk zhubila a tak na wšě časy zašla. Runje nětkole, hdyž my jeho tak zakitamy, wón najlěpje z blamaže wuńdže, štož pozdžišo njeby móžno bylo, hdy by wón so zhrabal a za poł lěta snano zaso 1—3 čisła wudał.

Tuž jemu ja z dohom z tutym listom pišu, zo při tym wostanje, štož sym ja wobzamknył, a zo Ty přichodne čislo na nowy tydžeń² wudaš a jemu ćežu wozmješ z ramjenjow a swědomja, a jeho prosy, zo by nam byl wosebje pilny a wustojny sobudźelaćeř.

Tuž jeli je wón srjedu tež Tebje nadběhował, zo chce redaktor wostać, Ty na to njedźiwaj, ale hnydom wotežku kruće zapřimń a přichodne čislo bórzy wudaj! Sobudźelaćeřjow chcemy sebi tež z dopisnicami lójić, kotrychž sebi přeješ.

Ja so njedźelu 22./8. domoj wróću a bych Tebi jara dżakowny byl, hdy by mi Ty k njedźeli abo póndźeli napisał, hač sy z Handrijoweho njeporjada žane rukopisy wurył, wosebje tež hač sy Twoju 10. zběrku³ namakał, kotruž chcemy w 500 eks. dać wosebje wotéahować z Lužicy jako 10. knih u! Što čini naš luby Hermann?

Z najwutrobn. strowj.

Twój

E. Muka.

[22. VIII. 04.]

Luby bratře!

2. čo. „Lužicy“ je hižo w džěle; nadźijomnje ke kóncej tydženja wuńdže.¹ Hłowna wěc budže, zo dosć rukopisow zečerju, pola A.² ničeho njeje; ja sam wjele prosy poskićeć nochcu, radši wot druhich z nutrkownych winow. Evang. wučerjo so z hněwom na mnje pala.³

Ze serbsk. strowj.

Twój

J. Ćišinski.

Lubši bratře! Khwataj jenož, zo by skerje lěpje 2. čisło¹ (t. j. 3 a 4 čisłowane) wušło, njech je kajkež je; abonntojo mje znowa nadběhuja. Wšako je pola Smolerja nimale 8 stron = 2. čisło zestajane.

A hdyž w spočatku dosć nastawkow w prosy njedostawaš, přeložuj něšto rjane a staj někajku chiffru spody,² jeli abo hdyž-li je za ev. wuč. Twoje čestne mjeno čerwjene rubiščo! Prawje tak, strach dyrbja před nami měć a dostać. Ja mam nětko smjerc wjele džěla po domojwróće, tež za Maćičny swjedžen!³

Z najw. str.⁴

Twój w. s. br.⁵

E. Muka.

Freib. 23./8. 04.

Luby bratře!

Kaž sym sebi myslil do přédka, tak so nětko čini, mjenujcy, zo přenjesenje redakcije do nowych rukow tak lohcy a hladcy nje-póndže.

Ja běch hižo njedzelu Smolerjej poslať: „wozjewjenje a zamol-wjenje“;¹ wčera dóstach list wot njeho, zo sym jeho „do čěsna“ zahnať, hdyž kn. Andricki na tym wobstawa, zo hakle decem-bra redakciju zloži. Je tež nowy rukopis přinjesť, kiž hižo je z e s t a j a n y“ atd.

Tež Andricki sam mi wčera w tym samym zmyslu pisaše, kaž běše mi hižo w zašłym tydženju w Budyšinje so wuprajiť. Dokelž sym ja jenož „s o b u d ž ě l a c e ř“ Lužicy byľ a jako tajki do jeje prawizniskeje wěcy žanoho rozsudžaceho słowa nimam, a kaž wi-dziš, tohodla tež ani Smoleř ani Andricki njeposluchataj, prošu, piš hnydom Smolerjej a Andrickemu na dobo, zo sym ja redaktor² a zo ma kónc być čahanja a wurěčowanja, jeli zo chceš, zo mam ja definitivnje z 2. č. jako redaktor zastupić a podpisać!

Abo chceš, zo dyrbi hač do kónca lěta při starym wostać?!

Hajnje³ do Konjec sym hižo administracije dla pisať a je mi wot-molwil, zo „z r a d o s ć u a z w j e s e ľ o s ć u“ budže Lužicu e x - p e d o w a ć a je wjesely, zo budže kónc reklamacijow, ko-trež nimale kóždy dzeń dóstawa!!

Tež kk. Wingerjej⁴, Libšej⁵ a Handrikej⁶ sym hižo pisať, zo bychu bórzy a pilnje mi pisali do Lužicy.

Tuž njech so njelubozna wěc tola skónčnje a spěšnje rozsudži!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 24. 8. 04.

Freib. 25. 8. 1904

Lubši bratře! To je z jenym słowom žalosć z tutym Handrijom!!!
 My pak jemu wjacy ze šije njepóndžemy, hač
 Łužica w Twojich rukach a tak w dobrych kolijach njebudže. Jeli
 nic prjedy, ze srjedź decembrom² Ty na kóždy pad jako nowy
 redaktor wustupiš a hromadž sebi hač do toho časa prawje wjele
 materiala a nowy lětnik pod Twojej redakciju krasnje wustupi.
 Tuž tež je derje, zo sy sebi hižo sobudželaćerjow pytał, a pytaj
 jich hišće wjacy a disponuj přeco. Štož tónle lětnik nastupa, chce-
 my hišće tón a přichodny měsac³ wočaknyć, hač a kak nětko H.⁴
 swoje lubjenje dopjelnja a kak daloko dokhwata. Potom hišće
 z druhimi mocami a srědkami na njeju póndžemy. Nětkole wonaj
 tež na mnje njeposluchataj, runjež sym ja kategoriske rozkazy dał.
 Snano budžemy za 1905 tež druhu čišćeńnju dyrbjec pytać. Mam
 smjerec nuzne, tuž wodaj zawěsće tele krótke rjadki!⁵

Twój

Muka.

Tajku haru a wobuzu namaj či ludžo činja!!
 Wón drje chce tež mi prawo na Łužicu wotrjec!!!

Mój luby Jakubje! Mam nowu próstwu, kotruž Tebi w mjenje
 a po poručnosći swjedžeńskeho wubjerka Mać. Serb.¹, do kotrehož
 su mje sobu nutř storčili a Korlku² wustorčili, předpožam: budž
 tak dobry a zbasni w přichodnym tydženju dwaj składnost-
 nej t. j. blidowej spěwaj k swjedžeńskej hosćinje M. S. 27./9. 04.
 1.) k sławje Maćicy Serbskeje a Maćičneho doma — 2.) k khwalbje
 Serbowstwa a Serbskeho luda k znatemu hłosej³, (jeno nic: Nowe
 Serbstwo, Hdže statok mój a Trać dyrbi Serbstwo, kotrež budža
 hižo tak spěwane) a pósćel mi je sem, zo bych je mohl dać do čišća.
 Dale prošu spěw: Krala Bóh požohnuj⁴ porjedzić a mi tež sobu
 pósćać. Ale wěsće! Handrij je naša žalosć! „Łužica“ tu džensa hišće
 njeje! Ale hromadž sebi a pripravuj sebi material, zo by mohl
 potom čím móčnišo wustupić.

Z bratrowskim strowj.

Twój E. Muka.

Freiberg, 28. 8. 04.

Luby bratře!

Po Twojim žadanju Tebi sčelu dwaj spěwaj.¹ Je-li zo hłosaj nje-
byštej bylejš dosć znatej, byštej so dyrbjalejš wot spěwarjow wuknyć.

Kralowskeje hymny porjedził njejsym,² hdyž tak so dosć na mnje
huntorja, zo mi njeje ničo prawe, ničo khmane a rjane dosć; nimo
toho džě pak tež sam wěš, zo je hymna w tekstu tak khuduška, zo
by škoda było prócy a časa, w njej što porjedzić. Mój wuj kan.
Herrmann ma mysle — traš na Michała — hosćinu we Wotrowje
wuhotować Łužicarjam a cuzym hosćom,³ kotřiž bychu sebi z tej
składnosću mohli wobhladać kus serbskeje zemje.

Njechamy na to zapomnić a z časom w Budyšinje z cuzymi ho-
sćemi wo tym porěčeć!

Zo maš z Maćičnym swjedženjom wjele hary a mjerzanja, Či
rad wěrju, myto změješ pak w poradženym skutku!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 2. 9. 04.

Freiberg, 3. 9. 04.

Mój luby bratře!

Měj džak za tej spěwaj¹, kotrejž so mi jara spodobatejš, ale druhi
„Serbski dom“ so cyle do hłosa nješikuje; hlej, w 2. a 4. rjadcy
kóždeje strofy stej stajnje dvě zložcy přewjele:

So z ćahom, pěši, z wozykom
W nim wotewrjejo serbski dom atd.

Spěw žada: u — u — u —
u — u — u —

Tuž budž tak dobry, spěw tak porjedzić. Hłós k njemu je hewak
prawje derje wubrany.

A hdyž mi porjedženy spěw pósceleš, pósceł mi tež tekst spěwa. Krala Bóh požohnuj, ja jón tu nihdže njenamkam.

Haj, našemu lubemu wótcej Herrmannej² sym z wutrobu dżakowny, zo chce we Wotrowje Łužicarjam (swěrnym!) a našim hosćom z cuzby serbsku hosćinu wuhotować, z tym wón našemu Serbowstwu wulku službu wopokaže. Ale ja bych jeho prosył, zo by to srjedu 28. sept. sćinił, hdyž je nětko Maćičny swjedzeń definitivnje na póndželu 26. sept. postajeny. Hewak někotři wažni hosćo kaž Černý su zaso wotpućowali. Wosebje jeho prošu tež južnoserb-
skich hosći z Noweho Sada přeprosyc, knj. předsydu Hadžića³ a sekretarja prof. dr. Savića⁴ z knjenju a džowku wot sotrowskeje južnoserbskeje Maćicy, kiž dar wot nimale 2000 hriwnow za Maćicu sobu přiwezu — potom tola Alfonsa Parczewskeho⁵ a Melaniju⁶, Černeho⁷ a Kubu⁸.

Ale z tym Handrijskim⁹ to je woprawdže žalosć! „Lužicu“ njecha z rukow dać, hač do 27./8. měješe wěsće nowe čisło wuńc, zaso je tydzeń nimo a slubjenje njedopjelnjene!! Tón nima wjacy stroweho rozuma. Porěč tola hnydom nadrobno wo naležnosći z Herrmannom: a napisajtaj jemu kategoriski list¹⁰ a wzmi Ty hnydom wěc do rukow! Ja město hłowneho redaktora přećiwo Andr. njespušću, skoržić pak z nim tola njecham, widžeć pak so z nim tež wjacy njecham, hdyž wón takle so zadžeržuje. Tež prošu, zo jeho naš luby Herrmann přeprosył n j e b y¹¹ k zjězdej, jeli so wón dale takle zapjera a měwa. Tu ma jemu jeho duchowna wyšnosć hnydom poručić, zo by so redakcije wzdał!¹² Jeli so wěc hnydom a hišće do Michała tak zraduje, chcu ja dale z nim wobkhadžeć, hewak nic! — Z Budyšina mi pisaju: Što dha to zaso z „Lužicu“ je? Wšo hižo so radowaše a z dobom zaso tónle mróz?! — Budź rjek a njeboj so! A njecha-li Čišinski — spytaj sam a wšo póndže. Hańba je dzeń a wjetša!¹³

Z toho ja čitam, zo w Budyšinje A.¹⁴ abo něchto wudawa, zo Ty njechaš! Tuž kruće hnydom z Herrmannom kanuny do Budyšina a ja z merserami w reserwje!

Z bratrowskim strowjenjom Tebje
a lubodroheho bratra Herrmanna strowi

Twój

E. Muka.

Lubši bratře!

Měj horcy džak za Twoju kedžbnosć!¹ To by byla fatalna wěc nimo měry, hdyž bychmy so tutoho přehladanja dohladali hakle na samym swjedženju.

Z Herrmannom to hosćiny dla wujednam.²

Andr.³ hišće džensa [so] budže pisać; skoro so mi zda, zo chce nas wón mjeć za blaznjow. Jeli wón hač do soboty čisło njewuda a tola redakciju nochce zložić, budže woprawdže najsprawniše, zo jemu duch. wyšnosć poručí, zo dyrbi zložić.⁴ Njewěm jeno, što je do toho čłowjeka zajěło; boju so pře njeho.

Tekst sp. Krala Bóh požohnuj Či Bohužel pósłać njemóžu, dokelž tež ja jón k rucy nimam; je-li so njemylu, je wón we spěwnej radosći⁵ za šule.

Stóž do Budyšina wudawa a čini, jako bych ja nochcył Łužicu do rukow wzac, tón njewěrnosć řeči; ale što dha chcu, hdyž A.⁶ ju njepušći?

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 4. 9. 04.

Freiberg, 9./9. 04.

Lubši bratře!

Runje hdyž běch ja swój hněwny list dla Handrija a jeho spjećowanja Tebi pósłał, wot njeho mi přińdže list¹, w kotrymž wón žalosćicy prosy, zo njebych jeho česć zničil a jeho njemóžneho sćinil atd. a w kotrymž lubi, zo Łužicu nětko hnydom wuda a k Maćičnemu swjedženju swjedžeńske čisło. Džě jemu z cyła wotmołwić njechach a sym ze sobu wojował, doniž džensa wot Smolerja ke mni njedóńdže korrektura wot 8—10 stron Łužicy. Tuž sym so hišće raz

dał zmjehčić, a sym Andrickemu ultimatum pisał, zo ma, jeli chce sebi swoju česć a moje přecelstwo zdžeržec, wudać:

2. čo. (3 & 4) přichodnu pónđzelu 12. sept.

3. čo. (5 & 6) swjedžeńske 20 sept.

4. čo. (7 & 8) 17. okto. 5. čo. (9 & 10) 14. nov.

a 6. čo. (11 & 12) 12. dec. — Jeli wón to dopjelni — sym jara kruće jemu pisał — dha hač do dec. redaktor Łužicy wostanje, jeli nic, hnydom Ty zastupiš a wón ma cyle wotstupić. Ja pak jako załožeř na kóždy pad sebi móc a rozkaz nad Łužicu zakhowam, to sym jemu tež kruće rozestajał. — Nětko chcemy hladać, što wón sćini a hač jemu woprawdže česć jeho wyše stoji hač lěnjosć a dundanstwo! — Hdy by wón nětko so zhrabał na $\frac{1}{4}$ lěta, pak jemu tola wot 1905 redakciju wjacy samomu njezwostaju, ale jako rozkazowaceho redaktora sebi Tebje prošu, lubje bratře. A potom chcemy na čolo Łužicy takle napisać: Zamołwity wudawar: Dr. E. Muka. Redigujetaj Jakub Bart-Ćišinski a Mikławš Andricki². — Administrator: M. Hajna. Hdyž tež naš luby Hermann sobu na čole stać njebudže. budže jeho lubosć k Łužicy wěsće njepřeměni, hdyž budže widžec, zo pod Twojej redakciju porjadnje wukhadža. Tak snano sebi tež zdžeržimy Andrickeho spisaćelsku wustojnosć, jeli wón, kaž so ja přeco jara boju, nam dospołnje njezalidori. — —

Što Ty k tajkej disposiciji prajiš? Budžeš myslić: Muka je tola jara lohko wěrjacy a čućiwy, z tajkimi dundarjemi kaž Hándrij wón z cyla žaneje smilnosće wjacy měć njedyrbjał. Je pak to tež mój ultimatum!³

Z cyla je zle, kak w Budyšinje dundaju a so wot džěla wotwlakuja, Bóh daj, zo bych tam bórzy móhl sam začahnyć⁴. —

Z bratrowskimi strowjenjemi

Twój

E. Muka.

Z khwatkom!

Luby bratře!

Srjedu 28. septbra naš přećel H.¹ hosćinu wuhotuje; pónđzelu w Budyšinje so dorěčimy.

Kuba² njepřińdže. Dundak A.³ słowo dźeržał njeje, ja sebi woprawdže myslić počnam, zo je khory we hłowje. Ja hakle pónđzelu rano do Budyšina přijědu. Ty drje budžeš tola zaso w „Konju“ bydlić, zo bychmoj so mohłoj dopołdnja hišće zetkać. Wšo dališe sebi doprajimoj.

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 21. 9. 04.

Freiberg, 5./10. 04.

Luby bratře! Kaž z Łužicy č. 2 a 3 Tebi wčera připóslaneje widžiš, sym skónčnje puta zlamał a Łužicu wudał.¹ Nětko chcemy skerje lěpje (najpozdžišo za 2 njedželi) 3. čisło wudać. Na 2 stronje staj hižo zestajanej. Póscel bórzy wjacu rukopisa do Budyšina: woni chcedža a móža stajnje wot pónđzele do srjedy na Łužicy stajeć. Za běžace rubriki (drobjaz) chcu so ja z Hajnu nětko starać.² — A Twoju 10. z b ě r k u (sonetty)³ mi skerje lěpje do Freiberga póscel (a hdy by ju hišće raz wotpisać dyrbjal): běch A.⁴ prikazał, zo ma wot njeje 500 wosebitych wotčíšćow z Łužicy a Kath. Pósla (čč. tam wozjewjenych) brać, wón pak to činił njeje, hakle ja sym to 30/9 w Bud. prikazać dyrbjal, chcu hladać, kak te hižo čišćane někak wospjetuju, tuž cyłu zběrku trjebam, a budu sam dale do čišćernje pěsnje z njeje slać.⁵ Na m n j e dyrbjaj posluhać! Tuž džimoj en avant, avanti!

Z wutr. strowj.

Twój E. Muka.

Freiberg, 7. 10. 04.

Lubši přećelo! Dyrbimój nětko z mocu khwatać, zo bychmój hišće 4 čisła Łužicy hač do hód wudałoj. Pódlu sćelu Tebi rjany nastawk Alf. Parczewskeho¹. Budź tak dobry a přełož jón hnydom, zo by so wotćišćał, napiš na čolo: Spisał Alf. Parczewski, přełožił Jak. Bart-Čišinski. Jeli Ty hišće te listy serbskich wótčincow wot prof. Francewa² za Časopis zestajał a wobdžělał njejsy, kaž sebi wón to přeje (— wón je hižo zły, zo so dlimy, a njeje ani słowčka zbožo-přeća k poswjećenju „Serbskeho Doma“ pósłał —), to pósćel hnydom wšě te listy Wingerej³ z mojím listom, w kotrymž Tebi dach roze-stajenje, kak ma so tón nastawk zestajeć, a žadaj za mnje, zo by wón jón zestajał.

Z najwutrobn. strowj.

Twój E. Muka.

Luby bratře!

Listy serbskich wótčincow Wingerej¹ pósłać njemóžach, hdyž mi wón prjedy hižo pisaše, zo žalostneho džěla dla ničo originalneho njemóže zwjesć, zo pak chce z pólsćiny a čěšćiny za Łužicu pře-ložować. Tuž sym sam do tych listow so dał a z přenja listy Smolerjowe na Čelakovskeho² do čišća připrawil, kotrež Ći sćelu; pódlu je tola wjele zajimaweho³, štož so na Maćicu počahuje wosebje. Pola nas je to zlě, zo cyłe hoberske džělo so tlóči do někotrych jeno pjerow! Druzy přihladuja, so směja a za česću hrabaju!!

Nastawk Parczewskeho drje je rjany⁴, ale wopomń, kajke to džělo, jón přełožić, chcu pak hladać, kak póndže.

Rukopis za 3. č. L. sym hižo njedželu wotpósłał a prikazał, zo ma na nowy tydzeń hotowe być a wuńć. Sym do njeho dał jeno-aktowku z pólsćiny wot Fredra: Jědźka lěnjoch⁵.

Zběrku „Z wotmachom“ sym skónčnje Andrickemu wudrěl, ale w kajkej dispoziciji, móžu nětko zaso, što wě hdže, jednotliwe čisła pytać a lójić.⁶

Sonetty „Wysk a stysk“⁷ přeco hišće nimam, džensa budu zaso Šewčikej⁸ pisać, zo by mu je někak wuliščil a póslał, tohorunja druhe rukopisy za Łužicu postajene.

Kaž słyšu, Andr. za fararja do Hajnic přińdže.⁹

Wotebërarjam Łužicy dyrbymy slubić, zo lětuši njedospołny lětnik k lětu narunamy ze přiłohami¹⁰.

Černeho nastawk wo Budyšskej swjatočnosći¹¹ je jara dušny, chcu jón wužić sobu za Łužicu.

Štož te listy¹² nastupa, sebi myslu, zo budža tute wote mnje zepřihotowane za jedyn zešiwk Časopisa M. S. dosahace; w zymje chcu potom zřadować Pfulowe¹³ a Zejlerjowe¹⁴ na Čelakowskeho a Smolerjowy list prof. Purkyni¹⁵ za nowy zešiwk. Škoda jeno, zo je mi wšitke tute džěło a wobćežnosće dospołnje wot pěsnjenja a wot dispozicije k pěsnjenju džěła a torhaju. Pozdžišo pak potom ze wšej mocu dyrbjju so k njemu wrócić, zo bych z najmjeńša zběrku: „Za čichim“¹⁶ dokončil.

Njeh tola notar Cyž¹⁷ z Hanowskeho¹⁸ pjenjezami tu moju poslednju zběrku pola Marka¹⁹ zaplaći!

Ze serbskim strowjenjom

Twój swěrnny a džakownny

J. Čišinski.

W Kukowje, 12. 10. 04.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 222

Lubši bratře! Žedžu za pismikom wot Tebje, kiž by mi zdžělił, što činiš a kak so Či wjedže, wosebje tež, kak daloko sy z wudaćom přichodneho čisła „Łužicy“¹ a kak wjele sy dostał pomocnych džěłow. To so wě, zo budžeš nětko dyrbjeć wjacy dopisować a wosebje tež ze słowj. koryfejemi a nowinarjemi. Budžeš z tym džeń a značiši. Załož pak sebi knižku, do kotrejež sebi Twoje dopisy zapisuješ a wudawki za nje. Kn. Adolf Černý sebi přeje,² zo bych-moj do jenoho přichodnych čisłow podałoj khwalobny nadrobny žiwjenjopis Andrickeho. Prošu, jeli sy Ty tež za to, zo by jón Ty zpisal. Černý chce k tomu klišej Andrick. požćić. Snano ničo škodžilo njeby, hdy by Ty tež na moje 50. narodny džeń³ w nastawčku

spomnił a Twój rjany spěw z Kath. Pósla sobu zapletł, wobrazk mój by tež Černý požćić mohl. Slowjenjo su mi tehdy wjacy a bóle zbožo přeli hač Serbja, ale wjeselił sym so na přecach serbskich burow¹.

Najwutrobnije strowjenja Tebi sćele Twój wěrný serbski bratr

E. Muka.

Freiberg, 13. 10. 04.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 223

Srjedź Freib. a Drježdź. 15. 10. 04.

Lubši bratře! Měj džak za póslane listy!¹ Dosahaju za přichodny zešiwk. — Do čisła Łužicy, kotrež so runje čišći, ma so na 1. stronu žarowaca hymna na † krala Jurija² stajić, kiž bě woprawdžity a rozsudžity přecel a škitowař Serbow. To smy jemu winojći. Zapřimň do swojeje lyry a zaspěwaj jemu mócnu žalobnu elegiju a póscel hnydom do čišćeńje. Tež krótki žiwjenjoběh krala by był witany. Spisaj!³ — Korrekturu Łužicy, prošu, wobstaraj kóždy króc bórzy a póscel ju mi, ja potom póscelu do čišćeńje a přikazam „imprimatur“! Wot toho dźiwadloweho kruha⁴ maju so 400 wosebitych wotcahow sćinić jako nowe čislo „Dźiwadloweje zběrki“.

Z wutrobnym strowjenjom Twój E. Muka (na puću do Drj.) Andricki je pokračowanje swoj. „wótčincow“ poskići⁵

ČIŠINSKI MUCE

List 224

Luby bratře!

Tu maš nastawk k Twojim 50. narodninam, móžeš drje někotre data přidać a hewak po lubosći dowupjelnić; potom mi wróco póscel!¹

Po klišej sym Adolfej pisał; podam do IV. čisła.²

Za III. čo.³ (korrekturu sobu dóstanješ) na přenju stronu z čornym woblukom sym přihotowił krótki nastawčk wo † kralu Juriju⁴, pěseň hišće napišu a džensa abo jutře do Budyšina póscelu. Dučman

mi pisaše, zo je z Tobu řečał, zo ma so nětko kóždemu čislu příloha⁵ 4 stron přidać; mi je cyle prawje, zo woteběrarjo njebychu přez měru wjele škodowali. Na nowy tydzeń dyrbi III. čo. w rukach abonntow być. Dučman je pósłał „Pěseń wo zwonu“⁶ na 2 čisle wobličenu.

Andrickeho pokr. „Z a p. w ó t č i n c y“ mi k wočomaj přišlo njeje.⁷

Nětko so, kaž by było načinjene, wšitko do hromady wala!

Tež Andr. z klišejom nastawk⁸ pósweću a jeho džělawasć kritiscy rozswětlu.

Z wulkim khwatkom!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje 19. 10. 04.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 225

Freiberg, 26. 10. 04.

Lubši bratře!

W nastupanju wudawanja „Lužicy“ njechamy radšo ničo lubić¹ a na žadyn pad nic wjacy lubić, hač bychmy mohli wuwjesć a tak do stopow Andrickeho stupić. To njeńdže! Nětko chcemy po listnje (8 stron) wudawać a hladać, zo hač do hód z najmjeńša 6 čislow wudamy. A w nowym léce chcemy porjadnje kóždy měsac 1. čislo wudać, ale hač wobšěrniše 8 stron², to maju hakle wobstejnosće wučić, wosebje tež financne položenje Lužicy. By-li štó njespokojny był, toho pokaž na mnje abo pósćel jeho list a budu z nim jednać. Ja sym mjenujcy kn. Markej Smolerjej slubić dyrbjal, zo wón Lužicu porjadnje p l a ć e n u dostanje. (Andricki je jemu, přez 500 hr. dolžny —) K tomu jemu hišće rukuju, zo wón wšě Twoje zběrki zaplaćene dostanje, 8. a 9.³ sym sam nakładowal. A naš luby bratr a wótčinc kanonik Hermann je mi zjewił, zo budže po njezbožu z Dr. Rachelowym sanatorijom⁴ Lužicu lědma móc podpjerać. A kn. farań Dučman⁵, kiž sebi wjacy hač 8 stron do listna žada, mi tež ani kroška k tomu přidać njemóže. — Tuž tak wostanje! Skerje lěpje 6 čislow po 8 stronach wudać a potom hladać, ničo lubić.

Napiš tež Ty hnydom kn. wučerjej Hajnje, zo by wón te běžne rubriki kaž Naležnosće tow., Serbski rozhlad atd zestajował za Łužicu a Tebi slał, ja sym jemu hižo pisał, ale w Budyšinje 22./10. w čišćečni ničo wot njeho njenamakach.⁶

Parczewskeho rukopis⁷ dyrbimy hižo jemu k radosći přeložić a z džakownosću přećiwo njemu we Łužicy wozjewić; njech Tebi tola podla pomhataj khróscičanskej kapłanaj, rozdaj jim džělo a Ty budź translator superans.

Sy dha nětko Twoju zběrku sonettow Wysk a stysk⁸ z Handrij-skeho pazorow wudrěł, ja ju jara nuzno trjebam, jeli chceš, zo ju jako 10. zběrku wudam. Tuž mi ju zastaraj a pósćel hnydom!

Dale pak trjebam tež jara nuzno do Časopisa 1904 zeš. II, kotryž chcu dać započec čišćeć, jako 1. nastawk hymnu:

Serbow powitanje krala Friedricha Augusta⁹, kotruž prošu hnydom rjenje zbasnić hišće tón tydzeń a prosto kn. drej Pilkej¹⁰ do Drj. pósćac z próstwu, zo by ju hnydom za klavěr a mužski chor skomponował a mi do Freiberga pósćal, zo bych ju 1. nov. tu měł.¹¹

Tež prošu Tebjě, zo by Ty hišće list Smolerja prof. Purkyni¹² pósćany hnydom přepisał a mi pósćal; chcu wšitke Smolerjowe listy hromadže w zeš. II. lětn. 1904 wozjewić.

To je Mukec swinjo! Wodaj abo přijědz na wulku kolbasu!¹³

Z Cyžom sym dla zapłaćenja zběrki balladow¹⁴ z Hanowskeho poskićenku jednał. Nadžijam so, zo budže.

Tež sym ja w Budyšinje wjetši přinošk¹⁵ našeho nestora spisacelow, kn. Wjele, za Łužicu wotedał. Wot Andrickeho „wótčincow“¹⁶ pak tam hišće ničo njenamakach.

Hdyž Ty nastawk wo mojich 50 lětnych narodninach w 4. čisle (kotrež njech w 1. połojcy novembra wuńdže) wozjewiš, budže to zdomom nastawk k mojemu 25 lětnemu zastojskemu jubileju, kotryž chcu ja cyle čiše tu we swojej jstwičcy 1. novembra t. l. swjećić. Swoje 1. zastojnstwo ja mjenujcy 1. nov. 1879 w Žitawje nastupich. Snano móžeš to w nastawku naspomnić.¹⁷

Tebi a naju lubemu bratrej Hermannej nanajwutrobníše strowjenje sće

Twój

wěrnny bratr a přećel

E. Muka.

Luby bratře!

Štož nastawk: K 50. narod. nastupa, sym přepisał a Hajnje k wotpisanju posłał.¹

Kralowsku hymnu drje chcu spisać, ale tak sprasnyć a zdunyć to njemóžu, tež k. Pilkej dyrbi so wostajić dobreje khwile, tuž wostaj za nju městna a daj mjez tym dale čišćeć, za někotry čas spěsnju, posćelu Pilkej a Ty dóstanješ. Lětsa ma to tola khorta z tajkimi składnostnymi wěcami a su mi stajnje byle wohidne a wostudle.²

List Smolerjowy³ bórzy dóstanješ. Ja běch za to, zo bych 4 poslednje čisła Łužicy wušle z přiłohu 4 stron, zo by so abonentam za polny pjenjz z najmjeńša něšto narunało. III. čo. ze přiłohu je wušło hižo.⁴

Rukopisa mam dosć. W IV. čo. budže mój nastawk „Budyšske swjatočnosće“, kotryž je mi jara rozrostł, tak zo by sam cyłe čisło wupjelnił.⁵ Dučman je posłał: Pěseň wo zwonu z přispomnjeńcu⁶ jara wobšěrnje, budže tomu trjeba městna dweju čislow. Tež sym fararjowu Domaškowu řeč⁷ za Łužicu dobył, tež telegramy a připisy⁸ chcychmy wozjewić, k tomu drobnostki.⁹ Widžiš, wulka kopica materiala. Hač to wšitko do lětušeho lětnika pónđe bjez přiłohow¹⁰, nihdy njewěrju. Rozmysl' sebi hišće jónkróc! K lětu na žane wašnje přiłohi wudawać njebudžemy.

Dučman drje jara spěsnje džěla, ale tež popołojcy.¹¹ Hižo 4. oktobra běše cyłu Pěseň wo zwonu přebasnił, ale kak! wotčišćeć wězo dyrbimy. Našim spisaćelam z wjetša pobrachuje wobrótnosć techniki a wumjelcowa autokritika. Sprasnyć a dobre dosć dyrbi być. Njezbožo!

Sonetty drje wot Andr. mam, ale přěnich džesać pobrachuje, lubi drje mi, zo so hišće něhdže z papjerow „zjewja“. Škoda, hdyž ani napismow njewěm, budu swoje koncepty přehladować, snadž tola hišće někotre abo z najmjeńša přispomnjeńki namakam.¹² Tež ze zběrki „Z wotmachom“ je mi wjele čislow rozmjetał¹³, a to so hišće ranjeny čuje, hdyž jeho pominam — njerodu. — Nětko wěmy, přěčo Łužicu wudawał njeje; Smoler bjez pjenjz wjacy čišćał njeje.¹⁴ Čohodla pak to Smoler přjedy hubu rozdajił njeje? To by nětko z Łužicu dawno bylo w rjedže.

Ja sym nětko tón cyły čas jeničcy za Łužicu džělał, pisał a prosył, sam za sebje skoro ničo njemóžach dokonjeć.

Zo hač do hód 6 čislow wuńdže, za to sym dobry, je-li so nje-
budža w čišćeřni komdžić. IV. čo. so hižo staja; za p j a t e na nowy
tydžeń pósćelu rukopisy.

Kaž sy z Posoła widzał, je Andr. tež tu redakciju¹⁵ zložić dyrbjal;
a traš derje tak, zo by so nětko za swoje deranžowane financy¹⁶
starał.

Ze serbskim strowjenjom Twój swěrný J. Čišinski.

W Kukowje, 28. 10. 04.

ČIŠINSKI MUČE

List 227

Luby přećelo a bratře!

Z tutym sćělu Či žadany Smolerjowy list.¹

K twojemu 25 lětnemu zastojnskemu jubileju² pak Či sćělu
z krótkim, ale swěrnym słowom: Wjele zboža z wukončenjom je-
neho mojich sonettow:

Štož štó je ze so sam a ze swojeho
čěra sej a mjenej pódkow kowa,
To jenož móc je, skutk a myto jeho —³

Ze serbskim strowjenjom

Twój

swěrný z Tobu so wjeselacy

J. Čišinski.

W Kukowje, 30/10. 04

MUKA ČIŠINSKEMU

List 228

Freiberg, 31. 10. 1904

Lubši bratře! Měj mój najwutrobniši džak za wšo, wosebje tež
za Twoje bratrowske přeća k mojim 25 lětam.¹ Přeju sebi horco,
zo by mi bórzy móžno bylo, so na wuměnk podać a z Tobu jenož
za naše Serbowstwo džělać. Dla „Lužicy“ njejsym wjacy cyle pře-
ćiwo, zo by so z 4. čisłom a 6. č. přiłoha wot 4 stron² přidała a so

nadžijam, zo Ty našeho lub. Maecenata dobudžeš, zo něšto za zaplać. sobu přida. Tola prošu, zo Domaškowu rěč³ njeby do „Lužicy“ wzał, hdyž chcu a dyrbjju ja ju tež w Časopisu woćišćeć. A telegramy a připisy pak jeno w serbskim přeložku,⁴ dokelž ja je w originalu do Čas. wozmu. — Wosebje dyrbjja so nětko w 4. 5. a 6. čisle tež Wjelowe metaforiske hrona sobu wozjewić, kotrež do čišćernje podach, a jeli hinak njeje, dyrbi Pěseń wo zwonu hakle do noweho lětnika.⁵ Lěpje, zo mamy wjac materiala. Zběrku Twojich sonettow⁶, kotruž maš přez Šewč.⁷ wróco, mi hnydom pósćel zřadowanu bjez tych 10. Te 10⁸ su hižo čišćane a dam je hišće raz w Serbskich Now. čišćeć dla nuznych wosebitych wotčahow. — Hymnu⁹ na krala Fr. Aug. pósćel bórzy drej Pilkej! Smoleř njeje na njeporjadnym wudawanju Luž. wina!

Z bratrowskim strowj.

Twój E. Muka.

Abonntam Andricki lubiř njeje, kelko maju za abonn. dostać, wón je jim někotre lěta přewjele dawař, tuž so njech spokoja.

ČIŠINSKI MUČE

List 229

Luby bratře!

Džensa mějach zbožo z kralowskej hymnu!¹

Sćeřu Či ju, hač by snadž so měla abo mohla porjedzić abo přeměnić. Stajić chcu ju tež do IV. čisla Lužicy² na přenje městno, dokelž je wěc nětko runje akutna. Pósćel mi ju hnydom zas a tež drej Pilkej!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 31. 10. 04.

Luby bratře!

Tu Či sčelu sonetty; čisla 6. 7. 8. a 9.¹ su so pola Andr. zhubile; móže byc, zo hižo su něhdže čišćane, njewěm pak tež, kotre su, dokelž ani zapisa napismow nimam.

Lubo by mi było jich akutneje wažnosće dla, hdy bych [so] spěšnje za sobu čišćale. Tež mam hišće druhu winu: Ke svojim Abrahaminam w awg. 1906 chcu wudać zběrku: Za čichim; za nju hižo dlěje džělam, chcu tež w zymje energiscy z njej pokročować, dokelž chcu z tutej zběrku něšto d o s p o l n e h o na kóžde wašnje Serbam podać.

Z wotčišćowanjom tutech basni by so nanajpozdžišo w juniju 1905 we Łužicy započec mělo.²

Dučmanowu: Pěseń wo zwonu³ njemóžemy wotstorkować, dokelž dyrbi wosebity wotčišć k Schillerowym 100 lětnym posmjertninam (meja 1905) wuńc. Tuž chcu Pěseń samu w 5. a 6. čisle zaměšćić, p ř i s p o m n j e ň c u k n e j pak w 1. a 2. čisle 1905.⁴

Wjela dyrbi potajkim wězo wotčaknyć. Jene po druhim! Myslu sebi, zo 4. čo. wuńdže ke kóncej noweho tydženja.⁵

Drej Pilkej sym pósłał.⁶

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje 3. 11. 04.

W otpisk tutech sonettow ž ad y n n i m a m .⁷

Lubši bratře! Džensa dostach kompoziciju Twojeje kralowskeje hymny¹, je jara dobra. Ja chcu wosebity wotčah J. M. kralej Fr. Aug.² pósłać. K tomu pak trjebam metriski němski přeložk³. Prošu, zo by jón Ty mi bórzy sčinił a pósłał, dokelž to sam najlěpje dokonješ. Jeli pak njechaš, pósćel Twój original někomu (snano staremu Wjeli)⁴, kiž by přeložil. Mam jara nuzno. Z bratrowskim strowjenjom

Twój

E. Muka.

Freiberg, 9. 11. 04.

Freiberg, 13./11. 04.

Mój luby bratře! Što džělaš, a kak daloko sy z nowym čisłom Łužicy?¹ Hdy mi němski přeložk Twojeje kralowskeje hymny pó-sćeleş?² Potom prošu, džěłaj při skladnosći a dobrej mysli prawje rjanu wobšěrnú elegiju k česći a počesćowanju pryncesny Mathildy³, wona sebi to z našeje strony zasłuži, ta wboha wot Drj. Němcow tak přesćěhana. Wona je z lubosću k nam serbski nawukła a serbski rěči. A hišće próstwu, dokelž hinak njemóžu: Te zwotpisane listy Smolerjowe⁴ do přichodneho zešiwka Časopisa njedosahaju, ale je nuzne, zo wšě Smolerjowe listy, kotrež Tebi pošlach, z dohom wozjewimy: 1) jeho 2 listaj Lud. G a j e j⁵. — 2) jeho 8 listow a listkow J e z b e r j e⁶. Jeli so wjele we nich porjedžeć njetrjebało, njetrjebaš je přepisać, ale jeno hubjene z wołojnikom do nich porjedzić. Te, kiž su z ruskimi pismikami pisane, wostaj, kajkež su, a podaj pod smuhu jeno krótki wučah z nich. To mi w běhu tut. tydž. pósćel. Z najwutrobnějším strowjenjom Twój serb. bratr

Muka

Luby bratře!

Tu maš němski přeložk; Radyserb¹ je swoju wěc derje a promtnje wobstarał.

Hdyž smy we Łužicy wopisanje wšěch swjatočnosćow Mačičnych zaměsćeli, tež na kóždy pad D o m a š k o w a r ě č² do njeje slůša. Tuž hinak njepóndže, budžemy dyrbjec Dučmanowu Pěseń wo zwonu do přenjeho čisła noweho lětnika wotstorčić³. Do V. a VI. čisła podaj do kóždeho 8 mojich sonettow⁴. Jara bych sebi přał, zo bych wšitke rukopisy přez moju ruku šle, hewak je ćežka wěc, nad materialom kóždeho čisła wužitnje a spěšnje disponować a jón rjadować.

Z tutym čisłom⁵ so jara dundaju, rukopisy su hižo přez tři nje-džełe w čišćerňi.

Wopisanje serbskeje deputacije⁶ prawje spěšnje zhotow! Zo Andr.⁷
Posoł wjacy njerediguje, je z kóždeje rjadki widзец. Škoda!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 13. 11. 04.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 234

Freiberg, 14. 11. 04

Lubši bratře!

Měj džak za wobstarany mi přeložk Twojeje kralowskeje hymny¹,
nětko móžu přenje rukopisy za nowy zešiwk Časopisa do Budyšina
pósłać, ale prošu Tebje naležnje, wobstaraj mi hišće te dalše Smo-
lerjowe listy² do tutoho zešiwka, wo kotrež Tebje džensa rano z do-
pisnicu prošach.

A dale! Prawje maš, zo bychu wšitke rukopisy Łužicy přez Twoju
ruku šle a zo by Ty tak mohł disponować. Budzech Či hižo tež
wšitke pósłał, ale ja sym hišće wot Andrickeho tak zatrašeny a nje-
dowěrliwy, zo so hišće na tuto stejnišćo njemóžach namakać. Tón
je mi wulki džěl rukopisow, kotrež ja za Łužicy připósłane dostach
a jemu pósłach, zo by je wotčíšćal, zamjetał a njewotčíšćal a tak
wulke mjerzanja a tež wušparanja z autorami načinił. Ja jenož
chcu ze svojich zapiskow tele rukopisy jemu pósłane a wot njeho
njewozjewjene mjenować, zo by Ty snano pola Andr. za nimi slědźić
a je hišće post festum wózjewić mohł:

- 1) Hromadka spěwow Radyserba Wjele.
- 2) Kuhačowe pojednanje: Z wotkel je Beethoven swoje hłosy
čerpał?
- 3) Francew: Listy Smolerja, Hórnik a Jordana (te bychu so
nětko tež sobu do Časopisa hodźale)³
- 4) Greško: Radohost.⁴
- 5) Handrik: Bajki a starožitnosće ze Slepeho, 22 čisłow (někotre,
snano 5 je A. wotčíšćal).⁵
- 6) Wjetši dźiwadlowy kruch, kotryž je farań Křižan⁶ Seitendorfski
z českeho wobdželał.

7) Dźiwadłowy kruch wot Pražskich studentow wobdźělany.⁷

8) Dźiwadłowy kruch wot Wingera wobdźělany⁸ a druhe mjeńše wěcy.

T e b i chcu ja nětko zaso wšě rukopisy slać, dokelž ja Tebi do-
wěrju, zo sy porjadny, a wočakuju, zo wšitke swěru khowaš —
tež te, kotrež njeby snano hnydom wočišćeć móhl abo chcył. Jenož
wopaćnosće maju so we nich porjedźeć, nic pak cyle předželać, kaž
je to A. činił, jeli je zcyła hdy žadyn druhi hač swoje nastawki
wozjewił. Tuž Tebi pódla džensa tele nastawki do rukow kładu a
sćelu, kotrež sym sebi tež zapisał, a přispominam k nim hnydom,
štož je trjeba:

1) Zběrka Twojich sonettow Wysk a stysk⁹. Te maju so za sobu
wotčišćować, zo bychy snano w léce 1905 dočišćane byle. Wot nich
ma so z wosebitych wotčišćow nowa zběrka č. 10 tworić,
kotruž ja z mojim nakładom wudam. To wšo sym ja Andr. rozesta-
jał, a wón tola njeje žane wosebite wotčahi činić dał. Tuž ma so
cyla zběrka hišće z nowa w našich časopisach wotčišćować a to
te, kiž hižo we Łužicy¹⁰ wotčišćane su, nětko w Serbskich No-
winach, Kath. Póse a Hospodarju a te brachowace 3 snano w Kath.
Póse¹¹ namakaš. Sym to hižo wšo na Michała Markej Smolerjej
prajił, ale budže nuzno, zo Ty tohodla raz do Budyšina dojedžeš
skerje lěpje a z redaktorami Žurom¹² a Markom¹³ to wujednaš
a potom tež hišće stajerjomaj Kummerej¹⁴ a Heinje¹⁵ prikazaš;
z cyła sebi žadaj jeju adressy (domjace), zo by tež jim pisać móhl,
hdyž so raz Marko Sm. dli abo hdyž je što zabył a zapołožil, štož
so husto stawa. Nětko so zaso z „Łužicu“ dli. Ja hišće žaneje kor-
rektury 4. čisła (7 & 8) wohladał njejsym. A to sebi ja wěsće žadam
a wuměnjam, hdyž ja Tebi tež wšě rukopisy přepodawam a pře-
podam, zo by mi tola korekturu porjadnje slał, dokelž sym ja sobu
redaktor a mam zamołwić. Nakład teje zběrki ma być 500; format
kaž dotal, papjera a wuwjedženje kaž dotal. Tuž disponiruj a daj
wot započatka wotčišćować we Łužicy, štož tam hišće njebě, a w S.
Now. a Kath. Póse a Hospodarju, štož we Łužicy hižo bě. A praj
Markej, zo ja jeho naležnje wo to prošu, zo by tež we „Nowinach“
te sonetty wozjewił. Hdyž njebudže posłuchać, potom šćuwaj mje
na njeho!

2) N a s t a w k i (4) „što mi wowka powědała“ seminaristy Franca
Krala¹⁶.

3) S e r b s k e b r a š ć e n j e¹⁷. Kruch wot sobustawow Čorno-
boha w Drježdžanach. Zo bych jich horliwosć a džělawosć powyšił,
sym jim slubił, zo chcu tutón kruch we „Łužicy“ dać wozjewić a

wosebite wotcahi wot njeho dać zhotowić na moje khóšty. Wězo ma so kruch přepisać a tu a druhdze kusk porjedzić, hewak pak so cyle derje za naše serbske dźiwadła hodži. Tuž prošu Tebje, přidaj jemu porjedženki a přistawki hnydom do jich texta z wolojnikom a daj potom za čiśc cyły kruch wotpisać pak wučerjej Hajnje¹⁸ pak nowemu 2. kapłanej¹⁹, kiž do Khrósćic přińdže, ale bórzy.

4) W j e l a : Metaforiske hrónčka a sady serbskeje ludoweje řeče.²⁰ Tutón rukopis sym ja hižo do Smolerjec čiśćeńje stajerjej Heinje 23/10 04 přepodał. Druhi džěl tutech metaforow budže w Časopisu 1905 I²¹ čiśćany. Wot wšeho maju so wosebite wotčiśće činić na moje khóšty, kaž sym ja to hižo w Smolerjec čiśćeńni ze stajerjemi wučinil. Tuž ja nětko jenož Tebje naležnje a kruće prošu, zo Ty tu njeby moju disposiciju powalił, ale tute metaf. hrónčka cyle wěsće dał čiśćeć w 4. a 5. čisle Łužicy t u t o h o l ě t a ²².

B. Dale mój dyrbimój nětko „Serbsku dźiwadłowu zběrku“ dale wudawać we mojim nakładze pod titulom:

Serbska dźiwadłowa zběrka
Wudawataj dr. Ernst Muka a Jakub Bart-Ćišinski.
Budyšin 1904

Čisło 12

Jědžk a lěnjoch.²³

čo. 13

Serbske brašćenje.²⁴

Nakład 500. Sym to hižo před 3. njedzelemi Smolerjecom přikazał, ale prošu Tebje, zo by Ty tež to nětko kruće w Budyšinje wučinil, hdyž tam pojedžeš.

C. Wopisanje serbskeje deputacije²⁵ dostanješ, tak khětře hač ja wot far. Jakuba jeho řeč dostanu; prjedy ja derje pisać njemóžu.

D. K Twojim Abrahaminam budu Tebi wjesele a radosć zaradzić a wobstarać; to so na mnje spuścej; jenož budž tež prawje pěkný, mój lubuško!

E. Běžne rubriki a rozprawy: Naležnosće towarstwow, Serbski rozhlad njech Tebi wučer Hajna²⁶ piše a rukopis stajnje w prawym času Tebi sće. W u č i ň to z nim a pisaj jemu tohodla!

F. Rubriki: Druzy wo Serbach a Słowjanske nowinki budžeš z džěla Ty pisać dyrbjeć, ale za pomocnika wzmi sebi tach. předarja Šewčika²⁷. Wón je mi hižo w Kissingach slubił, zo chce wón tutej dvě rubricy na so l w z a ć. Tuž to tež z nim wučin, hdyž do

Budyšina dojdžeš. A.²⁸ tola ženje ničo w prawym Tebi pósłać njebudže, ale štož Tebi raz póscele, to wozmješ. Snano by najlěpje było, hdyž by Ty k njemu dojeł a sebi z jeho sepjow te Łužicyne rukopisy²⁹ wupytał.

Hišće raz: Wjelowe metaforiske hrona nje móža čakać dla mojeje dispozicije z Časopisom, ale tu njech druge wěcy kaž Dučmanowy zwón³⁰ čakaju.

A skónčnje: Pódla sćelu Tebi p r i p i s za Budyski postowy hamt, zo bychy nětko wšitke posyłki za Łužicu Tebi do Pančic slali a nic wjacjy Sommerej³¹ a Andrickemu, tež to dyrbiš Ty na Budyskim pósce ertnje z nimi wujednać.

Na, to maš dosć. Měj so rjenje a budź dobry Twojemu bratrej Mucy kaž je Tebi dobry a Tebje nanajwutrobnišo strowi w bratrowskej lubosći

Twój

Ernst Muka.

Freiberg, 14./11. 04.

Z wulkim khwatkom!

CISINSKI MUCE

List 235

Luby bratře!

Tu Ći sćelu 2 wuporjedženaj listaj Sm. ke Gaju¹ a wučahi z wósom listow Sm. k Jezborje² a nadržějam so, zo budžeš nětko tola spokojeny, přetož w poslednimaj měsacomaj Sy mje žadlawje přahał. Wjeselu so, zo Sy ze mnu jeneje mysle, zo maju rukopisy hić přez jenu ruku. Korrektury budu Tebi, so wě, slać, ale najprjedy dyrbjuje měć; Smoleř je a wostanje dundak. Přeze 4 nje-džele ma rukopisy a čisło přeco hišće hotowe njeje.

Za V. čo. ma tež hižo dosć čišćeć, ale nječišći. Z Hajnu³ a ze Šewčikom⁴ sym hižo dawno jednał a pomoc sebi wujednał.

Wutoru pojedu do Budyšina a tam wšo dališe wobstaram.

Hajna mi piše a so praša, kelko abonnamenta ma so žadać za lětnik 1904, wón namjetuje 2 hr. Što Ty měniš? Wotmołw mi na to bórzy, přetož dyrbimy w tym nastupanju něšto wozjewić. Dale Hajna skorži, zo je jara wjele pjenjez zastatych, na př. na lěto 1903

hišće 110 plaćili njejsu. Kaž hižo pisach, sym Dučmanowu wěc⁵ na nowy lětnik wotstorčił. Na Andr. chcu Šewčika do Hajnic pósłać⁶, ale boju so, zo budže wšo podarmo. Na Mathildu⁷ chcu hladać, zo něšto wupjeku, ale potom njech ma z tajkimi skladnostnymi wěcami kónca; chcu tola tež zaso započecć pěsnić, k čomuž mje Musa hnuje, dolhe tydženje hižo so nošu w myslach z někotrymi balladami⁸, ale nimam džě žanoho měra, kšeft a samón kšeft!

Kak dha to stoji z mojim nastawkom: Die nationale Bewegung der lausitzer Serben; cyle lěto hižo je so minyło?⁹

Zo chcu ja z Tobu we wšitkim džělać a pomhać džělać za Serbow, to tola dawno wěš, a w tym maš najlěpši dopokaz mojeje lubosće.

K lětu su w našim wólbny wokrjesu nowowólby za sejm. Kokla¹⁰, namolwjany wot Mehnerta, budže z nowa kandidować; smy hižo wo tym rěčeli, zo by so wšitko z časom přihotowało; bjez škaranja a přećiwnjenja njepóndže tež tón króc.

Měj so rjenje a budź strowy!

Z bratrowskim strowjenjom

Twój

swěrnny a džakownny

J. Čišinski.

W Kukowje,

17. 11. 04.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 236

Freiberg, 20. XI. 04.

Lubši mój bratře!

Měj nanajprjedy wutrobny džak za wobstaranje Smolerjowych listow¹ za Časopis.

Twojej nastawkaj do Pětrohroda pósłanej staj wobaj čišćanej: přěni němski (škoda!) a druhi ruski. Přěni we „Wěstniku po slawjanowěděnjju“², kotryž pak ma wuńc při přěnim zjězdze slowjan-skich filologow w Pětrohrodze. Zjězd měješe być lětsa w awguscě, je pak dla teje žadlawej wójny wotstorčeny hač do [časa] po skónčěnjju wójny. Tuž ma so pola toho bohužel na honorar a jeho pře-

podaće zjawnosći tak doľho čakać. Druhi nastawk „Die nationale Bewegung“³ je ruski w Izvěstijach w augusće tuhoľo ľeta čišćany, sym w oktobru tuhoľo ľeta wot redaktora Korebljewa⁴ honorar za Tebje a někotre eksemplary zešiwka žadaľ, dotal pak hišće njedostaľ, ale nadźijam so, zo hišće ľětsa dostanu; potom Tebi wšo hnydom pósćelu. Woni — wbozy Rusojo — wšak su wšitcy hľowu zhubili — dla Japončikow!

Hdyž budža k ľětu zaso wólby, budže nuzno, zo so naše serbské wólbně towarstwo skerje ľěpje krućišo a ľěpje zarjadowuje. Našej pósłancaj a potom kandidataj njemožetaj derje w předsydstwje towarstwa być, to jimaj jenož škodži. Skutkuj za ľěpše zarjadowanje. Ja sym za to, zo by so Šewčik⁵ za předsydu, dr. Hermann⁶ za město- předsydu a překupc Bart⁷ z Brězynki za 1. sekretarja a jedyn burski z Wašeje strony za 2. sekretarja wuzwoliľ, potom dowěrnicy w kóždej wosadze abo wsy. Z tajkim towarstwom potom dyr bja němske strony jednać. Marko Smoleř jako redaktor njech někajke pódlanske zastojnstwo dostanje.

Nětko pak najwažniše! Derje, zo chceš wutoru do Budyšina dojeć a wšo ertnje wujednać, ale raznje a kruće. Tuž dowol hišće tu jako dodawk k mojemu poslednjemu listej, tele přispomnjeňki a žadanki.

Na ľěto 1903 hišće jich 110 plaćilo njeje! Tući maja so pominać! To sym tež hižo kn. Hájnje⁸) pisaľ, ale přikaž jemu tež Ty a roze- stajej jemu pódlu, kajke chceš te běžne rubriki wot njeho měć.

Zo by so na ľěto 1904 jenož 2 hriwnje žadaľo město 3 hr., za to ja njejsym, to jenož wulke wušparanja čini a wosebje z tymi, kotřiž su hižo 3 hriwny zaplaćili. Jenož hdyž so što pola Tebje abo Hajny wobćežuje, zo je za 3 hr. přemaľo dostaľ, potom njech Hajna jemu 1 hr. spušći, ale jeho na to keďžbneho sćini, zo su abonnenći w někotrych přjedawšich ľětnikach wjacy dostali, hač smy jim wino- waći byli podawać. Ale myslu, zo nimale nihto reklamować nje- budže. Wot tych pak, kotrychž budže Hajna wo zaplaćenje wjacy ľětnikow pominać, wot tych wón na ľěto 1904 njech jenož 2 hriwnje (abo 1 hr. 50 np) žada, dokelž změja ći tak hižo wjacy na raz plaćić. Napiš jemu pódlu toho, zo by sebi pominace listy hnydom hekto- grafowaľ a jich tekst snano najprjedy w koncepcě Tebi předpoľožil. Wozjewiľ ja w nastupanju ľětnika 1904 ničo wjacy njebych.

Nětko pak najwažniše: 10. zběrka Twojich basni: (2. kniha so- nettow) ma so pryncesnje Mathildze k jeje narodninam poswjećić a 19. měrca 1905 přepodać; k tomu ma tuta kniha 1. februara 1905 w čišću hotowa być a wěnowacy spěw staji so potom we wosebitych wotčišćach do přědka zady zawoda, kotryž chcu ja napisać. Cyľu

zběrku pak hotowu měc móžemy jenož tak, hdyž so te sonetty nic jenož po 8 a 8 we Łužicy č. 4. 5. 6. a 1. 1905 wočišćuja, ale tež w kóždym čisle „Serbskich Nowin“ a „Katholskeho Pósla“ a „Pomhaj Boha“ a Hospodarja po 2 abo 1 soneće. Tuž to zřaduj, što ma so w kóždej tych nowin wotčišćeć a potom je rozdžěl hnydom a kruće w mojím mjenje žadaj, zo bychu je woni wotčišćowali a potom wosebite wotčišće so činile 500 eks. na moje khosty w mojím nakładze. To je moje krute žadanje a praj jenož kn. Markej Smolerjej, Žurej⁹ a Nowakej¹⁰ a Fiedlerjej¹¹ (jeli chceš z tym jednać), zo je to moje „ceterum censeo“, zo ja hewak pola kn. Smolerja ničo wjacy njedam čišćeć a so za zaplaćenje pola njeho čišćanych wěcow starać wjacy njebudu. A při tym je to česć za tamne nowiny, hdyž móža Twoje krasne sonetty wočišćeć. Tuž w małym rózku, februariju, 1905 ma zběrka być hotowa!

Korrekturu wosebitych wočišćow chcu ja na kóždy pad čitać. Hižo 1. febr. ma wozjewjowanje sonettow w nowinach dokónčene być, dokelž Smoleř měsac trjeba, zo by čerwjene wobłuki wokoło stron wosebitych wotčahow dał zestajeć. Wěnowacy spěw ma so najprjedy za zběrku čišćeć a stojo wostać a po audiency do Łužicy a Serbskich Nowin stajić.¹²

Hdyž tak činimy, potom změješ Ty tež čas za basnjenje a wozjewjowanje Twojeje 11. zběrki „Za čichim“ k Twojim abrahaminam¹³, ke kotrymž budu so ja bratrowscy za Tebje prócować a postarać. Tuž pak Ty nětko ze wšeje mocy na to hoń, zo so 10. zběrka hač do 1. febr., kaž Či rozestajach, dočišći.

Skónčnje štož ludowe wudaće „Łužicy“ na hubjenej papjerje nastupa (za 2 hr.), kotrež so nětk w 300 eks. čišći, ale drje wot nikoho njeplaći, to přiřaž hnydom w Budyšinje, zo so žane wjacy čišćeli njebychu, dyžli jeno 10 eksemplarow, kotrež so njech Hajnje sobu pósćelu. Nakład Łužicy pak drje ma być 600 eks. To hišće z Hajnu wuradž. 100 eks. jeno ma wot kóždeho čisła wyše wostać a so na skłád položiť, wjacy nic: po tym njech so nakład postaji!

Z najnutrnišimi strowjenjami Tebje strowi

bratr

bratr E. Muka.

Wujednaj wšo nic jeno z redaktorami, ale wosebje tež z čišćerjemi a stajerjemi Hajnu¹⁴ a Kummerom¹⁵ w Smolerjec čišćerňi. Rozprawu wo kral. deputaciji a audiency¹⁶ za 5. čisło pósćelu Tebi hač do kónca novembra.

Luby bratře!

Wčera běch w Budyšinje a nadžějam so, zo sym wšo pěknje wobstarał a zarjadował. Smolerjegy su hač dotal wjele džěla měli z protykami; nětko pak budže so Łužica za sobu stajeć a čišćeć, tak zo ma 6. č. srjedź decembra hotowe być.

Sonetty¹ su tak rozdžělene, zo přenich 8 wuńdže w Nowinach, scěhowacych 8 w Pósle, zbytknych 17 we přilozy 6. čisla Łužicy, to je I džěl: Wysk — Druheho džěla: Stysk wuńdu w 5. a 6. čisle Łužicy 1904 a w 1. čisle 1905; budža nadžijomnje k 1. febr. wšě dočišćane²; dwaj sonettaj, kotrejž mějach za zhubjenej, w čišćeřni namakach.

Zo ma so kniha pēsni princessy Mathildže³ přepodać, mje wjeseli a sym za to, ale budža wótčinske sonetty k tomu přiměrjene, hdyž so sem tam w nich na Němcow ripa, kaž to po cylej intenciji wšak hinak być njemóže. Kaž widžiš!

Klišejej (Twój a Andrickeho)⁴ běštej mjez tym dóšlej. Černý⁵ z 1. decembrom z museja wustupi, wjeseli so, zo změje potom wjacy khwile a mjenje mjerzanja.

Zo je Ułaszyn⁶ w Lipsku, drje sy zhonił.

Do Serbsk. Hospodarja a do Pomhaj Bóh žanych sonettow dał njejsym, dokelž džě jeno měsačnje wukhadžatej; tež staj mi Nowak⁷ a Fiedler⁸ džiwnaj patronaj.

Kaž w Budyšinje zasłyšach, chce Andr.⁹ nowy zabawny časopis za lud založić — Vederemo; je, kaž so zda, jara zly. Parczewskeho nastawk¹⁰ sym [dyrbjał] w Budyšinje na tachantstwje wostajić, zo bych jón přeložili, Šewčik¹¹ doma njeběše; Zoba¹², kotrehož běch sebi připrosl, přišoł njeběše.

Z Posołom je zle, Žur¹³ ma z faru dosć činić, nowy kaplan Šolta¹⁴ pak nima šika a dara, Šewčik a Nowak¹⁵ (direktor) nochcetaj pomhać, staj hněwnaj, čohodla je so tajki kaplan powołał; sama njeluboznosć.

Hajnu budu we Twojej mysli instruować¹⁶, wón je přistojny, porjadny a swěrný čłowjek.

Sym so ze wšej mocu do džěla dał, za zběrku: Za čichim basnić; z njeje potom w měrcu¹⁷ započnjemy we Łužicy wotčišćować, najprjedy pak ju Tebi pósćelu, zo by ju dobroćiwje přehladał.

Młody duchowny Wjeńka¹⁸ Bohu žel dyrbi w Drježdžanach wostać při progymnasiju, je dobry Serb a ma tež šik do pisanja.

Prof. Tajrych — Tábor¹⁹ je mi pósłal historisku hru: G e r o w o t A. Jiráska, je dušna, často je jara podobna na moju hru: Na Hrodzišću.

Ze serbskim bratrowskim strowjenjom

Twój swěrnny

J. Čišinski.

W Kukowje,

25. 11. 04.

ČIŠINSKI MUCE

List 238

Luby bratře!

Džensa mi Šewčik¹ pósła přeložene připisy a telegramy k 26. septbr. a piše, zo ruske telegramy maš Ty. Prošu, pósćel mi bórzy tesame w přeložku; trjebam do noweho (5.) čisla².

Wšudžom wšitcy skorža na čezke džělo w zastojnstwje, tež Šewčik.

Ze serbskim bratr. strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 27. 11. 04.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 239

Freiberg, 5. 12. 04.

Lubši bratře!

Tu maš předewšěm žadane ruske připisy a telegrammy w originale¹; njemóžach je Tebi za Lužicu wotpisać, dokelž sym hižo přez tydžeň khory na bronchialny katarrh a drjenje w stawach, tak zo njemóžu džělać; polěpšuje so jara pomalku. Po zwužiwanju prošu pósćel tute listy a telegrammy zaso Šewčikěj² domoj do Budyšina; wón sebi je žada do archiwa „Serbskeho Doma“. Tuž wotedaj je jemu cyle wěsće!

Pódla wurězk z němskich nowin, zo by na jeho zakładze něšto do „Lužicy“ napisał wo zdžerženju serbskeje drasty a serbskich drastnych swjedženjach a wužiwanju serbskeje drasty na serbskich swjedženjach³.

Hodowne a nowolětne dary budže lětsa zarjadnik notar Cyž sam zběrać. Sym jemu „Wutrobnu próstwu Serbam!“ napisał a staj ju Ty tež do 6. čisła a snano tež hižo do 5. čisła „Lužicy“⁴.

Dale Tebi tu na dopisnicy sćelu „drobnostku wot Jordana“⁵ za „Lužicy“.

Tu hru „brašćenje“⁶ Drježdžanskeho „Čornoboha“ tola prawje bórzy daj wuporjedžanu we „Lužicy“ wotćišćeć, woni z džěćacej žadosću sebi to přeja a so na to wjesela. To budže za nich wulki powab.

Potom Tebi tu připoložich kruch lista našeho přecela kn. prof. dra. Savića⁷ z Noweho Sadu⁸: wón žada wote mnje nastawk wo nětčišej serbskej literaturje; ale ja nimam móžnosće jón spisać, tuž pisach jemu, zo sym jón ja T e b i přepodał. Tak Ty něšto zasłužiš a z nim a druhimi južnymi Serbami do počahow stupiš, a to budže za Tebje kaž za Serbowstwo z wužitkom. Tuž jemu při skladnosći zdžěl, zo džělo na so wozmjěš⁹, a daj jemu tež „Lužicu“ slać. To móžeš jim husćišo něšto napisać, woni d e r j e plaća.

Přikazaj tola Smolerjej abo lěpje jeho stajerjam „Lužicy“, zo bychu stajnje, hdyž je čisło „Lužicy“ wušło, jo w „Serbskich Nowinach“ pod rubriku „Ze Serbow“ wozjewili a wobsah čisła sobu woćišćeli. Tak je w prjedawšich lětach było, a to je nam abonentow dobywało. Na to mje jedyn abonent kedžbneho sćini.

Što Ty wo kn. Ułaszynu¹⁰ w Lipsku pišeš, je mi njejasne, nje-rozumju; napiš mi to při skladnosći jasnišo.

Hajna¹¹ je tež mi wobšěrny list pisal, a sym z nim jara spokojom kaž Ty.

Na Twoju nowu zběrku „Za ćichim“¹² so do přědka wjeselu a budu ju rad přehladować.

Młodeho Wjeńku¹³ dyrbiš za Lužicu a serbske pismowstwo zahorić!

Delni Lužičenjo su nowy cyrkwinski časopis wudawać započeli, připožam Tebi tu přenje čisło a prošu Tebje, zo by jich za to we Lužicy prawje pokhwalił.¹⁴

Wo nastawku dra. Ułaszyna w „Kraju“ daj rozprawku do „Lužicy“ pod: „Druzy wo Serbach“.¹⁵

Tu pódla Tebi tež autentisku rozprawu wo našej deputaciji pola krala Friedricha Augusta sćelu.¹⁶ —

Zda so mi, zo maš tak materiala dosć a zo njeby trjeba było Domaškowu swjedžeńsku rěč do „Lužicy“ stajić, hdyž je hižo w Serb. Now. a Bramb. Casn. była a po prawom hišće do Časopisa słuša. Tuž mi ju skerje lěpje pósćel. Chceš-li pak ju přećiwo mojim přecám tola do „Lužicy“ stajić, na potom ju ja do Časopisa nje-wozmu. Tuž rozsudź so a piš mi bórzy.¹⁷ — Tež ja njejsym za to, zo by Ty k 6. čislu 1904 přílohu¹⁸ wudał, hdyž ma tole čislo tola hižo titul a wobsah jako přílohu dostać. To by při rozeslanju hišće raz tak wjele porta wučiniło. Tuž hladaj, zo by hinak zdisponował.

Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój

E. Muka.

Běch poslednje tydženje khětro khorowaty, tuž je so tuta posylka tak zapozdžilo, z ruskimi telegr.¹⁹ móžeš činić, kaž chceš.

ČIŠINSKI MUCE

List 240

Luby bratře!

Ze žadosću čakam na wotmolwjenje a pósłanje, abo nochceš, zo bych so ruske telegr.¹ wozjewile?

L. Kuba² je so do Wina přecáhnył.

Posledni čas sym z mocu na balladach³ džěłał, nětko mam sestiny⁴ pod ruku.

Ułaszyn je w Peterburgskim „Kraju“⁵ pěkne wopisanje Mačićnych swjatočnosćow podał.

Hewak ničo noweho —

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 8. 12. 04.

Lubši bratře!

Po Twojim přeću Domaškowu řeč' we Lužicy njewozjewju, pó-
sćelu Či ju skladnostnje.

Smolerjegy su njekrasnje pomali, to móže čłowjek řečeć a pisać,
to wšo ničo njepomha.

Skónčić dyrbi so na kóždy pad wjeselohra: Jědžk a lěnjoch²,
Wjelowe metafory³, moje sonetty⁴ po postajenju. Tuž
so lohcy hodži, zo, hdyž sebi přiłohi k 6. čislu njepřeješ, budže
Twój wobšěrny nastawk: Serbja před kralom⁵ čakać dyrbjeć
do I. čisla 1905. Serbske brašćenje⁶ sym zwuporjedzał a chcu po
jutrach wozjewić; přenje čisla noweho lětnika žadaju sebi wažny
material; tež dyrbi so hišće přepisać, to pak nchtó rad nječini;
dam pak wobstarać. Wo serbskej nětčišej literaturje chcu pojednanje
napisać a prof. Savićej do Noweho Sada pósłać wokoło jutrow⁷.
Džělam nětko in extenso na swojich nowych pěsnjach⁸, kniha budže
wobšěrna, něhdže 130 stron wobsahowaca; za měsac drje Či ju
k dobroćiwemu přehladanju pósćelu.⁹ W měrcu chcu hižo započec,
tute basnje we Lužicy wozjewjeć¹⁰. Z wěsta so nadžijam, zo budže
so Tebi tuta najnowša zběrka formalnje a textualnje lubić a spodo-
bać; wšelake wěcy su na wyšším skhodženku a budža wšědnemu
ludej mjenje přistupne, to leži w naturje wěcy a plana.

Hdyž sym tule knihu dokónčil, potom dyrbju sebi wotpočinka
popřec; sym džělał džen wote dnja wot ranja hač do nocy.

Po přeću našeho Adolfa dam do 6. čisla nastawčk wo Andrickim
z wobrazom.¹¹

Jara je mi žel, zo sy zaso khorowaty; něšto so mi hižo dawno
we Twojej strowoće njelubi, to je Twoje lohke, wulke, njenormalne
pócenje. Nic?

Hdyž Či wjesole swjate dny přeju, přeju Či přede wšem, zo by
so na nich prawje wustrowił a zhrabał.

Ułaszyn¹² w Lipsku wězo dale studuje, bydli: Colonnaden-
str. 22^{II}.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

swěrnny a džakownny

J. Čišinski.

W Kukowje,

17. 12. 04.

Luby bratře!

Rad bych z Tobu khwilu w hromadže pobył. Bych tohodla štwórtk 29. decbra do Budyšina z póstom přijěl a do „Konja“ wokoło 1/210 hodž. přišol.¹

Napiš mi z krótka, hač budžeš w tym času w Budyšinje a w Konju!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 22. 12. 04.

Luby bratře! Ja štwórtk 29./12. — da-li Bóh — dopołdnja w 11 h. 29 mj. do Budyšina přijědu a budu w „Konju“ přebywač¹. K wobjedu w 1 hodž. sym k Cyžež² přeprošeny, wječor w 7 hodž. budže přeni zabawny wječor w serbskej restauraciji w „Serbskim Domje“. Pjatk wostanu hišće w Budyšinje a sobotu dopołdnja zaso do Freiberga pojědu. Tuž mje jenož 1/212 hodž. štwórtk w Konju wočakuj abo na dwórnišću³. Tež naš luby Jakub Herman¹ chce sobu do Budyšina přijěć. Tuž so bórzy zrěčaj. Na dowidženje! Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój

serbski bratr E. Muka.

W Pirnje, 26. 12. 04.

Luby bratře!

Prijědu jutře štwórtk, 29. dec. ze železnicu a budu na wječor w 1/2 6 hodž. w „Konju“¹. Prošu, zo bychmoj so tam w jedžerňi čakałoj abo zawostaj mi, hdže sy abo budžeš!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 28. 12. 04.

Freiberg, 12. I. 1905

Mój luby bratře!

Z Budyšina sym so 31. 12. domoj wrócił a lédma běch domoj, to skhorjeh na zahorjenje šije a sym hišće džensa khory: šija je so mi dwójcy wujětřila, žoldk je dospoľnje skepsany, zo dny doľho ničo jědl njejsym a zo mi hišće džensa ničo njesłodži, spanje je jara hubjene a slaby sym kaž mucha.

Hajna¹ mi piše, zo je z Markom Smolerjom rěčal a zo tón za čisło Lužicy, 8 stron žada 48 hriwnow a 15 hr za papjeru = 63 hr za čisło, to je tola njehańbićiwje wjele. Pódlu je prajił, zo 1 strona notow w 7/8 čisle sama plaći 24 hr stajec.

Tu dyrbymy na wěste a jasne přińc, a dokelž sym ja khory a khorowaty, wzmi Ty tón króc wujednanje wěcy z Markom do rukow. Tole su moje nahlady:

- 1) Noty ženje žane wjacy podawać njebudžemy.
- 2) Wobrazy podawamy jenož, hdyž klišeje wot Šymačka-Černého² požčene dostanjemy.
- 3) Žane čisło wjacy hač 8 stron.
- 4) Lětnikej 1904 njechamy ž a d y n titul a wobsah dodać, to njeje trjeba, a by tež zaso 32 hr. wudawkow načiniło.
- 5) Lětnik 1905 čisło 1 njech so w 550 eks. nakładuje, dokelž chce kn. Hajna 50 eks. měć k rozeslanju na pokazku, potom kóžde čisło jeno 500 eks.
- 6) Papjeru chcemy my s a m i papjernikej abo překupcej z papjeru direktnje plaćić, nic přez Smolerja; a listno 3 np je přezměru. drohe, 1½ pjenježka by tež dosć bylo, wujednaj to!
- 7) Čišć 48 hr. za čisło je tež předrohi. Hdyž džě za 35 hr. wjacy čišćeć njecha, kaž je w ll. 1882—90 činił, tuńšo hač za 48 hr. pak dyrbjal tola činić; wón tola wot nas njesmě d o b y t k i čahnyć, jeli chce być serbski wótčinc.

A dale něšto runje tak wažne. Cyž³ a Šewčik⁴ chcetaj jutry swoje zastojnstwo zarjadnika a muzejownika zložić, dokelž předsydstwo M. S. w cyłym lěće 1903/04 ani kuska svojeho zastojnstwa hladało njeje, ale je cyłu čěžu dla „Serbskeho doma“ na jeju ramjenjomaj wostajilo a cyłu zamołwitosć a to budže tež w přichodže tak, dokelž kn. biskup⁵ nima khwile so wo Maćicu starać. Wonaj staj mi slubiłoj při Maćicy jenož wostać, hdyž so předsydstwo lěpje zarjaduje. A smy tole wobzamkli:

1) Łusčanski zloži skerje lěpje zastojnstwo 1. předsydy a budže na naš namjet jutry 1905 za čestneho předsydu M. S. wuzwoleny, najwjětša česć při Maćicy; jako tajki móže nas representować a zastupować.

2) Hač do jutrow zastupuje jeho nětko 2. předsyda Křižan⁶ — dokelž kooptacija tu možna njeje.

3) Jutry budža nowowólby a na namjet předsydstwa a wubjerka měli so wuzwolić:

- a) 1. předsyda farań Křižan-Hodzijski
- b) 2. předsyda abo městopředsyda: Skala⁷
- c) pismawjedźer: Jakub Šewčik⁸ (a z dohom pomocnik zarjadnika)
- d) pokladnik: Čec⁹
- e) knihownik: Fiedler¹⁰
- f) knihiskladnik: Kapler¹¹
- g) redaktor Čas. Muka
- h) zarjadnik Cyž¹² (hdžež smě jemu Šewčik pomhać)
- i) muzejownik: nahladny a nazhonity Serb w Budyšinje: wěš Ty koho? Ja myslu na fararja em. Urbana¹³ w Budyšinje (Sommer¹⁴ njecha na žadyn pad).

W u b j e r k : Do wubjerka su dotal husto mloduškow wolili a ludźi, kiž sami su dohlada (Aufsicht: Aufsichtsrat!) potřebni: Handrij¹⁵! Gólč¹⁶, kiž na 11 lět přinoški zaplaćil njeje, Smoler¹⁷, kiž je Maćičny najeněk! Tež tu maju być nowowólby: jako stari njech zawostanu: Kubica¹⁸, Sommer, far. dr. M. Renč¹⁹ a jako nowi so njech wuzwola: naš luby Hermann²⁰, farań Žur²¹ w Budyšinje a Domaška²² w Budestecach.

Rozpominaj tole wšo z našim lúbym Hermannom a číntaj mi namjety. A njeby chcył bratr Hermann to na so wzać, Łusčanskeho k zložanju pohnuć ze slubjenjom, zo budže čestny předsyda.

W bratrowskej lubosći strowi Waju

Twój

khory přećel

E. Muka.

Representantny wubjerk njech stajnje tworitaj předsyda a městopředsyda M. S.: wonaj mataj nadawk deputacije ad hoc zestajeć a so wotměnjejo nawjedować.

Luby bratře!

Twojeho lista¹ sym so stróžil, zo sy zaso khory. Džerž so tola derje a njechodž ze jstwy a do džěla, doniž so njejsy docyła zhra- ba! Bóh dał, zo by so bórzy a dospólnje wustrowił. Tež mi so plaćizna Łužicy přewysoka być zda; pojedu bórzy do Budyšina a chcu tam wěc wujednać. Štož Maćicu nastupa, sym tež ja cyle Two- jeho nahlada a póndu k H.², zo bychmoj sebi wuradziłoj, a potom Či wotmołwju. Cyža³ na žadyn pad pušćić njesměmy, Urban⁴ em. drje by so za musej hodzał, hdyž we sławnym Budyšinje njeje wjele na wubjerk. Džělo za Maticu Srpsku⁵ mi pod rukomaj rosće; sym tu wěc dokładnje a pragmatiscy založil a bych sebi najradši tež něšto wosebitych wotćišćow wobstarać dał, što myslíš?

Z serbskim strowjenjom

Twój bratr

J. Čišinski.

W Kukowje, 14. 1. 05.

Freiberg, 18. I. 05

Lubowany bratřiko! Korrektura čišća je tež kusk wumjeł- stwa a dyrbi so tež skradžu nawuknyć. Wodaj mi khoremu přecelej, hdyž spomnju, zo Tebi při wšěm druhim wumjełstwje tola snadniše hišće trochu njedosaha. Sym khětro wjele čišćérskich zmylkow dotal we Łužicy porjedzeć měł a wosebje w poslednim listnje džensa. Radžu Tebi přecelscy, čitaj prawje pomaluku a čitaj kóždu korrekturu dwójcy. Budžeš to tola skónčnje raz sam činić dyrbjeć, hdyž ja wjacj móc njebudu abo zcyła — njebudu. Sym přeco hišće khětro zmotany a słaby. Sy z našim lubym drohim Hermannom¹ dla Maćicy jednał a z Markom Smol.², kiž zaso prawje dunda? W bratrowskej lubosći

Twój

Muka.

Po prawym pak maju Smolerjegy po rukopisu přenju korrekturu čitać a jich zjawne čišćerske zmylki wotstronić; to kóžda solidna

čišćeŕnja w Němcach a Słowjanach tak čini. Wujednaj to tež z kn. Markom³, hdyž budžeš z nim worać. Sćelu Tebi z dobom hišće raz korekturu sobu, zo by sebi ju wobhladał; jutře Smoleŕ tak khwile nima čišćeć. Njeh jeno potom sobotu 21. čišći!

CIŠINSKI MUČE

List 248

Luby bratře!

Smoj sebi z Herrmannom¹ radžiloj a smoj z Tvojimi myšličkami přezjednaj. Herrmann budže hnydom kn. Skali² pisać, zo by tón tu wěc z biskopom wučinił.

Do wubjerka by so H.³ dał wuzwolić, je-li nikoho druheho nimamy. Za musejownika by so f. em. k. Urban⁴ zawěsće hodźal, ale budže tež chcyć?

Štož deputacije nastupa, njeh to 1. a 2. předsyda M. S. mataj w rukomaj.⁵ Tajke deputacije su tola serbske narodne a nimaju z předaŕskej konferencu ničo činić, njejsu žane duchownske konferency; do tutech deputacijow maju so wolić Serbja, kotřiž pak tež woprawdže Serbja su a za Serbow džěłaju. To njeh so na hłownej zhromadźiznje jutry wučini a kruće zarjaduje a postaji. Po tajkim ani ewangelska ani katholska duchownska konferenca so do deputacijow nima tykać; to je jeničcy wěc M. S., kotraž nas Serbow reprezentuje.

Prošu, pósćel mi polne titule tychle knihow:

Wendische Grammatik von P. Jordan,

„ „ von Zejler,

„ „ von Pfuhl

Wendisches Wörterbuch von Pfuhl

trjebam do swojeho nastawka za Nowy Sad⁶.

Herrmann tež praji, zo wjacy hač 35 hr. za čisło njeje plaćil; dale je mi slubił, zo chce swój přinošk za „Lužicu“ dale plaćić; to je rjenje. Kak Ći je, najhórše sy tola přebral? Matica Srpska je jara bohata; čitach we Slov. Přehledže, zo je l. 1902 měla 179 000 krónow dokhodow, haj to so potom čini!

Měj so z Bohom rjenje a wostań strowy!

Ze serbskim strowjenjom

Twój swěrný

J. Čišinski.

W Kukowje, 19. 1. 05.

Lubši bratře! Tu maš hnydom:¹ 1) Gramatik der wendisch-sorbischen Sprache in der Oberlausitz. Im Systeme Dobrowský's abgefasst von J. P. Jordan. Prag in Commission bei Friedrich Ehrlich. 1841. — 2) Kurzgefasste Grammatik der Sorben-Wendischen Sprache nach dem Budissiner Dialekte von Andreas Seiler Cand. Rev. Minist. Budissin bei K. A. F. Weller 1830. — 3. Laut u. Formenlehre der oberlausitzisch-wendischen Sprache. Mit besonderer Rücksicht auf das Altslovenische verfasst von Prof. Dr. C. Pfuhl, Tertius am Vitzthumschen Gymnasium in Dresden, Ritter des Kön. preuss. Kronen-Ordens 4. Klasse. Bautzen. Schmalers & Pech 1867. — 4. Lausitzisch Wendisches Wörterbuch. Verfasst und unter Mitwirkung von Pfarrer Seiler in Lohsa u. Domvicar Hornig in Budissin herausgegeben von Professor Dr. Pfuhl in Dresden. Budissin 1866. Verlag der Maćica Serbska. In Commission bei Schmalers & Pech. Druck von E. M. Monse. — Sym přeco hišće slaby a khory a wosebje je spanje jara hubjene! W bratrowskej lubosći Twój wěrný bratr a přecel

E. Muka.

Freiberg, 19. I. 05.

Twoje krasne pěsnje 11. zběrki² ja pomaluku čitam! Su za mnje khoreho wokřewjenje!

Freiberg, 22. I. 05.

Lubši bratře!

Tak rad kaž bych chcył, je mi tola njemóžno nekrolog dra. Sauerweina¹ za Lužicu napisać; sym přeco hišće slaby kaž mucha a lékař mi zakazuje wšitke džělo. Ale napisać so dyrbi, tuž budź tak dobry a wobroč so na kn. prof. Benedictsena², kiž jeho derje znaješe a kotrehož tež Ty znaješ jako sobustawa Maćicy; njech wón němski spiše a Ty na serbski přeložiš; jeho adresa je: Prof. Dr. Aga Meyer Benedictsens in Charlottenlund b/Kopenhagen, Dänemark. A k tomu sebi daj pósłać wot redakcijow „Kölnische Zeitung“³ a „Weser-

zeitung“⁴ to jich čislo, w kotrymž je wobšěrnější nekrolog Sauerweina. Ja je widzał njejsym, ale čitach w Freib. Anzeiger krótku spomnjenku, zo tam nekrolog stoji; je to w jenym čisle srjedz 20. a 30. decembra 04. — Sauerweinowy wobraz chce naš Adolf Černý⁵ nam wot Šymačka⁶ pósłać, dostanje-li wěstosć wot Tebje, zo Smoleř tónle kaž tež 2 prjedawšej (mój a Andrick.)⁷ klišejeje jemu njewobškodž. hnydom zaso domoj pósće. W bratrowskej lubosći Tebje strowi

Twój E. Muka.

C I Š I N S K I M U C E

List 251

Luby bratře!

Póndželu sym w Budyšinje pobył a z Markom¹ Lužicy dla jednał a wěc k wobeju spokojenju wujednał.

Čislo Lužicy je hač [před] dvěmaj lětomaj plaćilo za stajenje 35 M.; wot dweju lět sem je so mzda stajeřska powyšila wo 15%. Papjera je so wosebiće plaćila. Nětko sym wučinił tak:

Smoleř dóstanje za stajenje a za papjeru kóždeho čisla Lužicy 47 hr. 50 pj. To je po tajkim 16 hr. mjenje, hač je Tebi Hajna pisał, a myslu sebi, zo móžemy tohodla ze 47 hr. 50 pj. cyle spokojom być; w tym su tež wobprijate wuložki za posylnje Lužicy do Rakec. Zo Smoleř při tym ničo njezasłuži, je wěste a wón mi tež wuzna, zo nechce z tym ničo zasłužić.

Do 1. čisla 1905 dyrbyeše so na kóždy pad Dučmanowy Zwón² prijěć, hdyž je so wot oktobra sem wotstorkował. Dučmanowe džělo poběhnje přez 4 čisla; Schillerowe 100 1. posmjertniny pak budža hižo 9. meje, tuž dyrbi so nětko za sobu čišćeć.

W druhim wotčišćanym kruchu Zwona je wjele zmylkow, ale nic z mojej winu; Smoleř je sam korigował, dokelž dyrbyeše 1. čislo khwatnje wuńć.

Zo sebi korigowanje prócu a sčěrpnosć žada, je wěste, haj kruch pedanterije, ale hižo tuto slowo je basnikej wohidne. Nimo toho Smolerjegy tež po korigaturje tola zaso pak stare pak nowe zmylki stajaju. Budu pak po Twojej radže činić a dwójcy přehladować; potom ma tež kóždy s wój nahlad; ja sym w poslednim čo. porjedzil za „z a n d ž e n y lětnik“ „z a š l y lětnik“. Ty sy zaso stajil

„zańdženy“; myslach sebi, zo chcemy z porjedženjom řeče do předka a nic do zady!

Prof. Benedictsen³ wo Sauerweinu⁴ pisać nochce, dokelž dolho wjace w poslednim času njejstaj byloj we zwisku. Wobroću so na młodeho Šwjelu⁵, hdyž je to z cyła wěc Delnjołužičanow. Kölnische Zeitung⁶ ma jeno někotre prózdne rjadki wo Sauerweinu.

Hdyž běch loni⁷ ja wučerjam tak šwarnje strach zahnał, počinaju nětko evang. fararjo wučerjow zastupować a wołaju, zo so wšudže pěknje serbski wučer a džěci „špruchi“ serbski wuknu. To mohł sebi čłowjek włosy z hlowy torhać! Haj wšak, evang. fararjo so wučerjow boja, so boja kóždého zastojnička, hač Serbja při tym škoduja, što wo to, sydaju džě tež w Mać. wubjerku ludžo z wulkej hubu, kotrychž džěci ani serbski njemóža. Na mnje, so rozymi, wučerjo nětko čím bóle swarja a so přisłodžuju. Prošu zdžěl mi skladnostnje sobu, hdy je so J. E. Smoleř narodził (lěto a dzeń) a smjertny dzeń Zejlerjowy.⁸

Měj so z Bohom rjenje!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

swěrný J. Čišinski.

W Kukowje, 2. 2. 05.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 252

Freiberg, 4. II. 05.

Lubši bratře!

Sy 'dha Ty žanu korekturu wosebitych wotćišćow Twojeje 10. zběrki¹ basni wot kn. Marka Smolerja dostał? Ja hišće žanu, ani 1. listno wohladał njejsym. Wón dyrbi tola jara wjele pismikow wyše měć². A budže tak zběrka k 15. měrcěj³ hotowa? — Z tym sym tež ja přezjene, hdyž Smoleř za čisło (listno) Lužicy z papjeru a slanjom 47 hr 50 np žada. — Tež ja sym za „doprědka“ w našim pismowstwje a nic za do zady, ale z rozumom: myslu, zo so pólskej twórbje zašly a přišly ženje w našim ludu zakorjenic njebudžetaj: tež laćonscy maš: praeter i t u s (pass. njelogiscy!) Rěč

njeje stajnje logiska. Hewak pak bych w 1. čisle jenož č i š ć e ř s k e
zmylki porjedzil! Rad bych zhonił, w kajkim jazyku su wučerjo 3.
II. w Bud. jednali¹. Zo džěci někotre „špruchi“ serbski nawuknu,
njeje ženje nihdy dosć. — Smoleř * 3. 3. 1816. — Zejler †
15. oktobra 1872⁵

Z wutrobn. strowj.

Twój E. Muka.

CISINSKI MUCE

List 253

Luby bratře!

Nastawk za Maticu Srpsku¹ sym dopisał — nimale pjeć cyle wuz-
kopisanych listnow: „D. Lit. d. Lausitzer S. in ihrer Entwicklung
mit eingehender Erörterung ihrer gegenwärtigen Stellung.“²

Posmjertny postrow za drom Sauerweinom³ sym sam zestajał
z wužićom přistupneho materiala, wosebje ze „Slov. Přehle-
da“⁴; na druhich njeje žanoho spušćenja.

Znowa Će prošu, zo by dobroćiwje do Pětrohroda napisał, zo by
so wěc z mojim nastawkom: Die nationale Bewegung⁵ do rjada sta-
jila, štož nastupa honorar, čisła Izvěstijow a snadź wróćenje něm-
skeho rukopisa; někajki kónc dyrbi być.

Njedźelu budu w Bukecach rěćeć: „Kak mamy česćić a lubować,
hajić a škitać serbsku rěč a ródnu zemju.“⁶

Nastawk k. prof. Savića⁷ w tych třoch čislach: Brankovo Kolo je
rjany a sympatiski, dam noticu do Łužicy⁸.

Nowej konferency⁹ ja hišće prawje njewěrju.

Andricki budže zaso do Łužicy pisać;¹⁰ materiala je na dlějši čas
dosć. Smolerja honju, zo by wosebite wotćišće sonettow¹¹ zestajo-
wał, tola dóšlo mje hišće ničo njeje.

Budź strowy! Z bratrowskim strowjenjom Twój

J. Čišinski.

W K. 14. 2. 05.

Po klišej Sauerw. sym pisał¹².

Freiberk, 18. II. 05 rano

Lubši bratře! Raduju so na Twojej džělawosći a přeju Tebi wjele zboža k přednoškej w Bukecach¹. Tež ja tej noweje konferency² prawje njewěrju, ale nětko dyrbimy być politiscy a hladać, hač ju do praweje čary njezwjedžemy. Wjeselu so, zo maš za Maticu Srpsku nastawk hotowy³, a přeju wjele zboža! Haj z tymi Pětrohródkimi a ruskimi je luba nuza! Nětko tam hižo wot wjacy měsacow ničo nječišća a ničo wot nich won krydnyć njemóžu! To tež hinak njebudže, hač njebudže tam zaso měr a pokoj. Tak dołho dyrbimoj wočaknyć; jeli pak hinak myslíš, to piš redaktorej Izvěstijow Korabljewej⁴ sam. — Wjeselu so, zo chce Handrij so změrowawši zaso do Łužicy pisać⁵, ale njewěrju tomu tak prawje, doniž skutki njewohladam. Wo to Tebje naležnje prošu, zo by Ty do přichodneho čisla 2. Łužicy po móžnosći wjele wot Wjelowych „Metaforiskich hronow“⁶ přiwwzał a jeli do njeho wšo njeńdže, tež do měrcowskeho, dokelž maju so wosebite wotčišće činić a po nich so hakle hodža wotčišće brać wot 2. džěla⁷ w Časopisu M. S. 1905 I so wozjewjaceho. Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój

E. Muka

Luby bratře!

Je-li hišće Či njeznate, daj sebi tola wot někocho dać č. 2. a č. 6. 1905 „Sächsische Schulzeitung“¹ a napiš mi, kak sudžiš a što myslíš.

W Bukecach² bě so wulkotna syła ludu nahnála; dopokaz, zo lud so žiwje zajimuje za narodne wěcy, ale Bohužel so jemu jara rědko podawaju a to hišće často wopak. Narodna agitacija a narodne rozwučowanje našeho ludu je nuznje trěbne. Što dale k tomu měniš: sym rozmyslował, zo by tola jara spomózna wěc

byla, hdy by so serbska řeč na gymnasiju a na seminarijomaj zawjedla jako obligatny předmjet wuwučowanja??³

K.⁴ tam zaso jara za wučerjow řečeše — *Ridiculum* —

Zběrku: Z wotmachom⁵ chcu nětko po něčim dać čišćeć, epizodu: Před njebjesk. wrótkami⁶ (wótre satyry) pak wuwostajić.

Z bratrowskim strowjenjom Twój bratr

J. Čišinski.

W Kukowje, 2. 3. 05.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 256

[12. III. 1905]

Lubši bratře!

Skónčnje mam khwilku časa Či něšto najnužnišich rjadkow namaznyć! Sym Tebi hižo dawno chcył a měł pisać, ale — ale sym njewólnik swojeho ćežkeho zastojnstwa, k tomu njeje strowosc tak kruta, kaž by měla być a kaž sebi ju přeju. Zastojnstwo wote mnje wjele sebi žada; dokelž sym wustojny, mam w najwyššimaj rjadownjomaj wučić najčežše a najwjětšeho zamolwjenja polne předmjety w I A a I B laćanski a hrecski jazyk a z nich pjećore běžne džěla dawać a korigować a maturitatne pruhowanja k tomu: haj, moja direkcija a ministerstwo mje zwužiwujetaj nanajwyše a wutlócujetaj kaž citronu, ale najwyššeho myta, kotrehož sym sebi dawno zaslužil, mi njedataj; to je stajnje tak bylo přećiwo Serbam. A Němcy, kiž maju wjele mjenje džěla a kiž klacaju tu a tam, čí dostawaju jo a so pódla njesměrnje wupjeraju. Tuž khwalu ja Tebje husto tak zbožowneho we Twojim Tuskulu a bych radši džensa hač jutře za Tobu přišoł, a nětkle začuwam mócnje, zo sym był njemudry, zo njejsym w mlódsich lětach prawje šćedzil pjenješki a na stronu kładl. To běch nětko móhl so do Budyšina sčahnyć a swój nadawk za Serbstwo wukonjeć; ale hdyž chcu jón polnje wukonjeć, dyrbbju měć k tomu trěbne srědky, hewak by moje džělo bylo položčne — a te srědky bchužel hišće nimam — tuž dyrbbju nolens volens hišće něšto lět tu wutrac w njewólnistwje a Tebi bratrowscy zawidžeć Twoju zlotu swobodu, kotruž tak krasnje za naše lube wbohe Serbow-

stwo nałożuješ. K 10. III.¹ ze žedženjom nadžijach sebi něšto rjad-
kow bratrowskich slowow wot Tebje a lubowaneho našeho wótca
Jakuba Herrmanna², ale —. Nětko pak porjadu wšelake druhe
wažne a wažniše wěcy. Dokelž pak Ty drje moje listy khowaš
a tež našemu lubemu wótcej daš čitać, chcu Tebi jenu r a d o s t -
k u³ pódla na papjerku napisać, kotruž šwikni do kachli; ja nje-
chał lubemu wótcej Jakubej radosć do časa skazyć. — Sächsische
Schulzeitung⁴, spomnjenej čisle hišće njemóžach dostać; skhowaj
mi Twój eksemplar hač k jutram, jeli njebych hewak mohł dostać.
Ja Twoje postupowanje mam cyle a polnje za prawe a wužitne. Tež
ja mam za spomožne, haj nuzne, zo by so serbska řeč na gymna-
siju a seminaromaj w Budyšinje jako o b l i g a t n y p ř e d m j e t
za wšěch serbskich wučomcow zawjedł⁵, ale boju so, ćežko budže
nam to za nas wudobyć — ale ma to być a wostać naše žedženje
a ideal našeho bėdženja.

Twoje basnje: 1) Hdyž chceš dać zběrku „Z wotmachom“⁶
w čišću wuńć, by mi to bylo prawje a lubo, ale bohužel ja jeje
nakład njemóžu na so wzać, dokelž mam so hišće za doplaćenje
balladow (6. zběrki)⁷ a „Z juskom wótčinskim“ (9. zběrki)⁸ starać,
a dokelž chcu tež nakład dalších zběrkow (wosebitych wočišćow)
10. (wótčinske sonetty⁹) a 11. Twojeje jubilejskeje zběrki (Za čichim)¹⁰
na swoje ramjenja brać. A tež njebych cheył, zo by so Marko
Sm.¹¹ nětko z wudaćom 10. zběrki dlił, hdyž ma tež 7 (Z wot-
machom) z dobom čišćeć. Ale myslu, tu drje budže wón jara po-
malku čišćeć: 1. listno, kotrež před 2 njedzelemi wohladach, je
stajane w l. 1900¹² a hdy budže poslednje listno dostajane, snano
1911: nó, potom wšako budže zaso rada nakładnika za nju namakać.
Ale ta 10. zběrka — Bohu budž skorženo — měješe po mojej
dispoziciji 1. měrca¹³ być hotowa a měješe so J. Kral. Wys. pryn-
cesnje Mathildze, našej škitowarcy, poswjećić a k jeje narodninam
19. měrca t. l. z deputaciju serbskich družkow přepodać. Tak běch
sebi ja tu wěc wumyslił, a to by bylo krasne, ale kn. Marko
Smoleř je to zaso njemóžne sćinił, kaž hižo njemało druhich wě-
cow. Tuž ja nětko Tebi namjetuju, zo by Ty tutu 10. zběrku po-
swjećil pak kralej Pětrej¹⁴ pak wjerchej Nikiće¹⁵ Čornohór-
skemu, kiž je tež sam basnik, pak južnoserbskej Maćicy pak k. k.
českej Akademiji wědomosći a podobnje 11. zběrku¹⁶ jenej tutech
pak faktiskich pak juristiskich wosobow. To směm drje Tebi pře-
radzić, zo budu ja před swjedženjom Twojich Abrahaminow z před-
sydstwom českeje Akademije¹⁷ jako jeje sobustaw Twoje dla

jednać. Tuž snano by prawišo było, hdy by jej Ty hakle 11. zběrku poswjecil. Ale zo by nětko 10. zběrka tola bórzy a hišće w tutym nalěcu wušła (naklad 500 eks.), prošu Tebje, zo by so sobu raznje wo to starał. Ty sy tola bliže Budyšinej hač ja. Tuž dojedź tam bórzy a daj sebi w čišćerňi pokazać, hač maju hišće te pěsnje zestajane a potom žadaj wot stajerjow a kn. Marka, zo bychy nětko skónčnje te wosebite wotčišće zhotowili a Tebi a tež mi jako nakladnikej korektury jich slali. Přenje listno wočakuju ja hišće wěsće do 22. měrca. A nětko dale k 11. zběrce (Za čichim): Sym ju wot 1. I. hač do džensa z kritiskim wokom přehladował a, štož je mi nadpadło, Tebi po Twojim žadanju naspomnił. Powšitkowny mój wusud: Wona je wubjerna a najwyšše Twoje basniske džělo. Tuž Tebi ju nětko tu pódla wrócu, zo by móhl z wotčišćowanjom započec, ale prjedy dyrbjale na kóždy pad wosebite wotčišće 10. zběrki hotowe byc, zo njeby so tu měšalo. Tež radžu, zo by Ty dał te basnje z džěla we Łužicy z džěla pak tež w „Serbskich Nowinach“ a „Pósle“ wozjewjeć. A to z džěla tež z tuteje přičiny: Ty wěš sam, zo maš Ty kaž ja njepřecelow mjez Serbami, kiž nětko wosebje Łužicy spytuja škodzić, tak zo bychy ju k padu přinjesli. Wo tom je mi wjele zajimawych wěckow naju pomocnik — administrator¹⁸ w dolhim lisće pisał, kotryž Tebi jutry sobu přinjesu, zo by sebi jón přečitał. Tu jenož z krótka: Woni su dospěli, zo su dotal 35 abonentow zwotskakowali, a hroža, zo budže jich hišće wjacj zwotskakać, hdyž: 1) Ty Łužicu tak bohaće z Twojimi basnjemi pjelniš — 2) hdyž my tajki pras wozjewjamy kaž Wjelowe metaforiske hrona (kotrychž wažnosć woni njewidža) a Dučmanowy druhi wotčišć jim dawno hižo znateho kožaneho Schilleroweho zwona. Tuž prošu Tebje, chcemoj hladać, zo bychmoj wot nětko prawje wšelake wěcy we Łužicy podawaloj a zo bychmoj Andrickeho¹⁹ twjerdu hłowu přewinyloj a za naju dobyloj, a chcemoj takle scinić:

1) Z Twojimi pěsnjami w kóždym čisle po móžnosći jenož přenjeju stronu wobsadzić a jeli hinak njeje wot 2. hišće najwyše $\frac{1}{3}$ džěl.²⁰

2) Te přispomnjenja k „Zwonej“ njedaj we „Łužicy“ wozjewić, ale te so njech jenož k wosebitym wotčišćam přidadža a te njech Dučman sam zaplaći abo naš luby Hermann abo ja dyrbjem hladać, što by zaplaćil, ale do Łužicy je na žadyn pad njestaj; runje dostach je wot Smolerja do korektury a widžu tež sam, zo do Łužicy so na žadyn pad njehodža. W tutej korekturje

je tež 12 Twojich sonettow²¹, to je přewjele mjedu a marcipana do jenocho čisła. Nimo toho hišće spomnjenka „Druzy wo Serbach“²², kiž je dobra. Ale do běžnych rubrikow dyrbi wjacy. Pominaj Hajnu a Andrickeho, zo bychu Tebi podawali²³. Dokelž njewěm, hač sy Ty tu korekturu tež dostał, ja ju Tebi pódla sčelu z rukopiskom. Mi pak ju tónkróc njetrjebaš zaso slać, dokelž mam nimo měry wjele džěla.

W lisće Tebi pak sčelu tež dwaj rukopisaj za Łužicu: 1) In piam memoriam Surowini wot Noweho²⁴, štož bych rad hižo w 3. čisle wozjewjene widzał a 2) Buran²⁵, přeložk wot Andrickeho. Z tym so wón zaso namaj přibližuje; tuž by tež derje bylo, hdy by tuto do 3. čisła stajil. Dyrbimoj hladać, zo jeho zaso cyle dobudžemoj. Wón mi pisaše, zo chce tež dróbnostki²⁶ pod běžne rubriki pisać a ja jemu hnydom wotmołwich, zo budža nam lubje witane a zo by dobroćiwje hnydom na Twoju adresu slał. Je-li Tebi hižo što póslał?

A dale, zo bychmój Łužicy wjacy přecelow a woteběrarjow dobyłoj, wučin pola Smolerjec w čišće rni pola Kummera, zo by wón kóždy króc, hdyž je čisło „Łužicy“ wušło, w „Serbskich Nowinach“ přichodneje soboty wobsah pod „Ze Serbow“ wozjewi²⁷, kaž je so to činiło wot 1882—1891 a proš tež redaktora „Pósła“, zo by tež tak činił. A piš Adolfej Černemu, hač njeby to tež we swojim „Slovanskem Přehledze“ [chcył] činić²⁷. Z cyła pak nadběhaj čišće rnju, zo by naju wěcy skerje lěpje čišćała.

Mam hišće to a druhe na wutrobje, ale to druhi króc, mam nuzno; jenož to jene hišće: našeho Hajnu²⁸ hanja a přesčěhaju dla toho, zo je Łužicy swěrnny wostał a administraciju zložil njeje; wopokazuj jemu za to džak a Twoje dowěrjenje, piš jemu husćišo a skazuj jeho k sebi; wón je sprawna, swěrna duša, mój dyrbimój jeho podpjerać a pozběhować.

Nětko pak Božemje!

Nanajnutrniše bratrowske strowjenja Tebi a lubuškej naju Jakubej Herrmannej sčele

Twój

wěrnny swěrnny bratr

E. Muka.

P. S. Wodaj spěšne pismo!

Lubši bratře! Hišće dodawk k wčerawšej posylcy. Sym džensa nastawk Dra Savića¹ wo nas Serbach w Brankowom kole² do cyla přečital a je so mi tak spodobał, zo myslu, zo by derje bylo, hdy by Ty te kruchi, hdžež nas Serbow a naše narodne wašnja khwali, za Łužicu přeložil, snano 1 čišćanu stronu³. Dale myslu, zo dyrbimy Dra Savića hišće někak zwjeselić a woslawić, štož by so najlěpje stało, hdy by Ty sam jedyn jeho małych dźiwadliskich kruchow na serbski přeložil abo přeložiť dał a we „Łužicy“ wozjewi⁴. Sćelu Tebi pódla jeho 2. zběrku, kotruž tele dny wot njeho dostach. By-li pak wón ju tež Tebi hižo był pósłał, potom pósćel mi moju zaso domoj. — Tak my zwjazki z nimi přeco wuzše zwjazamy. Twój E. M.

Freiberg 13. III. 05.

Skoro zaso zapomnich: přihotuj mi tola hač do kónca tohole tydženja Francewowe listy serbsk. wótčincow⁵ za Časopis; porjedej hnydom z wołojnikom!

Luby bratře!

Twoj wčerawši list bu mi wulke wjesele.

Měj hnydom z wotpředka mój najhorcyši džak, zo sy so tak přećelscy prócował za mnje¹ a za kan. H.²! Mój nahlad w tych wěcach znaješ; ale tola dyrbimy so tež za zwonkownymi česćemi a wuznamjenjenjemi prócować našich přećiwnikow a njepřećelow dla w Serbach a w Němcach. Nic jenož naši ale z wulkeho džěla tež druzy inteligentjo su džě tajcy, zo jara na zwonkowny blyšć dźiwaju a zo maju tohodla tež wjacý respekta před dekorirowanym a wuznamjenjenym mužom. — Usus tyranus —

Dale so Či jara džakuju za napinace a wostudle džělo, kotrež sy ze přehladowanjom mojeho manuskripta měl; přispomnjenja po móžnosći wužiju; wo tym Tebi pozdžišo hišće nadrobnišo roz-

pišu; doniž sym nětko zaso w Serbach, sym ze rta ludoweho zaso wjele noweho nawuknył, wosebje w fraseologiji. Wótčinske sonetty³ su nětko dozestajane, za krótki čas přenje wotčišće přińdu.

Škoda, zo kniha njebě we prawym času hotowa, přepodaće wot družkow pr. Mathildze⁴ by był lubozny wobraz a wužitna wěc. Tola to hodžiše so hišće stać z pozdžišej zběrku. Sym mjenujcy ze swojej fantasiju na hońtwje po nowych materialach; sujet dyrbi być ze wšedneho čłowječeho a přirodneho žiwjenja, prosty, jednory, drobny, ale wobdžělanje wumjelske, kaž terminus rěka: kabinetowe kuski — to budže džělo tohole a přichodneho lěta.⁵

Šwarnje drje by było, hdy by so nowa kniha sonettow poswjećila kralej Petrej I.⁶ Wo tym so dorěčimoj w Budyšinje.

Wobžaruju, zo je telko woteběrarjow — wučerjow zwotlětało; woni su to činili w přenich zlobach počérpjeneje blamaže; tuž so nadźijam, zo rozumni zaso k nam přińdu. Při wšěm pak sebi tola myslu, zo je dobytk wjetši hač tale škoda, dobytk mjenujcy, zo so nětko prosty lud žiwje za serbske wučenje w šulach zajimuje a za nje so stara po prawach sobustawow šulskeho předstojiceřstwa, dobytk dale, zo je přez moje rěče⁷ zajěl strach do wučerjow a šulskich inspektorow, tak zo budža nětko, hdyž tež nic z lubosću, tola z bojosću so lěpje zložować po zakonju a bóle serbski wučić a so před Serbami na kedźbu brać. Kak hubjenje to w někotrych šulach stoješe a stoji, to Ty ani njewěš a njeby wěrił, jow dyrbješe so raznje a njebojaznje wustupić, bě najwjetši čas.

Zo na př. Wujezd so tak rapidnje přeněmčuje, wina leži na wučerjach a na staršich, kotřiž so njejsu pominali na swoju přislušnosć — agitacija a rozwučenje pobrachowaše — tak podobnje je w Huscy — tu zaso njekničomny farań a we druhich wsach často njeje lěpje. My smy tu w poslednich džesaćich lětach žalostnje škodowali; jow pomha jeno energiske džělo. Jara jara nuzno je, zo bychy so we wšitkich wjetšich wosadach tajke podobne přednoški wotměwale. Princip germanisatorow je, zo bychmy my po něčim na tuto wašnje číše wusnyli, jara strašny princip, strašniši hač mječ a woheń, dokelž w potajnym skutkuje a naši fararjo a wučerjo traš mnozy ani njewidža a njewědža, zo Serbam row ryja abo ryć pomhaju. Tónle škódnny princip ma so wotkryć, ludžom maju so woči wotewrić. To so rozumi, zo to našich fararjow a wučerjow boli a hněwa; na nikoho w cyłych Serbach so nětko bóle njeswari a nješćuwa w nowinach⁸ hač na mnje: Prawda woči kole. Ja pak chcu mjelčec; hdyž so woni našćowkaju, budu wotmołwjeć⁹. Něšto ma so

w tym nastupanju na kóždy pad na Maćicy prajić, ale nic — wote mnje, wot někoho drugeho!¹⁰

26. měrca dyrbjach po woli Koklowej a chcych tež sam wot so w Bukecach na generalnej zhromadźiznje serbskich burow rěčeć: Kak mamy ródnu zemju česćić a lubować, škitać a hajić (srědkki); tola Zoba wotradža, dokelž so tam Serbja a Němcy tak hižo nimale bija. Tak je prawje. Žiwjenje dyrbi do našich ludźi, do jich serbskeho čuća a chcycća. Tuž so wě, budu wulcy so wjeselić, zo budžeš mi Ty pomhać, hdyž budžeš na wuměńku; w Bukecach su so (tež farař Kubica) hórscy wobćežowali, zo je podjanski: (wšelake epith. orn.¹¹) rěčał. Dopokaz tu jich khuduškeje kultury. Kubica bě tež hižo před tym na mnje swarjel a wotradžał, zo mje njesmědža přeprosyc¹² — wón njeje žadyn Serb a čas je, zo z wubjerka Maćicy S. wustupi; jeho hólc je wučer w Bukecach, ale serbski rěčeć ani nochce. Phi hańba!

Towařstwa maju so we wšěch wosadach založować a naši Serbja maju so we zjawnym žiwjenju wjele bóle do předka tlóčić w gmejnskej radže, w cyrkwinskim a šulskim předstojiceřstwje, hewak jich Němcy přewołaju a wustorkaju. Potajkim widziš, wjele, wjele džěla z kóždeho kuta na nas hlada.

Francewowe listy¹³ Tebi zraduju.

Zo Tebi k 10. III. njejsym pisał a tež H.¹⁴ nic, je ze zabyćom; my katholscy sebi mjenujcy k mjeninam pišemy. Zo pak mój Tebi wšo dobre přejemoj, wosebje tež wobstajnu a krutu čělnu strowotu, to tola wěš, a zo je Herm. do Tebje wšón zahorjeny, to často slyšu a widžu. Tuž wodaj zabyćiwosć!

Prof. Savić je mi wotmołwił, zo je z mojim džělom¹⁵ jara spokojom a zo je w mejskim zešiwku cyle wozjewi. Što myšliš, dyrbj sebi něšto wosebitych wotćišćow dać zhotowić?

Dźiwadłowy kruch jeho¹⁶ móže so wězo přeložić a do Lužicy wzać. Jeho dyrbimy sebi ćopěho dzeržeć.

Měj so z Bohom rjenje, budž strowy a dobreje mysle tež w čěžkim džěle a njesprawnym postupowanju, na Serba wšudžom jědu; doma w Serbach budže Ći potom ćim rjeńšo a khmańšo.

Z bratrowskim strowjenjom

Twój

džakowny bratr

J. Ćišinski.

W Kukowje, 14. 3. 05.

Luby bratře!

Tu sčelu Tebi požadane listy 1) Zejlerja, 2) Pfula, 3) Hórnik¹.

Njewěm, što chceš ze Pfulowymi činić², jeho „poesije“ drje tola njewozjewiš; su hypersentimentalne we wobsahu a po formje rymowački gymnasiasty w terciji.

Zajimawy pak je tón list, w kotrymž swoje nahlady a swoju wědomosć wo nazynku wuložuje. Je to byla njekrasna njeroda Pfulowa, zo njeje na to hladał a dđeržal, zo by so hižo tehdy prawy nazynk do literatury zawjedł³. To džě je tón šlendrian našeje intelligency, jeje lěnjosć a njeroda w kóždym serbskim nastupanju tehdom a — džensa. Za Serbow njech je wšitko dosć dobre!

Naša intelligenca je najhubjeńši staw našeho narodneho žiwjenja. Zo su Serbja tak spadnyli, je jeje wina, zo džensa móčnišo njestoja a njeskutkuja, je jeje wina. Tuž wospjetuju, wo tym dyrbi so lětsa na Maćicy razne slowo zjawnje prajić.⁴

Ad Łužica: Přewjele sebi do redigowanja Łužicy wot druhich njesměmoj dać mištrować, hewak budžemoj bórzy bjez — programa. Tym, kotřiž maju wulku a mudru hubu, ma so wotmołwić, zo tola njech dopisuja a z nastawkami pokazuja, kajka ma Łužica być. Na wučerjow, kajcyž so woni nětko w narodnym hibanju pokazuja, nihdy nimamoj hladać, woni njejsu faktorojo našeho žiwjenja, ale pomocnicy serbskeho hinjenja a podušowanja. Pytaj tola jich mjena w zapisu Maćičnych sobustawow!!

Do hakatistiskeho Póznanja⁵ bychu so rjenje hodźili; tam bychu tež přiłohi⁶ dóstawali!

To je rozumny Němc lubši, tón z najmjeńša serbske džěci a serbsku řeč njesměši a njehani!

Něšto hišće: Chcemy tola so za tym prócować, zo naši delnjolužiscy bratřa njebychu duchowne a materialne mocy takle njerozumnje drjebili, hdyž nětko počinaju wudawać „wosadniki“⁷ za kóždu wosadu; prócujmy so, zo bychu so zjednoćili a založili jedyn, ale wulki nabožny časopis za cyłu Delnju Łužicu! dale, zo bychu rozšěrili „Casnik“⁸. Njezabudźmy to na Maćicy z nimi wuradzić!

Měj so rjenje a budź z Bohom!

Ze serbskim strowjenjom

Twój swěrnny a džakownny

J. Čišinski.

W Kukowje, 19. 3. 05.

Lubši bratře!

Naš kral¹ w meji do Serbow přińdže; dyrbimy jeho zdobnje serbski witać, přihoty maju so hnydom činić; tohodla budže přenje wuradźowanje srjedu 22. měrca wot 2¹/₄ h. popołdnju w Drježdžanach Victoriahaus po 1. skh. a prošu Tebje, zo by tež Ty tam přišoł, jeli někak móžno; přetož Ty maš kath. Serbow zorganizisować² (z Koklu³, jeli tón přińdže starušk) Prinjes mi zdobom Francewowe listy⁴ sobu za čišć připrawjene. Z Budyšina přińdu Cyž⁵, Šewčik⁶ a Sommer⁷, a k tomu sym Zobu⁸ tež prosyl.

Z najwutrobnjšim strowjenjom

E. Muka.

Freiberg, 19. III. 05.

K. 20. 3. 05.

Lubši bratře!

Jutře dyrbju do Budyšina Łužicy a wotčičow dla; ze Smolerjom so jara čezko jedna a džěla, manuskripty zamjetuje atd., samo mjerzanie — Do Drježdžan srjedu njeprijědu; telko jězdzić ja njemóžu defic. pecun.¹ Pomhać ja chcu a tež přihotować², ale do rukow wzać dyrbja cyłu wěc mužowje we zjawnych zastojnstwach, po tajkim fararjo; njebychmy-li tych přeprosyli, bychu jara za zlo wzali: tež serbske towarstwa jako tajke maju so officialnje engažirować. Myslu sebi, zo ta wěc pola nas kath. Serbow njebudže tak čezka: naše družki, wulke a małe, burja na jutrownych konjoch, krala na serbskich mjezach wočakuja a potom jeho eskortiruja, towarstwa z khorhow., spěwarske ze spěwom strowja atd.³

Njeh so hnydom za tu wěc we wšěch nowinach agituje. Wšěm wjele dobreho! Z postr. Twój swěrný

J. Čišinski.

Na II. wuradźenje přińdu.⁴

Lubši bratře! Měj wutrobny džak za připóslany eksemplar Twojeho nastawka¹. Móžeš-li mi snano 10 eks. pósłać abo jutry do Budyšina sobu přinjesć, zo bych je při składnosćach, hdyž mje Słowjenjo přińdu wopytać, k Twojej sławje jim poskičil. Njeběchu-li džě žadyn cyły „sbornik“² za mnje připožili? Pósćel tež 1 eks. na adr.: Wielmožny Dr. Feliks Koneczny, redaktor měsječnika „Świat Słowjański“, Krakau, ul. Wiślena 5 a prašej so jeho, hač chce wot Tebje nastawk za Świat měć! Łužicu 3 dóstach, lubi so mi jara: ale drobne rubriki z přehladami njesměmy zabyć! — Krala dyrbymy prawje swjatočnje witać, staraj so sobu za to. — Sym sebi čisłe Sächs. Schulz.³ pósłać dał; autor słabeho nastawčka⁴ sydli wěsće w Twojej blizkosći; sym na Twojej stronje, jutry chcemy wotom dale rěčeć. Z cyła budžeš jutry dyrbjeć dlěje hač 1 dzeń w Budyšinje wostać. Z najwutrobnišimi strowjenjami Twój s. br.⁵

E. Muka

Freib. 30. 3. 05.

W Kukowje, 1. 4. 05

Luby bratře!

Žadane brožurki¹ Tebi do Budyšina přinjesu; woni su mi jeno 100 expl. „ottiskow“ pósłali, ale ani jenoho dospołneho „sbornika“, to je najskerje tola jeno mylka. Wojowanje mojeje Bukečanskeje rěče dla dale traje; jedyn wučer, (najskerje K. z B.)² je hnydom po zhromadźiznje přećiwo mi pisał w Sächs. Schulztg.³, něšto pozdžišo, kaž slyšu, jara jědojće, wučer Hančka⁴ z Poršic; nimo toho so cyła wěc na konfessionalny bok wobroća a so přećiwo mi jako „podjanskemu“⁶ šćuwa. Kultura!! W Budyšinje dyrbi so wotym zjawnje porěčeć. Tež je so čisło Serb. Now.⁶, w kotrymž běše tón referat, na ministerstwo pósłalo. IV. č. L. na kóždy pad do jutrow wuńdže a přinjesu: Serb. rozhlad, Nalež. towarstwowa Druzy wo Serbach, tež započatk wobrazu: Serb. brašćenje.⁷

Z bratrowskim strowj. Twój swěrný b.

J. Čišinski.

[W druhej połojcy jutrownika 1905]

Luby bratře! Tu něšto pod rubriku „Druzy wo Serbach“ za 4. č. L.¹: Slavjanske Izvěstija w Pětrohrodže w 4. čisle 1. 1905 str. 390 sl. w rozsudže wo knizy wot kejž. rusk. Akad. Wěd. wudatej „Sbornik po Slavjanověděnju 1904“ piše mjez druhim: „Z talentnej ruku wopisuje znaty serbolužiski wótčinc a basnik Kukowski (t. j. Čišinski) tučasne položenje ródneho pismowstwa. Tutón nastawk, wotčišćany po němsku, by sebi zaslužil přeloženja na ruski jazyk.“² Štož rozhlady we „Lužicy“ nastupa, by po mojim zdaću nuzno bylo, zo je kóžde čislo přinoša a zo by je sam pisał, runje z nimi móžeš na našich Serbow wótčincy skutkować. Wšitke nowiny atd. měle so Tebi slać. Wo tom wjacy jutry. Wótč. sonetty³ drje su skónčene? Nětko jeno podawaj 1 stronu basni we Luž. — Jutrownu srjedu tola wěsće našeho lub. Jak. Hermanna sobu do Bud. přiwjedź. — W. boju, kotryž sy w wótč. mysli na so wzał, dyrbiš na kóždy pad kruće wutrać a zwićežić. Tuž pak maš wojakow pytać t. j. material jako podložk hač k jutram zběrać a to Tebi radžu, dojedź a znapisuj sebi wot kk. Smolerja, Króny⁴ w Buk., Barta⁵ w Brězyncy, Mički, předsydy tow. w Bukecach⁶, atd. Bjez auth. materiala njemóžeš dobyć a zetkuj so z nimi hdžežkuli. Z bratr. strowj.

w lub. Twój sw.

E. M.

Pósćel mi na pokaz te nowe čisla Schulzeitungi⁷.Ty maš nětko Imišowo⁸ město zastupić a: kruće stejo wostać.

[28. 4. 05]

Našemu sławnemu serbskemu basnikej Jakubej Čišinskemu sława ze serbskich horow přiwolažemy

Mukec Ernst.

Sława a postrow

Alf. Parčewski¹.

Sława serbskemu basnikej

Melanika².Palacki³, M. Nawka⁴, Vogt⁵, J. Domaška⁶.

Freib. 3. 5. 05.

Luby bratře! Měj mój najwutrobniši džak za pólany 1 eks. Twojeho nastawka „Razvoj Literature lužičkich Srba“!¹ Jeli maš někak wyše, pólcel mi jich hišće někotre (snano 10), zo bych je rozeslał. Kaž widžu, Němcy na to džělaju, zo naš kral njeby serbski kraj wot Kamjenca do Bud. a Bud. do Lubija přejěl, zo njebychu jemu Serbja jako Serbja zjawnje hołdować mohli, a su drje to tu khwilu hižo wudobyli. Tuž njezbywa nam nič, hač zo našej pólancaj Kokla² a Zoba³ hromadže hnydom runy puć do Drježdžan dojědžetaj a sebi wot dwórskeho maršala von Croyen abo krala samoho wuprosytaj, zo by wón wěsće, kaž bě slubjene, wot Kamjenca do Bud. jěl a dale wot Bud. do Lubija. Dži hnydom ke Kokli a rěč z nim wo tom a daj jemu z cyła rady a direktivy, što ma činić. Wosebje njepušč tež serbski hołdow. spěw a serbske družki. Tež kn. kan. Hermannej wjele dobreho a wozjew jemu, zo je wubjerkownik Maćicy⁴. Z wutr. strow.

Twój

E. Muka.

Luby bratře!

Tu Tebi sćelu hišće 10 expl. „Razvoj“¹.

Kral pojedže, kaž běše so postajilo, 29. meje wot Kamjenca, do Klóštra, na Khrósicy a Njeswačidlo do Budyšina. Drježdžanske nowiny su to pak z njewědomosću pak ze złym zamyslom hinak do kraja wutrubile. Ja do cyłeje naležnosće wjele prajić a činić njemóžu, dokelž džě na budyšinske wuradzowanja ani prošeny był njejsym, potajkim mojeje pomocy pak njerodža pak njetrjebaju; podtykować so pak moje wašnjo njeje. — „Štož tu słyšu, naši Serbja Bohužel jako „křižerjo“ njesmědža jěchać; konje su zakazane.“²

Waša kharta ze Mnišonca je mje zwjeseliła; měj džak!³

Ze serbskim strowjenjom

J. Čišinski.

W Kukowje, 6. 5. 05.

[3. 6. 05]

Luby bratře!

Kralowske dny su nimo, ale su nam bjez dwěla za serbsku narodnosć mócný a wutrajny wuspěch zawostajile. Wubjernje, haj imposantnje běchu Khrósćicy wupyšene, štož kral a tež wokrjesny hejtman zjawnje wuzběhnyštaj, haj kral hišće w Budyšinje před Serbskim domom z nowa naspomni, zo je so jemu w Khrósćicach jara lubiło. W Budyšinje je so wšitko na najlěpje radziło. Jara so kralej lubjachu wulkotne pisane črjódý našich družkow a naši křižerjo¹. (w Budyšinje 19!). Hač do Klóštra žani njeběchu; naši mudri burja z wokoliny tu štrajkowachu. Zcyła je wudebjenje w Klóštrje, Pančicach a Kukowje wězo najkhubše bylo po cyłym puću. Wšudže je kral Serbow khwalił a napominał, zo dyrbja wostać, štož su. Myslu sebi, zo je to narodnemu sebjewědomju a čuću našim ludžom wjele pomhało. Přihotow a wudawkow a prócy bě dosć a na dosć, radženy skutk pak je myto.

Twój

J. Čišinski.

Wjele dobreho wot kan. H. Škoda, zo tam njebě Ty.

Freiberg, 4. 6. 05.

Lubši bratře! Bohudžak, zo je so wšo tak derje radziło při hołdowanju Serbow. Nětko pak ma so wšo (za přichod) nadrobno zapisać a wopisać a we Łužicy wotčišćeć, wosebje maju so tež dzeržane řeče zapisać a kralowe wotmołwjenja na nje. Štož Tonowu Horu, Klóšter a wosebje Khrósćicy nastupa, to wopiš Ty prawje zahoriće¹, wot Baćonskich² sebi žadaj wopisanje, a Budyške hołdowanje njech Šewčik³ prawje nadrobno wopiše a wosebje tež njech poda wobsah řečow tam dzeržanych a připitkow a

Domaškoweje¹ řeče. Móžemoj so snano srjedz swjatkow a wulkich
prózdniń raz w Drježdžanach zetkać abo chceš mje přińc wo-
pytać?⁵ To bych so wulcyšnje radował. Z najnutrnišimi strowje-
njemi

Twój

E. Muka.

We swjatk. prózdnińach do Blótow a Slepoho pojedú.⁶

MUKA ČIŠINSKEMU

List 270

Freiberg, 20. 6. 05.

Lubši bratře!

Ja běch z nowa kk. Lamanskeho¹, redaktora Sbornika
po Slavjanověděniju, a Koreblewa², redaktora Izvěstij, dla ho-
norara za Twojej nastawkaj pominał w spočatku junija. Posledniši
mi z cyla wotmołwił njeje. Přešni pak je mi list pošlał, kotryž sym
Tebi tu připožil. Wón je jara ćežko čitać dla hubjeneho pisma.
We nim pak stoji, zo ni ch t ó honorar za te nastawki w spomnje-
nym sborniku dostał njeje a dostać njemóže a njebudže, zo dyrbja
spisaćeljo z česću tam stać a z tymi 100 wosebitymi wotčíšćemi³
so spokojić. Nó, to su tež slědy žadlaweje rusko-japonskeje wójny —
Ruska je kaž moraliscy tak tež hižo financińne bankerut a ba-
tuška Mikławš, tón slěpc a ludžidrač, chce wójnu dale wjesć a
wjacy ludži dać zabiwać — — Štož ja wěm, běchu prjedy honorar
slubili, ja Tebi tola jich cirkular z próstwu pošlach, hladaj tam
raz — ale reklamować wšak pola Rusow bohužel ničo njepomha.
— Tež mje su z nastawkami zjebali. Tuž džerž so kruće nowosad-
skich Serbow⁴.

Dale Tebi pódla sčelu zapis spisow, kotrež mam hišće na skladže.
Wočíšć jón na poslednjeje stronje 6. a 7. čisla Łužicy a daj wose-
bite wotčahi (300) dla rozšěrjenja sčinić.⁵

Kak so Či wjedže? Hdy naš luby Herman do kupjelow pojedže
a ke mni přińdže?⁶ Kak so jemu wjedže! Praj jemu wjele dobreho
wote mnje! Z bratrowskimi přecemi Tebje lubje strowi

Twój swěr. br.

E. Muka.

Luby bratře!

Kak z Rusami stoji, pola kotrychž je paduch přemo paducha, nětko wěmoj a po tym chcemoj zo přichodnje zložować.¹ Kan. Herrmann lětsa wokoło 10. julija do našich „Janowych kupjelow“ póndže.² Njecha so Tebi tež z najmjeńša na krótki čas k nam dojěć, to bychmy jow rjenje w hromadze přebywali, so wjeselili a sej, radžili! Powětr je wubjerny, wosebje za tych, kiž na wutrobu khorja, hdyž tu njeje žanych wysokich wobćežnych horow.³

We swjatkownym tydženju běše tu notar Cyž⁴ ze swójbu, tež Budyšinskaj kk. Žur⁵ a Šewčik⁶ tu pobyštaj. Tuž sebi rozmysl!

Z Łužicu so mi tola tak nješlachći, kaž běch sebi myslil; naši spisowaćerjo su lěni. Jurij Winger⁷ drje lubi, ale njedžerži, a tola běch runje na jeho pjero twarił. Andricki praješe, zo drje piše, ale nic za Łužicu. Myslach sebi, zo wobšěrný referat dweju mojeju brožurkow⁸, podarmo, štož by Serbam zawěsće bylo wužitne a spo-možne, ale nič njesće. To je najskerje džak, zo sym ja jemu prjedy 8 lět dołho basnje do Łužicy slał a jemu po woli bywal při kóždym zdychnjeńčku.

Dziwne stworjeńčka — naši Serbja!

„Kral Friedr. Aug. w Serbach“⁹ budže rozprawa we Łužicy přeze tři čisła z mojeho pjera z glossami. W najbližšim přichodže chcemy wuradžować, kak bychmy ze zjednoćenjom serbskich nalutowańnjow a kassow založili „serbsku banku“¹⁰.

W „klóštrje“ sebi z kralowym witanjom njejsu dobyli žaneje česće, tuž so naši němcowarjo nětko žalostnje huntorja a na mnje horša, zo sym jim kazył — němskosé hołdowanja.

Plačiznu w ótčinskich sonettow¹¹ chcemy tola ponižić na 2 hr., hdyž budže kniha wobsahować jeno něhdže 90 stron.

„Serbski ryćer“ drje je we Drježdžanach wjaznył?!¹²

Hišće jónkróc, jara bychmy so wjeselili, hdyž by na lěkowanje k nam do našich kupjelow přijěl!

Ze serbskim strowjenjom

Twój swěrný

J. Čišinski.

W Kukowje,

26. 6. 05.

Freiberg, 28. 6. 05.

Lubši bratře Jakubje!

Měj wutrobny džak za přeprošenje do „Janowych kupjel“¹, tola ja do nich njemóžu přińć, dokelž je mi mój lékař wčera zaso Kissingske kupjele wukazał a přiřkazał. Ja tam, da-li Bóh, pjatk 14./7. pojedu. Jara je mi žel, zo ja tak našeho lubeho wótca a mojeho lubowaneho přećela a bratra J. H.² pola mnje w Fr. lětsa witać njebudu směć, hdyž wón město do jemu tak hojacych Marijnych Łaznjow do Jan. K.³ póńdže. — Łužicu č. 6. džensa dóstach, je dobra. Ale to tola njewěr, zo ma naš Handrij⁴ nastawki, zo pak je dać njecha. Hdy by žanych měl, by dał, ale wón je kaž wupaleny kadolb! — Džak wšak ani wón ani hewak štó w swěće njeznaje. Na to za naše časy ličić njesměš. Na Twoje wopisanje hołdowanja kralej⁵ so wjeselu. Płaciznu w ó t č . s o n .⁶ postaj w prosp.⁷ a Łuž.⁸ na 2 hr. — Naležnosć Twoju w Bělohrodže⁹ a w Prazy¹⁰ wšak ja z mysłow a wočow njespušću, ale sčerpnosće tež je tu wjele trjeba.

Z bratrowskim strowjenjom

Twój E. Muka.

W Kukowje, 12. 7. 05.

Luby bratře!

Škoda, zo je Tebi lékař kategoriscy „Kisanki“¹ wukazał, tola strowota je přeže wšitko. Rom. Zawiliński² je krasny nastawk we „Šwiaće Słowjańskim“³ wo nas wozjewił, notica budže w 7. č. Ł.⁴ Dučmanowa Pěseń wo zwonu je tohorunja jako knižka wušła — not. tež w 7. č. Ł.⁵ Andrickeho drobnostki dóstach⁶ — su w řeči a stilu — Andrickeho, prostemu Serbej njezrozumliwe.⁷ Extra-korrektury so njesćelu.

W kupjelach so prawje zhrabaj a wustrow a mi tola druhdy napiš, kak so Či čini a wjedže!

Lužica je zaso něšto nowych woteběrarjow nabyła, ale stari dolžnicy nihdy njechaja plăćić; wozjewju w tym zmysłu w oktobru nastawčk⁸ we Łužicy. —

Měj so rjenje a budź dobreje mysle!

Twój J. Čišinski.

ČIŠINSKI MUCE

List 274

Luby bratře!

Njech so Či w kupjelach prawje lubi a dušnje tyje. Pola nas je stajnje dešćojte a zymne.

Andr. nadobo piše, jako by jeho zły njedobry hrabnył. Najlěpše wužiju¹. A. Černý pisaše, zo so Bohu džak porjedža, zo zaso počina pěsnić a přeložować.²

Sym jow we W.³ na tři njedželki do kwakle zapřehnjeny. Kan. H.⁴ bydli w Marijinych Łaznjach: „Auge Gottes“. Škoda, zo dyrbi schadźow. so w Pančicach wotbywać; mólčka a hubjena sala a — lud!!

Štó wě, kak póndze we Łazu!?”

Noweho ničo njewěm. Šmjatanje dla wučerja na Sokolcy⁶ sy čita! Fortiter do nich!!

Z bratrowskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

We Kukowje, 23. 7. 05.

ČIŠINSKI MUCE

List 275

Wotrow, 8. 8. 05.

Luby bratře!

Skhadź. so derje radžiła; ale bohužel ewang. stud. jeno něhdze 8!!!¹ Koncert a džiwadło dušnej. Cyła črjóda čěskich hosćow², tež Zejlerjowa džowka a wnučka³ z — Fiedlerjom. Rěčalo je so raznje a kruće, wosebje Bart z Brězynki¹ přećiwo našej pseudcintelligency = „woklepancam“. Kk. Ž. a Š.⁵ wjele dobreho.

Twój J. Čišinski.

Freiberg 23. 8. 05.

Mój luby bratře!

Runje wotpóslach Smolerjej korekturu titula, prologa a wobsaha Twojeje 10. zběrki¹. Pobrachuje tam hišće poswjećenje. Myslu, zo je najpřihódniše, zo by Ty tule zběrku cylemu serbskemu narodej a splehej poswjećil (to by tak južnosłowjanskemu implicite bylo). póscel tajku dedikaciju do ćišćernje. Pětrej potom poswjeć 11. zběrku², hdyž změješ вот него ряд, kotryž drje tola najpozdzišo k Twojim абрагаминам dóstanješ; kn. Savić³ mi to pisaše; wón wěc njepušći, ale dyrbi so sćerpnje tam džělać a čakać. K Twojim абрагаминам pak chcuł ja Tebje tež rad za члена ческее Академије повишенего видеть tuž Tebje prošu, zo by Ty skerje lěpje wot w š i t k i c h Twojich zběrkow 1—9 resp. 10 jedyn pyšny eksemplar bórzy (10. po zhotowjenju) do Prahi na adresu Vrchlickeho póslal (Praha Palackého nábřeží č. 1897) a swój žiwjenjopis přidał a jemu zdžělił, zo to činiš po mojej poručnosći. Wolby su tam w nazymje a wobkrućenja přinđu w nalěće přich. lěta. Z najwutrobnišim bratrowskim strowjenjom

Twój E. Muka.

Zdžěl mi potom, hdyž sy wšo wotpóslał, potom budu tam ja pisać.

Luby bratře mój!

Njedžiwaj, zo na Twojej poslednjej khartcy hakle džensa wotmołwjam. Hač do 16. aug. dyrbjach zastupować we Wotrowje, potom sym sam kusčičk po swěće čahał a sebi z najmjeńša małku dobrotu popřal; jow doma džě ničo nimam, khiba džělo a mjerzanje. Tež přecela Andrickeho sym wopytał¹, sym zaso z nim spokojom, přetož piše, piše pilnje. Je přeložil Jiráskowu wulkotnu hru: Gero², z 1. januarijem 1906 započnje wukhadžeć we Łužicy.

Po Twojim přeću sym 10. zběrcy předpisał:

Cylemu serbskemu / ludej a splahej /
w tutej knizy wuspěwanu / žadosć a žalosć /
serbskeje wutroby

podawa

basnik.

Z nowa so Ći z najhorcyšej wutrobu džakuju za wšitke Twoje prócowanja, štož moju wosobu nastupa; tola něšto dyrbjú so wo-
prašeć: Je to nuznje trěbne, mjenowane wěcy Vrchlickemu pósłać;
Čechowje tola moju džělawosć dokładnje znaju přez Černeho?!³
Takle zda so mi to trochu prošerske być; tola ja wo tajkich
wěcach ničo njerozymju, dokelž so hišće ženje do nich njejsym
tykał. Njemohła drje so cyla naležnosć přez Černeho na Twoje
namołwjenje direktnje pola Vrchlickeho wučinić?⁴

Zo je mje Twoje wuznamjenje z Čorneje Hory⁵ z cyleje a
wěrnej wutroby zwjeseliło, drje wobkrućować njetrjebam — Wjele,
wjele zboža. — Zhonich z Kath. Posoła.

Kaž to pola mje z časami bywa, mějach zaso periodu depressije;
tež nervowu attaku přetrach, kotraž mje k zemi zrazy — w cyrkwi
pola wołtarja we Wotrowje.

Myslu sebi pak, zo je najtołše nimo. Štóž ze sprawněj wutrobu
a ze rtom wotewrjenym za Serbow skutkuje, ma žalostnje wjele
mjerzanja wustać, štož so pola mje kóždy króć na nervy wali.

Nowe hrónčko:

Serbja, bjeće so na kedźbu njesprawnych Němcow!
Serbja, bojće pak, bojće so skaženych Serbow!

Nadžijomnje sy so Ty prawje wustrowjeny a skrućeny domoj
wrócił. Měj so z Bohom rjenje!

Kan. Herrm.⁶ je dyrbjał w Marijnych Łaznjach dvě njedźeli we
lčžu ležeć, wić běše jeho hrabla.

Z bratrowskim strowjenjom

Twój

swěrný bratr

J. Ćišinski.

W Kukowje,

25. 8. 05.

Freiberg, 29./8. 05

Luby bratře!

Měj wutrobny džak za Twój nadrobny list. Předewšem kedžbuj na Twoju strowosć, Ty to skerje móžeš hač ja we swojej žadlawej kwakli! Ty maš přišlušnosć, so za naše wbohe Serbstwo dolho stroweho a džělaweho zdžeržec.

Dale maš Ty cyle prawje: Njepósćel nič do Prahi Vrchlickemu¹. Ja budu skerje lěpje Adolfej Černemu² pisać a přez njeho wšo wuskutkować.

Wjeselu so, zo Če, da-li Bóh, w Michałskich prózdninach³ pola našeho lubeho Herrmanna we Wotrowje wohladam. Dał Bóh, zo by wón hač do toho so cyle wustrowił. Hewak drje nas k sebi nje-preprosy. A my tam tola tak rad k njemu džemy a přikhadžamy. Postrow jeho wote mnje.

Mi hišće so tež tak prawje derje njeńdže; sym so z Kissingow hubjeńši wrócił, hač sym tam šol.

Skónčnje: tu maš wot Pjecha dopisk⁴ do „Lužicy“ pod „Druzy wo Serbach“, staj jón do 9. čisla. Khwatnje.

Z najwutrobn. strowj. Twój

wěrný přećel a bratr

E. Muka.

Freiberg, 7. 9. 1905.

Lubowany bratře!

Pisach Tebi drje hižo, zo maš cyle prawje, hdyž njechaš Twoje zběrki sam V.¹ do Pr.² pósłać. Ja sym džensa našemu bratřej Adolfej³ pisał a so nadžijam, zo wšo tak póńdže, kaž sym jemu ro-zestajał. Skónčnje pak so ja w novembru hišće sam runy puć na Vrch.⁴ wobroću, jeli budže trjeba. — Hoń tež Ty Marka, zo by nětko 10. zběrka⁵ bórzy hotowa byla, tež brošurwana pola Nowaka a so mi direktnje cyły nakład a Tebi 20 eks. pósłale; dyrbymy ju

rozeslać. — Tež sy Ty drje tola kruće prikazał, zo maju so tež wot jubilejneje zběrki (11.)⁶ telko wosebitych wotčahow činić kaž wot 10., t. j. zo maja we Łužicy wotčišćane spěwy stejo wostać. Nakład ja zaso wozmu. Prikazaj Markej⁷!

Z najnutr. bratr. strow.

Twój E. Muka.

ČIŠINSKI MUCE

List 280

Luby bratře!

Moja depressija¹ mje pušćić njecha; sym wšón apathiski a tajki mjerzaty. Zo w tajkej indisposiciji žane mysle njejsu na pěsnjenje, so wě, hdyž džě ani prosa z pjera njecha.

To traje nětko hižo tydženje dołho; njemóžu ju wottrásć. Što je wina?

Třiceći lět sym so drěl za Serbstwo jako plůžny kón a sym tež, (to směm drje prajić) Serbam originalnu literaturu, ryzy individualnu literaturu wutworił, — mojich čišćanych džělow by był šwarny rynek — sym jim stworił nowu basnisku rěč, sym serbsku poesiju zawjedł do wšěch słowjanskich ludow, haj hač do Pariza², sym serbske prawa hajił a wobarał z tajkej wótrosću a njebojaznosću, kaž drje žadyn z mojich rowjeńkow, a što je facit wšoho?

Sym proskribowany jako fanatiski panslavista a radikalista wot horjeka hač do delka; wšudžom so na mnje přislodžeja, mje denuncuja, mje podtlóčuja, mje přesčěhuja, mi žiwjenje ćežke, skoro njemóžne činja. A što je pomhało moje pěsnjenje? Wosadka, kotraž so na mojich basnjach hrěje a sylni, je małka, jara małka doma w Serbach, na našu generaciju moja džělawosć skoro žanoho wliwa nima, wšudžom w literaturje je suchota a prózdnota tajka, zo hižo telko lět we rjanej literaturje woprawdže sam lutki tu stoju. A kajki drje je facit za mnje? Pjenježneho wunoška žanoho — Nastawki drje bjeru, ale nič o za nje — Připóznaća a džaka a hewak něšto podobneho — nimale nič. Hdyž sym nětko polsta lět stary a třiceći lět so za literaturu drěl, a nič z toho měł njejsym, stoju tu woprawdže jako hlůpy hólc — a najlěpje by było, zo bvch tež serbske pjero z ruki wrjesnył kaž nimale wšitcy druzy — —

Zo depressija při mojej tak hižo dosć wulkej nervosności za mnu hraba a na mnje so wala, je bjez džiwa, a zo w tajkich wobstojnosćach mje wjacy do džěła njewabi, je tež bjez džiwa. — Ja dyrbjju stajnje druhich zahorjować a zapalować, ale što a što drje mi wohnja a wutrajnosće dawa?! Njeh je dosć!! — —

Knihi „Wysk a stysk“ bórzy wot Smolerjec dóstanješ.³

Kan. Herrm.⁴ je so zaso šwarnje zhrabał a wustrowił.

Wotćišće noweje zběrki⁵ hnydom činić dawam, tak zo budže cyła zběrka hotowa z dobom, hdyž budža basnje we Łužicy do-
čišćane.

Měj so rjeńšo a budź zbožowniši nježli

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje,

12. 9. 05

MUKA ČIŠINSKEMU

List 281

Freiberg, 17. 9. 05

Lubowany bratře mój!

Čeže, kotrež Twojeho ducha wobćežuja a wo kotrychž mi Ty we Twojim poslednim lisće¹ pisaše, ja pońje z Tobu začuwam, ja pak tež wěšće wěm, zo sy Ty kruty njepowalny charakter a zo je Ty zaso přewinješ. Spominaj jeno na to, zo je to, štož Ty činiš mjez nami Serbami, nadawk Tebi wot Boha připokazany; přetož naše žiwjenje a skutkowanje je nam wot Boha předpisane a wozdžene. A Ty maš wot Boha nadawk być serbski wěšćeer a basnik a rozswětlowaer w čemnych časach. Tuž njehladaj na přećiwnosće a na přećiwnikow a njedaj sebi wot nich žiwjenje a wjesolosc džělanja a skutkowanja wzac a skazyć. Z tymi Twojimi přećiwnikami w klóštrje pak pytaj modus vivendi, dokelž maš so tola tak husto z nimi zetkawać, kaž dyrbjju ja tu w Freibergu z mojimi přećiwnikami a zawidžerjemi pytać modus vivendi a jón namakam a tak přeco wyše nich steju, njepredam sebi ničo, ale jich tež njebryskuju a woni maju respekt přede mnu a ja sym wěsty, zo sebi njekničomnosćow přećiwo mni njezwaža. Jich přećelstwo wšak sebi

njedobudu a tež dobyć njecham, ale woni mje respektuja a tak tež čín Ty a to budže Tebi na Twojich čuwach spomožne. Pódlá pak budž přeswědčeny, zo maš hdyž tež mału ale swěrnú wosadku přecelow a česćowarjow a z časom budže jich wjacý, a pomysl wšitcy wulcy basnicy wulkich narodow su so runje tak bědźić měli. Ale po smjerći buchu a su njesmjertni. A tak budže tež z Tobu. Tuž w božim mjenje džělaj a spěwaj dale! A jeli budže Či móžno, zlož so nětko na ballady² a wosebje na drama³.

A wote mnje budž přeswědčeny, zo budu ja stajnje swěru a kruće při Tebi stać a Če w bratrowskej lubosći podpjerować a zastupować, wšě Twoje džěla budu dale zjawnosći přepodawać a njebudu prjedy so spokojić, hač so Tebi k Twojim abrahaminam tež přislušne zwonkowne česće dostale njejsu; tak budu kruće w Běłohrodze⁴ přez Savića⁵ a w Praze⁶ přez Černeho⁷ resp. Vrchlickeho⁸ skutkować, hač so Tebi wuznamjenjenja dostale njejsu, kotrež ja za Tebje žadam. W Běłohrodze budžeše so to wěsće hižo stało, hdyž tam njebychu tele stajne přeměňowanja a njeprězjenosće w ministeriju byle, kaž mi naju přecel kn. dr. Savić pisaše. Tež do Pětrohroda⁹ budu nětko po wobzamknjenju měra zaso pisać, zo bychu Tebi zasluženy honorar dali. Tuž, bratře, budž spokojny, nadžijny a dobreje mysle, kotraž Tebi tež strowosć bórzy zaso wróci.

Tež wo mojich ćěrpjenjach móhl ja Tebi skorzić a sčinja to snano, hdyž budžemoj raz na dlěši čas hromadže, ale powalić so ja wot nich a mojich njeprěcelow njedam a tež Ty so ženje njedaš!

Za dvě njedželi budža Michalske prózdniny wot 29./9.—8./10. a potom so — da-li Bóh — wohladamoj. Naš luby Jakub Herrmann budže drje sebi tež lětsa swojich přecelow a Łužicarjow¹⁰ k sebi přeprosyc, tuž jemu zdžěl, hdy budža prózdniny, a proš, zo by tež Šewčika¹¹ prosyl, tón je nětko naš najwěrnši wótčinski pomocnik. Ja pojědu 29./9. do Khoćebuza na 25 lětny jubilej delnjoserbskeje Maćicy a tam so z Alfonsom a Melaniju zetkam a wostanjemy hač do pónđzele w Blótach a potom wonaj sobu do Hornich Serbow přijědzetaj; ja njewěm, hač njeby jeju naš Herrmann chcył sobu přeprosyc¹², ja žno dyrbjú so jimaj poswjećić.

W bratrowskej lubosći Tebje strowi

Twój stajnje swěrný

Ernst Muka.

Freiberg, 13. 10. 05.

Luby bratře! Tu pódla Tebi pod křižnym zwjazkom sćelu za dar eksemplar Šwelowoje delnjoserbskeje řečnicy¹ a prošu Tebje, zo by ju prawje nadrobno rozpominał a wukhwalił hižo w oktob. čisle Łužicy pod wosebitym napismom. Ja to činić njemóžu a njesměm, dokelž sym sam jej kmótrił, ale prajić móžu bjez samokhwalby, zo je to najlěpša praktiska řečnica, kotruž dotal dostachmy. Wobhladaš sebi na př. słowjeso!² Tež staj na kónc Łužicy nawěstk wo řečnicy, wulki nadpadny, zo ze pósłanjom na žadaćela wjazana plaći eks. 2 hr. 80 np. a zo je dóstać direktnje wot Šwele (Herr Pastor Gottl. Schwela, Cottbus, Gymnasialstr. 12)³. Z najwutrobnějšimi bratrowskim strowjenjom

Twój E. Muka

Freiberg, 19. 10. 05.

Lubši bratře!

Knjez farań Šwela mi runje piše, zo by so při recensiji¹ jeho řečnicy přidalo: Z nakładom Delnjoserbskeje Maćicy („Verlag des niederwendischen Büchervereins Maćica Serbska“) a zo je řečnica dóstać pola jeje spisaćela (němski: Pastor Gottl. Schwela in Cottbus, Gymnasialstr. 12) za 2 hr. 80 np. rjenje wjazana z připóslanjom do domu. Wukhwal ju prawje nadrobno, dokelž dyrbymy hladać, zo Šwela znajmjeńša na swoje pjenjezy přińdže (hewak so jemu wostudži, dale nakładować): přetož Maćica je jenož n o m i n e nakładnica, d e f a c t o je to Šwela sam². Kak so Ći wjedže? Ja mam wjele džělać, hewak strowy. Pósćel mi korekturu Łužicy.

Z najpřećeln. stowj.

Twój wěrný bratr E. Muka.

Kukow, 21. 10. 05.

Luby bratře!

Měj džak za připóslanu řečnicu Šwelowu!¹ Do 11. čísla „Lužicy“ napišu kritiku; 10. číslo hižo bě zřadowane; lubi so mi jara derje: krótka a tola wučerpowaca hłowne wěcy. W poslednimaj Ł.² budzetej dvě wubjerneje novelcy Henr. Sienkiewicza: Jank — musikant (Winger)³ a Latarnik (Andricki)⁴. Tež sym wobeju prosył za nowe přeložki do noweho lětnika; Winger so pak tola tež snadź zmuži na originalne⁵ powědančko. Do 12. čísla podam dosłowo⁶ wótre a razne k našej intelligency. Zapóslancej Zobje⁷ sym wobšěrny list napisal w nastupanju obligatnosće serbskeje řeče⁸ na srěních šulach w Budyšinje. Tež sym jemu naspomnił naležnosć załoženja serbskeje banki⁹, zo by so w Drježdžanach pola wustojnych mužow w tej wěcy wobhonjowal. To stej eminentnje wažnaj faktoraj za naše narodne a hospodařske žiwjenje. Z A.¹⁰ přeco hišće trochu šeri. Jara fatalna wěc. Měj so rjenje a budź strowy!

Z bratrowskim strowjenjom

Twój J. Čišinski.

Luby bratře!

Sćelu Či „Dosłowo“¹. Přeměň abo přidaj po Swojej mysli! Potom mi wróc!

Fotograf Klau tu běše před dvěmaj tydženjomaj; tola z dešćom a ze sněhom mjetaše a howrješe; njebě žadyn čas k fotografowanju; smy wotstorčili na nalětni čas noweho lěta².

Pospytuju zaso trochu z pěsnjenjom; tak prawje mi hišće wot wutroby a z pjera njecha; nadžějomnje so po něčim da a přińdu do stareje kolije.

Z bratrowskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 7. 11. 05.

W Kukowje, 24. 11. 05

Luby bratře!

Na zjězd¹ do Drježdžan 29. t. m. njemóžu přijěć, dokelž mam štwórtk(swj. Handrija) rano w 1/27 hodž. we Wotrowje službu; kn. kan. H.² je Bohužel často khorowaty, měwa wične nadpady we prawej nozy, zo dyrbi často we ložu być. Postrow wote mnje wšitkich přecelow! Prošu, napiš tola tež Ty do 1. čisla 1906 „Lužicy“ originalny nastawk, zo by čislo bylo zajimawe a wabiło na woteběranje³. Wot kn. Andr. přeloženy „G e r o“⁴ z l. čo. počnje so wotčišćować. Budyšcy Serbja do lětnika 1905 ničo pisali njejsu. Što je wina? Mnozy druzy, kotrychž běch prosyl a namołwjal, so tohorunja hibnyli njejsu; wšudže prózdnota ducha a pjera. Kajki budže to kónc?

Pišu nětko na svojich „wobrazkach“⁵, dže zaso někak, praweje wjesoleje mysle pak hišće njejsym.

Hdyž nic prjedy, hody⁶ drje so tola w Budyšinje wohladamoj. Měj so rjenje a budžće wjeseli w Drježdžanach!

Z bratr. postr.

Twój swěrný J. Čišinski

Freiberg, 27. XI. 05.

Mój luby bratře!

Škoda, zo Ty srjedu njemóžeš do Dr. přijěć¹. Našemu lub. kan. Herrmannej praj wutrobne strowjenja wote mnje a přeća kruteje strowosće². Lužica čo. 11 hišće njeje wušla. To wěsće na Andrickeho korrekturje wisy³, a hdyž budžemy so w nowym léce při „Geronje“⁴ tež na jeho pomoc při korrekturje spušćeć, změjemy zaso dospoľny njeporjad a 2. čislo (mały rózka) snano hakle wokoło hód 1906 wuńdže. Tuž prošu, zo by Ty sam korrekturu wobstarał a ja chcu kaž dotal pomhać. Andricki nima korigować, ale njech porjedžeńki sće, jeli bychmy što přehladali. Wot Gerona maju so 500 wosebitych wotčišćow činić, skazaj to kruće w čišćerni w praw. času. Džiw⁵. zběrki čo. 14. — Dla našich pismowsk. wobstejnosći ertnje w Bud. po hodžoch, 31. 12. abo 2./1.⁶, hdy móžeš Ty?

Z bratr. strowj.

Twój swěr. br. E. Muka.

Luby bratře!

Što sée w Drježdžanach¹ wuradzili a wučinili; njejsym hišće ničo zhonił.

Za zjezd do Budyšina njebych był za posledni dzeń lěta; to maju naši ludžo z džěla službu a chcedža na tym [dnju] wječor być doma ze swojimi. Hdyž by so Tebi hodziło, bych namjetował w u t o r u , 2. j a n u a r i j a ²; to su swjate dny a napinace džěla nimo a kóždy sebi to rad powotdychnje; tež přecel kan. Herrmann by na tutym dnju najskerje přijěl.

Dale sym za to, zo bychmy na tutu zhromadźiznu přeprosili našich pjera wustojnych po móžnosći wšěch: z Hajnic Andr.³ a wučerja Nawku⁴, z Hodžija far. Křižana⁵, z Budestec far. Domašku⁶, z Baćonja far. Libša⁷, z Lubija far. Wingerja⁸, ze Slepeho far. Handrika⁹, z Radworja far. Nowaka¹⁰, z Drježdžan dra. Rězaka¹¹, z Dubina far. Dučmana¹², z Wjelećina dra. far. Rjenča¹³, z Konjec wučerja Hajnu¹⁴, zapósl. Koklu¹⁵ a Zobu¹⁶ a Budyšskich wězo wšitkich. Snadž by było derje, zo by so tež z krótkej noticku w Nowinach a Pósle wozjewilo a přeprosilo. Za literaturu a narodne hibanje dyrbi so něšto a to raznje stać.

Hdyž w serbskim domje hišće bohužel njemóžemy, budžemy drje dyrbjeć hić do Liščeje jamy; abo wěš druhdže? Snadž by mohl nam Andr. wo literaturje tón přednošk¹⁷ přednjesć, kotryž běše srjedu po jutrach slubił? Něšto małe bych tež ja prajił.

Rozmysl' Sebi a wotmołw mi skerje lěpje!

Njezabudž na nastawk¹⁸ do 1. čisła Łužicy!

Podpjeru za Łužicu kan. H.¹⁹ k hodam zaso da.

Na staruška Wjelu-Radyserba²⁰ njech so njezabudže!

Sym so zaso energiscy do pěsnjenja dał; kniha²¹ mi hladajcy rosće.

Snadž bychmy tež far. Šweli napisli? W přěnim čisle Łužicy dyrbja być zastúpjeni: Muka, Andr., Winger, Čišinski a je-li móžno: Handrik a Šwela²².

Sy hižo dóstał a čitał Černeho knihu versow: Hradby padaji²³? Tajkich hronow njebych so nadžał wot něžneho Adolfa: wichor a wohen!

Tež hišće móhli přeprosyc z Radworja Jana Andra., wučerja²⁴.

Měj so z Bohom rjenje!

Z bratrowskim strowjenjom Twój

J. Čišinski.

W Kukowje, 11. 12. 05.

Luby bratře!

Maš prawje! Ja na wutoru 2. jan.¹ powołam pomjenowanych knjezow a druhich na zjězd do Budyšina a na posedženja Mačičnych wotrjadow a budu tam, da-li Bóh, hižo 1. jan. popołdnju a w B. Konju chcu bydlić. Jeli móžeš, přińdź tež Ty hižo 1./1. Jara radował bych so, hdy by naš luby wótc Herrmann² znajmjeńša 2./1. tež přijěl, mam tak wjele z nim rozpominać. Praj jemu to a postrow jeho wote mnje nanajwutrobnišo. — Prošu, piš Andrickemu dla toho přednoška³, rady pak bych tež wot Tebje slyšał přednošk, nimo toho na Handrija⁴ so njemóžeš spušeć. — Chcu hladać, zo něšto do 1. ča. Luž. podam⁵. Wčera pósłach Či papjery wo Twojim jubileju⁶, kotrež pola mnje namakach. Skhowaj sebi je. Raduju so wulcyšnje, zo Twoja *ὀπποκορηη* zaso tak žórli!⁷

Wostań strowy!

Z bratr. stowj.

Twój Ernst Muka.

Freiberg, 15. 12. 05.

Pirno, 26. 12. 05.

Luby bratře!

Posedženja sym dyrbjał na srjedu 3. jan.¹ přepołozić, dokelž wučerjo wutoru z cyla njemóhli přińć, tež Budyscy nic a tola chcemy hladać, zo bychmy někotrych z nich dobyli, a ja mam nuzno z Hajnu² řećeć. Srjedu móža pak popołdnju w 3 hodž. w Budyšinje być; tež fararjo kaž Handrik³ a Šwela⁴ wutoru njemóža. Ja pak budu hižo wot 1./I. popołdnju w Budyšinje. Šewčik⁵ přeprošenje w přich. S. Now. a Kath. Pósle porjedži, ja tež hišće z dopisnicami wěste wosoby přeprošu. Zdžěl to prawje bórzy našemu wótcej Herrmannej⁶, njech wěsće přińdže, hižo jako předsyda wumjelskeho wotrjada. Z bratrowskimi stowjenjemi

Twój s. br. E. Muka.

Luby bratře!

Po žalostnym bédženju je so 1. čo. L.¹ tola skónčnje na Bože slónco dobylo — 2 tydženjej po stajenej termiji — to nam škodži tež w móšni: wotebërarjo wotpaduja na njerodne wukhadženje so hóršo a wołajcy. Wěš džě hižo, tež Kokla-Lisak² je přestał byc — wotebërař — so rozymi; wón nas wjacy njetrjeba, hdyž džě wě, zo je posledni króc na sejmje — tež serbski kharakter dokumentuje!

Twojej dopisaj³ budžetaj w 2. čo., kotrež dyrbi, kaž sym wospjet poručil, na nowy tydžeň wuńc we swoim času.

W Prazy chcedža na moje próstwy z woprëdka darmo přidawać našu Łužicu tam, hdžež so nadžijeju, zo kruty abonement nastanje; sym w tym zmysłu kn. Hajnje⁴ pisał.

Njeh jeno Łužica momentaniscy mału krisu přečerpi, to jej ničo njezeškodži, wona z mlodymi mocami wustupi a my budžemy skónčnje wědžeć, na koho móžemy so spušeć — z plaćenjom.

Do pjera sym zapřahnył J. Wingerja⁵, Andrickeho M.⁶, Šwelu⁷ a Rocha⁸. Druzy, na kotrychž so tež wobročich, mi hišće wotmołwili njejsu; tu je tola hižo čuć małki wobrot k lëpšemu — Budyšcy su Bohužel dale abstinentni.

22. febr. budže w Prazy Zejlerjowy wječor⁹, ja so tam, da-li Bóh, pušću, hdyž z mocu bombarduja; Ty drje njebudžeš khmanje móc?

Přez kn. Šwelu¹⁰ sym tež 25 expl. 1. čisła L. dał rozeslać delnjolužiskim Serbam. Rochowe pësnje budu wozjewjować w kóždym čisle¹¹. Jow maš požadanu podobiznu¹².

Pola Smolerjec jara njerodnje stajeju a na korektury mało kedžbuja, haj hišće nowe zmylki při placuja. Zlě!

W zapisku zbožopřecow k Nowemu lëtu 1906¹³ su z ewangeliskich wučerjow jenož třo zapisani, to je ta najhórša kritika tutech ludži!! Ke kóncej lëta chcemy zapis abonentow Łužicy wozjewiće, hdžež so tohorunja pokaže, kak njenarodnje so wučerjo zadžeržuja. To móhli sebi tući při kład brać na delnjoserbskich kollegach!!¹⁴

Měj so rjenje!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

Kukow, 7. 2. 06.

Luby bratře!

Wo „Francewowej“ knizy¹ je Łužica w 11. čo. 1905 hižo rozprawała. Wupisanje premije Kijewskeje² drje so tola we Łužicy wot-čišćeć njetrjeba.

Póslach Či před tydženjom z listom tež pěseń na 70. narodn. kn. kan. H.³ z próstwu, zo by ju sebi přehladał a mi wrócił. Njejsy snadź ju dóstał?

Sy do Budyšina wótre słowo napisał, zo ma čišćeńnja porjadnje džělać? Džensa hišće zaso žaneje korektury nimam; to dyrbi so přeměnić na kóžde wašnje!

Černeho: „Výbor básni“⁴ česka kritika jara sympathiscy wita a Černeho pohonja, zo by so z nowa k Čišinskemu wrócił.

Z bratrowskim strowjenjom

Twój swěrný

J. Čišinski.

Kukow, 14. 3. 06.

Freiberg, 14. III. 06.

Luby bratře!

Přede wšěm přijimaj mój najwutrobniji džak za Twoje bratrowske zbožopřeca k mojim narodninam¹. Bóh Wjeršny njech wšo dopjelń, štož mi Ty dobre přeješ. Wot wjele džěla sym nětko tak wotpjaty, zo sym so rozsudził wot 3. — 22. hapryla k wodychnjenju a wočerstwjenju pak do Gardony při Gardaskim jězoru pak do Opatije (Abbazia) při Hadriji dojěć. Naš Šewčik² piše, zo so jemu derje wjedže. To je mi lubo, zo je so Tebi w Praze³ tak spodobało, bratrej Adolfej⁴ sym wutrobnje džakowny za „Výbor“ Twojich basni⁵.

To so wě, 70. narodniny našeho lubeho wótca a maecenata Herrmanna chcemy a dyrbimy zdobnje swječić; jeli by so na 6. meje někajka swjedžeńska hosćina⁶ k jeho česći zarjadowała, bych ja wěsće přijěl.

Ja dale myslu, zo bychmy jemu po móžnosći cyłe 5. (mejske) čisło Łužicy⁷ poswječili, kotrež by dostałe swjedžeński wobluk a na 1.

stroni jeho wobraz (Černý⁸ by jón wěsće wobstarał) a Twój spěw⁹. Spěw so mi spodoba, ale zda so mi trochu krótki, njeby móhl Ty dlějši wumyslić? Tež Herrmannowy žiwjenjoběh¹⁰ ma so podać pak wot Tebje pak wot Andrickeho¹¹, ale tón dyrbjał jón w prawym času do Twojeju rukow pósłać. Tuto 5. číslo by měło runje k 6. meji wuńć a přeni eksemplar na lěpšej papjerje so jubilarnej přepodać wot deputacije¹². Wšitke druhe nastawki bych tu tež k jeho česći so měle napisać a prošu, zo by Ty k tajkim nastawkam wabił Holku, Libša, far. Handrika, far. Šwjelu. Skalu, Šewčika, Dučmana a druhich přecelow a česćowarjow Herrmanna, wosebje tež Černeho a Alfonsa Parczewskeho, kiž bydlí w Krakowje, ulica Graniczna 15, a wot Melanije, kiž je w Kaliszu, a wot dra. Ułaszyna, kiž je w Lipsku, Colonadenstr. 22 II. Ja tež z Abbazije nastawčk pósćelu. Tuto 5. číslo měło so hižo wot 1. hapryla přihotować a pódla 4. čísla stajec a hnydom po 4. číslu čišćeć¹³.

Srjedu 21. měrca budže zaso serbski zjězd a serbske blido¹⁴ w Drježdžanach na žadanje našich zapóslancow a sym je powolał na popołdnjo 5.—7. h. do Kaffee König a na wječor wot 7.—11. hodžin do Victoriahaus, Waisenhausstr. po 1 skhodže. Jeli byštaj Ty a Herrmann přijěć mohloj¹⁵, bychmy so jara wjeselili; jeli chce hewak štó ze Serbow přijěć, budže nam witany.

W bratrowskej lubosći Tebje strowi

Twój

E. Muka

MUKA ČIŠINSKEMU

List 294

Luby Jakubje!

Wčera pósłach Tebi dokładny list z Twojim spěwom¹. Džensa rano po dostaću Twojeje dopisnicy hnydom pominacy a hrožacy list Markej napisach a pósłach. Bóh daj, zo by pomhał. Tón pak ma tolstu kožu! Tej dvě rozprawcy wo Francewu² a tu Pjechowu³ čisń přec! Do Budyšina běch w małym rózku krute słowo napisał, ale zo Łužica 2. skónčnje tak pozdže wuńdže, bě tola tež sobu Twoje zapućowanje do Prahi⁴ wina. Ale porjad dyrbi do wukhadžowanja Łužicy! Z najwutrobnišimi strowjenjami

Twój wěrný serbski bratr

E. Muka.

Freiberg, 15. III. 06.

Kukow, 19. 3. 06.

Luby bratře!

Sym wšelakim knjezam pósłał próstwu, zo bychu do jubilejskeho čísla Herrmannoweho¹ pósłali nastawčki. Kn. Šewčikej² napiš Ty; njewěm jeho adressy. Pěsni³ sym 2 str. přidžělał, Černemu⁴ sym pisał dla wobrazu. Hač budže so někajka swjedžeńska hosćina⁵ wuhotować měj, dyrbimy so po jutrach dorěčeć. Móže wšak tež być, zo nas wón sam přeprosý. Smolerjecom pak hišće jónkróc poruč, zo ma mejske (jubil.) čísla hižo 2. meje być! Boju so jara. Drježdžanskich přećelow postrow! Kn. Zobu⁶ namoľwjej, skutkować za obligatnosć wuwučowanja w serbskej řeči! Njebych-li Či wjacy pisał: wjele zboža na puć a na strowjenje!

Z bratrowskim strowjenjom Twój J. Čišinski.

Luby bratře! Při zjězdze w Drj.¹ bě jich mało, kn. Soba (Zoba)² zcyła přišoł njeje, tuž jeho honić njemóžach, ale hoň Ty jeho pisnje, zo by z najmjeńša na seminaromaj w Bud. obligatnosć serbskeho wuwučowanja³ min.⁴ wunuzował a dospěł, zo by za wuč. na krajnostawski seminar so powołał Ota Wićaz⁵, kiž je z wyšším wuč. na semin. w Stollbergu⁶. Do mejskeho čísla ja Tebi nastawk z Abbazije⁷ pósćelu. Wobstaraj sebi jubilarowy klišej. Marka Sm.⁸ budu honić, ale hoň jeho tež Ty a druhich proš wo přinoški za to čísla. Ja mam džělać, zo ani za spanje wjacy časa nimam!

Z bratrowskim strowj. Twój

E. Muka.

Freib. 24. III. 06.

Wien, 7. IV. 1906

Našemu lubemu a pilnemu basnikej Jakubej Čišinskemu naj-
přečelniše strowjenja sčelu

Arnošt Muka.

Vřele zdraví L. Kuba¹.
Olga Kubová².

Pozdravuje v oddanosti
Dr. Karásek.³

Luby bratře!

Džeń wote dnja čakam žedziwje na Twój nastawčk k jub. kn.
kan. H.¹, ale čakam podarmo. Džensa za tydžeń je hižo 6. meje, a
jubilejske čislo njebudže hotowe.

Mojej rucy stej njewinowatej.

Haj wšak, tak to pola nas bywa: hdyž časnik započina bić, potom
hakle sebi woči trějemy. Abo sy z nowa skhoril?

To by mi wulcy žel bylo.

Tuž, prošu, pósćel tola!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

Kukow, 29. 4. 06.

Freiberg, 29. 4. 1906.

Luby bratře Jakubje! Runje sym swój nastawk k česći našeho lubowaneho jubilara-maecenata Jakuba Herrmanna dopisał a prosto do Budyšina do čišćernje pósłał¹; wón 11 pisanych stron wobsaha a budže so Tebi spodobać. Mějach tutón tydzeń telko džěla za šulu, zo prjedy dopisać njemóžach, wodaj. Markej sym sobu pisał, zo by za sobu stajał, zo by Łužica č. 5. dnja 3. meje hotowa byla. Hewak je tola dosć nastawkow w čišćerni? Sy swjedžeński wobluk na přenjeje stronje skazał? Što dha činiš?

Z wutrobnym strowjenjom

Twój E. Muka.

Freiberg, 30. 4. 06.

Luby bratře! Hdy by Ty wědzał, što sym ja tež w času swojeho přebywanja na juhu za naše Serbowstwo a wosebje „Serbski Dom“ džělał, potom njeby Ty tak kruće sudzil¹. A nětko přeni tydzeń šula tak wjele wote mnje žadaše, zo njejsym so cyły tydzeń móhl wukhadźować a ženje do nocy 12 do loža přišoł njejsym. To njeje žadyn lěk za čuwy. Wčera pak sym nastawk jutrowničku w Opatiji (Abbazia) načisnjeny na čisto spisał a hnydom do Budyšina do čišćernje pósłał; je 11 pisanych stron². Maš-li dha hewak wot wšitkich nastawki? A ma Smoleř dosć rukopisa za 5. čislo; wón džě je tola tež bjez mojeho přinoška mohł přeco dać stajeć. Nětko jeho hoń, zo by na kóždy pad w prawym času hotowy byl, zo by so čislo na lěpšu papjeru čišćane 6./5. naš. jub. Jak. mohło přepodać³. Kak myslíš sebi Ty swjećić jeho 70. narodniny?⁴

Ze serbskim strowjenjom

Twój E. Muka.

Luby bratře!

Runje dóstach Twoju 2. khartu a korrekturu 5. ča. Wobsah: 1) Baseń (Čiš.) 2) Twój nastawk (kotryž so staja) 3) Nast. J. Libša, 4) nast. far. Dučmana, 5) nast. M. Holki¹. A Černý njeje ničo pósłał ani nast. ani kliš., hačrunjež běch jeho dwójcy pominał; je při přečahowanju² najskerje zabył. — Korrekturu džensa wječor hnydom do Budyšina pósćelu — spěšnosće dla. Smolerjej sym pisał, zo dyrbjú swjedžeńske čisło na lépšej papjerje na najpozdzišo sobotu wječor z póstom dóstać. A kak přepodać jub.? Po mojej mysli by šwarnje a přistojnje bylo, hdy bychmój mój wobaj jako rečaktoraj Luž. přepodałoj, so rozymi, hdy by Ty njedzelu přijec mohl a chcył. Kn. Her. by so na najbóle zwjeselił. Prošu, wotmołw mi hnydom, hač přijedžeš a hdy, zo bych kn. Her. we prawym času to mohl wozjewić. Móžeš byc w Biskopicach dop. w 10.11, abo popołdnju w 1.32. Z Biskopic móžeš jec z wozykom a z nim so wrócić do Biskopic. Kak myslíš? Kak chceš? Je-li někak so hodzi, to tola přijedz!³

Z bratr. strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

Kukow (připołdnju) 1. 5. 06.

Freiberg-Drježdžany, 2. 5. 06.

Luby bratře! Runje sym korrekturu mojeho nastawka¹ do Lužicy čitał a Smolerjej zaso pósłał; su 4 stolpiki abo 2 stronje; dale běše 1 stolpik posudzenjow Twojich basni w Černeho přeložku pódlá². Škoda, zo Černý nastawk a klišej njeje pósłał. — Ja přijedu njedzelu 10 hodž. 11 mj. do Biskopic a pojedu wot tam přez Wujezd a Jělcu, hdžež pola swaka a sotry poł hodžinki wostanu, do Wotrowa a budu popołdnju w 1 hodžinje we Wotrowje, hdžež mje Ty wočakuj. Narěč abo přigrono jubilaraj dzerž Ty, dokelž je mój nastawk něšto podobne kaž narěč a ja bych so potom wospjetował. Njeby hišće jena 3. wosoba trjeba byla?³

Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój sw. s. př.

E. Muka.

Kukow, 4. 5. 06.

Luby bratře!

Wulcy so wjeselu, zo přijědžeš, tež kn. kan. H.¹ je jara wjesoly. Tola něšto bych Tebje prosyl. W Wotrowje je kóždu njedźelu w 2 hodź. něšpor. Tuž prošu naležnje po přeću kn. H., zlož Twój plan tak, zo by hižo w ¹/₂ 1 hodź. we Wotrowje mohł być, zo bychmy z dobrej khwilu móhli powobjedować. W Biskopicach budžeš 10.11, 10 budžeš hižo w 11 hodź. w Jědlcy, wot Jědlcy za małe poł hodžinky dojedžeš. Ja budu we Wotrowje na Tebje čakać. Budžeš nam prawje wjele powědać ze zajimaweho pućowanja². Wažny je nastawk far. Libšowy³ po mysličkach, Twój je wysoko poetiski!

Z bratr. strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

Freiberg, 7. 5. 06.

Luby bratře! Smoleř mi před tydženjom přenje listno wosebitych wotčíšćow hry „Gero“¹ pósła do korektury; prjedy pak, hač ja dam wosebite wotčíšće činić, dyrbyu ja z wěsta wědžeć, hač maš Ty hru dospołnje wot spočatka hač do kónca přeloženu w rukomaj. Jeli nic, potom njedam žanych wosebitych wotčahow činić. Tuž prošu, zdžěl mi to hnydom. — Ja sym džensa rano sprócny domoj přišoł, ale wokřewjeny: pola našeho nadobneho knjeza jubilara běše krasnje, sym tak rad z nim hromadže. Postrow jeha najnutrnišo wote mnje, hdyž k njemu přińdžeš. Na mni zaso ćeži ćežke džělc.

Twój wěrný bratr

E. M.

[8. 5. 06]

Luby bratře!

Rukopis „Gero“¹ leži dokónčeny pola Smolerjec hižo wot započatka januaria; tuž daj wotčišće činić. A nětko něšto: k mojim 50. narodn. dyrbi wuńć kniha: Za čichim²; w juliju so dvě poslednjej balladže we Łužicy wozjewitej, ale Smoleř nječini ž a n e w o t č i š ć e , hačrunje sym jeho sto króc pominał. Hody pokaza 1. listno a hač do srjedź meje ničo wjacy. Ja jeho njebudu wjacy pominać, prošu, přikaž jemu Ty kruće, zo dyrbi nětko činić k ó ž d y t y d ŷ e ň 1 l i s t n o ! Haj we Wotr. bě krasnje³ — šlachotny wótčinc hišće dale rowa!! Exempla!

Z bratrowskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

[12. VI. 1906]

Luby bratře!

Ze swjatočnosći Kraloweje-dwórskich¹ wjele dobreho a „Nazdar!“
 sćelu: J. Čišinski St. Finger Prof. dr. Mant (?) Dr. Radouš
 JUC Hert Hübsch Gutfreund J. Bryl Schillerová Prof.
 Jan Bujárek Dr. Rud. Nickel (?) Stastný Materna Homolka Hu-
 leš (?) Dr. Jeřábek M. Jeřábková Havelkowa baronka Aneta
 Hrabě ze . . . (?)²

W Kissingach 24. 7. 06

Lubowany bratře!

K Twojim jutřišim mjeninam Tebi sćelu swoje bratrowske zbožo-
 přeća! Bóh dał, zo by je móhl strowy swjećić! Mi so derje dosć
 dže, ale lěkowanje tež napina a přima. Z nutrnymi strowjenjami
 Twój wěrný bratr

E. Muka

Korrekturu listnow Tvoj. zběrki basni¹ sćel mi sem do Kissingow.

Luby bratře!

Wutrobnje so Tebi dzakuju za Twoje zbožopřeća. Wjeselu so, zo so Ći w Kissingach lubi; wulěkaj so tam a posylń so z nowa. Bórzy dóstanješ serbskeho towarša, fararja Žura¹. Ja sym so z 1. julijom do noweho bydlenja do Pančic sćahnył, do rjaneje noweje khěže hnydom pola rěki a mosta. Je to krasne, rumne, swětłe a strowe wobydlenje, kotrež sym sebi cyle po poetisku wuhotował, budže so Ći zawěsće lubić.

Zběrka: Za ćichim², budže wobšěrna, 135 str. Doćišćuje so kónc a přenje listno, korekturu kóždy dzeń wočakuju. Myslu sebi, štož wumjelskosć nastupa, stoji ze wšěch knihow najwyše.

Z awgustowskim čisłom Łužicy, kotrehož korekturu sym hižo poměł, počinaju wukhadžeć nowe „pěsnički“³, kotrež w zymje dopišu. Za nowy lětnik sym dobył wuwolane džěło Gogolowe: Revisor⁴, we přeložku wučerja Nawki. W Kraloweje Dworje⁵ běše 10., 11. a 12. junija wulkotnje. Hižo po puću mje na někotrych stacijach česke deputacije postrowjachu. Na Kraloweje Dwórskim dwórnišću běchu zestupane deputacije wšěch měšćanskich korporacijow a towarstwow, kotrež mi měšćanosta kn. Finger předstajowaše. Jena knježnička mje z poetiskim postrowom wuwita, druha mi kwěcel přepoda, potom jědzechmy we wósmi landauerach do město. (Derje zo so njebě studentam radžiło, mi konje wupřahnyć, by to wšitko zatorhnyło a zamyliło). Po nutrkownym měsće, přezcylnje a bohaće z khorhowjemi wupyšenym, džěchmy pěši, po bokomaj stojachu spalěry. Na radnicy mje starosta officialnje w mje nje města powita; potom jědzechmy k swjedžeńskemu wobjedu. Wječor bě hłowna swjatočnosć — přez 800 ludźi — Progr.: Hišće Serbstwo njezh. Prolog: Jakubej Ćišinskemu wot A. Černeho⁶, Róžow žarowanje⁷, Ave Maria⁸ — spěwarka knjež. Šillerowa z Prahi. Moj přednošk wo lužiskich Serbach. Žiwy wobraz: Sbratřenje słowjanskich ludow (tež dwaj serbskej kostymaj) ze žohnowacej Slawiju, pod kotrejž sedžeše muž za pisanskim blidom z mojej masku. Hej Slované.

Su mi nawdawali buketow, lyrow, hałuzow a čapra w hoberskich rozměrach. Swjećili smy hač do běleho dnja. Smy sebi tam jara wjele přecelow dobyli. W awgusće přijědu ke mnje a sebi Łužicu wobhladaju⁹. Cyły swjedžen je jim wězo hłuboko do móšni masał.

Ja sym so poł mortwy domoj wrócił.

Haj tajki entusiasmus je jenož pola Čechow možny. Ja běch wšón překwapjeny, dokelž do přédka mi njeběchu ničo přeradzili; a hdyž prajach, to džě je, kaž by někajka majestosć přijěla, mi starosta wotmolwi: Wy sće naša lužiska majestosć. Nó hlej, što chceš hišće?

Andricki jara pilnje piše¹⁰, ale kak doľho a kajki budže jeho přichod? Zlě!

Měj so z Bohom rjenje a zabawjej so dušnje!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

Pančicy, 26. 7. 06.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 309

[Kisinki], 29. 7. 1906.

Mój luby bratře! Přēju Tebi z wutroby zbožo k přesydlenju¹ a wjeselu so hižo, Twój Tuskulum wohladać! — Korrekturu 1. a poslednjeho listna² mi přehladanu sem pósćel; přehladam ju hnydom a pósćelu do Budyšina a pohonju, zo by zběrka w prawym času hotowa była. Ale hdy dha maš Ty po prawom swoje narodniny: 20. abo 21. augusta?³ To mi tola z wěsta zdžěl! Rad wšak bych chcył, zo by k Twojim abrahaminam swjedžeńske čisło Łužicy wušło, ale Ty sam wěš, zo bych namaj to naši přećiwnicy samokhwalbu atd. wumjetowali. Tuž sym stud. Cyžej⁴ pisał, zo by studentstwo wosebite swjedžeńske čisło wudało a ja bych jeho nakład zaplaćil — mjelčo a potajnje. Nad tym so raduju, zo su Tebje w Kral. Dworje⁵ tak kralowscy čescili, ale — bohužel tež to našim Serbam dla Němcow in extenso zjawnje zjewić njemóžeš, kaž sym tež ja wšelake počescowanja, kiž su so mi stałe, Serbam a Němcam zamjelčał. Ale wopiš to nadrobno a daj to do archiva Serbskeho Museja⁶, to je wažne za přichod. Husto na Tebje a Herrmanna⁷ myslu. Postrow jeho a piš bórzy zaso. Nanajnutr. str. Twój

E. M.

[31. 7. 06]

Luby bratře!

W matricy drje je zapisany 21. awg. jako mój narodny dzeń¹; naša mać pak je stajnje powědała, zo sym ja na swj. Bernardusa (20. awg.) młody; to je wuznamny dzeń, na kotrymž pobožni kemšerjo ze wšěch katholskich Serbow do klóštrskeje cyrkwyje přikhadžeju; tuž je bjez dwěla 20. awg. mój narodny dzeń a toho so ja dđeržu.

Tež mi je so pisało, zo bych redakciju 8. čisła Łužicy někomu druhemu dowěrił, sym pak dawno wotmołwił, zo budže Łužica jeno referowac²; čisło je nimo toho hižo zańdženy tydzeń hotowe.

Kónc a 1. listno knihi: Za čichim sym Ći tola hižo pósłał! Wjeselu so na Twój wopyt³; lubić so Ći mój Tuskulum budže. Horcy džak, zo chceš to swjedžeńske čisło⁴ zapłaćić; ja ničo wurjadnje wjacy pláćić njemóžu. Derje, zo so Ći tam spodoba a tyje. Wostań jeno strowy a dobreje mysle.

Wjele dobreho tež wot prof. Milakovića⁵; pósćel jemu tola skladnostnje swoje filolog. publikacije. Z postr. Twój

J. Čišinski.

21. awg. hižo sym křćeny!

Luby přećelo!

Wjacy króc je mje w poslednim času prof. Josip Milaković¹ w Sarajewu prosył, zo bych Ći napisał, zo by jemu Ty wšitke swoje filologiske nastawki chceł pósłać a swoju podobiznu; wón chce studiju wo Tebi napisać.²

„Savremenik“³ w Zahrjebju před někotrymi dnami měješe wobšěrnju studiju wo mni z pjera Milakovićoweho.

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

Pančicy, 14. X. 06.

Freiberg, 2. 12. 06

Luby bratře!

Zda so mi skoro, zo sy na mnje zły, dokelž mi z cyła njepišeš a mi ani khorosć našeho lubowaneho patriarcha a bratra Jakuba Herrmanna wozjewil njejsy. Ale wěr mi, njeby k tomu praweje přičiny měl; přetož — toho budž wěsty — Twojej najwěrnijšej a najswěrnijšej přecelej smój mój: Herrmann a ja. A maš drje tola dosć dopokazow, zo sym ja Tebi we wšěch Twojich položenjach nje-kablacu swěru dzeržal a budu to tež dale. Ale woprawdžity a sprawn-ny přecel so njeplenči a njeluda, ale praji stajnje wotewriće, što mysli, a wočakuje tež samsne sprawnne a wotewrite słowa ze strony přecela. Či, kotřiž Či po hubje řeča, a runjež bychu do Twojeho krejneho přecelstwa slušeli, njejsu přeco wěrní a swěrní přeceljo, wobhladaj sebi jich w čichej hodžincy prawje a kruće: do wočow tak a zady khribjeta hinak. —

A tuž mam tež džensa próstwu, kotruž mi wěsće dopjelniš dla sebje a dla Serbowstwa, kotremuž sy so poswječil kaž ja. Před wjacym hač lětom běch za Tebje wudobyl wuznamjenjenje¹, ale njeje so Tebi dostało, dokelž běchu při naprašowanju wo Tebi wěste kruhi w Drježdžanach přećiwo tomu. Přetož cuze knježerstwa a wustawy so kóždy króc najprjedy naše knježerstwo w Drj. naprašuja dla toho, kotrehož chcedža wuznamjenić, ministerstwo so potom dale praša instancy pod sobu, pola Tebje Wašu duchownu wyšnosć w Drježdžanach a tež w Budyšinje, pola mje hač dele k mojemu rektorej. Po jich swědčenju a chcyću so potom wot ministerstwa do wukraja wozjewi, hač so wuznamjenjenje tu přizwoli abo nic.

Nětko sym ja zaso wot nalěca na to dželał, zo bychu Tebje za sobustawa českeje Akademije² pomjenowali, a to drje so wěsće w tutym měsacu decembru w potajnym posedženju stanje a austrijski kejžor ma to wobtwjerdzić; prjedy pak, hač wón to sčini, so wón přez austr. poslanstwo w Drježdž. naprašuje. Tuž Tebje z dohom w mjenje našeho bratra Herrmanna prošu, zo by znajmjeńša zwonkowny modus vivendi a wobkhadžowanja pytał z tymi tu rozrisacymi faktorymi a skerje lěpje wopytał kk. biskopa a druhich waznych knjezow w Drježdžanach a na tachantstwje w Budyšinje a zo by wobkhad pytał z duchownymi Twojeje wokolnosće t. j. w Klóštrje, w Khrósćicach, Njebjelčicach atd. a wosebje tež stareho Wor-narja³ wopytał. Z wobkhadom Ty tež tute sfery skerje za naše lube

Serbowstwo dobudžeš. A hlej, při wšěm so njetrjebaš před nimi ponižec, ale Ty sebi jich za swoje wosobinske a narodnostne wot-pohlady dobudžeš, ze přećiwnikow sebi sčiniš jeli nic přiwisnikow, to tola respektowarjow Twojeje wosoby a Twojeje džělawosće. Luby bratře, přemysli sebi tu wěc a z Božej pomocu njech so wšo naj-lěpje poradzi za Tebje a za naju lube Serbowstwo.

W bratrowskej lubosći Tebje strowi Twój
wěrný přećel

E. Muka.

MUKA ČISINSKEMU

List 313

Freiberg, 16. 12. 06.

Lubši bratře!

Wšo a cyle kaž Ty chceš; moja próstwa¹ bě derje měnjena, mój wočakowachmoj z njeje wuspěch za Tebje a naše Serbowstwo; zo pak by Ty něhdže a někak swoju mužskosć a powahu zaprěł, ja ženje z tym chcyl njejsym a nihdy njecham. Tuž nič za zło, kaž naši Serbja tak rjenje při rozžohnowanjach praja.

Sy drje čitał, kak přećelnje buchu Serbja wot prynca Jana Jurja a jeho mlodeje mandželskeje witani a přijeći. Myslu, zo by zdobne a wosebje za Serbowstwo wužitne bylo, hdy bychmy mlodeju mandželskeju ze serbskim spěwom² w přichodnym 12. čisle „Lužicy“ ze stróny Serbow do mandželstwa witali, a prošu Tebje, zo by Ty tutón spěw zbasnił a do čišćernje pósłał a prikazał, zo bychu jón tak stajeli, zo cyłu přenju stronu wupjelni. Jan Jurij je čestny předsyda towarstwa za saksku ludowědu a z tym tež za našu serbsku ludowědu so z protektorom sčinił; tež tele mysle sobu zapleć: zo by wón jako tutón předsyda so tež ze škitowarjom sčinił serbskeho ludstwa a serbskeje řeče, serbskich wašnjow a počinkow, wón ze swojej mandželskej, kiž je serbske žony a družki tak přećelnje witala. Wón nas njech škituje kaž kralej Jan a Jurij, kotrejuž mjenje nosy: Jan je prikazał, zo by jeho syn Albert³ w mlodosći wot Smol. serbski wuknył a Jurij je dał swojej džowcy Mathildze⁴, našej protektorcy z lěta 1896⁵, serbski nawuknyć atd. atd. Tuž budz tak dobry a zestajej tón spěw, wšako Ty sam najlěpje wěš kak.

Tebi, luby bratře, a našemu lubemu Jakubej Herrmannej nanaj-wutrobnije strowjenja sće

Twój wěrný serbski přećel E. Muka.

Luby přecelo a bratře! Zda so mi, zo pak so zaso naš luby Marko¹ z čišćenjom 12. čisla Łužicy dli. Džensa sym jeho přecelnje k spēchej pohonjał a jemu drobnostki pod rubricy: Słowjanske Nowinki a Druzy wo Serbach z dohom sobu pósłał, štož Tebi z tutym zjewjam. Rad bych tež wo Milakovićowej knižcy² T e b i k česći napisanej rozprawu do Łužicy podał, kaž sym to wo brožurcy dra U ł a s z y n a runje sčinił³, ale ja ju hišće wohladał njejsym. Kn. prof. Milaković drje je mi ju lubił, ale pósłał njeje. Škoda, naši južni bratřa rad słowo njedžerža. K Nowemu Lětu Tebi nanajpřecelniše zbožopřeca sčelu. Bóh Wjeršny zdžerž Tebje nam stroweho, čileho, džělaweho!

W bratrowskej lubosći

Twój E. Muka.

Freiberg, 29. 12. 06.

Freib. 10. 1. 07.

Lubowany bratřiko! Z wobwrotom pósta Či wotmołwjam, dokelž sy mje z Twojim dopisom¹ tak nastróžał, a Tebje nutrnje z bratrowskej lubosću prošu: spusć tajke Tebi čělnje a duchownje škodžace mysle a pomysli, zo na swěće bohužel ničo dospołneho njeje a zo dyrbimy tu jako Tantalowje so bédzić a wojować na měsće, na kotřez je nas boža wola postajila. Rad bych Tebje bórzy raz po wobliču widžal a so ertnje z Tobu rozmołwjał. Njeby mje chcył raz přińć wopytać? Prošu. Pósćel mi tola Andrickeho rukopis G e r o n a² hnydom sem a prikazaj Markej Sm. kategoriscy, zo by Łužicu č. 12 hnydom dočišćał, a pósćel mi tež korekturu. W bratrowskej lubosći tebje wobjima a koši Twój wěrný serbski př. E. Muka, kiž wšak ma so tež wšudže a wjele bédzić.

Daj mi jedyn wotpisk Twojeje 7. rukopisn. zběrki pěsni³ a pósćel mi 1 ex. zběrki „Přiroda a wutroba“⁴.

Freiberg, 21. I. 07.

Luby bratře!

Tu pódla sćelu Tebi wšitke rukopisy Andrickeho za „Lužicu“, kotrež hakle sobotu 19. I. 07 dostach. — prjedy běše mi je přeco lubiļ, ale njepósłaļ — njewěm pak, čohodla je je runje mi pósłaļ. Lubšo by mi byļo, hdy by je prosto Tebi pósłaļ. Chcu jeho tež za přichod tak prosyc. Zo so te drobnostki zaso tak dospoļnje a porjadnje we Lužicy podawaju, mam za dobre a nuzne, dokelž wšelacy ju runje won tohodla abonnuja. Wšitko pak, štož je naš A. tón króc namaj pósłaļ, do 1. čisla njepóndže. Tuž džěl po Twojim dobrozdaću. Jenoz by wón nětko porjadnje tele rubriki dale wjedļ.¹

K tomu připoložich nastawk wo Dučmanu z pjera Wyrgača² a wo delnjoserbskim pismowstwje wot Noweho³.

Zda so, zo kn. Hajna khwile nima, wobsah a titulne listno lětnika 1906 zestajeć; byļo-li tak, prošu, napiš hnydom dopisničku Andrickeму, zo by wón jón zestajaļ za 1. čislo⁴.

Tuto přenje čislo 1907 pak njech kn. Marko Smoleř nětko zasobu da stajeć a čišćeć. A njeby-li Tebje posluchaļ, budž tak dobry a mi zdžěl, zo bych so ja jako šerjenje na njeho waliļ. Twoje słowa: Přeco bóle so zdawa być, zo Lužica n j e s m ě do porjada přińć; zo ma mnohi na tym interesy, dawno wěm. Serbska přezjenosć a sprawnosć stej džiwnej wěcy!⁵ ja njerozymju, kak a koho z tym měniš. Snano tež mje? — Ja pak mam interessy na tym, zo by Lužica do porjada přišla a wobstaļa. Tohodla sym ja při njej wostaļ a kn. Markej Smolerjej garantuju, zo wón čišć na pjenježk zaplaćený dóstanje. Bjez toho wón dale ju čišćaļ njeby, štož je cyle wěste.

Zo pak so Lužica sama dotal zdžeržeć njeje zamohļa, drje tola wěš a wona so tež dolho hišće sama njezamóže zdžeržeć w přichodze, to je tež wěste, hdyž naš lud tak maļo čitacy wostanje. Naš luby Herrmann pak ju tež cyļu dozaplaćil njeje w poslednimaj lětomaj, to wot njeho žadać njemóžu; wón je mi za tej dwaj lětnikaj z cyļa jenož 200 hr pósłaļ a přez 200 hr sym ja z mojeho daļ a k tomu kn. Hajnje na jeho próstwu za jeho džělo 100 hr. Tuž drje z toho widžiš, zo mam ja interes za porjad a zdžerženje Lužicy. Zo pak mam ja tež interes za Twoje basnistwo a bratrowsku lubosć k Tebi a sprawnosć, to drje móžeš z toho dowidžeć, zo sym ja za nakładnistwo Twojih basni tola wjacý stow hriwnow wo-

prowaľ a r a d woprowaľ a chcu teŹ d a l e r a d woprować, runjeŹ
dotal z cyľeho nakłada njejsym a n i j e d y n eksemplar pŕedaľ. To
pak wězo njeje Twoja wina, ale wina našich zrudnych kniŹnych
wobstejnosców, kotreŹ ja bohuŹel tu zdaleny wot Budyšina njemóŹu
pŕeměnić. Jeli pak Tebje znjespokoja wokolnosć, zo ja na čole po-
runo Tebi jako redaktor ŁuŹicy figuriruju, to wěš: to njeje tohodla,
zo bych so tam hordo wuwupjeraľ, ale jenoŹ dokelŹ sebi myslach,
zo z tym wěstych ludŹi jako abonntow zdđerŹu. Ale móŹeš mje tam
wot noweho ľeta pŕeć wostajić a za to něhdŹe, hdŹeŹ so Tebi spo-
doba (snano na kónc mje stajić: Z podpjeru kn. Herrmanna na-
kladuje E. Muka).⁶

Ja nimam zamoŹenja, ale wšo, ŹtoŹ ja mam, sebi ja zasľuŹuju a
dawam z toho Serbowstwu, ŹtoŹ je mi móŹno, a dŹelam wo dnjo a
nocy. Hdy bych jenoŹ n a s e b j e dŹiwaľ a hladaľ, potom snano bych
mohľ na w u m j e n ě k hić a z tymi kroškami, kotreŹ dostawam pen-
sije, być Źiwy, ale serbske zaměry njebych wjacy mohľ p o d p j e -
r a ć .

Z wutrobnym a wotewritym tym wuznaćom a bratrowskimi stro-
wjenjami wostawam

Twój

E. Muka.

C I Š I N S K I M U C E

List 317

Luby bratŕe!

Wčera běch Ći korrekt. 1. čisla L.¹ póslaľ; móŹno, zo so tak 1. čo.
wokćo 20. f e b r . wotebĕrarjam do rukow dóstanje. Ja na tule nje-
rodu njemóŹu dale pŕihladować; z tym čłowjekom² ja dawno hiŹo
njejednam; je-li chceš, sćiň hišće Ty jedyn pospyt. Moji swěŕni sobu-
dŹeláčerjo so tohorunja na njeho hórša; wón nam ze swojej wosobu
a ze svojim činjenjom a svojimi Nowinami³ je a wostanje najhórŹi
zadŹewk našeho narodneho postupa. ŹtoŹ „LuŹ.“ nastupa, dyrbi so
wěc na kóŹde wašnjo do porjada stajić, hewak stanje so zawěšće
z mojeje strony někajke pŕeměnenje⁴; ja tajku haňbu dale ze swo-
jim mjenom kryć njemóŹu. A Ty so hišće dŹiwaš, zo „LuŹ.“ dale
bóle spada? Ja nic. TuŹ pŕošu, čiň raznje a trajnje!

Ze serbskim strowjenjom

Twój J. Ćišinski.

Pančicy, 11. II. 07.

Freiberg, 12. 2. 07.

Luby přečelo! To je žalosć z Łužicu a boju so, so kn. Marko Sm.¹ tohodla tak so dli, dokelž drje je za lětnik 1906 dotal jenož wote mnje (z mojeje kapsy) na 100 hr. dostał; njewěm, hač je administrator² khwile měl, nazběrane abonn. pjenjezy k zaplać. do Bud. pósłać. A naš luby maecenas je tež při swojej khor. zapomnił. Ale porjad dyrbi nastać, wosebje we wudawanju prawočasnym, sym džensa z dobom do Bud. pisał; maš-li Ty što jednać a so wobćežować dla komdženja, piš, stajnje prosto stajerjej „Schriftsetzer Kummer in Schmalers Buchdr.“ dla Łužicy. Zo by zaso porjad nastał, sym ja za to, zo by so w febr. najpozdz. hač do 20. II. dwójne čisło za jan. a febr. z dobom wudało a to znajmjeńša 1^{1/2} listna (12 stron) a k tomu ^{1/2} listna titul a wobsah lětnika 1906; abo jeli maš to za mało, njech dvě listnje, to Ty definitivnje postaj a do Bud. přikazaj; ja sym Kummerej pisał, zo 1^{1/2} listna³. Rukopisow drje maju w čišćerňi dosć, hewak jim hnydom pósćel — wosebje tež Wyrgačowy nastawk⁴. Korrekturu dodawka mi tón króc njepósćel, zo by so khwatało, ale jenož tón jedyn wotčah k informaciji za mnje. Na kóncu njech wot nětka jenož Twoja adresa stoji z nadpisom: adresa hłowneho redaktora⁵, tak sym ja do Budyšina přikazał.

Z wutrobnym serbsk. strowj.

Twój E. M.

Što čini naš kn. wótc Herrmann?

Luby přečelo!

Sćelu Tebi korr.¹Woporjedženy exempl.² sym tón króc runy puć do Budyšina wrócił, zo bychmy so wšoho komdženja zminyli.Nadžijam so, zo 3. č. we prawym času (15. měrca) wuńdže³.

Z khwatkom.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój J. Čišinski.

Pančicy, 27. II. 07.

Luby přecelo!

Korrekturu sym tež tón króc runy puć do Budyšina wrócił z tym zamysłom, zo by čisło 3. hišće w tym tydženju došlo do rukow woteběrarjow. Druhi expl.¹ mi Smolerjegy njeběchu připožili; zabuwaju na wšo. Tola so wjeselu, zo smy z „Lužicu“ tola nimale zaso w koliji. Kak dolho?

„Pójmy za nim.“² je něšto brillantneho za našich intelligentow.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

Pančicy, 19. III. 07.

Luby přecelo!

Připóslanu baseń dam do 8. čisła; 7. čo. je hižo zestajane a z mojej winu so komdźić njesmě, hdyž sym dosć wjesoły, zo je skónčnje po dolhich lětach do wukhadženja Lužicy přišoł porjad.

Na nowy tydzeń so kn. kan. H. domoj wróci.²

Wjele wjesela do prózdninow!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski.

Wotrow, 6. 7. 07.

Freiberg, 28. 8. 07.

Lubši bratře! Doľho mi njejsy pisaľ! Kak so Či wjedže? Što džě-
laš? Ja mam přeco rucy poľnej džěla a tež w Janskich Łaznjach¹
bjez njeho byľ njejsym, dokelž chcu a dyrbjju skónčnje raz delnjo-
serbski słownik² dodžělać. Zatrašne to džělo! Džensa je drje Tebi kaž
mi kn. archidiak. Dobrucký z Wojerec swoju najnowšu knižku
„Handrij“⁴ póslaľ a wón Tebje přeze mnje naležnje prosy, zo by
ju we Łužicy bórzy wozjewiľ, prawje pokhwaliľ a ke kupowanju
wabiľ. Tuž to sćiň! Škoda jenož, zo ju njeje serbski spisaľ. Njeby Ty
chcyľ w přiřhadž. zymskim času w našich serbskich towarstwach
přednošować wo narodnostnych serbskich prašenjach a serbskich
njepočinkach! Z najwutr. strowjenjom

Twój stary serbski přecel a bratr E. Muka.

Luby přecelo!

Knj. Dobr. je mi knižku poslaľ, kotraž so mi woprawdže lubi;
kritiku do 9. čisla Łužicy podam wěcnu¹. Ja hidžu a tamam zasadu
serbskeje kritiki: p r a w j e k h w a l i ć², facit toho je dótkliwosc
spisaćelow a špatnosć literatury na wšě strony. Potom wězo nas boli,
hdyž přiňdže objektivna kritika z wukraja a nas z lodom wuťušuje.

Wón mi pisaše, zo powědančko w zymje do serbsćiny přeloži a we
Łužicy wozjewi; ja budu jeho k tomu napominać³.

Što činju? Mi je džělo wšědny khlěb bjeze wšoho wotměnjenja
a wokřewjenja.

Měj so rjenje! Mi je zatrašnje — derje —

Ze serbskim strowjenjom

Twój J. Čišinski.

Pančicy, 1. IX. 07.

Freiberg, 2. 10. 07.

Lubodrohi bratře!

Měj džak za dopisk. Tu Milakovićowu brožurku¹ Tebi pósłach po prawom jako lubemu přećelej, nic zo by ju we Łužicy wozjewiř. Hdyž pak so toho zminyc njemóžeš, potom sčič to bjeze wšeje khwalby mojeje wosoby snano dla Milakovića, zo by toho pohwaliř². Ja mam runje zahorjenje krka a zymnicu. Měj so derje.

Twój E. Muka.

Freiberg, 8. XII. 07.

Lubši mój přećelo! Knjez farař em. Urban¹ je mi na Nawkowu² recensiju svojich wótčinskich sonetow w 11. čisle Łužicy wozjewje nu pósłal „Nuzne wotmořwjenje“³ ze žadanjom, zo by so w 12. čisle wotčišćalo. Dokelž smy my po čišćerškim zakonju a tež po čłowjeskim zakonju: audiatur et altera pars k tomu wjazani, sym ja tuto wotmořwjenje njepřeměnjene, zo njeby Ty hakle z tym haru měl, džensa do Budyšina pósłal, zo by so na poslednjeje stronje 12. čisla w petit wotčišćalo⁴.

Kak so Tebi hewak wjedže? Piš mi tola raz! Ja mam jara wjele džěla! Z wutr. strowj.

Twój E. Muka.

Luby Jakubje! Nětko je tež knjez dw. k. Fil. Řězak¹ zakitanje přećiwo Nawkowej kriticy² svojeho Krajana mi pósłal a žada wotčišćenje w 12. čisle Łužicy, powołajo so na čišćerški zakon. Tuž sym jeho wotmořwjenje runy puć do čišćeršnje pósłal³. Nó, to wšak wšo ničo nješkodži, tak kusk wjacy žiwjenja do našeho pismowstwa a našich spisowacelow přiřdže. Što činiš Ty a što naš Jakub Herrmann?

Z najwutr. strowj.

Freiberg, 11. XII. 07.

Twój E. Muka.

Pančicy, 16. I. 08.

Luby přećelo!

Na Twoju poslednju dopisnicu chcu džensa wotmołwić. Póndzelu w Budyšinje zhonich, zo sy Ty rukopis mojeje zběrki¹ do Freiberka sobu wzał. Zo chceš jón w Čas. M. S. wozjewić, mje wjeseli; mam pak swoje wuměnjnja: Kniha ma tež wosebiće wuńć w formaće a w uhoće mojich dotalnych zběrkow na moje pjenjezy, za to pak žadam wot M. S. honorar, kaž je so prjedy plaćil n. př. Radyserbej²: tónle honorar njech so wužije na wosebity wotćišć. Dale prošu naležnje, pósćel mi hnydom mój rukopis: knihu sym basnił w l. 1900—01, a njemóžu wšo wjac w pomjatu měć, ale dyrbju rukopis najprjedy nadrobnje přehladać. Měnju, so rozymi, přeco zběrku: „Z w o t m a c h o m“.

Wo tych druhich wěcach džensa hišće ničo pisac njemóžu, wutroba by so mi rozkoćila!³

Ze serbskim strowjenjom Twój

J. Čišinski.

Freiberg, 17. I. 08.

Luby přećelo! Rukopis Twojeje zběrki basni „Z w o t m a c h o m“ ja tu w Freibergu nimam, ale kn. Franc Kral, wojak w Budyšinje při 11. komp. inf. reg. ju ma, dokelž chce sebi ju za stud. młodžinu wotpisać; pišu jemu z dobom, zo by Tebi Twój rukopis h n y d o m pósłał.² Kaž Tebi hižo pisach, sym ja rad zwólniwy tu zběrku w Časopisu wozjewić, ale štož honorar nastupa, ja ničo přizwolić njemóžu, ale to je wěc předsydstwa Maćicy Serbskeje a ja Tebje tohodla prošu, zo by so Ty z Twojim žadanjom na njo wobroćil. Ja to nje-směm, dokelž staj mi pokladnik a předsyda wubjerka porokowaloj, zo Časopis tak hižo přewjele pjenjez žada, a hdyž kn. dr. Renč³ za přílohu k Čas. (Codex sorabicus)¹ lětnje 60 hr. žadaše, su we hłownej zhrom. za to na mnje swarili.

Ze serbskim strowjenjom

Twój E. Muka.

Luby přećelo!

Z tym Tebi sćelu rukopis: Z w o t m a c h o m¹ přehladany a do čišća dospołnje zřadowany. Tutón zešiwk Časopisa M. S. budže so wězo pola Smolerjec čišćeć, dokelž Monse² drje wosebity wotčísć w formaće a wuhóće mojich dotalnych knihow njemóže zhotowić; tež je wotčísć pola Smolerjec tójšto tuňši. Škoda, zo je z njerodu při pućowanju rukopisa tójšto čisłow so zhubiło; wosebje dopominam so na jenu baseň: Z wotmachom³, kotraž dyrbyeše cyły wobsah z raznymi słowami a krasnymi wobrazami ilustrować, zawěsće najbrillantniše čisło cyleje zběrki. Škoda! Ani basnik sam ju naprawić njemóže. Najprjedy je so M. Andr. z rukopisom walał a jednotliwe čisła wupožčował⁴ a što wě, hdže je wšudže pobyła, doniž je do rukow Kraloweju⁵ dóšla. Čłowjek njesmě sebi ničo z rukow dać.

S e r b s k e w o b r a z k i⁶ wuńdu nadžijomnje w febr.

Mam z Łužicu zatrašne džěło; za to pak je wuspěch z nowymi wotebėrarjemi nimale wěsty.

W běhu přichodneho lěta wuńdze 13. kniha, na někotre čislička hižo dopisana: S w ě t l o z w y š i n y⁷. Wuspěšny čas zbožowneho skutkowanja je so skoro zaso minyl ze zymu.

Korrektury wotčísćow⁸ chcu tež hišće sam přehladać.

Ze serbskim strowjenjom

Twój J. Čišinski.

Pančicy, 21. I. 08.

Freiberg, 23. I. 08.

Luby Barto!

Rukopis Twojeje 7. zběrki „Z wotmachom“¹ z Twojim listom dostach a sym rad zwólniwy zběrku w Časopisu wotčísćeć a Tebi k woli tutón zešiwk pola Smolerjec² dać čišćeć, zo by sebi Ty móhl wot njeje dać wosebitych wotćahow činić, kelkož a kajkež chceš, ale zo njebych z Tobu do nowych njezrozumjenjow přišol, dyrbj, prjedy hač rukopis do čišćećnjje dam, z wěsta wědžeć:

1) Hač Ty hišće honorar za tu zběrku žadaš a hač je jón Tebi předsydstwo Maćicy S. přizwolilo?

2) Štó ma nakład wosebitych wotčíšćow tuteje zběrki plaćić?

Wotmołwjenje na to bych ja rad prawje bórzy měl a najpozdžišo hač do kónca tutoho měsaca.

Zo Ty z tym spokojom njejsy, zo sym ja ze swojeho Twoje zběrki 8—11 nakładowaľ a tak z cyla jich wudaće zmóžniľ a wjetši džěl 6. zběrki³ Smolerjej doplaćiľ, čitam ja srjedź rjadkow Twojeje dopisnicy, w kotrejž Ty honorar žadaš a pišeš, zo zběrku „Z wotmachom“ w samsnym nakładze wudaš.

Nó, ja wšak sym z tym cyle spokojom. To pak dyrbju Tebi tola jasnosće dla zdželić, zo sym ja za Twoje zběrki na 900 hr ze swojeho wudaľ a ani 100 hr. z nich dotal wuwikowaľ, tuž nimam z nich žano ho wužitka, njejsym jeho pytaľ a jeho tež njezměju, samo hdy bychmy woprawdže raz serbskeho knihikupca namakali, kiž by so za rozpředawanje našeje literatury staraľ. Snano pak nam tón hakle nastanje, hdyž ja z cyla wjacy njebudu. Ja sym ze svojim nakładom wikować njemóžu. Zo njejsym sebi čny, to tež z toho spóznaješ: Za Wjelowe Přisłowa⁴ a Metaforiske hrona⁵ sym přez 1000 hr. ze swojeho wudaľ a z wulkej prócu něšto přez 400 hr. z nich dotal zaso wuwikowaľ. Za Łužicu mam po wobličenju Marka Smolerja a knjeza wuč. Hajny hač z kóncom 1907 hišće wokoło 800 hr. plaćić. Wěsće hišće so něšto abonementnych pjenjez nazběra, ale wulki džěl tutoho deficita mam tola hišće ze swojeho kryć a chcu to tež, zo by Ty nětko z nowym lětnikom cyle bjez doľha samostatnje móhľ započecć ani wote mnje wjacy někak zadžewany ani wot stareho doľha wobćeženy, kaž ja to bywach z jenocho lěta do druheho. Tež za poslednjeje kruchaj⁶ džiwadi. zběrki sym přez 300 hr. woprowaľ.

Štož nětko zběrku „Z wotmachom“ nastupa, so ja khětro boju, zo předsydstwo M. S. honorar⁷ zwolić njezamóže a hišće mjenje što za wosebite wotčahi⁸. A tuž bych Či ja radziľ, dokelž by Ty tola jenož ze samsneje skromneje kapsy dyrbjaľ přisadzić, wobroć so na našeho šćedreho Jakuba Herrmanna, njech wón nakład zběrki „Z wotmachom“ a tež teje 12. zběrki „Serbske wobrazki“, abo kaž rěka, na so wozmje⁹.

Tola to wšak Tebi njetrjebam dale radzić, Ty to hižo sam sebi najlěpje wuradziš; jeno wo to dyrbju Tebje jako Maćicy zamolwity redaktor Časopisa prosyć, zo mi rozjasniš, pod kajkimi wuměnjemi mi Ty zběrku „Z wotmachom“ k wotčíšćenju daš w nastupanju Časopisa a wosebitych wotčíšćow, kotrychž ličbu maš tež Ty postajić a wšo druge¹⁰.

Ze serbskim strowjenjom

Twój

E. Muka.

Luby přećelo! Dokelž sym spóznał, zo je Tebi moje sobuwudawařstwo Łužicy wobćežne, sym so jeho z tutym dospolnje wzdała wotrjekl, a prošu Tebje, zo by so z 1. čislom 1908 moje mjeno na čole Łužicy wuwostajilo na kóždy pad. A jeli maš za wužitne a nuzne, móžeš tež w 1. čisle zjawnje wozjewić, zo sym wot wudawařstwa wotstupi¹. — Z dobom mam Či zdželić, zo chcych ja w přichodnym zešiwku Časopisa jenu zběrku Tvojich pěsni, pak 7. zb. „Z wotmachom“, pak nowy naklad 2. zb. „Přiroda a wutroba“ wotčišćeć, čakam pak w tutym nastupanju na Twój „placet“².

Ze serbskim strowjenjom

Twój E. Muka.

Freiberg, 1. 2. 08.

Knjezej professorej drej Mucy.

Je-li hač do 12. febr. wot M. S. njedóstanu 150 hr.¹ honorara za swoju čišćomnu zběrku: „Z wotmachom“, žadam sebi hnydomne wróćenje rukopisa.

J. Bart—Čišinski.

Pančicy, 5. II. 08.

Mój luby Barto! Kaž Tebi hižo prjedy pisach, hač mi Ty Twój rukopis z nowa připósła, ja za Tebje honorar wot předsydstwa M. S. žadać njemóžach a njemóžu¹. Hač sy Ty žadał, ja njewěm. Dokelž pak so mi zda, zo žadany honorar hač do 12. II. dostać njemóžeš a Ty sebi tohodla hnydomne wróćenje rukopisa žadaš, sym ja hnydom kn. Markej Smolerjej pisał, zo by Tebi hnydom Twój rukopis wrócił². Ja Tebi pscikićich, zo chcu

Twoju zběrku, kiž so wot l. 1900 pola Sm. waleše, w Čas. M. S. wotčišćeć, nic dokelž njebych dosć nastawkow měł, ale zo by skónčnje na swětlo swěta přišla. A k tomu budu ja tež dale zwólniwy, ale wjacy hač to wote mnje nježadaj. Ze serbskim strowjenjom

Ernst Muka.

Freiberg, 7. II. 08.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 334

Freiberg, 29. I. 09.

Luby přecelo!

Slyšu, zo sy Ty přeco hišće zly na mnje dla naju wšelakoreho nahlada w nastupanju přislušnosćow redaktorskich¹ a zo sebi Ty myslíš, zo sym tež ja hišće zly na Tebje. A dokelž sym zhonił, zo sy Ty wbohi tež w poslednim času často był khorowaty a na njeluboznosće swěta mjerzacy, sym so rozsudził Tebi tónle lisćik napisać a Tebi we nim wobswědčić a wobkručić, zo j a dawno hižo wjacy na Tebje zly njejsym, zo ja ženje njejsym był přećiwnik Lužicy² wot Tebje redigowaneje, ale zo sym ji přeco najlěpšeho wuspěcha přal a hišće ji přeju, zo so potajkim tohodla na mnje hněwać njetrjebaš. Nawopak w nastupanju jednomyslneho redigowanja Lužicy bě nuzno, zo jenož jedyn wot naju redakciju do rukow wza, a zo sy ju Ty po swojim mi hižo prjedy raz wuprajenym přeću³ na so wzał, z tym sym ja nětko z Tobu cyle přezjeno a so spokojil a ja so wutrobnje wjeselu, zo je so Tebi poradžilo w zašlym léće Lužicy na 100 nowych abonentow dobyć a přeju Či, zo by so Či to znowa w nowym léće radžilo. Ja sym, kaž sym był, přecel a přiwisowař Lužicy a sym to wostał a wostanu to, hdyž tež snano so mi hdys a hdys tón abo tamny nastawk w njej tak prawje spodobał njeby. To je wěc nahladow, kotrež wšak su we swěće wšelake, dokelž smy tež my čłowjekowje wšelacy. A tež je to cyle njewěrne a njesprawne roznošowanje někoho po Khrósćicach, zo sym ja přećiwnik Lužicy a zo ju z cyła wjace nječitam. Ja sym za mnje na 2 eks. abonnował, wšitke abonentne pjenjezy za nju, kiž su so mi stala, přijimował a kn. administratorej Hajnje słał, porto pódla ze swojeho zaplaćiwši, a hdžežkuli sym skladnosć měł, sym za nju řečal a wabił, zo bych na nju abonnowali; haj ja sym zwólniwy, Tebi tež z ča-

sami nastawki abo přinoški do njeje slać, tak ruče hač mi Ty zdželiš, zo Ty moje přinoški principielnje njewotpokazaš.

Tuž prošu Tebje, wostaj hněw a zloby na mnje, chcemoj so znjesć a budź zaso přeswědčeny, zo ja njejsym přećiwo Tebi a Łužicy, ale za Tebje a za Łužicu.

Wočakujo Twojeho přihłosowanja přeju Tebi post festum hišće wjele dobreho a zboža k nowemu létu a sćelu Tebi přećelske strowjenja.

Twój E. Muka.

P. Scr. Wčera dostach powěsć z Waršawy, zo je swěrný abonent Łužicy kn. radca Gabryel Wierzbowski wumrjeł a zo je z tym přestał abonent być, t. r. zo so na jeho adresu Łužica wjacy słała njeby, dokelž tam nchtó wjacy njeje, kiž by ju čitał a plaćil. Na léto 1908 je wón přeze mnje kn. Hajnje abonent pošla 30. 9. 1908. Prošu, zdžěl to Hajnje, hdyž jemu pišeš.

ĆIŠINSKI MUCE

List 335

Luby přećelo a stary bratře!

Twój wčerawši list¹, z tajkj wutrobnej lubosću napisany, je mi hłuboko do čuća zezapřimał; tola wodaj, zo Tebi džensa njemóžu wjele rozestajić, přetož moja khorosć njewotběra, ale skerje rosće: w poslednim času zcyła wjacy we ložu njelěham, tam mje dusy a spina tak, jako by so dyrbjał dych zastajić, spju na kanapeju, mam džě dobre deki, zahłowki a pucawki z loža, ale spar je njeměrný, dokelž nervy su žalostnje rozderdane; po cyłych nocach sebi lampu palu; so wě: měr we ložu to njeje nihdy žadyn. Winow k tomu běše dosć a na dosć; wo tym pozdžišo wjacy!

Z drom. Rachelom² sym rozpadnył nimale hižo poł lěta; wón je w tym němskim towarštwu z Braunerem³ najbóle přećiwo Serbam šćuwał a přećiwo mi tu njekrasnu wójnu započal⁴. Tohodla njecham po njeho pošlać, njemóžu pak tež žanoho cuzeho wzać, dokelž jeho njecham rudzić a ranić a z tym jemu pola ludźi škodžeć.

Nětko k našej bóle internej wěcy: Wokoło 35 lět smój w hromadže džělałoj; kónc lěta 1907 so te rozkory⁵ započachu, hłowni šćuwarjo běchu far. Jakub⁶, farań Urban⁷, farań Handrik Slepj.⁸, druzy skaženi Serbja w Budyšinje⁹ we zwjazku z Němcami, k tomu přińdže ta

mjerzata kritika z Urbanowej knižku a z Rězakowym Krajanom¹⁰; to njeje mje jeno bolało, to je mje rozpalilo — tale perfidiska nje-kharakternosć. Tući mjenowani su dołho potom w Budyšinje a Drježdžanach na mnje zatrašnje rěčeli, kóždy na swojej stronje; tute wadženja běchu wosebje winy mojeje hišće džensnišeje khorosće¹¹ a, zo Bóh njeby dał, mojeje smjerće.

Méra mi woni wostajili njejsu w cylym minjenym léće. Sym palace bolosće wutraš w duši, duchu, wutrobje, w nervach a w cyty m čěle. Njepřeju nic najhóršemu njepřečelej.

A Tebje běchu cí z Budyšina na mnje zešćowkali; ja pak sym bórzy wójnu kritikow zastajil¹². Ale wuznać Tebi tež džensa hišće dyrbbju, hdyž mi wotewrjenu dopisnicu¹³ z Budyšina pósła bjez titula, jeno někotre słowa (wěc znaješ) a bjez postrowjenja jeno Twoje mjeno, myslach sebi, to mi wutrobu roztorhnje — tole po 35lětnym přečelstwje — !¹⁴

Njecham ničo přećiwo nikomu porokować, ale wuznać dyrbbju, zo je to nam Serbam wjele, wjele škodžalo k česći a k zbožu. — Chcu přeskočić wjele — Zetkachmy so we Wotrowje w započatku oktobra¹⁵; ja so njejsym z ničim přeradził, njemóžach pak Tebje zhrěc a hnuć, štož potom tež mi rěč khětro wjazaše, to je tež druhim napadnyło, zo sym ja ze započatka jara rěčniwy a lubosćiwy přećiwo Tebi byl, ale Ty sy někak tak džiwne činil — myslach sebi, zo je Twoja tamna dopisnica z Budyšina byla poslednje Božemje mi — a spuščich dališu nadžěju.

K wjeselu pak je mi bywało, hdyž sy mje pozdžišo přez knj. kan. Herrmanna často a husto z listom dał strowić.

Ja na Tebje njejsym tak jara so hněwał, wjele bóle pak na Twojich šćuwarjow. Tola njech je to z časom zašlo a z wětrikom do morja wotdunyło: Ja Tebi z tutym listom zjawnje a sprawnje zawdawam swoju bratrowsku prawicu tak, jako by so mjez namaj ženje ničo njestało: Bóh je mój swědk!

Z tym je wšitko nic jeno zabyte, ale hluboko zahrjebane do zemje.

Ad. „Lužicu“:¹⁶ Prawje maš a nětko přiwdawaš, hdyž d w a j na wšelakich městach redigujetaj j e d y n časopis, njeje derje a za mnje redaktorstwo so tež bóle hodži, hdyž we Lužicy přebywam a tych słowjanskich hosćow¹⁷ (wosebje lětsa jara wjele) móžu komodnišo po Serbach wodzić a jich informować hač Ty. Tež to Ty wěsće připóznawaš a wěš, zo mi redakcija njeje přinjesla nihdy žancho wjesela a — honorara. Jara bych so dale wjeselił, hdy by mi lubosćiwje tu a tam po Twojim času Tebi luby nastawk¹⁸ za Lužicu chcył pósłać; budu w tym nastawku witać Twoju lubosć a bratrow-

sku wutrobu. Myslu sebi cyle wěšće, zo smy nětko ze wšěch pje-
nježnych bědow z Lužicu so minyli, hač runje je wona přeco
dróžša, w l. 1908, kaž mi knj. Hajna¹⁹ wčera pisaše, zaso 72 hr.
a tak dale z cylej režiju.

Njesměš pak tež minjene lěto dale nětko w pomjatu nosyc, wo-
sebjě hdyž znaješ moju žiwu krew a kholeriski kharakter!

Knj. Hajna je mi jara wjele pomhał, je wutrajny zastojnik; sym
jemu jara džakowny; zdžělu jemu smjerc Polaka Wierzbowskeho²⁰.
Njeje Tebje smjerc † M. Andrickeho²¹ hluboko zastróžala? O, škoda!!

Tak Tebi, luby bratře, z džensnišim listom dawam prawicu a košu
Tebje po słowjansku: Na zdar!

Z wutrobnym strowjenjom we spominanju 35 lětneje lubosće

Twój

swěrnny bratr

J. Čišinski.

Pančicy, 30. I. 09.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 336

Lubodrohi bratře!

Přijimaj mój najwutrobniši džak za Twój posledni luby list.¹
Njeh je nětko wšitko zabyte a njeh zaso naju stare přecelstwo
a bratrowstwo w starej krutosći a swěrnosći so wróci a njepřetorh-
njene wostanje hač do naju wotsalenja z tutoho swěta. Mamoj
za našich lubowanych Serbow hišće wjele džělać a to chcemoj
činić w přezjenosći a njechamoj sebi za zło brać, hdyž mamoj sebi
raz něšto prajic abo hdyž smój wo jenej wěcy wšelakeho nahlada.
Na Michała 1908 budžech pola našeho lubeho wótca Herrmanna
rad z Tobu powědał a wjele, ale tehdy běch hišće tak khory a
mějach tajke bolosće w šiji a krku, zo móžach lědma hubu wo-
činić. Njebudžeše-li to naš bratr Herrmann był, njebudžech z cyla
na hosćinu jěł, ale domach we ložu wostał.²

Ty pak so mi nětko lěkuj a kruće staraj, zo by bórzy zaso cyle
wotkhorjeł a so zhrabał, a tuž dyrbiš, jeli Či hišće lěpje njeje, na
kóždy pad po lěkarja pósłać; jeli so z Rachelom wujednać nje-

můžeš, potom pósćel na kóždy pad po druheho lékařja a najlěpje by tež bylo, hdy by so chcył a mohł kn. dra. Szablewskeho³ w Drježdžanach, Zöllnerstr. 1¹ wo radu prašec.

Tuž měj so rjenje a budź bórzy zaso cyle strowy a wjesoleje mysle. Ja sym wot wjele džěla tež tak zdrjeny, zo budu sebi najskerje bórzy 4—6 njedžel dowoleńcy za južny powětr žadać dyrbjeć.⁴

Z najwutrobnjšimi strowjenjami a w bratrowskej lubosći

Twój

stary wěrný přecel

E. Muka.

Freiberg,

6. II. 09.

ČIŠINSKI MUČE

List 337

Pančicy, 11. III. 09.

Luby bratře a luby přecelko!

Tule wutoru sym so z khorownje¹ we Worklecach po 16 dnjach — jako by so stało z džiwom njebjeskim — a — traš smjerći wutorh-njeny — posylnjeny a z najhóršich bolosćow a strachow zaso domoj wrócił — jako z nowa narodženy: měsacy dołho žanoho loža wjacy njeznajach, žanoho rozuma nimale wjacy njemějach, nervy chychu mje zatolc a po zakrasnych nocach sym so wo jstwje k Bohu wołał, zo by někak mje wumožil, a — slyš miłosć Božu a móc: hižo přenju nóc móžach tam spać a kóždu nóc lěpje a tež z cylym účelnym wobstojenjom so skoro njemóžnje džiwnje a spěšnje porjedžich — tola wjacy njedželi dyrbju hišće so dđeržec wosebje wšoho pisanja; tež njesměm nič skoro čitać a mało rěćec: Měr ducha a čěla dyrbju lutować². — Dóstał njejsym 2. zešiwk Časop. M. S. 1908, hdžež je tola być dyrbjał: Serbska liter. z moj. žiwjenj. a skutk.³ Pósćel mi tola hnydom! Z wutr. str.

Twój J. Čišinski.

Freiberg, 12. III. 09.

Mój lubodrohi bratřiko a přećelo! Z najwjetšej radosću je mje Twoja džensniša powěsć napjelniła, zo so z Tobu zaso — Bohu budź džak — tak mócnje polěpsuje, a daj Bóh, zo by nam bórzy zaso so cyle wustrowił a wočerstwil. Tohodla pak bych ja za wužitniše měl, hdy by Ty hišće něšto njedžel abo měsac we Worklecach wostał, kaž sym ja tež prjedy na to honil, zo bych Tebje zamohli so do Worklec¹ podać. Tuž přemysli, hač hišće so tam radšo njeby na někotry čas wrócił, wosebje hdyž maš tam potom Janske kupjele tak blizko. Čas. M. S. 1908 II běh Či hižo jutry pósłał abo Ty sy jón jutry 1908 w Budyšinje dostał, ale sćelu Či jón pódla hišće raz. Pokračowanje Stawiznow Serbsk. Basn.² hakle hody 1909 wuńdže, dokelž je naš Adolf Č. hižo dlějši čas ćežko khory³, čišćeć dam jón snano hižo po swjatkach. Sym předžěłany a jědu tohodla džensa na južne slónco⁴.

W bratr. lub.

Twój E. M.

29. III. 1909.

Lubowany bratře! Tu z dalokeho juha slowjanskeho wot jadranskeho slónčneho morja¹ sće Tebi najnutrniše bratrowske strowjenja a přeje Tebi bórzowne dospołne wočerstwjenje na serbskim slóncu

Twój swěrný serbski bratr

Ernst Muka.

Pančicy, 2. hapr. 09.

Luby přecelo a bratřiko!

Zwjeseliła jara je mje Twoja luba dopisnica¹ z postrowom z južnych Slowjanow.

Sym drje Bohu džak tójšto zhrabał so, ale nervy brunča a brunča při trochu napinacym džělku jako šeršenje přez nahle jich rozšerjenje w hnězdze. Budže hač do dospołneho wustrowjenja trać hišće njedžele, snadź měsacy dolho. A tu je mi zaso načinił k kan. Herrmann pausu w džěle: ma róžu, je do wočow žalostnje začekły a tak dyrbi w cyrkwi wšitko zaso hižo lědy smjerći wutorhnjeny — Čišinski. Ale što sebi chceš? Moje stojišćo jow je zrudne a — ničo myta za to — a telko pjenjez je mi ta khorosć zežrała.

Na M. S. njepojědu, na wólbne zhromadźizny tež nic — wěm, přečo!² — Měj so Ty tam we slónčnym blyšću a hrěću rjenje!

Z wutr. strowj. Twój bratr

J. Čišinski.

[8. IV. 09.]

Luby bratřiko!

Měj horcy džak z Łužicy¹; postrow mi tež z bratrowskeje wutroby slowjanskich přecelow a lube přecelnicy za jich lubosćiwu wuraz slowjanskeje wzajemnosće. Wšitkim tutym Wam přeju wjesole a zbožcowne Alleluja k jutrowničcy! Běch sebi w zymnym a jara torhatym stajnym wichorjenju hrabnył šnupu a kašel a přeco cyle čelo lóješe mje zyma; dyrbjach pak do Wotrowa kóždy dzeń do služby; kn. kan. H. měješe róžu a bě do wočow zatrašnje začekły²; wčora je zaso přenje kemše měl; ja pak chcu so tute tři dny do jutrow dđeržec we wutepjenej jstwičcy. Jutrowničku přijědže w popołdnju w 2 hodź. luby kral z pryncami do klóštra, zo by sebi sam wulku processiju křižerjow (budže jich něhdže 80—90 porow) wuhladał a džěcom pokazał; snadź tež prync Jurij z mandželskej so sobu přiwjezetaj z automobilami. To budže krasnje Serbam: kral

chce z nowa a zjawnje napadnje počesćić a wuzběhnyć Serbow před šćuwakami a nas zahorić k serbskej roli, rěči a narodnosći. Nam wšěm jow wutroby wyskaju³. — Štwórtk 15. hapr. změje mlody knjez Jan Cyž⁴ we Wotrowje primicu a potom doma w Kašecach hobrski kwas: 50—60 blid wulki.

Z wutrob. strowj. Twój swěrný bratr

J. Čišinski.

Kak je so Či lubila w 3. čis. Lužicy hordozna pěseň Alleluja?⁵

MUKA ČIŠINSKEMU

List 342

Lubši bratřiko! . . . To by po mojim zdaću bylo škoda. Njeby dha móžno bylo, zo by so skerje lěpje zaso z nim zjednał? Runjež wšak so do Waju naležnosćow tykać njecham, by mje to tola našeho lubeho Serbstwa dla jara wjeselilo. Bóh daj, zo by so Tebi hewak z Twojej strowotu nanajlěpje wjedło. Ja sym nětko po přebywanju na juhu tež prawje wočerstwil a bych był wjesoly, hdy by tak wostało. Z najnutrnišimi bratrowskimi strowjenjami w starej swěrnej lubosći

Twój E. Muka.

Freiberg w Sasku,
8. 5. 09.

ČIŠINSKI MUCE

List 343

[14. 5. 09.]

Luby přećelo a bratře!

Džensa rano dostach Č. M. S. 1909. Lětnik LXII¹. Zeš. II.

Hdy dha přińdže w Č. M. S. II. d ž ě l přeložka: Serbske pismowstwo A. Černeho?² Najskerje serbscy hakatistoj Tebje za nós wodža?³ Přich. čo. dyrbi na kóždy pad II. džěl wozjewić.⁴

Z wutr. str. Twój swěrný

J. Čišinski.

Freiberg, 16. 5. 09.

Lubowany přećelo a bratře!

Zo Ty njeby na wopačne mysle dla mnje a mojeje bratrowskeje přikhilnosće a swěry k Tebi přišoł a zo so njeby znjeměnił, Tebi na Twój posledni dopis¹ hnydom wotmołwjam. Njemysl sebi a njeboj so, zo bych so ja dał wot někoho, njech by był, štož by chcył, přećiwo Tebi narěčeć abo našćuwać², ně, ja sym wjesoly, zo mjez namaj zaso prjedawši stary wěrnny a dowěrliwy bratrowski wobkhad je so wrócił a přeju sebi a prošu, zo by wostał hač do naju smjerće a zo by naju nchtó a ničo zaso njerozdžěliło. Budźmoj a wostańmoj hač do smjerće swěrnaj, wěrnaj a jedyn druhemu polnje dowěrjacaj a tež jedyn na druhého poslušacaj bratraj!

. . . přetož hdyž mamy my wjednicy našeho Serbowstwa rozkoru mjez sobu, je to radosć za našich a Serbowstwa nje přećelow, radosć za serbskich renegatow, kotrychž maš tež we Swojej wokolnje.³ A ja so boju, zo woni tež što wě što ze swojeho přidawaju při swojim kleskanju, zo bychy rozkoru powjetšili a Serbstwu čím wjacaj a bóle zeškodžili. Přetož ze žalosću čitam w „Serbskich Nowinach“, kak nětko tež mjez kath. Serbami naši přećiwnicy Serbstwu škodžić pytaju a so prócuja, nas zezabiwać a zničić: Njebjelč. šula⁴, přesadzowanje duchownych⁵ atd. atd.!!

Druhi džěl „Stawiznow Serbskeho Basnistwa“⁶ měješe so, kaž běch sebi předewzał, w Časopisu 1909 II, k jutram wudatym, cyle wěsće wotćišeć, ale ćežka khorosć našeho lubowaneho Adolfa Černeho je tomu zadžěwala: wón běše sebi swój čas kruće pola mnje wuměnił, zo chce wón přenju korekturu sobu čitać a pódla w teksće porjedzeć a tež to a druge přidawać. A ja sym so dotal přeco k Bohu nadžijał, zo nam zaso wotkhoru a zo budže to pctom móžno, ale po poslednich powěsćach jeho wboheje mandželskeje sym wšu nadžiju zhubił, haj ja so boju, zo jeho Bóh hišće lětsa wot nas k sebi zawoła do swojeho raja — —⁷ Wón je z nowa 6 njedžel w khoroložu ležał a je tak slaby, zo so wjacaj na nohomaj dđeržeć njemóže. Bych jeho rady hišće raz wopytał a wohladał, ale wón je zwonka Prahi w Písku. Druhi džěl „Stawiznow“ pak wudam nětko bjez jeho pomocy wěsće w 1. zeš. 1910 a tón wuńdže hišće lětsa najpozdzišo srjedz hód a noweho lěta⁸, wosebite wotčahi najskerje hišće prjedy.

Z najwutr. serb. stowj. Tebje strowi Twój wěrnny a swěrnny bratr

E. Muka.

Lubowany mój bratře! Pokračowanje Basnistwa hl. Serbow¹ bych ja chcył tak bórzy kaž móžno čišćeć dać, tak zo bych wosebite wotčahi (knižka) snano hižo do nazymy hotowe byle. Tuž sym tele dny započal serbski přeložk Černého originala wot mlad. Pražanow² zhotowany přehladować a při tym spóznał, zo je we nim to a druhe njedokładne. Černý je to chcył sporjedžeć, ale wón to w tutym žiwjenju — bohužel — ženje sčinić njezamóže — bych jemu rad to wjesele sčinił, zo by hišće do swojeje blizkeje smjerce tuto svoje krasne džělo serbski před sobu widzał. Tež bych so měle wšelake w u d o s p o l n j e n k i do přispomnjenkow pod čaru podać. To wšo by Ty sam najlěpje sčinić mohl. A tuž so ja Tebje prašam a Tebje z dobom nutrnje prošu, zo by Ty sam tón přeložk chcył zwuporjedžeć a zwudospolnjeć (wězo zo to n i c h t ó zhoňil njeby) a zo by mi skerje lěpje prikazał, zo bych jón Tebi pósłał. Černého original Ty tola maš³. Dale: P. Methoděj Halabala w Rajhradže, swěrný sobustaw Maćicy a přećel Serbow, swjeći lětsa 4. junija 50 lětny jubilej poswjećenja na „kněžství“ a 15. srpna prvotin mše swaté. Pósćelće Ty, Herrmann a Klósterscy jemu zbožopřeća a napiš wo tom tež do Łužicy⁴. Z najwutrobn. strowjenjemi

Twój E. Muka.

Freiberg, 20. 5. 09.

Luby bratřiko!

Bych Tebi k woli był a rad a II. džěl: „Přehlad serbskeho pis-mowstwa“¹ porjedžil; sym za tym zešiwkom, hač runje pilnje pytał, njemóžu jón namakać; w dołhej khorosći sym wšo začahał sej. Pro-šu, pósćel mi lubosćiwje tón S w ó j č ě s k i original a tón Pražskeje S e r b o w k i p ř e l o ž k ². Po móžnosći chcu swěrnje wšo přehladać a přidawki pod * dodawać³. Nětko w předku změju z nowym džělom tež z a d m i n i s t r a c i j u Łužicy⁴ wjele noweho a trochu njezna-teho džěla. Tele dny hišće wězo k. kan. Herrmann k Tebi na krótki wopyćik⁵ přijědze.

Jara horcy a lubosćiwy lisćik sym A. Černemu pósłať. Škoda budže našeho najpilnišeho a najwućenišeho přecela a bratra. Dr. Jos. Páta⁷, kiž w Lipsku nětko dostuduje, swjatki ke mnje přijědže. Z nowym džělom pak mje njesměće přez měru dračować: nervy su njeměrne a rozhorjene⁸.

Z horcym postrowom Twój swěrný

J. Čišinski.

Pančicy, 24. V. 09.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 347

Luby bratře! Z wobrótom pósta Tebi sćelu žadany rukopis¹ a Černeho original² t. j. Slovanský Přehled létnik 1906/07 létnik IX. čisla 3—8 a prošu Tebje, zo by je na kedžbu brať a wšě zaso domoj pósłať swój čas z rukopisom. Ja je khowam a raz sebi dam zwjazać. Čislo 1. a 2. toho létnika pak je mi něchtó wuwjedl, nimam jej wjacy. Tuž jeli jej trjebaš, piš prosto na nakladnika Šimáčka do Prahi, žadaj a wón Tebi wěsće póscele. Tak khětře hač sy mi wšo zaso pósłať, dam wěc do čišća³. Mam hewak nuzno.

Z horcym bratrowskim strowjenjom

Twój swěrný E. Muka.

Freiberg, 25. 5. 09.

MUKA ČIŠINSKEMU

List 348

Janske Łaznje, 4. 8. 09.

Našemu slawnemu serbskemu basnikej a lubemu swěrnemu přecelej Jakubej Čišinskemu najwutrobnije strowjenja sće

Arnošt Muka.

Wutrobne strowjenja wot Michała Cyža¹.

Srdečné pozdravy zasílá Loska Muková².

Marie Ziesch³. Marka Ziesch⁴. Hans Ziesch⁴.

PŘISPOMNĚNÍ

LIST 1

- ¹ List je zhubjeny.
- ² „Serbowka“ běše wot lěta 1846—1922 towarstwo serbskich studowacych w Serbskim seminarje w Praze, w lětach 1924—1928 a 1931—1939 a 1945—1954 towarstwo wšěch serbskich studowacych w Čěskosłowakskej republicy.
- ³ „Lužičan“, — Časopis za zabawu a powučenje, wuchadžeše wot lěta 1860 hač do lěta 1881.
- ⁴ Časopis Maćicy Serbskeje wuchadžeše wot lěta 1847 hač do lěta 1937.
- ⁵ Knježk, wo nim dotal ničo blišeho njewěmy.
- ⁶ Hórnik z Kulowa studowaše tehdy w Žahanju, zhubi pak so bórze ze serbskeho žiwjenja.
- ⁷ Wlada, towarstwo serbskich studentow na kát. wučerskim seminarje w Budyšinje, založene 1876; přeni starši běše Mikławš Hila ze Stareje Cyhelnicy, pozdžišo wučer na tachantskej šuli w Budyšinje.

LIST 2

- ¹ Kral Jurij (1864—1945), hlej M. Krječmař: „Jurij Kral, lužicko-serbský jazykozpytec“, Slavia 1951, str. 364—367.
- ² Kummer Jurij (tež Komor) z Łazka, 1881 kaplan w Ralbicach, wot lěta 1890 direktor tachantskeje šule w Budyšinje, wot 1896 kralowski dwórski předar w Drježdžanach, zemře jako preses Duch. konsistorija 1918.
- ³ Libš Jurij (1857—1927), hlej II list 11 přisp. 13.
- ⁴ „Susodow skóržba“ bě drje jenož w rukopisu, dokelž w „Našim dźiwadle“ (1913) a w „Zapisu serbskich dźiwadlowych hrow“ (1937) ju podarmo pytamy.
- ⁵ „Kak Pětr lěkari“. Tutu wjeselohru w 1 jednanju spisa po němskim Korla August Fiedler. Přeni wudawk we „Lužičanu“ 1875, druhi wudawk 1922 w Serbskej dźiwadlownej zběrce „Domowiny“.
- ⁶ Kral Jan z Čemjerc studowaše w času, hdyž Lipa Serbska wuchadžeše, w Lipsku prawa, wozjewi w přenich štyrjoch lětnikach toho časopisa něšto basniskich pospytow, dostudowawši pak so cyle swojemu powołanju wěnowaše a zemře poměrnje mlody něhdže bórze po lěće 1900, kaž mi raz dr. Muka w lěće 1928 praješe.
- ⁷ Rachel Mikławš (1855—1930), dokónčiwši swoje med. studije w Lipsku, bě z lěkarjom w Pančicach.
- ⁸ Hórnik, hlej list 1 přisp. 6.
- ⁹ Křižan Jan Pawoł, hlej II list 92 přisp. 2.
- ¹⁰ Rychtar, sobustaw Jednoty w Chrósćicach, hewak njeznaty.

LIST 3

¹ Nowak Jurij (1853—1887), tehdy katecheta w Budyšinje, zemře jako administrator w Radworju.

² Wozjewjenje a próstwa: Serbske nowiny z 29. 9. 1877 č. 39, str. 309.

³ Měrcink Franc z Bělšec, wustudowawši w Praze słowjansku filologiju, skutkowaše potom jako gymn. profesor w Moskwje.

LIST 4

¹ Tute Mukowe listy su dotal zhubjene.

² Nowak Jurij, hlej list 3 přisp. 1.

³ Tutej kritice njejstej so dotal namakaloj.

⁴ Hórník Michał, hlej II list 4 přisp. 2.

⁵ Leskien August (1840—1916), němski rěčespytnik, slawista, wot lěta 1870 profesor słowjanskeje filologije na uniwersiće w Lipsku, Mukowy wučer.

⁶ Z nawoženju měni Bart swojeho „Nawoženju. Narodnoepisku baseń w džewječich spěwach“. Wuńdže cyła 1926 jako 9. čisło knihownje „Dom a swět“.

⁷ Jenč Korla August (1828—1895); hlej nekrolog w ČMS 1896, str. 53—62.

⁸ Dučman Handrij (1836—1909), ludowy spisowaćel, basnik a literarny historik.

⁹ Kleiber Franc, nar. 1831 w Mnišoncu pola Budestec, zemře 1880 jako wučer w Róžeńće.

¹⁰ Hłowny starši schadźowanki na lěto 1877/78 běše stud. jur. Jan Kral; hlej tež list 2 přisp. 6.

¹¹ Žiwa bě towarstwo serbskich studentow, studowacych w Lubiju na wučerskim seminarje; bu založena 1877, přeni předsyda bě H. Błažij, kiž zemře mlody w lěće 1883 jako wučer w Bukecach.

LIST 5

¹ Woprawdžity redaktor Lipy Serbskeje bě Ernst Muka 1876—1877, redaktor jenož po mjenje 1877—1878; redaktor po mjenje w lětach 1878—1881 bě Jan Ernst Smoler; woprawdžity redaktor pak běše wot lěta 1877 hač do lěta 1881 Jakub Bart.

² Lužičan, hlej list 1 přisp. 3.

³ Kocor Korla August, hlej II list 35 přisp. 6.

⁴ nsl su nowe slěborne.

⁵ Řezak Filip, hlej II list 11 přisp. 14.

⁶ Kral Jan, hlej list 2 přisp. 6.

⁷ Lužičan, hlej list 1 přisp. 3.

LIST 6

¹ Što Muka Bartej wotmołwi, njewěmy, dokelž su Mukowe listy z tutech lět dotal zhubjene.

² Křižanec Jan, hlej list 2 přisp. 9.

LIST 7

¹ Serbowka, hlej list 1 přisp. 2.

² Lipa je Lipa Serbska; hlej M. Krječmař: „Lipa Serbska“, Lětopis, rjad A, č. 1, str. 5—60.

³ Łužičan, hlej list 1 přisp. 3.

⁴ „M. S.“ je Maćica Serbska.

⁵ Maćica je Maćica Serbska.

⁶ Bart měni jutrownu schadźowanku lěta 1878, je pak jara njewěste, hač je scyla była, dokelž ani w „Protokolach schadźowankow“ ani w Libšowym nastawku „Přehlad a rozhlad po schadźowankach serbskeje studowaceje młodosće“ (Almanach 1884) naspomnjena njeje.

LIST 8

¹ Rachel je Mikławš Rachel; hlej list 2 přisp. 7.

² Dźiwadlo, kotrež měješe so nazymu 1878 hrać.

LIST 9

¹ „Slavia“ bě česke literarne towarstwo w Praze, kotrež wudawaše narodne bajki, pěsnje, hry a wašnja.

LIST 10

¹ Mukowa zběrka narodnych pěsni wuńdže w Časopisu Maćicy Serbskeje lěta 1880 a dale; štož bě so z njeje hižo wočišćalo, namakamy w ČMS, wosebje w lětniku 1877 w I. zešiwku str. 3—40.

LIST 11

¹ Rachelec wuj je Mikławš Rachel; hlej list 2 přisp. 7.

LIST 12

¹ Stud. med. Rachel je Mikławš Rachel; hlej list 2 přisp. 7.

² Stud. jur. Kral je Jan Kral; hlej list 2 přisp. 6.

³ Stud. theol. Křižan je Jan Křižan; hlej list 2 přisp. 9.

⁴ Zběrka dramatiskich hrow poča wuchadžeć w lěće 1879; hlej J. Wjacslawkowu Serbsku bibliografiju 1952, str. 205.

⁵ Wo tutym kruchu ničo bliše njewěmy.

⁶ Muka měješe tehdom tejle předžělanej dramatiskaj hotowej: „Nankowe škórnje“ a „Pražski wuj“.

¹ Bórš Jan skutkowaše pozdžišo w Němcach; w „Zapiskach Maćicy Serbskeje w Budyšinje (1847—1897)“ je z wučerjom w Gottleubje.

² Knježna Čěslíc je hewak njeznata.

³ Rachel je Mikławš Rachel; hlej list 2 přisp. 7.

⁴ Knježna Bartkec je hewak njeznata.

⁵ Křižanec wuj je Jan Křižan; hlej list 2 přisp. 9.

⁶ Dźiwadło w Lejnje hraješe so 26. 12. 1880.

⁷ Tej nowej kruchaj běštej drje, dže-li wo Mukowej kruchaj, „Nankowe škórnje“ a „Pražski wuj“.

⁸ „Nócný stražnik“; po Körnerowym „Der Nachtwächter“ je wobdželał Jan Bartko; wuńdže w Budyšinje 1863.

⁹ Dr. Křesćan Bohuwěr Pful (1825—1889); hlej II list 96 přisp. 5.

¹ Křižan je Jan Křižan; hlej list 2 přisp. 9.

² To běše konferenca wo wudawanju Zejlerjowych spisow; hlej tež list 15 přisp. 1.

³ Dźiwadłowa zběrka, hlej list 12 přisp. 4.

⁴ Sejl. spisy su Zejlerjowe spisy; hlej list 15 přisp. 1.

⁵ M. Rachel je Mikławš Rachel; hlej list 2 přisp. 7.

⁶ Lužičan wuchadžeše w tym času jara njeprawidłownje; wot małego rózka 1878 bě jeho Lipa Serbska samo dlěši čas zastupowała; hlej M. Krječmař: „Lipa Serbska“, Lětopis rjad A, č. 1, str. 28 a dale.

⁷ Muka přindže do Budyšina jako gimn. wučer 1880 a wosta tam hač do lěta 1883.

¹ Džěše wo zběrku za wudawanje Zejlerjowych spisow. Krótke stawizny wot přenjeho namjeta k wudaću Zejlerjowych spisow na nalětnjej schadźowance w Kulowje 1877 hač do wudaća štwórteho zwjazka je podał Jakub Šewčik w tutym IV. zwjazku str. 460—468, w „Rozprawje wo wudaću Handrija Zejlerja zhromadženych spisow“.

² S. je Zejleř.

³ Kral je Jan Kral; hlej list 2 přisp. 6.

⁴ Zejlerjowe spisy wudawachu so zdžela na subskepciju.

⁵ „Na Hrodžišću“ njewuńdže w Serbskej dźiwadłowej zběrce, ale samostatnje z nakładom Smolerjec knihičišćernje 1880.

⁶ Křižan; kotry Křižan tehdy na Žitawskim gimnaziju studowaše, hodži so džensa čezko zwěsćić.

⁷ Rozprawa wo dźiwadle w Budestecach; hlej list 16 přisp. 3.

LIST 16

- ¹ Ze svojim rukopisom měni Bart rukopis svojeho dramata „Na Hrodzišću“.
- ² Drama „Na Hrodzišću“ bu tehdy dočišćane, hotowe bě hižo leta 1878.
- ³ Referat wo Budestečanskim dźiwadle njenamakamy w Lipje.
- ⁴ Lužičan wuchadžeše jara njeprawidłownje; hlej tež list 14 přisp. 6.
- ⁵ K tomu pak njedónđe.

LIST 17

- ¹ Dramatiske towarstwo njebu ženje založene; hlej tež list 12 přisp. 4.
- ² Kral je Jan Kral; hlej list 2 přisp. 6.
- ³ Anticipando bu čišćany kruch „Pražski wuj“, za dźiwadlo serbskich studentow wobdžěłany wot Muki po Körnerowym „Der Vetter aus Bremen“.

LIST 18

- ¹ „Telegram“ českeho spisowacela Gustava Pfliegera-Moravskeho z-serbski Jakub Bart; hra wuńdže 1881 jako 5. čisło „Dźiwadneje zběrki serbskeje“, kotruž wudawaštaj wot 3. do 5. čisła Bart a Muka zhromadnje.
- ² Dla dźiwadla, kotrež chcyše Bart započatk septembra abo pozdžišo zwjesć, hlej list 19.
- ³ Wulki koncert běše při schadźowance w Hodziju leta 1880; wuwjedzechu jón krajnostawscy seminaristojo a někotři seminaristojo katólskeho seminara.

LIST 19

- ¹ Knježna Šrybarjec je hewak njeznata.
- ² Najenk Wjesela, jeho dźowka Leńka a mlody bur Jurij wustupuja w „Pražskim wuju“.
- ³ Rachel je Mikławš Rachel; hlej list 2 přisp. 7.
- ⁴ Pětr Hila (1860—1933); hlej II list 68 přisp. 2.
- ⁵ „Incognito“, wot Barta po němskim wobdžěłana hra, pochadza z leta 1880 a wuńdže jako III. čisło „Serbskeje dźiwadneje zběrki“ w léce 1881.
- ⁶ Krawc je Bjarnat Krawc, tehdy mlody wučer w Rakecach a wjednik serbskeho towarstwa Lipy; hlej tež II list 10 přisp. 4.
- ⁷ H. Błažij, tehdy mlody wučer w Kotecach, zemře w léce 1883 jako wučer w Bukecach; hlej tež list 4 přisp. 11.
- ⁸ Jan Erwin Garbář bě po „Zapiskach Maćicy Serbskeje w Budyšinje (1847—1897)“ farar w Kotecach; sobustaw Maćicy Serbskeje bě jenož 1875—1886.

LIST 20

¹ Bjesada je Budyske serbske towarstwo „Bjesada“, druhdy tež citowana jako „Budyska Serbska Bjesada“.

² Prašenje Maćičneho domu přindže do noweho stadija, hdyž přindže Muka do Budyšina. Hlej tež Jan Bryl-Serbin: „Serbski Dom w Budyšinje“ 1924, str. 31 a dale.

³ Hórnik je Michał Hórnik; hlej II list 4 přisp. 2.

⁴ Mukowy referat so wuchował njeje.

LIST 21

¹ Wo prašenju Maćičneho domu hlej tež list 20 přisp. 2.

² Tajke wozjewjenje čitamy w Kat. Pósle 1880, č. 21.

³ Hač gmejnsy předstejerjo so na zřadowanju tuteje „markoweje zběrki“ wobdžělichu, njewěmy.

⁴ Tući „Zakładnicy Maćičneho domu“ su mjenowani w „Zapiskach Maćicy Serbskeje w Budyšinje (1847–1897)“ str. 68–71.

⁵ Kiž „K dospěću stawa zakładnikow přinošuja po džělbach“, su mjenowani w samsnych „Zapiskach“ na str. 71–72.

⁶ Hlej list 20 přisp. 1.

⁷ Nowiny su Serbske Nowiny, kotrež wuchadźachu wot lěta 1854–1919; do lěta 1884 redigowaše a wudawaše je Jan Ernst Smoleř, wot lěta 1884–1919 jeho syn Marko.

LIST 22

¹ Stawizny serbskeho studentstwa wozjewi Bart w „Ruchu“ 1881 str. 95 a dale jako „Národní snahy studentstva lužicko-srbského“.

² Šořta je Jan Bohuěr Šořta (1852–1891), publicista a spisowačel; hlej tež M. Krječmař: „Njeznaty serbski spisowačel-kritik“. Rozhlad 1951, str. 153–156.

³ „Lubin“, hlej M. Krječmař: „Lipa Serbska“, Lětopis, rjad A, č. 1, str. 7/8.

⁴ Wrótslawske „Towarstwo za lužiske stawizny a rěče“, založene wot Jana Ernsta Smolerja 1838, běše jara aktiwne hač do lěta 1842, w lěće 1850 cyle přesta.

⁵ Choćebuske gimnazijne towarstwo „Lužyca“, založene wot J. Bjedricha Tešnarja 1849, traješe jenož hač do lěta 1850.

⁶ Hlej list 24 přisp. 23.

LIST 23

¹ „Lubin“, hlej list 22 přisp. 3.

² Dźiwadlo w Lejnje, hlej list 13 přisp. 6.

- ¹ Literat Šolta, hlej list 22 přisp. 2.
- ² Protokole „Lubina“ so dotal namakale njejsu.
- ³ K u b a ň k, tehdy mlody wučer w Čornecach pola Pančic, jako student pilny sobustaw „Lubina“, so wokoło jutrow 1876 swojeho powołanja wzda. Po lisće J. B. Šolty Muce 14. II. 1876.
- ⁴ K e r k Jan August, pozdžišo měščanski wučer w Pěrnje, Mukowy swak.
- ⁵ H o l a n Jan Arnošt, hlej II list 32 přisp. 11.
- ⁶ H a n o w s k i Ota, po „Zapiskach Mačicy Serbskeje w Budyšinje (1847—1897)“ knježerski radzićel w Lipsku.
- ⁷ Gusta K a p l e r - Židowski je najskerje Jan August Kapleř, po „Zapiskach Mačicy Serbskeje w Budyšinje (1847—1897)“ kantor a cyrkwinski wučer w Budyšinje.
- ⁸ K r a l je Jan Kral; hlej list 2 přisp. 6.
- ⁹ Č o c h Michal z Miłočić, 1867—1868 sobustaw Serbowki, pozdžišo profesor w Ruskej; rjadu lět skutkowaše hromadže z J. A. Holanom na zemjanskim instituće kejžora Aleksandra II. w Nižnym Novgorodže.
- ¹⁰ K ř i ž a n Jan, hlej list 2 přisp. 9.
- ¹¹ K r j e č m a ř, ¹² B o b i k, ¹³ D u č m a n, ¹⁴ G a r b a ř, ¹⁵ T e m p e l a K r u ž a¹⁶: tutych wšěch wotwjedžechu žiwjenske poměry wot džěla za Serbow, tuž džensa ničo wo nich njewěmy.
- ¹⁷ W r ó t s ł a w s k e t o w a r s t w o, hlej list 22 přisp. 4.
- ¹⁸ W j e l a n Julius Eduard (1817—1892) studowaše theologiju a filologiju a běše potom wjele lět z fararjom w Slepom; najwažniše jeho džělo je dial. studija „Namjezno-Mužakowska wotnožka serbšćiny“ w ČMS 1869.
- ¹⁹ T e š n a ř Jan Bjedrich (1829—1898), farar w Niedže pola Zhorjelca, sobuzaložer delnjoserbskeje wotnožki Mačicy Serbskeje w Choćebuzu 1880.
- ²⁰ J ó r d a n Hendrich (1841—1910), wot lěta 1872 wučer w Popojcach w Delnjej Łužicy, wuznamny delnjoserbski budzićel a prócowar.
- ²¹ „Bramborski Casnik“ wudawaše Kito Šwjela w lětach 1885—1915.
- ²² „Tydžeńske Nowiny“ redigowaše Jan Ernst Smoler wot lěta 1849 do lěta 1853.
- ²³ S o r a b i j a; tu podawa Muka dobry přinošk k stawiznam Sorabika, kotrež kaž wšě serbske studentske towarstwa hišće čaka na swojeho historika.
- ²⁴ Wažne zadžěwki, kotrež hačachu naležnosć Maćičneho domu; hlej Jan Bryl-Serbin: „Serbski Dom w Budyšinje“ 1924, str. 25 a dale.
- ²⁵ Čišč Zejlerjowych spisow; hlej list 15 přisp. 1.
- ²⁶ Jan Kral, hlej list 2 přisp. 6.
- ²⁷ Jakub Bart bě sobustaw wubjerka za čišč Zejlerjowych spisow.
- ²⁸ Hakle w léce 1883 wuńdžeštej druhi a přeni zwjazk Handrija Zejlerja Zhromadženych spisow.

LIST 25

- ¹ Budyska serbska Bjesada, hlej list 20 přisp. 1.
- ² Dźiwadlo w Lejnje, hlej list 13 přisp. 6.
- ³ Zběrka je Serbska dźiwadłowa zběrka; hlej list 12 přisp. 4.

LIST 26

- ¹ Dźiwadlo w Lejnje, hlej list 13 přisp. 6.
- ² Z „wučerkom“ měni Bart cyle wěsće literata Jana Bohuwěra Šoltu, něhdyšeho Zdžěrjanskeho wučerja; hlej tež list 22 přisp. 2.
- ³ Dučman je tu dr. med. Pětr Dučman (1839–1907), lékař w Budyšinje; poby w léce 1867 z J. E. Smolerjom w Moskwje; napisa něšto přirodowědných nastawkow.
- ⁴ Lumir: spěwanske towarstwo w Budyšinje, založene 1860 wot K. A. Fiedlerja.
- ⁵ Dźiwadlo maćičnym sobustawam so hraješe jutry 1881.

LIST 27

- ¹ Tuta dramatiska přiłoha Lipy Serbskeje bě „Serbske dźiwadlo. Dźiwadna zběrka serbska“; hlej tež list 12 přisp. 4.
- ² Dźiwadne towarstwo so ženje njezaloži.
- ³ Dźiwadłowa zběrka, hlej list 12 přisp. 4.
- ⁴ „Pražski wuj“, hlej list 17 přisp. 3.
- ⁵ „Incognito“, hlej list 19 přisp. 5.
- ⁶ Rozprawa wo dźiwadle w Lejnje je w Lipje Serbskej w 2. čisle 1881.
- ⁷ Tale štyriaktowska wjeselohra je „Stary Serb“, wobdžělany wot Jakuba Barta po čěskim originalu „Starý vlastenec“ wot A. Sokola; hlej tež M. Krječmar: Jakub Bart-Čišinski, str. 56–58.
- ⁸ Cyłe mjeno „towarstwa pomocy“ je „Towarstwo Pomocy za studowacych Serbow“; založene bu 1880.
- ⁹ Duchowne pozběhnjenje a narodne zbudjenje Delnjeje Lužicy bě z hłownym nadawkom delnjoserbskeje Mačicy, založeneje lěta 1880.
- ¹⁰ Rachel je Mikławš Rachel; hlej list 2 přisp. 7.
- ¹¹ Bórš Jan, hlej list 13 přisp. 1.
- ¹² Hila je Pětr Hila; hlej list 19 přisp. 4.
- ¹³ M. Smoleń je Marko Smoleń; hlej II list 17 přisp. 1.
- ¹⁴ Zejlerjowe spisy njewuńdžechu w diplomatiskim wudaću.
- ¹⁵ To njebě trěbne.

LIST 28

- ¹ Tu drje Muka mysleše na literata Jana Bohuwěra Šoltu; hlej tež list 22 přisp. 2.
- ² Tak so tež sta.
- ³ Muka běše tehdom z wyšim wučerjom na gimnaziju w Budyšinje.
- ⁴ Marko je Marko Smoleń; hlej list 27 přisp. 13.

- ⁵ Hórník je Michał Hórník; hlej list 4 přisp. 4.
- ⁶ Bart je za to, zo by so pisało Sejleř.
- ⁷ Bart chcyše wěsće w Zejlerjowych spisach wjace porjedžeć hač Muka; wo podrobnosćach w tym nastupanju dotal ničo njewěmy.

LIST 29

- ¹ Mukowa rozprawa wo Lejnjanskim dźiwadle wuńdže w 2. čisle Lipy Serbskeje lěta 1881.
- ² „Lužičan“, hlej list 1 přisp. 3.
- ³ Lipa Serbska wuchadžeše jenož hač do kónca lěta 1881.
- ⁴ Hórník je Michał Hórník; hlej list 4 přisp. 4.
- ⁵ Grólmus je dr. Jan Grólmus, pozdžišo direktor měšć. šule w Lipsku, nan Marije Grólmusec.
- ⁶ Smoleř je Jan Ernst Smoleř; hlej II list 96 přisp. 4.
- ⁷ Towarstwo dźiwadne so ani jako wotrjad Maćicy Serbskeje njezałoži.
- ⁸ „Stary Serb“, hlej list 27 přisp. 7.
- ⁹ Knježna Šrybarjec, hlej list 19 přisp. 1.
- ¹⁰ Knježna Pfützec je hewak njeznata.
- ¹¹ „Divadelní listy“ přinjesechu 1881 na str. 66 Bartowy nastawk „Nynější stav dram. liter. lužicko-srbské“.
- ¹² Bjedrich je Mikławš Bjedrich-Radlubin (1859–1930), realistiski ludowy powědančkar, humorista a satyrik.
- ¹³ Nowa wjeselohra, kotruž chcyštaj Bart z Bjedrichom spisać, je jenož w tutym Bartowym lisće naspomnjena.

LIST 30

- ¹ Sm. je Marko Smoleř; hlej II list 17 přisp. 1.
- ² Řezak je dr. theol. Filip Řezak; hlej list 5 přisp. 5.
- ³ Cyž Michał ze Šunowa studowaše w Praze 1873–1882 a běše sobudželaćer Lipy Serbskeje; pozdžišo pak so wěnowaše jenož swojemu powolanju jako řečnik a kralowski notar a zarjadnik Serbskeho domu.
- ⁴ Cand. jur. Kral je Jan Kral; hlej list 2 přisp. 6.
- ⁵ Knježna Šrybarjec, hlej list 19 přisp. 1.
- ⁶ Wotrjad dźiwadliski, hlej list 29 přisp. 7.

LIST 31

- ¹ Smoleř je tu Jan Ernst Smoleř; hlej list 29 přisp. 6.
- ² M. Rachel je Mikławš Rachel; hlej list 2 přisp. 7.
- ³ Jan Bórš, hlej list 13 přisp. 1.
- ⁴ M. Smoleř je Marko Smoleř; hlej list 27 přisp. 13.
- ⁵ P. Hila je Pětr Hila; hlej list 19 přisp. 4.
- ⁶ J. Kral je Jan Kral; hlej list 2 přisp. 6.

⁷ J. S y m a n k je Jan Symank, pozdžišo wyši wučer w Baćonju, čitankar a ludowědnik.

⁸ S o m m e r (tež Žemr) je Adolf Sommer; hlej II list 65 přisp. 4.

⁹ J. Wjela je Jan Wjela-Radyserb; hlej II list 30 přisp. 2 a 4.

¹⁰ Kral je Jan Kral; hlej list 2 přisp. 6.

¹¹ Hanowski Ota, hlej list 24 přisp. 6.

¹² Bjesada je Budyska serbska Bjesada; hlej list 20 přisp. 1.

¹³ Zběrka dósta skónčnje za III. hač V. čisło mjeno „Dźiwadna zběrka serbska“.

¹⁴ Knježna Šrybarjec, hlej list 19 přisp. 1.

¹⁵ Ze seminaristami měni Bart krajnostawskich a katólskich seminaristow.

LIST 32

¹ Monsecy; němska cíšćernja a nakładnistwo w Budyšinje cíšćeše tež serbske wěcy, kotrež sej žadachu wosebiteho wuhotowanja.

² Wo alegoriskimaj wobrazomaj ze spěwami hewak ničo njewěmy.

LIST 33

¹ „Stary Serb“, hlej list 27 přisp. 7.

² Dr. D u č m a n je dr. med. Pětr Dučman; hlej list 26 přisp. 3.

³ Refer. K r y g a r je referendar Jan Krygar; w „Zapiskach Maćicy Serbskeje w Budyšinje (1847—1897)“ je wobwodny sudnik w Zebnicy.

⁴ Dr. Grolmus je dr. Jan Grólmus; hlej list 29 přisp. 5.

⁵ F i d l e r je Korla August Fiedler; hlej II list 6 přisp. 2.

⁶ P ě t ř k a je Jan Pětrka, tehdy řezbar w Budyšinje.

⁷ „Nankowe kanuny“, wot Muki wobdžěłane po Koldy Malinskeho wjeselohrje, wuńdžechu jako „Nankowe škórnje“ jako 1. čisło Serbskeje dźiwadneje zběrki 1880.

⁸ Smoleř sen. je Jan Ernst Smoleř; wotjědže do Pólskeje w přenjeje połojcy jutrownika 1881. Hlej tež M. Krječmař: „Listy J. E. Smolerja z Pólskeje a Ruskeje“ w Lětopisu 1952, rjad A, č. 1, str. 149—182.

⁹ „Pražski wuj“, hlej list 17 přisp. 3.

¹⁰ Hila je Pětr Hila; hlej list 19 přisp. 4.

¹¹ Dźiwadło w Rakecach njeběše, ale „spěwanska zabawa“ (schadźowanka 6.—8. 8. 81).

¹² „Kak Pětr lěkari“, hlej list 2 přisp. 5.

¹³ „Nócný stražnik“, hlej list 13 přisp. 8.

¹⁴ Krawcec Bjarnat je Bjarnat Krawc; hlej list 19 přisp. 6.

¹⁵ Krawcowa sotra rěkaše Hilžbjeta; w swych mlódšich lětach spěwaše tež na serbskich koncertach, kaž Krawc pisa w swym žiwjenjo-pisu z lěta 1942.

¹⁶ Statut za dźiwadliski wotrjad; wo nim ničo njewěmy; hlej tež list 29 přisp. 7.

¹⁷ Komité za twar Serbskeho domu, nowy aktiwny twarski wubjerk abo twarska komisija bu hakle na hłownej zhromadźiznje Maćicy Serbskeje 10. měrca 1897 defintiwnje postajena.

LIST 34

¹ Bartowy přeložk Gustava Pfliegeroweho „Telegrama“ wuńdže 1881; hlej tež list 18 přisp. 1.

² Dźiwadny wotrjad, hlej list 29 přisp. 7.

LIST 35

¹ „Stary Serb“, hlej list 27 přisp. 7.

² Naspomnjeny kruch je „Stary Serb“.

³ Dźiwadłowy wotrjad, hlej list 29 přisp. 7.

⁴ Komité za twar narodneho domu, hlej list 33 přisp. 17.

⁵ Bartowy nastawk wo Serbach „Z ‚polozapomenuté‘ země slovanské“, wuńdže w Českich Novinach 1881, č. 66, 68 a 72.

LIST 36

¹ Z namjetom za „dźiwadłowy wotrjad“ měni Bart namjet wustawkow za dźiwadłowy wotrjad.

² Wo dalšim wosudže „načiska“, kotryž měješe Muka wupjelnić a porjedzić, dotal ničo njewěmy; načisk sam so dotal namakał njeje.

³ Nastawk „Z ‚polozapomenuté‘ země slovanské“ wuńdže w Českich Novinach 1881, č. 66, 68 a 72.

⁴ Bartowe „Národní snahy studentstva lužicko-srbského“ čitamy w „Ruchu“ lěta 1881, str. 95, a dale.

⁵ „Bramborske Nowiny“ wuchadźachu wot lěta 1881–1885 w Choćebuzu.

⁶ Jórdan je Hendrich Jórdan; hlej list 24 přisp. 20.

LIST 37

¹ Mukowy wobšěrniši nastawk njenamakamy w Lipje Serbskej 1881; hlej započatk lista 38.

² Spěwanski swjedžen, hlej tež list 38.

³ „Stary Serb“, hlej list 27 přisp. 7.

LIST 38

¹ Schadźowanka wšěch redaktorow serbskich časopisow; hlej tež M. Krječmař: „Lipa Serbska“, Lětopis 1952, rjad A, č. 1, str. 5–60.

² Dźiwadny swjedžen na schadźowance w Rakecach 6.—8. 8. 1881 njebě, ale „spěwanska zabawa“.

³ Kral je Jan Kral, hlej list 2 přisp. 6.

⁴ „Telegram“, hlej list 18 přisp. 1.

LIST 39

¹ Někotre dypki, wo kotrychž měješe so na schadžowance serbskich redaktorow řečec, Muka Bartej zdžěli, kaž je jasne z Bartoweho lista z 12. julija 1881; Mukowy list paki je dotal zhubjeny.

² „Stary Serb“, hlej list 27 přisp. 7.

LIST 40

¹ Dokelž Mukowy list nimamy, njewěmy, kotrym dypkam tutoho Mukoweho lista so Bart wulce džiwaše.

LIST 41

¹ Wot 1. winowca 1881 hač do 30. póznjeńca 1882 dyrbyeše Bart služić pola 103. pěšeho polka w Budyšinje.

² Prolog je „Swjedžeński prolog k 25lětnemu duchownskemu jubileju wysokodostojneho fararja Michała Hórnik 4. oktobra 1881“; wočišćany je w V. lětniku Lipy Serbskeje na str. 70, w „Formach“ na str. 151 a w „Basnjach z mlodych lět“ na str. 87.

³ Rachel je Mikławš Rachel; hlej list 2 přisp. 7.

⁴ Kral je Jan Kral; hlej list 2 přisp. 6.

LIST 42

¹ Nastawčk, kotryž Čišinski tu naspomina, je jeho „Słowčko k zbudženju“.

² Muka wozjewi Bartowy nastawk we Lužicy 1883 na str. 37; Pful wotmołwi na „Słowčko k zbudženju“ ze swojim „Słowom wo serbskich rymach“ we Lužicy samsneho lěta na str. 47.

LIST 43

¹ Tu naspomnjene sonetty wuńdžechu w měrcu 1884 jako „Kniha sonetow“; hlej M. Krječmař: „Jakub Bart-Čišinski“ str. 64—69.

² Tute štyri basnje su „Omnia vana“ a „Budyšin“ w januarjowym a „Přečelam“ a „Křiž na pohrjebnišću“ w februarjowym čisle Lužicy 1884; wuńdžechu tež w „Knize sonetow“ 1884.

³ Bartowy žiwjenjopis w tym času žadyn njewuńdže.

⁴ Z pseudonymom Čišinski je Bart přeni raz podpisał baseń „Omnia vana“; hlej tež přisp. 2 k tutomu listej.

⁵ Bjedrich je Mikławš Bjedrich-Radlubin; hlej list 29 přisp. 12.

⁶ Libš je Jurij Libš; hlej list 2 přisp. 3.

⁷ Rězak je Filip Rězak; hlej list 5 přisp. 5.

- ⁸ Žur je Mikławš Žur; hlej II list 90 přisp. 7.
⁹ Wjela je Jan Wjela-Radyserb; hlej list 31 přisp. 9.
¹⁰ „Jadwiga“ je wočišćana w julijowym čisle „Lužicy“ 1883 na str. 54.
¹¹ Holan je Jan Arnošt Holan; hlej list 24 přisp. 5.
¹² Měrcink je Franc Měrcink; hlej list 3 přisp. 3.

LIST 44

- ¹ Sonetty, hlej list 43 přisp. 1.
² Naspomnjena balada je „Boži sud“, wozjewjeny w junijowym čisle „Lužicy“ na str. 45 a w „Formach“ na str. 44. Je to dokładnje předžělana balada „Na kemšach“, kotruž namakamy w druhim lětniku Lipy Serbskeje na str. 69.
³ Tu slyšimy přeni raz wo „Formach“, kotrež wuńdžechu lěta 1888; hlej tež M. Krječmař: Jakub Bart-Ćišinski, str. 72—81.

LIST 45

- ¹ Přeloženje pólskeho originala — dweju nam džensa njeznateju basni — bě jara ćežke a tuž Bart něhdže za měsac Muce basni njepräloženej wróci.
² We 8. čisle „Lužicy“ 1884 na str. 69 namakamy tercinu „Syrotka“, kotraž je tež wočišćana mjez romancami „Formow“ na str. 51.

LIST 46

- ¹ Hlej list 45 přisp. 1.
² „Formy“, hlej list 44 přisp. 3.
³ Schadzowanka serbskeje studowaceje młodžiny běše 17. žnjeńca 1884 w Radworju; studenća hrajachu wjeselohrě „Incognito“ a „Njewjesćinska nadoba“.
⁴ Parczewski je Alfons Parczewski (1849—1933), řečnik w Kaliszu, wuznamny pěstowar pólsko-serbskeje wzajomnosće; hlej tež ČMS 1935 str. 44.
⁵ Hórnik je Michał Hórnik; hlej list 4 přisp. 4.
⁶ Imiš je Jaroměr Hendrich Imiš (1819—1897), farar we Wóslinku, wot 1859 hač do swojeje smjerće farar w Hodžiju; spisowaćel, budźićel a škitar Serbow.
⁷ Čoch je Michał Čoch; hlej list 24 přisp. 9.
⁸ Holan je Jan Arnošt Holan; hlej list 24 přisp. 5.
⁹ Libš je Jurij Libš; hlej list 2 přisp. 3.
¹⁰ Žur, hlej list 43 přisp. 8.
¹¹ Wałtar je Korla Jan Wałtar, pozdžišo farař w Njeswaćidle; hlej ČSM 1922 str. 93—96.
¹² Z Pražskimi a Lipsčanskimi měni Bart praskich a lipsčanskich serbskich studentow.

¹ Kand. Šewčik je Jurij Šewčik, tehdy kandidat wučerstwa, pozdžišo wučer w Ralbicach.

² Bart bě w Radworju wot započatka małego rózka 1884 hač do 15. małego rózka 1887, najprjedy jako kaplan, pozdžišo jako administrator.

³ Sonett w 2. čisle „Lužicy“ lěta 1885 „Dwě słowje“ namakamy tež w „Formach“ na str. 66.

¹ Šewčik je Jurij Šewčik; hlej list 47 přisp. 1.

² Knjeni Parczewska, mandželska Alfonsa Parczewskeho, je jenož w tutym lišće naspomnjena; hewak wo njej dotal ničo njewěmy.

³ Knježna Melania Parczewska běše sotra Alfonsa Parczewskeho; hlej II list 1 přisp. 10.

¹ Kajke běchu to wobstejnoscě, wo kotrychž tu Bart rěči, dotal njewěmy. Snadž běchu to zastojnske wobstejnoscě, přetož Bart wot 17. póžnjeńca 1884 swojeho dotalneho fararja Dučmana zastupowaše, kiž bu tehdy wot swojeje wyšnosće nahle do klóštra póslany.

¹ Bart běše wot 15. februara 1887 z kaplanom w Šerachowje.

² Baseń, kotrejež awtorstwo Muka njeměješe nikomu přeradzić, je wočišćana w 4. čisle „Lužicy“ 1887 a ma napis „Mi so spěwać njecha“; podpisana je baseń ze znamješkom... t (to je Bart).

¹ Z Lužicu je měnjeny měsacnik „Lužica“.

² Wo „wobstejenjach“ hlej list 49 přisp. 1.

³ Z Pfulowymi bamborjenjemi měni Čišinski jeho přinoški we wjazanej a njewjazanej rěči, snadž wosebje jeho „Starinki z Budyšina a z Lipska“ we „Lužicy“ 1886–1887.

⁴ Šyman je Michał Domaška; hlej II list 30 přisp. 4.

⁵ Fiedleř je Korla August Fiedleř; hlej list 33 přisp. 5.

⁶ Čišinski ma prawje; dobra, objektivna kritika budžeše tež Kósykej jara spomožna byla.

⁷ Pfulowe a Šymanowe wěcki, hlej 3. a 4. přispomnjenje toho lista.

⁸ We 8. hač 12. čisle Lužicy ani jedyn sonet Čišinskeho njewuńdže.

LIST 52

¹ Pf. je Pful; hlej list 13 přisp. 9.

² Š. je Šyman; hlej list 51 přisp. 4.

³ Protestantscy duchowni; Čišinski měni wěsće tych protestantskich duchownych, kotřiž mějachu němske žony a z tym tež němske džeći.

⁴ Tu ma Čišinski prawje, dokelž Mateja Handrika do slowjanskich filologow ličić njemóžeše.

⁵ W 11. čisle „Lužicy“ 1887 čitamy Čišinskeho baseń „Nazymske začuce“, kotruž namakamy tež w „Formach“ na str. 14.

LIST 53

¹ W decembrowym čisle „Lužicy“ 1887 su wozjewjene tele basnje Čišinskeho: „Kónc lěta“, „Arabeski“ a „Morwych wotwołwa“. Madrigal „Kónc lěta“ je madrigal „Na Sylvestra“ w „Formach“ na str. 98; přenju a třecu arabesku namakamy w „Formach“ jako VI. a XVIII. epigram na str. 144 a 147 a „Morwych wotmołwa“ je mjez romancami „Formow“ na str. 56.

² W 1. čisle „Lužicy“ 1888 wuńdže Čišinskeho sestina „Stojće w hołku! Wobarajće nocy!“ Baladu „Pusty wječor“ čitamy pak hakle w 2. čisle „Lužicy“ toho lětnika na str. 35 a w „Formach“ na str. 75.

³ Čišinski bě Muce 3. winowca pisał, zo jeho traš do kónca lěta hišće wopyta, ale wopyt njebě trěbny, dokelž móžeš taj sej na Drježdžanskej schadžowance wšelake serbske naležnosće rozpowědać.

⁴ Bě drje to schadžowanka Drježdžanskeje serbskeje inteligency, kajkež bywachu zwjetša po hodžoch.

LIST 54

¹ Čišinskeho sonet „Lužicy“ wuńdže hakle w 4. čisle „Lužicy“ 1888 a mjez sonetami „Formow“ na str. 65.

² „Formy“, hlej list 44 přisp. 3.

³ Z našimi druhimi basnikami měni Čišinski Šymana a Fiedlerja.

⁴ Serbsku kritiku wo „Formach“ napisa Jurij Libš do „Lužicy“, hdžež wuńdže w 1., 2. a 3. čisle lěta 1889.

⁵ Čěska kritika Čišinskeho „Formow“ z pjera wulkeho čěskeho basnika Jaroslava Vrchlickeho wuńdže w „Nedělnych Listach“ 4, nazymnika 1888 pod titulom „Formy“.

LIST 55

¹ „Kancóna“ je w mejskim čisle „Lužicy“ 1888 na str. 33; je to baseń „Próstwa k lubosći“, we „Formach“ na str. 83.

² „Formy“ wuda Čišinski ze swojim nakładom.

³ Srjedu, nic štwórtk, 4. jutrownika 1888 bě Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje a wječor běchu Maćicarjo na „zwjeselenje“ Bjesady přeprošeni.

⁶ Serbscy spisowaćeljo wotměchu swoju druhu schadźowanku toho lěta 27. meje a wječor pobychu na swjedženju a koncerće, wuhotowanym při dźesatej róčnicy založenja Jednoty, towarstwa katólskich Serbow w Drježdźanach.

LIST 56

¹ Čišinski bě wot 15. julija 1888 z kapłanom při dwórskej cyrkwi w Drježdźanach.

² Schadźowanka literatow wotmě so 24. julija 1888 w Hórnikowym bydlenju.

³ D e r s k e c swójba, hlej II list 14 přisp. 9.

⁴ Serbskoněmski koncert so njeje přewjedł, ale serbski spěwny wječor 23. 1. 89.

LIST 57

¹ Kotrej pěsni běše Čišinski dawno hižo Markej Smolerjej posłał, nje-wěmy džensa cyle wěsće: najskerje stej to basni „Próstwa“ a „Pod hwězdami“ w septembrowym čisle „Lužicy“ 1888, kotrejž namakamy w „Přirodže a wutrobje“ na str. 37 a 22.

² Tutej basni namakamy w 10. čisle „Lužicy“ 1888. Stej to basni „Rańša modlitwa basnikowa“ a „Kwětkow smjerć“, kotrejž čitamy w „Přirodže a wutrobje“ na str. 26 a 68.

³ Čišinski basnješe tehdy basnje a pěsnje zběrki „Přiroda a wutroba“.

⁴ Jako student napisa Čišinski do „Serbowki“ 1873/74 tež nowelku Ryćer-kubler; pozdžišo pak žaneje nowelki napisał njeje.

⁵ Libšej chcyše Čišinski napisać, zo by do „Lužicy“ přinoški słał.

⁶ Hálkowe „Wječorne pěsnje“, wot Adolfa Černeho přeserbšćene, maja woprawdže čechizmy w řeči a rytmi.

⁷ „Přiroda a wutroba“ wuńdže hakle wokoło jutrow 1889. Hlej tež 3. přispomnjenje toho lista.

⁸ Drježdźanski wulki koncert, hlej list 56 přisp. 4.

LIST 58

¹ Tutej pěsni stej we 11. čisle „Lužicy“ 1888; stej to basni „Hwězdam“ a „Mój spěw“ w „Přirodže a wutrobje“ na str. 32 a 80.

² „Wozjewjenje“ w septembrowym čisle „Lužicy“ nastupa tele „poetiske spisy“ Jakuba Čišinskeho: „Na Hrodžišću“, „Knihu sonettow“ a „Formy“, kotrež móža so dóstać w Smolerjec knihičišćerni w Budyšinje.

¹ Pěseň w 1. čisle „Lužicy“ 1889 je „Lubosc k serbskej zemi“, kotraž je přenja baseň zběrki „Přiroda a wutroba“.

² Libšowa kritika Čišinskeho „Formow“ wuńdže jako „Rozprawa wo nowych basnjach „Formy“ Jakuba Čišinskeho“ we „Lužicy“ 1889 we 1., 2. a 3. čisle.

³ Wo Vrchlickeho kritice Čišinskeho „Formow“ hlej list 54 přisp. 5.

⁴ Ziembra (Ziembicki) Teofil Zygmunt (1847–1900); hlej II list 25 přisp. 1.

⁵ Literariska schadźowanka běše 23. wulkeho rózka 1889 w Drježdžanach; hlej tež list 60 přisp. 3.

⁶ „Serbski spěwny wječor“, wot Krawca a Čišinskeho přihotowany, wotmě so w Drježdžanach w Meinholdec salach dnja 23. wulkeho rózka 1889 a jara derje so poradzi. Dresdner Tageblatt z dnja 25. toho měsaca jón jara chwali. Hlej „Lužica“ 1889 č. 3 str. 24.

⁷ „Přiroda a wutroba“, hlej list 57 přisp. 3.

⁸ Č e r n ý je Adolf Černý; wokoło jutrow 1889 wuńdže w jeho „Serbskej knihowni“ jako 2. čislo Čišinskeho zběrka „Přiroda a wutroba“.

¹ Pěseň za 3. čislo „Lužicy“ 1889 je baseň „Serbam“, wozjewjena w měr-cowym čisle „Lužicy“ 1899; we zběrce „Serbske zynki“ namakamy ju na str. 9.

² Vrchlickeho kritiku wo Čišinskeho „Formach“ njeje Muka cyłu přeložił, ale jenož najwuznamniše městna z njeje podał do rubriki „Druzy wo nas“ we „Lužicy“ č. 3 lěta 1889 str. 24.

³ Čišinski měni literarisku schadźowanku „Serbski spěwny wječor“ 23. 1. 1889 w Drježdžanach.

⁴ Zběrka basni „Serbske zynki“, kotruž Čišinski tu přeni raz naspomina, wuńdže hakle w lěće 1897. Hlej tež M. Krječmař: Jakub Bart-Čišinski, str. 90–94.

⁵ Hlej 1. přispomnjenje tohole lista.

⁶ Serbski koncert w Budyšinje běše hakle 12. junija 1889; wulkotny referat wo nim poda Čišinski do julijoweho čisla „Lužicy“ do „Serbskeho rozhlada“.

⁷ Zjawny serbski koncert w Drježdžanach měješe drje byc nazymu 1889.

⁸ Sákowa je Thereza Saakowa; hlej M. Krječmař: „Wokoło Přirody a wutroby“. Lětopis Rjad A. č. 4.

⁹ Sákoweje bratr bě husler w filharmoniji w Drježdžanach.

¹ „Epistola“ bu wozjewjena we 4. čisle „Lužicy“ lěta 1889, str. 30; jako „Wosud serbskeho pěsnjerja“ pak wuńdže w „Serbskich zynkach“ 1897 na str. 93–94.

² Pěsni „Wosud wutroby“ a „Modl so!“ čitamy w 2. čisle „Lužicy“ lěta 1889 str. 9 a w „Přirodže a wutrobje“ na str. 74 a na str. 62.

³ Saakowa je Thereza Saakowa; hlej list 60 přisp. 2.

⁴ „Přiroda a wutroba“ je woprawdže poswjećena „Wysokočescenej knježnje, knježnje Therezy Saakowej, kralowskej sakskej dwórskej spěwarcy Drježdžanskeje opery na dopokaz wysokowaženja a džakownosće“.

⁵ „Serbske zynki“, hlej list 60 přisp. 4.

⁶ Krawc je Bjarnat Krawc; hlej list 19 přisp. 6.

¹ Serbski koncert, hlej list 60 přisp. 6.

² Wo knježnje Chadimec w Mukowym referaće wo „Serbskim spěwnym wječoru“ we „Lužicy“ čislo 3 na stronje 24 čitamy, zo „powabliwje spěwaše knježna Chadimec ludowe spěwy“. Wo „serbskim spěwnym wječoru“ hlej list 59 přisp. 6.

³ Thereza Saakowa, hlej list 60 přisp. 8.

⁴ Wo mlodej Rusowce, huslerce knježnje Bruckowej, njehodžeše so dotal ničo zwěsćić.

⁵ Ludwig Hartmann (1836—1910), komponista a hudźbny kritik, bě wot lěta 1859 w Drježdžanach; pozdžišo bě z redaktorom feuilletona w „Dresdner Zeitung“. Je z přnim „japoštołom“ Smetanoweje hudźby w Němskej.

⁶ „Přiroda a wutroba“, hlej tež list 57 přisp. 7.

⁷ Wulki serbski koncert w Drježdžanach wokoło hód, hlej list 56 přisp. 4.

¹ „Lumír“ wozjewi w 4., 5., 7. a 8. čisle dlěši rozsudžacy nastawk wo položanju tehdyšeho serbskeho pismowstwa z napismom „O nynějši lužické literatuře“, pochadžacy z pjera Adolfa Černeho.

² „Nedělní listy“ maja 4. nazymnika 1888 Vrchlickeho kritiku wo Čišinskeho „Formach“; hlej tež list 44 přisp. 3.

³ Serbski koncert, hlej list 60 přisp. 6.

⁴ Koho Čišinski z „wěstej kliku Serbow“ měni, njewěmy.

⁵ Wo komornym hudźbniku Kratinje njemóžachmy dotal ničo blišeho zwěsćić.

⁶ To plaći tež wo basisće Hausschildže.

LIST 64

¹ W 1. čísle „Lužicy“ 1890 je wozjewjena na 1. stronje Čišinskeho pësen „Milicy smjertna žalosc“, na stronje 4. „Nalëtni wëtr“; kotru z njeju Čišinski z tutym listom Muce sće, njewëmy.

LIST 65

^{1 2} K o k l a - L i s a k Michał (1840—1922), kubler w Chróscicach, 1885 do 1918 sejmski zapóslanc.

³ Keřk je Jan August Kerk; hlej list 24 přisp. 4.

⁴ Krawc je Bjarnat Krawc; hlej list 19 přisp. 6.

⁵ Privatus E. E r k n e r bě přeni předsyda 11. 12. 1889 w Drježdžanach založeneho serbskeho towarstwa Čornobóh.

⁶ Kral je Juriy Kral; hlej list 2 přisp. 1.

LIST 66

¹ Hlej list 67 přisp. 4.

² Zejlerjowe listy wozjewi Muka w 5., 7. a 8. čísle „Lužicy“ 1890.

LIST 67

¹ Posedzenje serbskich literatow bě drje 7. hodownika, nic 7. nazymnika 1892.

² Krawc je Bjarnat Krawc; hlej list č. 19 přisp. 6.

³ Ze zwjazkom pësnj Čišinski drje měni „Serbske zynki“; hlej tež list 60 přisp. 4.

⁴ Wo „Přirodže a wutrobje“ do kónca lëta 1892 woprawdže ani jedyn serbski časopis ničo naspomnił njebě.

LIST 68

¹ Muka bu w lëce 1893 pomjenowany za oficëra kralowskeho serbskeho rjada Swjateho Sawy.

² Pësnj, kotrejž Čišinski listej připołožj, stej „Pod hrodzišćom niže klóštra zady“ a „Na Hórnikowym rowje“, wozjewjenej we winowcowym a hodownikowym čísle „Lužicy“ 1894 a w „Serbskich zynkach“ 1897 na str. 15 a na str. 27.

LIST 69

¹ „Serbske zynki“, hlej list 60 přisp. 4.

² „Serbske zynki“ njebuchu poswječene Meklenburskemu wulkowódže, ale wuńdžechu „K 50lëtnemu jubileju Maćicy Serbskeje w Budyšinje 1847—1897“.

³ F. A. Brockhaus, wulkonakladnistwo w Lipsku, založene 1805 wot Friedricha Arnolda Brockhause w Amsterdamje, přesydlj so 1811 do Altenberga a 1817 do Lipska.

⁴ Tu naspomina Čišinski prěni raz swoju zběrku basni „Ze žiwjenja“; hlej tež M. Krječmar: Jakub Bart-Čišinski, str. 95–102.

⁵ Z wustajencu měni Čišinski „Serbsku narodopisnu wustajeńcu“ w Drježdžanach lěta 1896.

⁶ „Kniha sonettow“, hlej list 43 přisp. 1.

⁷ „Formy“, hlej list 44 přisp. 3.

⁸ Što Čišinski z tym měni, dotal njewěmy.

LIST 70

¹ „Serbske zynki“ wuńdžechu z nakładom Maćicy Serbskeje k jeje złotemu jubilejeju 1897.

LIST 71

¹ „Zapiski Maćicy Serbskeje w Budyšinje (1847–1897)“ naspominaju na str. 92, zo so swjatočnosť položenja zakładneho kamjenja k serbskemu Maćičnemu domej započa z dwójnym kwartetom na słowa Jakuba Čišinskeho.

² Krawc je Bjarnat Krawc; hlej list 19 přisp. 6.

³ „Serbske zynki“, hlej list 60 přisp. 4.

LIST 72

¹ „Serbske zynki“, hlej list 70 přisp. 1 a list 60 přisp. 4.

² Brockhaus, — hlej list 69 přisp. 3.

³ Dučman je Handrij Dučman; hlej list 4 přisp. 8.

⁴ Monse, hlej list 32 přisp. 1; ćišćane buchu „Serbske zynki“ skónčnje pola Smolerja.

LIST 73

¹ „Formy“, hlej list 44 přisp. 3.

² Wodžan. Spěwobra w 4 wobrazach. Zbasnił Handrij Dučman-Wólšinski. Budyšin 1896.

³ „Słowo k złotemu jubileju Maćicy Serbskeje“ napisa Muka jako předśłowo wudawarja „Serbskich zynkow“, w kotrychž je woćišćane na str. VII. a VIII.

⁴ Epilog „K 50lětnemu jubileju Maćicy Serbskeje. (1847–1897)“, zbasnje-ny wot Jakuba Čišinskeho, namakamy w „Serbskich zynkach“ na str. 107–110.

⁵ Fiedler, hlej list 33 přisp. 5.

⁶ „Ze žiwjenja“, hlej list 69 přisp. 4.

⁷ „Złote hrody abo Hans Klepotar na dań njese“. Hra za serbske dźiwadlo (Štyri dźělnicy). Spisał Handrij D . . . n Wólšinski. Budyšin 1897.

⁸ Čišinski měni ze spěwomaj swoju jubilejnu kantatu (hlej list 71 přisp. 1) a swoju jubilejsku himnu, hlej list 73 přisp. 4.

LIST 74

- ¹ Z jubilejskej himnu měni Čišinski epilog; hlej list 73 přisp. 4.
- ² Tak so tež sta; hlej tež list 73 přisp. 4.
- ³ Jubilejska himna Čišinskeho přednjese so jako swjedženska himna do druhého džěla tu naspomnjeneho koncerta; jako woprawdžity „Prolog“ přednjese so do koncerta Waltarjowy prolog.
- ⁴ „Serbske zynki“ buchu woprawdže tak wjazane kaž „Formy“.
- ⁵ Moric M j e r w a, překupc w Budyšinje, pokładnik Maćicy Serbskeje.
- ⁶ „Na Hrodzišću“ hrajachu jutrownu wutoru 20. jutrownika 1897 na „Trěleřni“; tute swjedženske džiwadlo a bal wuhotowa „Budyska Serbska Bjesada.“

LIST 75

- ¹ Serbske zynki, hlej list 60 přisp. 4.
- ² Hlej list 73 přisp. 8.

LIST 76

- ¹ Złoty jubilej Maćicy Serbskeje woswjeći so 20. a 21. jutrownika 1897.
- ² „Ze žiwjenja“, hlej tež list 69 přisp. 4.
- ³ Tu Čišinski přeni raz pisa, zo chce basnić balady; z nich nastaj zběrka „Krew a kraj“, kiž wuńdže 1900; hlej M. Krječmar: Jakub Bart-Čišinski, str. 104–106.
- ⁴ Na trilogiji „Milecy“, kotrejež přeni džěl „Na Hrodzišću“ wuńdže 1880, Čišinski — po dotal znatych žórłach — ženje dale džělał njeje. Hlej tež list 15 přisp. 5 a list 16 přisp. 2.
- ⁵ Čišinski měni zjězd „serbskeje inteligency“ abo „serbskich literatow“, kajkež bywachu druhdy mjez hodami a Nowym lětom.
- ⁶ Mato K ó s y k běše wot lěta 1883 w Americe.
- ⁷ Jurij Libš, hlej list 2 přisp. 3; nimamy hišće monografiju wo Libšu, z kotrejež bychmy tež poznali, zo bě husto chory, zo pak strowy ženje lěnjeho pasl njeje.
- ⁸ Jan Arnošt Holan, hlej list 24 přisp. 5.
- ⁹ Melania Parczewska běše w prjedawšich lětach časćišo z Čišinskeho přeložowała; hlej tež list 48 přisp. 3.

LIST 77

- ¹ Čišinski měni swoju zběrku „Ze žiwjenja“; hlej tež list 69 přisp. 4.
- ² Wosebite towarstwo serbskich spisowaćelow založi so hakle w lěće 1900 jako „Kolo serbskich spisowaćelow“; hlej tež list 98 přisp. 4.
- ³ Ze sekretarom literariskeho wotrjada Maćicy Serbskeje běše tehdy wyši wučer Adolf Sommer; hlej tež list 31 přisp. 8.

LIST 78

- ¹ Sommer, hlej list 31, přisp. 8.
² Schadžowanka serbskich spisowacelow bě po Čišinskeho namjeće 27. wulkeho rózka 1898.
³ Naspomnjena zběrka su balady „Krew a kraj“; hlej list 76 přisp. 3.
⁴ M. S. je Maćica Serbska.
⁵ Salowski bě tehdy sudniski radźičel w Kamjenicy.
⁶ Kral je Jan Kral, tehdy sudniski asesor w Kamjenicy; hlej tež list 2 přisp. 6.
⁷ Knjeni Hoffmann je Luisa Hoffmannowa z Frankfurta nad Wodru, rodžena z Janšoje pola Picnja w Delnjej Łužicy; antologiju z Čišinskeho basni w němskim přeložku ženje wudała njeje; wo Hoffmannowej hlej tež Józef Páta: Zawod do studija serbskeho pismowstwa, str. 224.

LIST 79

- ¹ „Prolog“ je sonet bjez dalšeho nadpisa, wozjewjeny na XIII. stronje zběrki „Ze žiwjenja“.
² Naspomnjena zběrka su basnje „Ze žiwjenja“; hlej list 69 přisp. 4.

LIST 80

- ¹ Za „Lužicu“ posła Čišinski z tutym listom baladu „Nječestna družka“; wuńdže w měrcowym čisle „Lužicy“ 1898, we zběrce „Krew a kraj“ je wo-čišćana na str. 51.
² Zběrka baladow „Krew a kraj“ ma jenož dwoje balady: „Ze serbskich stawiznow“ a „Na serbskej zemi“; balady ze serbskich bajkow, na kotrež Čišinski w tutym lišće tež myslí, njeje zbasnil.
³ Hlej list 81 přisp. 2.

LIST 81

- ¹ Porjedženka nastupa poslednje štyri hrónčka balady „Nječestna družka“ ze zběrki „Krew a kraj“ na str. 51.
² Balada „Mortwa holčka“ je wozjewjena jenož we zběrce „Krew a kraj“, we Lužicy 1898 ju podarmo pytamy.
³ Baladu „Na wuměnk“ namakamy we „Lužicy“ 1898 na str. 49 a we zběrce „Krew a kraj“ na str. 64.
⁴ Balada „Pjenjezy ženja“ je wozjewjena jako „Pjenježna ženťwa“ we „Lužicy“ 1898 na str. 40 a we zběrce „Krew a kraj“ na str. 78.

LIST 82

- ¹ „Na wuměnk“, hlej list 81 přisp. 3.
² Čišinski njewopyta Muku 24. małego rózka, ale hakle 3. nalětnika.

¹ „Pjenježna ženitwa“, hlej list 81 přisp. 4.

¹ „Założenje klóštra Marijineje Hwězdy“ wuńdže we zběrce „Krew a kraj“ na str. 35 a dale.

² Wo swjatym Benje hlej nastawk D. Dr. Józefa Jakubaša: „Swjaty Beno, japoštoł lužiskich Serbow“ w ČMS 1918, str. 12–27.

³ Tež w tutym dźele je Hodžij na str. 24 jenož cyle skrótka naspomnjeny.

⁴ Baladiska trilogija Čolina je wulka balada „Zahubjenje Čoliny“ we zběrce „Krew a kraj“ str. 19–32.

⁵ Na Čišinskeho prašenja w tutym lišće je Muka wěsće wotmołwił — někotre wuswětlenja pod smuhu w baladze „Zahubjenje Čoliny“ su wěsće Mukowe — ale Mukowy list samón dotal nimamy. Tuž tež njewěmy, kak bě Muka Čišinskemu mjeno Rochlitz wotwodził.

⁶ Melania Parczewska — hlej tež list 48 přisp. 3 — bě w poslednich lětach nimale přestala z Čišinskeho přeložować.

⁷ Zběrka „Ze žiwjenja“ wuńdže z nakładom basnikowym, kaž praji titulne lopjeno, ale nimale cyły nakład zaplaći Ota Hanowski, knježerstwowy radzićel při wokrjesnym hejtmanstwje w Lipsku, a 250 hr. přida Čišinskeho wuj Jakub Herrmann, farar we Wotrowje. Jakub Herrmann, hlej II list 49 přisp. 8.

⁸ Wo poswjećenju zběrki „Krew a kraj“ hlej M. Krječmař: Jakub Bart-Čišinski, str. 103–104.

⁹ Čišinskeho 25lětny pěsnjerski jubilej woswjeći so 25. póznjeńca 1900 we Wotrowje a nazajtra w Budyšinje.

¹⁰ Balada „Na wuměnk“ je wušła we „Lužicy“ 1898 na str. 49.

¹¹ „Čerwjena skała na kupje Sylt“ je wozjewjena we „Lužicy“ 1898 na str. 105 a we zběrce „Ze žiwjenja“ na str. 17.

¹² „Mórske blyšćenje“ njenamakamy we „Lužicy“ 1898, jenož we zběrce „Ze žiwjenja“ na str. 11.

¹³ Na posedženju „Belletristiskeho wotrjada“ Maćicy Serbskeje 26. 10. 1898 rěčeše Mikławš Andricki. Wo Mikławšu Andrickim hlej II list 64 přisp. 5.

¹ Mukowy list z wujasnjenjemi jako wotmołwa na Čišinskeho list z 3. meje 1898 je dotal zhubjeny; hlej tež list 84 přisp. 5.

² Balada „Posledni pohanski wopor na Lubinje“ je we „Lužicy“ 1899 na str. 1 a we zběrce „Krew a kraj“ na str. 7 wozjewjena jako „Posledni wopor“.

³ Wechselburg je Čolina.

⁴ Ze stawiznami Hodžija měni Čišinski knižku „K stawiznam Hodžija a hodžijskeje wosady“ wot F. Lischki.

LIST 86

- ¹ Tu naspomnjene balady su wězo balady zběrki „Krew a kraj“; hlej tež list 76 přisp. 3.
- ² Čišinski wopyta Muku ducy do prózdnin 20. junija; hlej tež list 87.
- ³ Salowski; hlej list 78 přisp. 5.
- ⁴ Jan Kral běše tehdom ze sudniskim asesorom w Kamjenicy; hlej tež list 2 přisp. 6.

LIST 87

- ¹ Hlej list 86 přisp. 2.
- ² Wo kotrej slubjenej pěśni tu dže, njehodži so po dotal znatej korespondency zwěsćić.

LIST 88

- ¹ Tu naspomnjena zběrka su basnje „Ze žiwjenja“; hlej tež list 69 přisp. 4.
- ² Rukopis je rukopisna zběrka „Ze žiwjenja“; hlej tež list 69 přisp. 4.
- ³ Čišinski měni himnu „Krala Bóh požohnuj!“

LIST 89

- ¹ Dže wo zběrku „Ze žiwjenja“; hlej tež list 69 přisp. 4.
- ² Sapieha je wjerch Adam Sapieha ze Lwowa „dobroćeř Maćičneho Domu“, kaž čitamy w „Zapiskach Maćicy Serbskeje w Budyšinje (1847–1897).“ Jemu je Čišinski baseň „Na wjercha Adama Sapiehu“ wěnował; namaka so we zběrce „Ze žiwjenja“ na str. 85.
- ³ Parczewskecy staj Melania Parczewska a Alfons Parczewski; hlej tež list 48 přisp. 3 a list 46 přisp. 4.
- ⁴ Karl August Mosak – Kłosopólski (1820–1898), w času svojich studijow w Budyšinje a w Lipsku pilny serbski prócowar, přeložowar Šafaříkových „Słowjanskich starožitnosćow“ (wuńdžechu w Lipsku 1843–44); pozdžišo wěnowaše so jenož swojemu prawizniskemu powołanju.
- ⁵ Ota Hanowski; hlej list 24 přisp. 6.
- ⁶ Balady su zběrka „Krew a kraj“; hlej tež list 76 přisp. 3.
- ⁷ We „Lužicy“ 1898–1900 namakamy wjele baladow zběrki „Krew a kraj“.

LIST 90

- ¹ Dže wo nakład zběrki „Ze žiwjenja“; hlej tež list 84 přisp. 7.
- ² Ota Hanowski, hlej list 24 přisp. 6 a tež list 84 přisp. 7.
- ³ Marko je Marko Smoleř; hlej tež list 27 přisp. 3.

LIST 91

- ¹ „Zahubjenje Čoliny“, hlej tež list 84 prisp. 4.
- ² „Ze žiwjenja“, hlej list 69 prisp. 4.
- ³ Balady su zběrka „Krew a kraj“; hlej tež list 76 prisp. 3.
- ⁴ Jakub Herrmann Čišinskemu při wudaću zběrki „Krew a kraj“ woprawdže pomhaše; hlej M. Krječmar: Jakub Bart-Čišinski, str. 104; hlej tež list 84 prisp. 7.
- ⁵ Muka a Čišinski měještaj sej wjele rozpowědać tež wo woswjećenju Čišinskeho 25lětneho pěsnjerskeho jubileja, kotryž měješe přenjotnje być hižo w léce 1899.

LIST 92

- ¹ Tak wěmy, hdy Čišinski balady zběrki „Krew a kraj“ dobasni.
- ² Z toho lista tež wěmy, zo bu zběrka „Ze žiwjenja“ w druhej polojcy małego rózka 1899 skónčnje dočišćana.
- ³ Čišinski bu hakle w léce 1901 z Kamjenicy přesadženy, a to do Radeberka.

LIST 93

- ¹ Čišinski wopyta Muku srjedu po 25. małym rózku; kajki swjaty dzeń tu srjedu běše, njewěmy.

LIST 94

- ¹ Dže wo balady „Krew a kraj“; hlej tež list 92 prisp. 1 a list 76 prisp. 3.
- ² Tutomu listej přidate porjedženki su so zhubile.
- ³ Zběrka „Krew a kraj“ bu bórze po jutrach 1899 do čišća data.

LIST 95

- ¹ Wo dočišćenju zběrki „Ze žiwjenja“ hlej list 92 prisp. 2
- ² Zaplaćenje naklada zběrki „Ze žiwjenja“, hlej list 84 prisp. 7 a list 90 prisp. 2. Ota Hanowski, hlej list 24 prisp. 6 a list 84 prisp. 7.
- ³ Jakub Herrmann, hlej list 84 prisp. 7.
- ⁴ „Lužica“ čislo 11 lěta 1899 woprawdže swjedženska wuńdže.
- ⁵ Na přenim městnje swjedženskeho čisla čitamy Čišinskeho odu: „Wysokodostojnemu knjezej knjezej Jakubej Herrmannej, kanonikej a fararjej we Wotrowje, ryčerjej Alb. rjadu I. rjad, k 40lětnemu měšniskemu jubileju 9. novembra 1899.“ We zběrce „Z wotmachom. Z domachom. Z doškrabkom“ je tuta oda wočišćana jako baseń „K 40lětnemu jubileju knjeza kan. a far. Jakuba Herrmanna 9. novembra 1899 we Wotrowje“.
- ⁶ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 prisp. 13.

- ¹ Z himnu měni Čišinski odu; hlej list 95 přisp. 5.
² Wo dočišćenju zběrki „Ze žiwjenja“ hlej list 95 přisp. 1.
³ Hottentotowje su lud w Južnej Africe; Čišinski chce po tehdyšim wužiwanju słowa prajić: kaž pola dźiwich, njeciwilizowanych ludži.
⁴ Ota Hanowski, hlej list 24 přisp. 6.
⁵ Balady su zběrka „Krew a kraj“; hlej tež list 76 přisp. 3.
⁶ Andricki je Mikławš Andricki; hlej list 84 přisp. 13.

- ¹ Muce džěše wo himnu k počatkej noweho lětstotka; kaž mnozy jeho rowjenkojo, tež Muka měnješe, zo je lěto 1900 přenje lěto XX. lětstotka. Čišinski pak měješe prawje, hdyž hakle za lěto zbasni krasny „Hymnus Serbam na puć do noweho stotka“, wozjewjeny na 3. – 5. str. I. zešiwka Časopisa Maćicy Serbskeje na lěto 1901 a we knize „Z wotmachom, Z domachom, Z doškrabkom“ na str. 19–21.
² Hdyž so zběrka baladow hižo staješe, da jej Čišinski hakle napismo „Krew a kraj“. Hlej tež list 76 přisp. 3.
³ Hlej list 99 přisp. 1.

- ¹ Balady „Krew a kraj“ buchu hakle w druhej połojcy jutrownika 1900 dočišćane; hlej list 103 přisp. 5 a tež list 104 přisp. 1.
² Zběrku přeložkow basnješe Čišinski w lětomaj 1899 a 1900, wucha-džeše w tutymaj lětomaj we „Lužicy“ a wuńdze w knize „Z wotmachom, Z domachom, Z doškrabkom“ pod heslom „Z čěskich lyrow“ na str. 71–100.
³ Dramatiskej twórbje so Čišinski wot lěta 1880 wjace wěnował njeje; hlej tež list 76 přisp. 4.
⁴ Koło serbskich literatow abo spisaćelow bu založene 15. nalětnika 1900; hlej tež „Lužicu“ 1900 č. 3 str. 22.
⁵ Přednošk wo nadawkach Koła serbskich spisaćelow měješe Čišinski.
⁶ Běše to při jutrownej zhromadźiznje Maćicy Serbskeje.

- ¹ Čišinski Muku 29. nalětnika njewopyta, dokelž njeměješe Muka w času jutrownych pruwowanjow chwile; pozdžišo pak so Čišinskemu njehodžeše, dokelž maja duchowni wokoło jutrow poľnej ruce džěta. Tuž so Čišinskeho wopyt pola Muki na pozdžiši, přihodniši čas wotstorči; hlej tež listaj 100 a 101.
² Balady su basnje zběrki „Krew a kraj“; hlej tež list 76 přisp. 3.
³ Kajku „solenu a paprikowanu“ baseň Čišinski měni, njewěmy.

LIST 100

¹ Hlej list 99 přisp. 1.

² Z nowej zběrku měni Muka zběrku „Krew a kraj“, kiž so tehdy hišće čišćeše; hlej tež list 76 přisp. 3.

LIST 101

¹ Hlej list 99 přisp. 1.

LIST 102

¹ Z baladami měni Muka zběrku „Krew a kraj“; hlej tež list 76 přisp. 3.

² Pryncesna Mathilda bě sotra poslednjeho sakskeho krala Friedricha Augusta III. Jej pak Čišinski swoje balady „Krew a kraj“ njeposwjeći, ale swojemu wujej, fararjej Jakubej Herrmannej we Wotrowje.

³ „Kniha přeložkow“ jako samostatna zběrka njewuńdže, ale jako džěl zběrki „Z wotmachom. Z domachom. Z doškrabkom“; tuž njeje tež nikomu poswjećena.

⁴ Muka měni hłownu zhromadźiznu Maćicy Serbskeje.

LIST 103

¹ Dže wo dedikaciju baladow „Krew a kraj“; hlej tež M. Krječmar: Jakub Bart-Čišinski, str. 103–104.

² Wulkowójwoda Meklenburski; jemu chcyše Čišinski swoju zběrku „Krew a kraj“ wěnować, dokelž meklenbursko-zwěrinscy wulkowójwodža pochadzachu jako dynastija wot Přibysława, staršeho syna obodritskeho wjercha Niklota. Přibysław, hižo bóle Němc hač Słowjan, załoži 1170 tutu dynastiju, kiž knježeše hač do lěta 1918.

³ Kr. W. Math. je Kralowska Wysokosc Mathilda; hlej tež list 102 přisp. 2.

⁴ Rězak je Dr. Filip Rězak; hlej tež list 5 přisp. 5.

⁵ Balady su zběrka „Krew a kraj“; z toho lista wěmy, zo buchu balady skónčnje dočišćane něhdže w druhej połojcy jutrownika 1900; hlej tež list 76 přisp. 3.

⁶ Što Čišinski ze znutřkownymi tudomnymi wobstojnosćemi měni, dotal njewěmy.

⁷ Ota Hanowski, hlej list 24 přisp. 6.

LIST 104

¹ Balady su zběrka „Krew a kraj“; hlej tež list 76 přisp. 3.

² Mathilda, hlej list 102 přisp. 2.

³ Zarjeńk je Mikławš Zarjeńk; po studijach w Prazy 1880–1890 bě wot lěta 1891 katecheta a tachantski wikar w Budyšinje, wot 1893 kaplan w Kamjenicy, wot 1895 farar w Zebnicy a wot 1900 farar w Freiberku.

LIST 105

¹ Čišinski Muku 12. julija 1900 woprawdže wopyta, kaž nam to tež wobkruća list 106.

LIST 106

¹ Hlej list 105 přisp. 1.

LIST 107

¹ Němski časopis „Litter. Echo“, kiž Muka tu naspomina, je „Das litterarische Echo“, Halbmonatsschrift für Litteraturfreunde, wudawany woł Dr. Josefa Ettlintera.

² Herrmann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

³ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

⁴ Jubileum je Čišinskeho 25lětny pěsnjerski jubilej; w tutym zdžělenju je wěsta njejasnosť, štož datum — 12. julija — nastupa, přetož 12. julija Čišinski Muku wopyta; najskerje ma list 107 měć datum 14. julija.

⁵ Čišinskeho jubilej njewoswjeći so 25. a 26. julija, ale hakle 25. a 26. póznjeńca 1900.

⁶ Zjawne swjedženje w Budyšinje běchu dnja 26. póznjeńca; hlej Lužica 1900, č. 10, str. 90.

⁷ Wo koncerće a hosćinje na Třělerni samsneho dnja hlej tohorunja nastawk we Lužicy 1900, č. 10, str. 90.

LIST 108

¹ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

LIST 109

¹ Balady su zběrka „Krew a kraj“; hlej tež list 76 přisp. 3.

² Čehodla chcyše Čišinski swoju zběrku „Krew a kraj“ wěnować Meklenburskemu wójwodže, wěmy hižo z lista 103 přisp. 2.

³ Wo tym jenož w tutym lisće čitamy.

⁴ Tohorunja jenož z toho lista wěmy, zo bě Čišinski 7 lět z tołmačom za češćinu a pólsćinu.

⁵ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

⁶ Herrmann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

⁷ Jubilej je wězo zaso 25lětny pěsnjerski jubilej Čišinskeho; hlej tež list 107 přisp. 4.

⁸ Hdže Čišinski do Kneippskeje kury jědzeše, njewěmy.

⁹ W čeških Rudnych horach přebywaše Čišinski druhdy w prózdninach na farje w Brandowje (něm. Brandau) pola přecela z časa svojich bohosłowskich studijow w Praze.

LIST 110

- ¹ Wo poswjećenju zběrki „Krew a kraj“ hlej list 103 přisp. 1.
- ² Melania Parczewska, hlej list 48 přisp. 3.
- ³ Muka snadź měni ruskeho spisowaćela Michajila Michajlowiča Filipowa (1858—1903).

LIST 111

- ¹ Čišinski dósta hakle po nawróćenju z Kneippskeje kury 3. póžnjeńca Mukowu kártku ze 26. žnjeńca a bórže na to do Brandowa wotjědže.
- ² Čišinski džakuje so Muce za wšu prócu, kotruž ma z přihotami k jeho pěsnjerskemu jubilej.
- ³ Hlej Mukowu kártku ze 26. žnjeńca 1900.
- ⁴ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
- ⁵ Jubilej je Čišinskeho 25lětny pěsnjerski jubilej; hlej tež list 107 přisp. 4.
- ⁶ Hlej list 109 přisp. 9.
- ⁷ Čišinski tu wosebje přispomina, zo po 18. póžnjeńcu so zaso do Kamjenicy wróci, dokelž so w tym času hižo wo jeho přesadženju rěčeše, kaž wěmy z jeho lista Muce z 23. małego rózka 1899; hlej list 92 přisp. 3.

LIST 112

- ¹ Mukowy wobšěrný wažny list z 5. póžnjeńca dósta Čišinski něšto pozdžišo z Kamjenicy, kaž Muce 15. póžnjeńca wobkruća z listom z Brandowa.
- ² Recensija Čišinskeho basnistwa namaka so w časopisu „Das litterarische Echo“, 1900, str. 1558—1561. Ma nadpis „Die wendische Renaissance“; jeje awtor je Georg Adam z Rostoka.

LIST 113

- ¹ Herrmann Wotrowski je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
- ² Hlej list 112 přisp. 2.
- ³ Muka a Herrmann so w Drježdžanach Čišinskeho pěsnjerskeho jubileja dla dowuradžištaj.
- ⁴ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

LIST 114

- ¹ „Das litterarische Echo“, hlej list 112 přisp. 2.
- ² Adamowy nastawk „Die wendische Renaissance“ je dobry; zmylkow, na kotraž Čišinski tu pokazuje, je malo: Čišinski pisaše hižo w poslednich lětach studija na gimnaziju, nic hakle jako bohosłowc; snadź so Čišin-

skemu tež njelubješe, zo ma Adam Čišinskeho hru „Na Hrodzišću“ za „jara malo“ dramatisku; je tež možno, zo Čišinski njebě spokojom z charakteristiku Zejlerjoweho a jeho basnistwa; prawje budžeše Čišinski wězo měl, budžeše-li na to pokazował, zo je Radyserbowa „Bitwa pola Budyšina“ historiske powědančko, a nic historiski roman. Ale Čišinski rěči cyle powšitkownje wo zmylkach, njemjenuje konkretne připady, tuž njewěmy, na kotre zmylki wosebje myslí.

³ Redakcija časopisa „Illustrierte Zeitung“ nastawk wo Čišinskim, napisany wot Jana Pjecha, njepřija a wurěča so z tym, zo je mjeno Bart po Němcach malo znate a zo maja nětko z činskimi wěcami poľnej ruce džěla.

⁴ H. je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

⁵ Ota Hanowski, hlej list 24 přisp. 6.

⁶ Čišinski měni Mukowe prócowanja jeho 25lětneho pěsnjerskeho jubileja dla.

LIST 115

¹ Hlej list 114 přisp. 6.

² Dr. Pilk je Ph. Dr. Jurij Pilk-Hodžijski (1858–1926), wučer na měšćanskej šuli w Drježdžanach wot 1880 do 1915, serbski komponista a ludowědnik.

³ Krawc je Bjarnat Krawc; hlej tež list 19 přisp. 6.

⁴ Město ludoweho „Wječor je blizko“ zbasni Čišinski „Zerja so šěrja“; pěseň je wočišćana we zběrce „Za éichim“ jako „Wječorna modlitwa“ na str. 37.

LIST 116

¹ Čišinski sće wotpisk pěsnje „Zerja so šěrja“; hlej tež list 115 přisp. 4.

² Jubilej je 25lětny pěsnjerski jubilej Čišinskeho; hlej tež list 107 přisp. 4.

³ Čišinski běše w tutych prózdninach zaso w Brandowje w čěskich Rudnych horach přebywał; hlej tež list 109 přisp. 9.

LIST 117

¹ Wobraz Čišinskeho z nastawkom wo jeho pěsnjerskim jubileju, spisamym wot Adolfa Černeho, namakamy w „Zlatej Praze“ č. 48 z 5. winowca lěta 1900 na str. 570; nastawk nima nadpisa a namaka so w powěsćach w „Kronice.“

² Mikławš Andricki pisa wo Čišinskeho 25lětnym pěsnjerskim jubileju we „Lužicy“ 1900; hlej tež list 107 přisp. 5, 6 a 7.

³ Čišinski wopyta Muku hakle 6. nazymnika 1900; hlej list 121.

LIST 118

¹ Čišinski měni listy, z kotrymiž so dżakowaše za přeća k 25lětnemu pěsnjerskemu jubileju.

² Jubilej je Čišinskeho 25lětny pěsnjerski jubilej; hlej tež list 107 přisp. 5, 6 a 7.

³ Josip Milaković (1861—1921), Chorwat, profesor w Sarajewje; hlej dr. Józef Páta: Zawod do studija serbskeho pismowstwa, str. 220—221.

⁴ Hlej list 117 přisp. 3.

⁵ Adolf Černý napisa při skladnosći Čišinskeho 25lětneho pěsnjerskeho jubileja dwaj referataj: jedyn wuńdže w „Zlatej Praze“ (hlej list 117 přisp. 1), a druh w „Slovanskim Přehledze“ w III. lětniku (1901) č. 1 na str. 44, tež z Čišinskeho wobrazom; tež tutón nastawk je bjez nadpisa a je zarjadowany do rubriki „Rozhledy a zprawy“.

⁶ Čišinski měni z telegramami a listami přeća k 25lětnemu pěsnjerskemu jubileju.

LIST 119

¹ Hlej list 117 přisp. 3.

² Z nowym genrom basni měni Čišinski basnje zběrki „Z wotmachom“; hlej M. Krječmař: Jakub Bart-Čišinski, str. 112—121.

LIST 120

¹ Hlej list 117 přisp. 3.

² Hlej list 119 přisp. 2.

LIST 121

¹ Hlej list 117 přisp. 3.

LIST 122

¹ „Nada“, tehdy w Sarajewje wuchadźacy časopis, do kotrehož Josip Milaković wo Serbach pisaše; hlej tež list 118 přisp. 3.

² Milaković je Josip Milaković; hlej tež list 118 přisp. 3.

³ Zjězd wučenyh Serbow wosebje z diaspory bě woprawdže 27. hodownika 1900; hlej tež list 123.

⁴ Herrmann z Wotrowa je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

⁵ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

⁶ Hanowski je Ota Hanowski; hlej tež list 24 přisp. 6.

⁷ Pj e c h je Jan Bohuwer Pjech; hlej Józef Páta: Zawod do studija serbskeho pismowstwa, str. 172—176.

⁸ P o h o n ě je Jan August Pohoně (1841—1909), wučer, wot lěta 1876 direktor měščanskeje šule w Tharanće, wot lěta 1882 hłowny zastupjer Gothaskeje žiwjenjenzawěšćaceje banki w Lipsku; hlej tež jeho nekrolog w ČMS 1910 zešiwk II. str. 135—137 z pjera Oty Wićaza.

⁹ W j e l a : ma-li so čitać Wjela dr., je to dr. med. Wjela, syn Jana Radyserba-Wjele, jara nadarjeny wotrjadny lékař w Drježdžanach, kiž padže młody w duelu z němskim wojskim wyším.

LIST 123

- ¹ Hlej list 122 přisp. 3.
² Kral je Jan Kral, tehdy sudniski asesor w Kamjenicy; hlej tež list 2 přisp. 6.
³ Salowski, hlej list 78 přisp. 5 a list 86 přisp. 3.

LIST 124

- ¹ Ze słowom „loni“ měni drje Čišinski 27. hodownik 1900; hlej pak tež list 97 přisp. 1.
² Čišinskeho baseń „Hymnuš Serbam na puć do noweho lětstotka“ je wo-
 čiścana w Časopisu Maćicy Serbskeje 1901 w přnim zešiwku na str. 3–5
 a w knize „Z wotmachom. Z domachom. Z doškrabkom“ na str. 19–21.

LIST 125

- ¹ Z „hymnom“ měni Čišinski swoju baseń „Hymnus Serbam na puć do
 noweho stotka“; hlej tež list 124 přisp. 2.

LIST 126

- ¹ Hlej list 124 přisp. 2 a list 125 přisp. 1.
² Muka sčini, kaž bě sej Čišinski přal; hlej tež list 124.
³ Alfons je Alfons Parczewski; hlej tež list 46 přisp. 4.

LIST 127

- ¹ „Z wotmachom“, hlej list 119 přisp. 2.
² Čišinski Muku hakle 19. małego róžka wopyta.
³ Balady su basnje zběrki „Krew a kraj“; hlej tež list 76 přisp. 3.

LIST 128

- ¹ Hlej list 127 přisp. 2.

LIST 129

- ¹ Josip Milaković, hlej list 118 přisp. 3.
² Nada, hlej list 122 přisp. 1.
³ Wšě čišćerske zmylki, kotraž Muka w tutym lisće naspomina, we zběrce
 „Krew a kraj“ woprawdže su.

LIST 130

¹ Čišinski chce Muce. slać poslednju korekturu swojich dalších zběrkow.

² Maćiznu „pjenjezy“ je Čišinski w cyklu basni „Při njebjeskich wrótkach“ wobdželał wosebje w I. a III. basni.

³ Cyklus basni „Při njebjeskich wrótkach“ namakamy w knize „Z wotmachom. Z domachom. Z doškrabkom“ na str. 101–111; hlej tež M. Krječmař: Jakub Bart-Čišinski, str. 119–120.

⁴ Tajka składnosć běše na jutrownej hłownej zhromadźiznje Maćicy Serbskeje dnja 10. jutrownika 1901; hlej list 133.

⁵ Nowa knižka, kotruž Čišinski tu naspomina, je zběrka „Z wotmachom“; hlej list 119 přisp. 2.

⁶ Baseń „Kak pěseń nastawa?“ namakamy we „Lužicy“ 1902 str. 53 a we knize „Z wotmachom. Z domachom. Z doškrabkom“ str. 69.

LIST 131

¹ Krawc je Bjarnat Krawc; hlej tež list 19 přisp. 6.

² Thereza Saakowa, hlej list 60 přisp. 8.

³ „Při njebjeskich wrótkach“, hlej list 130 přisp. 3.

⁴ „Kak pěseń nastawa?“, hlej list 130 přisp. 6.

⁵ Adolf je Adolf Černý; hlej tež list 59 přisp. 8.

⁶ Přewulku šěrokosć porokuje Adolf Černý Čišinskeho baladam, dokelž so dźerži zasady, zo prawa balada njeznaje episkeje šěrokosće.

⁷ Zběrka „Z nowym křidlom“, tu přeni raz naspomnjena, je pozdžiša zběrka „Z křidlom worjołskim“; hlej M. Krječmař: Jakub Bart-Čišinski, str. 122–127.

LIST 132

¹ Čišinski bě Muku na dzeń 17. nalětnika k sebi přeprosył; hlej tež list 131.

² Muka měni wosebje zběrku „Z nowym křidlom“; hlej tež list 131 přisp. 7.

LIST 133

¹ M. S. je Maćica Serbska.

LIST 134

¹ Srjedu po jutrach bywaše hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje.

² Parcz. staj Melania Parczewska a Alfons Parczewski; hlej tež list 48 přisp. 3 a list 46 přisp. 4.

³ Adolf je Adolf Černý; hlej tež list 59 přisp. 8.

⁴ Wo tutej zabawce ničo nadrobnišeho njewěmy.

⁵ Milaković je Josip Milaković; hlej tež list 118 přisp. 3.

⁶ „Nada“, hlej list 122 přisp. 1.

¹ Citat z II. knihi elegijow Sexta Propertija je Ćišinski wužil jako moto k swojej 11. zběrce basni „Za ěichim“.

² Křcizna třećeje Krawcoweje džowki Hanki běchu 11. jutrownika 1901. Kmótrůa běchu Ernst Muka, Alfons Parczewski a Adolf Ćerný, kotrehož Ota Wićaz zastupowaše.

³ Hač Ćišinski Muku hišće wopyta, prjedy hač bu wot swojeje wyšnosće do sanatorija we Waldernbachu póslany, wo tym dotal přistupne žórła mjelča.

¹ Z němskimi horami měni Ćišinski hory Westerwald; hlej tež M. Krječmař: „Tři listy Jakuba Ćišinskeho z Waldernbacha“, Lětopis rjad A č. 3 str. 10–16.

² Tohodla hišće džensa njeznajemy prawu přičinu, čehodla bu Ćišinski wot swojeje wyšnosće póslany do sanatorija we Waldernbachu w horach Westerwald.

³ „Z křidlom worjolskim“ wuńdže w léce 1904 jako 8. zběrka basni Ćišinskeho.

⁴ „Z wotmachom“, hlej list 119 přisp. 2.

⁵ „Z juskom wótčinskim“, 9. zběrka basni Ćišinskeho, wuńdže w léce 1904, hlej M. Krječmař: Jakub Bart-Ćišinski, str. 127–130.

⁶ Ćinohru „Serbska zemja statok mój“ Ćišinski ženje wobdžělal njeje; tež jeje naćisk je dotal zhubjeny.

⁷ Tomu tak njebě; nimale do kónca nazymnika toho lěta dyrbjese Ćišinski hišće we Waldernbachu wostać.

⁸ Na wotpočink džěše Ćišinski hakle 1. julija 1903.

⁹ Ćišinski měni Wingerjowu činohru „Na wuměńku“, kotraž tehdy we „Lužicy“ wuchadžeše.

¹ „Lužicarjo“ běchu ěi pisaćeljo a spisowaćeljo, kotřiž do „Lužicy“ pi-sachu a kotrychž Jakub Herrmann jako pater familias „Lužicy“ kóžde lěto po Michalskej Maćicy přeprosy k sebi do Wotrowa.

² Marko je Marko Smoleř; hlej tež list 27 přisp. 13.

³ „Z wotmachom“, hlej list 119 přisp. 2.

⁴ „Z křidlom worjolskim“, hlej list 131 přisp. 7.

⁵ „Z juskom wótčinskim“, hlej list 136 přisp. 5.

⁶ Procul negotiis rěka: zdaleny wšěch zastojskich winowatosćow.

⁷ Kajke běchu tute wosobinske wobstojnosće, njewěmy.

⁸ Bartecom do domu Šewcecy rěkach.

⁹ Hlej list 136 přisp. 7.

¹⁰ Ćišinski Muku 27. nazymnika wopyta.

¹¹ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

LIST 138

- ¹ Hubertusburg je blisko Grimmy w Sakskej.
- ² „Z juskom wótčinskim“, hlej list 136 přisp. 5.
- ³ „Z wotmachom“, hlej list 119 přisp. 2.
- ⁴ „Z křidłom worjołskim“, hlej list 131 přisp. 7.
- ⁵ „Z juskom wótčinskim“, hlej list 136 přisp. 5.
- ⁶ Kniha baladow, tu přeni raz naspomnjena, je cyklus baladow „W stopach časow“, kiž twori džěl zběrki „Za éichim“ na str. 97–136. Hlej tež M. Krječmař: Jakub Bart-Ćišinski, str. 148.
- ⁷ „Z juskom wótčinskim“, hlej přisp. 2 k tomu listej.
- ⁸ Hlej list 137 přisp. 10.
- ⁹ Dže wo Wingerjowu činohru „Na wuměňku“, kiž wuchadžeše we „Lužicy“ 1901 str. 70 a dale a wuńdže w samsnym léce tež knižnje; druhe wudaće tuteje hry je z léta 1922.
- ¹⁰ Tak je tež čišćana zběrka „Z juskom wótčinskim“ rozdžělena.
- ¹¹ W Radeberku bě Ćišinski wot 1. hodownika 1901 hač do 30. smažnika 1903; hlej tež M. Krječmař: „K Ćišinskeho skutkowanju w Radeberku a k jeho zažnemu pensionowanju“, Lětopis A č. 4.
- ¹² „W stopach časow“, hlej přisp. 6 tutoho lista.
- ¹³ Hlej list 137 přisp. 10.
- ¹⁴ „Z wotmachom“, hlej list 119 přisp. 2.
- ¹⁵ Na kotrej baladze z pasma baladow „W stopach časow“ Ćišinski tehdom runje džělaše, dotal njewěmy.
- ¹⁶ Z baladami měni Ćišinski cyklus „W stopach časow“; hlej tež přisp. 6 tutoho lista.
- ¹⁷ Hlej list 136 přisp. 6.

LIST 139

- ¹ Radeberg je blisko Drježdžan; wo Radeberku w Ćišinskeho času hlej tež M. Krječmař: „K Ćišinskeho skutkowanju w Radeberku a k jeho zažnemu pensionowanju“, Lětopis A č. 4.
- ² Hlej tež list 137 přisp. 10 a list 138 přisp. 13.

LIST 140

- ¹ Dže wo zjězd serbskeje inteligency.
- ² Herrmann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
- ³ Dučman je Handrij Dučman; hlej tež list 4 přisp. 9.

LIST 141

- ¹ Ćišinski měni swoju zběrku „Z wotmachom“; hlej tež list 119 přisp. 2.
- ² Z nowej „Lužicu“ měni Ćišinski nowe čisło „Lužicy“.
- ³ Tři tehdom hotowe zběrki Ćišinskeho běchu: „Z wotmachom“, „Z křidłom worjołskim“ a „Z juskom wótčinskim“.
- ⁴ Ćišinski mysli, zo by Muka jeho móhł wopytać, hdyž pojedže na jutrownu zhromadźiznu Maćicy Serbskeje.

LIST 142

¹ Muka jědžeše do Prahi na „Serbski wječor“, kiž so wotmě 10. meje w Národnym domje na Královskich Vinohradach; hlej „Serbski wječor w Praze“, „Lužica“ 1902, str. 39–40.

² Adolf je Adolf Černý; hlej tež list 59 přisp. 8.

³ Echo je „Das litterarische Echo“; hlej tež list 107 přisp. 1.

⁴ Čišinski potajkim swój epos „Nawoženja“ njeměješe za narodny epos.

LIST 143

¹ Drježdžanske kmótristwo, hlej list 135 přisp. 2.

LIST 144

¹ Čišinski tola Krawcecow na dzeń 13. julija k sebi přeprosy, runjež Muka přijěc njemóžeše; hlej tež list 143 přisp. 1.

² We „Lužicy“ wuchadzachu w léce 1902 někotre basnje ze zběrki „Z křidlom worjolskim“ a „Z juskom wótčinskim“.

³ Tej zběrce, kotrejž ma jemu Muka pósłać, stej „Z křidlom worjolskim“ a „Z juskom wótčinskim“.

⁴ Markowej zličbowani nastupaštej čišć zběrkow „Ze žiwjenja“ a „Krew a kraj“.

⁵ Hlej list 137 přisp. 6.

LIST 145

¹ Hlej list 144 přisp. 3.

² Hanowski je Ota Hanowski; hlej tež list 24 přisp. 6.

³ Marko je Marko Smoleř; hlej tež list 27 přisp. 13.

⁴ Započata zběrka je zběrka „Z wotmachom“; wo njej wjace w lisće 119 přisp. 2.

⁵ Cyž je Michal Cyž, justicny radzićel a kralowski notar, tehdy tež Hanowskeho zarjadowar; Cyž měješe z Hanowskim jednać dla zapłaćenja zběrkow „Ze žiwjenja“ a „Krew a kraj“.

⁶ Tute zdžělenje napisa Muka na wisitce, tohodla tež Dr. phil. atd.

⁷ Muka pósła Čišinskemu z Alpów lisćik, kiž pak je so zhubił.

LIST 146

¹ Hlej list 145 přisp. 7.

² Čišinski w léce 1902 najskerje dowol njedósta, hdyž bě wyšnosť jeho w léce 1901 na sydom měsacow ze zastojnskeho džěla wupřahnyla.

³ Muka njemóžeše hnydom po prózdninach Čišinskeho wopytać, dokelž bě sej „po horach lažo wutrobinu škodu sćinił“; hlej tež list 147.

⁴ Andricki je Mikławš Andricki; hlej list 84 přisp. 13. List, kotryž bě Andricki Čišinskemu pisał, je dotal zhubjeny. Ale 25. pražnika 1902 pisa

Andricki Čišinskemu na pohladnicy z Ralbic mjez druhim tole: „Při mni so wšitko zapozdźuje, a Waše napominace słowo ma mjez tym jenož tón effekt, zo sym hišće zraženiši. Tola bórzy pósćelu list a tón Wam wjacj powě. Wjeseleho ničo.“

LIST 147

¹ Hlej list 146 přisp. 3.

² Hymnus na krala Jurija „Serbow powitanje krala Jurija“ je w Časopisu Maćicy Serbskeje 1902 w II. zešiwku str. 81–85; tam je k słowam tež hudźba přidata.

³ Pilk je Dr. Jurij Pilk-Hodźijski; hlej tež list 115 přisp. 2.

⁴ Hanowski je Ota Hanowski; hlej list 24 přisp. 6.

LIST 148

¹ Hymnus; hlej list 147 přisp. 2.

² Muka běše wot 20. póznjeńca do 20. winowca w Kissingach; hlej tež list 147.

LIST 149

¹ Naspomnjeny spěw je hymnus na krala Jurija; hlej list 147 přisp. 2.

LIST 150

¹ Pilk wopyta Čišinskeho dla kompozicije himny na krala Jurija; hlej list 149 přisp. 1.

LIST 151

¹ Pjatk, to rěka 10. winowca 1902; hlej tež list 150 přisp. 1.

² Pilk z mandźelskej 26. winowca 1902 pola Čišinskeho njepobyštaj, dokelž Muka chorosće dla njemóžeše přińć; hlej tež list 152 přisp. 1.

LIST 152

¹ Hlej list 151 přisp. 2.

LIST 153

¹ Čišinski njewědžeše, hač je Muka hižo doma abo hišće w Meranje; hlej tež list 154 přisp. 1.

² Hlej listaj 151 přisp. 2 a 152 přisp. 1.

³ Čišinski měni schadźowanku serbskeje inteligency; 4. hodownika namjetuje džen 3. januarja 1903, ale wosta jenož při namjeće; hač bě schadźowanka k póstnicam, kaž Čišinski 19. januarja namjetuje, njewěmy.

LIST 154

- ¹ Hlej list 153 přisp. 1.
- ² Hlej listaj 151 přisp. 2 a 152 přisp. 1.
- ³ Muka namjetuje, zo by Čišinski Pilkecow srjedz abo kónc januarja k sebi přeprósył; Čišinski pak 19. januarja Muce pisa, zo chce započatk februarja mału hosćinu wuhotować. Hlej tež list 156 přisp. 2.
- ⁴ Kandidat Š w j e l a je Bogumił Šwjela; hlej II list 90 přisp. 11.
- ⁵ Hlej list 153. přisp. 3.
- ⁶ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
- ⁷ Herrmann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
- ⁸ Krawc je Bjarnat Krawc; hlej tež list 19 přisp. 6.

LIST 155

- ¹ Krawc je Bjarnat Krawc; hlej tež list 19 přisp. 6.
- ² Dr. Pilk je Dr. Jurij Pilk-Hodžijski; hlej tež list 115 přisp. 2.
- ³ Holbjan je Jan Arnošt Holbjan; hlej II list 65 přisp. 2.
- ⁴ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
- ⁵ Herrmann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
- ⁶ Hanowski je Ota Hanowski; hlej tež list 24 přisp. 6.

LIST 156

- ¹ Ze schadžowanku měni Čišinski zjězd serbskeje inteligency; hač běše k póstnicam, hdyž hody njeběše, njewěmy.
- ² Hlej list 157 přisp. 1.
- ³ „Adresa“ na krala Jurija; hlej „Lužica“ 1903 str. 7: „Skutk poddanskeje lubosće.“
- ⁴ Hymnus na krala Jurija njebu do „adresy“ přijaty.
- ⁵ Hanowski je Ota Hanowski; hlej list 24 přisp. 6.
- ⁶ Z drugej zběrku měni Čišinski balady „Krew a kraj“.
- ⁷ Krawc je Bjarnat Krawc; hlej tež list 19 přisp. 6.

LIST 157

- ¹ W započatku małego rózka Čišinski mału hosćinu njewuhotowa, dokelž bě Muka hišće chorowaty; hlej tež list 156 přisp. 2.
- ² Hymnus, hlej list 156 přisp. 4.
- ³ Herrmann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
- ⁴ Njeswad. J a k u b je E. Jurij Jakub, farar w Njeswačidle.

LIST 158

- ¹ Džěše wo přeložk himny na krala Jurija.
- ² Princ. M. je princesa Mathilda, džowka krala Jurija, kotraž bě serbski nawuknyła.

³ Dw. kapl. R. je dwórski kaplan Dr. Filip Rězak; hlej tež list 5 přisp. 5.

⁴ Čišinski měješe po Mukowym přeću swój hymnus na krala Jurija do němčiny přeložić; hlej tež přisp. 1 tohole lista.

LIST 159

• ¹ Parcz. je Alfons Parczewski; hlej tež list 46 přisp. 4.

² Čišinski měni jutrownu zhromadžiznu Mačicy Serbskeje.

LIST 160

¹ Hakle 14. junija Čišinski wědžeše, zo z přenim julijom póndze na wotpočink.

² Što chce Čišinski rjec ze sadu „Štož z dobrym nochcyše hić, hić je dyrbjalo ze złym“, dotal njewěmy.

³ Nimamy dotal žadyn list Čišinskeho, w kotrymž by Muce naležnosć swojeho předčasneho pensionowanja nadrobnišo rozpisał; hlej tež M. Krječmar: „K Čišinskeho skutkowanju w Radeberku a k jeho zažnemu pensionowanju“, Lětopis A č. 4.

LIST 161

¹ Jako džělo za Pětrohrodsku Akademiju wědomosćow napisa Čišinski po Mukowej radže nastawk wo nowišej serbskej literaturje, kiž měješe napismo „Streiflichter auf die wendische Litteratur zu Anfang des XX. Jahrhunderts“, kaž čitamy w přenim rukopisu, kotryž je so wuchował. Džělo wuńdže we Sborniku po slavjanověděniju I w jutrowniku lěta 1904 jako „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts. Von J. B. Kukowski“.

² Swój delnjoserbski słownik dokónči Muka w léce 1909.

³ K swojemu nastawkej wo nowišej serbskej literaturje přida Čišinski jako pokazki džewjeć swojich basni; hlej tež list 162 přisp. 3–8 a list 163 přisp. 3.

⁴ Lamanskij je Vladimir Ivanovič Lamanskij (1833–1914), ruski slawista, wot lěta 1865 profesor w Pětrohrodže.

LIST 162

¹ W Kukowje na „Kimbarku“ bydleše Čišinski wot 1. julija 1903 hač do 30. junija 1906.

² Hlej list 161 přisp. 1.

³ Baseń „Kruta swěra“ je wozjewjena we zběrce „Z juskom wótčinskim“ na str. 8.

⁴ Baseń „Wutrajće“ čitamy we zběrce „Z juskom wótčinskim“ na str. 69.

⁵ „Próstwa pěsnjerjowa“ je we zběrce „Z křidłom worjolskim“ na str. 32.

⁶ „Pereat aurea mediocritas“ namaka so we zběrce „Z juskom wótčinskim“ na str. 92.

^{7/8} Baladže „Zaplata“ a „Přećiwo štwórtjej kazni“ stej we zběrce „Krew a kraj“ na str. 85 a 87.

⁹ Muka wopyta Čišinskeho w jeho „nowej domjacnosći“ najskerje na Michała 1903; hlej tež list 163.

¹⁰ Originalna třiaktowka ze sujetom ze serbskeho žiwjenja drje měješe być „Serbska zemja statok mój“; hlej list 136 přisp. 6.

LIST 163

¹ Hlej list 162 přisp. 9.

² Muka mysli na zjězd „Lužicarjow“ na Michała pola Herrmanna we Wotrowje.

³ K němsce wočišćanemu nastawkej „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“ je 9 basni přidatych; Čišinski njeměješe so cyle po Mukowej radže, přida hišće 3 basnje z lět do 1900; „Lubosć k serbskej zemi“ („Přiroda a wutroba“ str. 1), „Woka móc“ („Přiroda a wutroba“ str. 34) a „Wichor na sewjernym morju“ („Ze žiwjenja“ str. 10 jako „Wichor“).

⁴ Nowe basniske wutwory, na kotrež so Muka tu wjeseli, su „drobniše pěsnje“, kotrež chcyše Čišinski mjez tym pisać, kaž čitamy w jeho lisće Muce z 18. julija 1903.

LIST 164

¹ Hlej list 161 přisp. 1.

² Manuskript swojeho nastawka pósła Čišinski Muce 25. žnjeńca 1903; hlej tež listaj 165 přisp. 3 a 167 přisp. 1.

³ Hač je Čišinski w Gehestiftung wo naspomnjenym temaće přednošował, dotal njewěmy; zo je sej přednošk přihotował, to nam wobkruća rozpisk přednoška, kiž je so wuchował; rozpisk ma nadpis „Wendische Hochzeitsfeier, ein kulturgeschichtliches Bild aus unserer Vaterlande.“

⁴ Seifert je O. Seyffert, moleř, kiž so jara zajimowaše za ludowe wumělstwo. Založi w Drježdžanach znaty muzej za ludowe wumělstwo (něhdy „Oskar-Seyffert-Museum“, džensa „Staatliches Museum für Volkskunst.“)

⁵ Prolog, kotryž Čišinski poswjeći schadžowance, je baseń „Non adora-bis Deum alienum“, wozjewjena w julijowym čisle „Lužicy“ 1903 a we zběrce „Z juskom wótčinskim“ na str. 48–49.

⁶ Pohonjacy list Čišinskeho w nastawku Andrickeho „Na schadžowanku“ we „Lužicy“ č. 8 lěta 1903 str. 65–69 naspomnjeni njeje.

⁷ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13. Do Budyšina přińdže Andricki jako kaplan 15. winowca lěta 1903.

LIST 165

¹ Mukowa starosć, zo by Čišinski zapomnil basnić, běše njetrjebawša; z basni, kotrež Čišinski we „Lužicy“ wozjewješe, sudžimy, zo hižo tehdy pilnje basnješe sonety, kotrež pak hakle w léce 1905 wuńdžechu jako „Wysk a stysk“.

- ² Wótčinski prolog, hlej list 164 přisp. 5.
³ Hlej list 164 přisp. 2.
⁴ Wo Čišinskeho planowanym přednošku wo serbskim kwasu — hlej tež list 164 přisp. 3 — so w dalším dopisowanju mjez Muku a Čišinskim ničo wjace njenaspomina.
⁵ Prof. Dr. R. Wuttke, tehdy sekretar a nawjedowar založka Gehe-
 stiftung, wuda w Drježdžanach lěta 1900 knihu „Sächsische Volkskunde.“

LIST 166

- ¹ Nowe balady; hač Muka to cyle powšitkownje měni abo hač mysli na cyklus baladow „W stopach časow“, we Waldernbachu započaty, nje-
 móžemy džensa wjace zwěsćić.
² Trilogija Milecy, hlej list 76 přisp. 4.
³ Muka měni zhromadźiznu Maćicy Serbskeje na Michala.
⁴ Ze zjězdom měni Muka zjězd Lužicarjow pola Jakuba Herrmanna
 we Wotrowje.

LIST 167

- ¹ Hlej list 164 přisp. 2 a list 165 přisp. 3.
² Tu wot Čišinskeho samoho zhonimy, čehodla je přeni, powšitkowny
 džěl nastawka „bóle nadrobnje a dokładnje rozpisal“.
³ Rukopis Čišinskeho nastawka z Mukowymi porjedženkami a dopjel-
 njenjemi je so wuchował, čistopis pak wosta w Pětrohrodze.
⁴ Lamanskij je Vladimir Ivanovič Lamanskij; hlej list 161 přisp. 4.
⁵ Holan je Jan Ernst Holan; hlej tež list 24 přisp. 5. K nastawkej při-
 položene basnje Čišinskeho njebuchu do rušćiny přeložene.
⁶ Prolog, hlej list 164 přisp. 5.
⁷ Tři hotowe zběrki basni Čišinskeho čakachu tehdom na čišć: „Z wot-
 machom“, „Z křidłom worjołskim“ a „Z juskom wótčinskim“.

LIST 168

- ¹ Nastawk Čišinskeho wo serbskim pismowstwje, hlej list 161 přisp. 1.
² Hlej list 167 přisp. 3.
³ Lamanskij je Vladimir Ivanovič Lamanskij; hlej tež list 161 přisp. 4.
⁴ Za „Neues Lausitzisches Magazin“ Čišinski ničo pisał njeje.

LIST 169

- ¹ Hlej list 168 přisp. 1.
² Z tutech časowych sonetow, kotrychž Čišinski po něčim 72 zbasni,
 nasta zběrka „Wysk a stysk“; hlej tež M. Krječmař: Jakub Bart-Čišinski,
 str. 138–140.
³ Čišinski měni na zhromadźiznje Maćicy Serbskeje na Michala.

⁴ Katólsky serbscy wučerjo mějachu swoje „Swobodne zjednoćenstwo katólskich wučerjow serbskeje Łužicy“.

⁵ K u b a je Ludvík Kuba; hlej II list 69 přisp. 1.

⁶ Hermann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

⁷ Muka ma Čišinskeho wopytać na Michała při zjězdze Łužicarjow we Wotrowje pola Herrmanna.

⁸ D o m a š k a je Moric Domaška, tehdy farar w Budestecach.

LIST 170

¹ Čišinski sćeles swój za čišć wotpisany nastawk wo serbskim pismowstwje; hlej tež list 161 přisp. 1.

² / ³ Tomu tež tak bě a tuž serbske pokazki wočiščachu nje přeložene.

⁴ Naspomnjene wótčinske sonety su sonety zběrki „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.

⁵ P. D o m a š k a je Pater Mikławš Domaška, z klósterskim mjenom Romuald; tuž jeho znajemy jako Romualda Domašku.

⁶ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

LIST 171

¹ Hlej listy 161 přisp. 1, 162 přisp. 2, 165 přisp. 3 a 167 přisp. 1.

² Hlej list 170 přisp. 4.

³ Nastawk „Die nationale Bewegung unter den Lausitzer Wenden“ pisaše Čišinski wosebje w přenimaj měsacomaj lěta 1904 a do rušćiny přeloženy wuńdže „w Izvěstijach“ w nalětniku 1904 jako „Nacionalnoje dviženije u Lužickich Serbow“.

⁴ Z trilogiju měni Muka „Milecow“; hlej tež list 76 přisp. 4.

⁵ / ⁶ Ze zwěrjacymi bajkami a tež ze zwěrinskej epopeju so Čišinski ženje zaběrał njeje.

⁷ Hewak so ČMS čišćeše pola Monsec; hlej tež list 32 přisp. 1.

⁸ 7. zběrka su basnje „Z wotmachom“; hlej tež list 119 přisp. 2.

⁹ „Z křidłom worjołskim“, hlej tež list 131 přisp. 7.

¹⁰ „Z juskom wótčinskim“, hlej list 136 přisp. 6.

¹¹ Hlej 8. přisp. tutoho lista.

¹² 10. zběrka, wótčinske sonety, su sonety zběrki „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.

¹³ Dotalne zběrki Čišinskeho mějachu skoro wšitke nakład 500; hlej list 172 přisp. 2.

¹⁴ Přeciwo „Serbskemu seminarej“ w Praze němske nowiny hdys a hdys wótrje pisachu.

¹⁵ Kanonik Jakub Herrmann; hlej list 84 přisp. 7.

LIST 172

- ¹ Poezija w ČMS; hlej „Časopis Maćicy Serbskeje 1848–1897“ str. 3–17.
- ² Hlej list 171 přisp. 13.
- ³ „Wysk a stysk“, hlej list 169 přisp. 2.
- ⁴ Čišinski měješe tehdom něhdže 40 hač 50 sonetow zběrki „Wysk a stysk“ hotowych, hdyž lubi, zo hišće 20–30 sonetow připiše; cyła zběrka ma 72 sonetow.
- ⁵ Trilogija, hlej list 76 přisp. 4.
- ⁶ Z nastawkom „Nationale Bewegung der Wenden“ měni Čišinski wězo swój nastawk „Die nationale Bewegung unter den Lausitzer Wenden“; hlej list 171 přisp. 3.
- ⁷ „Z wotmachom“, hlej list 119 přisp. 2.
- ⁸ Smoleř je Marko Smoleř; hlej list 27 přisp. 13.
- ⁹ „W stopach časow“, hlej list 138 přisp. 6.
- ¹⁰ „Sächsische Volkszeitung“, hlej list 171 přisp. 14.
- ¹¹ Herrmann je Jakub Herrmann; hlej list 84 přisp. 7.
- ¹² Hižo dolho so woprawdźići wótčincojo wo to prócowachu, zo by Kath. Posoł wuchadzał we spisownej řeči a w analogiskim prawopisu; hlej tež knihu „Mikławš Andricki. Jeho žiwjenje a skutkowanje“, str. 57. Ze sadu „je pomhało“ dopomina Čišinski na njedawne posedženje „Belletristiskeho wotrjada“ Maćicy Serbskeje (7. winowca 1903), na kotrymž so žadaše, zo ma so docpěć k jednotnemu analogiskemu prawopisej. Hlej tež dvojčísło „Lužicy“ za winowc a nazymnik 1903 str. 85.
- ¹³ W Kukowskej bjesadze přednošowaše Čišinski 1. nazymnika 1903, ale wo čim, to so njehodži wjace zwěsćić.
- ¹⁴ Čišinskeho hru „Na Hrodzišću“ hrajachu Radworčenjo njedzelu po Třoch kralach lěta 1904. Hlej tež list 76 přisp. 4.
- ¹⁵ Hač bu tuta předehra wot Čišinskeho spěsnjena a wot Pilka skomponowana, njewěmy; referat we „Lužicy“ č. 1 a 2 lěta 1904 str. 2–3 – „Na hrodzišću“ w Radworju – předehtu ani ze słowčkom njenaspomina.

LIST 173

- ¹ Dže wo basnje a pěsnje zběrkow „Z křidłom worjolskim“ a „Z juskom wótčinskim“; hlej list 131 přisp. 7. a list 136 přisp. 5.
- ² Mukowe přispomnjenja je Čišinski zwjetša jako prawe spóznał a wužil, kaž přirunanje přenjetneho rukopisa a čišćaneju zběrkow dopokazuje.

LIST 174

- ¹ Sonety, kotrež Čišinski dopisuje, su sonety zběrki „Wysk a stysk“; hlej list 169 přisp. 2 a list 172 přisp. 4.

¹ Muka dźakuje so Čišinskemu za připóslanje porjedzeneje zběrki „Z křidłom worjolskim“.

² Dže wo zjězd serbskeje inteligency do hód abo po hodžoch w Drježdžanach.

³ Kan. far. Hermann je kanonik farar Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

¹ Hlej list 175 přisp. 2.

¹ Čišinski sće Muce, wotmołwjejo na někotre Mukowe porjedženki k IX. zběrce, swoje porjedženki, myslički a přispomnjenja.

² Čišinski měni pěsnjenje sonetow „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.

¹ Hlej list 177 přisp. 1.

² Wótčinske sonety su sonety zběrki „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.

³ 8. a 9. zběrku Čišinskeho basni wuda Muka w Časopisu Maćicy Serbskeje 1903 a potom tež wosebje; hlej tež list 131 přisp. 7 a list 136 přisp. 5.

⁴ 7. zběrka basni Čišinskeho z pomocu „Lužicy“ njewuńdže; hlej tež list 119 přisp. 2.

⁵ Marko je Marko Smoleć; hlej tež list 27 přisp. 13.

⁶ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

⁷ W léce 1904 — hač 1. IV., to njewěmy — měješe Čišinski jenož dwě zběrce hotowej w rukomaj: „Z křidłom worjolskim“ a „Z juskom wótčinskim“.

⁸ Wótčinske sonety, hlej 2. přisp. k tutomu listej.

¹ Z „narodnym hibanjom“ měni Čišinski swój nastawk: „Die nationale Bewegung unter den Lausitzer Wenden“; hlej tež list 171 přisp. 3.

² Tónle cyklus sestinow — je jich 10 —, kotrež Čišinski wozjewi we „Lužicy“ 1905 a 1906, namakamy we zběrce „Za čichim“ na str. 77–95 jako „Tuskulum. Wonješko sestinow“.

LIST 180

- ¹ Mikławš Andricki běše wot lěta 1896 ze soburedaktorom „Lužicy“.
- ² Zběrka „Z wotmachom“ we „Lužicy“ njewuńdže; hlej tež list 119 přisp. 2.
- ³ Wótčinske sonety su sonety zběrki „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.
- ⁴ „Das litterarische Echo“, hlej tež list 107 přisp. 1.
- ⁵ Mikławš Andricki drje tute čisla časopisa „Das litterarische Echo“ wot Čišinskeho dósta, ale njewuži jich we „Lužicy“; hlej list 184 přisp. 3.
- ⁶ Wlad. Francev je Vladimir Andrejewič Francev (1867—1942), ruski literarny historik, profesor na uniwersiće we Wařawje, po přenjeje swětowej wójnje w Praze. Studowaše wosebje kulturne a literarne počahi słowjanskich narodow; našej Maćicy Serbskej je wěnował spisk „Matica serbskaja v Budyšině“.
- ⁷ Z toho, štož tu Muka pisa wo wašnj u wudawanja wot Francewa nazběranych listow serbskich wótčincow, je jasne, zo poroki, kotrež Páta w swojim „Zawodže do studija serbskeho pismowstwa“ z prawom čini tutej njespušćomnej ediciji listow, njeplaća Čišinskemu, ale Muce.

LIST 181

- ¹ Hlej list 180 přisp. 6 a 7.
- ² Narodne hibanje lužiskich Serbow; dokelž so rukopis tutoho nastawka njeje wuchował, njewěmy, što je Muka w nim přispomnił a porjedził.
- ³ Naspomnjeny dramat je „Na Hrodžišću“; hlej tež list 172 přisp. 14.
- ⁴ Čišinski měni předstajenje swojeje činohry „Na Hrodžišću“ 20. jutrownika 1897 na Budyskej Třělerni při skladnosći zloteho jubileja Maćicy Serbskeje.
- ⁵ Jan Andricki, přirodny bratr Mikławša Andrickeho, bě wot lěta 1900 z wučerjom w Radworju.
- ⁶ Tu naspomnjena balada „z časow wójnskich z Němcami“ móže jenož byc „Karla Serbam předuje“ abo „Z njewjestu domoj“; wobě stej w pasmje baladow „W stopach časow“ we zběrce „Za čichim“; hlej tež list 186 přisp. 10.

LIST 182

- ¹ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
- ² Kanonik Hermann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
- ³ Mikławš Handrij je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
- ⁴ Mikławš Andricki bě z redaktorom Katolskeho Pósla wot 1. nazymnika 1903.
- ⁵ Ze serbskim kaplanom w Budyšinje bě Andricki wot 15. winowca 1903.
- ⁶ Mikławš Hajna (1876—1941), hlej II list 65 přisp. 3.
- ⁷ Zběrka „Z wotmachom“ we „Lužicy“ 1904 njewuchadžeše a tež nic pozdžišo; hlej list 119 přisp. 2.

¹ Hlej list 182.

² Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

³ Lětnik „Lužicy“ 1904 je bjez wosebitych přilohow; jenož IV. dvojčíslo za pražnik a žnjeć ma 12 stron, wšě druge dvojčísła — lětnik ma jenož dvojčísła — pak jenož po 8 stronach.

⁴ Sbornik, w kotrymž wuńdže Čišinskeho nastawk „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“ ma napis „Sbornik po slawjanowěděniju“.

¹ Hlej list 183.

² We swojej dopisnicy z 15. wulkeho rózka 1904 Andricki Muce mjez druhim pisa: „Lužica“ na nowy tydzeń wuńdže. Jenož njezadwěluj. Cyle Handrij njespi.“

³ List ničo njepomhaše; naležnosć „Lužicy“ so hač do kónca póznjeńca 1904 čehnješe; hlej tež M. Krječmar: Jakub Bart-Čišinski, str. 136—138.

⁴ W přenim dvojčísle „Lužicy“ za januar a februar 1904 staj hišće mjenowanaj jako wudawarjej dr. phil. Ernst Muka a Mikławš Andricki; w druhim dvojčísle za měrc a hapryl čitamy město Mikławša Andrickeho hižo Jakuba Barta-Čišinskeho.

⁵ Hišće dolho ničo njewuchadžeše; hlej tež přisp. 3 k tutomu listej.

⁶ Hajna je Mikławš Hajna; hlej list 182 přisp. 6.

⁷ „Z wotmachom“, hlej list 119 přisp. 2. Žana z basni tuteje zběrki njewuńdže ani w decembrowym čisle „Lužicy“ 1903 ani w cyłym lětniku 1904. W poslednich třoch čislach „Lužicy“ 1903 čitamy 8 sonetow ze zběrki „Wysk a stysk“, w lětniku „Lužicy“ 1904 pak 32 sonetow samsneje zběrki.

⁸ „Hymnus Serbam“ a „Nazymski pokoj“ namakamy mjez basnjemi „Z wotmachom“ w knize „Z wotmachom. Z domachom. Z doškrabkom“ na str. 19—21 a na str. 32—33.

⁹ Ale njeńdžeše to; Andricki njewzda so redakcije „Lužicy“, lubješe a lubješe, a tak so naležnosć čehnješe hač do kónca póznjeńca 1904.

¹⁰ „Słowjanski rozhlad“ abo „Słowjanske nowinki“ wjedžeše Mikławš Andricki hakle wot 8. čisła „Lužicy“ 1905 — znamješko -i nam to wobkruća — wšě běžne rubriki pak hakle wot započatka lěta 1907.

¹¹ Z Čišinskeho němskimaj nastawkomaj měni Muka „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“ a „Die nationale Bewegung unter den Lausitzer Wenden“.

¹² Běchu to słowjanske nowiny, kotrež so dotal Andrickemu jako woprawdžitemu redaktorej „Lužicy“ sćelegu.

¹ Ani jedne čislo „Lužicy“ njewuńdže z Čišinskim jako soburedaktorom pódlu Andrickeho.

² To so njesta; hlej tež list 119 přisp. 2.

³ Nimo nowelki „Rycerkubler“ Čišinski ani nowe le ani nowelki napisal njeje; hlej tež list 57 přisp. 4.

⁴ Nimo romana „Narodowc a wotrodženc“ Čišinski ani romana ani romanka napisal njeje.

LIST 186

¹ A. je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

² Jurij Winger, hlej II list 96 přisp. 14.

³ Jakub Šewčik, hlej II list 92 přisp. 4.

⁴ Knježk je Pawoł Knježk, tehdy přeni kaplan w Žitawje, pozdžišo farar w Mišnje.

⁵ Jurij Libš, hlej list 2 přisp. 3.

⁶ Mikławš Žur, hlej list 43 přisp. 8.

⁷ Matej Handrik, farar w Slepom, ludowědnik a dialektolog wosebje Slepoho a wokoliny.

⁸ Jakub Nowak-Horjanski, tehdy farar w Radworju.

⁹ Sommer (Žemr), Adolf; hlej list 31 přisp. 8.

¹⁰ Swoju zběrku basni „Za čichim“ Čišinski tu přeni raz mjenuje; dlěje třoch měsacow na tutej zběrce hišće njedželaše; cyklus sestinow naspomina w swojim lisće Muce dnja 29. nazymnika 1903, po hodžoch toho lěta chcyše Čišinski tute sestiny počec basnić; wo zběrce „Za čichim“ hlej M. Krječmar: Jakub Bart-Čišinski, str. 144—148.

¹¹ Balady, kotrež Čišinski tu naspomina, su balady „W stopach časow“; hlej tež list 138 přisp. 6.

¹² Čišinski měni swój němski nastawk „Die nationale Bewegung unter den Lausitzer Wenden“, kotryž bě Muce pósłał 15. wulkeho rózka 1904; hlej tež list 181 přisp. 2.

LIST 187

¹ Jurij Delan, tehdy kaplan w Chrósćicach, wot lěta 1910 farar w Baćonju.

² Jurij Słoděnk, tehdy mlody wučer w Kukowje.

³ Kulowski wučer w Njebjelčicach je Jurij Brauner; hlej tež list 188 přisp. 5.

⁴ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

⁵ Tehdyšej serbskaj zapósłancaj běštaj Jan August Zoba a Michał Kokla.

⁶ Maturitnych pruwowanjow dla njemóžeše Muka swoje pjećdzesate narodniny dnja 10. měrca swječić a Herrmanna a Čišinskeho na tón dzeń přeprosyc.

⁷ Tuž měještaj Herrmann a Čišinski Muku 16. abo 18. měrca wopytać. Ale wšo so přeměni. Runje wokoło svojich pjećdzesacínow Muka čezce schorje na influencu, na dnju jeho pjećdzesatych narodninow bě najhórje; hlej tež list 188.

¹ Muka bě chorosće dla wšě wopyty hač do jutrow wotrjekl; tuž jemu Čišinski jenož pisomnje zbožo přeje k jeho pjećdzesaćinam.

² Delan je Jurij Delan; hlej list 187 přisp. 1.

³ Slodeńk je Jurij Slodeńk; hlej list 187 přisp. 2.

⁴ Brauner je Jurij Brauner; hlej list 187 přisp. 3.

⁵ Wo Brauneru a jeho bóle němskim hač serbskim spěwarskim towarstwjce, kotrež wón nawjedowaše w 90tych lětach, hlej wjace w knize Mikławš Andricki. Jeho žiwjenje a skutkowanje, na str. 22–23.

⁶ Hanowski je Ota Hanowski; hlej tež list 24 přisp. 6.

⁷ Černý je Adolf Černý; hlej tež list 59 přisp. 8. Adolf Černý bě wěsće na napjate poměry w Narodopisnym museju Čišinskemu skoržil; tutech poměrow dla so Černý tež swojeho městna w nim wzda.

⁸ Do swojeho „Slovanskeho Přehleda“ 1904 (str. 241–246) bě Černý 11 basni Čišinskeho přeložil; su to: Nás málo tak . . . („Lužica“, 1903), Konec trpělivosti („Lužica“, 1903), Jitro („Serbske zynki“), Vichr („Ze žiwjenja“), Hřbitov bezejmenných („Ze žiwjenja“), Glossa („Ze žiwjenja“), Z cyklu „V horečce“ I, II, III („Ze žiwjenja“), Nebeská báj („Lužica“, 1903), Lesům („Lužica“, 1903).

⁹ Čišinski měni jutrownu zhromadźiznu Maćicy Serbskeje.

¹ Hlej list 188 přisp. 1 a list 187 přisp. 6 a 7.

² Herrmann a Čišinski Muku srjedź jutrow a swjatkow njewopytaštaj, ale hakle 13. pražnika; hlej tež list 194 přisp. 7.

³ Krasny spěw je swjedženski sonet „K 50. narodninam k. prof. dr. Muki 10. měrca 1904“, kiž bě wušoł w Kat. Pósele a za kotryž Muka w tutym lisće wutrobnje so džakuje. Tuta baseń je tež wočišćana w IV. dvojčisle „Lužicy“ za pražnik a žnjeńc 1904, wudatym 28. nazymnika toho lěta, hdžež je baseń bjez nadpisa zasunjena do Čišinskeho–Miliduchoweho nastawka „K 50. narodninam prof. dra. Ernsta Muki 10. měrca 1904“ na str. 30–31 a w „Doškrabku“ knihi „Z wotmachom. Z domachom. Z doškrabkom“ na str. 126.

⁴ Čišinskeho nastawk, kiž so runje čišćeše, je „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“.

⁵ Sbornik slavj. je „Sbornik po slavjanověděniju“.

⁶ Kak bě so korektura Čišinskeho nastawka do Fiedlerjowych rukow zabludžila, njeje dotal wujasnjene.

⁷ Čišinskeho nastawk wuńdže němski jako „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“, runjež bě Muka žadał, zo bychy jón do rušćiny přeložili.

¹ Čišinski sej mysleše, zo Muka woprawdže ke Gardaskemu jězorej pojědže, kaž bě jemu 15. měrca 1904 pisał.

² Herrmann z Čišinskim po jutrach k Muce na wopyt njepřińdžeštaj, ale hakle 13. juliya 1904.

³ Tehdy bu Jurij Lusčanski na biskopa wuswječeny.

⁴ Wo přenim korekturnym listnje Čišinskeho nastawka hlej kónc lista 189 a list 191 přisp. 6.

⁵ F. je Korla August Fiedler; kaž w Mukowym lisće z 15. měrca 1904 čitamy, Fiedler „přećiwo wobstawcy wo nim jednacej protestowaše a jeje wuwostajenje kateg. žadaše“. Na to Čišinski tu wotmołwja.

⁶ Mikławš Andricki njebě w dvojčisle „Lužicy“ za wulki a mały róžk 1904 basnje ze zběrki „Z wotmachom“ wozjewil.

⁷ „Z wotmachom“, hlej list 119, přisp. 2.

⁸ Adolf Černý bě w „Slovanskim Přehledze“ 1904 na str. 328–329 na Serbow spominał w „Rozhledach a zprávach“ z jara pěknym nastawkom wo Arnoštu Muce k jeho pjećdzesaćinam.

⁹ Ludvík Kuba běše wo Serbach w „Květach“ 1904 na str. 230–238 a 345–355 wulkotnje pisał w nastawku „Na slovanském Araratě“. Tam praji Kuba na str. 232, spomniwši na to, zo w času, hdyž so započá z wudawanjom Zejlerjowych spisow, wuńdže přenja kniha Čišinskeho, po slowje wo Čišinskim a dotalnym serbskim basnistwje: „Aniž by byl vedl jakou polemiku, ukázal mlčky svým krajanům, že v celé jejich dosavadní poetické literatuře nebyl napsán ani jediný — opravdový verš. Metrum kulhalo, a rým nahražován pouhou assonancí; ba ani té nebylo příliš dbáno. Veršováno bezstarostně dle vzoru lidových písní, asi jako:

počkej na mě, má milá,
zastřelím ti jelena.

Tež w swojim „Čtení o Lužici“ (Praha 1925), hdžež je nastawk „Na slovanském Araratě“ znowa wočišćany, Kuba swój wusudk přeměnil abo někak změrnil njeje; čitar jón tam namaka na stronje 64.

¹⁰ „Květy“ su čěski beletristiski časopis z podtitulom „Listy pro zábavu a poučení sčasovými rozhledy“.

¹¹ W „Květach“ bě Kuba tež swoje wolijowe skicy z Wotrowa wozjewil: Jakub Bart-Čišinski (str. 230), Starý statek (Wotrow) (str. 233), „Družka“ (panna hornolužická) (str. 236), Všední kroj hornolužický (str. 348) a Svátečný kroj vdaných žen (str. 352).

LIST 191

¹ Na lékařowu radu Muka ke Gardaskemu jězorej na lěkowanje nje-jědžeše; hlej list 189 a list 190.

² Hač do jutrow bě so Muka tak daloko zhrabał, zo móžeše na hłownu zhromadźiznu Mačicy Serbskeje přińć.

³ Džeše wosebje wo twarjenje hródzow a kofejownje; hlej tež Mukowy list z 15. měrca toho lěta.

⁴ Hermann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

⁵ Herrmann a Čišinski wopytaštaj Muku hakle 13. julija toho lěta; hlej tež list 194 přisp. 7.

⁶ Dže wo přenje wuporjedzene listno nastawka „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“.

⁷ Druhi nastawk je „Die nationale Bewegung unter den Lausitzer Wenden“.

⁸ Kand. phil. Loe je hewak njeznaty.

⁹ Naspomnjeny wěsty časopis su Izwěstija Slavjanskeho Blagotvoritelneho Obščestva.

¹⁰ 8. a 9. zběrka basni Čišinskeho stej „Z křidłom worjolskim“ a „Z juskom wótčinskim“; hlej tež list 131 přisp. 7 a list 136 přisp. 5.

¹¹ 9. zběrku, to rěka wosebite wotčahi z Časopisa Maćicy Serbskeje nakładowaše Muka.

¹² „Přisłowa“ su „Přisłowa a přisłowne hrónčka a wusłowa Hornjołužiskich Serbow“. Zběrał a zhromadził Jan Radyserb-Wjela. Dorjadował a wudał Dr. Ernst Muka, Budyšin. Z nakładom dra. E. Muki. 1902.

¹³ „Z wotmachom“, hlej list 119 přisp. 2.

¹⁴ An. je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

¹⁵ Cyklus basni „Před durjemi swj. Pětra“ dósta pozdžišo napis „Přinjebjeskich wrótkach“; hlej list 130 přisp. 3.

¹⁶ Zběrku „Z wotmachom“ měješe tehdy snadź hižo Andricki.

¹⁷ Z „wótčinskimi sonettami“ měni Muka zběrku „Wysk a stysk“.

¹⁸ Muka měni tu plaćenje naklada tuteju zběrkow.

LIST 192

¹ Hlej list 191 přisp. 1.

² Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

³ Hlej list 191 přisp. 13.

⁴ Fiedlerjowe žadanje, zo by so w Čišinskeho nastawku „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“ wuwostajila wobstawka wo nim jednaca; hlej tež list 189 přisp. 6.

⁵ Hórnik je Michal Hórnik; hlej tež list 4 přisp. 4.

⁶ Černý je Adolf Černý; hlej tež list 59 přisp. 8.

⁷ „Lipa Serbska“, hlej list 7 přisp. 2.

⁸ Tak pisa Ludvík Kuba we „Květach“ 1904, str. 230–238 a 345–355 w nastawku „Na slovanském Araratě“; hlej tež list 190 přisp. 9.

⁹ Čišinski jědžeše srjedu po jutrach na jutrownu zhromadźiznu Maćicy Serbskeje; hlej tež list 191 přisp. 2.

¹⁰ Zběrka „Z juskom wótčinskim“ wuńdže z Mukowym nakładom; hlej tež list 191 přisp. 11.

LIST 193

¹ To běše hakle 13. julija 1904.

² Alfons Parczewski bě Čišinskemu namjetował, zo by z nim do Jendzelskeje jěl.

³ Parczewski je Alfons Parczewski; hlej tež list 46 přisp. 4.

⁴ To pak so njesta.

⁵ Zawiliński je Roman Zawiliński; hlej II list 75 přisp. 5.

⁶ M. S. je Maćica Serbska; Čišinskeho basnje 8. a 9. zběrki su wočišćane w II. zešiwku Časopisa Maćicy Serbskeje za lěto 1903, wudatym započatk meje 1904.

⁷ Dra. Rachelowe sanatorium w Směčkecach w lěće 1905 zwrěšći.

LIST 194

- ¹ Alfons je Alfons Parczewski; hlej tež list 46 přisp. 4.
- ² Hlej tež Čišinskeho list Muce ze 7. meje 1904.
- ³ Hlej list 193 přisp. 4.
- ⁴ Stej to dwaj II. zešiwkaj Časopisa Maćicy Serbskeje lěta 1903.
- ⁵ Tehdy njebě hišće dvojčíslo „Lužicy“ za měsac januar a februar 1904 wušło.
- ⁶ Zawil. je Roman Zawiliński; hlej tež list 193 přisp. 5.
- ⁷ Herrmann z Čišinskim přijědžeštaj k Muce do Freiberga 13. julija 1904.

LIST 195

- ¹ Z Parczewskec swójbu měni Muka Melaniju Parczewskec a Alfonsa Parczewskeho; hlej tež list 48 přisp. 3 a list 46 přisp. 4.
- ² Čišinski do Tarnowa njejdžeše.

LIST 196

- ¹ Parczewskec bratr a sotra bydleštaj w Kaliszu, w ruskopólskim městačku, cyle blisko tehdyšich pruskich hranicow.
- ² Připis knježny Melanije Parczewskec a knjeza Alfonsa Parczewskeho, kotryž je so při stajenju lista 195 přehladnył, rěka: Hotujće so na pućowanje do Tarnowa! Alfons Parczewski. Bardzo nam tu przyjemno s panem profesorem Mukę. Wutrobny postrow M. Parczewska.
- ³ Čišinski njeměješe prawje; Muka wosta hišće hač do lěta 1909 z wudowcom.
- ⁴ H. je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
- ⁵ Njedźelu 12. junija 1904 porěča Čišinski k svojim Klóštyrčanam; wo čim, njehodžeše so dotal zwěsćić.
- ⁶ Serbskim buram přednošowaše Čišinski 10. julija 1904 we Wjelkowje wo „ważnej duchownej naležnosći serbskeho luda“; hlej Serbske Nowiny č. 29 z 16. 7. 1904.

LIST 197

- ¹ Hlej list 194 přisp. 7.
- ² Francewowe listy, hlej list 180 přisp. 6.
- ³ Čišinski Francewowe listy 13. julija sobu njepruwjeze, dokelž je njebě hišće prihotował.

LIST 198

- ¹ H. je Jakub Herrmann; hlej list 84 přisp. 7.
- ² Hlej list 199 přisp. 2 a list 194 přisp. 1.
- ³ Pozdžišo měješe Čišinski wobsah listow tola za zajimawy.
- ⁴ Serbska banka bu hakle po přenjeji swětowej wójnje w lěće 1919 založena.

LIST 199

- ¹ H. je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
- ² Hlej list 198 přisp. 2.
- ³ Hlej list 196 přisp. 6 a list 198 přisp. 4.

LIST 200

- ¹ Hlej list 198 přisp. 2.
- ² Z Michalskim swjedženjom měni Muka swjatočne wotewrjenje Serbskeho Domu.
- ³ Hańža běše Mukowa hospoza.
- ⁴ Muka na to mysleše, zo by Jurij Delan, tehdy kaplan w Chrósćicach, móhl přewzać redakciju „Lužicy“; hlej tež list 187 přisp. 1.
- ⁵ Muka měni něšto basni zběrki „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.

LIST 201

- ¹ Herrmann, Muka a Čišinski běchu sej pola Muki 13. julija „Lužicy“ dla zřěceli, zo ma Čišinski Mikławša Andrickeho k sebi skazać a z nim jednać, w Kisinkach pak sej Muka naležnosć z „Lužicu“ dokładnje rozmysli a dóndže k druhemu rezultatej, kotryž jemu tež Jakub Šewčik schwali, kiž tehdy w Kisinkach přebywaše.
- ² Šewčik je Jakub Šewčik; hlej list 186 přisp. 3.
- ³ Handrijski je Mikławš Andricki; hlej tež přisp. 1 tohole lista a list 202.

LIST 202

- ¹ Wo naležnosći „Lužicy“ hlej list 184 přisp. 3.
- ² Muka běše wot založenja „Lužicy“ 1882 z jeje hłownym redaktorom.
- ³ Hlej M. Krječmař: Mikławš Andricki. Jeho žiwjenje a skutkowanje. str. 61.
- ⁴ To wěmy jeničce z tutoho Mukoweho lista Čišinskemu.
- ⁵ Handrij je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
- ⁶ A. je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
- ⁷ Mikławš Andricki bě Herrmannej pjenjezy dołžny, kotraž bě jemu Herrmann jako chudemu Ralbičanskemu kaplanej požčował.
- ⁸ Mikławša Andrickeho přeložk Raisoweho romana „Zapadlí vlastenci“ wuchadžeše jenož we „Lužicy“ 1904 a to jenož započatk.
- ⁹ Jurij Winger, hlej list 138 přisp. 9.
- ¹⁰ Matej Handrik; hlej list 186 přisp. 7.
- ¹¹ Jan Wjeńka bě tehdy „mlody knjez“ w Chrósćicach.
- ¹² Wićaz je Ota Wićaz, wot lěta 1903 wyši wučer na seminarje w Stolberku w Rudnych horach.
- ¹³ Handrij Dučman, tehdy na wotpočinku w Dubinje pola Drježdźan; hlej tež list 4 přisp. 8.
- ¹⁴ Jan Radyserb-Wjela, hlej list 31 přisp. 9.
- ¹⁵ Jurij Libš, hlej list 2 přisp. 3.

- ¹⁶ Jórdan je Hendrich Jórdan; hlej tež list 24 přisp. 20.
¹⁷ Bogumił Šwjela, hlej II list 90 přisp. 11.
¹⁸ Andricki I a II staj Mikławš Andricki — hlej tež list 84 přisp. 13 — a jeho přirodny bratr Jan Andricki, tehdy wučer w Radworju.
¹⁹ Mikławš Hajna, hlej list 182 přisp. 6.
²⁰ Jakub Šewčik, hlej list 186 přisp. 3.
²¹ „Předslowo“ přenje wot Muki a Čišinskeho 1. winowca wudate dwoj-číslo „Lužicy“ 1904 za nalětnik a jutrownik nima; za to je tam na přenjej stronje wot Muki pisane „Wozjewjenje a namołwjenje“.
²² Tu naspomnjene rukopisne dźiwadlowe kruchi mjenuje Muka w lisće ze 14. nazymnika 1904; hlej list 234 přisp. 6, 7, 8 a 17.

LIST 203

- ¹ Je to list 202.
² Čišinski měni pjenježnu naležnosć „Lužicy“.
³ Čišinski chce jenož Serbow dla redakciju „Lužicy“ na so wzać; derje wě, zo z tym wjele droheho časa zhubi, kotryž by radšo swojemu pěsnjenju wěnował.
⁴ Čišinski měni naležnosć z „Lužicu“, wosebje jednanje z Mikławšom Andrickim a Markom Smolerjom.

LIST 204

- ¹ Wšě Mukowe listy Mikławšej Andrickemu su dotal zhubjene.
² Smol. je Marko Smoleř; hlej tež list 27 přisp. 3.
³ Tež koncept Mukoweho lista Andrickemu nimamy.
⁴ Hermann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
⁵ Winger je Jurij Winger; hlej tež list 138 přisp. 9.
⁶ Šewčik je Jakub Šewčik; hlej tež list 186 přisp. 3.
⁷ „Zapadlí vlastenci“, hlej list 202 přisp. 8.
⁸ 10. zběrka Čišinskeho basni, „Wysk a stysk“ wuchadžeše we „Lužicy“ 1904 a 1905.
⁹ Wjeńka Jan; hlej list 202 přisp. 11.
¹⁰ Wjeńka měješe tež w běžnych rubrikach „Lužicy“ pomhać.

LIST 205

- ¹ Jakub Šewčik, hlej list 186 přisp. 3.
² „Zamolwjenje a wozjewjenje“, kaž je Muka namjetowaše, Čišinski woprawdže zestaja, ale Andricki je njedaše wozjewić.
³ H. je Mikławš Andricki; hlej list 84 přisp. 13.
⁴ Na „Serbskim wjedniku přez Budyšin a Lužicu“ Andricki wosebje w prózdninach 1906 a hišće pozdžišo džělaše, ale džělo ženje njewuńdže a rukopis so njeje wuchował.
⁵ H. je Handrijski, Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
⁶ Marko Smoleř nochcyše dale „Lužicu“ čišćeć, dokelž bě jemu Andricki za „Lužicu“ 500 hr. dołžny; hlej tež list 225.

⁷ Přinošk fararja Bogumiła Šwjele namakamy w třecim dwojčisle „Lužicy“ za rózownik a smažnik, wudatym 25. winowca 1904; je to „Zgromažina Dolnołužyskeho wótředa Mašice Serbskeje w Chóšebuzu, 2. junija 1904“.

LIST 206

¹ Wozjewjenje a zamolwjenje, hlej tež list 205 přisp. 2.

² Čišinski chcyše dwojčisla „Lužicy“ spěšnje za sobu wudawać.

LIST 207

¹ Wozjewjenje a zamolwjenje, hlej list 205 přisp. 2.

² To čitamy w Andrickeho dopisnicy Muce z dnja 15. VIII. 1904; tam Andricki mjez druhim pisa: „Sym sebi cytu naležnosć derje přemyslił a so definitivnje rozsudził takle: „Lužicu“ — znajmjeńša tónle lětnik dowudam sam.“

³ Jákub Herrmann bě so z kupjel Baden-Baden strowy a čily domoj wrócił; hlej tež list 199.

LIST 208

¹ Z „wozjewjenjom“ měni Muka „Wozjewjenje a zamolwjenje“; hlej tež list 205 přisp. 2.

² Čišinski njemóžeše „na nowy tydžeń“ 2. čislo „Lužicy“ na lěto 1904 wudać, dokelž chcyše Andricki z redaktorom „Lužicy“ wostać.

³ Swoju 10. zběrku basni „Wysk a stysk“ Čišinski wot Andrickeho wróćenu dósta, kaž Muce 28. winowca toho lěta wobkruća.

LIST 209

¹ 2. čislo „Lužicy“, dwojčislo za nalětnik a jutrownik, „ke kóncej tydženja“ njewuńdže, ale hakle 1. winowca 1904; hlej tež list 208 přisp. 2.

² A. je Mikławš Andricki; hlej tež list 184 přisp. 13 a posledni wotrězk lista 208.

³ Čišinski bě so we swojich přednoškach w serbskich towarstwach tež prašenja serbskich ewangelskich wučerjow dótknył; tohodla so „z hněwom“ na njeho palachu.

LIST 210

¹ 2. čislo „Lužicy“ na lěto 1904, hlej list 209 přisp. 1.

² Čišinski njetrjebaše ničo přeložować, měješe maćizny dosć, tuž tež žana šifra ewangelskich wučerjow dla.

³ Z Maćičnym swjedzenjom měni Muka swjatočne wotewrjenje Serbskeho Domu.

⁴ Z najw. str. rěka Z najwutrobnišim strowjenjom.

⁵ Twój w. s. br. je Twój wěrnny serbski bratr.

LIST 211

- ¹ Wozjewjenje a zamolwjenje, hlej list 205 přisp. 2.
- ² Muka so hišće raz smili a čakaše — ale podarmo.
- ³ Mikławš Hajna, hlej list 182 přisp. 6.
- ⁴ Jurij Winger, hlej list 138 přisp. 9.
- ⁵ Jurij Libš, hlej list 2 přisp. 3.
- ⁶ Matej Handrik, hlej list 186 přisp. 7.
- ⁷ Njelubozna wěc z „Lužicu“ rozsudži so hakle 1. winowca 1904, hdyž Muka dwojčislo za nalětnik a jutrownik sam wuda.

LIST 212

- ¹ Handrij je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
- ² Hač do srjedz póznjeńca Muka hišće čakaše, ale hdyž Andricki do kónca toho měsaca ani 2. čislo „Lužicy“ njebě wudał, wuda Muka 1. winowca 2. čislo „Lužicy“ sam.
- ³ Muka čakaše hišće cyly žnjeńc a póznjeńc.
- ⁴ H. je Handrij, Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
- ⁵ Muka měješe jara nuzne z přihotami k swjatočnemu wotewrjenju Serbskeho Domu.

LIST 213

- ¹ „Swjedžeński wubjerk Maćicy Serbskeje“ bě za swjatočne wotewrjenje Serbskeho Domu wuzwoleny.
- ² Korlk je drje Korla August Kubica, farar w Bukecach.
- ³ Składnostnej blidowej spěwaj, kotrejž Čišinski Muce pósła 2. póznjeńca 1904, namakamy w Čišinskeho nastawku „Budyšske swjatočnoscě při wotewrjenju Serbskeho Domu 26. septembra“ we IV. dwojčisle „Lužicy“ za pražnik a žnjeńc z 28. nazymnika 1904. Wobaj spěwaj stej tam bjez nadpisma; přeni chwali Serbowstwo a serbski lud, druhí slawi Maćicu Serbsku a Serbski Dom. We „Wobsahu“ „Lužicy“ stej spěwaj zapisanej jako „Składnostnaj spěwaj při wotewrjenju Serbskeho Domu 26. septembra“; hakle w „Doškrabku“ 7. a 14. zběrki dósta přeni spěw nadpis „Serbski narod“, druhí spěw pak nadpis „Serbski Dom“.
- ⁴ Porjedženy spěw „Krala Bóh požohnuj“ Čišinski Muce njepósła; hlej tež list 214 přisp. 2.

LIST 214

- ¹ Hlej list 213 přisp. 3.
- ² Hlej tež list 213 přisp. 4.
- ³ Hosćina za Lužicarjow a słowjanskich hosći pola kanonika fararja Jakuba Herrmanna we Wotrowje běše po Budyskich swjatočnoscach, a to 28. póznjeńca 1904.

- ¹ Hlej list 213 přisp. 3.
² Wótc Herrmann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
³ H a d ž i ć Ant., tehdyši předsyda a zaslužbny prócowar južnoserbskeje Maćicy w Nowym Sadze.
⁴ Profesor Dr. Milan S a v i ć, tehdyši sekretar južnoserbskeje Maćicy w Nowym Sadze; jemu Čišinski tež něšto razow w léce 1905 pisaše, hdyž po Mukowym a Savićowym přeću pisaše za južnoserbsku Maćicu swój nastawk wo wuwicu a nětčišim stawje serbskeho pismowstwa; hlej tež list.
⁵ Alfons Parczewski, hlej list 46 přisp. 4.
⁶ Melania Parczewska, hlej list 48 přisp. 3.
⁷ Adolf Černý, hlej list 59 přisp. 8.
⁸ Ludvík Kuba, hlej list 169 přisp. 5.
⁹ Handrijski je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
¹⁰ Hač so tak sta, njewěmy; wšě listy Čišinskeho Andrickemu su dotal zhubjene.
¹¹ Mikławš Andricki běše na zjězdze Lužicarjow 28. póznjeńca we Wotrowje.
¹² To so njesta; přirunaj tež list 216 přisp. 4.
¹³ To bě Muce Jakub Šewčik pisał.
¹⁴ A. je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

LIST 216,

- ¹ Kedźbnosć, za kotruž so Čišinski Muce džakuje, nastupa blidowy spěw „Serbski Dom“; hlej započatk lista 215.
² Čišinski wujedna z Herrmannom přeprošenje słowjanskich hosći; hlej tež list 215 přisp. 3, 4, 5, 6, 7 a 8.
³ Andr. je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
⁴ To pak so njesta; přirunaj tež list 202 přisp. 4.
⁵ „Spěwna radosć“ je wušła 1880, 1891, 1901 z nakładom Maćicy Serbskeje.
⁶ A. je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

LIST 217

- ¹ Je to Andrickeho list Muce z 3. póznjeńca 1904; lubi w nim, zo w nowym tydženju zaso „Lužica“ po dołhim času wuńdže a zo k swjatočnemu wotewrjenju Serbskeho Domu wuda swjedźenske čisło.
² Tajke žane čisło „Lužicy“ njewuńdže.
³ Běše to woprawdže Mukowe ultimatum; hdyž Andricki ani w druhej položcy póznjeńca druhe čisło „Lužicy“ za nalětnik a jutrownik njewuda, wuda je Muka sam 1. winowca a dalše dwojčisla potom Čišinski za sobu wudawaše; poslednje za nazymnik a hodownik ma datum 31. hodownika.
⁴ Muka hakle 1. winowca 1916 do Budyšina na wotpočink přińdže.

LIST 218

- ¹ H. je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
² Kuba je Ludvík Kuba, kiž bě tehdy we Wienje, hdžež wosta hač do lěta 1911; hlej tež list 169 přisp. 5.
³ A. je Mikławš Andricki; hlej list 84 přisp. 13.

LIST 219

- ¹ Tu je so Muka přepisał; dže wo druhe dwojčisło „Lužicy“, wobsahowace 3. a 4. čisło lěta 1904.
² Běžne rubriki, drobjaz, pisaštaj drje Muka a Hajna, ale njebě to wjace Andrickeho pjero.
³ Sonety „Wysk a stysk“ wuchadzachu we „Lužicy“ 1904 a 1905; hlej tež list 169 přisp. 2.
⁴ A. je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
⁵ Hlej přisp. 3. tutoho lista.

LIST 220

- ¹ Nastawk Alfonsa Parczewskeho njeje we „Lužicy“ wušoł; hač snadź dže wo Parczewskeho nastawk „Delnjoserbski Psalter we Wolfenbüttelu“, je jara njewěste, přetož tutón nastawk wuńdže hakle w I. zešiwku ČMS na lěto 1907 (str. 3–39).
² Francewowe listy serbskich wótčincow zestaja a wobdžěta Čišinski sam.
³ Tuž je Wingerjej njepósła.

LIST 221

- ¹ Hlej list 220 přisp. 3.
² Smolerjowe listy na Čelakowskeho, wot Čišinskeho do čišća pripravjene, wozjewi Muka w II. zešiwku Časopisa Mačicy Serbskeje 1904.
³ We swojim lisće z 23. smježnika 1904 bě Čišinski Muce wo wuznamje tutech listow trochu hinak pisal; hlej tež list 198 přisp. 3.
⁴ Parczewskeho nastawk Čišinski drje tola přeloži; hlej list 220 přisp. 1.
⁵ „Jědžk a lěnjoch“; hlej list 223 přisp. 4.
⁶ Čišinski měni wězo rukopis zběrki „Z wotmachom“; měješe ju wěsće hižo dlěje, dokelž Andricki hižo 23. žnjeńca 1904 Čišinskemu pisa: „Z tutym wrócam Wam z džakom Wašu zběrku basnjow „Z wotmachom“. Njedziwajće, zo je tak změšana. Njejsym sebi hakle prócy dawał, zo bych ju znowa rjadował. Składźće sebi, lubje Was prošu, jednotliwe čisla tak, kaž je po Wašich intencijach, ja so jich z dobrej wolu hižo dótknył njejsym.“
⁷ Hakle 28. winowca Čišinski Muce pisa, zo swoje sonety „Wysk a stysk“ wot Andrickeho ma.
⁸ Šewčik je Jakub Šewčik; hlej tež list 186 přisp. 3.
⁹ Mikławš Andricki přińdže 15. winowca 1904 jako farski administrator do Hajnic.
¹⁰ Tajki slub we „Lužicy“ 1904 nihdže njenamakamy; tež Muka bě přećiwo tomu.

¹¹ Černeho nastawk wo Budyskej swjatočnosći namakamy w jeho „Slovanskim Přehledže“ we winowcowym čisle 1904 pod napisom „K budyšínské slavnosti“.

¹² Su to listy serbskich wótčincow; hlej tež list 180 přisp. 6.

¹³ Pfulowe listy Čelakovskemu wozjewi Muka w I. zešiwku ČMS 1905, str. 60–66.

¹⁴ Zejlerjowe listy Čelakovskemu namakamy w I. zešiwku ČMS 1905, str. 57–60.

¹⁵ Smolerjowy list Purkyni je wočišćany w II. zešiwku ČMS 1904, str. 95.

¹⁶ Zběrku „Za čichim“ dokónči Čišinski w hodowniku lěta 1904.

¹⁷ Kralowski sakski notar Michał Cyž, hlej list 30 přisp. 3.

¹⁸ Ota Hanowski, hlej list 24 přisp. 6.

¹⁹ Čišinski měni swoju zběrku „Z juskom wótčinskim“.

LIST 222

¹ Muka myslí na 3. dvojčíslo „Lužicy“ za rózownik a smažnik.

² Nastawk wo Mikławšu Andrickim Čišinski na Mukowe přeće napisa a wozjewi jón z Andrickeho wobrazom w 6. dvojčísle „Lužicy“ za nazymnik a hodownik 1904, wudatym 31. hodownika. Nastawk ma nadpis „K wustupjenju kn. kapl. M. Andrickeho z redakcije“.

³ Čišinski tak sčini w nastawku „K 50. narodninam prof. dra. Ernsta Muki 10. měrcu 1904“ a přida k njemu tež Mukowy wobrazk; hlej 4. dvojčíslo „Lužicy“ str. 30–31. Podpisany „Miliduch“ je wězo Čišinski.

⁴ Ze serbskimi burami měni Muka „Towařstwo serbskich burow“.

LIST 223

¹ Hlej list 221 přisp. 2.

² Žarowaca himna na njeboh krala Jurija (1832–1904) z napisom „Kral Jurij †“ wuńdže na 1. stronje 3. dvojčísła „Lužicy“ za rózownik a smažnik, wudateho 25. winowca 1904.

³ Tež krótki žiwjenjoběh krala je tam wozjewjeny.

⁴ Z dźiwadłowym kruhom měni Muka hru „Jědžk a lěnjoch“ (Consilium Facultatis), kotraž wuńdže we „Lužicy“ 1904 w jeje 3., 4., 5. a 6. dvojčísle a tež samostatnje jako 12. číslo „Serbskeje dźiwadłoweje zběrki“, wudawaneje wot Muki a Čišinskeho.

⁵ Tute pokračowanje „Zapomnjenych wótčinow“ namakamy w 3. dvojčísle „Lužicy“ za rózownik a smažnik 1904 na str. 18–19; wjace Andricki z Raisowych „Zapomnjenych wótčincow“ přeložował njeje.

LIST 224

¹ Hlej list 222 přisp. 3.

² Klišej Adolf Černý pósła; tuž móžeše Čišinski k nastawkej k Mukowym pjećdžesaćinam Mukowy wobraz přidać.

³ Třeće číslo „Lužicy“, kotrehož korekturu Čišinski Muce sćeje, je dvojčíslo za rózownik a smažnik, ma na přenjeje stronje wobraz njeboh krala Jurija a nastawk wo nim.

⁴ Kral Jurij (1832–1904).

⁵ Přílohi njewuchadžachu w léce 1904; jenož 4. dwojčislo „Lužicy“ 1904 za pražnik a žnjeńc ma 12 stronow, wšě druhe po 8 stronach.

⁶ Druhi porjedženy přeložk Schilleroweje „Pěsnje wo zwonu“ wuńdže hakle we „Lužicy“ 1905, str. 3–5 a 12–14, a tež jako separátny wotčić w samnym léce. Tutón wudawk, wěnowany kanonikej a fararjej Jakubej Herrmannej we Wotrowje, ma před pěsnju Dučmanowy rjany „Postrow“ Jakubej Herrmannej (na str. 8–9), potom scěhuje přeložk „Pěsnje wo zwonu“ (na str. 9–27) a jako třeci džěl je přidata „Přispomnjeńca“ k „Pěsni wo zwonu“ (na str. 28–45). Přeni Dučmanowy přeložk wuńdže w ČMS 1859, str. 49–71, a w samsnym léce tež samostatnje.

⁷ Muka njebě hišće Andrickeho pokračowanje „Zapomnjenych wótčincow“ dóstať.

⁸ To so sta z nastawkom „K wotstupjenju kn. kapł. M. Andrickeho z redakcije „Lužicy““ w poslednim dwojčislu „Lužicy“ 1904 na str. 48; tam je tež Andrickeho wobraz přidaty.

LIST 225

¹ Hlej tež list 221 přisp. 10.

² „Lužica“ léta 1905 wuchadžeše w čislach po 8 stronach bjez přílohow.

³ Muka bě wosebite wotčiće tuteju zběrkow zaplaćil.

⁴ Dr. Rachelowe sanatorium w Smječkecach bě zwrěšćilo; Jakub Herrmann a druzi katólsky duchowni běchu při tym wjele zhubili.

⁵ Handrij Dučman, hlej list 224 přisp. 6.

⁶ Hač Mikławš Hajna podawaše „běžne rubriki“ do „Lužicy“ 1904, nje-hodži so zwěsćić, dokelž tute rubriki nimaja ani podpisa ani šifry.

⁷ Rukopis Alfonsa Parczewskeho, hlej list 220 přisp. 1.

⁸ Zběrku sonetow „Wysk a stysk“ měješe Čišinski wot Andrickeho před 28. winowcom, kaž wěmy z Čišinskeho lista z 28. winowca 1904.

⁹ Himnu „Serbow powitanje krala Friedricha Augusta“ Čišinski woprawdže zbasni a drej Pilkej pósła.

¹⁰ Dr. Pawoł Pilk-Hodžijski, hlej list 115 přisp. 2.

¹¹ Hač Pilk himnu k 1. nazymnikej hižo měješe, njewěmy; hlej tež list 226 přisp. 2.

¹² Smolerjowy list profesorej Purkyni pósła Čišinski Muce 30. winowca 1904.

¹³ W lisće je na tutym městnje wulke „hunčko“; tohodla tute Mukowe přispomnjeje.

¹⁴ Ota Hanowski bě najskerje slubił, zo zběrku baladow „Krew a kraj“ zaplaći; hlej tež list 145 přisp. 2.

¹⁵ Tutón wjetši přinošk Jana Radyserba-Wjele su jeho „Přenoški a přirunanki abo metaforiske hrona w řeči Hornjołužiskich Serbow“ we „Lužicy“ 1904, str. 31–35, 40–42 a 48–49.

¹⁶ Z Andrickeho „wótčincami“ měni Muka jeho přeložk „Zapomnjenych wótčincow“; hlej tež list 223 přisp. 5.

¹⁷ Mukowy 25lětny zastojnski jubilej je w nastawku „K 50. narodninam prof. dra. Ernsta Muki 10. měřca“ pod smuhu naspomnjeje; hlej „Lužica“ 1904, str. 30–31.

- ¹ Hlej list 222 přisp. 3.
² Hlej list 225 přisp. 9 a 11.
³ Hlej list 225 přisp. 12.
⁴ Nic III. dvojčíslo „Lužicy“ 1904, ale hakle IV. wuńdže z přílohu.
⁵ W štwórtym čísle „Lužicy“ 1904 za pražnik a žnjeńc čitamy na str. 25–29 Čišinskeho nastawk „Budyšske swjatočnosće při wotewrjenju Serbskeho Domu 26. septembra“.
⁶ „Přispomnjeńca“ k „Pěśni wo zwonu“ je wočišćana jenož w knižnym wudawku lěta 1905; hlej list 224 přisp. 6.
⁷ To je rěč, kiž měješe farar Moric Domaška při swjedženju wotewrjenja Serbskeho Domu 26. póznjeńca 1904; wuńdže jako „Swjedžeńska rěč“ w ČMS 1905 w I. zešiwku na str. 46–57.
⁸ Telegramy a připisy z rjadowa a přeloži Jakub Šewčik a su wočišćane w V. a VI. dvojčísle „Lužicy“ 1904 na str. 39–40 a 47–48 jako „Swjedžeńske připisy a telegramy k poswjećenju „Serbskeho Doma“ 26. septembra Maćicy Serbskej póslane“.
⁹ Z „drobnostkami“ měni Čišinski běžne rubriki kaž „Słowjanske nowinki“, „Serbski rozhlad“, „Serbske pismowstwo“, „Druzy wo Serbach“, „Naležnosće towařstwow“ a podobne.
¹⁰ Wo přílohach k „Lužicy“ 1904 hlej list 224 přisp. 5.
¹¹ Čišinski ma powšitkownje prawje.
¹² Sonety — přěnich dźesać — kotrež ze zběrki „Wysk a stysk“ falowachu, běchu hižo čišćane; wósom z nich namakamy we „Lužicy“ 1903, str. 81–89.
¹³ K tomu pisa Andricki Čišinskemu we swojim lišće z 18. winowca 1904 tole: „Moje wěcy budža w najbližšich dnjach w rjedže a Waše pěsnje so tež zjewja a hnydom potom je dóstanjeće. Rozmjetał abo znjewužil jich njejsym, jenož Franc Kral je sebi někotre požčował a je w Chwaćicach a druhdže z přećelemi deklamował.“
¹⁴ Tu hakle zhonimy, čehodla „Lužica“ w léce 1904 telko měsacow wuchadźala njebě: „Smoleř bjez pjenjez wjacy čišćał njeje.“
¹⁵ Mikławš Andricki njemóžeše po měnjenju Jakuba Skale dale z redaktorom Katólskeho Pósla być, hdyž njebě wjace z kaplanom w Budyšinje; hlej tež list 221 přisp. 9.
¹⁶ Hlej M. Krječmar: Mikławš Andricki. Jeho žiwjenje a skutkowanje, str. 69.

LIST 227

- ¹ Hlej list 225 přisp. 12.
² Hlej list 225 přisp. 17.
³ Tute tři hrónčka su wukónčenje soneta „Z wonka — z nutřka“ z wěńca sonetow „Duch a swět“ we zběrce „Za čichim“ (str. 68).

LIST 228

- ¹ Hlej list 227 přisp. 2 a 3.
² Jenož 4. dvojčíslo „Lužicy“ 1904 ma 12 stron, wšě druhe jenož 8 stron.
³ Domaškowa rěč, hlej list 226 přisp. 7.
⁴ Telegramy a připisy, hlej list 226 přisp. 8.

⁵ „Pěseň wo zwonu“ hakle w léce 1905 we „Lužicy“ wuńdže; hlej tež list 224 přisp. 6.

⁶ Zběrka sonetow je „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.

⁷ Šewčik je Jakub Šewčik; hlej tež list 186 přisp. 3.

⁸ Hlej list 226 přisp. 12.

⁹ Himna na krala Friedricha Augusta, hlej tež list 229 přisp. 1 a 2.

LIST 229

¹ Hlej list 228 přisp. 9.

² Himna na krala Friedricha Augusta je wočišćana w IV. dvojčísle „Lužicy“ léta 1904 na přenjeje stronje a ma nadpis „Serbske witanje krala Friedricha Augusta III.“.

LIST 230

¹ Zda so, zo tute štyri sonety běchu mjez tymi hižo čišćanymi dźesać sonetami, wo kotrychž Muka rěči we swojim lisće z 31. winowca 1904; hlej list 228 přisp. 8.

² Čišinskeho basnje zběrki „Za čichim“ počachu wuchadžeć we „Lužicy“ 1905.

³ W tutym lisće Čišinski hišće měni, zo so wozjewjenje „Pěsnje wo zwonu“ njesmě wotstorkować, pozdžišo pak do toho zwoli, zo so hakle w léce 1905 we „Lužicy“ wočišća.

⁴ „Přispomnjeńca“ k „Pěsni wo zwonu“ we „Lužicy“ njewuńdže; namakamy ju jenož we knižnym wudaću; hlej list 224 přisp. 6.

⁵ Štwórte dvojčíslo ma datum 28. nazymnika 1904.

⁶ Drej Pilkej bě Čišinski swoju himnu na krala Friedricha Augusta III. pósłał; hlej tež list 229 přisp. 2.

⁷ Čišinski měni wotpisk sonetow č. 6, 7, 8 a 9; hlej tež přisp. 1 tutoho lista.

LIST 231

¹ Hlej list 230 přisp. 6.

² Hdy so to sta, njewěmy.

³ Tutón přeložk wobstara Jan Radyserb-Wjela; 13. nazymnika 1904 jón Čišinski Muce sćeje.

⁴ Wjela je Jan Radyserb-Wjela; hlej tež list 31 přisp. 9.

LIST 232

¹ Muka so za IV. dvojčísłom Lužicy praša, kotrež hakle 28. nazymnika wuńdže.

² Metriski němski přeložk kralowskeje himny pósła Čišinski Muce 13. nazymnika 1904; hlej tež list 233 přisp. 1.

³ Na tule Mukowu próstwu Čišinski we swojim lisće ze 17. nazymnika 1904 wotmołwja; elegiju k česći a počesćowanju pryncesny Mathildy pak zbasnił njeje.

⁴ Muka měni J. E. Smolerjowe listy Čelakovskemu, Purkyni, Gajej a Jezberje, kotrež wuńdžechu jako „Listy serbskich wótčincow z časow serbskeho wozrodženja“ w II. zešiwku ČSM 1904 str. 86–109.

⁵ Lud. G a j je Ljudevit Gaj (1809–1872), budźičel Chorwatow, reformator chorwatskeho prawopisa, založer a wodźičel ilěrskeho hibanja, hibanja za zjednoćenje Južnosłowjanow.

⁶ J e z b e r a je František Jezbera (1829–1901), česki řečespytnik, docent słowjanskich řečow na Warsawskej universiće; cyle swoje žiwjenje prócowaše so wo zjednoćenje wšech Słowjanow přez jednotne słowjanske pismo, kotrež měješe być ruske pismo.

LIST 233

¹ Radyserb je Jan Radyserb-Wjela; hlej list 31 přisp. 9.

² Domaškowa řeč, hlej list 226 přisp. 7.

³ Pěseň wo zwonu wuńdže we „Lužicy“ 1905; hlej tež list 224 přisp. 6.

⁴ W V. a VI. dvojčisle „Lužicy“ je po 12 sonetach zběrki „Wysk a stysk“ wočišćanych.

⁵ Čišinski měni IV. dvojčislo „Lužicy“ za pražnik a žnjeńc 1904, kotrež hakle 28. nazymnika wuńdže.

⁶ Wopisanje serbskeje deputacije pola krala, hlej list 234 přisp. 25.

⁷ Čišinski z tym praji, zo Katólski Posoł po formje a wobsahu spada.

LIST 234

¹ Hlej list 233 přisp. 1.

² Hlej list 232 přisp. 5 a 6.

³ Njewěmy, kotre Smolerjowe, Hórnikowe a Jórdanowe listy Muka měni; něšto Smolerjowych, Hórnikowych a Jórdanowych listow bě Andricki hižo w léce 1898 a 1899 we „Lužicy“ wozjewił.

⁴ Jan G r e š k o; hlej Dr. Frido Mětsk: „Poznaše jadnogo Dolnoserba k rewolucionarnej tradiciji polskego naroda“ (Rozhlad 1956, str. 130–135); „Radohost“ tam naspomnjeny njeje.

⁵ Z Handrikowych 22 čislow bajkow a starožitnosćow ze Slepheho bě Andricki we „Lužicy“ 1901 na str. 24 a 32 pod napismom „Wšelake starožitnostki a bajki ze Slepjanskich stron“ wozjewił „Slepjanski hród“ a „Slepjanske wěže a zwony“.

⁶ Kajki wjetši dźiwadłowy kruch bě farar Jurij Křižank Seitendorfski z českeho wobdželał, dotal njewěmy.

⁷ Dźiwadłowy kruch, kotryž běchu Prascy studenća wobdžělali, je „Jědžk a lěnjoch“; hlej tež přisp. 23 tutoho lista.

⁸ Dźiwadłowy kruch, wot Jurja Wingerja wobdžělany, kotryž Muka tu naspomina, njebu ženje čišćany a je drje džensa zhubjeny.

⁹ Zběrka sonetow „Wysk a stysk“ wuchadžeše we „Lužicy“ 1904 a 1905.

¹⁰ We „Lužicy“ lěta 1903 běchu hižo wočišćane tele basnje ze zběrki „Wysk a stysk“: Dowěra k sebi. Zdželanym Serbam. Serbska roztorhanosć. Serbska bojazliwosć (str. 81); Wótčinska česć. Serbske towarstwa. Bjez wutroby. Kónc sćerpnosće (str. 89).

¹¹ W Kath. Pósele 1904 namakamy tele basnje ze zběrki „Wysk a stysk“: Serbska khorhoj, Dowěra k sebi, Serbske prawo, O škituj, knježe Božo, Serby moje, Serbski farań, Serbski wučer, Serbska twjerdosć.

¹² Žur je Mikławš Žur, tehdy redaktor Katholskeho Posoła; hlej tež list 43 přisp. 8.

¹³ Marko je Marko Smoler, redaktor Serbskich Nowin; hlej tež list 27 přisp. 13.

¹⁴ K u m m e r je Arnošt Kummer, stajer w Smolerjec ćišćerni.

¹⁵ H a j n a je Pawoł Hajna, stajer w Smolerjec ćišćerni.

¹⁶ Tři nastawčki: „Što mi wowka powědała“, spisane wot seminaristy Franca K r a l a, su woćišćane we „Lužicy“ 1905, str. 54.

¹⁷ „Serbske brašćenje“, zhromadne džělo někotrych sobustawow Čorno-boha w Drježdžanach, wuńdže we „Lužicy“ 1905 a tež samostatnje w samsnym léće jako 13. čislo „Serbskeje dziwadloweje zběrki“, kotruž wudawaštaj Muka a Ćišinski.

¹⁸ Hajna je Mikławš Hajna; hlej list 182 přisp. 6.

¹⁹ Jako druhi kaplan přińdže 15. winowca do Chrósćic Michał Mič, pozdžišo farar w Njebjelčicach.

²⁰ Metaforiske hrónčka a sady serbskeje ludoweje řeče wuchadzachu we „Lužicy“ 1904 a 1905.

²¹ Druhu zběrku tutech metaforow wozjewi Muka w I. zešiwku Časopisa Maćicy Serbskeje léta 1905 na str. 3–32, třecu zběrku w II. zešiwku samsneho lětnika na str. 106–137; samostatnje wuńdžechu jako „Metaforiske Hrona abo Přenoški a Přirunanki w řeči Hornjołužiskich Serbow“ w léće 1905 z Mukowym nakładom.

²² Hlej přisp. 20 tutoho lista.

²³ Hlej přisp. 7 tutoho lista.

²⁴ Hlej přisp. 17 tutoho lista.

²⁵ Wopisanje serbskeje deputacije pola krala poda Muka z nastawkom „Serbja před kralom Friedrichom Augustom III. 9. novembra 1904“, woćišćanym w 1. čisle „Lužicy“ 1905 str. 1–3; hlej tež list 233 přisp. 6.

²⁶ Mikławš Hajna podawaše do „Lužicy“ mało běžnych rubrikow a rozprawow.

²⁷ Rubriki „Druzy wo Serbach“ a „Słowjanske nowinki“ pisaštaj Ćišinski a Jakub Šewčik.

²⁸ A. je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

²⁹ Ćišinski tak njesćini; kaž Muce 17. nazymnika pisa, chcyše Jakuba Šewčika na Andrickeho do Hajnic pósłać. Hlej list 235 přisp. 6.

³⁰ Wo Dučmanowej „Pěsni wo zwonu“ hlej list 224 přisp. 6.

³¹ Sommer je Adolf Sommer (Žemr); hlej list 31 přisp. 8.

LIST 235

¹ Dwaj Smolerjowej listaj Gajej stej wozjewjenej mjez 8 listami Gajej w Časopisu Maćicy Serbskeje w II. zešiwku léta 1904; wo Gaju hlej list 232 přisp. 5.

² Wućahi z wósom Smolerjowych listow Jezberje zariadowa Muka do II. zešiwka časopisa Maćicy Serbskeje léta 1904.

- ³ Hajna je Mikławš Hajna; hlej tež list 182 přisp. 6.
⁴ Šewčik je Jakub Šewčik; hlej tež list 186 přisp. 3.
⁵ Dučmanowy porjedzeny přeložk Schilleroweje „Pěsnje wo zwonu“ wuńdže hakle we „Lužicy“ lěta 1905; hlej tež list 224 přisp. 6.
⁶ Čišinski chce Jakuba Šewčika k Mikławšej Andrickemu do Hajnic pósłać, zo by pola njeho za rukopisami hladał, kotrež Andricki njebě dotal we „Lužicy“ wozjewił; hlej tež druhi wotrězk Mukoweho lista Čišinskemu ze 14. nazymnika 1904.
⁷ Čišinski měni elegiju na pryncesnu Mathildu; hlej tež Mukowy list z 13. nazymnika 1904.
⁸ To móžachu jenož być někotre balady, kotrež wuńdžechu we cyklu „We stopach časow“ we zběrce „Za ćichim“.
⁹ „Die nationale Bewegung der Lausitzer Serben“ je nastawk „Die nationale Bewegung unter den Lausitzer Wenden“; hlej list 171 přisp. 3.
¹⁰ Michał Kokla-Lisak, hlej list 65 přisp. 1, 2.

LIST 236

- ¹ Ze Smolerjowymi listami měni Muka Smolerjowe listy Gajej a Jezbjerje; hlej list 235 přisp. 1 a 2.
² Věstnik po slavjanověděniju z Čišinskeho nastawkom „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“ bu doćišćany w jutrowniku 1904; hlej tež list 161 přisp. 1.
³ „Die nationale Bewegung unter den Lausitzer Wenden“ wuńdže w žnjeńcu 1904 w Izwěstijach jako „Nacionalnoje dwiženije u Lužickich Serbow“.
⁴ Korebljev; wo nim wjace njewěmy, hač je Muka w tutym lisće wo nim naspomnił.
⁵ Šewčik je Jakub Šewčik; hlej list 186 přisp. 3.
⁶ Dr. Herrmann je Dr. jur. Arnošt Herrmann.
⁷ Bart je Arnošt Bart z Brězynki.
⁸ Hajna je Mikławš Hajna; hlej list 182 přisp. 6.
⁹ Žur je Mikławš Žur; hlej list 43 přisp. 8.
¹⁰ Nowak je Jakub Nowak-Horjanski; hlej list 186 přisp. 8.
¹¹ Fiedleř je Korla August Fiedleř, tehdy redaktor časopisa „Pomhaj Bóh“; hlej tež list 33 přisp. 5.
¹² „Wěnowacy spěw“ Čišinski njezbasni, dokelž njeběše zběrka „Wysk a stysk“ do 19. měrca 1905 doćišćana a njemóžeše so z deputaciju pryncesnje Mathildze přepodać.
¹³ Zběrka „Za ćichim“ bu dobasnjena do kónca lěta 1904, wuchadžeše we „Lužicy“ 1905 a 1906 a wuńdže jako kniha do 20. žnjeńca 1906, do basnikowych abrahaminow.
¹⁴ Hajna, hlej list 234 přisp. 15.
¹⁵ Kummer, hlej list 234 přisp. 14.
¹⁶ Mukowa rozprawa wo deputaciji a audiency „Serbja před kralom Friedrichom Augustom III. 9. novembra 1904“ je z kralowym wobrazom woćišćana w 1. čisle „Lužicy“ lěta 1905 na 1.—3. stronje.

LIST 237

- ¹ Sonety su zběrka „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.
- ² Zběrka „Wysk a stysk“ njebu k 1. februarej dočišćana; hlej tež list 236 přisp. 12.
- ³ Čišinski njeje přećiwo tomu, zo by so zběrka „Wysk a stysk“ pryncesnje Mathildže poswječila a jej swjatočnje přepodala, dwěluje pak, hač budža runje tute wótčinske sonety „k tomu přiměrjene“; hlej pak tež list 236 přisp. 12.
- ⁴ Mukowy a Andrickeho wobraz namakamy we „Lužicy“ 1904 na str. 30 a 48.
- ⁵ Wo swojim wustupjenju z Narodopisneho muzeja pisa Černý Muce dnja 9. nazymnika 1904 mjez druhim: „Hdyž w Budyšinje wo tom řečachmoj, njewědžach hišće, zo tak bórže budu dyrbjeć wšo skónčić; ale „rada“ so tak ke mni zachowa, zo njemóžach hinak.“
- ⁶ Henryk U l a s z y n, hlej II list 94 přisp. 4.
- ⁷ Nowak je Jakub Nowak Horjanski; hlej tež list 186 přisp. 8.
- ⁸ Fiedleř je Korla August Fiedleř; hlej tež list 33 přisp. 5.
- ⁹ Tutu myšličku wupraji Andricki Francej Kralej něšto měsacow pozdžišo w lisće z 23. II. 1905, w kotrymž mjez druhim tež čitamy: „Hewak, kaž widziće, sym so po mnohich hórkosćach — zaso do pisanja dał a ze spočatkem noweho lěta 1906 počnje (ale to jenož Wam pišu) nowy serbski ludowy dwutydženik wukhadžeć: „Lubin“, z přílohu „Nje-dželska Zahrodka“ za džěci.“
- ¹⁰ Parczewskeho nastawk, hlej list 220 přisp. 1.
- ¹¹ Šewčik je Jakub Šewčik; hlej tež list 186 přisp. 3.
- ¹² Z o b a je zapóslanc Jan August Zoba, zastupjer 5. wjesneho wólbného wokrjesa.
- ¹³ Žur je Mikławš Žur; hlej tež II. list 90 přisp. 7.
- ¹⁴ Š o l t a je Pawoł Šolta, pozdžiši Lubijski farař, autor starožitno-historiskeje knižki „Wotrow — Lužiska Troja“.
- ¹⁵ N o w a k je Jakub Nowak-Kašečanski, wot lěta 1896 direktor ta-chantskeje šule.
- ¹⁶ Hajna je Mikławš Hajna; Čišinski chce jeho instruować dla „Lužicy“, kaž sej to Muka přeje we swojim lisće z 20. nazymnika 1904.
- ¹⁷ Basnje ze zběrki „Za čichim“ počachu we „Lužicy“ 1905 wuchadžeć wot 4. čisla.
- ¹⁸ Wjeňka je Jan Wjeňka, nětčiši farar w Chrósćicach; hlej tež list 239 přisp. 13.
- ¹⁹ T a j r y c h je František Tajrych, tehdy profesor gimnazija w Táborje w Čechach.

LIST 238

- ¹ Šewčik je Jakub Šewčik; hlej tež list 186 přisp. 3. Wot Jakuba Šewčika přeložene připisy a telegramy k 26. póznjeńcej 1904 su wozjewjene w 5. a 6. dwojčisla „Lužicy“ 1904.
- ² Ruske telegramy a připisy pósła Muka Čišinskemu 5. hodownika 1904 w originale; hlej tež list 239 přisp. 1.

- ¹ Hlej list 238 přisp. 2.
- ² Tute ruske listy a telegramy su džensa zhubjene kaž cyly archiw w muzeju přenjeho „Serbskeho Doma“.
- ³ Čišinski tak njesćini.
- ⁴ „Wutrobna próstwa Serbam!“ ani w 5. ani w 6. dvojčisle „Lužicy“ 1904 wozjewjena njebu.
- ⁵ Jórdanowa „drobnostka“ je traš jedna z třoch poslednich drobnostkow, kotrež čitamy w rubrice „Serbski rozhlad“ w 1. čisle „Lužicy“ 1905 na str. 8.
- ⁶ Hlej list 234 přisp. 24.
- ⁷ Savić je Dr. Milan Savić; hlej tež list 215 přisp. 4.
- ⁸ Nowi Sad, město na lěwym brjoze Dunaja, kulturne centrum wódwodžinskih južnych Serbow.
- ⁹ Čišinski bórže tak sćini a hižo 23. hodownika 1904 dr. Savić Čišinskeho prosy, zo by nastawk po přeću južnosłowjanskeje Maćicy napisal. Hlej tež M. Krječmar: Jakub Bart-Čišinski, str. 141—143.
- ¹⁰ Dr. Henryk Ułaszyn, hlej list 237 přisp. 6 a list 241 přisp. 12.
- ¹¹ Hajna je Mikławš Hajna; hlej tež list 182 přisp. 6.
- ¹² „Za čichim“, hlej list 186 přisp. 10.
- ¹³ Čišinskemu so njeporadzi, zo by „mlodeho knjeza“ Wjeńku zahorił za „Lužicu“; Wjeńka bu bórže do Němcow přesadženy, do diaspory, hdžež bě nimo měry wjele zastojnskeho džěla.
- ¹⁴ W VI. dvojčisle „Lužicy“ za nazymnik a hodownik 1904 wozjewi Čišinski w rubrice „Serbske pismowstwo“ powěstku, zo je w hodowniku 1904 wušło 1. čislo delnjoserbskeje nowiny „Wosadnik, cerkwine powěsći za Picnańsku a Janšojsku wošadu“. Wupraja swoju radosć nad tutym skutkom „serbskeje lubosće“ a přeje redaktorej, fararjej Rěži w Janšojskach, „wjele zboža a mlodej nowinje rjany wuspěch a bohate rozšerjenje mjez serbskim ludom“.
- ¹⁵ W V. dvojčisle „Lužicy“ za póznjeńc a winowc 1904 naspomina Čišinski a chwali wopisanje swjatočneho wotewrjenja Serbskeho Domu, kotrež wozjewi mlody pólski přećel Serbow, Henryk Ułaszyn, w ilustrowanej příloze pólskich nowin „Kraj“ w Pětrohrodže „Žycie i sztuka“ w 44. čisle pod napismom „Serbski Dom w Budyszynje“.
- ¹⁶ Rozprawa wo deputaciji pola krala Friedricha Augusta, kotruž Muka z tutym listom Čišinskemu sće, je wočišćana na přenimaj stronomaj 1. čisla „Lužicy“ lěta 1905 jako „Serbja před kralom Friedrichom Augustom III. 9. novembra 1904“.
- ¹⁷ Po Mukowym přeću Čišinski Domaškowu řeč we „Lužicy“ njewozjewi; hlej tež list 241 přisp. 1.
- ¹⁸ VI. dvojčislo „Lužicy“ za nazymnik a hodownik 1904 wuńdže bjez přílohi.
- ¹⁹ We „Swjedžeńskich připisach a telegramach k poswjećenju „Serbskeho Doma“ 26. sept. Maćicy Serbskej pošlanych“, zřadowanych a přeloženych wot Jakuba Šewčika a wozjewjenych w V. a VI. dvojčisle „Lužicy“ 1904 na str. 39—40 a 47—48, ruske telegramy njenamakamy.

LIST 240

- ¹ Hlej list 239 přisp. 19.
² Kuba je Ludvík Kuba; hlej II list 69 přisp. 1.
³ Čišinski měni balady „W stopach časow“; hlej tež list 138 přisp. 6.
⁴ Tute sestiny — je jich džesać — zwjaza Čišinski do „Wonješka sestinow“ pod nadpismom „Tuskulum“ a zarjadowa je do zběrki „Za čichim“; hlej tam str. 75–96.
⁵ Hlej list 239 přisp. 15.

LIST 241

- ¹ Domaškowu „Swjedžeńsku rěč“ wozjewi Muka w I. zešiwku ČMS 1905 na str. 46–57.
² „Jědźk a lěnjoch“ je wočišćany we 3., 4., 5. a 6. dvojčisle „Lužicy“ 1904 a we přěních třoch čislach „Lužicy“ 1905.
³ Wjelowe „Přenoški a přirunanki abo metaforiske hrona w rěči Hornjołužiskich Serbow“ počachu wuchadžeć ze 4. dvojčislom „Lužicy“ 1904 a skónčichu so hakle ze 7. čislom „Lužicy“ 1905; „Dodawki k metaforiskim hronam w rěči Hornjołužiskich Serbow“ wuńdžechu pak hakle w poslednim čisle „Lužicy“ 1905.
⁴ Sonety „Wysk a stysk“ wozjewješe „Lužica“ přez cyły lětnik 1904 a hišće w přěních třoch čislach lětnika 1905.
⁵ Mukowy nastawk „Serbja před kralom Friedrichom Augustom III. 9. novembra 1904“ wuńdže hakle w 1. čisle „Lužicy“ 1905.
⁶ „Serbske brašćenje“ čitamy we 4., 5., 6. a 7. čisle „Lužicy“ 1905.
⁷ Dr. Savić měješe hižo 5. měrca 1905 Čišinskeho nastawk „Die Litteratur der Lausitzer Serben in ihrer Entwicklung mit eingehender Erörterung ihrer gegenwärtigen Stellung“.
⁸ Čišinski džělaše tehdom na zběrce basni „Za čichim“; hlej tež list 186 přisp. 10.
⁹ Tak so wěsće sta, ale Muka běše we wulkim rózku 1905 stajnje chorowaty a tuž móžeše zběrku „Za čichim“ ze swojimi přispomnjenjemi basnikej hakle wrócić srjedź měrca 1905.
¹⁰ Basnje zběrki „Za čichim“ počachu wuchadžeć z jutrownikowym čislom „Lužicy“ 1905.
¹¹ Nastawčk wo Andrickim z wobrazom namakamy hakle w 6. dvojčisle „Lužicy“ 1904, wudatym 31. hodownika; je to nastawčk: K wustupjenju kn. kapł. M. Andrickeho z redakcije „Lužicy“.
¹² Ułaszyn Henryk, hlej list 237 přisp. 6.

LIST 242

- ¹ Čišinski so štwórtk 29. hodownika 1904 w Budyšinje woprawdže z Muku zeńdže; hlej tež list 243.

LIST 243

- ¹ Hlej list 242 přisp. 1.
² Cyž je Michał Cyž; hlej tež list 30 přisp. 3.
³ Čišinski čakaše na Muku na wječor w Bělym Konju; hlej list 244.
⁴ Farar Jakub Herrmann njepřijědže z Čišinskim do Budyšina; hlej list 244.

¹ Hlej listaj 242 a 243.

¹ Hajna je Mikławš Hajna; hlej list 182 přisp. 6.

² Klišeje požčowaše Adolf Černý wot nakladnika Šimáčka; wo Františku Šimáčku hlej II list 72 přisp. 4.

³ Cyž je Michał Cyž; hlej tež list 30 přisp. 3.

⁴ Šewčik je Jakub Šewčik; hlej tež list 186 přisp. 3.

⁵ Knjez biskop je Dr. theol. Juriј Lusčanski (1839—1905), wot 19. III. 1904 hač do 29. XII. 1905 biskop, dotal posledni serbski biskop; wo jeho žiwjenju a skutkowanju hlej Jakuba Skalowy nekrolog w ČMS 1906, w zešiwku II. str. 139—146.

⁶ Křižan je Jan Křižan, farar w Hodziju, wot jutrow 1905 přeni předsyda Maćicy Serbskeje.

⁷ Skala je Jakub Skala (1851—1925), wot jutrow 1905 druhy předsyda Maćicy Serbskeje; bě tehdy senior tachantstwa; wo jeho skutkowanju jako duchowny a Serb hlej Jakuba Wjacławkowy nekrolog w ČMS 1926, str. 70—73.

⁸ Hlej přisp. 4 tutoho lista.

⁹ Čeć je August Čeć, tehdy wobchodnik w Budyšinje na Bohatej čislo 8, bě hižo rjadu lět z pokladnikom Maćicy Serbskeje.

¹⁰ Fiedler je Korla August Fiedler; hlej tež list 33 přisp. 5.

¹¹ Jan Kapleř, kantor při Michalskej cyrkwi.

¹² Cyž je Michał Cyž; hlej list 30 přisp. 3.

¹³ Farar Matej Urban (1846—1931) bě tehdy na wotpočinku w Budyšinje.

¹⁴ Sommer je Adolf Sommer (Žemr); hlej list 31 přisp. 8.

¹⁵ Handrij je Mikławš Andricki; hlej list 84 přisp. 13.

¹⁶ Gólč je Jan Gólč, farar w Rakecach.

¹⁷ Smoleř je Marko Smoleř; hlej tež list 27 přisp. 13.

¹⁸ Kubica je Karl August Kubica, farar w Bukecach.

¹⁹ Dr. Martin Renč bě tehdy farar we Wjelećinje.

²⁰ Hermann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

²¹ Farar Žur je Mikławš Žur; hlej tež list 43 přisp. 8.

²² Domaška je farar Moric Domaška w Budestecach; hlej tež list 226 přisp. 7.

¹ Hlej přeni wotrězk lista 245.

² H. je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

³ Cyž je Michał Cyž; hlej tež list 30 přisp. 3.

⁴ Hlej list 245 přisp. 13.

⁵ Wo Čišinskeho nastawku za Maticu Srpsku hlej list 239 přisp. 9.

LIST 247

- ¹ Hlej list 245 wotrězk 3, list 246 přisp. 2 a list 248 přisp. 1.
- ² Marko Smol. je Marko Smoleř; hlej tež list 27 přisp. 13.
- ³ Marko je Marko Smoleř; hlej tež list 27 přisp. 13.

LIST 248

- ¹ Hlej list 247 přisp. 1.
- ² Skala je Jakub Skala; hlej tež list 245 přisp. 7.
- ³ H. je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
- ⁴ Matej Urban, hlej list 245 přisp. 13.
- ⁵ Hlej tež list 245, posledni wotrězk.
- ⁶ Połne titule naspomnjenych knihow trjebaše Čišinski za swój nastawk za južnoserbsku Maćicu w Nowym Sadze; hlej tež list 239 přisp. 9 a list 241 přisp. 7.

LIST 249

- ¹ Hlej list 248 přisp. 6.
- ² Pěsnje 11. zběrki — „Za ćichim“ — bě Čišinski Muce pósłať něhdže srjedz wulkeho rózka 1905; hlej tež list 239 přisp. 12 a list 241 přisp. 9.

LIST 250

- ¹ Jurij Sauerwein (Žurowin), hlej II list 73 přisp. 3.
- ² Dr. Aage Meyer Benedictsen (1866—1927) danski spisowaćel w Köbenhavnje, hlej „Lužica“ 1928 str. 90—92: „Dr. Aage Meyer Benedictsen. Naš danski přećel“ a „Spomnjeňka na Benedictsena“.
- ³ „Kölnische Zeitung“ z lěta 1905 je džensa njepřistupna.
- ⁴ „Weserzeitung“ z lěta 1905 je džensa tohorunja njepřistupna.
- ⁵ Adolf Černý, hlej list 59 přisp. 8.
- ⁶ Šymaček je František Šimáček; hlej tež list 245 přisp. 2.
- ⁷ Klišejeje Mukoweje wobraz a Andrickeho stej wužitej we „Lužicy“ 1904 na stronomaj 30 a 48.

LIST 251

- ¹ Marko je Marko Smoleř; hlej tež list 27 přisp. 13.
- ² Z Dućmanowym „Zwonom“ měni Čišinski jeho přełožk Schilleroweje „Pěsnje wo zwonu“, kiž wuńdže w přěnim a druhim čisle „Lužicy“ 1905.
- ³ Benedictsen, hlej list 250 přisp. 2.
- ⁴ Sauerwein, hlej list 250 přisp. 1.
- ⁵ To drje so njesta; po cyle krótkej powěsći w „Serbskim rozhledze“ přěnjeho čisla „Lužicy“ 1905 sćeje Čišinski sam w měrcowym čisle „Lužicy“ „Posmjertny postrow za drom. Jurijom Sauerweinom“ a farar W. Nowy spomina tam delnjoserbsce na wulkeho přećela a škitarja Delnich Serbow z nutrnym „In piam memoriam“.

⁶ „Kölnische Zeitung“, hlej list 250 přisp. 3.

⁷ Čišinski měni swoje zjawne přednoški w towarstwach, a to wosebje tež wo šulskich poměrach w Serbach w ewangelskich stronach, štož tež Adolf Černý naspomina we swojim referaće wo založenju „Konferency ewangelskich wučerjow“ 3. małego rózka 1905 we „Rozhledach a zprávach“ w „Slovanskim Přehledze“ 1905 str. 227.

⁸ Tutej zdžěleni trjebaše Čišinski hišće za swój nastawk za Srpsku Maticu w Nowym Sadze; hlej tež list 252 přisp. 5.

LIST 252

¹ To je zběrka „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.

² Zwjetša so wosebite wotčišće bórže zhotowichu, zo by so sadźba móhla hnydom rozebrać a pismiki dale wužić.

³ Zběrka měješe so pryncesnje Mathildze 19. měrca swjatočnje přepodać.

⁴ Na tute Mukowe prašenje Čišinski jenož wotmołwja, zo nowej konferency hišće prawje njewěri; hlej list 253 přisp. 9.

⁵ Hlej list 251 přisp. 8.

LIST 253

¹ Hlej list 239 přisp. 9.

² Tajki je tež titul nastawka w přěnim rukopisu, kotryž je so z Mukowymi přispomnjenjemi wuchował.

³ Hlej list 251 přisp. 5.

⁴ „Slovanský Přehled“ 1905 ma we swojich „Rozhledach a zprávach“ (str. 183) wot Ad. Černeho krótke spominanje na dra. Jurija Sauerweina z jeho wobrazom a na str. 215–217 nastawk literarneho historika dra. Josefa Karáska „Vzpomínka na Dra J. Sauerweina“.

⁵ Na tutu Čišinskeho próstwu Muka basnikej jenož wotmołwi, zo by redaktorej Izvěstijow Korebljevej hišće sam napisał, njecha-li dlěje čakać; hlej tež list 254 přisp. 4 a list 236 přisp. 4.

⁶ Wo Čišinskeho řeči „Dyrbimy česćić, lubować, hajić a škitać serbsku řeč“, kotruž měješe Čišinski w Bukecach dnja 19. małego rózka 1905, hlej tež M. Krječmař: Jakub Bart-Čišinski, str. 148–150.

⁷ Dr. Milan Savić bě w přěních třoch číslach Brankowa Kola lěta 1905 jara sympatisce pisał wo swjedženju wotewrjenja Serbskeho Domu, wo nim samym, wo Budyšinje, wo serbskim ludze a kraju.

⁸ Čišinski pisa wo tutym nastawku, autorej so džakuju, w krótkej noticy w rubrice „Druzy wo Serbach“ w 3. čisle „Lužicy“ 1905.

⁹ Hlej list 252 přisp. 4.

¹⁰ Na lisćiku z 3. wulkeho rózka 1905 Andricki na kóncu pisa: „Pisanja sym so mjez tym wzdał“, ale 27. toho měsaca Muce w lisće z Marijineho Doła lubi, zo budže za „Lužicu“ zaso pisać a 12. julija móžeše jemu zdžělić, zo je přeložk Jiráskoweho Gera skónčil.

¹¹ Wosebite wotčišće zběrki „Wysk a stysk“ njeběchu z časom hotowe; hlej tež list 169 přisp. 2 a list 236 přisp. 12.

¹² Sauerweinowy wobraz w měrcowym čisle „Lužicy“ njeje.

LIST 254

- ¹ Hlej list 253 přisp. 6.
- ² Wo tutej nowej konferency ewangelskich wučerjow so w dalším dopisowanju mjez Muku a Čišinskim ničo wjace njenaspomina; hlej tež list 252 přisp. 4 a list 253 přisp. 9.
- ³ Hlej list 253 přisp. 1.
- ⁴ Hač je Čišinski redaktorej Izvěstijow pisał, njewěmy; hlej tež list 253 přisp. 5.
- ⁵ Hlej list 253 přisp. 10.
- ⁶ Hlej list 241 přisp. 3.
- ⁷ Druhi džěl Wjelowych „Metaforiskich hronow serbskeje ludoweje řeče“ wozjewi Muka w I. zešiwku ČMS 1905 na str. 3–32.

LIST 255

- ¹ „Sächsische Schulzeitung“ lěta 1905 je džensa njepřistupna; tuž njewěmy, što so tam w 2. a 6. čisle wo Čišinskeho Bukečanskim přednošku pisaše; hlej tež list 253 přisp. 6.
- ² Tak čitamy tež we „Lužicy“ 1905 w junijowym čisle na str. 48 w „Serbskim rozhledze“.
- ³ To so sta hakle w léće 1945.
- ⁴ K. je Karl August Kubica, farar w Bukecach.
- ⁵ Zběrka „Z wotmachom“ njewuchadžeše we „Lužicy“ 1905; po poslednich basnjach zběrki „Wysk a stysk“ w 3. čisle počachu ze 4. čislom wuchadžeć basnje zběrki „Za čichim“.
- ⁶ „Při njebjeskich wrótkach“, hlej list 130 přisp. 3 a list 191 přisp. 15.

LIST 256

- ¹ 10. měrc bě džen Mukowych narodninow.
- ² Čišinski a Herrmann běštaj na Mukowe narodniny zabyłoj.
- ³ Tuta papjerka so woprawdže wuchowala njeje; hlej tež list 258 přisp. 1.
- ⁴ „Sächsische Schulzeitung“; hlej list 255 přisp. 1.
- ⁵ Wo zawjedženju serbsčiny jako obligatneho předmjeta na gimnaziju a seminaromaj w Budyšinje bě Čišinski Muce pisał w lisće z 2. III. 1905; hlej tež list 255 přisp. 3.
- ⁶ Hlej list 255 přisp. 5.
- ⁷ Balady „Krew a kraj“ wuńdžechu z nakładom basnikowym.
- ⁸ Zaplaćenje wosebitych wotčahow zběrki „Z juskom wóćinskim“ bě Muka na sebje wzał; hlej tež list 191 přisp. 11.
- ⁹ Tež wóćinske sonety „Wysk a stysk“ je Muka nakładował.
- ¹⁰ Tež jubilejsku zběrku „Za čichim“ je Muka za swoje pienjezy wudał.
- ¹¹ Marko Sm. je Marko Smoleř; hlej tež list 27 přisp. 13.
- ¹² Zběrka basni „Z wotmachom“ nasta w lětomaj 1900 a 1901; tuž móžeše přenje listno być stajane w léće 1900; hlej tež list 119 přisp. 2.

¹³ Hlej list 236 přisp. 12.

¹⁴ Južnoserbski kral Pětr je Petar I. Karadjordjević, mjenowany Wulki (1844–1921); hakle 1903 zwoleny za krala južnoserbskeho, po 1. swětowej wójnje bě wot l. XII. 1918 z kralom SHS.

¹⁵ Nikola I. Petrović Njegoš — nic Nikita — (1841–1921) bě wot léta 1860 wjerch a wot léta 1910–1918 posledni kral Čorneje Hory.

¹⁶ 11. zběrka je „Za čichim“; hlej list 186 přisp. 10.

¹⁷ Česka akademija rekaše tehdy — wot léta 1891 — „Česká akademie císaře Františka Josefa I. pro vědy, slovesnost a umění“.

¹⁸ Administrator „Lužicy“ bě tehdy Miklawš Hajna; hlej tež list 182 přisp. 6.

¹⁹ Muka a Čišinski chcyštaj Miklawša Andrickeho zaso za „Lužicu“ dobyć; to so jimaj něhdže srjedz léta 1905 zdžela, ale hakle započatk léta 1907 cyle poradži.

²⁰ Z basnjemi zběrki „Za čichim“ pjelnješe Čišinski, ze 4. čislom počinajo, jenož jednu abo poldra strony „Lužicy“, kaž sej Muka to přeješe.

²¹ To bě korektura 3. čisla „Lužicy“, w kotrejž je 12 sonetow wo čišćanych.

²² Muka měni spomnjenku wo Savićowym nastawku w „Brankowym Kole“; hlej tež list 257 přisp. 3.

²³ W běžnych rubrikach „Lužicy“ wot 4. čisla zaso wjace powěscow a wšelakoriše namakamy.

²⁴ Noweho „In piam memoriam Surowini“ je wozjewjene w měrcowym čisle „Lužicy“ 1905 str. 19 jako „In piam memoriam“.

²⁵ Andrickeho přeložk „Buran“ čitamy w měrcowym čisle „Lužicy“ 1905, str. 20–21.

²⁶ Tak čitamy w lisće Miklawša Andrickeho Muce z dnja 25. II. 1905, z kotrymž jemu sće přeložk „Buran“ a w kotrymž dale pisa: „Sym so po mnohich hóřkosćach a zlych nocach a dnjach zaso do pisanja a spisowanja podať . . .“

²⁷ Adolf Černý tak sčini.

²⁸ Hajna je Miklawš Hajna; hlej tež list 182 přisp. 6.

LIST 257

¹ Dr. Milan Savić, hlej list 215 přisp. 4.

² „Brankowo Kolo“, hlej list 253 přisp. 7.

³ Ze Savićoweho nastawka w „Brankowym Kole“ Čišinski ničo nje-přeloži; poda jenož w měrcowym čisle „Lužicy“ 1905 na str. 24 w rubrice „Druzy wo Serbach“ krótku noticku wo Savićowym nastawku.

⁴ Ze Savićowych małych dźiwadlowych hrow njebu ničo do „Lužicy“ přeložene.

⁵ Francewowe listy serbskich wótčincow, kotrež měješe Čišinski Muce hač do kónca tydženja přihotować, běchu te, kotrež su wozjewjene w I. zešiwku ČMS 1905 na str. 57–70.

¹ Muka běše so prócował wo wuznamjenjenje za Čišinskeho a za Herrmanna. Pola Čišinskeho džěše wo južnoserbski rjad a wo sobustawstwo w českej Akademiji, wo kajke wuznamjenjenje za Herrmanna so Muka prócowaše, njewěmy, dokelž Čišinski wosebitu papjerku, na kotrejž jemu Muka to zdžěli, po jeho přecu zniči; hlej tež list 256 přisp. 3.

² H. je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

³ Wótčinske sonety su zběrka „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.

⁴ Hlej list 236 přisp. 12.

⁵ Tu pisa Čišinski přeni raz wo „hońtwje po nowych materialach“ za basnje zběrki „Serbske wobrazki“, kotrež počachu we „Lužicy“ wuchadźec ze žnjeńcowym čisłom 1906; hlej tež M. Krječmar: Jakub Bart-Čišinski, str. 165–168.

⁶ Hlej list 256 přisp. 14.

⁷ Čišinski měni wosebje swój přednošk w Bukecach 19. maleho rózka 1905.

⁸ Čišinski mysli wosebje na „Sächsische Schulzeitung“ 1905 č. 2 a 6.

⁹ Najraznišo Čišinski wotmołwi hakle we „Lužicy“ 1908 w poslednim čisle z „Hłosom do Serbow“, wospjetowanym w 1. čisle „Lužicy“ 1909; hlej tež M. Krječmar: Jakub Bart-Čišinski, str. 177.

¹⁰ Hač so na Maćicy „w tym nastupanju“ što praji, z wučaha z protokola wo jutrownym posedženju Maćicy z lěta 1905 njezhonimy, ale Adolf Černý pisa we swoim „Slovanskim Přehledze“ 1905 na str. 416 w rozprawje wo jutrownej Hłownej zhromadźiznje Maćicy Serbskeje, zo ke kónceju zhromadźizny Jakub Šewčik a Jakub Čišinski skedźbništaj na poměry Serbstwa na wsach a žadaštaj, „zo by kóždy inteligent na wsy pjelnil swój narodny nadawk“. Wosebje pokazaštaj na ewangelske duchownstwo a wučerstwo, kotrež z wulkeho džěla serbskej narodnosći škodži. A tola su tući ludžo, hdyž přińdu do Budyšina, wótčincojo; přećiwo tutym „pseudowótčincam“ Čišinski wosebje „hrimaše“.

¹¹ To wědžeše Čišinski wot zapósłanca Zoby.

¹² Tež to wědžeše Čišinski wot Zoby; hlej tež přisp. 11 tutoho lista.

¹³ Hlej list 257 přisp. 5.

¹⁴ Hlej list 256 přisp. 1 a 2.

¹⁵ Džěło, z kotrymž bě Dr. Savić jara spokojom, je Čišinskeho nastawk „Die Litteratur der Lausitzer Serben in ihrer Entwicklung mit eingehender Erörterung ihrer gegenwärtigen Stellung“.

¹⁶ Hlej list 257 přisp. 4.

¹ Tute Zejlerjowe, Pfulowe a Hórnikowe listy su wozjewjene w I. zešiwku ČMS 1905 na str. 57–70.

² Z Pfulowych listow je Muka dvě z jeho basni wuwostajił; jeho nahłady wo rymowanju je tam wostajił; hlej tež přisp. 1 tohole lista.

³ Čišinski mysli wěsće tež na swoje „Słowčko k zbudženju“ we „Lužicy“ 1883, str. 37, a na Pfulowu wotmołwu „Słowo wo serbskich rymach“ we „Lužicy“ 1883, str. 47–48.

⁴ Na jutrownej schadźowance Maćicy Serbskeje so razne słowo wo serbskej inteligency rjekny, ale njezapisa so do protokola; hlej tež list 258 přisp. 10.

⁵ Hakatistojó rěkachú sobustawy towarstwa „Verein für Förderung des Deutschtums in den Ostmarken“. Tute mjeno dachu jim Polacy po přěnich pismikach mjenow třoch založerjow tutoho šamaleho towarstwa: Hansemanna, Kennemanna a Tiedemanna-Seeheima. Towarstwo měješe nadawk, germanizować Polakow Póznańskeje a jich wuswojować.

⁶ Čišinski měni z „přilohami“ znatu Ostmarkenzulage, kotruž dóstawachu wučerjo, kotřiž najwuspěšnišo germanizowachu.

⁷ Hlej tež list 239 přisp. 14.

⁸ Z Casnikom měni Čišinski Bramborski Casnik, kiž wudawaše Kito Šwjela wot 1885 hač 1915.

LIST 260

¹ Kral Friedrich August přijědže 29. rózownika do Serbow.

² To Čišinski tež sčini; hlej tež list 271.

³ Kokla je zapóslanc Michał Kokla-Lisak; hlej tež list 65 přisp. 1, 2.

⁴ Hlej list 259 přisp. 1.

⁵ Cyž je Michał Cyž; hlej tež list 30 přisp. 3.

⁶ Šewčik je Jakub Šewčik; hlej tež list 186 přisp. 3.

⁷ Sommer je Adolf Sommer (Žemr); hlej tež list 31 přisp. 8.

⁸ Hlej list 237 přisp. 12.

LIST 261

¹ defic. pecum. je deficiente pecunia: dokelž njeje pjenjez.

² Hlej list 260 přisp. 2.

³ Tak sej to Čišinski mysleše, ale wěc so přeměni, konje buchu zakazane; hlej tež list 267 přisp. 2.

⁴ Druhe wuradźowanja, na kotrež Čišinski slubi přińć, drje w Budyšinje běchu, ale Čišinski tam njejědžeše, dokelž njebě prošeny; hlej list 267.

LIST 262

¹ Muka džakuje so Čišinskemu za připóslany eksemplar jeho nastawka „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“; hlej tež list 161 přisp. 1.

² Čišinskemu njeběchu ani jednoho dospołneho „sbornika“ pósłali; hlej tež započatk lista 263.

³ Wo čislomaj 2 a 6 „Sächsische Schulzeitung“ 1905 hlej list 255 přisp. 1.

⁴ Autor nastawčka přećiwo Čišinskeho Bukečanskemu přednoškej je wučer Jan Arnošt Hančka z Poršic; hlej tež list 263 přisp. 4.

⁵ s. br. je serbski bratr.

LIST 263

¹ Naspomnjene brošurki su wosebite wotčišće Čišinskeho nastawka „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“; hlej tež list 262 přisp. 1.

² Z K. měni Čišinski wučerja Kubicu, renegata, syna Bukečanskeho fararja Karla Augusta Kubicy.

³ Hlej list 255 přisp. 1.

⁴ Hlej list 262 přisp. 4.

⁵ To wědžeše Čišinski wot sejmskeho zapóstanca Zoby.

⁶ Referat wo Čišinskeho Bukečanskim přednošku namakamy w Serbskich Nowinach 1905, str. 85, a w „Serbskim rozhledze“ „Lužicy“ 1905, str. 48; tu čitamy tež: „Rěč Čišinskeho je někotremužkuli do swědomja a wutroby hrabla. Wšelako so na rěč a na rěčnika hóršachu w nowinach a na bjesadach; serbskemu čuću a myslanju Bukečanskeje wosady a k wobtwjerdženju Serbowstwa pak je z rozumnej wótrosću přednjesena rěč zawěsće wjele a na dolhi čas pomhała.“

⁷ Wšo, štož Čišinski tu mjenuje, woprawdže w 4. čisle „Lužicy“ 1905 wuńdže.

LIST 264

¹ W 5. čisle „Lužicy“ 1905 stej w rubrice „Druzy wo Serbach“ Čišinskeho nastawkaj „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“ a „Razvoj literature Lužičkich Srba sa osobitim obzirom na njeno sadašnje stanje“ jenož zapisanej z přispomnjenjom: „K nimaj so wróćimy“.

² Cyłu Mukowu drobnostku we „Lužicy“ 1905 podarmo pytamy.

³ Wótčinske sonety „Wysk a stysk“ běchu w 3. čisle „Lužicy“ dowozjewjene.

⁴ Króna bě Bukečanski bur Handrij Króna.

⁵ Bart je Arnošt Bart z Brězynki; hlej list 236 přisp. 7.

⁶ Mička, tehdyši předsyda serbskeho towarstwa w Bukecach, je džensa cyle zabyty.

⁷ Tež tute „nowe čisla Schulzeitungi“ — mēnjena je Sächsische Schulzeitung — nam džensa wjace přistupne njejsu.

⁸ Jaroměr Hendrich Imiš, hlej list 46 přisp. 6.

LIST 265

¹ Alfons Parczewski, hlej list 46 přisp. 4.

² Melanika je Melania Parczewska; hlej tež list 48 přisp. 3.

³ „Palacki“ bě mjeno českeho towarstwa w Budyšinje.

⁴ M. Nawka je Michał Nawka; hlej II list 98 přisp. 2.

⁵ Vogt je Gustav Ernst Vogt, * 1883, wučer, pozdžišo w Psowjach a Hnašecach.

⁶ Domaška je Jan Bohuwěr Jurij Domaška (1868–1920), wučer we Luze.

LIST 266

¹ „Razvoj literature Lužičkich Srba sa osobitim obzirom na njeno sadašnje stanje“ je Čišinskeho nastawk „Die Litteratur der Lausitzer Serben in ihrer Entwicklung mit eingehender Erörterung ihrer gegenwärtigen Stellung“; hlej tež list 239 přisp. 9.

² Kokla je serbski zapóslanc Michał Kokla-Lisak; hlej tež list 65 přisp. 1, 2.

³ Zoba je serbski zapóslanc Jan August Zoba; hlej tež list 237 přisp. 12.

⁴ Kanonik a farar Jakub Herrmann bu na Hłownej zhromadźiznje Maćicy Serbskeje 26. jutrownika 1905 jako nowy wubjerkownik do wubjerka přiwuzwoleny.

LIST 267

¹ Hlej list 266 přisp. 1.

² Křižerjo pak so zaso dowolichu; hlej tež list 268 přisp. 1.

³ Hlej list 265.

LIST 268

¹ Hlej list 267 přisp. 2.

LIST 269

¹ Wo jězbje krala Friedricha Augusta po Serbach wot Kamjenca do Budyšina rozprawja Čišinski we „Lužicy“ 1905 w pražnikowym, žnjeńcowym a póžnjeńcowym čisle wobšěrnje z nastawkom „Sakski kral Friedrich August w Serbach“.

² Hlej přisp. 1 tohole lista.

³ Jakuba Šewčikowe wopisanje Budyskeho hołdowanja we „Lužicy“ wušło njeje.

⁴ Serbske Nowiny 1905, str. 272, a Katolski Posol samsneho lěta, str. 183, wočišćachu rěč fararja Jana Křižana-Hodzijskeho, z kotrejž wón jako předsyda Maćicy Serbskeje krala powita před Serbskim Domom. Tam je tež wopisana zhromadźizna Serbow, kotřiž běchu krala před Serbskim Domom powitali. Farar Moric Domaška běše při tym spominał na njeboh krala Jurja a so potom zložował na słowa nětčišeho krala, zo wostanje Serbam swěrný a zo maja Serbja sebi samym swěrní wostać. Tež wobsah druhich-rěčow při tutej zhromadźiznje je tam krótko naspomnjeny.

⁵ Čišinski budžeše radšo widzał, budžeše-li Muka w prózdninach do Janowych kupjelow do Smječkec přijěl; hlej tež list 271 přisp. 3.

⁶ Wo swojim wulěće do Blótow a Slepheho w swjatkownych prózdninach Muka w swojim dalšim lisće Čišinskemu ničo njenaspomina a, kaž so zda, nihdže ničo pisał njeje.

LIST 270

¹ Lamanskij je Vladimir Ivanovič Lamanskij; hlej list 161 přisp. 4.

² Korebljev, hlej list 236 přisp. 4.

³ Hlej započatk lista 263.

⁴ Muka měni Nowosadsku Srpsku Maticu.

⁵ Zapis „Serbskich knihow a spisow“, kotrež bě Muka ze swojim nakladom wudał a kotrež měješe hišće na skladže, je wozjewjeny na poslednjeje stronje 7. čisła „Lužicy“ 1905.

⁶ Jakub Herrmann pak njejědžeše w prózdninach 1905 do Janowych kupjelow pola Smječkec (hlej tež list 271 přisp. 2), ale do Marijinych Łaznjow w Čechach.

LIST 271

¹ Čišinski chce z tym rjec, zo njebudžetaj Rusam wjace nastawki pisać, hdyž honorary lubja, ale njeplaća.

² Hlej list 270 přisp. 6.

³ Muka njemóžeše do „Janowych kupjelow“ jěć, dokelž bě jemu jeho lékař Kisanki wukazał a přikazał; hlej list 272 přisp. 1.

⁴ Cyž je Michał Cyž; hlej tež list 30 přisp. 3.

⁵ Žur je farar Mikławš Žur; hlej tež list 43 přisp. 8.

⁶ Šewčik je Jakub Šewčik; hlej list 186 přisp. 3.

⁷ Jurij Winger bě w Lubiju zastojnsce jara přahany, ale literarnje ženje cyle njewupřahny; hlej tež list 138 přisp. 10.

⁸ Čišinski měni swojej nastawkaj „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“ (hlej tež list 189 přisp. 7) a „Razvoj literature Lužičkich Srba sa osobitim obzirom na njeno sadašnje stanje“ (hlej tež list 239 přisp. 9).

⁹ Čišinskeho nastawk „Sakski kral Friedrich August w Serbach“ wuchadžeše w 7., 8. a 9. čisle „Lužicy“ 1905.

¹⁰ Serbska banka bu hakle w léće 1920 založena.

¹¹ Z wótčinskimi sonetami měni Čišinski zběrku „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.

¹² Tehdy so hižo wočakowaše, zo dóstanje Jakub Herrmann k sakschemu Albrechtowemu rjadej I. rjadownje, kiž měješe wot léta 1866, hišće krónu, štož pak so sta hakle w léće 1907; tuž bě „Serbski ryčer“ mjeztym w Drježdžanach wjaznył.

LIST 272

¹ Hlej list 271 přisp. 3.

² J. H. je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

³ Jan. K. su Janowe Kupjele pola Smječkec.

⁴ Handrij je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

⁵ Hlej list 271 přisp. 9.

⁶ „Wysk a stysk“, hlej list 271 přisp. 11 a list 169 přisp. 2.

⁷ Kajki prospekt Muka měni, njehodžeše so dotal zwěsćić.

⁸ We „Lužicy“ 1905 hakle w oktobrowym čisle na str. 80 čitamy w rubrice „Serbske knihi a spisy“, zo „Wysk a stysk“ plaći 2 hr.

⁹ Z Čišinskeho naležnosću w Bělohrodže měni Muka južnoserbske wuznamjenjenje k jeho pjećdžesaćinam.

¹⁰ Z Čišinskeho naležnosću w Praze měni Muka jeho wuznamjenjenje ze sobustawstwom „Českeje akademije cizaře Františka Josefa I. pro vědu, slovesnost a umění“.

¹ „Kisanki“ su kupjele Kissingen.

² Roman Zawiliński (1855—1932), hlej II list 75 přisp. 5.

³ Świat Słowiański, pólski měsáčnik, kotryž tehdy redigowaše dr. Feliks Koneczny; hlej tež list 262.

⁴ W 7. čísle „Łužicy“ 1905, str. 55, w rubrice „Druzy wo Serbach“ čitamy, zo je knjez Roman Zawiliński, direktor wyšeho kejžorskeho gimnazija w Tarnowje, w 6. čísle „Świata Słowiańskeho“ jara ćoply nastawk wo nas Serbach wozjewił z napismom: „Serbowie Łużyccy w r. 1904“.

⁵ Noticka w 7. čísle „Łužicy“ 1905, str. 55, pod hesłom „Serbske pis-mowstwo“ nam praji, zo je farar em. Handrij Dućman-Wólšinski „Pěseń wo zwonu“ znova zeserbšćil a wudał a „spodobnu knižku swojemu swa-kej, kn. kan. a far. J. Herrmannej we Wotrowje, „woporniwemu serb-skemu wótčincej“ připisał“ a zo je jeho přeni přeložk „Pěsnje wo zwonu“ wušoł w ČMS 1859.

⁶ Tute drobnostki Andrickeho, woznamjenjene z jeho znamješkom -i, wuńdžechu we 8. čísle „Łužicy“ 1905 na str. 64.

⁷ Wo řeči a stilu Andrickeho hlej tež M. Krječmar: Mikławš Andricki. Jeho žiwjenje a skutkowanje, str. 56.

⁸ Nastawčk, skerje krótke wozjewjenje, ma napismo „Z administracije“, podpis administratora a namaka so w oktobrowej „Łužicy“ 1905 na str. 80.

¹ Čišinski potajkim njewozjewi wšo, štož wot Andrickeho dósta; hlej tež M. Krječmar: Mikławš Andricki. Jeho žiwjenje a skutkowanje, str. 77, a wosebje str. 83.

² Adolf Černý bywaše často chory.

³ W. je Wotrow.

⁴ Kanonik Jakub Herrmann bě tola zaso do Marijinych Łaznjow jěl, nic do Janowych kupjel pola Smječek; hlej list 271 přisp. 3 a list 272 přisp. 1.

⁵ Swjedzeń k stolětnym narodninam Handrija Zejlerja, kiž so wotmě 30. julija 1905 we Łazu, so wulkotnje poradzi; hlej tež dokładny referat „Handrija Zejlerjowy swjedzeń we Łazu“ z pjera Jana Bryla-Serbina we „Łužicy“ 1905, str. 74—76.

⁶ Dnja 17. meje 1905 bě w Sokolcy sprawny serbski wučer, stawiznar a přirodospytnik M. A. Kral nahle zemřel. Na wuprózdnjene městno w Sokolcy bu kandidat wučerstwa Schuetza pósłany. Wo „šmjatanju dla wučerja w Sokolcy“ hlej Serbske Nowiny 1905, str. 341, 350, 360.

¹ To zwisowaše z Čišinskeho raznym přednoškom w Bukecach 19. ma-ěho rózka, z nastawkami w „Sächsische Schulzeitung“ a z ertnym šću-wanjom přećiwo Čišinskemu.

² Čěskich hosći běše na schadźowance „cyła črjóda“, kaž Čišinski w tu-tym lisće Muce pisa, a w Serbinowej rozprawje wo schadźowance we

„Lužicy“ 1905, str. 76—78 čitamy tež: „Na to powita wosebje hišće k. farar Andricki wšech lubych a waženych českich hosćow, kotřiž běchu tu w nahladnej ličbje přítomni.“ Z mjenom je mjenowany jenož knjez Lechner, „naš luby Pražski hósć, kiž je wšě prócowanja wobeju narodnych swjedženjow swěrnje podpjerował“; z narodnymaj swjedženjomaj stej mjenjenej Zejlerjowy swjedžen we Łazu 30. julija 1905 a Pančičanska schadźowanka 5., 6. a 7. žnjeńca 1905.

³ Běše to Zejlerjowa starša džowka, wudata Weberowa, ze swojej džowku Adelu; běštej z dalokeho Straßburga přijětoj na Zejlerjowy swjedžen we Łazu; hlej tež list 174 přisp. 5.

⁴ Bart z Brězynki je pozdžiši sejmski zapóslanc Arnošt Bart; hlej tež list 236 přisp. 7 a list 264 přisp. 5.

⁵ Ž. a Š. staj farar Mikławš Žur (hlej tež list 43 přisp. 8) a tachantski předar Jakub Šewčik (hlej tež list 186 přisp. 3); wobaj běštaj tehdy tež w Kisingach.

LIST 276

¹ 10. zběrka je „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.

² 11. zběrka je „Za čichim“; Muka ju wuda ze swojim nakładom „K 50. narodninam“ basnikowym 1906.

³ Savić je Dr. Milan Savić; hlej tež list 215 přisp. 4.

LIST 277

¹ Čišinski wopyta Andrickeho w Hajnicach w času mjez 16. a 25. žnjeńcom 1905.

² Aloisa Jiráskowu historisku hru „Gero“ bě Andricki dopřeložil 12. julija 1905, kaž Muce samsny džen pisa; w lisće z 28. julija Čišinskemu mjez druhim pisa: „Něšto wjetše za lud pisać sym počal a přeložk Jiráskoweho »Gera« skónčil.“

³ Černý je Adolf Černý; hlej tež list 59 přisp. 8.

⁴ Čišinski nochce Vrchlickemu swoje zběrki slać, kaž bě Muka namjetował; hlej tež list 276 druhí džěl.

⁵ Wo Mukowym wuznamjenjenju z Čorneje Hory čitamy w Katholskim Pósele 1905, str. 289.

⁶ Kan. Herrm. je kanonik a farar Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7 a list 274 přisp. 4.

LIST 278

¹ Hlej list 277 přisp. 4.

² Muka Černemu woprawdže w tej naležnosći pisaše a Černý jemu 21. póznjeńca 1905 w swojim lisće mjez druhim wotmołwi tež tole: „Zawčerawšim porěčach z Vrchlickim, kotryž je mi přilubił, zo budže Čišinski w spočatku decembra pomjenowany jako wukrajny sobustaw Českeje Akademie. W najbližšim posedženju budže wuzwoleny; dyrbbju jenož hišće podać jeho žiwjenjopis.“ W Černeho lisće z 29. decembra 1905 pak čitamy wo Čišinskeho naležnosći: „Čišinski budže najskerje wuzwoleny nalěto.“

³ Muka so wjeseli, zo Čišinskeho w Michalskich prózdninach pola Jakuba Herrmanna na zjězdze „Lužicarjow“ wohlada.

⁴ Pjehowy dopis je w 9. čisle „Lužicy“ 1905, str. 72, pod „Druzy wo Serbach“ wočišćany a jedna wo spomnjence na Mukowu rozprawu „Das sorbische Sprachgebiet in alter Zeit“, wozjewjenej we wědomostnym časopisu „Globus“ 1905, zwjazk 48, č. 4.

LIST 279

¹ V. je Jaroslav Vrchlický; hlej tež list 44 přisp. 3.

² Pr. je Praha.

³ Adolf je Adolf Černý; hlej list 59 přisp. 8 a list 278 přisp. 2.

⁴ Vrch. je Jaroslav Vrchlický; hlej tež list 44 přisp. 3.

⁵ 10. zběrka je „Wysk a stysk“; hlej tež list 169 přisp. 2.

⁶ Jubilejna zběrka je „Za čichim“, kotraž tež z pomocu „Lužicy“ wuńdže hlej tež list 186 přisp. 10.

⁷ Marko je Marko Smoler; hlej tež list 27 přisp. 13.

LIST 280

¹ Wo depresiji Čišinski Muce hižo 25. žnjeńca pisa; hlej list 277, pjaty wotrězk wot kónca.

² Čišinski mysli na francoskeho kritika, barona d'Avrila; hlej tež M. Krječmar: Jakub Bart-Čišinski, str. 89, přeni wotrězk.

³ Zběrka „Wysk a stysk“ bě kónc žnjeńca abo započatk póznjeńca skónčnje wušla; hlej tež list 169 přisp. 2.

⁴ Hlej list 260 přisp. 6.

⁵ Čišinski měni swoju zběrku „Za čichim“.

LIST 281

¹ Hlej cyly list 280.

² Pasma baladow „W stopach časow“ bě wěsće hižo hotowe (hlej tež list 138 přisp. 6), a nowe balady Čišinski hižo basnił njeje.

³ „Na Hrodzišću“ wosta Čišinskeho jeničke přenjetne drama; hlej tež list 15 přisp. 5 a list 76 přisp. 4.

⁴ Z „Bělohrodom“ měni Muka južnoserbske knježerstwo.

⁵ Savić je Dr. Milan Savić; hlej list 215 přisp. 4 a list 239 přisp. 7.

⁶ Z Prahu měni Muka Česku akademiju.

⁷ Černý je Adolf Černý; hlej tež list 59 přisp. 8.

⁸ Vrchlický je Jaroslav Vrchlický; hlej list 44 přisp. 3.

⁹ Muka lubi, zo budže hišće raz do Pětrohroda pisać, zo bychu Čišinskemu wuplácil honorar za jeho nastawk „Die Litteratur der Lausitzer Serben zu Anfang des XX. Jahrhunderts“; hlej tež list 189 přisp. 7.

¹⁰ „Lužicarjo“ su čí pisaceljo a spisowaceljo, kotřiž do „Lužicy“ pisachu.

¹¹ Šewčik je Jakub Šewčik; hlej list 186 přisp. 3.

¹² Jakub Herrmann wěsće tak sćini.

LIST 282

¹ Šwjelowa delnjoserbska rěčnica je jeho „Lehrbuch der Niederwendischen Sprache“; hlej tež 2. přisp. toho lista.

² Čišinskeho referat wo Šwjelowej rěčnicy je wozjewjeny we „Lužicy“ 1905. str. 84, a ma napismo „Lehrbuch der Niederwendischen Sprache. Erster Teil: Grammatik — Bearbeitet von G. Schwela, Pastor in Cottbus“.

³ Tuto wozjewjenje namakamy na poslednjeje stronje oktobroweje „Lužicy“ 1905.

LIST 283

¹ Wo tym Čišinski w swojej recensiji ničo njepisa; hlej tež list 282 přisp. 2.

² Čišinski mjenuje Šwjelu jako spisačela a nakładnika delnjoserbskeje rěčnicy.

LIST 284

¹ Hlej list 282 přisp. 1.

² Hlej list 282 přisp. 2.

³ Wingerjowy přeložk Sienkiewiczoweje nowelki „Jank — musikant“ čitamy we „Lužicy“ 1905 w nazymnikowym a hodownikowym čisle, str. 82—84 a 90—92.

⁴ Andrickeho přeložk Sienkiewiczoweje nowelki „Latarnik“ wuńdže we „Lužicy“ 1905 w nazymnikowym a hodownikowym čisle str. 84—86 a 92—95.

⁵ Tale nadžija Čišinskeho so njespjelni.

⁶ Tajke wótre a razne „Dosłowo“ k serbskej inteligency čitamy na poslednjeje stronje 12. čisla „Lužicy“ 1905.

⁷ Wo Zobje hlej list 237 přisp. 12.

⁸ Hlej list 296 přisp. 3.

⁹ Hlej list 271 přisp. 10.

¹⁰ A. je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13. Što Čišinski z tutej sadu měni, njewěmy, chiba zo je to wothlós z Andrickeho lisćika z 13. X. 1905, w kotrymž so Čišinskeho tež praša: „Kak so Wam hewak wjedže?“ a wo sebi jenož cyle skrótka přispomina: „Mi wšelako . . .“

LIST 285

¹ Hlej list 284 přisp. 6.

² Wo kajke fotografowanje džěše, njehodži so wjace zwěsćić — po dotal přistupnych žórlach.

LIST 286

- ¹ Běše to zjězd serbskeje inteligency.
- ² H. je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.
- ³ Do 1. čisła „Lužicy“ 1906.
- ⁴ „Gero“, hlej list 277 přisp. 2.
- ⁵ Z „wobrazkami“ měni Čišinski swoju pozdžišu zběrku „Serbske wobrazki“; hlej tež list 258 přisp. 5.
- ⁶ Muka a Čišinski zeńdžeštaj so po hodžoch 3. wulkeho rózka 1906.

LIST 287

- ¹ Hlej list 286 přisp. 1.
- ² Hlej list 286 přisp. 2.
- ³ Muka měni korekturu Andrickeho přeložka Sienkiewiczoweje nowelki „Latarnik“; hlej tež list 284 přisp. 4.
- ⁴ „Gero“; hlej list 286 přisp. 4 a list 277 přisp. 2.
- ⁵ Dźiw. zběrki č. 14 je Dźiwadłoweje zběrki č. 14.
- ⁶ Zhromadźizna Maćicy Serbskeje a Zjězd běštej hakle 3. wulkeho rózka 1906; hlej list 290 přisp. 1.

LIST 288

- ¹ Hlej list 286 přisp. 1.
- ² Zjězd w Budyšinje běše pak hakle 3. wulkeho rózka 1906; hlej list 290 přisp. 1.
- ³ Andr. je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
- ⁴ Nawka je Michał Nawka; hlej II list 98 přisp. 2.
- ⁵ Křižan je farar Jan Křižan; hlej list 2 přisp. 9.
- ⁶ Domaška je Moric Domaška; hlej list 169 přisp. 8.
- ⁷ Libš je Jurij Libš; hlej tež list 2 přisp. 3.
- ⁸ Winger je Jurij Winger; hlej tež list 138 přisp. 10.
- ⁹ Handrik je Matej Handrik; hlej tež list 186 přisp. 7.
- ¹⁰ Nowak je Jakub Nowak-Horjanski; hlej list 186 přisp. 8.
- ¹¹ Rězak je Filip Rězak; hlej tež list 5 přisp. 5.
- ¹² Dučman je Handrij Dučman; hlej tež list 4 přisp. 8.
- ¹³ Rjenč je Dr. Marćin Renč (Rjenč) (1853—1911), farar we Wjelećinje, serbski stawiznar.
- ¹⁴ Hajna je Mikławš Hajna; hlej tež list 182 přisp. 6.
- ¹⁵ Kokla je Michał Kokla-Lisak; hlej tež list 235 přisp. 10.
- ¹⁶ Zoba je sejmski zapóslanc Jan August Zoba; hlej list 237 přisp. 12.
- ¹⁷ Za Mikławša Andrickeho, kiž bě zadžěwany, nawjedowaše posedženje „Belletristiskeho wotrjada“ Maćicy Serbskeje 3. wulkeho rózka 1906 Arnošt Muka.
- ¹⁸ W 1. čisle „Lužicy“ 1906 žadyn Mukowy nastawk njenamakamy, za to pak w 2. čisle dwaj dopisaj; hlej list 291 přisp. 3.
- ¹⁹ H. je Jakub Herrmann, kiž „Lužicu“ hižo wot lěta 1891 pjenježnje podpěraše.
- ²⁰ Jan Radyserb-Wjela běše tež na zjězdze; hlej tež list 31 přisp. 9.
- ²¹ Z tutej knihu měni Čišinski swoju zběrku „Serbske wobrazki“; hlej tež list 286 přisp. 5 a list 258 přisp. 5.

²¹ Šwela je farar Bogumil Šwjela; hlej tež II list 90 přisp. 11.

²³ Černeho knihu „Hradby padají“ je Čišinski ze zahorjenjom wopisał we „Lužicy“ 1906 w přnim čísle str. 6 w rubrice: „Słowjanske pismowstwo“. Nichtó njeje podpisany, ale z kóždeje rjadki řeči Čišinski.

²⁴ Wučer Jan Andricki je přirodny bratr Mikławša Andrickeho.

LIST 289

¹ Hlej list 288 přisp. 2.

² Herrmann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

³ Hlej list 288 přisp. 17.

⁴ Handrij je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

⁵ Hlej list 288 přisp. 18.

⁶ Tute „papjery“ wo Čišinskeho spisowačelskim a basnjerskim jubileju 1900 su džensa zhubjene.

⁷ Muka so raduje, zo Čišinskemu jeho basniske žórlo zaso tak žórli; hlej list 288 přisp. 21.

LIST 290

¹ Hlej list 287 přisp. 6 a list 288 přisp. 2.

² Hajna je Mikławš Hajna; hlej list 182 přisp. 6.

³ Handrik je Matej Handrik; hlej list 186 přisp. 8.

⁴ Šwela je Bohumil Šwjela; hlej tež II list 90 přisp. 11.

⁵ Šewčik je Jakub Šewčik; hlej tež list 186 přisp. 3.

⁶ Herrmann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

LIST 291

¹ L je „Lužica“.

² Kokla-Lisak je Michal Kokla-Lisak; hlej tež list 65 přisp. 1, 2.

³ Mukowej dopisaj stej wozjewjenej w 2. čísle „Lužicy“ 1906 na str. 15 a 16; přeni dopis steji w rubrice „Serbske pismowstwo“ jako „Nowy wudawk cyłeje serbskeje biblije z wobrazami“, kotryž bě wušol w léce 1905 pod redakciju fararja ryčerja Jurja Jakuba. K tutomu hlownemu dželej přenjeho lista je přidata „Nowa serbska agenda“; z toho přidawka zhonimy, zo so přihotuje nowy wudawk cyrkwinskih knihow za sakske ewangelske wosady a zo jich serbski wudawk wobstara na žadanje konsistorstwa tež farar Jurij Jakub w Njeswačidle. Druhi list, wozjewjeny w „Serbskim rozhledze“, jedna předewšem wo tehdy jara chwalenym „molerju Serbow“ Williamje Krausy.

⁴ Hajna je Mikławš Hajna; hlej tež list 182 přisp. 6.

⁵ J. Winger je Jurij Winger; hlej tež list 138 přisp. 10.

⁶ Andricki M. je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.

⁷ Šwela je Bogumil Šwjela; hlej II list 90 přisp. 11.

⁸ R o c h a je Fryco Rocha, delnjołužiski ludowy basnik.

⁹ Tutón „Zejlerjowy wječor“ zarjadowa Slovanský Klub w Praze 22. małego rózka 1906.

- ¹⁰ Šwela je Bogumił Šwjela, hlej tež II list 90 přisp. 11.
¹¹ Rochowe pěsnje we „Lužicy“ 1906 — je jich pjeć — wuńdžechu w 1., 2., 3., 4. a 6. čisle.
¹² Čejů podobiznu Čišinski Muce sće, njehodžeše so dotal zwěsćić.
¹³ Či tři ewangelscy wučerjo su: Sommer w Budyšinje, Kral w Zarěču a em. Jenč w Klučowje; hlej přenje čisło „Lužicy“ 1906 str. 8.
¹⁴ Čišinski tu wosebje na Jórdana a Rochu mysli.

LIST 292

- ¹ Francewowa kniha, wo kotrejž bě hižo 11. č. „Lužicy“ na str. 88 rozprawjało we rubrice „Druzy wo Serbach“, su jeho „Pisōma kō Wjačeslawu Gankuju izō slawjanskichō zemelō“, mjez kotrymiž su tež listy Jana Ernsta Smolerja, Michała Hórnik a Dr. Jana Pětra Jórdana.
² Kajke wupisanje Kijevskeje premije Čišinski měni, njemóžachmy dotal zwěsćić.
³ Pěseń na 70. narodniny knjeza kanonika Herrmanna bě Muka dóstał; spodobaše so jemu, jenož trochu krótko so jemu zdaše; hlej tež list 293 přisp. 9 a list 295 přisp. 3.
⁴ Černeho „Výbor básní“ wuńdže w druhej položcy małego rózka 1906; Čišinskemu pósła autor wosebje wjazany eksemplar 27. samsneho měsaca; wo tutej přenje zběrce českich přeložkow z basni Čišinskeho hlej tež M. Krječmař: Jakub Bart-Čišinski, str. 154.

LIST 293

- ¹ Tute Čišinskeho zbožopřeća k Mukowym 52. narodninam njejsu so dota! namakale.
² Jakub Šewčik běše časćišo chorowaty; hlej tež list 186 přisp. 3.
³ Čišinski bě z Andrickim na Zejlerjowym swjedženju w Praze pobył; hlej tež list 291 přisp. 9.
⁴ Adolf je Adolf Černý; hlej tež list 59 přisp. 8.
⁵ Hlej list 292 přisp. 4.
⁶ Swjedženska hosćina so njezarjadowa; hlej tež 12. přispomnjenje tutoho lista.
⁷ Cyłe 5. čisło „Lužicy“ bu Jakubej Herrmannej poswiećene.
⁸ Swjedženske čisło „Lužicy“ wuńdže bjez Herrmannoweje podobizny.
⁹ Přenja swjedžensce wuhotowana strona 5. čisła „Lužicy“ ma najprjedy wěnowanje cyłego čisła „6. meje 1836 — 6. meje 1906. K 70. narodninam wysokodostojneho knjeza kanonika a fararja we Wotrowje, ryčerja Jakuba Herrmanna, maecena serbskeho luda a pismowstwa“. Potom čitamy Čišinskeho baseń, kotraž je tež we 7. a 14. zběrce „Z wotmachom. Z domachom. Z doškrabkom“ na str. 132 wočišćana bjez přeměnenja z napismom „K 70. narodninam kan. a far. J. Herrmanna, maecenata serbskeho luda a pismowstwa, 6. meje 1906.“
¹⁰ Herrmannowy žiwjenjopis do swjedženskeho čisła „Lužicy“ nchtó njenapisa.

- ¹¹ Andricki je Mikławš Andricki; hlej tež list 84 přisp. 13.
¹² Jako deputacija přepodaštaj wobaj redaktoraj „Lužicy“, Muka a Čišinski, njedźelu 6. meje Jakubej Herrmannej swjedźenske čisło „Lužicy“; hlej tež list 302 a 303.
¹³ Mejske čisło „Lužicy“ 1906 wuńdže 4. meje.
¹⁴ Serbski zjězd a serbske blido běštej 21. měrca w Drježdźanach.
¹⁵ Herrmann a Čišinski na serbski zjězd njejedžeštaj.

LIST 294

- ¹ Hlej list 292 přisp. 3.
² Hlej list 292 přisp. 1.
³ Čišinski tak sčini, a tuž njewěmy ničo wo naspomnjenej Pjehowej rozprawce.
⁴ Hlej list 293 přisp. 3 a list 291 přisp. 9.

LIST 295

- ¹ Hlej list 293 přisp. 7.
² Jakub Šewčik do jubilejskeho čisła „Lužicy“ ničo njepósta.
³ Pěseň k 70. narodninam Jakuba Herrmanna měješe potajkim přenjotnje jenož štyri strofy; hlej tež list 292 přisp. 3.
⁴ Adolf Černý klišej podobizny Jakuba Herrmanna njepósta; hlej tež list 293 přisp. 8.
⁵ Hlej list 293 přisp. 6.
⁶ Z knjezom Zobu měni Čišinski Jana Augusta Zobu; hlej list 237 přisp. 12.

LIST 296

- ¹ Zjězd w Drježdźanach, hlej tež list 293 přisp. 14.
² Soba (Zoba) je Jan August Zoba; hlej tež list 237 přisp. 12.
³ Tehdy běše na wučerskimaj seminaromaj w Budyšinje tydžensce jedna hodžina njeobligatneje serbšćiny.
⁴ Muka měni z ministerstwom sakske ministerstwo duchownych wěcow, Kultusministerium.
⁵ Ota Wićaz, hlej II list 65 přisp. 6.
⁶ Stollberg sakske město w Rudnych horach, 17 km južnowječornje wot Kamjenicy.
⁷ Muka přebywaše wot 3. do 22. hapryla w Opatiji „k wodychnjenju a wočerstwjenju“; hlej tež list 293 přeni wotrězk.
⁸ Marko Sm. je Marko Smoleř; hlej tež list 27 přisp. 13.

LIST 297

- ¹ L. Kuba je Ludvík Kuba; hlej II list 69 přisp. 1.
² Olga Kubová je mandželska Ludvíka Kuby.
³ Dr. Karásek je dr. Josef Karásek (1868–1916), česki spisowačel, literarny historik a slawista. Z Kubu, z jeho mandželskej a z drom Karáskom zeńdže so Muka we Widnje, hdyž jedžeše na slowjanski juh do Opatije.

LIST 298

¹ Hdyž Čišinski Muku wo slubjeny nastawčk k jubileju kanonika Jakuba Herrmanna pominaše, bě Muka nastawk runje wotpósłał; hlej tež list 299 přisp. 1.

LIST 299

¹ Hlej list 298 přisp. 1.

LIST 300

¹ Muka měni z tym Čišinskeho list z 29. jutrownika 1906, wosebje tu sadu: „Haj wšak, tak to pola nas bywa: hdyž časnik započina bić, potom hakle sebi woči trějemy.“

² Mukowy nastawk, wočišćany w jubilejnym čisle „Lužicy“ na druhim městnje, sławi Jakuba Herrmanna jako maecena serbskeje literatury, wosebje „Lužicy“.

³ Tak so tež sta.

⁴ Jakuba Herrmanna 70. narodniny woswjećichu so 6. meje z prepodaćom swjedźenskeho čisla „Lužicy“; hlej tež list 302 přisp. 3.

LIST 301

¹ Mikławš Holka, tachantski registrator.

² Adolf Černý so tehdy w Praze do noweho bydlenja přesydli.

³ Muka nježdělu 6. meje 1906 do Wotrowa přijědže; hlej tež list 302 přisp. 3 a list 303 přisp. 2 a druhu džěl lista 304.

LIST 302

¹ Hlej list 300 přisp. 2.

² Posudženja Čišinskeho basni w Černeho přeložku namakamy w mejskim čisle „Lužicy“ na str. 40; je jich w rubrice „Druzy wo Serbach“ nimale stolpik.

³ Jenož Muka a Čišinski běštaj 6. meje 1906 pola Jakuba Herrmanna.

LIST 303

¹ H. je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

² Muka běše wot 3. do 22. hapryla 1905 přebywał w Opatiji při Hadriji; hlej tež list 293, přeni wotrězk.

³ Libšowy nastawk w jubilejnym čisle „Lužicy“ 1906 „Najdostojniši knjez kanonikus Herrmann, jako swěrnny pastyr dušow. Krótke wopominanje swěrnemu bratrej a lubosćiwemu přećelej při dospěću sedomdzesa-teho lěta“ ma wjele plódnych mysličkow, kotrež ani džensa njejsu hišće

realizowane. Pokazuju na to, zo naša młodzina při šuli a tež wuchodźiwši šulu trjeba dobre serbske spisy, wosebje derje zestajane žiwjenjopisy „našich wótčincow, našich wubjernych mužow“, praji mjez druhim tež tole: „Jara dospołnu biografiju staj pola nas dóstałoj Zejler wot dra. Muki a Kocor wot wyššeho wučerja Fiedlerja. Ze staršich časow wěm so dopomnić na žiwjenopis Budyšskeho fararja Jakuba. Tak měło so wobdźelać žiwjenje našeho Smolerja, Hórnik, Buka, Imiša a mnohich druhich, ale w tajkej řeči a formje, zo by lud měl cyrobu nic jeno za pomjatk, ale tež za wutrobu a tak wužitk za swoje samsne žiwjenje.“

LIST 304

¹ Andrickeho přeložk Jiráskoweho „Gera“ bě dokónčeny srjedz lěta 1905 a wuchadžeše we „Lužicy“ 1906 přez cyle lěto; hlej tež list 277 přisp. 2.

LIST 305

¹ Hlej list 304 přisp. 1.

² „Za čichim“, hlej list 186 přisp. 10.

³ Hlej druhu položcu Mukoweho lista ze 7. meje 1906.

LIST 306

¹ Hlej II list 85 přisp. 1.

² Podpisy wobdźělnikow na hosćinje k česći Čišinskeho-jubilara su zwjetša jara nječitajomne.

LIST 307

¹ Dže wo korekturce listna zběrki „Za čichim“; hlej tež list 186 přisp. 10.

LIST 308

¹ Žur je Miklawš Žur; hlej tež list 43 přisp. 8.

² „Za čichim“, hlej list 307 přisp. 1 a list 186 přisp. 10.

³ Z Čišinskeho „Pěsničkow“ wuńdžechu we 8. čisle „Lužicy“ 1906 „Skórc“, „Stara jabłoń“, „Fijałka“ a „Pěseň nalěča“. Pěsnički tworja 1. dźěl zběrki „Serbske wobrazki“, kiž wuńdžechu jako knižka w lěće 1908; hlej tež list 258 přisp. 5.

⁴ Gogolowy „Revisor“, wot wučerja Michała Nawki přeloženy, wuchadžeše přez cyle lěto 1907 we „Lužicy“ a bu hišće w samsnym lěće wudaty jako 16. čisło Mukoweje „Serbskeje dźiwadloweje zběrki“.

⁵ Hlej tež list 306.

⁶ Adolfa Černeho baseň „Jakubej Čišinskemu“, kotruž přednjese profesor Jan Evangelista Jirka, njeje, kaž so zda, nihdže wozjewjena.

⁷ „Róžow žarowanje“ ze zběrki „Přiroda a wutroba“, komponowane wot Bjarnata Krawca.

⁸ „Ave Maria“ je ze zběrki „Serbske zynki“ (str. 79).

⁹ W Rachlowcowej t. j. Franca Kralowej rozprawje wo „XXXII. hłownej skhadźowancy serbskeje studowaceje młodžiny, 11., 12. a 13. awg. w Njeswačidle“ we „Lužicy“ 1906 str. 77–79 čitamy tež sadu: „A witachmy tež čěskich bratrow“. Hač běchu mjez nimi tež přeceljo Serbow z Kraloweje Dwora, to tam naspomnjene njeje.

¹⁰ Hlej M. Krječmar: Mikławš Andricki. Jeho žiwjenje a skutkowanje, str. 76–82.

LIST 309

¹ Hlej list 308 w přenim wotrězku.

² Hlej tež list 308 přisp. 2.

³ Na tute Mukowe prašenje wotmołwja Čišinski w lisće z 31. 7. 1906; hlej list 310 přisp. 1.

⁴ Tu mjenowany stud. Cyž je Jan Cyž-Kašečanski, kiž bě runje gymnazij wuchodźił. Wothlós Mukoweho lista studentej Cyžej namakamy w Rachlowcowym referaće wo 32. hłownej schadźowance w Njeswačidle w namjeće Serbowki, „zo dyrbjala serbska stud. młodžina lětsa poslednje čislo „Lužicy“ wudać k počesćowanju našich jubilarow: Herrmanna, Čišinskeho, Dučmana a k wopomnjeću Hórnik.“ K tomu redaktor „Lužicy“ – Čišinski – pod smuhu přispomina: „To drje so tola njehodži takle postajić bjez prašenja a bjez dowolnosće redaktora“. „Lužica“ pak Čišinskeho pjećdzesaćiny wosebje njewoswjeći.

⁵ Hlej list 308.

⁶ Hač je Čišinski tak sćinił, njewěmy; archiw Serbskeho Muzeja je zničeny.

⁷ Hermann je Jakub Herrmann; hlej tež list 84 přisp. 7.

LIST 310

¹ Hlej list 309 přisp. 3.

² „Lužica“ referowaše jenož w oktobrowym čisle 1906 w Rachlowcowym nastawku „XXXII. hłowna skhadźowanka serbskeje studowaceje młodžiny, 11., 12. a 13. awg. w Njeswačidle“ cyle skrótko wo swjatočnosći w Kraloweje Dworje a wo woswjećenju Čišinskeho pjećdzesaćinow při schadźowance.

³ Hdy a hač Muka Čišinskeho bórže w jeho nowym bydlenju w Pančicach wopyta, wo tym dotal přistupne žórła mjelča.

⁴ Swjedženske čislo „Lužicy“ k pjećdzesatym narodninam Čišinskeho njewuńdže; hlej tež přisp. 2 k tutomu listej.

⁵ Wo prof. Josipu Milakoviću hlej list 118 přisp. 3.

LIST 311

¹ Josip Milaković, hlej list 118 přisp. 3.

² Milakovićowa studija wo Muce wuńdže w Sarajewje 1907 z napismom „Dr. Arnošt Muka. Prilog poznavanju novije lužičko-srpske književnosti“, druhe rozšěrjene wudaće tež tam 1914. Wobaj wudawkaj matej wšelake wažne wěcne njedorozumjenja, kaž Dr. Josef Páta we brošurce „Arnošt Muka. K sedmdesátinám velkého vůdce Lužických Srbů“ (Praha 1924) na str. 29 přispomina.

³ Tutu swoju studiju wo Čišinskim, kiž wuńdže w „Savremniku. Ljetopisu družtwa hrvatskih književnika“ 1906 na str. 270—277, autor pozdžišo předžela a dowjedže hač do Čišinskeho smjerće a wuda ju jako samostatnu knižku w Sarajewje 1914 z napismom „Jakub Bart-Čišinski“.

LIST 312

¹ Muka měni južnoserbske wuznamjenjenje; hlej tež list 276 přisp. 2 a 3.

² Čišinski měješe być wuzwoleny jako wukrajny sobustaw „Českeje akademije císaře Františka Josefa I. pro vědy, slovesnost a umění“.

³ Wornar je Jakub Wornar z Dubrjenka, kiž bě wot léta 1881 z fararjom w Chrósćicach a pozdžišo z kanonikom.

LIST 313

¹ Hlej list 312 přisp. 2 a 3.

² Tajki spěw Čišinski ženje zbasnił njeje.

³ Kral Albert sakski, hlej II list 35 přisp. 9.

⁴ Pryncesna Mathilda, hlej list 236 přisp. 12.

⁵ W léce 1896 běše w Drježdžanach druha „Wustajeńca wumjelskeho rjemjesla“ a při njej jako wosebite wabidło w zwjeselenskim wotdžele „Serbska narodopisna wustajeńca“; jeje protektorka bě pryncesna Mathilda.

LIST 314

¹ Marko je Marko Smoleř; hlej tež list 27 přisp. 13.

² Wo Milakovićowej knižce, Čišinskemu k česći napisanej, poda Mikławš Andrickeho powěstku w 1. čisle „Lužicy“ 1907, str. 7, pod „Druzy wo Serbach“, zdželejo, zo je Chorwatam „w časopisu khorwatskich spisaćelow — Savremnik — w Zahrjebje naš stary přećel prof. Josip Milaković napisal jara wobšěrny a wustojnje z kritiskim pjerom wuwjedženy nastawk wo poetiskim tworjenju J. Čišinskeho“.

³ Brošurka dra. Ułaszyna ma napismo „Jakub Ciszyński, poeta lužycki“. Wuńdže w Krakowje 1906 a je wosebity wotčišć ze „Świata Slowiańskeho“ 1906, str. 403—415. Pod „Druzy wo Serbach“ je Muka wo tutej brošurce referował we „Lužicy“ 1906, str. 96.

LIST 315

¹ Tutón list njeje so dotal namakał.

² Andrickeho rukopis přeložka Gera trjebaše Muka za poslednju korekturu wosebitych wotčišćow tuteje hry.

³ Čišinski wotpisk swojeje rukopisneje zběrki „Z wotmachom“ nje-pósła; hlej tež list 119 přisp. 2.

⁴ „Přiroda a wutroba“, hlej list 57 přisp. 7.

¹ Andrickeho drobnostki w 1. čisle „Lužicy“ 1907 pjelnja nimale dvě stronje petita.

² Wyrgačowy nastawk „Handrij Dučman-Wólšinski“, spisany k jeho 70. narodninam, namakamy hakle w junijowym čisle „Lužicy“ 1907 na str. 43—45.

³ Nastawk wo delnjoserbskim pismowstwje bjez napisma pod heslom „Serbske pismowstwo“ z pjera Noweho je wočišćany w 2. čisle „Lužicy“, str. 16, a jedna wo knize „Z Božego kralejstwa“, kotruž bě Bogumił Šwjela ze 14 druhimi autorami zestajał k 70. narodninam swojeho nana.

⁴ Wobsah a titulne listno lětnika „Lužicy“ 1906 Andricki po Mukowym přeću zestaja, kaž wěmy z jeho lisćika Čišinskemu z 22. I. 1907.

⁵ List, w kotrymž bě Čišinski Muce tu naspomnjene sady napisał, dotal nimamy.

⁶ „Lužica“ wuchadžeše dale kaž dotal, na přenjeje stronje dale čitamy: „Z pomocu knjeza kanonika Jakuba Herrmanna we Wotrowje wudawataj dr. phil. Ernst Muka a Jakub Bart-Čišinski.“

¹ Čišinski měni, zo bě to wosebje Marka Smolerjowa wina, zo „Lužica“ často njeporjadnje wuchadžeše.

² Tohodla tež z Markom Smolerjom „dawno hižo“ njejednaše.

³ Z „Nowinami“ měni Čišinski Smolerjowe „Serbske Nowiny“, kotrež běchu jemu přemalo rewolucionarne; Čišinskeho heslo pak běše runje w tym času: lud rewolucionować. Kak Andricki wo tym sudžeše, je sam wuprajił w swojim poslednim lisće Muce ze 16. 10. 1908, w kotrymž mjez druhim čitamy: „Tež Čišinskeho heslo: Rewolucionować lud, na trajne njewobsteji, hačrunjež ma mjez burskim ludom wobeju wuznaćow w přitomnym času sympatije, štož je w započatku přinarodžena wěc. Wo jeho dobrych zaměrach njedwěluju, ale pozitivna próca pomałšo drje, za to pak wěsće k wuspěcham wjedže. Revolucija — negacija.“

⁴ Čišinski chcyše so najsckerje redakcije „Lužicy“ wzdać, zo njeby dale trjebał hańbu njeporjadneho wuchadženja „Lužicy“ sobu ze swojim mjenom kryć.

¹ Jedna z přičinow, čehodla so Marko Smoleř tak dliješe z čišćom „Lužicy“, bě to, zo dyrbješe druhdy dolho na plaćenje čakać.

² Administrator „Lužicy“ bě tehdy wučer Mikławš Hajna w Konjecach; hlej tež list 182 přisp. 6.

³ Přenje čisło „Lužicy“ 1907 měješe 1½ listna titula a wobsaha lěta 1906; dwójne čisło za wulki a mały rózok zdobom so njewuda.

⁴ Hlej list 316 přisp. 2.

⁵ Tak so tež sta.

LIST 319

- ¹ Čišinski sćeले Muce korekturu „Lužicy“, najskerje hakle 1. čisla 1907.
- ² Wuporjedženy eksemplar njepósla Čišinski Muce.
- ³ Měrcowe čislo „Lužicy“ wuńdže bórže po 19. měrcu; hlej list 320.

LIST 320

- ¹ Druhi eksemplar bě Muce za korekturu.
- ² Sienkiewiczowe powědančko „Pójmy za nim“, wot Jurija Wingerja přeložene, wuchadžeše w 1.— 7. čisle „Lužicy“ 1907.

LIST 321

- ¹ Je to „Postrow z cuzby“ wot dotal njeznateje „serbskeje krajanki“, wozjewjeny we 8. čisle „Lužicy“ 1907, str. 61.
- ² Kanonik Jakub Herrmann wróci so z „Marijinych Łaznjow“ w Čechach.

LIST 322

- ¹ Muka bě w prózdninach w Janskich Łaznjach w Čechach přebywał.
- ² Muka džětaše na swojim delnjoserbskim słowniku po zezběranju maćizny wot lěta 1893 hač do lěta 1909.
- ³ Jan Emanuel Dobrucký, hlej II list 98 přisp. 1.
- ⁴ Muka měni z „Handrijom“ Dobruckeho němsce spisane knižku: „Handrij, der wendische Kirchvater“. Eine Erzählung aus und nach dem Leben der Wenden in der preussischen Oberlausitz. Von J y. Hoyerswerda 1907.

LIST 323

- ¹ Swoju wěcnu rozprawku wo Dobruckeho knižce — hlej list 322 přisp. 4 — napisa Čišinski do „Lužicy“ 1907, str. 72, do rubriki „Nowe pismowstwo“; w njej mjez druhim čitamy: „Smy knjezej spisaćelej woprawdže džakowni, ale džakowniši hišće budžemy, hdyž, kaž nam pisaše, powědančko tež serbski předžěla a w našej „Lužicy“ wozjewi —. Powědančko, tu a tam stilej powědančka k woli trochu wupjelnjene, w něžnych wurazach našeje serbsćiny budže na serbske wutroby hišće wjele móćnišo skutkować. Knjezej spisaćelej wutrobny džak a postrow.“
- ² Čišinski tu wotmołwja na Mukowe přeće, zo by Dobruckeho knižku prawje pochwalił; hlej list 322 přisp. 3 a 4.
- ³ Dobrucki swoje powědančko „Handrij, der wendische Kirchvater“ woprawdže do serbsćiny přeloži; wuchadžeše we „Lužicy“ 1908 přez cyle lěto jako „Handrij, serbski khěbjetař. Powědančko z našeho serbskeho luda pruskeje hole.“

¹ Hlej list 310 přisp. 5 a list 311 přisp. 2.

² Čišinski tak njesčini.

¹ Farar em. Matej Urban, hlej list 245 přisp. 13. W léce 1906 bě Urban wudał „Wokřewne wonješko“. „Pječory (šescory) trójnič wótčinskič sonettow . . .“

² Wučer Michał Nawka bě Urbanowe wótčinske sonety w 11. čisle „Lužicy“ 1907, str. 87/88, pokritizował.

³ We swoim „Nuznym wotmołwjenju“, kotrež Čišinski hakle w 2. čisle „Lužicy“ 1908, str. 16, pod heslom „Polemika“ wozjewi, Urban takle pisa:

„Zajimawa abo tež trochu směšna wěcka je — tajka kritika, kajkuž je wo knižcy „Wokřewne wonješko“ we „Lužicy“ loni w 11. čisle na 87. stronje rozrisnik M. Nawka podał, — tohodla, dokelž z njenuznej bojosće wo J. Čišinskowu basnjeřsku česć so přećiwo Urbanej z wěstym rozmjerzanjom pyri. Duž dyrbi „Wokřewne wonješko“ so dospójnje rozcychnowac, zo takrjec nimale žaneho čerstweho pjerka na nim njewo- stanje, runjež běše 1. wudawař „Lužicy“, knjez dr. phil. E. Muka, w „Serbskich Nowin.“, č. 44 wot 2. novembra 1907, jako „wuj a kmótr“, tola hižo cyle hinak recensował, štož budžiše sebi M. Nawka nuznje pře- čitać abo tola tróšku rozpomnić dyrbjał, prjedy hač ze swoim „pjerom ryc“ poča, dokelž hewak (po znatym wobrazku) »law lawa spóžera«, a přihladowarjo so zdojnje směja. Ně, tak tola njeńdže! Samo prosty lud by hewak prajić směł: Do pjecy z rozrisnikami! — Sunt pueri, pueri puerilia tractant.“ — Swoje „Nuzne wotmołwjenje“ pak Urban kónči z tymile słowami: „Ach, kak rozdwojeni a njelěpi woprawdže smy my wbozy Serbja! Miserere nostrum, Domine (Mat. 20, 30)! —

W Budyšinje, 5. XII. 07.

Peccator U.“

⁴ Tute Urbanowe „Nuzne wotmołwjenje“ njeje po Mukowym přeću wočišćane w petit na poslednej stronje 12. čisła „Lužicy“ 1907, ale hakle w 2. čisle „Lužicy“ 1908, str. 16.

¹ Dwórski kaplan Dr. Filip Rězak bě wot lěta 1886—1895 a wot lěta 1897—1919 z redaktorom Krajana; hlej tež list 5 přisp. 5.

² Wučer Nawka běše „Krajan“ na lěto 1908 w 11. čisle „Lužicy“ 1907 str. 88 pokritizował pod napismom „Krajan 1908“.

³ Tež Rězakowe zakitanje „Kritika kritiki“ přećiwo Nawkowej kritice bě Muka tak kaž Urbanowe „Nuzne wotmołwjenje“ runy puć do čišćernje pósłał.

¹ Čišinski měni rukopis swojeje zběrki „Z wotmachom“, kaž ke kónceju lista sam praji; hlej tež list 119 přisp. 2.

² Radyserbej-Wjeli bě Maćica Serbska druhdy honorar plaćila, kaž wěmy z korespondency mjez Wjelu a Muku.

³ Jasnišo je so Čišinski „wo tych druhich wěcach“ hakle wuprajił w lisće ze 30. wulkeho rózka 1909; hlej list 335.

LIST 328

- ¹ Hlej list 327 přisp. 1.
- ² Franc Kral hnydom tak sčini; hlej list 329 přisp. 1.
- ³ Dr. Renč, hlej list 288 přisp. 13.
- ⁴ Wo Renčowej příloze k CMS (Codex sorabicus) dotal ničo znate njeje.

LIST 329

- ¹ Hlej list 328 přisp. 1 a 2.
- ² Monse, hlej list 32 přisp. 1.
- ³ Baseń „Z wotmachom“ je dotal zhubjena.
- ⁴ Kak daloko ma Čišinski ze swojim wótrym wusudkom wo Miklawšu Andrickim w tym nastupanju prawje, so džensa njedostatka žórlow dla wjace zwěsćić njehodži.
- ⁵ Z Kralom měni Čišinski Franca Krala; hlej tež list 328 přisp. 2.
- ⁶ „Serbske wobrazki“ wuńdžechu jako kniha wokoło jutrow 1908 z awtorowym nakładom; hlej tež list 258 přisp. 5.
- ⁷ Wo zběrce „Swětlo z wyšiny“, kotruž Čišinski tu přeni raz a to jako nimale hotowu naspomina, hlej tež M. Krječmař: Jakub Bart-Čišinski, str. 182–186.
- ⁸ Čišinski měni wotćišće zběrki „Z wotmachom“; hlej list 119 přisp. 2.

LIST 330

- ¹ Hlej list 329 přisp. 1.
- ² Časopis Mačicy Serbskeje ćišćeše so hač do lěta 1904 pola Monsec; hlej tež list 329 přisp. 2.
- ³ 6. zběrka, kotruž bě Muka Smolerjej z wjetšeho džěla doplaćit, su balady „Krew a kraj“; hlej tež list 76 přisp. 3.
- ⁴ Wjelowe „Přislowa“ su „Přislowa a přislowne hrónčka a wuslowa Hornjołužiskich Serbow“; wuńdžechu w lěće 1902.
- ⁵ Wjelowe „Metaforiske hrona“ maja napismo „Metaforiske Hrona abo Přenoški a Přirunanki w rěči Hornjołužiskich Serbow“; wuńdžechu w lěće 1905.
- ⁶ Tutej poslednej kruchaj stej „Serbske brašćenje“ a „Gero“.
- ⁷ Hlej list 327 přisp. 2.
- ⁸ We swojim lisće ze 16. 1. 1908 Čišinski pisa, zo chce honorar a zo „tónle honorar njech so wužije na wosebity wotćišć“.
- ⁹ „Serbske wobrazki“ wuńdžechu z basnikowym nakładom.
- ¹⁰ Wuměnjenje, z kotrymž chcyše Čišinski swoju zběrku „Z wotmachom“ k wotćišćenju dać, bě hižo we swojim lisće Muce ze 16. I. 1908 wuprajil a znowa je wupraji 5. II. 1908; hlej list 327 přisp. 2 a list 332 přisp. 1.

LIST 331

- ¹ Tajke zjawne wozjewjenje, zo bě Muka „wot wudawařstwa wotstupil“, we „Lužicy“ 1908 njenamakamy, ale wot 1. čisla toho lětnika je jenož Čišinski jako wudawar mjenowany.
- ² Čišinskeho „placet“ njedóndže; hlej list 332.

LIST 332

¹ We swojim lišće Muce ze 16. I. 1908 žada Čišinski jenož honorar za swoju čišćomnu zběrku „Z wotmachom“; w tutym lišće pak žada hižo wěstu sumu.

LIST 333

¹ To bě Muka Čišinskemu hižo 17. I. 1908 zdžělil; hlej list 328.

² Muka bě Smolerjej rukopis zběrki „Z wotmachom“ póstal za přichodne čislo ČMS. Wo dalšich wosudach rukopisneje zběrki „Z wotmachom“ ničo njewěmy, dokelž sej Muka a Čišinski wot 7. II. 08 nimale lěto nje-pisaštaj a w lěće 1909 so na nju njespomina. Hlej tež list 119 přisp. 2.

LIST 334

¹ Čišinski bě Muce za zło wzał, zo bě Urbanowe „Nuzne wotmołwjenje“ a Rězakowu „Kritiku kritiki“ w hodowniku 1907 runy puć do čišćernje póstal.

² Zo je Muka přećiwnik „Lužicy“, to bě něchtó z Mukowych přećiwnikow w Chrósćicach roznošował, wosebje hdyž bě Muka 1. małego rózka 1908 sobuwudawarstwa „Lužicy“ so „dospołnje wzdał a wotrjekl“; hlej list 331 přisp. 1.

³ Tajke přeće bě Čišinski Muce jenož ertnje wuprajił, wšě — wuchowane — listy Čišinskeho Muce wo tym mjelča.

LIST 335

¹ Hlej list 334.

² Mikławš Rachel, hlej list 2 přisp. 7.

³ Brauner, hlej list 187 přisp. 3 a list 188 přisp. 4.

⁴ Čišinski měni šćuwanje přećiwo njemu.

⁵ Kajka bě přičina tych „rozkorow“ a čehodla farar Jakub, farar Urban a farar Handrik, kaž Čišinski měni, přećiwo njemu šćuwachu, džensa hišće njewěmy; polemiku dla „Wokřewneho wonješka“ a „Krajana 1908“ mjenuje Čišinski hižo jako dalšu přičinu rozkorow.

⁶ Jakub je Jurij Jakub, farar w Njeswačidle.

⁷ Urban je farar emeritus Matej Urban; hlej tež list 245 přisp. 13.

⁸ Handrik je Matej Handrik, farar w Slepom; hlej tež list 186 přisp. 7.

⁹ Koho Čišinski měni ze skaženymi Serbami w Budyšinje, dotal njewěmy.

¹⁰ Čišinski měni Nawkowu kritiku Urbanoweho „Wokřewneho wonješka“ a Rězakoweho „Krajana“ na lěto 1908; hlej list 325 přisp. 2 a list 326 přisp. 2.

¹¹ Čišinski bě tehdy hižo dolho na čuwy chory.

¹² Wójnu kritikow zastaji Čišinski z měrcowym čisłom „Lužicy“ 1908. Tam k swojej „Replice“ na Urbanowe „Nuzne wotmołwjenje“ pod smuhu přispomina: „Z tym je wěc za nas we „Lužicy“ wotbyta“, a jako přispomnjenje pod smuhu k Rězakowej „Kritice kritiki“ tež tam čitamy: „Z tym je za nas we „Lužicy“ wěc wotbyta — bjeze wšoho. Štož smy w „Replicy“ tutoho čisła prajili wo „Nuznym wotmołwjenju“ M. U., plaći mut. mutand. tež za „Kritiku kritiki“ F. Rězaka. Sapianti sat!“ Zo njeby trjebał na Rězakowu „Kritiku kritiki“ scyła wotmołwjeć, přida Čišinski k njej na kóncu jako přispomnjenje redaktora: „Wočišćeli smy rukopis, kajkiž bě, ze wšěmi wopačnosťemi a zmylkami.“

¹³ Tale dopisnica so w Čišinskeho zawostajenstwje wuchowala njebě.

¹⁴ Muka a Čišinski so hakle wot lěta 1876 bliže znaještaj, tuž je ličba 35 lět jenož přibližna.

¹⁵ Muka a Čišinski běštaj so na zjězdze „Lužicarjow“ w oktobrje 1908 we Wotrowje zetkałoj.

¹⁶ Hlej list 334 mjez přispomnjenjemi 2 a 3.

¹⁷ Słowjanskich hosćow bě w léce 1908 w Serbach dosć; někotři wuznamniši z Čech su naspomnjeni w knize Jakub Bart-Čišinski na str. 172—173.

¹⁸ Mukowy nastawk we „Lužicy“ 1909 žadyn njewuńdže.

¹⁹ Hajna je wučer Mikławš Hajna, tehdy administrator „Lužicy“; hlej list 182 přisp. 6.

²⁰ Hlej dodawk k listej 334.

²¹ Mikławš Andricki bě 18. hodownika 1908 w Žitawje zemrěl.

LIST 336

¹ Hlej cyły list 335.

² Muka měwaše husto zahorjenje šije.

³ Wo dru. Szablewskim wjace njewěmy, hač je w tutym lisće naspomnjene.

⁴ Muka přebywaše w času wot 12. III. 1909 něšto njedžel na słowjanskim juhu; hlej tež list 339 přisp. 1.

LIST 337

¹ Čišinski džěše bórze po 18. małym rózku 1909 do Worklečanskeje chorownje; tam a w spomožnych Smječkečanskich kupjelach so za krótki čas poměrnje wustrowi; hlej tež M. Krječmar: Jakub Bart-Čišinski, str. 179—180.

² To wšo na to pokazuje, zo bě Čišinski hižo tehdy ćežko na čuwy schorjel.

³ Druhi zešiwk ČMS 1908 njepřinjese pokročowanje a skónčenje „Stawiznow basnistwa lužiskich Serbow“, kaž so w přnim zešiwku 1908 lubi, ale hakle přni zešiwk lěta 1910.

LIST 338

¹ Čišinski njendžeše hišće raz na něšto njedžel do Worklec a po tak ćežkej a strašnej chorosći sej njewotpočny, haj samo posledni tydzeń měrc a přeni tydzeń apřyla fararja Herrmanna, kiž měješe róžu, w cyrk-winskej službje sam cyle zastupowaše.

² Pokračowanje „Stawiznow basnistwa lužiskich Serbow“, spisanych wot Adolfa Černeho, wuńdže hakle w přnim zešiwku ČMS.1910.

³ Adolf Černý bě wot 19. hodownika ćežko chory, kaž wěmy mjez druhim tež z jeho lista z 2. małego rózka 1909 Čišinskemu, kotryž běše dyrbjał swojej mandželskej diktować.

⁴ Hlej list 336 přisp. 4.

LIST 339

¹ Hlej list 338 přisp. 4 a list 336 přisp. 4.

LIST 340

¹ Hlej list 339.

² Čišinski nihdže njejědžeše, dokelž so njebě cyle wustrowil. Při wól-bach do sakskeho sejma bu Zoba 31. X. 1909 zaso za 5. wjesny wokrjes a Kokla 2. XI. 1909 zaso za 8. wjesny wokrjes wuzwoleny.

LIST 341

¹ Čišinski so džakuje Muce za list abo dopisnicu z Opatije, kotruž bě Muka pisał po 29. měrcu 1909 a kotraž je dotal zhubjena.

² Hlej tež list 340.

³ Kral jutrowničku do Serbow njeprějědže; ani „Serbske Nowiny“ ani „Katolski Posol“ ničo wo kralowym wopyće njepisaja.

⁴ Jan Cyž je pozdžiši Hajničanski farar.

⁵ Pěseň „Alleluja“ je w 3. čisle „Lužicy“ 1909 wozjewjena a w zběrce „Swětlo z wyšiny“ na str. 78.

LIST 342

Dziwajo na hišće žiwych přiwuznych toho, z kotrymž měješe so Čišin-ski po Mukowym přeću zaso zjednać, smy přenju sadu lista 342 wuwostajili.

LIST 343

Z přičiny, w lisće 342 mjenowaneje, stej tež přenjeje dwaj wotřekaj lista 343 wuwostajenej.

¹ W tutym II. zešiwku ČMS na léto 1909 njeje wozjewjeny kónc „Stawiznow basnistwa lužiskich Serbow“, ale hakle w přnim zešiwku lětnika 1910.

² Je to přeložk Adolfa Černeho nastawka „Jakub Čišinski a nová doba hornolužické poesie“ w IX. lětniku „Slovanskeho Přehleda“, kiž wuńdže hakle w I. zešiwku ČMS 1910, str. 3–48.

³ Ze serbskimi hakatistami měni Čišinski Serbow, kotřiž chcychu Muku a Čišinskeho znowa rozdwojić; tak bě tež Muka sadu: „Najskerje serbscy hakatistoj Tebje za nós wodža?“ zrozumił, kaž widžimy jasnje z přenjeho wotrězka Mukoweje wotmołwy ze 16. 5. 1909. Wo „hakatistach“ hlej tež list 259 přisp. 5.

⁴ Druhi dźěl „Stawiznow basnistwa lužiskich Serbow“ wuńdže w I. zešiwku ČMS lětnika 1910.

LIST 344

¹ Dže wosebje wo přisp. 4 lista 343.

² Hlej tež list 343 přisp. 4.

³ Ze samsneje přičiny kaž w lisće 343 je tež w tutym lisće něšto wuwostajene a to druhi wotrězka cyły a z třećeho wotrězka přenja třecina.

⁴ Njebjelčanska šula; „Serbske Nowiny“ 1900, str. 187, a „Katholski Posol“ samsneho lěta, str. 133, pisaja, zo bě šulski wuběrk postajił, zo ma so na nowu šulu w Njebjelčicach připrawić napismo: „Jězus pak přiběraše na mudrosći a starobje a hnadže pola Boha a čłowjekow.“ Šulska wyšnosć so naprašowaše, čehodla ma tajke napismo serbske być, ale napismo wosta serbske.

⁵ „Serbske Nowiny“ 1909, str. 163, pisaja, zo mjez kat. Serbami nastawa njeměr, dokelž so jim serbscy duchowni bjeru (kaplan Rjeda bu tehdy z Njebjelčic do Seitendorfa pola Žitawy přesadženy a nowoměšnik Cyž (z Kašec) přińdže do Žitawy); tu powěsć čitamy tež w Kat. Pósle 1909, str. 116.

⁶ Druhi dźěl „Stawiznow Serbskeho Basnistwa“ wuńdže w I. zešiwku ČMS na lěto 1910, str. 3–48; tež tón ma napismo „Stawizny basnistwa lužiskich Serbow“, kaž hižo přeni dźěl w I. zešiwku ČMS 1908, str. 3–64b.

⁷ Tute zrudžace powěsće bě mandželska Adolfa Černeho Muce pósłata hižo 23. I. 1909 a Adolf Černý sam 24. II. 1909.

⁸ Čišinski potajkim ani přeni zešiwk ČMS 1910 ani wosebite wotćahi druheho dźěla „Stawiznow basnistwa lužiskich Serbow“ wjace njewohlada.

LIST 345

¹ Hlej list 344 přisp. 6 a 8.

² Młodži Praženjo su z tehdyšich Serbowčanow stud. theol. Jan Cyž, stud. theol. Mikławš Just, stud. theol. Jakub Wjacslawk, ze sobustawow „Towařstwa Adolf Černý“ stud. phil. Jan Bryl a stud. tech. Cyril Wjenka.

³ Černeho česki original, to rěka Slovanský Přehled, IX. lětnik, w kotrymž bě wušoł druhi dźěl Stawiznow basnistwa lužiskich Serbow: „Jakub Čišinski a nová doba hornolužické poesie“, Čišinski njeměješe; hlej list 346 přisp. 2.

⁴ Notičku wo P. Methoděju Halabale čitamy we „Lužicy“ 1909 w 6. čisle na str. 48 w rubrice „Ze Słowjanow“; hlej tež list 346 přisp. 2.

¹ Hlej list 344 přisp. 6.

² Z přeložkom Praskeje Serbowki měni Čišinski přeložk třoch Serbowčanow a dweju sobustawow „Towarstwa Adolf Černý“; hlej list 345 přisp. 2.

³ Kotre přidawki pod * su wot Čišinskeho, džensa njewěmy; Čišinski w juniju zaso schorje a přehladanje přeložka „Stawiznow basnistwa lužiskich Serbow“ a dodawanje přidawkow njedokónči; hlej tež list 347 přisp. 3.

⁴ Dotalny administrator Mikławš Hajna njemóžeše administraciju „Lužicy“ dale wjesć.

⁵ Kanonik a farar Jakub Herrmann wopyta Muku w Freiberku ducy do Marijinych Laznjow.

⁶ Hlej wzajomnu korespondencu mjez Černym a Čišinskim, a to list jeho mandželskeje ze 14. 5. 1909, w kotrymž je hnydom na započatku wuprajeny Adolfowy wutrobny džak za Čišinskeho hnujacy list w 4. čisle „Lužicy“ 1909, str. 32.

⁷ Dr. Josef Páta wopyta Čišinskeho w Pančicach 28. meje lěta 1909; hlej tež Jos. Páta: Lužické stati, Praha 1937, str. 136.

⁸ To wobkrući tež Dr. Josef Páta w knize „Lužické stati“ na str. 136; hlej tež přisp. 7 tohole lista.

LIST 347

¹ Hlej list 346 přisp. 2 a list 345 přisp. 2.

² Hlej list 345 přisp. 3.

³ Hlej list 346 přisp. 3. Džěło, kotrež Čišinski chorosće dla njemóžeše wjace dokonjeć, dokónči po jeho smjerći Jurij Libš. Jenož tak móžemy sej wuswětlic tule sadu w Libšowym lisće Muce dnja 6. XI. 1909: „Rukopis k. Justa wo basnistwje a Přehled Sl. sym runje rano dóstal.“

LIST 348

¹ Michał Cyž, hlej list 30 přisp. 3.

² Loska Muková bě wot 15. julija 1909 druha mandželska dra. Arnošta Muki.

³ Marie Ziesch je mandželska Michała Cyža; hlej tež přisp. 1 toho lista.

⁴ Marka Ziesch a Hans Ziesch staj Michała Cyžowej džěsći; hlej tež přisp. 1 toho lista.

II. díěl

ČIŠINSKI A ČERNÝ

Jeju wzajomne dopisowanje

Radwoń, 12. 10. 1886

Najlubši slowjanski bratře!

Wulcy jara je mje Waš list¹ zwjeselił, dokelž mi dawa nowe swěd-
čenje wo Wašej horcej lubosći k nam wbohim Serbam.

Džakuju so Wam tež, zo sće z nowa někotre moje poézije přeložil
a wozjewił.²

Nětko chcu Wam po Wašej próstwje někotre data mojeho žiwjenja
a mojeje džělawosće zdžělic:

Narodžich so 20. awgusta 1856 w Kukowje, do tamneje šule kho-
džach 7 lět, posłědnje lěto do tachantskeje šule w Budyšinje; wot
jutrow 1870 hač do Michala 1871 wopytowach kath. seminar w Bu-
dyšinje; wot Michala 1871 hač do julija 1881 sym w Prazy studował
na małosrońskim gymnaziju a na universiće. Wot 1. oktobra 1881
hač do 1. okt. 1882 sym był pola wojakow w Budyšinje.

Na duchowneho wuswjećenju sym w Budyšinje 27. měrca 1883;
wot 15. hapryla 1883 hako kaplan w Ralbicach hač do 15. februara
1884; wot toho časa w Radworju, hač do srjedź septembra 1884
hako kaplan, nětko hako administrator.

W serbskim towarštwje „Serbowka“ w Prazy su tele wjetše džěla
nastale: 1) *R y c e r k u b l e r*, historiska novella w lěće 1875, je
wostała nječišćana a je zapisana w knizy: *Serbowka*; w lětomaj 1876
a 1877³: 2) *N a w o ž e n j a*, narodno-episka baseń (podobna kaž *Herr-
mann und Dorothea* (Goethe) w 9 spěwach (kóždy wokoło 300 ver-
šow, je spisana w hexametrach, přeni spěw je wujšoł w Lipje Serb-
skej 1878⁴; w l. 1877: 3) *P o p j e l k a*, wjetša episka baseń po wašnju
narodnych pěsni spisana a wočišćana w Lipje Serbskej 1879; w l. 1879
a 1880: 4) *N a r o d o w c a w o t r o d ž e n c*, originalny roman, wo-
čišćany w Lipje 1880; w tymaj samymaj lětomaj⁵: 5) *S t a r y S e r b*,
wjeselohra w štyrjoch aktach z wužičom čěskoho originala, wo-
čišćana w „Džiwadlowej zběrcy“, wote mnje a Dr. Muki založenej;
tam stej tež dwaj druhej přeložkaj z mojeho pjera: *I n c o g n i t o*
z němčiny a *T e l e g r a m* z čěšćiny; w l. 1880: 6) *N a H r o d ž i š ć u*,
činohra w pjeći aktach, přěnj je serbske originalne drama, je wuj-
šlo w Budyšinje 1880.

So wě, podla sym wjele mjeńšich basni napisał a tež prozaiskich
wěcow, kotrež su z wulkeho džěla we Lužičanu a w Lipje Serbskej
a we Lužicy a w Katholskim Pósele wočišćane. Tež do někotrych
čěskich časopisow sym pisał: *Ruch*, *Pošel z Prahi*, *Divadelní listy*⁶.

Wot 1. oktobra 1878 hač do kónca 1881 běch redaktor Lipy Serbskej[e] de facto, nominalnaj redaktoraj běštaj E. Muka a J. E. Smoleř, potom dyrbjach dla wojerstwa redakciju złožić, na což Dr. Muka ju přewza a přemjenowa do „Lužicy“⁷. Wot 1879 hač do 1881 běch hłowny předsyda studowacych Serbow (skhadźowanki).

W l. 1884 wuńdže: 7) Kniha sonettow z mottom: Facta loquuntur, zo bych Serbam in praxi dopokazał, zo tež we serbsčinje so technicy a formalnje prawje basnić a rymować hodži. W nowišim času njemóžach literaricy jara džělawy być dla wobćežow w zastojnstwje⁸. Nětko pak na dołhich zymskich wječorach chcu zasy započec a chcu hač do přichodneho lěta, je-li někak móžno, Formy dopisać. Myslu sebi, zo z Knihu sonettow nowa epocha w našim basnistwje nastanje a to chcu podtwjerdzić a pospěšić wosebje tež z Formami; pozdžišo drje tež přidam systematiske pojednanje wo technicy basnjenja⁹.

Z wutrobnym přećom, zo by z naju literarneho přećelstwa a posřednistwa prawje wjele zboža přede wšěm za mój wbohi serbski lud wukćelo

strowi

Was

Waš

Jakub Bart

Knježna Parcžewska¹⁰ njeběše pola nas; su z Karlowych War runy puć domoj jěli; kaž k. Hórnik mi praji, je knježna Melania „zaręczona“¹¹.

ČERNÝ ČIŠINSKEMU

List 2

W Kraloweje Hradcu 11./1. 1887

Najlubši słowjanski přećelo!

Snadž Sće hižo hněwny a mjerzacy na mnje, zo tak dołho na Waš luby list z dnja 12. 10. 1886 njewotmołwjam. Tola wodaće, hdyž Wam powěm, što je teho wina byla. Mějach tak přewjele džěla, zo dyrbjach wšu korespondenciju z přećelami z boka wostajić. Sym z teho nimale khorowaty byl. Najprjedy dyrbiće wědžeć, zo mam wot rano 8 hač wječor do 6 šulsku wučbu, kotraž mi najlěpše ho-

džinki wotebjera, zo jenož wječor mi za moje literariske džěla a za korrespondenciju zbywa. Poslěńše měsacy pisach nadrobny a wobšěrny nastawk za naš wědomostny měsacnik „Athenaeum“¹, štož je sebi jara wjele časa žadało. Poslěńši dzeń stareho lěta džělo dokonjach, zo budže k 15. t. m. doćišćane. Je to nastawk: „O germanisaci a nynějším stavu Srbů dolnolužických“² (Dwaj kruchaj staj hižo čišćanej).

Waš luby list je mnje wulcy zwjeselił, dokelž je mi někotre data Wašeho žiwjenja poskičil. Džělo, kotrež wudać sym sebi wotmyslił, t. j. anthologiju z lužiskeje poezije³, a za kotrež sym wosebje data Wašeho žiwjenja trjebał, njemóžach hišće wudać. Běch teho dla w Prazy — tola podarmo. Kak nětk wěcy stoja, było by wobćežne nakładnika wupytać, dokelž 1.) je čitařstwa, kotrež woprawdže knihi kupuje, mało, 2.) kupujace čitařstwo žada sebi na přenim měsće originalne spisy a 3.) hdyž kupuje wěcy přeložene, je zwučene na wěcy wulkeje literariskeje ceny — a tajkich je hišće w serbskej poetiskej literaturje bohužel zrudnje mało. Su to nimale jenož Waše basnje. Tehodla dyrbjú hišće někotry čas čakać. Najprjedy trěbne čitařstwo na přeložki z lužiskich poetow zwučić, štož so stanje w časopisach. Potym hodži so tajku knihu přeložkow wudać. — Sym dale někotre z Wašich basni přeložil a knj. red. „Ruchu“ (František Kvapil)⁴ je sebi někotre wzał. (Njeje Wam pisał?) — Što džěla poetika za „Časopis Mačicy Serbskeje“⁵ Štož „Formy“?⁶ — Wobšěrniši žiwjenjoběh Waš budže tež w nowej českej illustrowanej „Encyklopaedii“ wote mnje⁷, kotraž so z wulkej pilnosću hižo 1½ lěta přihotuje. To budže wulke džělo!

W přenim zešiwku noweho lětnika (1887) Slovanskeho Sborníka (Jelínkova) je wote mnje započatk žiwjenjopisa knj. far. Hórnik (z rjanym wobrazom)⁸. Nětk pisam belletristiske wudžělki wo Serbach — to je: nowellki a arabeski ze serbskeho žiwjenja, zo by so w zabawnej formje powučenje wo Serbach roznošowało na podobne wašnje, kaž powučenje wo Kozakach a Litwanach [z] Jelínkowymi „Kozáckými“ a „Litevskými črtami“⁹. — W čišću su „Originál“ (wuńdže we „Swětozoru“)¹⁰ a „Doktor“ (wuńdže w Lumíru)¹¹. —

Je mi tež knj. Boguslawski¹² pisał a někotre swoje džěla pósłał. — W Prazy řečach z knj. dr. Zítkom (dr. Zítek)¹³, Wašim znatym. W Prazy je runje knj. dr. Karłowicz¹⁴ byl.

Prošu, zo byšće mi wjele pisał a sym Waš swěrný slowjanski bratr

Adolf Černý.

(Sym Wam swoju fotografiju připósłał?)

Česény knježe a přecelo!

Přede všem prošu wo wodaće, zo sym so tak njeprawje dołho z wotmolwjennom komdził. Tola myslu sebi, zo moje wobstejnosće mje z wulkeho džěla wuzamolwja.

Kaž drje hižo sće zhonił, sym ja přesadženy a to — do Němcow, do městačka na českich mjezach, do Šerachowa (Schirgiswalde)¹.

Tole přesadženje přińdže mi cyle njenadžěcy a přećiwo mojej woli; tohodla sym tež, kaž móžeće sebi myslić, we swojej literarnej džělawasći khětro jara myleny a zatorhnjeny; k tomu přińdže, zo mam tu hišće wjaczy zastojńskeho džěla hač w Radworju.

Přiměrjenje swojim nětčišim wobstejnosćam chcu so podać na polo satyry a epigrama; móže być, zo tež to budže derje, dokelž je tole polo pola nas hač dotal hišće cyle njewobdžělane².

Najwažniše džělo našeje literatury je bjez dwěla wuběrnny přeložk „Noweho zakonja“³, kotrehož přeni zešiwk so runje wudawa, džělo to, našeho wulkeho Hórniku dostojne! Po jutrach, hdžež zastojńske džělo trochu popušći, chcu so tež ja z noweje moci zasy do „Formow“ dać, zo bych z najmjeńša k létu tule wažnu zběrku wudać mohl.

Dokelž so nadžějam, zo traš Was jutry na zhromadźiznje Maćicy Serbsk[e]je⁴ w Budyšinje wohladam a zo budžemoj so rtnje dale rozrěčeć móc, prošu dale za wodaće dla mojeje krótkosće a džakuju so Wam z nowa za Wašu wulkotnu a woporniwu lubosć k našemu wbohemu narodej, jeho literaturje a tež wosebje za Wašu interesu, kotruž mojim poětiskim wudžělkam wopokazujeće.

Z najwutrobniši[m] strowjenjom

Waš džakowny

Jakub Bart

W Šerachowje 1. IV. 87.

W Kraloweje Hradcu
8. VI. 1887.

Lubowany slowjanski přečelo!

Najprjedy dyrbju zaso za wodaće prosyc, zo sym Waš luby lisćik, za kotryž wutrobnje džakuju, tak dolho njewotmołwjeny wostajil. Příkladina je přewjele džěla; wosebje čas mi rubjaceho džěla zastojnskeho je tak wjele, zo mi za moje studije a pismowske džěla jara mało khwili wostanje, nimale jenož nóc. Pódlá teho mějach zrudžbu w domje — lubowany bratr Stanisław¹ je mi wumrjel 16. apryla po jutrach.

Wulcy je mje překhwatało a zrudžilo, hdyž z lista knj. far. Hórnik² zhonich, zo Sće do Němcow do Šěrachowa sadženy³ a teho dla z čisće serbskeho Radworja wutorhnjeny. To je wulka škoda za Was i Wašich studijow serbskeho luda. Tola snadź njeje to přesadženje definitivne? Nadžijam so, zo budžeće zaso w Serbach skutkować — do tych časow pak rukow njezložiče, do klina, ale budžeće pilnje na polu narodneho pismowstwa džělać a so prócować (jak widžu z Lužicy)⁴. Na Waše Formy so jara wjeselu — sym tež hižo w „Nedělních Listach“ naspomni⁵, zo je chceće wudać.

Zo je nowy přeložk „Noweho Zakonja“⁶ wubjerne džělo, tež ja měnjam. Sym wo tym wažnym džěle — kotrež budže tež přispěwk a snadź poslednja kročel k rozšěrjenju analogiskeho prawopisa⁷ mjez katolskimi (žel, zo nic tež mjez ewangelskimi) Serbami, — wobšěrny referat do „Slowjanskeho Sborniku“⁸ napisal.

Snadź je Wam hižo znate, zo sym pućowansku podpjeru wot „Swa-toboru“⁹ dostał a tuž so wo ferijach zaso k Wam do Serbow zapu-ćuju¹⁰. Pućowanski plan kaž tež plan studijow sym knj. Hórnikkej hižo wotpósłał. Chcu so cyle prózdniny dolho w Lužicy zdžeržeć — dha tež Was zaso zwidžu. Přijědu k Wam na swoim puću do Budyšina, snadź njedželu 17. julija a pońdželu do Budyšina wotpućuju.

Chcych swoje „Lužické studie“¹¹ wudawać, tola njenamakach w nětčišich zrudnych wobstojnosćach nakładnika. Nětk studuju stajnje k spisanju pojednanja wo lužiskich hrodžišćach¹², kotrež sym, kaž je Wam znate, hižo lońše lěto wobhladowal, kotruž studiju sym za „Časop. Maćicy Serbskeje“ přislubil. Dyrbju wobšěrne stu-dije přirunowaceje slowjanskeje archaeologije a praehistorie činić, prjedy hač móžu pisać započec. Nimo teho napisam za přichodny lětnik „Slov. Sbornika“ žiwjenjopis J. E. Smolerja¹³, podobnje

wobšěrnny, jako žiwjenjopis Hórnik¹⁴, kotryž runje we Sborniku wukhadža (hižo w 6 pokračowanjach). Z tym so Wam poručam a z najwutrobnišim postrowom sym Waš słowjanski bratr

Adolf Černý.

NB)

W „Swětozoru“ č. 25 a 26. je wočišćana moja přenja „Lužická kresba“¹⁵, t. j. novellistiski wudžělk z lužiskim podložkom. Přenja ma napis „Original“ a jedna w Wosyčanskim dołu. — Druha budže w „Lumíru“¹⁶.

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 5

Česćeny słowjanski přećelo!

Wulku radosć je mi přihotowala powěsć Wašeho lubeho lisćika, zo chceće lětsa zase lubu Lužicu wopytać a zo chceće tež mje ze Swojim wopytom počesćić. Škoda, wulka škoda, zo dyrbju so nětko we Němcach dajić a to k tomu hišće we wosadze, hdžež mam za- trašnje wjele džělać, tak zo mi k poětiskemu tworjenju mało khwile wostanje, a dokelž tu rady njejsym a so njezbožowny čuju, tohodla nimam tež teje dispozicije, kotraž je absolutnje nuzna a trěbna za basnika.

W tajkich wobstojnosćach njebudže mi móžno „Formy“ lětsa hižo wudać. Nětko sym so wosebje na južne a orientaliske formy¹ položil, za kotrež so naša rěč wuběrnje derje hodži. Woprawdže, džělo njeje tak snadne, wšelake formy přestudować a po nich potom praktiscy basnić; w nowych njeznatych formach nima čłowjek hnydom a bórzy tajkeje rutiny, zo móhl by basnje tak rjec z rukawa sypać; tu dyrbi so dlějši čas spytować, porjedžeć a hladkować.

Z tutym wuprajam tež swoje sobuželenje dla smjerće Wašeho bratra².

Dokelž so za někotre njedžěle wohladamoj, njecham dolho pisać; wyše toho je tež naš farař zapućował a tuž mam ja sam cyłu wo- sadu zastarać a wjele džělać.

We wěstej nadžěji, zo mje jdacy po puću do Lužicy we Šerachowje wopytaće strowi

z přećelnym postrowom

Waš słowjanski přećel

Jakub Bart - Čišinski.

W Šerachowje, 1. julija 1887.

Lubowany slowjanski přecelo!

Sym hižo tydžeńk doma.¹ Tola njemějach hišće khwile Ći pisać — wšelakeho zastojnskeho džěla dla: dyrbjach při zastupowanskich pruhowanjach sobu być, při konferencijach sedžeć, wšelake pisać atd. Nětk je najnužniše džělo kusk nimo — i pisam hnydom swojemu lubemu bratrej.

Džakuju so Ći najprjedy za wšitku Twoju lubosć, kotruž sy mi w Serbach wopokazował. Lubosć mojich drohich Serbow je mi najwužitniše a najmóćniše lékařstwo na moju njespokojnu dušu.

Sym štwórtk 8. septembra wokoło 11 dopołdnja z Budyšina wotějěl. Na dwórnišću běštaj knj. Fiedler² a Marko³ sobu. Hač do Budestec sym z Nowakom-Kašečanskim⁴ jěl. Potym sam a sam do Ebersbacha. Tu sym dyrbjal 4 šesnaki 76 krejcarow cła ze swojeho museum plaćić — štož je mje kusk překhwatało. Teho dla, zo běše wěcow wjele, njemóžach do Prahi jěć hač wječor. Sym tam hakle druhi dzeń (pjatk) rano wokoło 8 přijěl. Vrchlický⁵ njeběše doma. Sym jemu jenož knihu wot Tebje⁶ a swoju khartu wostajil a před někotrymi dnjami pisał. Ty jemu pisaj! Ja w bližšim času do Prahi pojedu, zo bych z nim porěčał.

Vlčkej sym za „Osvětu“⁷ cyklus nastawkow přislubił. K feuilletonomaj⁸ hišće jedyn připisam a potom so budza nadobo čišćeć. Atd. Škoda, zo změju lětsa zasy tak mało khwile za swoje literariske džěla; mam lětsa 34 hodzin šulskeje wučby za tydžeń (lonše lěto sym 32 měl)!

Wjeselu so na naše fotografije. Posćel mi, hdyž budza hotowe. Ja dam potym jednu Mucy⁹ (zo njeby Ty jemu slał).

Što Ty dobreho činiš? Sym Twój krasny sonet w „Lužicy“¹⁰ čitał. Tola žaneje jeničkeje poezije wot Šymana¹¹ nje[j]sym tam namakał — kajka škoda!

Wjele zboža k Twojim „formam“¹²! Knižku wot Wrchlickeho („Hudba v duši“)¹³ kotruž sym Ći poslać přislubił, posćelu.

Rudolf Pokorný¹⁴ je runje wčera wumrjel. Škoda je ho! Měješe swoje slabosće — tola běše wobdarjeny basnik (hač runje hižo někotre lěta njeje ničo dobreho napisał; tola přenja jeho zběrka „Z hor“ měješe wšelake krasne čisla) a dobry Slowjan. Hižo někotre lěta je z hory dele šoł we swojich literariskich džělach (zda so, zo je na tym wina „Paleček“)¹⁵, tola hdyž wuda knížku basni „Mrtvá

země“¹⁶ (loňše léto), zdaše so, zo je so ke swojej dobrej harfje wrócił. A nětk wumrje. — Nekrolog do Łužicy napisam¹⁷.

Pisaj mi bórzy a wjele! Wobjimajo Će bratrowscy sym

preco Twój

Adolf Černý.

Hradec Králové, 20. septembra 1887.

ČERNÝ ČIŠINSKEMU

List 7

Hradec Králové, 29. 9. 1887.

Lubowany bratřiko, sćelu Ći, kaž sym přislubił, Vrchlickeho „Hudba w duši“¹ wosebje ghazelow² a ballad dla. Wosebje forma ballady so mi lubi. Je to stara provančalska forma, kotruž je pola nas Vrchlický přeni studował a nałožował, po nim druzy. Sym poznamjenił někotre ghazely a ballady, kotrež by[chu] so za lužiske wobstejnoscě k přeloženju hodžili. Z tych snano někotre wubjer[j]eš a přeložiš. Wšitke basnje w tutej knize su formalnje perly. Čitaj jenož balladu wo rymje³! Kak ta klinči — něšto tak formalnje krasneho so hnydom a husto njenapisa. W Serenadach melancholiskich su jara krasne, cunje pěsnički. Z tych tola sam wubjer[j]eš, dokelž to njeje wažne za Twoje „Formy“. Sestiny su wirtuosnje napisane. Sy mój list dóstał? Pisaj mi zahy, što činiš atd. Što naše fotografije? Budž mi prawje strowy.

Twój slowjanski bratr Adolf Černý

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 8

Luby přecelo!

Dawno hižo sym Ći dyrbjał wotmolwić a pisać, tola fotografije dachu na so čakać. Kaž widžiš, njejsu najrjeńše. Džakuju so Ći, zo sy mój dramati¹ k. Vrchlickému zaručil a mi jeho krasnu zběrku: „Hudba w duši“² připósłał. Nětko na dolhich zymskich wječorach chcu so z nowej mocu do studowanja poetiskich formow dać a pódla tež to a druhe z Vrchlického přeložu³.

W nastupanju „Lužicy“ sym tola něšto docpěl; sym wšelakim spisaćelam pisał a dobru wotmołwu dostał, tak zo po něčim Šymana⁴ a Pfula⁵ wućišćimy a na pěsk sadžimy. Tež Mucy sym znowa pisał w tej naležnosći⁶ a najskerje z k. fararjom Hórnikom tutón měsac do Drježdźan pojedu na mału serbsko-słowjansku skhadžowanku⁷, hdžež budu z Muku dale jednać.

Ja sym nětko dolhi čas na wjetšej balladze dželał; myslu sebi, zo budže to něšto formalnje (ottave rime) a technicy dobre; chcu ju w l. č. Lužicy 1888 wozjewić⁸; pódla džělach na mjeńšich pěsnjach we wašnju meditacijow a na arabeskach.

Bóh dał, zo bych lětsa w zymje prawje strowy byl a zo tež přez zwonkowe připadnosće njebych byl myleny; potom bych „Formy“ zawěsće wulku kročel do přédka postupile. Nimo toho pak je lěpje, zo z wudaćom so radšo lěto dlěhe komdžu; přetož kniha formow dyrbi być něšto dobre a dospołne po formje a technicy, dyrbi džě to być kniha přikładow za potomkow. Hdyž budža Formy dokončene, potom so znowa podam na dramatiske polo a na roman.

Tež Pražskim⁹ chcu pisać, (mjez nimi su někotre dobre talenty) zo bych swoje najlěpše wudžělki na mnje slali; ja budu je potom sam přehladować a porjedžeć a Mucy slać.

Póndželu pojedu domoj k staršimaj na kermušu¹⁰.

Tuž měj so derje a pisaj bórzy zase.

Z najwutrobnišim postrowom

Twój

serbski přecel

Šerachow,

15. 10. 87.

J. Bart-Čišinski.

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 9

[21. 11. 87]

Luby bratřiko!

Wuprajam swoju najwutrobnišu sobuželnosć.¹ Bóh, kužoł wšeho tróšta, njech Tebje tróštuje w ćežkim domapytanju! Zasowidženje! to je zbóžna wěra a nadžěja křescijanow.

Z najwutrobnišim sobuzačuwanjom

Twój

Jacob Barth

Lubši bratřiko!

Sym Či wotmołwjenje winojty. Tola sy widžal, zo mějach khorcsé a skónčnje wulku zrudobu w domje¹ — tehodla njedyrbju hakle wo wodaće prosyć. —

Wjeselu so wutrobnje, zo je so Či radžilo črjódu dobrych spisacelow wokoło sebje zhromadzić, zo bychu za Lužicu pisali a tak skónčnje słabe wěcki à la Šyman² & comp. z njej' wučišćeli. Jenož zo pisaju!

Sće, kaž mi Muka³ a Krawc⁴ pisaštaj, w Dr[j]ježdžanach serbski spisacelski kongress⁵ měli. Što sće wujednali? Wosebje što w nastupanju Lužicy⁶?

K Twojim džělam wjele zboža. Sym Twoju woprawdže rjanu a derje radženu lyrisku, reflektivnu baseń Nazymske začuce do českeho přeložil⁷. Chcu so w bližšim času skónčnje na spisanje studije „Wo lužiskim basnistwje“⁸ podać, hdžež wosebje z Twojich basni pokazki stajić chcu.

Sy hižo Vrchlickemu⁹ pisał? Sy jemu našu fotografiju póslal? Njezabudž jemu tola pisać, je-li njejsy dotal pisał.

Nětk, zrudoby dla, njemóžu k pruhowanjam studować¹⁰; dokelž pak tele njejsu za mnje nuzne, chcu je nětk wotstorčić a na pisanje so položić; to mje změruje. Najprjedy pisam historiju serbskich časopisow¹¹, wšitkich. Chceš-li mi něšto wo „Lipje Serbskej“¹² wuklasé, sćiń to nanajkhětřišo, dokelž nastawk dyrbi do položcy přichodneho měsaca spisany być.

Prošu, Sy fotografej do Budyšina pisał, zo mi hišće 3 fotografije wudžěla? Njejsym hišće žanych dóstał a nuznje trjebam.

Z wutrobnym strowjenjom a přecelniwym wokošom, kaž tež z džakom za nutrnu sobudželnosć

sym Twój

Adolf Černý.

Hradec Králové, 29. novembra 1887.

Lubši přečelo!

Džakuju so Či za luby lisćik a wosebje za přełoženje pėsnički: Naz. začuće¹.

Vrchlickemu sym pisał a fotograf. pósla². Na přenim spisaćelskim kongresu w Drježdžanach³ wjele wučinili njejsmy; běše džě to jeno tak rjec pospyt, kotryž pak je so derje poradził, tak zo změje druha skhadžowanka (snadž w febr.) zawěsće tež hižo praktiskeho wužitka. Z cyła móža tele skhadžowanki za našu literaturu a narodne žiwjenje wulku wažnosć dobyć, podobnje abo snadž hišće bóle kaž studentiske skhadžowanki⁴. „Lužica“ njezańdže⁵, wobsah so polěpši, nowi spisaćeljo zastupja. Cyle wustorčić Šymana⁶, Pfula⁷ a podobne hwězdy Muka⁸ a tež Hórnik⁹ nochce — hara by była přewulka — ale pomjeńšić dyrbi so po móžnosći wozjewjenje jich elaboratow. Pěsnjow budu w nowym lětniku sam tójšto wjacy wozjewjeć. W přenim čisle namakaš tež přenju serbsku sestinu¹⁰.

Sym nětko z wulkim zbožom džěla¹; je-li tule zbožownu disposiciju přez cyłu zymu wobkhowam, napišu cyłu hromadu. Bóh daj!

Je li zo hody do Prahi pojedžeš, prošu, woprašej so Vrchlickeho, hač je mój dramata¹¹ čita¹ a kak so spodoba¹.

To su fotografije přenjeje platy; druha je do kruchow šla. Jara rjane wšak njejsu. To je luba nuza. Vrchlickemu sym wotčić (rjany) drugeje platy pósla¹.

Štož „Lipu Serbsku“ nastupa¹², drje je Tebi wšo znate. Stary Lužičan běše jara njerodny a špatny a słabuški, tuž postajichmy my studowacy nowy časopis wudawać pospytać. Muka běše redaktor přenjeho autografowaneho lětnika (6 čisłow). Bě pak hubjenje čišćany a polny zmylkow, tuž wosebje na moje prócowanje redakciju do Prahi přenjesechmy, dachmy Lipu Serbsku čišćeć we 12. čo. za léto; ja sym přez tón cyły čas faktiski redaktor był. Pisali su do njeje zwjetša katholscy mlodži Serbja; ma z najmjeńša tón wužitk, zo je nam rjanu črjódku spisaćelow wotćahnyla; mjenuju jenož Libša¹³, Rězaka¹⁴, Mikławša Bjedricha¹⁵ a dr. W léće 1881 dyrbjach wojeřstwa dla redakciju zložić zawěsće k wulkej škodže našeje literatury. Njedžiwaj na džensniše hubjene pismo, sym jara khwata¹.

Z wutrobnym postrowom a wokošom

Twój

J. Bart - Čišinski

Šerachow, 1. 12. 87.

Najwutrobnije zbožopřeća k nowemu létu z próstwu wo wobkhowanje dališeje lubosće za naš lud a kraj!

Twój

Jacob Barth

Šerachow, 30. 12. 887.

Hradec Králové, 12. III. 88.

Lubši bratřiko!

Jara dolho njejsym Tebi pisał — a tajka pausa njeje mjez přecelami wužitna. Tola wina je na wšelakich njeluboznych wobstojnosćach¹, kotrež mje wobstupuja a čišća. Pódlu teho sym nětk kusk wjacj literariscy džělawy byl. Tola džensa pisam.

Přičina je ta, zo z poslednjeho lista knjeza fararja Hórnik² widžu, zo měniš k jutram nowu knižku basni³ wudać. Slawa! Su to snadź „Formy“? Potajkim: wjeselu so na Twoju nowu knihu, dokelž nowa kniha basnjerja je tež jeho nowe, wažne słowo, wažne dla póznaća jeho tworjenja w najnowišim stadiju. Duž hišće raz slawa; wjeselu so na knihu.

Chcu Tebje z tutym listom tež za jednu mysličku, serbsku belletriju i poeziju nastupacu, dobyć. Sym teje myslički dla hižo z knjezom fararjom Hórnikom někotre listy wuměnił. — Mam mjenujcy wotmyslenje wudawać „Serbsku knihownju“⁴ ze sčehowacym programom: 1.) Originalne poesije, 2.) Přeložki z cuzych poeziji 3.) Originalne powjedańčka, nowelly atd. 4.) Přeložki wubjernih cuzorěčnych beletristiskich wupłodow. Wšo na skhodženku nětčišich modernych žadanjow, kaž znaješ, zo chcył rady měc. Při poesijach a dramatach dyrbi so tež (po móžnosći) hladać na to, zo by so wšelake za přednoški a wuwjedženja w serbskich bjesadach hodźilo. — „Knihownja“ ma wukhadžeć w samostatnych zwjazkach, hižo wjazanych, kak móžno najtuńšich.

Chcu najprjedy Tebje za swoju mysličku dobyć. Nadžijam so, zo budžeš swoje basniske zběrki w mojej „bibliotocy“ (je-li mi budže móžnosć, ju wudawać) čišćeć.

Pisaj mi, što wo tym měniš. Ja sym nětk zwjetša „lužiske wobrazki“ pisał⁵. Hdyž z časom zwjazk wuńdze, dóstanješ. — W přichodnym zešiwku „Oswěty“ budže mój nastawk, studija „Wo najnowišej, nětčičej literaturje lužiskich Serbow“⁶, hdžež jedyn wotdžěl cyly Twoju poeziju wopisuje.

Prěni zešiwk našeho „Ottova Slovníka Naučného“⁷ je hižo wušoł. To je wulkotne! — Wjeselu so, zo je nětk „Lužica“⁸ lěpša, haj w někotrym nastupanju rjana. Twoja sestina⁹ w přemim č. je jara krasna baseň; forma je spodziwnje dostojna, mójna. — Wjeselu so na Twoju zběrku kaž tež na Twój luby list. Sym ze słowjanskim postrowom Twój brat[r]

Adolf Černý.

ČIŠINSKI ČERNĚMU

List 14

Lubši přecelo!

Měj džak za luby list! Bjez njewužitneho zawoda hnydom k wěcy!

Haj, runje dawam čišćeć nowu knihu: Formy. Budže to sylna zběrka: 10—12 listnow tołsta, papjera jara dobra ale tež droha, wuhotowanje elegantne; kniha hodžaca so za salon a za blidko kóždeje damy. So rozymi, kniha je wobličena a přiměrjena jenož za wzdžělane publicum.

Rozdžělił sym pěsnje do 13 wotdžělenjow:

Mjetele, Ballady, Romancy, Sonetty, Sestiny, Kanzony kanciony, Trioletty, Rondeauy, Madrigale, Ghazele, Epistole, Epigrammy, Satyry, Pěsnje skladnostne.

Čišć pola Smolerjec¹ jara pomału do přědka kroči; budže drje hišće 10 njeđzeli trać, prjedy hač budže kniha zrała k předawanju.

Sylnje so dowěrjam, zo z tutej knihu tola skónčnje nowa epocha w našej poesiji a wobwrót k lěpšemu nastanje. — Vederemo²! Vrchlický je mi swoju nowu zběrku Dědictví Tantalovo z česćacej dedicaciju pósłał³; sym knihu z wulkim interessom čitał; pozdžišo někotre čisla z njeje přeložu. — Ad vocem⁴: Serbska knihownja⁵! Myslička bjez dwěla jara dobra a za Serbow wužitna ale hdže

su spisaćeljo? Z wotkal nabrać sobudželaćerjow? Bych był za to, zo sebi najprjedy něšto materiala nahromadžimy a to hódneho a dobreho. Ja swoju pomoc lubjerad Ći přizwolu a podam. Chcu mysličku sebi hišće dale rozpomnjeć a z Hórnikom⁶ přerěčeć. Do přédka pak měj za twoju nowu woporniwość mój najwutrobniši džak, tež za to, zo w Osvětě na moju poesiju spominaš⁷.

Jutry dušny koncert Krawcec Bjarnata w Budyšinje na Maćičnym dnju⁸. Kak by było, hdy by tež Ty raz na Maćicu přijěć mohl! Krawc ma, jako mi pisa, jara dobrej spěwařcy z Drježdžan.⁹ Wjeselu so na tutón koncert a na Maćicu.

Muka zaso počina ze Šymanom¹⁰ debutować, moje pěnje pak wctstorkować¹¹; mojedla, ja Muku a Łužicu njetrjebam; Bohužel! ewangelscy fararjo mi dobri njejsu, dokelž sym katolik a — o dźiw! — dokelž sym jako dobry spisaćel a pěnjer připoznaty!

A Muka dawa so wodzić wot ewangelskich popow.

Wokoło jutrow mam nětko wjele džěla; tuž wodaj moju krótkosć!

Z bratrowskim postrowom

Twój

J. Bart - Ćišinski

Šerachow, 21. 3. 888.

CIŠINSKI ČERNEMU

List 15

Luby přecelo!

Z dolheho Twojeho mjelčenja sudžu, zo snadž mój posledni list ani dostał njejsy.¹

Sym nětko přeco hišće w polnym džěle z ćišćom swojeje zběrki „Formy“; za 4 njedžele nadžějam so, budže ćišć dokončeny. Wobsahować budže kniha 10—11 listnow we 15 wotdžělach. Tež zwonkowny wuhot sym elegantnje wobstarać dał; droha wězo budže. Sym žadosćiwu, kajku kritiku nazhonju.

Wokoło hód dam nowu zběrku: „Přiroda a wutroba“ ćišćeć², same to lyriske pěnje. Lětsa w lěće napišu libretto za romantisku operu za k. Krawca w Drježdžanach³.

Z „Knihownju za lud“⁴ sym z Tobu tohosameho nahlada; něšto stać so dyrbi. Ale tež „salonowa biblioteka“ by za wzdžělanych Serbow jara nuzna byla. Mamy džě na 800—1000 wzdžělanych Serbow a tući wězo hinašu cyrobu žadaju jako prosty lud.

Njedzělu 27. meje mamy w Drježdžanach druhi kongress literatow; chcu na tym samym wo někotrych prašenjach rěčeć.

Koncert 4. hapr. w Budyšnje wuwjedzeny wot Krawca⁵ bě krasny; applaus wulkotny haj z městami frenetiski. Krawc je móčna hwězda na našim wumělskim njebju a wzbudźuje najwjětše nadžěje. Knježnje spěwarcy Derskec pak tež spěwatej, zo dolho hižo tajke něšto njejsym słyšał.

Po Drježdžanski[m] koncertu napišu dopis za „Dalibor“⁶.

Wjeslu so wulcy, zo je do našeho wumělskeho žiwjenja nowe hibanje zapřimnyło.

Měj džak, zo Sy znowa na moje poesije w českich nowinach spominał⁷.

Vrchlický je mi: Dědictví Tantalovo připsal z pleňčacym přispismom⁸.

Připoložil sym za Tebje najnowšu podobiznu.

Po Drježdžanskej skhadžowancy Ći bórzy zaso pišu.

Tuž měj so derje!

Z najwutrobnjšim postrowom

Twój

J. Ćišinski

Šerachow, 15. 5. 888.

ĆERNÝ ĆIŠINSKEMU

List 16

Hradec Králové, 17. V. 1888. .

Luby přěcelo!

Wotmołwjam na woboj Twojej listaj¹ hakle džensa. Přičina mojego mjelčenja bě khorosć, kotra[ž] mje kruće přima. Hišće džensa pisam Ći ze złym žoldkowym katarrhom. Tehodla zawěsće wodaš, jeli jenož z krótka napisam. —

Z přenja: wjeselu so wutrobnje na Twoju nowu zběrku „Formy“; Ćišć mi předolho traje. Rozdžělenje jeje na wšelake formy spóznam za jara dobre a wužitne. — So wě, zo so tež na zběrku

„Přiroda a wutroba“ wjeselu, čím wjacy, dokelž njejsym hač dotal ničo wjedzał wo Twojim wotmyslenju, ju wudać.

Tola moje wotmyslenje (w nastupanju belletristiskeje knihowny serbskeje) njejsy derje zrozumiť. Dokelž měniš, zo chcył ja „knihownju za lud“ wudawać — a to njejsym tola ženje wuprajil. K temu nječuju so powołany. Ja mjenujcy chcu woprawdže salonnu, modernu zabawnu knihownju wudawać, kotraž je hłownje a najprjedy za zdžělane postajena. Móže pak wona tež ludu swój wužitk přinjesć, čehodla nic — dokelž njeje wučisnjene, zo móže wažna, woprawdže literariski hódna belletria tež ludu přistupna býć. Božena Němcowa³, Tołstoj⁴ atd slušerja swětnej literaturje — a su tola we swoich džělach tež najjednorišemu přistupni. Podobnje namaka so tež w poesijach filosofiskich basnikow, kaž na př. w poesijach Vrchlického, wšelake, štož so hodži tež wjesnym ludžom w bjesadach přednošować a deklamować. Zo by rad w knihownje tež dramata měl dla hraća w serbskich džiwadłach, njepokazuje na to, zo chce ta knihownja jenož popularna býć — dokelž te dramata móža pódla tež swoju wažnosć w literaturje měć. A skónčnje — při wudawanju serbskich knihow njemóžemy jenož na intelligenciju hladać; dokelž knihi chcedža tež kupowane býć. A praj: kak wjele knihow abo jasnišo, kak wjele exemplarow jeneje knihi so mjez serbskeje intelligenciju rozpředa?

Tuž krótki wobsah dolhich řečow je tónle: Chcył rady woprawdže salonnu serbsku knihownju wudawać, to rěka knihownju džělow literarneje wažnosće a hódnosće, kotrež by[chu] so pak tez zdžěla za lud hodžile abo na jeho trěbnosće hladałe. Tola při tym njesmědža na swojej literarneje hódnosći ničo zhubić. Tak, měnju, sebi tež Ty belletristisku serbsku knihownju myslíš — a tehodla mi Swoje mocy poskićiš. Dokelž bjez Twojich džělow njecham serbsku knihownju wudawać. Ty tola móhl swoju zběrku „Přiroda a wutroba“ kaž přenje čisło serbskeje bibliotheki wudać? — Nadžijam so, zo so namaka přiležnosć, zo ertnje wo tym porěčimój. Najskerje přijědu w juliju so do serbskich lěsow lěkować — a potym móžemoj wo wšelakim porěčeć. — Piš mi wo zkhadžowancy serbskich spisowacelow⁵, wo swojej zběrce atd. Nadžijam so, zo so moja khorosć njewróci abo z najmjeńša mi dowoli Tebi skerje wotmołwjeć. Z wutrobnymi strowjenjami Twój

· A. Černý.

Luby přećelo!

Twój posledni list je mje zrudził a zwjeselił; zrudził, zo sy znowa khětro khory pobył, zwjeselił, zo wotkhoruješ a zo chceš we wulkich prózdninach k nam do Łužicy přińć.

Dyrbju Ći prajić, luby Adolfo, ty dželaš p r e z m ě r u ; to dyrbi twojej hewak hižo slabej strowoće škodžeć; prošu tebje naležnje a wutrobnje: l u t u j svoje mocy, zo by twoje pjero Slowjanstwu a přede wšem mojim Serbam hišće wjele wjele lět zdžeržane bylo. W tutym tydženju so Formy doćišća; we Smolerjec čišćerni jara pomalu dže a Marko¹ njedžerži sluba a słowa. Wěsty džěl exemplarow dam p r e z knihikupca Pjecha w Lipsku² wjazać; potom dostanješ hnydom přeni exemplar. Tebi džě je, jako wěš, kniha poswjećena, chcych ěi z tym z najmjeńša slaby džak wuprajić za wubjernu twoju džělawosć we našich narodnych a literariskich prašenjach.

Nětko štož kritiku zběrki nastupa! Wěm drje, zo Ty kmanje knihu Tebi wěnowanu kritisować njemóžeš; tuž mi loni Vrchlickeho namjetowaše³; ale rozymi Vrchlický tak dokładnje serbski, zo móhl wšitko zapřimnyć a wosebje řečniske rjanosće a něžnosće wuraza a wobraza namakać a k ćoplemu začuću sebi přinjesć? Mi pak, jako myslić sebi móžeš, wulcyšnje na tym zaleži, zo kritika namakam, kotryž woprawdže wě kritisować jako Ty a kotryž serbsku řeč tak derje znaje jako Ty. Wjele wot tuteje knihi wotwisować budže za dališi rozkćew serbskeje poesije; ale woći woćinić so najprjedy našim Serbam dyrbja a to so najlěpje dosćahnyć hodži z kritiskim pjerom nahladneho wukrajana. Sym sebi tu wěc tuž takle myslił: Ty knihu wobšěrnje a dokładnje rozsudžiš, posćeles rozsud Vrchlickemu, zo by jón — je-li to po svojim měnjenju za nuzne wuznaje, traš tu a tam wudospoľnił a jón potom pod svojim mjenom wozjewił! Kak měniš? Vrchlickemu džě by so přičina tuto[ho] plana rozestajić mohła!

W Serbach tola žadneho kmaneho kritika njenamakam. Nimō toho sy so ty hižo dlějši čas z mojimi poesijemi zajimował a tuž mje jako pēsnerja najlěpje znaješ a taksěrować wěš.

Druha skhadžowanka Drježdžanska⁴ běše Bohužel jara slabje wopytana; tuž so za pismowstwo z cyla ničo wažne wučinić njehodžeše.

Za to pak běše Krawcowy koncert⁵ wubjerny; mjez hosćemi běchu tež Čechojo a Polacy; z cyla jara wosebne publikum.

Knježnje Derskec a knjez Stranský⁶ — zbožowna to akwisicija za

serbski spěw wumělski. Krawc je hwězda najwjetše nadžěje wubudźaca, kotraž z luboznym blyšćom na njebju serbskeje hudźby skhadžeć počina. Zdžerž nam Bóh luby Knjez našeho Krawca!

Sym krótku rozprawu tutoho koncerta w „Daliboru“ Urbánkowym wozjewił. (číslo 26.)⁷

W nastupanju „biblioteki“⁸ so ertnje, da-li Bóh — dorěčimoj; ja swoje pjero přisľubju.

Hdyž do Łužicy přijědžeš, chcemy potom do Budyšina najlěpšich našich literatow k wuradźowanju a k bjesadze powolać.

III. zešiwk Zejlerja⁹ tež bórzy čišćeńnju wopušći.

Luby Adolfo! lutuj so, njedžělaj přez měru a přijědž do strowych Serbow, zo by so pola nas cyle wustrowił a wulěkował.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

Jakub Čišinski

Šerachow, 11. 6. 888

Pisaj mi prawje bórzy!

ČERNÝ ČIŠINSKEMU

List 18

Nedělišće, 14. junija 1888.

Lubši bratřiko,

pišu Či ze wsy, hdžež na lékařowe hnuwanje bydlu. Ze strowotu so pomalku polěpšuje a mam nadžiju, zo zahy budže zaso derje. Jelizo tak budže, přijědu wokoło 15. julija do Serbow a hakle měsac tam wostanu.

Što Twoja zběrka¹ čini? Čišćeńja tola dolho hotowa njeje. Wjeselu so na nju — přeju, zo wuńdže hišće před mojim wotpućowanjom do Serbow. Tehorunja so wjeselu na nowu zběrku, kotruž přihotuješ, mjenujcy „Přiroda a wutroba“. Zda so mi, zo basni w poslednim čisle „Łužicy“² stej z pokazku z teje knihi? Sym wobje hnydom do čěšćiny přeložil³. Nadžijam so, zo tu zběrku do přihotowaneje knihownje daš⁴. Ad vocem serbska knihownja! Wo tej sebi hromadu z Tobu, z kn. fararjom Hórnikom⁵ a z Muku⁶ w Budyšinje porěčimy! Sobu myslu, zo budže derje porěčeć wo powjetšenju „Łužicy“⁷. Takle je jara mała. Móže so mi znapřećiwić, zo njedosaha spisowacelow. Ja chcył swěru pisać. Hdyž wo knihowni wuradźimy,

damy do „Lužicy“ a „Nowinow“⁸ hnydom prospect a rozpóscelemy tež. Myslu, zo móže čitarjow namakać.

Prošu pisaj mi (adresa: A. Č., d. Z. in Nedělišťe bei Předměříc a/Elbe, Böhmen) a rozestaj, što Ty měniš wo tych wotmyslach, kak daloko bě Twoja zběrka pokročila a što noweho činiš a pisaš. Što šće w Draždžanach na skhadžowancy spisaćelow wuradžowali⁹?

Z bratrowskim postrowom a wokošom

Twój

Adolf Černý.

ČERNÝ ČISINSKEMU

List 19

Drohi bratřiko,

runje, hdyž chcych Tebi list ze swojeho nětčišeho asyla wotpóslač, dóstach Twój luby list¹, w kotrymž mi blizke dočišćenje „Formow“ wozjewješ — kak zwjeselacy to podawk! Wěš, zo so hižo dolho wjeselu na Twoju knihu — tola nětka budu njesćerpliwje čakać dnja, na kotrymž wona skónčnje přindže! A Ty Sy mi tola Swoju knihu poswječil — kak sym sebi teho zaslužil? Što sym za Twoju poesiju a za Serbowstwo z cyla činił — to bě jenož moja winowatosć, kotruž běch p r a w e j poesiji a Slowjanstwu dolžny a winojty! Tola hdyž tež sebi tajke počesćenje njezaslužu — wono mje přidawa mocow a hnuwa k dalšej džělawosći na započatym puću; Bóh daj, zo tuta moja džělawosć — hačrunje slaba — prawje wjele za Serbowstwo wuskutkuje! Tebi pak hišće raz najlubozniši džak za Twoju wurjadnu lubosć; wěr, zo mje posylnja, jara posylnja — dokelž njejsym na dopokazma lubosće a připóznaća zwučeny. —

Kritiku wobstaram², kaž sym prajil, t. r. dam J. Vrchlickemu material (wosebje štož rěč nastupa) a wón wustojnu a wobšěrnú rozprawu napiše; dale požadam přecela k. Jelínka³, zo do němskich nowinow „Politik“⁴ we feuilletonje wo Twojej knize napiše; material jemu sam zřađuju. Bjez podpisma abo pod chiffru móhl tež sam něhdžežkuli napisac. Knjez Jelínek pječa napiše tež do „Kraja“⁵ abo druhich pólskich nowinow.

Wjeselu so dale, zo w nastupanju knihownje namjetuješ té same, štož ja w listu wot wčerawšeho dnja pisach: mjenujcy skhadžowanku najlěpšich serbskich literatow⁶.

Wo Krawcu⁷ sym z Tobu jenajkeho mĕnjenja. Wón pak je nic jenož nadžijepolny hudźbnik — ale tež dobra a swĕrna duša!

Džakuju so Ći doprĕdka, zo chceš rady za knihownju⁸ pisać! Ja pŕihotuju za 2. zwjazk knihu basni z Jaroslawa Wrchlickeho⁹. W jenym zwjazku chcu tež swoje „Serbske wobrazki“ wočišćeć.¹⁰ — Do ferijow budu Ći hišće pisać, hdy pŕijĕdu.

Mjez tym mĕj so rjenje, budž prawje strowy a spominaj na Twojeho pŕeco jenajkeho

Adolfa Ćerneho.

Nedĕlišće, 15./VI. 1888.

ĆIŠINSKI ĆERNEMU

List 20

[28. 6. 88]

L. pŕ!

Tu maš pŕĕni exemplar Formow, zo bych Twoju žadosćiwosć spĕkojił. Tež Vrchlickému¹ z dobom exemplar sĕlu. Prošu pŕinjes mi tutón exemplar zaso sobu, dam Ći potom za njón elegantnje zwjazany.

Najnowša nowinka, za moju džĕławosć a sobu za cyle Serbowstwo wažna — sym pŕesadženy do — Drježdžan ke kralowskej cyrkwi wosebje za Serbow, Ćechow a Polakow. Hižo 7. julija budu w Drježdžanach². Dla našeje skhadžowanki — postaj džen, ja pŕijĕdu do Budyšina.

Moja adreša budže: Kaplan an der Hofkirche, Dresden, Schloßstr. I. 32.

Prošu: zdžĕl mi bŕzy k. Jelinkowu³ adrešu!

Najwutrobniši postrow.

Twój J. Ćišinski

Pisaj bŕzy!

Budyšin, 11. VII. 1888.

Lubši bratřiko,

kaž widziš, sym hižo w Budyšinje. Běch runje wčera přijel. Nadzjam so, zo so jow w Serbach z mojej khorosću kusk polěpši. Hač dotal njejsym hišće wjele strowiši. Mój lékař pak praji, zo njesměm hišće poł lěta wučić. Tehodla sym sebi hač do položcy februara dowolnosć wzał.

K swojemu listej připoložam list k. Jelínka¹. Sym jemu hižo w nastupanju Twojeje zběrki basni pisał. — Sam sym nastawk wo Twojim skutkowanju do Lumíra bjez mjena napisal. Wuńdže 20. t. m. a potom Či jón pósćelu². — Móžeš snano přichodny tydzeń do Budyšina přijěc? Pisaj namaj, hdy přijědžeš, zo móžemoj Tebje wočakować.

Pestrow wot k. fararja Hórnik³. Ja pak Če přecelnje wobjimam a sym Twój

přeco jenajki

Adolf Černý.

(Formy sym sobu přiwjezl.)

Luby Adolfje!

Wetmolwjam hnydom. Tu požadana fotografija.¹

Data: Narodzich so 20. aug. 1856 w Kukowje, hdžež šulu wopytowach hač do jutrow 1869, wot jutrow 1869 hač do Michała 1871 běch na šuli w Budyšinje, wot Michała 1871 hač do Michała 1878 wopytowach małosronske gymnasijum w Prazy, wot Michała 1878 hač do Michała 1881 studowach theologiju na universice Pražskej; wot 1. oktobra 1881 hač do 1. oktobra 1882 služach jako wojak we saskim wójsku w Budyšinje, na duchowneho wuswjećeny 27. měrca 1883 w Budyšinje, wot 15. hapryla 1883 hač do 15. februara 1884 kaplan w Ralbicach, wot 15. februara 1884 hač do 17. septembra 1884 kaplan w Radworju, wot 17. septembra 1884 hač do 15. februara 1887 farski administrator w Radworju, wot 15. februara 1887

hač do 7. julija 1888 kaplan w Šerachowje, wot 7. julija 1888 sem kaplan při kralowsko - dwórskej cyrkwi w Drježdžanach.

Při rysowanju wobrazu po fotografiji prošu, zo by so wohidna falda na prawym ramjenju wuwostajila, přez to cyły wobraz tójšto dobydže.

Džak, zo sće mi k woli skhadžowanku wotstorčili²; přeprosomy na nju tež našeho hudźbnika B. Krawca³, kotryž chce w musikalnym wotdžělu do Lužicy⁴ pisać.

Přez moje nowe přesadženje⁵ je so Bohužel moja pěsnjeńska dźělawosć na dlějši čas přetorhnyła. Po času pušću so zaso do basnjenja.

Jara zwjeselił je mje k. Jelínkowy list⁶.

Nó, Adolfje, kak spodobaju so Ći Formy? Wjetša položca zběrki: Příroda a wutroba je hižo hotowa; puta formow sym we njej na bok šmórnył; skoro wšitke čisla budža so wuběrnje hodzić za hudźbu⁷.

Měj najwutrobniši mój džak za wšitku lubosć a prócu, kotruž Sebi z mojej wosobu a poesiju w tak bohatej měrje činiš.

Wjele dobreho k. fararjej Michalej Hórnikej⁸!

Na bórzomne zbožowne zasowidženje a z próstwu, zo by Ći Bóh luby Knjez polnu strowotu zaso wobradził, zawostawam

Twój

Jakub Čišinski

Drježdžany

14. 7. 888

ČERNÝ ČIŠINSKEMU

List 23

Budyšin, 20. julija 1888.

Luby Jakubje,

dóstach Twój luby list z fotografiju a hnydom tež biografiju napisach a wotpóslach. Wčera pak na nowo dwaj Twojej sonettaj (Ředki dostatk, Wječor) přeložich a do „Rucha“¹ póslach. W poslednim (20.) čisle „Lumira“ (wote dnja 10. julija) je 5 Twojich basni w mojim přeložku (mi so zda: Nazymske začuće, Lubosće móc, Omnia vana, Sněhowki, Na lukach)². Hdyž přińdžeš do Budyšina, snadž hižo te čislo změju a tuž je dóstanješ.

Knjez Vrchlický je mi pisał. Wón je zwólniwy něšto wo „Formach“ do „Hlasu Národa“³ napisać, tola kusk pozdžišo, dokelž nětk

jara wjele zastojskeho džěla ma⁴. Wón mi piše mjez druhim takle:
„ . . . Rad bych so k. Čišinskemu podžakował . . ., tola Wy mi pi-
saće, zo je wón do Draždžan přišoł, a tuž, nimajo bližšeje adressy
jeho, mam k Wam próstwu, zo byšće jemu mój ćoply džak a spo-
dźiwjenje za krasnu jeho knihu prajili . . . Rady wo „Formach“ —
kak daloko na to dosaham — . . . něšto napisam, tola pozdžišo, nětk
sym wotročk kancelařskeho napinaceho džěla; je kónc lěta a tuž
wěsće, zo je khwila za mnje najhórša; lědy sym „Formy“ lečo přeńć
móhl, nic pak je dospołnje přečitać. Tola budže přenja kniha, do
kotrejež so we svojich prózdninach pušću . . .“

Skhadźowanku⁵ změjemy w u t o r u 24. julija popołdnu (na třě-
lerni najskerje), dokelž Muka 23. přijědže a 25. chcemoj hromadže
wotpućować do delnich Serbow. Potajkim Će 24. dopołdnja wo-
čakujemoj. Knjez farań⁶ napiše k Libšej⁷; móžeš jemu tež sam na-
pisać, zo čím skerje přijědže. K. Krawca⁸ postrow wote mnje a pře-
proš tež sobu. — Sym Hálkowe „Wječorne pěsnje“ do ćišća dał;
přenje listno budže w korrekturje ke skhadźowancy hotowe. Chcu
je kaž [město jako] 1. čisło „Serb. Knih.“ wudać⁹. Wjeselu so, zo
sy ze Swojej nowej knihu¹⁰ hižo tak pokročil, zo ju móžeš kaž naj-
bliže přichodne čisło „S. Knih.“¹¹ wudać. Sława!

Formy so mi jara derje spodobaju. Pěsnje składnostne móhle so
wuwostajić. Wšo druge je z najwjetšeho džěla ćěžke zorno, kaž chce-
moj sebi hišće ertnje powědźeć.

Džensa jědu z přecelom Keřkom¹² do Rakec. Póndželu rano při-
jědu.

Wšo druge ertnje!

Mjeztym so měj rjenje, budź prawje strowy a wopominaj swojeho

Adolfa Černeho.

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 24

Luby přecelo!

Dostach Twoju lubu knižku: Wječorne pěsnje¹. Měj mój naj-
wutrobniši džak. Tam a sem bych ja jako Serb formalnje hinak pře-
ložil a w nastupanju ryma njebych tak přečasto přizwuk (metriski)
wot přenjeje zložki na druhu tlóčil, wosebje nic tam, hdžež so toho
lohcy wostajić hodži. Hladaj čisła: II. V. VII. X. XVIII. a wosebje
XXVII. (strofa III.)!

Wobsah jednotliwych pěsničkow je jara pěkny, so rozymi, dokelž je thema nimale přeco tosame, so wón husto wospjetuje a bliži so z tym khětro k monotoniskosci; rad přiwdawam, zo krasne nowe wobrazy tule slabu stronku nimale začěmnja.

Swoje drama: Na Hrodzišću, dokelž so pola nas Serbow njehodži předstajić² a dokelž so zčežka do cuzeje řeče přeloži, chcu do ope-roweho libretta předžělać³.

Nětko hišće něšto. Před 10 lětami sym jara dolho na ludowym eposu ze serbskeho žiwjenja⁴ džělał; wobsahuje 9 spěwow a něhdže 2400 hexametrow; što měniš, bych tuto džělo z nowa přehladał, předžělał a wozjewił, snadź w Serbskej knihowni??

Přiroda a wutroba drje pokračuje, tola nic runje w najspěšnišim tempu⁵.

Krawc wuda w Lipsku z nowa 10 skomponowanych spěwow⁶.

Rozeslanje mojich Formow Bohužel jara pomalu dže. Sym wćipny na kritiku ze strony Serbow; Muka njeje ani za hódne a trěbne měł wozjewić we Łužicy pod rubriku⁷: Serbske pismowstwo, zo su Formy wušle.

Njechaš dha, hdyž zasy do Łužicy so wróciš, tež mje w Drježdžanach wopytać?

Z najwutrobnjšim postrowjenjom

Twój

Jak. Čišinski

Drježdžany 27. VIII. 888
Schloßstr. 32. I.

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 25

Luby přecelo!

Wšědnje čakam na přecelniwe wotmolwjenje poslednjeho lista — tola podarmo. Tuž z nowa pišu, hač sy hišće mjez žiwymi, abo hač (štož chcył Bóh wotwobroćić) hač sy z nowa zase bóle khory.

Ja pěsnju pilnje dale; zběrka: Přiroda a wutroba bliži so ke kóncej, po hodžach dam ju do čišća; stajam na nju wulke nadžěje, wjetše něžli na Formy, dokelž wopřija samu lyriku — mojeho kónja, a kaž sebi myslu, pokaže wjele cyle noweho originalneho. Prof.

Ziamba z Waršawy¹ přeložuje moje basnje a wozjewi mój žiwjenjopis z podobiznu². Tež Chociszewski je mje lubosćiwje kritisował.³

Formy so jara pomału a hubjenje předawaju; zawěsće něšto stow markow přisadžu; tuž bych rad widzał, zo bych z „Přirody a wutroby“ něšto wuwikował.

Započatk decembra wuwjedžemy mały koncert w Lipsku⁴; w januaru bych rad literarisku skhadžowanku w Drježdžanach zwjedl.⁵ Krawc⁶ komponuje a studuje pilnje; pohonjam a zbudžuju jeho po móžnosći.

Nowe towařstwo burow, kotrež so 30. novembra založi⁷, změje eminentnu wažnosć za zdžerženje serbskeje zemje, to je skutk, kiž nima runjeća w poslednich lětach serbskeho žiwjenja. Bóh daj, zo bych so dopjelnile wšě nadžěje, kotrež na nowe towařstwo stajamy.

Po přirodže a wutrobje chcu balladu studować a potom zběrku tajkich balladow wudać⁸; ma wažnosć za mlódšich Serbow k deklamowanju.

Što dha měniš w prašenju mojeho eposa w poslednim lisće naspomnjeneho?⁹

Prošu, wotmolw mi bórzy, kak so ći wjedže a što činiš, žadam wutrobnje za tym.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

Jak. Bart-Ćišinski

Drježdžany, 19. 11. 888
Schloßstr. 32.

CERNÝ ČIŠINSKEMU

List 26

Hradec Králové, 21. XI. 1888.

Luby přećelo,

wotmolwjam hnydom na Twój džensniši list, zo njebych zasy předolho wotstorkował. Mam mjenujcy jara wjele džěla — a to bě wina mojeho mjelčenja. Mjez žiwymi hišće sym, kaž z přitomneho lista widžiš, khory pak tež z nowa pobych, kaž sy Ty sebi myslil. Moja zaklepana khorosć njechaše mje jenož tak lohko wopušćić a přimny mje hišće raz, tak zo dyrbjach zasy lubšo hlód ćěrpjeć, hač

jěsć a swój žoldk z tym hněwać. Tola nětk je zasy lěpje a ja móžu zasy — hač runje jara mało. tola něšto jěsć.

Tola moja zabudźiwosć njeje jenička přičina mojeho khwatneho wotmołwjenja. Druha přičina leži w Twojim lisće. Džiwi mje mjenujcy, što we nim prajiš wo Swojej nowej zběrcy „Přiroda a wutroba“. Prajiš, zo ju po hodžach do ćišća daš — z toho sudžu, zo ju njechaš w mojej „Serb. knih.“ ćišćeć, jako sy mi listnje a tež ertnje slubił¹. A čehodla ju tam njechaš měć? Wěš tola derje, zo sym ju hižo w prospekće a na wobwalcy přenjeho čisła wozjewił. Wěš dale, zo wot žaneho drugeho njemóžu originalne serbske poesije wočakować. A dla čeho sym „Knihownju“ založil? Dla teho, zo by mi tam žadyn serbski literat njepisał a ja dyrbjal ju sam pisać? Što bych tu tomu družicy Slowjenjo prajili? Abo dyrbjuju z jeje wudawanjom zastać? — Njewěm woprawdže, kak sebi Twoje počinanje wukładować. Wěš derje, zo sym „Knihownju“ založil hakle po tym, jako dostach Twoje słowo, zo mi tam budžeš pisać — a nětk mi Swoje pjero bjerješ? Abo so Ći zda, zo by Twoja zběrka přepozdže wušła, hdyby so hakle za 3. čisło ćišćala? Derje, tuž njech so jako 2. čisło ćišći! Chcych jenož wotměnjować poesiju z prosaiskimi wudžělkami². Ja swoje „Serbske wobrazki“ njemóžu do drugeho čisła přihotować, dokelž hakle nalěto česki wuńdu (w kabinetnej knihowni)³; tuž chcych do drugeho čisła přeložki ze Sw. Čecha dać (powjedańčka)⁴. Tola je-li chceš Ty swoju zběrku we 2. č. měć, budže so ćišćeć. Ja chcu Ći rady honorar poskićić. Piš mi wo tym, što měniš! —

Štož epos nastupa, móžu jenož prajić, zo so mi forma hexametra w modernych džělach njespodoba; hewak njeznaju wobsah a tuž njemóžu sudzić⁵.

„Kwěty“ (oktobr) přinjesechu mój přeložk Twojeje zawodneje basnje „Formy“⁶. — K. Vrchlický je do „Njedzelskich listow“ wobšěrny referat wo Twojej zběrcy napisał⁷; njeje Ći jón připósłał? Přeložu za Łužicu⁸!

Wjeselu so, zo změjeće skadžowanku (kaž wěm wot Muki)⁹; tež nowe towarstwo¹⁰ mje wutrobnje wjeseli!

Piš jenož dale pěsnje „Přiroda a wutroba“; pokazki w „Lužicy“¹¹ čitam z wulkim interessom. —

Z wutrobnym postrowom

Twój přeco jenajki

Adolf Černý.

Luby přećelo!

Z poslednjeho Twojeho lista z radosću zhonich, zo je so z Twojej strowosću Bohu džakowano polěpšiło. Hdyž sebi tak nutrnje přeješ, nó dobre, dha chcu Přírodu a wutrobu w serbskej knihowni wozjewić. Wobsahować budže kniha něhdže 100 stron. Z čišćom' ma so započinać z 1. januarom 1889. Přeju pak sebi, zo by so z najmjeńša 25 exempl. w tajkej papjerje zhotowiło w kajkejž su moje Formy. Poswjećić chcu knihu knježnje Melaniji Parczew[s]kec¹. (najskeerje)

Myslu sebi, zo sym w tutej zběrcy poetiskosć na najwyšši skhodženk zehnał. Wšudže, hdžež sym pruhi a pokazki čitał, sym namakał najwjětše připóznaće.

Vrchlickeho kritika² je mje do cyła spokojila a wulcy zwjeselila, dokelž słowo Vrchlickeho bjez dwěla něšto płaći.

Jurij Libš³ je nětko tež jara wobšěrnju kritiku mojich Formow napisał, kotraž w 1. čo. Lužicy 1889 wuńdže⁴.

Jara so wjeselu na koncert, kotryž 23. januara tu před wubranym publiku wuwjedžemy; na samsnym dnju ma so tež literariska skhadžowanka wotbyć⁵.

Mam nětko zatrašnje wjele zastojńskeho džěla. Noweho a wažneho njemóžu Či hewak ničo pisać.

Piš mi bórzy, hač sy ze žadanjemi dla mojeje Přírody a wutroby spokojom; chcu mjenujcy we swjatyh dnjach do Budyšina dojeć a tam bych potom z M. Smolerjom⁶ dla čišća wšo wobstaral.

Z najwutrobnjšim postrowjenjom

Twój

J. Bart-Čišinski

Drježdžany, 13. 12. 888

Luby přecelo!

Najwutrobníše zbožopřeca k nowemu lětu 1889!
List pozdžišo!

Zwutrobnym strowjenjom

Twój

Jacob Barth

Caplan an der Kgl. Hofkirche.

30. 12. 888

Dresden,

Schloßstr. 32, I.

Luby Adolfo!

Poslědnjej Twojej listaj stej we mni wulke *spodziwanje zbudžilej a mje woprawdže trochu rozmjertzalej¹.

Sym Ci wězo slubił, zo chcu do knihownje sobu pisać ale tehdy njeznajach ani zaměr, ani sobudželaćerjow ani zwonkownu formu tejesameje.

Tola njech je; ja sym słowo dał a ja sym zwučeny słowo dźeržeć; tola zo Ty wote mnje žadaš, zo mam najprjedy Tebi rukopis pósłać, to, prošu, žadaj wot kohožkuli, wote mnje na nihdy! Ja zawěsće jara jara derje wěm a čuju, što so za nas Serbow hodži hako Serb a kath. duchowny a wuběrný patriota a serbsku rěč, so mi zda, tež tak dokładnje znaju a teoriju pěsnje[n]ja sym drje sebi tak přiswojił, zo je mi revisija woprawdže něšto — spodziwne, — bych so hinak wuprajił, tola z džiwanjom na Twoju nervositu chcu měrný a zdwórliwy wostać. A štož tu lěpšu papjeru wote mnje žadanu, nastupa, mi tak sarkastiscy do wočow tyknyć², ně njebych so toho nadžějał wot — přecela!!

Tola k wěcy!:

Sym přeni džěl „Přirody a wutroby“ do redakcije Smolerjec³ k čišćenju hižo wotedał a wobstoju na tym, zo ma so něšto exempl. na dobru papjeru (àla moje Formy) čišćeć. Prošu, wotmolw mi hnydom, hač so z tym spokojiš, hewak bych dyrbjal zběrku „Přiroda a wutroba“ na swoju ruku hnydom čišćeć dać.

Hdyž ja z někim přečelstwo haju, potom ja zjawnje a sprawnje rěču; tola přistojny wostanu. Nadžejam so, zo naju přečelstwo z tym jenož njewotliwknje ale zo so wobtwjerdzi.

Mam nětko k nowemu lětu zastrašnje dželać z audijencijami pola dignitarow a kralowskeho dwóra a z wólbyrnej etiketu gratulacijow.

23. januarja budže nětko definitivnje liter. skhadžowanka a wječor w 7 hodž. koncert w Drježdžanach; přihoty k woběmaj mi tohorunja wjele džela a hary činja⁴.

Běch čišć: Přirody a wutroby na započatk januarja postajil; tohdla wotmolw mi hnydom prošu, zo so njeby čišćenje zadžeržowało.

Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój

J. Bart-Čišinski

Drježdžany, 2. 1. 89

ČERNÝ ČIŠINSKEMU

List 30

Hradec Králové, 4. I. 1889.

Luby Jakubo,

wotmolwjam hnydom na Twój list z dnja 2. januara. Prajiš: „Sym ci wězo slubił, zo chcu do knihownje sobu pisać, ale tehdy njeznajach ani zaměr ani sobudželaćerjow ani zwonkownu formu tejesameje.“ Wo zaměrje listowachmoj w meji zańdženeho lěta wobšěrnje. Dnja 15. 5. dostach wot Tebje list, hdžež prajiš: „Z knihownju za lud sym z Tobu tohosameho nahlada; něšto stać so dyrbi. Ale tež salonowa biblioteka by za wzdžělanych Serbow nuzna byla.“ Na tón list wotmolwich wobšěrnje a wuložich, kak sebi myslu spojić w „Serbskej knihowni“ knihownju salonowu a knihownju za lud. W scěhowacym lisće pišeš: „W nastupanju biblioteki so ertnje, da-li Bóh, dorěčimoj; ja swoje pjero přislubju. To so tež sta na našej skhadžowancy w Budyšinje pola k. far. Hórnik. W Budyšinje sy mi tež „Přirodu a wutrobu“ přislubił. Tam tež sy formát knihownje póznał (prěnje listno w korrekturje)¹. In puncto sobudželaćerjow njejsy ženje w dwělowanju być móhl; wěš derje, zo z nětčišich serbskich belletristow njemóže być wažny sobudželaćer nchtó druhi, hač jenož Ty sam. Kak wo Wehlowej², Šymanowej³ a druhich poesiji sudžu, wěš derje. Tuž sy woprawdže znał zaměr, formu a sobudželaćerje. Ale něšto druhe mje we Two-

jich słowach boli: zda so mi z nich („Sym Ci wězo slubił atd. . . .“), zo wobžaruješ, zo sy mi sobudželaćerstwo slubił . . . Tola njecham wěrić, zo temu tak je, kaž so mi zda. —

Dale sy hněwny tehodla, zo chcu widžeć rukopis Twojeje zběrki. Kak sebi móžeš myslić, zo bych Će chcył w rěči, w rythmu a pod. porjedžeć? K temu nimam prawa, to je Twoja wěc a Ty tež njejsy žany šuler w tych wěcach. Chcych jenož widžeć, što we swojej Knihowni změju, chcych jenož spokojić swoje swědomje jako redaktor. Tola hdyž Će to hněwa, njecham rukopis widžeć. Hdyž dale wobstejiš na tom, zo ma so něšto exemplarow na tolstej papjerje čišćeć — derje. Wuprajich jenož swój nahlad a ničo wjac; w tym žany sarkasmus¹ njebě. Tuž chcu Ći 20 exemplarow na rjanej papjerje a 40 hriwnow honorara dać.

Hněwny ton Twojeho poslednjeho lista njejsym sebi zaslužil. Tola chcu wšo hižo z boka wostajić a prošu, njespominaj wjac w listach tuteje disharmonije. Mjez namaj knježi dale přecelstwo njezmjeńšene. Dixi!⁵

Zběrka njech so khětře čišći, hladaj na to. Přihladuj dale k temu, zo budže wuhotowanje (format, čišć atd) cyle tajke, jako bě w 1. čisle. Derje, zo chceš knižku knježnje Melaniji poswjećić⁶. Piš mi, kak čišć pokročuje. Postrow přecelow na skhadžowancy!

Z wutrobnym postrowom Twój bratr Adolf Černý.

K. farań Hórnik připósła mi fotografije bačońskeje cyrkwički⁷ — to su rjane wobrazki! Běch jara zwjeseleny. — Tež „Pobožneho spěwarja“⁸ dóstach; zaslužbne džělo!

Sćel mi abo daj slać jednotliwe listna, hdyž budža čišćane⁹. W nastupanju wobwalki pozdžišo.

Pozn.

Titlaj budžetaj dwaj, kaž w přenjeje knižcy

Serbska knihownja.

Přiroda a wutroba.

Wudawa A. Černý.

Pěsnje

č. II

Jakuba Čišinskeho.

Přiroda a wutroba

wot J. Čišinskeho.

Budyšin.

Budyšin.

Z nakładom wudawarja.

Z nakładom wudawarja.

1889.

1889.

Na kóncu knižki přistaji so wobsah.

Přeco Twój

Adolf.

Luby přecelo!

Z čišćom „Přirody a wutroby“ so Smoleř¹ zatrašnje dunda. Myslu, zo by lěpje bylo, hdy by so Knihownja pola němskeho Monsy w Budyšinje² čišćala; tón njeje ničo dróžši a čišći kaž so žada.

Wčera hakle dostach přěnje korrekturke listno! To je hubjeństwo z tym Smolerjom! Koncert Drježdžanski je so wuběrnje radžil³, smy w Drježdžanskich hudźbných kruhach česć a připoznaće serbskemu mjenu dobyli. A to je wěc wulkeje wažnoty.

Srjedu po jutrach wuhotujemy w Budyšinje nowy wulki koncert. Skhadźowanka literatow pak běše w Drježdžanach jara jara špatnje wopytana⁴.

Naši Serbja, wosebje evangeliscy, su zymni, jara zymni; stajnje dyrbi jich něchtó honić a zahorjeć. Tuž mam mysle hišće w běhu tutoho lěta nowu zběrku patriotiskich pěsni wozjewić; džělam hižo na njej⁵.

Loni hižo sy wote mnje fotografiju žadał, a chcyše w čěskim časopisu z njej mój žiwjenjopis wozjewić⁷. Stało so to hišće njeje, je-li pak hišće stać so dyrbi, sćělu Tebi nowu swoju fotografiju, kotraž je ze wšěch dotalnych najlěpje so radziła.

Knjěz Stefan Ziemba wozjewi w bližšim mój žiwjenjopis z podobiznu pólski; tónsamón přijědže nalěto na wopyt ke mnje do Drježdžan, budže potom we Lužicach pućować⁸.

Prošu, pósćel mi Vrchlickeho zběrku: Na domácí půdě!⁹

Tohorunja Svatopluka Čecha: Nové písně (Poětické besedy č. 37)¹⁰!

Moje drama: Na Hrodzišću so tu wšitkim wuběrnje spodoba. Njeby snadź so hodžalo do čěsciny přeložić to a druhe porjedzić a potom narodnemu džiwadlu w Praze k předstajenju poskićić?? Što měniš? By mi to wulcy lubo bylo a Serbam wužitne nad měru!

Krawc w nowym měsacu najskerje hižo něšto nowych komposicijow wozjewi¹¹. Noweho hewak mało. Prošu wotmolw mi skerje lěpje wosebje dla toho drama!

Z postrowom

Twój

Jak. Bart-Čišinski

Drježdžany, 15. 2. 89

Hradec Král. 24 II. 1889.

Luby přečelo!

Wodaj lubje, zo hakle džensa wotmołwjam: wjele džěla a moje žalostne nervowe bolosće stej přičinje.

Wěrju a wěm, zo so Smoleř¹ přeco z čišćom komdži — tola no-
chcu k němskemu čišćerjej; dyrbimoj Marka² přeco pohonjeć, je
tola Serb.

Wjeselu so nad poradženjom serbskeho koncerta w Drježdžanach
— cheych rady tež so wobdžělic, tola běch runje jara khorowaty.
Tebi a Krawcej wutrobnje gratuluju³. Derje, zo chceš zběrku wót-
činskich pěsni wudać⁴, to budže jara wužitne, hdyž budže wona
bjez prózdneje rhetoriki z mócnym słowom z wutroby wukhadžacym
řečec.

Za Twoju nowu fotografiju wutrobný džak! Je jara dobra. Twój
žiwjenjopis sym, kaž wěš, hišće w ferijach do Prahi pósłal, tola
njeje hišće wušo!; njewěm čeho dla⁵.

Zběrcy pósćelu⁶. —

Twoje drama⁷ njeby so na našim džiwadle hrać hodžalo při na-
šich wobstejnoscach — zda so mi tež, zo by wuwjedženje teho
dramata ani Tebi wužitne njebylo. Njebudž, prošu, tehodla na mnje
hněwny, zo tak wotewrjenje řeču — prawe přečelstwo lubuje wo-
tewrjenosc.

Prošu, postrow Krawca wote mnje; wjeselu so na jeho kompo-
sicije⁸. Zamolw mje lubje z mojej nerviskej indisposiciju, zo jenož
mało pisam. Budž prawje strowy!

Twój přecy jenajki

Ad. Černý.

W „Lumíru“ wukhadža runje mój nastawk „Wo nětčišej litera-
turje lužiskich Serbow“, hdžež je wobšěrný wusud wosebje wo
Twojej poetiskej a zcyła literariskej džělawasći⁹. — Do „Literarnych
listow“ napisach tež referat wo Twojich „Formach“ z krótkimi
žiwjenjopisnymi datami¹⁰. —

Holan¹¹ je tež zwólniwy za „Serb. knihownju“ přeložować z ru-
skeje prozy. — Pokazcy z „Přir. a wutr.“ so mi jara spodobastej.

Luby přecelo!

Po dolhim storkanju a honjenju drje tola hišće do jutrow M. Smoler¹ moju zběrku dočišći. Čłowjek we swojej wěcy drje je stroniski kritik, ale tola sebi myslu, zo budže „Přiroda a wutroba“ štož poetiskosć a krasnosć dikcije nastupa, Formy tójšto přesahować. Je džě stara prawda, zo čłowjek ze swojimi džělami rosće.

Wjeselu so, zo sy Holana² za knihownju dobył; jeho pjero je dušne.

Z kóncom běžaceho lěta bych, je-li so Či hodzi, we knihowni swoju nowu nastawacu zběrku: „Serbske zynki“ wozjewił³.

Přihotuju hižo dlějši čas ze přecelom Krawcom wulki koncert, kotryž ma so srjedu po jutrach 24. hapr. w Budyšinje wotbyć; sym jara spokojom, dokelž sym p r i m a d o n n u našeje sławneje opery, knježnu Saakowu, rodženu Čechowku z Prahi, za sobuskutkowanje dobył. Tuta spěwařka ma spodziwnje krasny hlós; budže při koncerće na tři razy spěwać wumělske a narodne spěwy; knježna M. Brukowa z Drježdžan, virtuoska na husle, młoda Rusowka, budže tohorunja sobuskutkować, po tajkim mocy, kajkež w serbskich koncertach zawěsće hišće ženje wustupile njejsu. Wjeselu so jara na nowe moraliske dobyće našeho Serbstwa⁴.

Wulcy lubo by mi było, hdyž by tež Ty tuto serbske wumělske poskićenje wužić mohl, nimo toho džě je tón dzeń popołdnju tež posedženje Mačicy Serbskeje. Kak myslíš? Jara džakowny bych Tebi był, hdy by mi te čisla „Lumira“ poslać chcył, we kotrychž je Twój nastawk wo najnowišej našej literaturje⁵.

Nětko do jutrow mam jara wjele zastojnskeho džěla; tola pomalu pódla stajnje dale pěsnju. Z próstwu k Bohu, zo by so Ty bórzy poľnje wustrowił, strowi Če na najwutrobnišo

Twój J. Čišinski

Drježdžany, 24. 3. 89

Luby přečelo!

Wjeselu so, zo budže „Přiroda a wutroba“ skónčnje čišćana. Napisaj, prošu, Markej¹, zo budže wobwalka runje tajkeje barby, jako wobwalka přenjeho čisla², dale zo so na poslednjeje stronje wozjewi, štož tutemu listej připoložam. — Tež ja mēnju, zo budže Twoja nowa zběrka dokanjaniša Formow; sym na nju sam wćipny a wjeselu so na nju. — „Serbske zynki“ lubje rad do knihownje přiwozmu a džakuju so Či za nju do přědka.³ Wobžaruju, zo ani lětsa njemóžu na schadžowanku a koncert do Budyšina přijěć⁴: srjedu po jutrach započina so pola nas zasy šula a dowolnosć njemóžu dóstać, dokelž wočakujemy zeńskeho inspektarja. Kajž praju, je mi teho wutrobnje žel, zo mi njeje přane přijěć — Wam pak přeju wjele zboža k temu koncertej. Krawca⁵ postrowjam! — „Lumíra“ ze swojim nastawkom Či pósćelu, hdyž te čisla dóstanu⁶, Sy dvě knižcy „Poetiskich Bjesadow“ dóstał? (Čecha a Wrchlickeho.)⁷ Sym Tebi jeju pósłał. — W morawskej „Wesnje“ (Vesna) wozjewich 3 přeložki Twojich basni, mjenujcy: Sněhowki, Nazymske začuce, Smjerc kwětkow⁸. — Pišu nětk grammatiku serbskeje řeče za Čechow; grammaticy přidam čitanku a słowničk⁹. — W prózdniny přijědu najprjedy do Serbow, ale wot tam hnydom so podam k Kašubam¹⁰ (k baltiskemu morju). Potom so (w započatku awgusta) wróću do Serbow takle na 2 njedželi a wokoło 15. awg. wotpućuju do Warsawy a Pětrohroda (ke kn. Bogusławskemu¹¹). Z mojej strowosću je so nětk kusk polěpšilo. Jutry pojědu do Prahi; cheu so wobhonić, je-li bych někajke městno při nowem „Museum“¹² dóstać móhl; wučerstwo mje napina a škodži mojej strowosći.

Z próstwu, zo by Smolerjej dopisał in puncto wobwalki, Če postrowja Twój

Ad. Černý.

Hradec Králové, 12. IV. 1889.

Knihiwjazař njech při brošurowanju knižki z cyla ničo njeprerěznje.

Luby Adolfo!

Sćelu Ći exemplar zběrki „Přiroda a wutroba“; Smoleř¹ so tola k tomu tak spěšnje njepríhotuje.

Na přenich stach na wobalcy to wozjewjenje njestoji, na druhich je čišćane.²

Wulcy džakowny bych Ći byl, hdy by Ty bórzy kritiku Přirody a wutroby w českich časopisach wozjewil, a dale bych Će prosyl, zo by mi potom dobroćiwje tu kritiku připosla. W Serbach doma tola hakle za poľ lěta někajka kritička so pokaže!!

Z horcym čucom radosće a džakownosće sym Twój zajimawy wobšěrný rozhlad wo serbskej literaturje w Lumíru³ čitał a jenož jene přeće mi na wutrobje ćeži: hdy bychy so tajkele kritiki tola tež w serbskich nowinach wozjewić mohle! tola zawěsće žana našich nowin tajku kritiku přijala njeby, naši Serbja njemóža wěrnú kritiku znjesć, (prawda woči kole!) a to je zatrašnje škódný zmylk našeho cyleho narodneho a literarneho žiwjenja. Tohodla hižo lěta dolho na to myslu, kritisku nowinu založić; by džě hižo dosahało, hdy by lětnje snadž štyri króć wukhadžala a w njej bych přede wšěm w u k r a j n e kritiki wozjewjał; cuzym so skerje wěri dyžli domjacym! Što měniš?⁴

Koncert, kotryž měješe so najprjedy 24. hapr. a potom 1. meje w Budyšinje wuwjesć, su mi S e r b j a njemóžny sćinili, t. r. Ći stari plěsniwi à la Fiedler⁵, Kocor⁶ a konsorty, haj su tež druhich (Serbow a Němcow) našćuwali, zo njesmědža so wobdžělic; tući zawěsće postup w serbskej poesiji a hudźbje čuja ale jón přidać a so podwolic, ně to nihdy, jim njeje činić wo zbože Serbowstwa ale wo problematisku česć swójeho mjena! Tola koncert na kóžde wašnje wuwjedu we s w j a t k o w n y m tydženju srjedu; zdžělani a wosebni Němcy Budyšina přinđu, kaž z lista wěm, zawěsće na koncert, w kotrymž slowjanscy wumělcy budža skutkować jako knježna Saakowa⁷ a huslista Kratina, sobustawaj Drježdžanskeje opery.

Z wutroby rad Ći přeju, zo by zastojušćo při museju w Praze⁸ dostał; to by Ći tyło we wšelakim nastupanju.

Kajki duch pola nas a wosebje přećiwu mi wěje, je so zasy zjawnje pokazało: Serbja našemu kralej⁹ k 800 lětnej swjećiznje Wettinskej s w j e d ž e ň s k i spěw přepodaju; a tón je pěsnil čłowjek, kotryž žaneho mjena a žaneje wažnosće w literaturje nima, po rodže Němc, Waltař¹⁰; tola to wšo su džě maličkosće, kotrež do wahi nje-

padaju, wón džě je — l u t e r s k i f a r a ř ! ! ! To wšo je so skradžu
stalo; hdyž bě wšo hotowe, hakle so to zhoni. Na, sapienti sat!¹¹
Spomnjenej zběrcy Čecha a Vrchlického sym dostal¹² a z wjeso-
losću přečital; měj džak! Wotmolw bórzy

Swojemu

Jak. Čišinskemu!

Drježdžany, 6. 5. 89.

CERNÝ ČIŠINSKEMU

List 36

Luby přecelo,

wodaj, zo Či hakle džensa wotmolwjam. Běch jutry w Prazy a nje-
nadeńdžech hišće khwile k pisanju — mam přecy přewjele džěla.
— Džakuju so Či za exemplar Twojeje noweje knihi¹ a wosebje za
přecelnu dedikaciju. Knižka so mi jara spodoba, čini jara něžny za-
čišć. Někotre čisła přeložu a napišu referat za „Njedzelske Listy“²
a za „Literarne Listy“³. Tež w „Złotej Prazy“⁴ a w „Swětozorje“⁵
budže referat. Gratuluju Či k tej knizy! Piš jenož pilnje „Serbske
zynki“⁶.

Wobžarowach jara, zo njemóžach na zhrom. Mačicy přijěc a kon-
cert zasłyšeć.⁷ Mějach sobu w Prazy khoreho bratřika⁸ a tuž nje-
móžach.

Prěni exemplar II. čisła swojeje knihownje wohladach hač w Pra-
zy pola Vrchlickeho⁹ a Jelínka¹⁰ (k. Jelínek Či sće le lisćik, kotryž
připoložam). Marko¹¹ je mi hakle na moju žadosć 50 exemplarow
pósłał — tola zličbowanje nic, hačrunje jeho sebi wot njeho ža-
dach. Tuž njewěm hišće, kak droha knížka je. Dyrbju plaćiznu jenož
přirunanju z přenjeje knížku postajić. —

Knižku njejsy knježnje Melaniji poswjećił¹² — móže so přichodnje
stać. —

Ja sym nětk strowiši a pišu pilnje serbsku grammatiku dla Če-
chow¹³. Pódla so přihotuju na puć do Rusowskeje. Wot tam přijědu
do Serbow a potom so widžimy¹⁴.

Z wutrobnymi strowjenjami

Twój słowjanski bratr
Adolf Černý.

7. V. 1889.

Postrow Krawca!¹⁵ — Je mi z Khoćebuza knihikupc Kühn pisał, zo chce wudać knižku wo Błotach a zo by[ch] jemu nastawk wo narodnym spěwje a pěsnjach Serbow do njeje spisał.¹⁶

Sy 4 čisła (4. 5. 7. 8.) „Lumira“ dóstał¹⁷?

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 37

Drježdžany, 8. 7. 89.

Luby přecelo!

Twoje prózdniny so wěsće z tutym tydženjom započnu, moje na nowy tydzień. Prošu, piš mi něšto do časa, hdy snadź by ke mnje do Drježdžan dojeć móhl, zo bych ja w tym času w Drježdžanach přebywał.

Koncert w Budyšinje¹ běše wulkotny a moraliske dobyće „mlodych“ Serbow; s t a r i Serbja běchu so zřeceli a štrajkowachu, skoro wšitcy; su tež druhim wopytanje koncerta wotradželi. Wettinski jubilej² je Serbam wjele slawy a wjele přecelow dobył. Bohu džak, do našich burow je žiwe narodne hibanje přišlo³, ze zdžělanych Serbow Bohu žel mnozy měrnje smorča. Piš mi bórzy a wjele zboža na puć!

Z postrowom

Twój J. Čišinski

ČERNÝ ČIŠINSKEMU

List 38

12. julija 1889 Hradec Král.

Luby Jakubo!

Naju poslednjeje listaj so zeńdžeštaj, tuž njepisach hnydom; mějach pak přewjele dželow, tak zo k pisanju njeprińdžech. Džensa pak hižo dyrbjju pisać, dokelž hodžina mojeho wotjězda je hižo za durjemi. Wulke džěło w šuli (běchu wšelake pruhowanja, inspek-cija atd.), wopyt jeneho Polaka ze Lwowa a přihotowanja na daloki puć mje přeco wo[t]džeržowachu, tak zo njemóžach⁴ hač dotal kritiku wo „Přirodže a wutrobje“ napisać. Pćdla dyrbjjach 17 na-

stawkow za „Ottowy Słownik naučný“ zestajeć a napisac¹, štož bě hižo smjerć nuzne. Ale skónčnje nětk napišu referat wo Twojej zběrce² — po prawom mam jón hižo spisany, ale dyrbjú hišće přehladać.

Wetpućuju najskerje hižo póndželu.

Mój adress budže:

АДОЛФЪ С. ЧЕРНЫЙ
у Его Высокоблагородия
Вильгельма Онуфриевича Богуславскаго,
статскаго совятника и писателя
S. PETERSBURG — С. ПЕТЕРБУРГЪ
по Екатерининскому каналу
(у Аларчина Моста) д 176 кв 52³
Russland

Bych so jara wjeselił, hdy by Ty mi tam pisał, zo njebych tam bjez nowinkow ze Serbow był. Do Serbow přijědu něhdy hakle w kónc awgusta a potom bych po móžnosći tež Tebje w Drježdžanach wopytał¹. Bych Će jara rady zasy widzał!

Wóndano běch 3 dny w Prazy w naležnosći městna při „Muzeum“⁵. Nic wěsteho hišće so njewě — ale mam nadžiju. Pobych tež khwilku w serbskim seminaru⁶.

Slawa Tebi a Krawcej⁷ za tajki koncert, jako bě w Budyšinje. Zrudne je, zo so stari knježa zdalowachu koncerta, jako so cyleho mlodeho hibanja w Serbach zдалуја (— jenički k. far. Hórník⁸ je přeco mlody! —) — ale što pomha; čím bóle džělać dyrbimy. Pisaše mi Krawc wo tym wobšěrnje.

Wodaj, zo jenož tak mało a khwatnje pisam; mam woprawdže přewjele džělow. Chcych tylko, zo by Ty měl hišće před prózdninami list wote mnje. Wjele strowja a wšeho dobreho Ći přeje a na zasywidženje so wjeseli Twój

Adolf Černý.

Piš mi do Ruskeje!

Wjacy ertnje, wosebje wo wotmyslenym literariskim časopisu⁹.

Luby přecelo!

Zrudžich so zhoniwši, zo nochceš do Draždžan přijěć; ja nje-móžu do Budyšina dla zastojnskeho džěla; tuž budžemoj sebi dyr-bjeć pisać. Wězo sy so na pućowanju prawje wustrowil¹; snadź mi najwažniše wěcy zdžěliš, kotrež su Če při tym podejšle.

Knjezej fararjej H.² praj wjele dobreho!

Ja hewak wjele nowinkow njewěm. Tuž měj so derje a zabawjej so w Budyšinje derje!

Z postrowom

Twój

J. Čišinski

Drježdžany, 7. 9. 89.

Luby přecelo!

Hdyž Ty tehdy ducy domoj w Budyšinje přebywaše, běch z džěla-mi tak zadžěwany, zo njemóžach k Tebi dojěć, nadžějach so, zo snadź na někotre hodžinki ke mnje do Drježdžan so pušćiš, tola čakach podarmo; rad wšak wěrju, zo sy mučny był wot napinaceho pućowanja. Wjele noweho chcych wot Tebje z pućowanjow nazho-nić; ja Či do Peterburga pisał njejsym¹, dokelž so za cyły čas w Ser-bach ničo noweho stało njeběše.

Prošu, napiš nětko bórzy kritiki mojich pěsni „Přiroda a wutroba“ do někotrych českich nowin, zo by so potom do serbšćiny přeložila a wotćišćala²; přetož samostatnu kritiku, jako widžiš, Serbja tola njenapišu.

Lubo by mi dale było, hdy by so prócował, zo by so skónčnje mój žiwjenjopis z wobrazom w „Zlaté Praze“ wozjewil³; chcu mje-nujcy w hodownych prózdninach do Prahi⁴; bych přez spomnjeny žiwjenjopis hižo bóle znaty był; při tym radžu, zo by so k tomu moja p o s l ě d n j a fotografija wzała, kotraž je ze wšěch najlěpša. Snadź by tež Tebi so hodžalo, hody do Prahi dojěć, zo bychmy tam někotre dny w hromadze być móhli.

Ja dale pisam na zběrky Tebi hižo znatej: „Serbske zynki“; bych ju ze započatkom noweho lěta do čišća dał, je-li Sebi přeješ, w Twojej knihowni⁵.

Kónc tohole abo započatk noweho lěta chcu do Drježdžan skhadžowanku našich spisaćelow a wótčincow powolać⁶.

Profesor Holan z Nižneho Nowgoroda budže moje pěsnje nětko tež do rušćiny přeložować⁷; škoda, zo je knježna Melanija Parczewska cyle na nas a na mnje zapomniła; mam mysle, jej nowu zběrku poswječić⁸.

Farař Hórnik je Bohužel tróchu khorowaty; Bóh dał, zo by bórzy polnje wotkhorjel⁹.

Noweho hewak wjele njewěm; w tychle dnach chcu z k. Hórnikom dla wšelakich naležnosći so rozřečec.

Piš mi bórzy, što činiš a kak so Či wjedže.

Z najwutrobnějším postrowom

Twój

J. Bart-Čišinski

Drježdžany, 20. 10. 89.

ČERNÝ ČIŠINSKEMU

List 41

Hradec Král., 25. X. 1889.

Luby přećelo!

Chcych jara rady Tebje w Drježdžanach wopytać a bych Če wopytał, njedziwajo na mučnosć po napinacem pućowanju, tola dyrbjach hižo domoj, dostawši powjesć wo čěžkej khorosći mojeje sotry¹, tuž dyrbjach swój pobyt w Serbach jenož na krótkički čas wobmjezić a njemóžach k Tebi a k Mucy² dojěć. Telko dla wusprawnenja.

Kritiku Twojeje zběrki: „Přiroda a wutroba“ napisach a sobu z druhimi nowinkami ze Serbow (tež wo koncerće) dach do Njedželskich Listow, hdžež w krótkim wuńdže. Póscelu Tebi tak khětře, hač wuńdže³.

Twój wobraz z žiwjenjopisom leži hižo wjacy hač lěto dolho w redakciji Złoteje Prahi, sym jón tam po wuńdženju „Formow“ pósłał; tola hač dotal, njewěm, dla čeho, njeje so čišćał⁴. Tola hdyž přijědžeš do Prahi — nad čimž so wutrobnje wjeseku — dam Twój

wobraz ze słownym přewodom do „Swětozora“⁵. To budže rjenje, hdyž wuńdže k Twojemu wopytej; tola dyrbiš mi z wěstosću slubić, zo přijědžeš, zo njeby so „Swětozor“ blaměrował, prajicy, zo sy Ty w Prazy — a Ty by mjez tym był w Drježdžanach. Ja, da-li Bóh, přijědu hody z wěstosću do Prahi a tuž so tam zetkamoj! — Tež Krawc⁶ ma mysl do Prahi přijěć; je mi pisał in puncto serbskeho koncerta tam. Budu w tej naležnosći pisać do Prahi. Džensa tež Krawcej napišu. — Jara běch so nastróžil, hdyž čitach we Twojim lubym lisće wo khorowatosći k. far. Hórnik⁷. Wčora dóstach wot njeho list, w nimž dočitach so wobtwjerdženja teje zrudneje powjesće. Zo by so bórzy poľnje wustrowil! Mam wulku bojosć wo njeho. —

Wot Muki wěm, zo Sy měl njepríjornosće z dedikaciju Twojeje poslednjeje zběrki⁸. Ty pak mi njejsy nič wo tym pisał. — Khwalu jara, zo chceš Swoju nowu knižku knježnje Melaniji⁹ poswječić! To ju budže wjeselić a hnuwać k dalšemu skutkowanju mjez Polakami za Serbowstwo. — Ja sam namakach jara wjele přecelow Serbowstwa mjez wučenymi Polakami. — Zcyła je so mi mjez nimi wubjernje spodobalo. Z poetow póznach M. Konopnicku¹⁰, Czesława Jankowskeho¹¹ a druhe. Hewak jara wjele literatow w Krakowje, Waršawje a Pětrohrodže. W Pětrohrodže běch pola přecela Serbow, k. Bogusławskeho¹²; z jeho knježnu džowku widžach so na Litwje, hdžež tři tydženje přebywach a jara wjele za swoje studije dobych. Mjez druhimi zezběrach wokoło 60 pěsni a 30 melodiji běloruskich¹³. Zajimawe wěcki!

Jako třeće čisło knihownje wuńdu skónčnje dawno slubjene „Serbske wobrazki“: wokoło hód wuńdu pod titlom „Lužické obrázky“ w kabinetnej knihowni a potym je pušću tež w serbskej řeči¹⁴. Po tej knižcy hnydom so započnje čišćeć Twoja nowa zběrka, hdyž mi ju daš za „Serbsku knihownju“. — Holan¹⁵ je mi tež sobudželačerstwo slubił. Tak bych nětko měl maćiznu za 3—5 čisło „knihownje“. — Tež Muka je mi pósłal přeložk jeneje komedije Bałuckeho¹⁶ (z pólsćiny), hišće ze studentskich lět; přirunam z originalom a z džakom wočišću. Zcyła dyrbjju na to hladać, zo bych měl za knihownju dramata, tola jenož ze słowjanskich literaturow, nic pak z němskeje. (Tych je hižo w serbsčínje dosć, a dosć hubjenych). Kaž widžiš, dyrbjju hižo skónčić; papjera njedosaha za moje bambor[j]enje. Tuž měj so rjenje a piš mi bórzy!

Twój

Adolf Černý.

Za „Časopis Maćicy“ přihotuju nětko swój (originalnje pólski) nastawk wo serbskich twarjenjach z mojimi wobrazkami¹⁷. Wčora wotpóslach přeni džěl do čišća, hdyž sebi wo njón k. Hórnik¹⁸ pisaše. — W Khoćeb. je wušła knižka „Der Spreewald“ pola Kühna z mojim nastawkom wo serbskej hudźbje. Kniha je wupyšena z woprawdže krasnymi wobrazkami¹⁹.

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 42

Luby přecelo!

Jara běch so na pućowanje do Prahi w hodownych prózdninach wjeselił, a nětko je mi to zase njemóžne. Dyrbju mjenujcy z 1. januarjom 1890 nowe zastojnstwo tu w Drježdžanach nastupić¹, štož někotrežkuli přihotowanje žada; nimo toho mam 26. decembra a 1. januarja d w ó j c y we wulkej dwórskej cyrkwi předować. Škoda, tola hinak so njehodži!

Prošu, poruč mje pola svojich přecelow w Prazy, w běhu lěta 1890 tam wěsće dojeđu.

W januarju chcu w Drježdžanach skhadžowanku serbskich wótčincow wotdźeržeć, k čemuž so wězo maly koncerčík přizamknje².

Wjeselu so na dališe čisla Twojeje Serbskeje knihownje³. Ja sym nětko za pěsnjeńsku džělawosć jara suchi čas měł, z džěla dla napinaceho zastojnskeho džěla, z džěla dla njelóšta. Nadžějam so, zo so hišće druhi serbski duchowny w Drježdžanach přistaji, z čimž by so moje džělo tróchu wolóžilo.

Zajimacych nowinkow dale njewěm; přeju Či wjesole hody w Prazy.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Čišinski

Drježdžany, 13. 12. 89.

Luby přećelo!

Najwutrobniše zbožopřeća k nowemu lětu 1890! Wobkhowaj mi tež dale přećelstwo a mojim Serbam horcu wutrobu a pomocnu ruku!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój Čišinski

Dr. 31. 12. 89.

Luby přećelo!

Najwutrobniši džak za pólany zešiwk naučného slovníka a za přećelniwe spominanje w nim na moju wosobu a džělawosć¹. Ja sym Bohužel hižo dlějši čas w stadiju dospołneje apathije, tak zo nihdy ničo pisac njemóžu. Wina tuteje apathije je wšelakora, jena z nich je, zo moje basnje tajkeho wuspěcha nimaju a njenamakaja, kajkiž sym, a móže byc nic cyle z njeprawom, wot nich wotčakował; tež na druhich serbskich basnikow moje basnjenje skoro žaneho wliwa njepokazuje, woni basnja dale po starym šlendrijanu. Nimo toho čuju so khětro nervosny, tak zo drje na khwilu do někajkich kupjel pojědu; móžno, zo potom zase lubosć k poėsiji a k pėsnjenju we mni wotcući.

Nowe serbske towarstwo² tu jara zbožownje pokračuje a je sobu nastork dało, zo nětko Drježdžanscy Čechojo, Polacy a Serbja pěknje, přećelnje a wzajomnje towaršnosć mjezy sobu haja; to móže za přichod jara wažne byc za wšitkich.

Štož hewak je noweho w Serbach, to džě sy hižo zhonił z nowin, njeje to wjele; naši Serbja su jara zymni ludžo; rjane wuwzaće čini Bohu džakowano „Towarstwo serbskich burow“, kotrež ma za dalše rozwiwanje serbskeho ludu eminentnu wažnosć.

Wodaj jeno, zo tak dołho ničo wo sebi njejsym dał słyšeć a nje-hněwaj so na

Twojeho

J. Čišinskeho!

Drježdžany, 19. 5. 90.

W Kraloweje Hradcu 7. junija 1890.

Luby bratřiko!

Wodaj, zo hač dotal na Twój luby list wotmolwił njejsym. Nětko pak jenož w khwatku někotre slowčka pišu, dokelž chcu Če wo něšto žadać. Přijědže mjenujcy do Drježdžan naš znaty pěsnjer Dr. Otakar Mokřý¹ sobu ze swojej knjenju a ze spisowaćelom knjezom Heritesom². Budže derje, hdyž teju knjezow zeznaš a wonaj Tebje tež zeznać chcytaj. Tuž sym k. Mokřemu přilubił, zo Tebi wo jeju přijědže napišu. Knj. Mokřý přijědže po ň d ž e l u 9. t. m. do Drježdžan a wustupi w hôtelu „Zur Stadt R o m“. Je-li změješ khwile, zastup poň d ž e l u abo wutoru rano do teho hosćenca a wopytaj teho lubeho knjeza. Sym jemu tež Twoju adresu dał, w padže, zo by Ty khwile njeměl. Štwórtk pojědže k. Mokřý snadž do Budyšina, hdžež hižo wo jeho wopyće napisach. — Wjeselu so, zo Če bórze wohladam!

Z postrowom přeco Twój

Ad. Černý

Jacob Barth

Caplan an der Kgl. Hofkirche
sće

najwutrobníše zbožopřeca k nowemu lětu 1891! List bórzy scěhuje.
Z wutrobnym strowjenjom

Twój

Schloßstr. 32, I.

Dresden, 31. 12. 90

Luby přećelo!

Přede wšěm wutrobny džak za „Lužické obrázky“¹.

Njejsym Ći doľho pisaľ, njewědźach tež, što bych Ći pisać dyrbjal; mějach mjenujcy khětro dolhu za literariske tworjenje suchu periodu; mi so to z časami tak stawa. Wina sobu pak je tež zadźerženje mnohich Serbow k mojej wosobje a k mojim pěsnjam. Hdyž spisaćel, kotryž sprawnje měni a po najlěpšim wědomju dźěła, žaneho připóznaća w swojim ludu njenamaka, lóšt k dališemu dźělanju tola trochu wosłabnje.

Tola dospołnje zastaľ z pěsnjenjom ženje njejsym; jenož do „Lužicy“ ničo podawaľ njejsym², dokelž běch mjerzaty na Muku³, kotryž wukrajne kritiki mojih pěsni we „Lužicy“ ze zamyslom ignoruje. Mi zawěsće njeje wo moju khwalbu činić, ale wo to, zo bych naša Serbja so z wukrajnych kritikow přeswědčili, zo je puć, kotryž sym serbskej poěsiji pokazal, prawy a tohodla sěchowanja hódny. Tola dosć wo tym!

Chcu w bližšim času nowu zběrku pěsni „Serbske zynki“ wudać a tuž prašam so Će, hać chceš ju do „Serbskeje Knihownje“ přijec a jeli haj, jako kotre čislo ma so čišćeć⁴. Wobsah listnow budže drje nimale tajki, kajkiž w „Přirodže a wutrobje“.

Zběrka změje sobu mnohe wótre čisla⁵ a sam sebi hižo do časa praju, zo budže so někotryžkuli Serb na nju hněwać; tola wěrnosć ma so rjec zjawnje a sprawnje, hewak so njehodži porjedženje dopěć. Što pomha nam naše dotalne khwalenje a pleńčenje za literaturu? Tomu ma so radikalnje kónc sčinić.

Sym na spomnjenej zběrcy doľho dźělaľ a wosebje sebi te wótre čisla, kotrež serbske žiwjenje a pismowstwo potrjehja, doľho a derje rozmysliľ. Nadžějam so, zo jednotliwe wotdžěle zběrki: Swěrne zynki, wěrne zynki, wótre zynki, tež Twoje spodobanje a připoznaće namakaju.

Hižo drje wěš, zo je nakładnistwo „Lužicy“ mój wuj, knjez can. far. Herman we Wotrowje⁶ na so wzaľ a administraciju k. registrator Holka w Kukowje⁷; tak je „Lužica“ nětko zaso pólnje w katholskich rukach a to je wjele, wjele winojte. Katholski Serb ma wutrobu za swój narod a je hotowy za njón duchowne a materialne wopory přinjesć, doľho w tej měrje nic evangeliski. Nětko budu tež na Muku energiscy čišćeć, zo ma so wotrjec swojeje dotalneje kliky a la Domaška⁸, Fiedler⁹, atd.

Tež hižo drje wěš, zo je naš luby Hórnik nowe „biblijske stawizny“ wudał; krasne to džělo¹⁰! Škoda, zo naš drohi „Michał“¹¹ Bohužel stajnje je khorowaty; ja mam pře njeho wulki strach. O, Božo, budź smilny a zdžerž nam Hórniku hišće wjele, wjele lět!

Pjech w Lipsku bydlacy, dobry a sprawny kritik, dospołnje přezjeny z mojimi nahladami, bórzy w „Magazin für die Literatur des Inn- und Auslandes“ kritiku mojeje poesije přinjese¹². Prošu, piš mi bórzy!

Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój

J. Čišinski

Drježdžany, 23./I. 91.

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 48

Luby přecelo!

Čakam džen wote dnja na wotmolwjenje. Chcu na nowy tydžen do Budyšina jěc a bych tam z M. Smolerjom¹ wšitko ertnje wučinił, štož čišćenje mojeje noweje zběrki „Serbske zynki“ nastupa². Tuž prošu, wotmolw mi bórzy, hač chceš tule zběrku do „Serbskeje Knihownje“ přijec a jako kotre čisło ma so čišcec.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój J. Bart.

Drježdžany, 19./II. 91.

ČERNÝ ČIŠINSKEMU

List 49

Hradec Král., 20. II. 1891.

Luby přecelo!

Wedaj, zo na Twój luby list wot 23. I. hišće wotmolwił njejsym. Mam na smjerec khoreho bratra, a tuž wulku zrudobu w domje; wbohi, ma tuberkulosu plucow w poslednim stadiju¹. Lohcy sebi pomysliš, kak so mi při tym dže, zo móžu jara mało džělać a zo lohcy na wšelake zabudu. — Twój luby list pak chcych hižo raz zwotmolwić — tola zaso dyrbjach wot přihotowaneje papjery

stanyć a bě po pisanju. — Džensa skónčnje z khwatkem wot-
mołwjam.

So jara wjeselu, zo maš nowu zběrku pěsni k čišću přihotowanu
a zo ju chceš do mojeje knihownje dać. So wě, zo ju z wjeselom
a z džakom přiwozmu, dokelž připóznawam, kak wažne, haj nuzne
je, zo so khutna wěrnosć tež ze słowom powołaneho basnjerja praji,
dokelž tak sebi najskerje puć k wutrobam namaka. W Słowjan-
stwje zcyła a w Serbowstwje wosebje je nuzne, zo sebi wěrnosć
prajimy — a tuž hišće raz witam Twoju nowu zběrku a Tebi za
nju wutrobnje ruku čišću.

Jenož njewěm, kak to z čišćom póndže. Naš luby nawoženja —
Marko² čišći jara pomalku, zwaha — to je najlěpje spóznać z teho,
zo je w zańdženym léće 1890 cyłych — 8 stronow třěćeho čisła
knihownje čišća! Wjacy dostać wot njeho njemóžach. Tute 3. čisło
wopřimuje serbski wudawk mojich „Lužických obrázků“³, sym je
poswjecił džowcy historika W. Bogusławskeho⁴ — pomysli, kak
mje mjerza, zo je hotowe dostać njemóžu.

Hdyž do Budyšina pojedžeš, wujednaj z našim lubym Markom²,
zo wón nětko „Wobrazki“ a potom „Serbske zynki“ spěšnje
čišći — abo, je-li khwataš z wudaćom zběrki, zo najprjedy Twoju
zběrku jako 4. čisło knihownje čišći, a potom hakle čišć 3. čisła
(Wobrazkow) skónči.

Je-li so njemylu, je pěseň, w 1. čisle „Lužicy“ wočišćana, ze
„Serbskich zynkow“ wuwzata⁵.

Tola naspomnić chcu: zo 3. čisło dyrbi powjedańčko wopřimnyć,
přetož hižo 2 čisle běštej poetiskej⁶. Štwórte čisło móže zaso poesiju
přinjesć.

Na ponowjenu „Lužicu“ so wutrobnje wjeselu⁷. Sława k. kan.
Herrmannej⁸, zo je dalše wudawanje jeje móžne sćinił. — Derje
tež je, zo je nětko k. Holka administrator⁹.

„Biblijske stawizny“ k. kan. Hórniku dostawach po listnach¹⁰ —
wažne, rjane a jara zaslužbne džěło. Haj, Bóh zdžerž nam našeho
złoteho, lubowaneho Hórniku hišće wjele lét!

Wodaj moje žalostne šmóranje a torhany styl. Khwatam, pódlu
mnje žalosci khory Ladisław¹¹ a ja sam mam wulku ból zubow.

W lubosći

Twój

A. Č e r n ý .

Luby přećelo! wuprajam Či najwutrobnije sobuželenje při smjerći
Twojeho lubeho bratra¹.

Z najwutrobnijim strowjenjom

Twój

Jacob Barth

Čaplan an der Kgl. Hofkirche

Dresden, 4./III. 1891.

Schloßstr. 32, I.

Luby přećelo!

Měj džak, so Sy na mnje So dopomnił; tajki w o b s a h Twojich přećow sym k nowemu lětu z wěstotu wotčakował.¹ Ty maš ze Swojeho stejšća a principielnje zawěšće prawo, tola tež moje zadžerženje je cyle korrektnje a logiske.

Twoje mēnjenje, zo sym zastał džělać, je wopačne; přetož wulki rozdžěl tola je, džělać zastać a zastać wozjewjeć, to posłědnje ja w přitomnych wobstejenjach w časopisu „Lužica“ nihdy wjacynjemóžu².

/NB. Za dopokaz mojeho stareho přećelskeho zmyslenja k Tebi tu moja najnowša fotografija!

Bychu-li wdžělani Serbja (a do tajkich drje tola tež Dra. Muku ličimy) wašnje mojeje poesije za prawe poznali a připoznali, njemóhli nihdy tak energiscy a eksklusivnje za Zejlerja³ być a agitrować. Z toho cyle prawje sudžu, zo maju Serbja Zejlerjowe pēsjenje za jeničcy prawe a nam Serbam přiměrjene, kóžde druhe po tajkim literaturje za škódne, ergo zastanje Čišinski wozjewjeć, kiž jako dobry Serb zawěšće rozwiwanju literatury zadžěwać nochce!

Ty rjeknješ, zo je to z mojeje strony sofistiscy, tola prašam so, nječinja z druheje strony wo prawdže a faktiscy tak??!! Bjez dwěla ja jara wobžaruju, zo za džesać lět wulkeho prócowanja ani akademiscy wzdžělanych Serbow njejsym přeswědčić móhł, zo moje basnjenje je prawe; nimam pak zawěrnje dale lóšt z wołami so bě-

dzić. Dželać pak tohodla njezastanu; dopokaz toho: mam nowu zběrku pěsni k čišćenju dospolnje přihotowanu⁴; tola što to wšitko pomha? Wo mojej poslednjej⁵ ani jedyn serbski časopis ani

Hrajkanja dla a lari fari pak rozomny literat zawěsće nježěla. Tuž prošu, njedawaj winy mi ale wobroč so na p r a w e adressy! Ja zawěsće rad tak wótre słowa njepišu, ale wěř mi, sym so dospolnje naposluchał na porokowanja, kotrež so mi ze wšěch bokow činja.

A z tym: sat⁶!

Přeju tež Tebi k nowemu létu strowotu, spokojnosć a wšo dobre a nadžějam so, zo dale tež přecelaj wostanjemoj.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Bart-Čišinski

Drježdžany, 5./I. 1892

C I Š I N S K I Č E R N E M U

List 52

Luby přecelo!

Měj mój najwutrobniši džak za wuprajene zbožopřeća.

Tež ja Tebi z cyleje wutroby k nowemu létu wšo to přeju, štož Sebi sam přeješ, přede wšěm čelnu strowotu a duchownu čilosć.

Tohorunja so Či džakuju, zo zběrku mojich přeložkow přihotuješ¹, nic tak jara we swojim mjenje ale w interesu našeho ludu a pi-smowstwa.

Rukopisnych pěsni nimam; wšě spěwy, kotrež su do čišćomneje zběrki přihotowane, su hižo wotčišćane w poslednich lětnikach Lužicy. Mój poětiski młyn je zastał; (z najmjeńša nimale) su mi wodu wotřeznyli, a tak so kolo wjacy wjerćeć nochce. Moje stejišćo je jasnje praecisirowane a róla přihladowařska je tež powučaca. Móže być, zo nowe léto přewobroćenje přinjese?!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

J. Bart-Čišinski

W Drježdžanach, 7. 1. 93.

W Drježdžanach, 4. junija 1893.

Luby přećelo!

Přede wšěm wodaj, zo na Twoju lubu khartku hakle džensa wotmołwjam.

Moje nowe pěsnje počahuja so skoro eksklusive na naše serbske wobstojnosće¹ a nimaju tuž wažnosće za wukrajanow; tohodla Či žanych njesćelu. Sym pak zwólniwy (wosebje na horce namołwjenja Parczewkec²) nowu zběrku čišćej přepodać, a to, so rozymi z Twojim dowolenjom, do „serbskeje knihownje“.

Prošu, wotmołw mi bórzy, hač je to Tebi po woli!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój Čišinski

Luby přećelo!

Wjele zboža k nowemu lětu, poľnu strowosć a žohnowane skutkowanje za Słowjanstwo!

Moja zběrka drje hišće přenjeho pismika widźala njeje¹? Chcemy w Drježdžanach bórzy maľu skhadźowanku serbskich wótčincow wotbyć. Wjele dobreho

Twój stary přećel

* Jacob Barth

Caplan an der Kgl. Hofkirche

Dresden, 30./12. 93.

Schloßstr. 32, III.

Luby přečelo!

Naležnosť mojeje basniskeje zběrki „Serbske zynki“ mje pohnuwa Tebi pisać. Sym nětko změrom po ldra lěta na jeje čišć čakal, dlěje to njewutraj. Sym drje Tebi před wjacym lětami słowo dał, zo chcu swoje spisy w „Serbskej knihowni“ wozjewjować, tola nětko žadam, zo dyrbi zběrka „Serbske zynki“ na najpozdzišo kónc februara wuńć; (sym ju hišće z někotrymi čislami dowupjelnił) je-li zo to njemóžeš wuskutkować, so ja swojeho slubjenja tež dale dđeržeć njebudu¹.

W hodownych prózdninach so najskerje na někotre dny do Prahi pušću, zo by[ch] tam w serbskim seminariju nowe wudaće přenjeho zešiwka „jubilejnych spisow Serbowki“ připrawił. Přenje wudaće je mjenujcy w kóždym nastupanju tak njespokojace, zo sebi my jako prjedawši sobustawy Serbowki to nihdy lubić dać njemóžemy².

To budže mój přeni zjawny skutk, z kotrymž chcu Serbam pokazać, zo sym wjednistwo našeho pismowstwa w Hórnikowym duchu na so wzał; to sym mjenujcy njeboh Hórnikej při jeho přenjej smjerćežkej khorosci před 4 lětami slubił na jeho próstwu a napominanje: „w jeho duchu ale z wjetšej wótroscu“, jako so mi jasnje wuzna, zo je wón přejara lahodny byl³. Tež chcu nalěto 1895 kongreß serbskich spisacelow powolać dla postajenja zhromadneho programa.

Po Serbskich zynkach mam mysle wudać „Mórske pěsnje“⁴.

Z přećom, zo by Tebje mój list w polnej strowosci a čilosći na-
dešol, sym

z wutrobnym strowjenjom

Twój stary přećel

J. Bart-Čišinski

Drježdžany, 10./XII. 94.

NB. Wutrobny džak za Twoje nowe přeložki mojich pěsni!

Luby přecelo!

Haj Twój posledni list bě woprawdže „wotewriće“ pisany; tola wěm a znaju, z wotkel Twoja inspiracija!¹

Wo mojim počahu k Zejlerjej a, kaž pišeš, wo mojim „hněwu“ na njeho² — ani słowa.

Wo mojim stejišću k „jubilejnym spisam Serbowki“³ — ani słowa; Ty tu cyłu naležnosć dosć njeznaješ.

Ad „Serbske zynki“ chcu Tebi po woli być; hačrunje je so přećiwo mi hišće wjele wótrišo pisało a zakhadźało⁴, tola: prudentior cedit⁵.

Sćelu Ći štyri čisła „Mórskich pěsni“⁶. Bych so wjeselił a Tebi dżakowny był, hdy by zběrka mojih poěsijow w Twojim přeložku bórzy wušla⁷.

Mam nětko runje zatrašnje džěla; tohodla wodaj moju krótkosć.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój přecel

J. Čišinski

Drježdžany, 31. 1. 95.

Wichor na sewjernym morju

Šěre mróčele přez njebjo čěrja;
Z wětrom zmoha kolsa přeze zmohu . . .
Žołmy jako běle konje k brjohu
W dźiwim ćelčku po lucy so měrja.

Wětrec pohonč z dolhim křudom praska
Do nich, konje porsnu, na wšě štyri
Zahrabnu, kaž hrimot podkoń dyri,
W zmahowacych hriwach wichor mlaska.

Dale bóle pohonč do nich morska;
Konjow dźiwja črjóda z huby ješći,
Kaž ston styskniwy jich rjehot wrješći,
W pruhach syčatych dym z nosa porska.

Tak to dže přez mórsku zeleninu
Přeco dale w dźiwjokrasnym zmotu,
Hač so potom z mrějaceho skotu
Jako smjertny pót ješć na brjóh linje.

Mórski hymnus

Na njebju so roztorhane sepja
Mróčna, wichor wuje wótre tony,
— To su wichoratyh njebjes zwony —
Tołste murje čorne slónco slepja.

Juskajo so žolmy zběhnu, tepja
Do dna z wrjeskotom so na wšě strony,
Hač so jako w smjertnej skórzbjje stony
Błuke na skalisku dorozćepja.

Zynkow mištr njebjeski akkordy
Šumi z hrimotom a z błyskom puće
Pokazuje do tej' dźiwow — skladby.

To je mórskich hłosow hymnus hordy,
Móčne wyskow, styskow budži čuće.
W nim so pojił duch mój wěčnje rad by!

Čichi wječor

Džeń so ze wšěm wjeselom a horjom
Nakhilił; při brjozy počnje być
Čicho, mjelk tež z mučnym hraje morjom —
Tón čas samotarjej dyrbi tyć.

Měsac z čicha čehnje na njebjesa,
K hrajkam hwězdu kiwa zlotušku,
Z česakom ji hlójkcu zlotu česa,
Košo njebjes džowku lubušku.

Žolmički po brjozy zwonja cunje,
Slódcy baja dušu do džěła;
Sem tam z morja běła žolmka splunje,
Jako kwětka by či rozkćěla.

Hladam na měsac, na hwězdy, morjo,
Slucham tajnom' žolmow zwonjenju . . .
We wutrobje wšitke hóji horjo,
Wostać w tym sej přeje sonjenju.

Na dynach

Sedžu na pěsačnych kholmach,
Morjo mi je k prawicy;
Sem tam na plachtatych čolmach
Lóštni jězdža mórnicy.

Žołny na slóncu sej hraja
W błyskotanju luboznym,
Běle parole z hłowow saja
Ze spěwanjom hordoznym.

K lěwicy so kupa šeri,
Rjenje wonja drobny wrjós,
K njebiesam so škowrončk měri,
Jasnje jeho klinči hlós.

Wšitko tu do harmonije
Krasneje so jednoći,
Zbóžnosć do wutroby lije,
Radosć dycha do woći.

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 57

Najwutrobnije zbožopřeće k nowemu létu 1896!

Z wutrobnym strowjenjom

Twój džakowny

Jacob Barth

Caplan an der Kgl. Hofkirche

Dresden, 31./XII. 95

Schloßstr. 32 III

Luby přečelo!

Měj wutrobny džak za Twoju kritiku a za připoslanje woneho čísla „Nár. 1.“¹

Něšto je mi napadne w kriticy a dowoliš drje, zo to cyle wote-wrjenje Tebi wuznaju. Pišeš, zo druhdy zapadam „w tón kazatele“, maš drje při tym na mysli moje „epistoly“²; charakteristikon epistolů pak je, zo referiruje abo powuča; zo so po tajkim wjele basni-skeho kuzla do njeje zaplesć njehodži, je wěste, ale to džě wona tež ani nochce.

Přeju sebi horcy a žedzu za tym, zo bych u tele serbske zynki³ wzdžělanym Serbam hluboko do wutrowow sahnyle a tak praktiscy narodne dobyće wuskutkowale.

Nowu zběrku, kotrejž najskerje napis „Ze žiwjenja“ dam, připra-wuju a dowudopjelnjam; bych ju k hodam najradšo do swěta pušćil, jeli namakam — nakładnika⁴. Je to z tym nakładowanjom pola nas nuza a běda!

Po wuńdženju tuteje noweje zběrki mam potom mysle zwjazk balladow wudać; k tomu chcu w zymje material hromadzić⁵. Poz-džišo bych so rad zasy na dramatiske rolu podał; nó vederemo⁶

Z wutrobnym strowjenjom

Twój

džakowny

J. Bart-Čišinski

W Kamjenicy, 10./6. 97

Luby přečelo!

Najwutrobniše zbožopřeća k nowemu lětu 1898!

Nowa, jara wobšěrna zběrka lyriki: „Ze žiwjenja“, bórzy počehnje do čišćernje¹.

Z wutrobnym postrowom

Twój

J. Bart-Čišinski

W Kamjenicy, 29. XII. 97

Lubši přećelo!

Měj mój horcy wutrobny džak, zo we Slov. Přehl. tak lubosćiwje na moju wosobu a džěławosć spominaš¹; wotmolwjam ze přeložkami z Vrchlickeho, kaž so bórzy z „Lužicy“ přeswědčiš², — džělam nětko na knizy přeložkow: „Z cuzych harfow.“³ Kniha „Ze žiwjenja“ je doćišćena a drje hišće do jutrow wuńdže⁴; knihu „Ballady“ po jutrach hnydom do ćišća dam jako „jubilejnu swojeje 25 lětneje džěławosće we službje serbskeho basnistwa.“⁵ Tuž drje widziš, zo njejsym był lěni. Potom, da-li Bóh swoju trilogiju „Milecy“ dokonču⁶.

Přeju sebi, zo bychmoj so skerje lěpje zaso raz zetkałoj a sebi porěćaloj.

Z wutrobnym džakom a strowjenjom

Twój

J. Čišinski

W Kamjenicy, 26. 3. 99.

Luby přećelo!

Z tutym Tebi sćelu 5 zwjazkow „Čěskeje Poesije“, kotrež Tebi hako přeložerjej z čěskeje poesije towarstwo čěskich spisowaćelow „Máj“¹ podari z próstwu, zo by po tutej anthologiji přeložował. Towarstwo Máj tajke exemplary sće znatym pěsnjerjam wšitkich literaturow, kotřiž z čěskeho přeložuju; w serbskej literaturje sy jenički Ty, kotremuž so tajki exemplar słuša, přetož (bohužel) pódlu Tebje nima serbska literatura basnika (znajmjeńša hornjoserbska).

Z „Čěskej poesiju“ sćelu Tebi tež swoje 3 zběrki pěsni² z próstwu, zo by je přijal na dopokaz mojeho stajnje swěrneho přećelstwa.

Z wulkim wjeselom zhonich z Twojeho lista, zo so hižo Twoja nowa zběrka ćišći — jenož zo Smoleř³ z ćišćom pokhwata, zo by

znajmjeńša do jutrow wušla! Tež na tym sym so zradował, zo so chceš zaso dramatiskej džěławosći wrócić¹. Jenož přeco dale a wyše! K Twojej dalšej literariskej džěławosći z cyla Tebi přeju w nowym lěće wjele zboža a krutu strowosć! Mi pak wobkhowaj stare přecelstwo!

Z wutrobnym postrowom Twój

swěrný

Ad. Černý

30. XII. 99.

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 62

Luby přecelo!

Měj najwutrobniši dzak za připoslane knihi a wupraj jón towarstwu českich spisowacelow: „Maj.“¹

Najwjětšu radosć wězo su mi přihotowale Twoje zběrki; najlěpje z nich so mi spodoba kniha: Lilie z tvých zahrad; tu je kóždy verš mój luby Adolf, z kóždeho verša so swěći Twoja dobra dušna wutroba².

Něšto hižo sym jich přeložil a budžeš je čitać we Lužicy³. Wulki začišć su na mnje činile Mayerowe pěsnje; tež z nich někotre přeložich⁴. Mayer běše mi dotal njeznaty, druhich basnikow z najwjětšeho džěla hižo znajach.

Polu nas je hubjeństwo a běda; Smoler⁵ nječišći lěpše serbske wěcy; tak moje „Ballady“⁶ hižo cyle lěto w čišćerňi leža. Slovanský Přehled je mi z kóždym čisłom witaniši; wěrju Či rad, zo maš z nim wjele jara wjele džěla a hary⁷.

Jeli budže někak so hodžeć, bych w běhu tutoho lěta so rad na někotre dny do Prahi pušćil.

Z najwutrobnišim strowjenjom
w njehablacym přecelstwje

Twój

J. Čišinski

W Kamjenicy, 20./II. 900.

Wjelelubowany přečelo a bratře!

Hdyž je so nětko mój pěsnjeŕski jubilej¹ minyl, mje moja wutroba z mocu pohonja, předewšem Tebi, drohi Adolfo, najhorcyši džak wuprajić.

Ty sy tajki daloki puć jeho dla činiš², sy dwójcy z tajkej něžnej jimawosću ke mnje rečal³, sy hnydom we „Slov. Přehl.“ a we „Złotej Prazy“ tak sympatiscy wo nim pisaš⁴, sy prjedy toho hižo njeličomne razy w čěskich časopisach na mnje spominaš a telko, telko mojich pěsni do čěšćiny přeložowaš, zo njemóžu namakać přisprawnych slowow, kak bych mohl wuhronić wšón džak, kotryž so hiba a žórli w mojej wutrobje. Tuž prošu, spokoj so z tym jednorym slowom: Najwutrobniši, najhorcyši, najsprawniši džak wjele tysac króc! Chcu tónle džak z nowymi poesijemi wopokazać.

Tohorunja gratuluju k Twojimaj nowymaj zběrkomaj, kotrejuž pokazki z wulkim interesom we Złotej Prazy čitach⁵.

Haj wšak, ze skepsanej serbskej reču ma basnik wjele wjacy hary a prócy.

Bohužel su nam našeho třećeho kaplana wzali bjez zarunanja, tak zo sym nětko žalostnje zapřehnjeny do zastojńskich džělow.

Budž tak dobry a wobstaraj lubosćiwje připołożenaj listaj⁶!

Z horcej slowjanskej lubosću Će koši a wobjimuje

Twój

najdzakowniši

J. Čišinski.

W Kamjenicy, 18. X. 900.

Lubodrohi přečelo!

Wulcy so Tebi džakuju za přečelne připoslanje krasneje zběrki „Lekniny na hlubinách“¹, kotruž sym čitaš z wutrobnym wjeselom a wězo to abo tamne čisło přeložu. Tohorunja so Ći džakuju za přehlad „Sto let lužicko-srbské poesie“², kotryž mje nade wšu měru jima. Wšako wěš, naši Serbja su jara lěni a tak dyrbja, štož je jich, sebi hakle wot wukraja prajić a pokazować dawać; haj nas wuzwo-

lenych a swěrných je mało w małkim ludžiku a tak so na jednoho wala wjele.

Ja sym nětko zaso w połnym wohnju z pěsnjenjom; sym so walil na cyle nowy genre: maćizny a wobrazy ze stwórbineho žiwjenja pointowane z jěrej wótrosću na čłowječe žiwjenje in praxi. K jutram 1901, da-li Bóh, zběrku do čišća pušću z napisom „Z cylej mocu“. Pokazki budžeš čitać we Łužicy³.

Jubilejne č. Łužicy⁴ je jara dušnje wuwjedžene; Andricki⁵ ma wubjerne pjero.

W hodownym tydženju so někotři spisaćeljo a wuměłcy w Drježdžanach zeńdžemy⁶; nětko je narodno-wumělska wěc tola trochu w hibanju a tuž dyrbimy bjeze přestaća wołać a storkać, zo njeby zaso wusła.

W serbskej lubosći Će na najwutrobnišo strowi

Twój

džakowny a swěrný přecel

J. Čišinski

W Kamjenicy, 18. XI. 900.

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 65

Dresden, den 30. 12. 1901

Luby Adolfje

Smy w Drježdžanach na zjězdu — Bohužel mało wopytany. Wjele zboža a strowoty Ći přejemy k nowemu lětu

J. Čišinski

Mikławš Andricki¹, E. Hołbjan², Mikł. Hajna³, Somar⁴.

Z bratrowskim strowjenjom Twój E. Muka⁵. Ota Wićaz⁶.

Mój luby Jakubje!

Najprjedy wutrobne zbožopřeća k nowemu zastojnstwu¹ — nje-
wěš, kak jara sym so zwjeselił, hdyž wo tom zhonich. Tola sym tak
jara zapřehnjeny, zo njemóžach Tebi napisać. Tež z nowolětnym
zbožopřećom přikhadžam přepozdže — Ty pak mi to wodaš, přetož
wěš, zo ja Tebi přeco wšo najlěpše přeju. A najbóle krutu stro-
wosć a lóšt do džěla, tak wužitneho za lubu Łužicu a „Łužicu“².
Powjesće w Twojim lubym lisće wo Twojich nowych džělach běchu
za mnje jara zwjeselace³! Měj wutrobny dzak za swój luby list a
wosebje za te powěsće, kotrež w přichodnym zešiwku Přehlada⁴
swojim čitarjam podam. W 6. zešiwku započnu zasy pisać historiju
serbskeje poesije, w kotrejž nětko přikhadžam k Twojej džělawosći⁵.
Tež w uniwersiće w druhim semestrje budu čitać Čišinskeho a wo
Čišinskim⁶. Pohonjej jenož Marka⁷, zo čišći Twoje knihi, zo móžu
bórzy wo nich pisać.

Njewěm, luby bratře, hač so jutry wohladamoj. Ja najskerje po-
jědu do južneje Serbskeje a móže być tež do Bolharskeje. Škoda,
zo njemóžach być z Wami w Draždžanach⁸! Běch pola swojeje lu-
beje njewěsty w Písku — to tež bě přičina, zo Tebi hnydom na Twój
luby list njewotmołwich. Nalěto, da Bóh, w meji abo juniju změju
kwas⁹; tuž njewěm, hač z cyła w tym léce přijědu do Serbow.
Bych však Će rad w Twojim nowym wobydlenju wopytał — tola
myslu, zo so to stanje hakle w přichodnych lětach, hdyž raz ze
swojej lubej žonu přijědu do Serbow.

Wjeselu so, zo so Ći nowe moje pěnje spodobaja. Přihotuju nowu
knihu „Za Kristem“, kotruž chcu wudać nazymu¹⁰; wšelake po-
kazki z njeje hižo wozjewich a wozjewuju w našich časopisach.

A nětko so měj rjenje — a njezabywaj swojeho stareho, swěrneho
Adolfa. Bóh Će posylnjej w nowym léce, njech je zbožowne za
Tebje a za Twoju poesiju, pychu serbskeje literatury.

Z najwutrobnišim postrowom Twój přeco swěrný bratr

Ad. Černý.

5./I. 1902.

Lubši Adolfje!

Drohi slowjanski přečelo a bratře!

Z njesměrnej radosću so wjeselu na serbski wječor Pražski, ke kotrehož zmóžnjenju sy Ty po hoberskim džěle přinošował, kotryž džě tež stoji pod Twojim protektorstwom a kotryž so bjez dwěla wubjernje wuwjedže we blyšču Twojeho khwalbnje a sławnje znateho mjena¹.

Ach my wbozy, přewbozy Serbja lužiscy, kotřiž dyrbimy so bědźić dzeń jako dzeń na žiwjenje a smjerc, smy tak wulcy potřebni moraliskeje a materialneje pomocy a podpjery, a k tomu, jako sam wěš, je woprawdžitych, rozsudženych a woporniwych wótčincow tak maľko pola nas!

Kak to naše wumučnjene mysle a mocy z nowej horliwosću a lubosću wokřewja a napjelnja, z nowym wohnjom a wyskom napina a pozběhuje, hdyž widźimy tajke wutrobne a woporniwe sympatije k Serbam wosebje pola Čechow we złotej Praze!

Rad, jara rad bych sebi sobotu wječor k Wam přijěl, Bohužel zo njemóžu, hdyž sym tu sam a nimam woteńdženja!

Kak rad bych so Wam všem džakował z pohnutym słowom a z horcej ruku, tola njemóžu. Tuž, luby bratře, čín to za mnje a praj všem sobuskutkowacym najpodwolniši, najswěrnši a najhorcyši džak serbskeho pěsnjerja a wozjew jim z horceje duše mojeje: Na zdar!

We swěrnej lubosći, džakownosći a pohnutosći

Če koši, wobjima a strowi

Twój

J. Čišinski

W Radebergu, 7. 5. 1902

W Kukowje, 28. 6. 04

Luby bratřiko!

Twój přecelny postrow z př. Kubu je mje wulcy jara zwjeselił.¹ Haj budžtaj nam horcaj, horliwaj přecelej, budžtaj nam českaj Serbaj, hdyž wěstaj, zo su naši Serbja, wosebje zdžělani na evang. stronje často a husto tak liwcy a zymni! Ja sym nětko započal na wjetšich zhromadźiznach Serbam w narodnym duchu přednošować a jich powučować a zahorjeć, budu tež dale tak činić a myslu sebi, zo njebudže bjez wuspěcha. Naš maecen a přecel Kan. J. H. we Wotr.² je khory, hižo jeho 4 tydženje zastupuju, hdyž so trochu zhraba, do Marijinych Łazni abo do Emsa pojedže, budu jeho dale zastupować. Přecel Muka³ poda so 15. jul. do Kissingow na hojenje a strowjenje. Hdyž nic prjedy, při wotewrjenju Serbskeho domu⁴ budžemy so tola widžeć.

Z českim Na zdar!

Twój swěrnny

J. Čišinski.

Luby Adolfo!

Do Lužicy chcu krótki nastawk wo prof. dr. Mucy při składnosći jeho 50 narodninow 10. měrcu 1904 podać¹, prošu, požč mi k tomu jeho klišej; tež Andrickemu chcu po Twojim přecú džakowne a připóznawace rjadki we Lužicy poswjecić², tež k tomu prošu Tebje wo jeho klišej. Najlěpje budže, hdyž wobaj klišejej hnydom do Budyšina Smolerjej³ posćeješ.

Twój nastawk: O Budyšínské slavnosti so mi nimo měry krasnje spodoba⁴; měj horcy džak za připoslanje.

Lužica mi nětko jara wjele hary, džěla a mjerzanja čini, a tola tutón lětnik wostanje njedospolny a skepsany, nadžijomnje z nowym lětnikom lěpje póndže⁵. Bohužel w tutych wobćežnosćach sebi na pěsnjenje ani pomyslić njemóžu.

Tež bych w zymje rad, kaž sym w lěcu činił, rad tu a tam wustupil jako řečnik; narodne zbudžowanje a rozwučowanje našeho ludu je jara wažna wěc, a ludžo su zwólniwi, žadaju za powučenjom. Škoda jeno, zo mamy pola nas k tomu tak mało khmanych mužow. Pola nas njetlóci so jenož cyłe ljetariske džělo do něko-

trych jeno pjerow ale tež narodna agitacija so nimale cyła na tych-
samych mužow wala. A při tym w Serbach samych telko surowych
njepräčelow, kotřiž čłowjekej wšomóžnje škodžeć pytaju a rozwi-
wanju serbskeho zboža zadžewaju. Bóh dał zo by tu bórzy wobrot
nastał a to, je-li móžno, nic ze złym ale z dobrym!

Měj so z Bohom rjenje a budź strowy!

Ze serbskim strowjenjom

Twój

swěrný bratr

W Kukowje, 14. 10. 04.

J. Čišinski

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 70

Luby Adolfo!

Njeměj mi za zło, zo Tebje zaso z próstwu wobćežuju. Jedna so
mi wo to, zo bych krótše powědančka abo novelki z českeje a pól-
skeje literatury dóstał do rukow, kajkež so za našu „Lužicu“ hodža¹.
Ty sy nazhonity a wobhonjeny w tutymaj literaturomaj; tuž Tebje
prošu, zo by někotre nam přihodne wěcki wubrał a na moje zlič-
bowanje mi dobroćiwje posłał; naš Jurij Winger by potom pře-
ložował²; Šienkiewiczowe wulke spisy³, kotrež drje wón ma, su za
„Lužicu“ předolhe.

Sym so prócował, zo by mi něchtó napisał originalne powědančko,
ale bjez wuspěcha; wšitcy so wołaju na wulke zastojnske džěla,
štož drje je zdžěla wěrnó. Z našej intelligencu je nuza a běda! Tak
mało wótčinskeje mysle a energije w njej je!

Luby Andricki je so jara rozhněwał, zo je njeluboznych wob-
stojnosćow dla redakciju Lužicy a Kath. Posła dyrbjal z rukow
dać⁴; nochce, kaž mi pisaše, ničo wjacy pisać. To by byla za nas
wulka škoda; prošu, skutkuj tola tež Ty na njeho; wón so mi być
zda jara deprimowany.

Najnowišu zběrku: Za čichim sym ze starym lětom dokončil
a chcu z měrcem we „Lužicy“ započec z wozjewjowanjom přnich
jeje basni⁵. Nětko mam pod rukomaj nastawk wo našej literaturje
za Maticu Srpsku w Nowym Sadu⁶, kotryž sym wobšěrně rozložil.

Gero A. Jiráskas so mi wulcy spodoba⁷.

19. febr. chcych w Bukecach přednošować wo škitanju a hajanju
našeje řeče a ródneje zemje na přeprošenje tamnišeho towarstwa;

Luby Adolfo!

Jara je mje zwjeselił Twój posledni list, hdyž z njeho spóznach, kak horliwje a njewustawajcy so prócuješ za nas Serbow w Čechach a ja wosebje sym Tebi wosebity džak dolžny, hdyž so za moju poesiju tak horco zajimuješ a ju přeložuješ a wozjewješ. Měj horcy, wutrobny džak w mjenje cyleho Serbstwa! Skónčnje su evang. wučerjo sebi konferencu založili¹, tola do časa njesměmy přez měru wyskać ale dyrbymy najprjedy wočakać, kak budža činić a što budža činić; ja k nim nimam wjele dowěry. Vederemo².

Za † drom. Sauerweinom wozjewju w 3. čisle Lužicy posmjertny postrow³ a tu dyrbju Tebje z nowa z nowej próstwu přesčěhać, mjenujcy, zo by mi dobroćiwje wučinił pola k. Šimáčka⁴ klišej Sauerweinowy a zo bych jón direktnje do Budyšina k Smolerjecom⁵ chcyli pósłać.

Potom k. Šimáčkej z wulkim džakom wšě tři klišeje⁶ njewobškodžene hnydom wróćimy.

Z Andrickim sym před krótkim řečał a je mi na wěste slubił, zo budže zaso pisać⁷.

Póslane powědańčko: J e h l a so mi lubi, dam do Lužicy po jutrach⁸. Zo tež ja Twoje pěsnje pilnje a pomału čitam, Či to dopokaže, zo sym so wóndanjo na snadny zmylk dohladał. We zběrcy: Za Kristem na str. 90. w 10. rjadcy wot horjeka je wo j e d n u s t o p u p ř e w j e l e. Wšitke versy maju 5 stopow, tón 10. pak 6 stopow:

„a na něm hejtmany a biřice a krále“⁹

To je lapsus calami a hodži so we druhim wudawku wotstronić.

Khiba, zo maju wšě tři zložki:

„a na něm“ plaćić jako thesis?

To pak njewěrju.

Sym sebi dobry, zo mi njezměješ za zło, hdyž Če na to pokazach. Njedźelu 19. februarja budu w Bukecach přednošować, kak mamy česćić, lubować, hajić a škitać serbsku řeč a ródnu zemju.

Wo srjedź měrcy budže nadžijomnje moja kniha sonettow: Wysk a stysk hotowa¹⁰, kotruž Či potom hnydom posćelu.

Měj so z Bohom rjenje a budž strowy!

Ze bratrowskim postrowom a serbskim džakom

Twój swěrnny bratr a přećel

W Kukowje, 11. 2. 05.

J. Čišinski

Luby Adolfo!

Twoju najnowišu publikaciju: „Pouta a peruti“¹ sym z wopravdžitym wjeselom a wokřewjenjom pilnje čitał a studował. Lubi so mi jara, wosebje někotre čisła su mje zjimałe hłuboko do wutroby. Měj najhorcyši džak!

Pela nas je to zlé! Hdyž pěsnjeř hłuboko do duše zapřimnje abo wysoko z myslu so měri, so hnydom ze wšěch stron woła, zo nje-rozymja.

Naša „pseudointelligenca“ z cyla mało čita, a čí, kotřiž čitaju, su hišće přežara zwučeni na Zejlerjowu wodu a Fiedlerjowu limonadu². Nimo toho maju ewangelscy intelligentowje žalostnu antipathiju přečiwo mi. To je so nětko hišće bóle pohóršilo, hdyž sym nic jeno wučerjam, ale tež fararjam porokcwał, zo ze swojej apathiju k Serbowstwu germanisatoram njekrasnje do rukow džělaju, kotřiž maju nětko princip, zo bychu Serbja tak po něčim bjez wulkeho zwonkowneho ropota číše ale wěšće wusnyli. To je mudra politika, hdyž džě tež naši pseudointelligenći jim pomhaju a wołaju: Němcy džě nam ničo nječinja, nješkodža, wšako mamy polny pokoj a měr — haj měr, ale kerchowski. Tohodla ma so naš lud narodnje zbudžować a rozwučować, agitacija je trěbna, kaž běše něhdy byla za mlodosć Smolerja. Hdyž intelligenca nochce serbski myslić, čuć a džělać, dyrbi so prosty lud za narodne zmyslenje a skutkowanje dobyć, a lud chce; prajić a rozestajić so jemu jeno ma; sym to tak prawje jasnje poznał ze svojim poslednim přednoškom w Bukecach³. Mamy mało přeswědčenych, energiskich a njebojaznych wjednikow, to je naša wulka a najhórša misera.

Moja 7. zběrka z lětow 1900—1901 „Z wotmachom“ so nětko dale čišći⁴. „Wótčinske sonetty“ drje za měsac wuńdu⁵. W haprylu přinjese Lužica přenje pěsnje noweje zběrki „Za čichim“ — lyriku⁶. Nětko hromadžu material k nowym pěsnjam, kotrychž sujet je prosty, drobny ze čłowječeho a přirodneho žiwjenja — małe wobrazki, kuski kabinetne⁷.

Andricki je so nakazał, piše zaso — derje⁸.

Jara škoda je, zo přečel Muka⁹ přeco skoro trochu khori; a my jeho tak nuzno trjebamy.

Měj so rjenje, budž strowy a dobreje wjeseleje mysle!

Ze serbskim strowjenjom

Twój swěrný a džakowný

W Kukowje, 17. 3. 05.

J. Čišinski

[9. 7. 05]

A. Černemu prof. red. wutrobny postrow

J. Čišinski

Horcy serbski postrow M. Hajna¹

Twój Hila Khrósc.² J. Just³ Mich. Mič kpl.⁴ Noack⁵

Bryl — Wudworju Braschka

Luby Adolfo!

Z wulkim rudženjom zhonich, zo so Tebi ze strowotu z nowa derje njewjedže a zo Sy z Prahi dyrbjał so zebrać.

Bóh dał, zo by so we strowych čěskich lěsach prawje dospołnje wustrowił, čělnje skrutnył a duchownje so wučerstwił. Přiroda bywa najlěpša lěkařka a najsylniše źórło womłodženja a wuspoko-
jenja. Zawěrnó, dróha wumjelcowa, wosebje we Słowjanach, je
via dolorosa. Štož nam žiwjenje kazy a štož nam zli ludžo kaža
a bjeru, to prócujmy so w klinje přirody zaso namakać a z njeho
z nowa w bohatej měrje sebi nabrać. Tuta dobra dušna maćerka
swojim bědnym džěcom pomha, dopomha a wupomha — Bóh dał! —
tež Tebi.

Wuprajić Či njemóžu, kak je mje Twoja monografija: „Srbové
Lužičti“¹ rozwjeselila. Tu řeči z kóždeho słowa Twoje horce próco-
wanje za nas, řeči Twoja lubosć k nam njezbožownym Serbam. Nihdy
Serbja Tebi njezabudu Twoje džělo, Twoju pilnosć, starosć a lubosć!
Njewěm woprawdže, kak a z čim bych mohl Tebi wuznać a dopo-
kazać swój najhorcyši džak.

Muka² pjatk do Kissingskich kupjeli wotjédže, Herrmann³ najskerje pak do Marijinych Łazni; budu za njeho we Wotrowje fararić⁴.

Wjeselu so, zo tež „Świat Słowiański“ na nas spomina, w 6. čisle za junij je kn. direktor Roman Zawiliński z Tarnowa dušny nastawk wozjewił: „Serbowie Łużyccy.“⁵

Privatnje mjez někotrymi wótčincami jedna so nětko wo to, založić serbsku banku ze zjednoćenjom serbskich raiffeis. kassow a nalutowaŕnjow, myslička dalokosahaca, kotraž by naše materialne a hospodaŕske položenje zbožownje pozběhnyla⁶! To by bylo strowe wotmołwjenje na němske ščuwanja a přislodženja.

Koklowe nowe wuzwolenje do sejma je tak jako wěste⁷.

Zo je naš kral nas wopytaŕši zjawnje a wospjet khwalil, Sy čita⁸; derje, zo je so wón zjawnje za nas wuprajil, to wšoněmskim šowinistam trochu z najmjeńša hubisko zatykuje a bojazliwym wučerjam serbski khribjet sylni a runa.

Po tajkim, lubši bratřiko, měj so rjenje a zwjesel mje bórzy z powěsću polěpšowanja — lěpje hišće — wustrowjenja. Zo mam to jara na starosci, to džě wěš!

Budź z Bohom!

Na najwutrobnišo Će strowi

Twój

džakowny přećel a swěŕny bratr

J. Ćišinski

W Kukowje, 12. 7. 05.

Luby bratřiko!

Měj wutrobny džak za lube słowa džělbraća, w kotrychž widžu Twoje přecelstwo, Twoju bratrowsku lubosć. Haj, maš prawje: čłowjeska njepopřatosć, zawisć, hida a špatnosć — kotrež Ty derje znaješ — běchu přičiny woslabnjenja mojich mocow sobu z wulkim napinanjom. Tajke napinanje a pódla ćerpjenje, kajkež mějach w poslednich třoch lětach, by však sylnišeho čłowjeka mohło podtorhnyć, hač sym ja. Tola bohu džak, myslu, zo je wšo zaso přewinjene a zo moji přeceljo, lěsy, mi zaso moje mocy přinawróća. Sym tu ze swojej swójbu hižo wot položcy meje, tola hakle w poslednich dnjach čuju so lěpje. Tež moja luba žona měješe ze mnu wjele ćerpjeć, tež wona běše wot napinanja a bojosców khorowata, toho runja naša džowčička nam khorowaše — a tak bě ćerpjenja dosć a nadosć. Nětko počinamy wšitcy tři hakle prawje wužiwać tudomnych woprawdže rjanych lěsow — zo počinam přikhadзец zaso do swojeje měry, widžu z toho, zo pisam zaso poesije, štož hižo wot nazymy njemóžach, tak zo so bojach, zo moje duchowne mocy su docyła přeč, docyła zhubjene. Pódla originalnych wěcow budu nětko zasy tež přeložować Twoje pěsnje, kotrež mam tu wšě — a nazymu wudam cyły wubjerk z Twojeje poesije w „Swětowej knihowni“, českej Universalbibliothek¹. Chcu tež hišće tu w Písku wobšěrnju studiju wo Twojim literariskim džěle napisać, jako pokračowanje „Sto let lužickosrbské poesie“².

Nadžěju so, zo maš hižo posledni zešiwk Słowj. Přehlada, hdžež pisach wo Twojimaj poslednimaj knihomaj³.

„Świat Słowiański“ wězo mam a čitach w nim nastawk Zawilińskeho, napisany na podložku mojich feuilletonow w Politik a mojeje studije w Słowniku⁴. Derje, zo je Zawiliński Polakam zaso Łužiskich Serbow naspomnił.

Wutrobnje so wjeselu, zo so Či mój nastawk w Słowniku spodobá⁵ — bě to njemałe džěło, hdyž běch z městnom wobmjězowany a tola chcych podać wšo. To je nětko podložk za wjetše džěło, kotrež chcył rad wo Serbach wudać. Jenož zo khwile a mocow je mało, hdyž čłowjek dyrbi wjele pisać khlěba dla! Ty sy zbožowny, zo móžeš pisać jenož po swojej woli. po swojej wutrobje.

Škoda, zo njemóžu nětko do Serbow přijěć, zo bychmož zaso jónu wot wutroby sebi porěčałož.

A nětko měj so rjenje! Wjele dobreho wot swojeje mandželskeje
Tebi wupraja — a sam Će wutrobnje wokoša

Twój swěrný slowjanski bratr

Ad. Černý.

16./7. 1905.

Ta myslička ze serbskej banku je wulkotna⁶ — bóh daj, zo by
do skutka přišla a wjele wuspěcha měla! — Tež to mje wjeseli, zo
prajiš, zo je kralowy wopyt⁷ dobry wliw měl na ewangelskich wu-
čerjow, jenož zo by jich polěpšenje bylo trajace!

ĆIŠINSKI ĆERNEMU

List 77

Luby bratřiko Adolfo!

Jara je mje Twój list zwjeselił, hdyž z njeho zhonich, zo so Ći
ze strowotu polěpšuje; Bóh dał, zo by so bórzy wšón wustrowjeny
na čele a duchu wrócić mohl do stareho wažneho džěla!

Ja budu wot jutřišeho dnja we Wotrowje za kn. Hermana¹, kotryž
Ći wutrobny postrow sće.

Džakuju so Tebi, zo so tak lubje zajimuješ za moju poesiju.
Škoda, zo poslednje čisło „Slov. Přehl.“ hač dotal njejsym dósta².

Twojej lubej knjeni mandželskej so pokornje poručam. „Skha-
džowanka“ budže najskerje w Pančicach abo we Khróscicach;
w Njeswačidle njemóža dóstać sale³.

Mějće so wšitcy z Bohom rjenje w rjanych horach!

Na najwutrobnišo Tebje strowi

Twój swěrný bratr

W Kukowje, 19. 7. 05.

J. Ćišinski

ĆIŠINSKI ĆERNEMU

List 78

Luby Adolfo!

Na najwutrobnišo so Tebi džakuju za připóslanu zběrku „Hradby
padají“, z kotrejež šumja mócne a razne zwuki¹.

Wboha Ruska je w žalostnym parjenju a warjenju; Bóh wě, hdy
a kajki budže kónc². Biskop Łusčanski je wčera w nocy w Budy-
šinje nahle wumřel; škoda, hdyž nas Serbow šwarnje repraesento-
waše a tež zastupowaše³.

Z našej serbskej Janowej kupjelu tež wšitko k Rakecam wisa; budže so dyrbjec předać a wjele serbskich pjenjz so zhubi¹; toho-runja je so w Róženčanskej wupožčowarni wulke překřiwjenje stało, z kotrymž so tež wjele serbskich pjenjz rozkuli⁵. Z wbohim Andrickim tež financnje jara zle šeri⁶. Sama běda, samo njezbožo! Lěto zrudnje ke kóncej běži.

Pišu nětko w zymje pilnje na svojich „Wobrazkach“, za měsac drje zběrku dopišu⁷.

Kanonik Herrmann we Wotrowje bywa stajnje khorowaty, dyrbjú jeho často a husto w cyrkwinskej a šulskej službje zastupować⁸.

K nowemu lětu Tebje z horcej wutrobu přeju wjele zboža, duchownu čilosć a čělnu strowotu a wjele wuspěcha we prócowanju za słowjansku mysličku. Dowolam sebi swoju najnowšu podobiznu připožić. Měj so z Bohom rjenje!

Z bratrowskim strowjenjom

Twój

swěrný a džakowný přećel

J. Čišinski

W Kukowje, 29. 12. 05.

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 79

Luby přećelo a bratře!

Kaž zhonich, budže so w Prazy 22. febr. t. l. Zejlerjowy wječor wotbywać¹. Ja mam mysle přijec a wjeselu so, zo budu Tebje w Prazy přeni króc móc wopytać. Ja bych hižo někotre dny do toho wječora přijel.

Potom budžemoj sebi móc wo wšelakich naležnosćach rozprawjec. Wjeselu so na Prahu, hdyž tam 25 lět wjacy był njejsym.

Z bratrowskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski

Kukow, 7. 2. 06.

Luby přečelo a bratře!

Kaž Tebi hižo pisach, přijědu na slov. besedu slov. Kluba; přijědu hižo wutoru, 20. febr. popołdnju w 3.11 hodž. ze spěšnikom wot Bodenbacha. Jara wjeselił so bych, hdy bych wječor z českimi spisačelemi hromadže bjesadować mohl abo snadź najprjedy do dźiwadła abo koncerta z někim mohl dóńc. Kn. Brylej¹ sym hižo pisał, zo dyrbi po mnje na dwórnišćo přinć a mi dušny hosćeńc wobstarać. Wjeselu so wutrobnje na zasowidženje w Prazy.

Ze bratrowskim strowjenjom

Twój

J. Čišinski

Kukow, 16. 2. 06.

Luby Adolfo!

Pjatk wječor sym so zaso wrócił do swojeho Tuskula¹; běch žalostnje zaspary a rozbity we wšěch stawach. Za wšitku Twoju woporniwość a lubość, kotruž Sy mi w Prazy dzeń wote dnja tak nadobnje a bohaće wopokazował, so Tebi z horceje wutroby džakuju. Najhorcyši džak pak dyrbju přede wšěm wuprajic Twojej lubej knjeni, tutej něžnej a luboćiweje tujawcy Twojeho domjaceho hnězdzička za wulku prócu a haru, kotruž je z nami měla a za wulku lubość, kotruž je nam wječor jako wječor woprowała. Tutón mój horcy džak njeje nihdy žana hoła forma etiketnosće, ale je wuraz horcyh čuócow woprawdžiteje džakownosće.

Škoda jeno, zo běch ja přez cyły čas tajki indisponowany; běch sebi žoldk skazył a njemóžach spać; w tajkej indisposiciji pak po swojim naturelu bywam apatiski, zymny a wostudły. Sym so sam na sebje tak mjerzał a hněwał, tola njemóžu sebi pomhać.

Wšitko je so mi pola Was w Prazy jara lubilo a spodobało hać na tón banket, kotryž běše nimo měry kožany. Tež sym wjesoly,

zo sym so z někotrymi spisowaćelemi zeznał, wosebje z přečelnim Vrchlickim², kotryž mi dawno hižo imponuje. Tebi pak, luby bratřiko Adolfo, sym wosebity džak mojeje wosoby a serbskeho luda dolžny, zo sy z tajkej ćoplosću moju basnjeřsku džělawosć a mój žiwjenopis wobdžělał a wudał: „Výbor básní“³, kotryž wězo w Čechach wubudži nam Serbam nowe sympathije a, Bóh dał, nowu pomoc. Najwutrobniši džak Tebi, luby Adolfo! Kaž Ći hižo prajach, budu we „Lužicy“ hač do junija ballady wozjewjeć⁴ a nadźijomnje budže nowa kniha: Za ćichim k mojim narodninam hotowa⁵; Smoleř wšak rad dunda⁶. Twojej lubej knjeni dawam so z wutrobnym strowjenjom podwolnje poručec.

Mějtaj so z Bohom rjenje a budžtaj strowaj a wjesołaj!

Ze serbskim postrowom

Twój

džakowny přečel a bratr

Kukow, 27. 2. 06.

J. Ćišinski

ĆIŠINSKI ČERNEMU

List 82

Kukow, 14. 3. 06.

Luby Adolfo!

Měj najwutrobniši džak za wosebnu knižku tak krasnje wuhotowanu! Tohorunja za „Čas“¹ „Macharowe“ wěcy ženje čitał njejsym, znaju jeho a je jeno z kritikow². Hewak móžemoj z recensiju spojom być wobaj, Ty a ja³. Tola zda so mi stojišćo khětro radikalne być. Džakowny bych Tebi był, hdy by mi chcył pósłać tež druhe nowiny, w kotrychž budža kritiki Twojeje knihi. Kritiki ze wšelakich stronow su zajimawe. Bych potom wučah dał do „Lužicy“⁴. Z wulkimi problemami a swětowymi prašenjemi so ja wězo w poesiji zaběrać njemóžu, hdyž pišu za Serbow, kotřiž so hišće tak dosć hórša, zo njemóža rozumić moje basnje.

Twojej lubej knjeni, česćownej maćeri a małej Božency⁵ moje najpodwolniše poručjenja a strowjenja!

Měj so rjenje a budž čily a strowy!

Z bratrowskim strowjenjom Twój džakowny

J. Ćišinski

Luby Adolfo!

Na dnju 6. meje tutoho lěta budže kn. kan. a farař we Wotrowje J. Herrmann swoje 70. narodniny swječić. Wón je naš maecen katexochen a wosebje tež lěta dolho wulki deficit za „Lužicu“ doplaćuje¹.

Tohodla chce džakowna redakcija k 6. meji jubilejske čislo Lužicy wuhotować. Do tutoho čisla bych wšitcy wosebniši česćowarjo knjeza Herrmanna mały nastawčk napisać měli, nastawčk na knjeza jubilara někak so počahowacy². Tež Tebje wutrobnje wotajki prošu, ale najpozdzišo hač do 10. hapryla, dokelž čislo dyrbi 2. meje hižo być hotowe. Dale mam wulku próstwu:

By mi Ty w Praze Herrmannowy klišej zastarać a mi pósłać mohł a chcył; chcemy z Herrmanowym wobrazom jubilejske čislo pyšić³. Bych Či jara džakowny był.

Lubej mandželskej, česćownej maćeri a Božency podwolne poručjenja a strowjenja!

Budźće strowi a wjesoleje mysle!

Z bratrowskim strowjenjom

Twój džakowny

J. Čišinski

Kukow, 17. 3. 06.

Luby bratře!

Žadosćiwje čakam na Twój nastawk k jubileju kn. kan. Herrmanna a na klišej z Herrm. podobiznu¹. Naležnje prošu, pósćel mi prawje bórzy, dokelž dyrbi jubilejne čislo hižo wokoło 3. meje być hotowe.

Z wutrobnym strowjenjom knjeni maćercy a mandželskej sym

Twój

džakowny

J. Čišinski

Kukow, 16. 4. 06.

t. č. Dobřív u Rokycan.

Lubowany bratříko!

Wutrobnje je mi žel, zo njemóžu byc z Tobu w Dworje Kraloweje¹, kaž bych sebi z nutrinow žadał. Kaž pisach knjeni professorowej Jirkowej², dyrbjachmy podač so na wjes w lěsnej wokolinje mojeje žony dla, kotraž wot spočatka apryla khoruje. Jow na wsy njemóžu ju wostajić, hdyž mać z nami njeje (wona je k sotrije do Kolina wotjěła) — a tak dyrbju jenož ze spominanjom na Twojim swjedženju so wobdželić, a z něšto wersami, kotrež z wutroby napisach³. Póslach je pónđzelu „express“ knjeni Jirkowej z próstwu, zo by mi hnydom zdžěliła, hdyž je dostanje — tola pak žanu powěsć njedostach; knjeni widžomnje njeje za dobre spóznała mi wotmołwić.

Tuž budž lubje powitany w přečelniwym Dworje, hdžež so Či budže zawěsće lěpje spodobać, hač w kožanej bjesadže slowjanskeho kluba w Prahy⁴. Wjele dobreho tež wot mojeje žony, z kotrejž husto spominamoj na twój luby wopyt. Wutrobnje Če wokoša

Twój swěrný

Ad. Černý.

9. VI. 1906

Dvůr Králové n/L. v neděli, 10. VI. 06

Domoj jědžo hišće wutrobny postrow ze serbskeho wječora w Kralowym Dworje

sćele Waš

Wam wutrobnje poddaty J. Bryl¹.

Tohorunja wutrobnje strowjam wjele waženej knjeni mać a mandželsku kaž tež lubu džowčičku.

J. Čišinski M. Jirková² Luda Jirková³ Jelínek⁴ 7 dalších podpismow

[12. 6. 06]

Wjelečesceny knježe, waženy přećelo!

Wječor bě wulkotny!

Za prolog, kiž Sće tak wutrobnje napisał k wosławje Čišinskowych Abrahamowin¹, wuprajamy Wam najnutrniše džaki Serbow a wšěch přítomnych.

Wjelečescena knjeni!

Ze swjatočnosći — Kraloweje Dwórskich „Na zdar“ sćelu

J. Čišinski

J. Bryl²

12 dalších podpismow

Luby Adolfo, drohi bratře!

Kraloweje Dwór je mje z kralowsk. pychu a česću wital a swje-
ćil¹. Krasnje bě! Twój prolog je wulkotny². Jara je mi žel, zo so
Twojej lubej knjeni hubjenje wjedže. Bóh dał, zo byšće so wšitcy
we strowych lěsach wučerstwili a sebi nasrěbali noweje čelneje
mocy a duchowneje čilosće! Horcy džak za Twoju lubu posyłku.
Wšitkim wjele zboža a wjele dobreho!

Z bratrowskim strowjenjom

J. Čišinski

Pančicy, 1. 7. 06

Luby bratřiko!

Wutrobnje Tebje strowja z Pančic a Twojej lubej knjeni so
kłonja:

J. Čišinski

Jan Bryl¹

Sylva Jirkova²

Pančicy, 13. 7. 06.

M. Jirková³

Luby Adolfo!

Měj wutrobny džak, zo tež w poslednim čisle Slov. Přehl. z tajkej horcej lubosću na nas Serbow a na mnje spominaš¹, tohorunja, zo sy w Zlaté Praze Herrmannowy 70. narodny dzeń wopomniš²! Wón je so wulcy jara zwjeselił.

W awgusće wuńdže ta nowa moja kniha: Za čichim, — 135 stron —³. W awgustowskim čisle Lužicy počnam wozjewjeć pěsnje noweje zběrki: Serbske wobrazki z tymile wotdžělemi: Pěsnički, Wobrazki, Idylki, wěcki ludej bóle přistupne⁴.

Čechowje w Kraloweje Dworje su so wo prawdže wulkotnje napinali, su mje z kralowskej pychu a česću witali, sławili a hosćili, entusiasmus běše powšitkowny, spontaniski a wulkotny⁵; běch wšitkón překwapjeny, čím bóle, dokelž mi do přédka ničo njeběchu přeradžili. W awgusće někotři knježa ke mnje přijědu a sebi Serby wobhladaju.

Přećel Muka⁶ je zaso w Kissingach, tež farař Žur⁷ tam sebi dojdže. 2. septembra Pražska Serbowka na narodny dom Hórnikowy we Worklecach wopomnjensku kamjentnu taflu přičini ze swjatočnosću; řečec budže monsig. farař Wornař z Khróscic, jenički hišće žiwy sobuzaložer Serbowki⁸.

1. julija sym so do Pančic do rjaneho a rumneho bydlenja přečahnył, kotrež sym sebi do cyła po poetisku wuhotował⁹. Bóh dał tola, zo by so Twoja luba knjeni prawje wustrowiła a zesylniła, strowota džě je přeze wšo, a zo by so tež Ty w rjanych lěsach a w jich čišinje šwarnje wučerstwil! Zyma traje dolho a Praha njeje najstrowše město.

W Delnjej Lužicy změja zhromadne towarstwa w Picnju na Michała spěwanski swjedžen¹⁰. Šwela¹¹ chce so k sewjernemu morju na wodychnjenje pušćić. Wón swoju wěc khwalobnje čini.

Kan. Herrmann je lětsa Bohu džak rjenje strowy¹². Kath. Posol so z noweje redakciju zawěsće mócnje zběhnje¹³; škoda jeno, zo je Serbski Hospodař w tajkich njewušiknych rukach¹⁴.

Lubej knjeni a Božeńcy wjele dobreho!

Mějće so wšitcy prawje rjenje!

Z bratrowskim strowjenjom

Twój džakowny

J. Čišinski

Pančicy, 26. 7. 06.

Lubowany bratře Jakubje!

Zajutřiším potajkim dožiwiš poľ sta lět, wohladaš Abrahama (ja jutře hakle 42) — njecha so mi wěrić, zo je to wěrnó, mi přikhadža, kaž by to jenož před něšto lětami bylo, hdyž Če přeni króc postrowich w Radworju¹. Tehdom běše Ty mlody duchowny, čichi a zasojeny, poeta „Knihi sonettow“, kotremuž woprawdže přistoješe pseudonym Čišinski (znajmjeńša po zwonkownym napohladže a po přenjej, runje wudatej zběrcy). — Džensa sy skerje Hrimanski, dokelž z tajkej profetiskej mocu hrimaš do serbskich wutrowow. A w tej Swojej mocy, z kotrejž Twoje slowo klinči po Serbach, Sy sebi wobkhował mlodosć tež při swojich 50 lětach — a to drje tež je přičina, zo so mi njecha wěrić, zo woprawdže hižo wohladaš Abrahama. Tola wěrnó to budže, hdyž stoji w Twojich žiwjenjopisach, zo Sy narodženy 20. awgusta 1856. Tuž, bratře, hdyž je tak, přeju Tebi z polneje wutroby, zo by sebi swoju mlódnosć ducha, z kajkejž džensa wustupuješ, wobkhował hišće k 60 lětnjemu, 70 lětnjemu a 80- lětnjemu jubileju! Bratrowscy Če wobjimuju a čišću Twoju ruku — a wobžaruju, zo njemóžu sam přitomny być tón džen, hdžež Ty budžeš. Budž pak přeswědčeny, zo slušam do rjadu tych, kotřiž z wutrobu Twój džen swjećić budža. Ze mnu tež moja žona Tebi k Twojim narodninam wšo zbože přeje.

Z tutym listom dóstanješ tež čislo „Času“ z mojím feuilletonom wo Twojim jubileju².

Hdyž budže po jubilejnych dnjach, zdžěl mi, što a kak běše — dostawam nětko jara porědko powěsće ze Serbow. Myslu sebi, zo tež naš drohi knjez kanonikus Herrmann Twój 50-lětny jubilej woslawi, podobnje kaž je 40-lětny woslawil³. Postrow jeho wutrobnje a poproš jeho wo wodaće, zo běch so tak zakomdžil ze zbožopřećom k jeho jubileju. Moja wina tež njeje, zo jemu Zlotu Prahu takle pozdže pósłachu⁴ — ja jim trójcy toho dla pisach.

A nětko so měj rjenje a dopomń so tež na mnje — a wobkhowaj mi Swoje přecelstwo, kaž ja sym

preco z wutrobu Twój

Ad. Černý.

Dobřiv, 18. VIII. 1906.

Luby bratře Adolfo!

Z horceje wutroby so Tebi džakuju za Twoje k mojim 50. narodnim wuprajene ćople zbožopřeca a za lubosćiwu spominanje na tu-
tón dzeń w „Času“¹.

Zo ja za swětnej česću a slawu njeleću, to dawno hižo wěš, hewak
bych cyle hinak wustupował a skutkował; zo pak so nad literarnym
připóznawanjom wjeselu a nad zlóstnym njewažowanjom rudžu, je
tola cyle naturska wěc. A moje abrahamowiny su z nowa pokazale,
zo so serbska intelligenca z wulkeho džěla ostentativnje zymna
ke mnje khowa, zo zlósc a zawisc přeciwo mi stej džensa bóle na-
měrjenej hač hdy prjedy.

Duchowna indolentnosć a narodna liwkosć samej nihdy njemóžetej
wuswětlic tajkele njewažowanje mojeho wótcinskeho džěla a litera-
riskeho mjena. Hlej! ani jedyn ewangelski duchowny, ani
jeden ewangelski wučer mi njeje zboža přal! Chceš hišće
dališe dopokazy? Za to pak je so mi z ludu samoho bohaće a nutrnje
zbožo přalo wot jednotliwcow a wot towarstwow. Maćica Serbska
drje je ke mnje zbožopřejacu deputaciju (předs. far. Křižan², kan.
far. Herrmann³ a sekret. Šewčik⁴) pósłala; hač pak je so cyle spon-
taniscy stalo, dwěluju. Studentstwo je drje na skhadžowancy spy-
talo, mój dzeń woslawić, ale je so khětro blamowało⁵.

Wšo to mje wězo boli, ale zamylic w mojim džěle mje to njemóže,
na wopak, budu hišće raznišo wustupować a z wótrym křudom jim
na khribjety rubać a njebojaznje jim do wušow a wutrowow wołać.
Haj však: P r a w d a w o ć i k o l e !

Budu tež dyrbjeć swoje stojišćo a zadžerženje přeciwo někotrym
swojim přecelam revidować. O běda, zo je mjez našimi wzdžělanymi
tak jara maľko ryzy wótcinskeje mysle a tak maľo idealnych, nje-
sebičnych wutrowow! Njeh je dosć — —

Sćelu Ći wozjewjenu hižo najnowšu knihu: Za ćichim, budu so
wjeselić, hdy by mi bórzy Swójkritiski rozsud wo njej cheyl z krót-
ka pósłać⁶.

Kajcy pacholjo naši ewangelscy intelligenci su, je loňšeho lěta
pastor T y š e ř z Budyšina⁷ (s e r b s k e b a r b y) a lětsa J. W a l t a ř
z Wóslinka we přednošku w Zhorjelcu pokazal⁸. — Karrierowcy,
kotřiž za kusk česće a za krošik pjenjuz Serbstwo nic jeno předa-
waju ale djabolscy wusměšuju a hanja. Tableau⁹!

Twojej lubej knjeni so podwolnje poručam a přeju jej prawje nutrnje, zo by so we strowych lěsach dospołnje zhrabala a wulěkowała.

Krasnje je mi město Kraloweje Dwór officialnje zbožo přalo, privatnje pak mnozy z tutoho města pisomnje a ertnje. Zo mje potom zymne zaděrženje domjacych čím bóle rudži, móžeš Sebi myslíc.

Za Twoju kritiku w poslednim Přehledze měj wutrobný džak¹⁾! Wšitcy so mějće z Bohom rjenje a mějće džak za tak přečelne zmyslenje ke mnje. Bóh Was škituj!

Z bratrowskim strowjenjom

Twój swěrný a džakowný bratr

J. Čišinski

Pančicy, 22. VIII. 06.

ČERNÝ ČIŠINSKEMU

List 93

[21. 10. 06.]

Prošu Če, zdžěl mi h n y d o m, hač je „Sonetowy wěńčk na Palackeho mary“ w „Lužičanu“ 1876 str. 93 wot Tebje? (Je podpisany „Serbowka w Prahy“.)¹⁾ Njejsu tež druhe wěcy w Lužičanu a Lipje Serbskej wot Tebje? Na př. podpísane z pismikami J. B., x (?), y abo druhe? Pohladaj do tych lětnikow²⁾. Dyrbju měc w tych wěcach wěstotu, hdyž runje pišu studiju wo Tebi za Slov. Přehled.³⁾ Tola wěc khwata! — Na khwilki z Tobu we Wotrowje a w Pančicach přebyte přeco hišće spominamoj! To běchu woprawdže rjane hodžinki. Spomnjenki wozjewjam w „Času“, cyłu seriju Tebi potom posćelu⁴⁾. Měj so rjenje — khwatam! Wot žony a maćerje wjele dobreho!

Wutrobnje Če wokoša Twój

Adolf.

Luby bratřiko!

Tu maš požadane wěcy.¹ Jara so wjeselu na studiju z Twojeho pjera, tohorunja na seriju Twojich feuilletonow w Času².

Přećel prof. Milaković je tež wobšěrnju studiju wo mojim pěsnjer-
skim džěle wozjewił w Zahrjebckim Savremeniku. Cyły
nastawk je založen na Twój: ůvod o basniku we Výboru
básni, kotryž běch jemu do Sarajewa pósłał.³ Druhi naš přećel
mlody pólski wučenc, dr. Henryk Ułaszyn w Lipsku wozjewi tež
tajku podobnu studiju we Świaće Słowiańskim⁴.

Smolerja budu nětko honić, zo so skónčnje doćišći moja 7. zběrka
basni pod titulom: „Z wotmachom“, kotraž běše měla wuńć hižo
lěta 1901 abo 1902.⁵

Škoda wulka, zo běše tehdom, hdyž běštaj pola nas, njelubozne,
hubjene wjedro⁶.

Mi pak běše wěc wulcy fatalna, zo njeběch z wobjedom na Waš
luby wopyt přiřotowany, tola wěm, zo sće mi to njedorozymjenje
přećelscy wodali.

Mějće so rjenje a budźće přez zymu prawje strowi a čili!

Knjeni mandželskej, maćercy a Božency wjele dobreho!

Z wutrobnej lubosću Was strowi

J. Čišinski

Pančicy, 24. X. 06.

Lipa Serbska, lětnik I 1876—1877 (hektogr.)

* Stara — nowa lipa	str. 2—4
* Hubatej žabje	„ 8—9
* Mojej wjesnej domiznje	„ 14
* Epigramy	„ 20, 36

Lipa Serbska, lětnik II 1877—1878

* Fantasija na Lubinje	str. 9—10
* Nawoženja, Přeni spěw	„ 22—24—29.
* Wódny muž	„ 49—51
* Smjerc syročina	„ 57
* Popjelka	„ 49—51—66—67—73—74
	„ 81—82—89—90

* Nalěto 1878	„ 56
* Na kemšach	„ 69
* Z wójny	„ 70
* Sónčk	„ 78—79
* Intermezzo	„ 86
* Kwas Maksyma Čornojewiča	„ 87—88—92—93
* Nawoženja	„ 94
Wšelčizny; Směški.	
Hłosy ze Serbow do Serbow.	

Lipa Serbska, lětnik III 1878—1879

Narodowc a wotrodženc	
Salomonski sud	str. 3—4
* Nječestna njewjesta	„ 4—5
* Lěs zašumi	„ 22—23
Serbskim towařstwam k now. lětu	„ 23—24
* Dobre wóčko	„ 30
* Jutrowničku na keřchowje	„ 49
* Pokazka z činohr. Na Hrodžišku	„ 53
* Pokazka z wjeseloh. Po slubje	„ 55
* Prawa lubosć k wótčinje	„ 76
* Na horje Lubinje	„ 81
Wšelčizny.	
Swjedžeńska rěč na V. skhadź.	„ 89—92.

Lipa Serbska, lětnik IV. 1880

* Syrotka	str. 3
* Při haće	„ 3
Feuilleton	„ 5—8—12—14—19—21
* Přemyslana	„ 11
* W nocy	„ 12
Statistika	„ 23—24—40
* Studowacym Serbam	„ 25
* Wosyroćena harfa	„ 27
* Kwětki z kerchowa	„ 29—30
* Lužicy	„ 33
* Wojakowy row	„ 36
* Wótčincowy row	„ 43
* Na Hrodžišku	
Swjedžeńska rěč na VI. skhadź.	„ 65—69
VI. hl. skhadźowanka	„ 69—71—73

* Zjewjenje na Hrodzišku	„ 81
* Na rozpuću lěta	„ 89
* Paćeř	„ 93
* Dawne — sławne města	„ 94

Lipa Serbska, lětnik V. 1881

* Lužicy	str. 1
* Prošeřka	„ 3
* Hdyž so wječor	„ 7
Feuilleton	„ 7—8—15—16
* Młodžencowy son	„ 9
* Nócna rozmolwa	„ 17
* Wječorne klakanje	„ 20
* Dawne-sławne města	„ 25
* Ptačatku	„ 41
* Arabeski	„ 49
Stawizny serbsk. studentstwa	„ 50—51—57—59
Studentske kuski	„ 63—64—72—77—80
* Swjedžeński prolog	„ 70—71

Sonettowy wěnk na Palackeho mǎry je wote mnje.
Zrudny wowčeř (allegorija) (tež Lužičan 1876)
je wote mnje.

ČERNÝ ČIŠINSKEMU

List 95

Lubowany Jakubje!

Wutrobny džak za zapisk Twojich basni atd. w Lipje a Lužičanu¹.
Kaž widžiš ze Słowj. Přehleda, mějach hižo zapisk po Serbowkach,
tola Twój zapisk mi nětko poda wěstotu². Jenož w jenej wěcy njej-
sym wěsty. W Serbowcy je Libš zapisał Twoje znamješka, wužiwane
w Lipje Serbskej, a tež druhich³. Po tym zapisku je wothlós na-
rodneje pěsnje „Wódny muž“ wot Bjedricha⁴, hdyž je podpisany
z x (Twoje znamješka pak běchu y, +, —.), Ty pak maš tu baseň
sobu w zapiskach Twojich přinoškow. Je „Wódny muž“ zmylnje
z x podpisany — abo je w Twojim zapisku zmylk⁵? Dale Će prošu,
zo by mi zdžělił, wot koho je a) němski original „Incognita“⁶,
b) česki original „Stareho Serba“⁷. — Dale mam hišće próstwu: ni-

maš žane listy wot njeboh Bjedricha - Wjeleměra⁸? Přihotuju wo nim monografiju (kaž wo Herće⁹) a chcył jeho bliže spóznać z jeho privatnych listow. — Přenje 2 feuilletonaj wo wulěće do Serbow sy drje dostał? Dalše dostanješ w tych dnjach¹⁰. — Kak je našemu drohemu knjezej kanonikej Herrmannej? Sym so nastróžil, čitawši w Kath. Póse, zo je we worklečanskej khorowni¹¹. Z toho sudžu, zo Ty jeho zastupuješ (štož je mi tež Cyž¹² wobkručil. Mam nadžiju, zo so dobremu knjezej kanonikej hižo lěpje dže — štož dał Bóh! — Wjele dobreho wot žony a maćerje! Tebje wutrobnje postrowja a wokoša Twój swěrný

Ad. Černý.

14./XI. 06.

(Kak je nastał Twój pseudonym? Ma někajku historiju?)

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 96

Lubowany Adolfo!

Twoje feuilletony so mi wulcy spodobaju, nic mjenje započatk studija we „Slov. Přehledze“, kotryž dokładnosć lubi¹.

„Wódny muž“ je bjez dwěla wot Mikl. Bjedricha; to sym so někak zamylił.² Štož mój pseudonym nastupa, tole: Hnydom wot spočatka sym přescěhany a směšeny był wot sobustudowacych Serbow, hóršachu so na mnje, zo chcu wšitko lěpje znać a wědžeć, zo mam wulku hubu, zo chcu přeco poručec a wšudže postajeć.

Ale tež stari Serbjo so na mnje hóršachu, wosebje, hdyž běh w II. lětniku L. S. wozjewił nastawk: Hlosy ze Serbow do Serbow. Tehdy so wšitcy (tež M. Hórnik³) (nic pak Smoleř⁴) na mnje walichu, powołachu wulku zhromadźiznu a postajichu, zo dyrbi prof. Pful⁵ w jich mjenje přećiwo mi brošuru wudać. Smoleř mi wěc přeradží; ja so njebojach. Skónčnje so Smolerjej poradži, starym Serbam dopokazać, zo by z tajkej brošuru hrozne rozšćěpjenje a wojowanje wudyriło, a tak so postaji, zo so brošura nima dale čišćeć; kruch přenjeho listna* pak mi Smoleř na pokazku pósła, z kotrehož je zlostny ton přećiwo mi dosć a na dosć jasnje čuó. Ja drje so jara hněwach, tola mjelčach a čim krućišo wuknjeh serbsku řeč a studowach techniku poesije: chcych jim ze skut-

* Sym Či připoložil tule pokazku. Hlej, hižo tehdy chychu mje zničic a zežrać, a pře čo? Prawda woči kole.

k o m pokazać, zo su moje myślički a nahlady prawe, a tak wo-
zjewich knihu sonettow z pseudon. J. Cišinski a z mottom:
F a c t a loquuntur.

Listow žanych nimam wot Bjedr.-Wjeleměra, z ćežka tež što
druhi; njeboćički njeje wjele pisał a listował⁶.

Wot koho němski original: Incognito je, sam wjacy njewěm⁷.
Autor českeho originala stareho Serba: Starý vlastenec je A. Sokol⁸.

Kan. Herm. je ćežko khory⁹; zahorjenje plucow je drje so zhubilo,
ma pak hišće zahorjenje rjebłoweje kóžki, žalostny kašel a jara
slabu wutrobu; tola je nadžija, zo so zaso zhraba, ale budže tójhdy
trać. Ja jeho zastupuju, z wjetša bywam we Wotrowje, hdys a hdys
tež sym w Pančicach, zo bych tam wšelaku korespondencu do-
konjał; tónle list w Pančicach započach a nětko jón we Wotrowje
dopisuju.

Jow we Wotrowje nětko skoro stajnje na klětcy přěduju, što
maju Serbja činić a čoho so wostajić, zo bychu sebi zakhowali
swoju řeč a swoje namřete statki, zo bychu so tež materialnje zaso
zběhnyli a we wšitkim swěru dźerželi a hajili swoju serbskosć.
To je něšto nowe na serbskich klětkach a ludžom so wurjadnje
spodoba. Tón srědk na klětcy je pola nas hišće khmaniši hač či-
šćane slowo w časopisu. Serbja su w poslednich lětdžesatkach bo-
jaznje spadowali, a to nic jeno narodnostnje ale tež hospodářscy:
Hlej hrozny přikład W u j e z d ž a n s k e j e wosady! A štož tutu
wěc hišće hóršu čini, je, zo z tuteje wosady wukhadža naš Muka¹⁰,
zo je tamny farař jeho sobušuleř a zo z měrom přihladuje přeněm-
čenju swojeje wosady. Ja bych tam šoł a řečał, ale farař Wjacka
je rabiatny ewangelik, tak zo njebych ničo wuskutkował¹¹. A što
je wina: bojosć před wyšnosću; žadyn sebi njecha zkazyć, tohodla
mjelči, zo by dóstał někajki titul, rjad abo křižik! Běda, Hańba!!
Tohodla we Wotrowje prajach: serbski wótčinc dyrbi měc nje-
wotwisnosć a impulsivnosć k h a r a k t e r a . Bohu džak,
zo skónčnje naši katholikojo počinaju raznje řečeć a pisać. Š e w -
č i k Posoł derje rediguje¹². Žur¹³ a Winger¹⁴ jězdžitaj po Serbach
a přednošujetaj.

Mje to samo na sebi wjeseli abo bóle hišće mje to wjeseli, dokelž
z toho widžu, zo moja kniha: Wysk a stysk je tola mnohich ze
spanja wutorhnyła a we mnohich wutrobach wothlós namakała.

Ale běda! ewangelscy moje basnje nječitaju a tež někotryžkuli
katholski knjez so na nje hórši. A wjele wody hišće po Šprjewi
nimo Budyšina přeběhnje, prjedy hač moja poesija Serbam do
krwje a do košći přeńdže.

Naši intelligenci dyrbja bóle z ludom wobkhadźować, lud pozběhować a rozwučować, dyrbja zarjadować wulke ludowe zhromadźizny a tam wutrobnje wotewrjenje a raznje rěčeć. Ale toho so woni boja a tak Serbam a tež sebi wjele škodža; tež naš Muka njeje wuwzaty: wón ženje na zhromadźiznach jako rěčnik njewustupuje. Rěče na Maćicy ničo njepláca. Wón sebi z tym wjele škodži. Často hižo je slyšeć: Muka naš wjednik njeje; wón so nihdže mjez ludom njepokazuje a njerěči!!

Rjane frasy ničo njepomhaju, paradowanje z wótčinskim zmyslenjom ničo njewuskutkuje; džělać, džělać, džělać so dyrbi.

Ach, hdy bych tola Serbam do wutroby dorěčeć a do wušow dowolać mohl! Stysk mje jima a bolosć mje čwiluje. Tola dosć! Ale dyrbjach Ći wusypać, štož dawno hižo mi wutrobu spinaše.

Budu drje nimale cyłu zymu dyrbjeć zastupować a tuž budže pjero bóle wotpočować.

Lubej knjeni, maćercy a Božency wjele dobreho!

Mějće so wšitcy z Bohom derje a rjenje, budźće strowi a wjesoleje mysle!

Z wutrobnej lubosću Će strowi

Twój swěrný bratr

J. Ćišinski.

Wotrow, 20. XI. 06.

Hlós přećiwo hłosam

§ 1. We 11. čisle druheho lětnika „Lipy Serbskeje“ je na str. 42—44 něchtó pod napismom „Hłosy ze Serbow do Serbow“ nastawk wozjewił, w kotrymž so našeje pismowskej ryči wšelake poroki činja. Ja so při přenim čitanju nastawka njemóžach přeswědčić, zo by knjez spisaćel prawje měł, a po druhim přečitanju běch sebi wěsty, zo ma so přećiwo tamnymi „hłosami“ druhi hlós pozběhnyć, a zo dyrbju to runje ja sćinić, dokelž je mój džěl na dawno daloko připóznatych zaslužbach wo serbsku narodnosć, kotrež so w nastawku přimaju, ze wšelakich přičinow najsnadniši był, tak zo ma moje słowo mjenje za wobaranje mojeje wosoby pláćić, dyžli za wotpokazowanje njewusprawnjeného nadpada na tych, kotřiž móhli hako swědkojo w swojej samsnej wěcy so stronicy a njespušćejni zdać, hdyž sami swój rt za sebję wotewrja.

§ 2. Njewěm, što je njemjenowany spisaćel naspomnjeneho nastawka; z nałożowaneho dialekta pak sym bórzy zhudał, w kotrej stronje serbskeho kraja je jeho kolebka stała, a ze wšelakich wu-

razow sym hnydom spóznał, zo je wón mlody knjez, kiž je njedawno universitny kurs filosofiskich studijow přeběžał: přetož štož we wědže logiki ničo nowe wjacy njewidži, ale swoju přinarodženu a před lětami na universiće abo na seminarach tež systematiscy předželanu logiku jenož hako něšto samozrozumliwe, móhl rjec, kaž připódla nałožuje, temu logiske „termini technici“ při ryčenju žaneho wjesela wjacy nječinja a wón njeje na tamneho podobny, kotryž za dobre dđerži do swěta wołać: „Hladajće, kajku mam ja nowu suknu!“

§ 3. Ja budu při wotpokazowanju tamneho nastawka sebi dowoleć, was*, čescény knježe, jako spisaćela porokow narjekować, dokelž sym přeswědčeny abo wjele wjac, dokelž z wěstosću wěm, zo mam jeno z wami samym činić, t. r. zo by, hdyž wot wašeje česceneje wosoby wothladuju, lědy žadyn nahladny a rozhladny Serb wjetšinu teho podpisał, štož maće wy po wašim stejišću za wěrne a prawe.

§ 4. A tak dha chcu wam bjez wokolinow najprjedy prajić, na kajkim stejišću wy stejiće: wy jo za dobre dđerziće, hdy bychu so Serbjo pomału zněmčenju napřećiwo wjedli. Ani sakske ani pruske knježerstwo njeje drje teho sameho nahlada: přetož w Sakskej kaž w Pruskej je serbska ryč w ludowych wučerňjach přez zakonje zakitowana (tež hdy by snadź jedyn abo druhi w tym přećiwo zakonjam skutkował); ale na to ja nohcu džiwać: ja chcu wam wujasnić, što ja wo serbskej narodnosći sam měnju, a kajke je w tej wěcy z dobom tež stejišće wjetšiny nawjedžitych Serbow, kotrychž budu ja sebi dowoleć wot nětko tudy ze slowom „my“ sobu wobjimać. My dla po rozważowanju wšitkich wobstejnosćow prajimy: „Jene činić a druheho so njewostajić!“ t. r. my za dobre a wužitne dđeržimy, hdyž so kóždy Serb němskeje ryče tak daloko mócny sčini, kaž wón to za swoje wobstejnosće trjeba; my pak teho runje za dobre a wužitne dđeržimy, hdyž Serbjo swoju serbsku ryč zakhowaju. Čeho dla my tak myslimy, wy lóhko zrozumiće. Kóždy ryč mjenujcy je kapital za teho, kotryž ju znaje. Nětko drje Serb burskeho stawa lóhko do susodnych slowjanskich krajow njepřińdže; ale ja móžu wam po wěryhódnych žórłach wobkrućić, zo je někotrym wikowacym Serbam jich domjaca ryč w Austriji a w Ruskej wšelako wužitna byla. Teho runja je w mojich mlodych lětach mi mój nan powjedał, zo su wobydlerjo jeho narodneje wsy na něm-

* Hdyž ja narjekowace wy „małe“ pisam, sym z tym tak mało njedwórlivy, kaž n. př. Francowza ze svojim „vous“; přetož kajke počescowanje dha móhło w nałožowanju „wulkeho“ pismika ležeć?

skich mjezach w Napoleonskej wójnje so lóhko z ruskimi wojakami zryčec a přez to so před wšelakej njeluboznosću zakho

§ 11. Str. 83a, r. 13 wy haniće, zo so „při skłonjowanju zložki liča“. Z teho wurjeknjenja ja widžu, zo je wam (nimam-li ničo druhe přistajic) rhetoriski rhythmus njeznajomna wěc. Teho dla chcu z najmjeńša z krótka naspomnic, zo so tež při časowanju „zložki liča“, a zo dobry pisaćel tež hewak w kóždym nastupanju na rjanosć a dobroklink grammatiskich sadow džiwa a džela. Wšo dalje pak dyrbjtu wasim přichódnym rhetoriskim a aesthetiskim studijam přewostajic.

§ 12. W počahowanju na pokračowanje našeho pismowstwa wy str. 83a, r. 17 prajic: „Dželo, na kotrymž wšitcy dželaja, so nihdy na swěće radzic njemóže, dyrbi so skazyć.“ To je mi dospólnje njezrozumliwe! Wšitke literatury cyłego swěta su so přez jenotliwych čłowjekow započale a přez jenotliwych čłowjekow (abo přez zjednocene mocy w towarstwach) dale wjedle. Pola nas Serbow dyrbi po wasej mysli to hinak byc. Što wy namjetujec? Abo znajec snadzi wy teho muža, kiž kóždžičkemu jenotliwemu Serbej prócowanja w narodnym pismowstwje wotwozmje a kiž budže z lětami wěčneho Žida wuhótowany, Serbam hač do kónca wšech dnjow syntaktiske regule pisać a k podpjeranju ludžaceho pomjatka te same snadzi tež do štučkow stajec?

§ 13. Wy str. 83, r. 3 pišec, zo je w našej literaturje „krasne z njekrasnym, wonjate ze smjerdžatym“ w hromadu „změšane“. Mój knježe, zo su w našim pismowstwje snadne a tež j a r a snadne wěcki, to ma swoju přičinu w tym, zo njeje kóždy skladnosć měl na „collegium logicum“ pokhodzic, a zo wyše teho do cyla njeje kóždy tak wobdarjeny, kaž runje wy sće: z čimž pak njeje prajene, zo njemóhle tež njenahladne plody ducha swój relativny wužitk a po tajkim relativne prawo

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 97

Luby Adolfo!

Twoja z njewšednje wulkej lubosću a wustojnosću wuwjedžena studija we „Slov. Přeh.“ wozjewjena je mje jara, wulcy jara hnula, spokojila a zwjeselila¹. Měj z pohnuteje wutroby mój džak najhorcyši!

Zo sym we slowjanskim swěće znaty a připoznaty jako basnik, mam so jeničcy džakować Twojemu přecelstwu a Twojej wutrajnej prócy. Tola, što bych so to dolho rozpisował, Ty sam to lěpje wěš a tohorunja wěš, zo ja to připoznawam a wuznawam z nutrnej džakownosću.

Z nami Serbami je běda a hubjenstwo! Ja tola přede wšěm k Serbam a za Serbow pišu a pěsnju, a zawěsće k jich zbožu a wužitku; a mojim pěsnjam a prócam zamkaju so wutroby a dwory a domy doma! To njeje jeno wotmyslena zymnosć, ně to je wuprajena zlósc a njepřecelskosć. Hladaj! moje zběrki wukhadžeju nimale porjadnje kóžde lěto, ale w žanych našich nowinach so nje-wozjewjeju a njeporučeja, wjele mjenje hakle recensuja, to je wučinjeny boykot ze strony intelligentnych Serbow, a lud, so rozymi, na tajke wašnjo mało abo ničo njewě wo mojich basnjach.

O kak mohło by mnoho hinak, lěpje a nadźijepolnišo być, hdy bych moje pěsnje so rozšěrjale, hdy bych přešle Serbam do krowje a kosći, do duše a do wutroby! Wobrot k lěpšemu by bjez dwěla był zbožowny wuspěch. Dokelž pak z tajkim zamjelčowanjom a hordym ignorowanjom tutón wuspěch njemóže zastupić, to je to, štož mje tak přeze wšu měru rudži, boli a hněwa.

Bywam tohodla nětko hižo měsacy dolho we spinatej apathiji, zo njemóžu pjera zastajíc k poetiskemu tworjenju, a hdy budže hinak? O běda! a němcowarjo a wotrodźency so z galopom do džěla honja! Serbskemu wotčincej mohla so wutroba zlamać!

Ku kóncej lěta wudam knihu „Serbskich wobrazkow“², toho runja so nadźijam, zo lětsa hišće wuńdže 7. zběrka: „Z wotmachom“³, ale wšako wěš, pola lubych Smolerjec' njejsu jara do skoka a do stupa.

Zo mam z „Lužicu“ džěla, hary a mjerzanja na dosć, móžeš Sebi myslić. Tež „Lužicu“ bych naši „wótčincy“ najradši zežrali.

Tak sym so Tebi trochu wuznał, štož mje tyši a hněwa.

Wšitkim lubym domjacym praj wote mnje „wjele dobreho“, hdyž wšěm přeju duchownu čilosć, čelnu strowotu a spokojnosć a zbožo.

Z wutrobnym strowjenjom

Twój džakowny a swěrný

J. Čišinski

Pančicy, 13. III. 07.

Luby bratřiko!

Po dolhim času chcu a dyrbju swojemu Adolfej zaso pisać. Znaješ mje, zo njetřebnje rad njepišu, to je mi škoda časa, prócy a pjenjez, mamy džě bjez toho kóždy dosć nuzneje korrespondency. Wěm, zo tež Ty tak myliš a sudžiš. Džensa pak, hdyž so k hodam a k nowemu létu bližimy, přimam so pjera.

Nadžějam so, zo sy se swojej lubej swójbu na lětnim přebywanju prawje so zhrabał a wučerstwił; zyma je dolha a džěła a hněwanja a mjerzanja dosć. Z „Lužicu“ sym měł a hišće mam wjele starosće a mjerzanja; z evangelskich skoro nchtó wjac do njeje njepíše; čím bóle so tohodla wjeselu, zo sym skónčnje Dobruckeho narěčał, kiž swoje powědančko: „Handrij, der wendische Kirchvater“ w serbskej drasćicy we Łužicy 1908 wozjewi¹. Z mlodeje generacije je najintelligentniši a najhorliwiši M. Nawka; jeho skizy we Łužicy a jeho Revisor su so tež Tebi wěsće spodobale². W nowišim času počina tež kritisować a to je jara wažna haj nuzna wěc³; wo serbskej kriticy hač dotal skoro rěče njeběše — hołe pleńčenje a khwalenje.

Ale jeho kritika je nětko hižo wšelakim starym knjezam mócnje do nosa zajěła; hotuje so k wótrej bitwje w nowym léće⁴. Ja so wjeselu. —

Moja nowa kniha: Serbske wobrazki w januariju abo februariju wuńdze⁵. Mjez tym sym zaso nowu zběrku dobasnił: „Swětło z wyšiny. I. W kuzłu Njewidžomneho, II. W pruzy njebjeskej. Počnu wozjewjeć w 1. čisle Łužicy 1908⁶. Sym jara wćipny a žadosćiwý, kajki budže Twój wusud. Ja wjele wot njeje wočakuju, myslu sebi, zo budže króna wšěch mojich dotalnych knihi.

Što Ty činiš, njetrjebam so hakle prašeć; džělaš a pěśniš, pěśniš a džělaš.

Hdyž Tebi a cylej lubej swójbje z cyleje wutroby wjele zboža, wjesela a strowoty přeju k hodam a k nowemu létu sym we starej swěrje a džakownosći z bratrowskim strowjenjom a košenjom

Twój

J. Čišinski

Pančicy, 21. XII. 07.

Pančicy, 15. I. 08.

Luby bratřiko!

Měj najwutrobniši džak za wubjernu lyriku knihi: „Království ticha a smíru“¹ Haj to je Adolf! Jeho wutroba, jeho duša! Beati pacifici!²

Zo „Lužica“ nětko so bėdži z wójnu, je Či přečel Muka³ wězo zjewił a tež wšelako drje Če informował. Ja hač dotal nječam ničo pisać, dóstanješ drje tež informace z druhich stron; ja sym z jeneje strony nolens volens do wěcy zaplečeny, z drugeje strony pak mam z reorganisaciju Lužicy zatrašne džělo. Stagnaciju je tuta bitwa bjez dwěla rozdrěla a nadžějomnje čerstwiše žiwjenje do literatury začehnje⁴. Vederemo⁵.

Sym žadosćiwy, kak budže so Či 1. č. „Luž.“ lubić.⁶

W febr. zawěšće budže moja kniha: „Serbske wobrazki“ hotowa, pósćelu Či hnydom⁷. Budžemy ju předawać do ludu za 1 hr.

Měj so z Boha rjenje z lubej swójbu!

Z bratr. strowjenjom Twój swěrný

J. Čišinski.

Luby bratře!

Wutrobny postrow wot naju wobeju z města lagunow.¹ Smy na wrócopuću z połdnja, hdže smy pytali strowosć (mamy sobu tež malu džowčičku). Měj so rjenje!

Přeco Twój swěrný

A. Černý
z žonu

26./4. 1908.

Lubowany přečelo!

Poručam Tebi mlodeho sobudželačerja „Slov. Přehleda“, knjeza Zdeňka Bromana — Ticheho, kiž je sam nadžije budžacy pěsnjer.¹

W tych dnjach Tebi chcu pisać na podžakowanje za Twój luby list a „Serbske wobrazki“². Njeńdže so mi rjenje — přez to mje lubje zamołw, zo ředko pisam.

Z wutrobnym postrowom Twój swěrný bratr

Adolf.

Strašice, 25. VII. 1908.

Luby bratřiko!

Jara mje je zwjeselil Waju luby postrow z města Lagunow¹; nadžějomnje je pobyt pod nalětnim slóncom w južnym kraju prawje tyl cylej swójbje na duchu a čele! Nětko w lécu drje so zaso pušćíće do tuskula w Dobřišu; zo so Tebi tam lubi a na wočerstwjenje wutroby skutkuje, dopokazuje Twoja poslednja kniha, kotruž sy mi tak lubosćiwje připoslał².

Moja najnowša zběrka: „Serbske wobrazki“ je hižo wosrjedz hapr. hotowa, ale nihdy njemóža ju dóstać wot Smolerja; wšako znaješ jeho njerodu³.

Loni nazymu a lětsa nalěto sym dopisał nowu a wobšěrnú knihu: „Swětlo z wyšiny“; I. W kuzlu Njewidžomneho, II. W pruzy njebjeskej⁴.

Sym sebi z tutej knihu wjele prócy činił a nadžějam so, zo wona njezměje we wšelakim nastupanju tak lohcy swojeho runjeća we druhich słowjanskich literaturach.

Je-li sebi ze „Swětłom z wyšiny“ njewurubam puć do słowjanskich ludow a je-li so wona spěšnje njepřełoží, z najmjeńša we wubjerku, do wjetšich słowj. literaturow a mi skónčnje njepřinjese přiměrjenu česć a tež přiměrjeny — honorar — potom drje — wotmjelknu — za Słowjanstwo. Hač dotal sym džělał přez 35 lět

pilnje a energiscy bjez pjenježka honorara (sym ze swojeje móšnje hišće wjele wudodawał) a bjez kóždehožkuli wuznamjenjenja jako hlupy kruwar a při tym sedžu na tajkim suchim wumětku — to změje potom swój kónc; z cuzeje strony so mi poskićeja rjane namjety a nadžěje, trjebam jeno přizwolić a pjera so přimnyć!!

Wina budže infamija Serbow a indolentnosť słowjanskich ludow z wuwzaćom Čechow. Ale tež něšto druhe je mje přiwjedło na tajke mysle. Kak stoji w nowišim času nimale z cyłej słowjanskej krasnej literatury? Do trubow modernych z atheistickej wrótnosću a z materialistiskim swinjerstwom přežranych basnikow ja nihdy njebudu sobu trubić. Česć a hordosć a pychu olympiskich Musow njech moderne swinje (wodaj wuraz!) do mazanych khlěwow čahaju, njech wyskot a błyskot woprawdźiteje poesije we blóće a w brudach waleju, ja nihdy a ženje so njepodwołu mamonej a nakhwilnej slawje moderneho zapancaneho lawrjeńca — nihdy a ženje!!!

Ja sym so dđeržal krystalowych hwězdow: Křasiński, Słowacki, Mickiewicz, Wyspiański, Kasprowicz, Puškin, Turgeněw, Lermontow, Tolstoj, Čechow — z Čechow nimale wšitcy hač do Máchara a konsorty — z južnosłowjanskich hač z Aškercom — či druzy mlódši ze Serbow, Khorwatow a Słowincow su často hórši hač němscy Židža. — Tež waši mlódši Čechowje wot Máchara započejicy hač do „zelenych a wózhriwych“ jara so zepjeruja a napodobnja němsko-židowski zaměr, wobsah a stil, ja to derje znaju. Tući moderni ryjo a brodžo w tajkim hnoju a smjerdu su swoje ludy zawjedle blizko k bankerotej moralnemu a fysiskemu, město toho zo bychu je zběhali ze swinjacych khlěwow a zběhali k jasnym hwězdam idealow a wěrnej kultury. Hańba a běda na nich! — Woprawdžity basnik njesmě žane koncessije činić hlupemu časej a blazniskemu modernismej! Čim starši čłowjek bywa, čim bóle so tež rozum jasni, wutroba čisći a žiwjenje soliduje. Tež ja sym zawěrně za postup, ale tón dyrbi być tajki, kotryž ludy pozběhuje k wěrnemu swětle kultury, nic pak nječaha jako satan z hele do čmowych a smjerdžatych kutow. Nětko sebi fabriciruje kóždy moderny wosoł swoju filosofiju.

Mój princip je: Horje k olympiskej jasności a čistosci hellenskeje klássiskosće, nic pak nihdy dele do mlhow a čmow a brudow wěčnje zaklateho Hadesa! —

Z tymile myslemi so hižo dolho nošu, ale Ty sy přeni a wostanješ drje jenički z mojich přecelow, kotremuž sym to přeradził, dokelž wěrju Twojej přecelskej lubosći, sprawnosći a diskretnosći⁵.

W zmyslu tutoho lista sym napisał jako prolog ke zběrcy: "Swětlo

z wyšiny“ baseň: „Basnikam“, kotruž cheych hakle na kóncu wozjewić, wozjewju pak ju nětko hižo na kóncu I. džěla w septembrowym čisle „Lužicy“⁶. Něšto slowow hišće k „Lužicy“! Z krótka: bjeze mnje bě Lužica l. 1904 zahinyła, přeze mnje je pak so hižo šwarnje zběhnyła⁷ a za 2—3 lěta so zběhnje z rozšěrjenym wobsahom a programom na wyšinu, zo budže so móc měrić a runać z někotrymžkuli wjetšim slowjanskim měsačnikom; cyły serbski prosty burski lud, nic jeno kath., ně tež evang., z kotrymž sym hižo wjacym lět we wuzkim zwisku a zwjazku a přez kotryž nětko wote mnje čehnje mócna agitacija, stoji kruće a swěrnje na mojej stronje a mje zjawnje wita jako wjednika. Lužica je lětsa hižo podwojiła ličbu woteběrarjow; k lětu liču na 150—200 nowych abonentow w evang. Serbach z wěstosću. Takle te wěcy woči činja, nic hinak. Referaty a rozprawy z druhich stron sudź objektivnje a njewěr wšitko, wjele wopačneho a wjele lžow: ja to derje čuju, kak a što so wótri přećiw mi. Wo Twojim referaće w posled. 10. čisle „Slov. Přehl“ napišu Či pčdzišo wobšěrnje⁸; prošu pak Če, zo by mi po móžnosći bórzy wotmolwił, kak wo tutym lisće sudziš. Spušćam so na Twoju objektivnosć a diskretnosć a ženje hišće njeje so mjez namaj nic najmjenšeje rozkory abo njedorozymjenja stało.

Poručam so z cylej horcej wutrobu Twojej čescenej swójbje. Mějće so w tuskulu rjenje a wužiwać strowoty a čilosće.

Z najwutrobnišim strowjenjom

Twój swěrnny přećel a luby bratr

J. Čišinski

Wotrow, 2. XII. 08.

ČIŠINSKI ČERNEMU

List 103

Luby přećelo a bratřiko!

Za wčerawšim dóstach list z Prahi wot Serba Cyrilla Wjenki¹, w kotrymž mi tež zdžěli, zo sy Ty, luby bratřiko, khětro khory. To je mje z wulkej žalosću zatřasło, hdyž džě wěm a moja serbska wutroba žiwje čuje, što sy Ty telkole, telkole był mi a mojej poesiji a jeje rozšěrjowanju po Slowjanstwje, ale tež moja wutroba wšako čuje, što sy Ty był a činił našemu lubemu serbskemu ludej.

Kak sym Tebi dżakowny na wěčne dny!

Ja chcu njedželu (dokelž nětko w zymje džělawe dny kemši nimam) na Božej mši na Tebje spominać z horcej próstwu k Bóhu, zo by Tebi strowotu zaso wrócił, Tebje zdžerzał Twojej lubosćiwej mandželskej knjeni a luboznej džowčičcy a nic na kóncu, Čecham a Słowjanam. Hdyž budže so basnik lyriki za podobneho pėsnjerja cunjeje a čisteje wutroby k njobjesam wolać, jeho zdychi Bóh Miłosćiwy zawěsće wuslyši. Slyš, o Božo! Ale ach, ja wšak sym sam hižo wokoło 4 měsacy žalostnje khory, nervy su rozderdane, wutroba přebolana a wšitko w duchu a čele napjelnjene z čėsnej bědu: mi je, jako bych, wosebje w nocach, dyrbjal so zadusyć; we ložu wjacy njewutraju, sym tež w nocach w atelieru na kanapeju abo na fautellu abo překhodžu so po jstwjje. Bóh namaj, kotrajž smoj w hromadze pėsnioj a so přeložowaľoj, miłosće a kruće pomhaj! Wosebje pak to tež přeju we wosebitej přikhilnosći k Twojej lubowanej swójbje. Bóh mje budže slyšeć, a potom, luby Adolfo, mje zwjesel z krótkimi rjadkami k wjeselu tež mi!

Jutře rano na Božej mši chcu k njobjesam zdychować: Domine, memento aegrotantis amici carissimi Adolphi²!

Hišće jónu, luby bratřiko, poruč mje lubej swójbje!

Z wutrobnym strowjenjom a horecym modlenjom

Twój čas žiwjenja přećel

J. Čišinski

Pančicy, 30. I. 09

ČERNÝ ČIŠINSKEMU

List 104

V Praze, 2. II. 1909.

Milý příteli a bratře!¹

Děkuji Ti z té duše za vřelý Tvůj list, který mne srdečně potěšil. Rád bych Ti na něj sám odepsal, ale nemohu ještě než těchto několik řádek Ti nadiktovati.

Stihla mne velká rána, při níž ještě musím mluvit o štěstí, že mne nestála život. Dne 19. prosince byl jsem zachvácen náhlou závratí, bolestmi hlavy a prudkým zvracením, což vše nasvědčovalo poruše mozkové. Ohluchl jsem při tom na levé ucho,

v němž mi posud neustále hlučí a zvoní. Lékařské kapacity schodli se v tom, že mi praskla cévka na mozku. Výron krve nastal kdesi poblíž nervu sluchového, od čehož pocházejí příznaky nemoci tak zvané pseudo — Minicrovi. Nemohu a nesmím nic pracovati, ani se pohybovati, ležím jen aneb sedím v lenošce a tak prý to potrvá ještě asi 6 neděl. A tak jsem ochromen právě v roce, kdy je tomu 25 let, co jsem přišel poprvé do Lužice a zahájil svoji slovanskou činnost. Lékaři však mne utěšují, že budu zase zdrav, ale ovšem, že se budu musit vždy šetřiti. Děkuji Ti ještě jednou za Tvůj milý list i za Tvé modlitby a jsem Tvůj starý

přítel a bratr

Adolf.

Pozdravuj srdečně p. kanovníka Herrmanna ode mne i od ženušky.

Také já, důstojný pane, srdečně Vám děkuji za vzpomínku a vřele se Vám poroučím.

Božena Černá.

ČERNÁ ČIŠINSKEMU

List 105

V Písku, 14. 5. 1909.

Důstojný pane a drahý náš příteli!

Adouš byl hluboce dojat krásným projevem Vašeho přátelství v „Lužici“, za nějž Vám z celého srdce děkuje. Také já děkuji Vám vřele, že jste si i na mne a na malou dcerušku naši vzpomněl.

Promiňte, důstojný pane, že píše já sama, ale mužičkovi bylo stále tak špatně, že mu lékař každou sebe menší námahu duševní zakázal. Stále na Vás vzpomínáme a bezpočtukrát jsme se chystali Vám psáti, ale Adoušovi bylo tak zle, že nebylo to možno. A já jsem tak duševně vyčerpána, že nemohu ani jasně myslet. Ta úzkost stálá, ty hrozné starosti o drahého mého muže, zůstane-li mi, vše to mě o poslední sílu připravilo.

30. března převezla jsem na radu prof. Chodounského muže sem do Písku, aby měl větší klid, ale nemoc jeho se tu nepolepšila. První dobu chodily na něho denně mdloby a před 14 dny se záchvat

opakoval a o poslední zbytek síly Adouše připravil. Teprve poslední dni povstává z lože a převedeme jej na pohovku, kde leží celý den. Chodit nemůže, jak je sláb. Ale lékař mně ujišťuje, že bude zdrav, že však nemoc jeho ještě dlouho bude trvat a pak, že se již vždy bude muset velmi šetřit.

Kéž jen Bůh se nade mnou smiluje a uzdraví ho nám!

Od pana doktora Muky jsme se dověděli, že jste byl také vážně nemocen, důstojný pane. Zpráva ta nás velmi, velmi zarmoutila, ale doufáme, že jste již zase zdrav. Kéž Vás Bůh ušetří dalších takových zkoušek a kéž Vás zachová v plném zdraví milým Srbům dlouho a dlouho.

Mužiček Vás vřele líbá a srdečně se

Vám poroučí

Vaše

Božena Černá

Prosím, byste tlumočil panu kanovníku Herrmannovi vřelé naše pozdravy.

PŘISPOMNĚNÍ

30*

LIST 1

¹ List Černeho pisany Čišinskemu njeje so dotal namakał.

² Čišinski ma drje na mysli Černeho přeložk basnjow „Lubin“, „Pod Lubinom“ a „Kukow“, kiž buchu wozjewjene w „Nedělnych Listach“ 1886 str. 96 (hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 69).

³ Hist. nowelka „Ryćerkubler“ wotčišća so w SN 1920, č. 240 sc. a 1934, č. 288 sc.

⁴ Narodno-episku baseń „Nawoženja“ wuda M. Krječmař 1926 w Knihowni Dom a Swět č. IX a druhi króc wozjewi so w knize „Jakub Bart-Čišinski — Spisy mlodych lět“. Za čišć přihotował a předślowo spisał Jurij Młynk. Volk und Wissen lud. nakład Berlin 1956.

⁵ Tu je so Čišinski w lětach mylił; roman „Narodowc a wotrodźenc“ wotčišća so w Lipje Serbskej w 3. lětniku 1878/79, a tuž je jón tež zawěsće w tutymaj lětomaj spisał. Roman „Narodowc a wotrodźenc“ wotčišća so znowa w SN 1924, č. 156 sc., a M. Krječmař wuda jón 1937 w Knihowni Dom a Swět č. XXXII a skónčnje Jurij Młynk w knize „Jakub Bart-Čišinski — Spisy mlodych lět“. Volk und Wissen lud. nakład Berlin 1956.

⁶ Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 40 sc.

⁷ Hlej M. Krječmař, „Lipa Serbska“, Lětopis A 1, 1952.

⁸ Kajkeho razu „wobćeže w zastojnstwje“ běchu, dokładnje njewěmy. Snadž běchu hižo jednanja dla Čišinskeho přesadženja ze serbskeho Radworja do němskeho Šerachowa, hdžež dnja 15. II. 1887 kaplanstwo nastupi. Čišinski zepěraše so ze wšej mocu přećiwo přesadženju.

⁹ „Systematiske pojednanje wo technicy basnjenja“ njeje Čišinski tež pozdžišo napisał.

¹⁰ Knježna Melania Parczewska, sotra wulkeho pólskeho přečela wosebje Delnich Serbow Alfonsa P. (15. 11. 1849 — 21. 4. 1933), je swojeho bratra na mnohich jeho pućowanjach tež po serbskej Lužicy přewodźala, serbski nawukla a mnohe basnje Čišinskeho přeložila.

¹¹ Prawje „zaręczona“ je pólski a rěka serbski slubjena. Melania P. njeje so wudała.

LIST 2

¹ „Athenaeum“, literarny, wědomostny časopis, wudawany w Praze wot oktobra 1883 pod redaktorstwom prof. dra. T. G. Masaryka a wot lěta 1888 wot prof. dra. J. Kaizla.

² To je „Wo germanizaciji a nětčišim stawje delnjołužiskich Serbow“.

³ Wotmyslenu antologiju serbskeje poezije w čěskim přeložku njeje Černý ani tež pozdžišo wudał. L. 1894 wuda pak „Wuběrk pěsnjow“ Handrija Zejlerja w 37. č. Zběrnika swětoweje poezije a l. 1906 „Wuběrk basnjow“ Jakuba Čišinskeho jako 509. č. Swětoweje knihownje. Wobě knize buštej druhi króc wudatej we Lužiskoserbskej knihowničce w Praze (č. 27 a 30), 1945 Zejlerjowe a 1946 Čišinskeho basnje.

⁴ K v a p i l, František (1855—1925), čěski basnik a spisowačel, redigo-
waše literarny časopis „Ruch“ w lětomaj 1885 a 1886. K. je ze swojimi přeložkami wosebje pólsku literaturu Čěcham zblížil.

⁵ Tole naprašnje Černeho pokazuje na to, zo je so Čišinski najskerje tež po Pfulowej wotmołwje we Lužicy 1883, str. 47–48 na jeho „Słowčko k zbudženju“ (Luž. 1883, str. 37) hišće dlěši čas nosył z mysličku napisać nowu serbsku poetiku, podobnje kaž je chcył pisać dalše dramy a romany. Došlo wšak tež pozdžišo k tomu njeje.

⁶ Tu přeni króć naspomnjene „Formy“ su 2. zběrka Čišinskeho basnjow, kotraž wuńdže l. 1888.

⁷ Ottův Slovník Naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. III. d. v Praze 1890. Na str. 374 namakamy wot Čný (= Ad. Černý) spisane heslo Bart Jakub.

⁸ Čěski spisowaćel Edvard Jelínek (1855–1897) bě we 80. a 90. lětach zašeho lětstotka jedyn z najzahorjenišich spěchowarjow slowjanskeje wzajomnosće, wosebje pólsko-čěskeje. K tomule zaměrej založi lěta 1831 časopis „Slovanský Sborník“, kiž wudawaše wot lěta 1883 do 1887 jako měsačnik. Wokoło njeho zhromadži sobudželaćerjow z cyleho slowjanskeho swěta. Namakamy tam tež mnohe rozprawy wo Serbach a jich literarnym a kulturnym žiwjenju. J. započa swoje literarne džěla z „Historiskimi humoreskami“ (1884), scěhowachu „Črty kozácké“ (Kozakske skicy) (1885), najlěpše su jeho „Črty litevské“ (Litwinske skicy), a mnoho druhich.

⁹ Edvard Jelínek, „Črty kozácké“ a „Črty litevské“.

¹⁰ Ilustrowany tydzień „Světobor“, založený l. 1867 wot dra. Frant. Skrejšovskeho. L. 1899 zjednoči so z časopisom „Zlatá Praha“. Jako redaktor skutkowaše mjez druhimi tež Jar. Vrchlický a wěsty čas tež Svat. Čech. Černeho nowelku „Original“, wotčišćanu w Světoborje 1887, č. 25 a 26, je přeložil Ota Wićaz, wona je wotčišćana w Serbskich wobrazkach Adolfa Černeho, str. 61–73, č. IV Knihownje Dom a Swět, Budyšin 1923. (Hlej kónc 4. lista pod NB.)

¹¹ Nowelku „Doktor“ njewotčišća Lumír, kaž Černý pisa, ale Nedělní Listy z dnja 19. 8. 1888. W serbskim přeložku Oty Wićaza wuńdže w Serbskich wobrazkach Ad. Černeho str. 25–43, č. IV Knihownje Dom a Swět, Budyšin 1923. Literaturny časopis Lumír započa wuchadžeć l. 1873, redigowaštaj jón Hálek a Neruda, wot l. 1877 J. V. Sládek, kiž bě 21 lět z jeho redaktorom.

¹² Bogusławski, Wilhelm Józef (1825–1901), jedyn z wuznamnych pólskich stawiznarjow, wopyta l. 1858 na swoim pućowanju tež Lužicu. Tu zezna so ze Smolerjom a Hórnikom. L. 1861 wozjewi w Pětrohrodze „Rys dziejów Serbo-Lużyckich“ (Wobrys serbsko-lužiskich stawiznow). Po předžělanju a dopjelnjenju wuńdžechu w Hórnikowym přeložku w Budyšinje l. 1884 z napismom „Historija serbskeho naroda“. Najwuznamniše historiske džělo B-eho su „Stawizny połnocno-zapadneho Slowjanstwa hač do połojcy XIII. lětst.“ Wo B. hlej „Nekrolog“, spisany wot Alfonsa Parczewskeho w ČMS 1902, 145–148 a nastawk wot Mikł. Andrickeho we Luž. 1902, 25.

¹³ Zíték, dr. jur. Emanuel (1856–1934), advokat w Praze, kiž je tež napisal někotre romany a dramy.

¹⁴ Karłowicz, Jan Aleksander (1836–1905), wuznamny pólski řečespytnik a etnograf, wuda 6 zwjazk. „Słownik pólskich narěčow“. Wot l. 1888 redigowaše pólski měsačnik „Wisła“, w kotrymž so wozjewjachu mnohe nastawki wo Serbach.

LIST 3

¹ Dnja 15. februarja 1887 bu Čišinski do Šerachowa za kaplana po-
wołany.

² Tak wěmy z tohole lista, hdy su satěry a epigramy w zběrce „Formy“
nastale. Z 5 satěrow wozjewi dvě — „Mi so spěwać nochce“ a „Rozpomi-
nanje“ — we Lužicy 1887, 27 a 75 a z 20 epigramow jedyn (XII.) we Lu-
žicy 1887, 75.

³ „Nowy Zakoń“ po rjedže Vulgaty přeložištaj Jurij Lusčanski a Michał
Hórnik. Doskónčnje wuńdže w Budyšinje 1896.

⁴ L. 1847 załožene wědomostne towarstwo „Maćica Serbska“ wotmě-
waše kóžde léto srjedu po jutrach w Budyšinje swoju hlownu zhroma-
džiznu.

LIST 4

¹ Č e r n ý, Stanislav narodži so 4. XI. 1873 a zemřě 16. IV. 1887 jako
šuler w Hradcu Kraloweje. Hišće dwaj druhej bratraj Ad. Černeho měje-
štaj mjeno Stanislav, ale wobaj zemřěštaj bórže po narodženju.

² H ó r n i k, Michał (1. 9. 1833 — 22. 2. 1894), předsyda Maćicy Serbskeje
a redaktor Časopisa Maćicy Serbskeje. Wo žiwjenju a skutkowanju M. H.
hlej J. Wjacławsk, Serbska bibliografija č. 6569–6505.

³ Hlej list 3 přisp. 1.

⁴ Z léta 1882 wuchadžeše pod redaktorstwom a wudawarstwom dra.
A. Muki beletristiski časopis Lužica, Měsačnik za zabawu a powučenje.
Mjez tym zo w V. lětn. (1886) njeje ani jedneho přinoška wot Čišinskeho,
je jich w přenim pohlěće 1887 šěsć.

⁵ Nedělní listy (njedźelska příloha) Hlasa Národa ze 16. jan. 1887.

⁶ Hlej list 3 přisp. 3.

⁷ „Nowy Zakoń“ wuda so w analogiskim prawopisu, t. r. w prawopisu,
kiž bě so wutworil na zakładze českeho a pólskeho prawopisa a kiž so
naložowaše w ČMS a we Lužicy, mjez tym zo Serbske Nowiny a druhe
ewang. časopisy atd. so kruće dźeržachu stareho prawopisa, kiž so měješe
po němskim a kiž wužiwaše šwabachske pismo. Jednotny prawopis
a jednotne pismo mamy hakle po léće 1945.

⁸ Slovanský Sborník VI. lětn. 1887 str. 19–24, 58–62, 119–123 ma wob-
šěrny Černeho nastawk z napismom „Michał Hórnik. Kus historie lužické
práce“.

⁹ S v a t o b o r, l. 1862 załožene česke towarstwo k spěchowanju českich
spisowacelow, wosebje mlodych. S. dawaše stipendije k studijnym pučo-
wanjam a literarnym dźělom. Přeni předsyda tow. bě Frant. Palacký. —
L. 1887 dósta Ad. Černý pučowanski stipendij.

¹⁰ Dnja 16. 7. 1887 přijědže Ad. Černý do Budyšina, nazajtra wopyta
Čišinskeho w Šerachowje, potom pučowaše zwjetša z dr. A. Muku po Hor-
njej a Delnjej Lužicy hač do 8. 9. (hlejt list 6).

¹¹ „Lužiske studije“ su nowelki a arabeski, kotrež njemóžeše zhroma-
dnje wudać, ale dyrbyeše je po něčim we wšelakich časopisach wozjewjeć.

Hakle l. 1890 wuńdžechu jako 49. zwj. Kabinetneje knihownje z napismom „Lužické obrázky“. Su to wot O. Wićaza přeložene „Serbske wobrazki“ (hlej list 2 přisp. 10 a 11).

¹² Pojednanje wo lužiskich hrodžiščach njeje Černý ani tež pozdžišo napisal.

¹³ Žiwjenjopis J. E. Smolerja, spisany wot Černeho, njewuńdže hižo w Slovanským Sborníku, kiž z 12. č. 1887 přesta wuchadžeć, ale hakle w 23. zwj. encyklopedije Ottův Slovník Naučný str. 527–530.

¹⁴ Michał Hórnik. Kus historie lužické práce. Slov. Sborník 1887 č. 1 sc.

¹⁵ Hlej list 2 přisp. 10.

¹⁶ Je to nowelka „Doktor“. Hlej list 2 přisp. 11.

LIST 5

¹ To su sestiny, kancony, kanciony, madrigale, triolety, rondeauy a ghazele w basnikowej 2. zběrce basni „Formy“.

² Stanislav Černý zemr. 16. 4. 1887. Hlej list 4 přisp. 1.

LIST 6

¹ Černý přebywaše wot 16. 7. do 8. 9. we Lužicy, potom w Praze.

² Fiedleř, Korla Awgust (1835–1917), wyši seminarski wučer w Budyšinje. Wo F. hlej J. Wjacławsk, Serbska bibliografija č. 6452–6459.

³ Smoleř, Marko (1857–1941), syn J. E. Smolerja, nowinar a wudawar Serbskich Nowin. Wo S. hlej J. Wjacławsk, Serbska bibliografija č. 7228–7235.

⁴ Nowak-Kašečan, Jakub (1864–1920), kanonikus, direktor Tačantskeje šule w Budyšinje. Wo N. hlej J. Wjacławsk, Serbska bibliografija č. 7010–7013.

⁵ Vrchlický, Jaroslav (1853–1912), pseudonym Emila Fridy, wuznamny česki basnik a přećel Čišinskeho.

⁶ Černý zawostaji Vrchlickemu Čišinskeho „Knihu sonettow“.

⁷ Vlček, Václav (1839–1908), česki spisowaćel. 1871 založi lit.-kulturny časopis Osvěta. Tam njeje žadyn cyklus Černeho nastawkow ani w lětn. 1887/88 ani w pozdžišich lětnikach.

⁸ To stej „Original“ a „Doktor“.

⁹ Muka, dr. Arnošt (1854–1932), serbski wědomowc a wótčinc, redaktor a wudawar Lužicy a wot 1894–1932 redaktor ČMS. M. bě najnutrnišo spřećeleny z Čišinskim a Ad. Černym. Hlej J. Wjacławsk, Serbska bibliografija č. 6944–6988.

¹⁰ „Lubosće móc“, Lužica 1887, č. 9, str. 67.

¹¹ Šyman, pseudonym Michała Domaški (1820–1897), farar Nosaćičanskeje wosady, basnješe wjele wosebje we 80. lětach. Čišinski wotpokazowaše jeho basnje. Černemu a Muce pak bě kóždy ruka witana, kiž so serbskeho pjera přimaše.

¹² Čišinski bě swoju druhu zběrku basni „Formy“ nimale skónčil, wona wuńdže l. 1888,

¹³ Z Vrchlickeho zběrki „Hudba v duši“ je Čišinski jenož baseň „Spokojenje“ přeložil („Z wotmachom“ str. 85).

¹⁴ Pokorný, Rudolf (1853–1887), česki spisowačel a basnik. Hlej Lužica 1887 č. 10, str. 82.

¹⁵ „Paleček“ humoristisko-satěriski česki časopis, založeny l. 1842, wobnowjeny wuchadžeše wot 1872–1877. Rud. Pokorný bě wot l. 1876 z jeho redaktorom.

¹⁶ „Mrtvá země“ (Morwa zemja).

¹⁷ Nekrolog R. Pokorneho z pjera Ad. Černeho je we Lužicy 1887, č. 10, str. 82.

LIST 7

¹ Vrchlickeho zběrka „Hudba v duši“ wuńdže 1886 jako X. č. Kabinetneje knihownje. Tale zběrka nastaj, hdyž V. pod wliwom Banvillea, Gautiera a dr. do wěsteho stopnja kult formy pěstowaše.

² Přirunaj M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 72.

³ „Ballada o rýmu“ str. 169–170 zběrki „Hudba v duši“ I. wud. 1886.

LIST 8

¹ Čišinski měni swój dramet „Na Hrodzišću“.

² Hlej list 7 přisp. 1.

³ Přirunaj M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 72.

⁴ Hlej list 6 přisp. 11.

⁵ P f u h l, dr. Křescijan Bohuwer (1825–1889), zaslužbny serbski řečespytnik a spisowačel. Najwažniše jeho wědomostne džělo je „Lužiski serbski słownik“, kiž doskónčnje wuńdže w Budyšinje l. 1866.

⁶ Hlej Čišinskeho list Muce ze Šěrachowa dnja 10. 8. 1887 (I č. 51).

⁷ Schadžowanka serbskich wótčincow, kulturnych prócowarjow, wotmě so dnja 16. 11. 1887 w Drježdžanach. Štyrnaćo běchu so zešli. „Schadžowanku serbskich wótčincow“ je wopisał Jurij Libš we Lužicy 1888, str. 19–20.

⁸ Baseň „Stojće w holku! Wobarajće nocy!“ (Sestina).

⁹ Su to serbscy studenća w Praze, zjednoćeni w Serbowce. Studowachu tam tehdom: Jakub Nowak z Kašec, Jakub Rjenč z Chrósćic, Jurij Kral z Radworja, Mikławš Zarjenk z Džěžnikec, Jakub Nowak z Hory, Jan Šořta z Kulowa, Bjarnat Hicka z Ralbic, Jakub Šewčik z Baćonja, Jurij Křižank ze Židowa, Jan Just z Noweje Jaseńcy, Jakub Stranc ze Žuric, Michał Šewčik z Baćonja, Mikławš Domaška z Koslowa, Mikławš Andricki z Pančic a Jurij Winger z Chrósćic.

¹⁰ Kermuša we Wotrowje a w Klóštrje Marijineje Hwězdy swjećeše so l. 1887 njeđzělu, 16. oktobra. Čišinski dojeđže sej domoj potajkim 17. 10.

LIST 9

¹ 18. nowembra 1887 bě zemrěl Adolfa Černeho nan Stanislav Černý.

- ¹ Hlej list 9 přisp. 1.
- ² Černý měni Michała Domašku, Pfula a dr. Hlej list 6 přisp. 11, list 7 přisp. 5 a list Čišinskeho pisany Muce z 10. 8. 1887 (I č. 51).
- ³ Hlej list 6 přisp. 9.
- ⁴ Krawc, Bjarnat (1861–1948), hudźbny direktor, komponist a spisowačel w Drježdžanach. 1945 přesydli so do Warnoćic w CSR. Wo K. hlej J. Wjacslawk, Serbska bibliografija č. 6765–6790.
- ⁵ Dnja 16. 11. 1887. Hlej list 8 přisp. 7.
- ⁶ Reminiscency Lužicu nastupacych rozpominanjow namakamy drje w Čišinskeho wotmołwje na tónle list z 1. 12. 1887 (č. 11).
- ⁷ Přeložk basnje „Nazymske začuće“ (Formy str. 14) njenamakamy w Černeho Jakub Čišinski: Výbor básní z 1. 1906, tež Krječmař njeje ju naspomnil w swojej knize Jakub Bart-Čišinski str. 81.
- ⁸ Najskerje dze Černemu wo džělo, kotrež započa hakle 1. 1900 pisač a kotremuž da napis „Sto let lužicko-srbské poesie“ (Slov. Přehl. III, 1901).
- ⁹ Hlej list 6 přisp. 5
- ¹⁰ Černý měješe zložić pruwowanje z wólbneho předmjeta, zo by so stał z „hlownym wučerjom“, abo čakaše jeho pruwowanje wólbykmanosće (Wahlfähigkeitsprüfung), kotrež bě w starej Rakuskej podobne tomu w Němskej.
- ¹¹ Z tychle studijow nasta drje najprjedy wobšěrniši nastawk „První lužický časopis a jeho redaktor“ (Prěni lužiski časopis a jeho redaktor), Zlatá Praha V, 1888, 771, 787, dale nastawk „Lužickosrbské časopisy“, wozjewjeny 1. 1897 w Národopisnym sborníku českoslov. I., 148–9, a nastawk „Sto let lužického časopisectva“ (Sto lět lužiskeho časopismowstwa), wotčišćany w časopisu Květy 1899, 211 sć.
- ¹² Lipa Serbska. Časopis mlodych Serbow. Redaktor E. Muka. Zamołwity wudawar J. Pech. Wot nowembra 1876 hač do awgusta 1877 = 6 čisłow rukopisna hektograf. a wot oktobra 1877 hač do 1880/81 č. 13 čišćana. Jakub Bart je był wot 1877 drje njemjenowany, ale faktiski jeje redaktor. Hlej M. Krječmař, Lipa Serbska w Lětopisu A 1, 5–60.

- ¹ Hlej list 10 přisp. 7.
- ² Hlej list 6 přisp. 5.
- ³ Dnja 16. 11. 1887. Hlej list 8 přisp. 7.
- ⁴ Wot 1. 1875 sem schadźowachu so serbscy studenća a šulerjo wyšich šulow we wulkich prózdninach a pozdžišo tež w hodownych a jutrownych, zo bychy so zeznawali, zhromadnje zahorjowali za serbsku narodnosć a narodne wědomje w serbskim ludže budźili a skrućowali.
- ⁵ Jedna so wo literarny a kulturny serbski časopis Lužica, Měsačnik za zabawu a powučenje, kotryž z lětom 1882 dr. A. Muka jako redaktor a wudawar započa wudawać.

⁶ Hlej list 6 přisp. 11.

⁷ Hlej list 8 přisp. 5.

⁸ Dr. A. Muka jako wudawar Lužicy dyrbješe na to hladać, zo sej njeby nikoho rozhněwał z přenahlym postupowanjom, dokelž trjebaše kóždy zwólniwe pjero za sobudželo we Lužicy. Hlej tež list 6 přisp. 9.

⁹ Hlej list 4 přisp. 2.

¹⁰ Je to baseń „Stojće w hołku! Wobarajće nocy!“

¹¹ To je drama „Na Hrodzišću“, kiž je Černý Vrchlickemu přepodał — hlej list Čišinskeho Černemu, pisany dnja 15. 10. 1887.

¹² Hlej list 10 přisp. 12.

¹³ Libš, Jurij (1857—1927), farar, serbski spisowaćel. Wo L. hlej J. Wjacslawk, Serbska bibliografija č. 6837—6845.

¹⁴ Řezak, dr. Filip (1859—1921), dwórski kaplan a konsist. radzićel w Drježdžanach, je spisał wobšěrnny „Němsko-serbski wšowědny słownik hornjołužiskeje řeče“, Budyšin 1920. Wo R. hlej J. Wjacslawk, Serbska bibliografija č. 7074—7079.

¹⁵ Bjedrich, Mikławš — pseudonym Radlubin — (1859—1930), farar w Ralbicach, serbski spisowaćel. B. napisa wjele powědančkow wo ludže za lud, kotrež su zwjetša polne humora.

LIST 13

¹ Wo kajke „njelubozne wobstejnosće“ tu dže, njebě dotal móžno zwěsćić.

² Hlej list 4 přisp. 2.

³ Jedna so wo 2. zběrku Čišinskeho basnjow „Formy“; dokelž so čišć chětro dlješe, njewuńdže jutry, ale hakle kónc junija. Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 72.

⁴ Wo Černeho Serbskej knihowni hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 83/84. W Serbskej knihowni wuńdžeštej jenož dvě čisle, Hálkowe „Wječorne pěsnje“ a Čišinskeho „Přiroda a wutroba“.

⁵ „Lužické obrazki“ wuńdžechu l. 1890 w Praze pola Šimáčka a wo-prijachu 10 skicow. O. Wićaz wuda je rozšěrjene wo tři dalše wobrazki, přeložene wot M. Andrickeho, l. 1923 w IV. čisle zběrki Dom a Swět.

⁶ Nastawk „O nynějši lužické literatuře“ (Wo nětčišej luž. lit.) njewot-čišća so w časopisu Osvěta, kaž tu Černý pisa, ale w časopisu Lumír 17, 1889, 40 sc.

⁷ „Ottův Slovník Naučný“ je ilustrowana encyklopedija powšitkownych wědomosćow a wobsahuje 27 zwjazkow a cyly rjad dopjelnjacych. Wšě hesla serbsku literaturu, stawizny atd. nastupace je spisał Ad. Černý. Tónle słownik informuje wobšěrnje a jara spuščomnje wo Serbach. Přeni zwjazk wuńdže l. 1888.

⁸ We Lužicy 1886 a 1887 je wjele basnjow Šimana, Pfuła, Fiedlerja, kotrež maja jara snadnu wumělsku hódnotu. To změni so wuraznje z lětn. 1888, hdžež je wjele krasnych basni Čišinskeho a 11 basni naj-slawnišich českich basnikow, přeloženych wot Černeho.

⁹ To je baseń „Stojće w hołku! Wobarajće nocy!“ we Lužicy 1888, l.

¹ Smolerjec knihićišćernja w Budyšinje na Lawskich Hrjebjach w Serbskim Domje.

² To je serbski: wohladamy!

³ Dnja 1. 12. 1887 zdželi Čišinski Černemu, zo je Vrchlickemu pisal a fotografiju pošla. Na to pošla Vrchlický Čišinskemu naspomnjenu zběrku (Tantalowe džědžinstwo) z wěnowanjom. Z tejele zběrki njeje Čišinski žanu basen přeložil.

⁴ Ad vocem (lać.) serbski: k tomule słowu (ma so přispomnić).

⁵ Hlej list 13 a k tomu přisp. 4.

⁶ Hlej list 4 přisp. 2.

⁷ Čišinski mysli na nastawk Černeho „O nynějši lužické literaturje“. Hlej list 13 přisp. 6.

⁸ Hłowna zhromadźizna Mačicy Serbskeje wotmě so srjedu, 4. IV. 1888 na Třělerni w Budyšinje a wječor bě koncert pod wjedzenjom Bjarnata Krawca z Drježdžan. Hlej tež list 15.

⁹ Spěwarce z Drježdžan běštej Adela a Agna Derskec. SN 1888, str. 115.

¹⁰ Hlej list 6 přisp. 11.

¹¹ Hlej Čišinskeho listaj, pisanej Muce dnja 10. 8. a 3. 10. 1887.

LIST 15

¹ Čišinski ma na mysli swój list, pisany w Šerachowje, dnja 21. 3. 1888; je to list č. 14 tejele zběrki. Černý bě jón dóstał a wobkrući jón z listom ze 17. 5. 1888 (č. 16).

² Tale 3. zběrka Čišinskeho basni wuńdže jako II. a poslednje čisło Černeho Serbskeje knihownje w aprylu 1889.

³ Libreto za operu Čišinski njenapisa. Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 81–82.

⁴ Čišinski měni Černeho Serbsku knihownju; hlej Černeho list z dnja 12. 3. 1888 (č. 13).

⁵ Hlej list 14 přisp. 8 a 9.

⁶ Koncert w Drježdžanach, dnja 27. meje 1888, bě wospjetowanje koncerta w Budyšinje, dnja 4. 4. Čišinski napisa rozprawu do českeho hudźbneho tydzenika Dalibor 1888, str. 204. Hlej tež rozprawu wot M. H. (= Michał Hórnik) w SN 1888, str. 183.

⁷ Čišinski počahuje so tu na Černeho zdžělenku z dnja 12. 3., w kotrejž piše, zo chce napisać nastawk „Wo najnowišej nětčišej literaturje lužiskich Serbow“; hlej list 13 přisp. 6.

⁸ Vrchlickeho „Tantalowe džědžinstwo“. — Připismo njeje nam po słowje znate.

LIST 16

¹ Stej to Čišinskeho listaj z 21. 3. a 15. 5. 1888 (č. 14 a 15).

² W lisće z 12. 3. 1888 (č. 13) bě Černý rozložil swoje mysle wo wudawanju Serbskeje knihownje, kotraž dyrbi po móžnosći tež na lud džiwać. Čišinski pak piše Černemu dnja 15. 5. (č. 15) wo „Knihowni za lud“.

³ Němcová, Božena (1820–1862), wuznamna česka spisowacelka a budźicelka českeho ludu. Mnoho z jeje dželow je so přeložilo tež do serbsčiny, wosebje ma so mjenować „Wowka“.

⁴ Tolstoj, Law Nikolajewič (1828–1910), wulki ruski spisowacel. Wjele mjeńšich a tež wjetšich jeho dželow mamy w serbskich přeložkach na př. „Polikuška“.

⁵ Schadžowanka serbskich spisowacelow wotmě so njedzelu, 27. meje 1888 w Drježdžanach.

LIST 17

¹ Smoleř, Marko (21. 12. 1857 — 11. 4. 1941), syn našeho wulkeho wótcinca Jana Arnošta Smolerja (1816–1884), nawjedowaše z lěta 1877 čišćerņu w Budyšinje a z l. 1880 přewza tež hłowne redaktorstwo Serbskich Nowin. Hlej wo M. Smolerju J. Wjacslawkowu Serbsku bibliografiju č. 7228–7235.

² Pjech, Jan Korla Bohuwěr (1838–1913), nawuknywši knihikupstwo založi hromadže z J. A. Smolerjom l. 1863 w Budyšinje serbsko-słowjanske knihikupstwo. L. 1870 přesydlu so do Lipska a dželaše jako słowjanski korespondent w swětoslawnej firmje F. A. Brockhaus. P. přeložowaše wosebje z rušćiny na př. „Geschichte der slavischen Literaturen“ von A. N. Pypin u. V. D. Spasovič, 1883/84; wotdžěl wo serbskim pismowstwje je bohaće rozmnožil a wudał 1884 w Lipsku pod napismom „Das serbisch-wendische Schrifttum in der Ober- und Niederlausitz“ von A. N. Pypin, aus dem Russischen übertragen sowie mit Berichtigungen und Ergänzungen versehen von T. Pech. P. přeloži tež Shakespearowu hru „Julius Caesar“ do serbskeje řeče.

³ Tónle namjet sčini Černý po zdaću w času swojeho přebywanja we Łužicy w lěće 1887, dokelž w lisće z 20. sept. 1887 (č. 6) pisa Čišinskemu, zo na wróćopuću z Łužicy je w Praze pobyl pola Vrchlickeho, kiž pak njebě doma. Tuž chce jeho w blišim času zaso wopytać, zo by z nim porěčał.

Vrchlickeho kritika wo „Formach“ namaka so w „Nedělnych Listach“ z 4. 11. 1888.

⁴ Druha schadžowanka spisowacelow w Drježdžanach wotmě so dnja 27. 5. 1888 a wječor bě potom Krawcowy koncert (hlej přisp. 5). Ani we „Łužicy“ ani w SN njespomni so na tule schadžowanku.

⁵ Při składnosći 10lětneho založenskeho swjedženja Jednoty, towarstwa katolskich Serbow w Drježdžanach, dnja 27. 5. 1888, zarjadowa Bjarnat Krawc wulki koncert.

⁶ W koncerće skutkowachu sobu knježnje Adela a Agna Derskec, sopranistce z Drježdžan, Maks Stransky, tenor, Bětka z Drježdžan, rodzeny z Róžanta, čelist Hermann Heinze z Drježdžan a husler Sinzheimer z Ameriki. Rozprawy wo koncerće hlej Łužica 1888, 55 a SN 1888, str. 183.

⁷ „Dalibor“ bě česki hudźbny časopis, kiž l. 1858 započa wuchadźec pod redaktorstwom Em. Meliša, po wšelakich změnach bu wobnowjeny l. 1879 wot red. V. J. Novotneho a nakładnika Fr. A. Urbánka.

⁸ Dže wo Černeho Serbsku knihownju, hlej k tomu listy č. 13 a sc.

⁹ Čišinski měni III. zwjazk Handrija Zejlerjowych Zhromadženych spisow, kotrež je zřadowař a wudař dr. Ernst Muka w nakładze Serbskeje studowaceje młodosće w Budyšinje 1888 (IV. a posledni zwjazk wuńdže l. 1891).

LIST 18

¹ Černý řeči wo Čišinskeho zběrce basni „Formy“.

² We Lužicy lětn. 7, č. 6 z junija 1888 stejitej na přenjeje stronje Čišinskeho basni „Sněhowki“ a „Na lukach“. Wobě basni namakamy tež w zběrce „Přiroda a wutroba“ (1889) str. 3 a 14 pod samsnymaj napismomaj.

³ Wobaj přeložkaj namakamy pod napismomaj „Sněženky“ a „Na lukách“ w zběrce Černeho přeložkow, kotraž wuńdže 1906 w Swětowej knihowni č. 509. Druhe, dopjelnjene wudaće w Praze 1946 jako č. 30 Lužisko-serbskeje knihownički Towaršnosće přecelow Lužicy, rjadowaneje wot Vl. Zmeškala.

⁴ 3. Čišinskeho zběrka basni „Přiroda a wutroba“ wuńdže po wšelakich jednanjach w Budyšinje 1889 jako II. č. Serbskeje knihownje, wudawaneje wot A. Černeho.

⁵ Hlej list 4 přisp. 2.

⁶ Hlej list 6 přisp. 9.

⁷ Lužica. Měsačnik za zabawu a powučenje. Započa z januarjom 1882 město stareho Lužičana a noweho měsačnika młodych Serbow Lipa Serbska wuchadžeć. Jako zamołwity redaktor a wudawar podpisowaše dr. A. Muka. Wšelake zaměry a pospyty časopis rozšěrić zwrěšćichu po krótkim poměrnje času, dokelž njebě ani pjenjez ani dosć sobudželaćerjow. W l. 1902 a 1903 bu přidawana Wědomostna přiložka, wšo dohromady 1902 3 čisla a 1903 6 čislow.

⁸ To su Serbske Nowiny, kotrež wot l. 1854 pod tymle napismom jako tydzenik w Budyšinje wuchadžachu.

⁹ Druha schadźowanka serbskich spisowacelow w Drježdžanach wotmě so dnja 27. 5. 1888. Hlej Čišinskeho list z 11. 6. 1888.

LIST 19

¹ Čišinskeho list z 11. 6. 1888 (č. 17).

² Čišinski a Černý běštaj so dorěčaloj, zo wobroćitaj so na Vrchlickeho z próstwu wo napisanje kritiki Čišinskeho zběrki „Formy“. Hlej list č. 17 a k tomu přisp. 3.

³ Wo Jelínku hlej list 2 přisp. 8. J. njenapisa žaneje rozprawy wo „Formach“; hlej wo tym Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 80.

⁴ Politik, dzenik, wudawany w němskej řeči, ale w čěskim duchu redigowany, wuchadžeše wot l. 1862 w Praze.

⁵ Kraj, pólske w Pětrohrodže wuchadžace pismo z literarneje přiložki Przegład literacki.

⁶ Hlej Čišinskeho list z 11. 6. 1888 — tu č. 17.

⁷ Hlej list 10 přisp. 4.

⁸ Jedna so wo Serbsku knihownju, kotruž chcyše A. Černý wudawać. Hlej list 13 přisp. 4.

⁹ Basnje Vrchlickeho njewuńdžechu w Černeho Serbskej knihowni. Jako 2. zwjazk wozjewi so Čišinskeho zběrka „Přiroda a wutroba“ a z tym so tónle rjad skónči.

¹⁰ Hlej list 13 přisp. 5.

LIST 20

¹ Hlej list 6 přisp. 5.

² Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 82.

³ Hlej list 2 přisp. 8 a list 21. Čišinski prosy wo adresu Jelínka, zo by jemu swoju zběrku „Formy“ pósłać móhl.

LIST 21

¹ Hlej list 2 přisp. 8.

² Černeho nastawk „Jakub Čišinski (Jakub Barth)“ Lumír 1888 str. 252. Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 80.

³ Hlej list 4 přisp. 2.

LIST 22

¹ List a připoloženu swoju fotografiju je Čišinski Černemu do Budyšina pósłał.

² Schadzowanka postaji so na 24. VII. popołdnju. Hlej list 23.

³ Hlej list 10 přisp. 4.

⁴ Hlej list 18 přisp. 7.

⁵ Dnja 7. julija 1888 bu Čišinski ze Šerachowa přesadženy do Drježdžan a powołany za kaplana při kralowsko-dwórskej cyrkwi.

⁶ List bě Černý do Budyšina sobu přiwjezl a Čišinskemu do Drježdžan pósłał. Hlej list 21.

⁷ Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 86.

⁸ Hlej list 4 přisp. 2.

LIST 23

¹ Černeho přeložkaj Čišinskeho basnjow „Rědky dostatk“ a „Wječor“ nejstěj w časopisu Ruch 1888. L. 1889 njeje časopis hižo wuchadzał. M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 87 naspomina jenož, zo je baseń „Rědky dostatk“ w Černeho „Výboru básní“, wo přeložku basnje „Wječor“ pak ničo njepřaji, njenamakamy ju tež we „Výboru básní“.

² W Lumíru roč. XVI, č. 20, str. 231 (10. VII. 1888) su jenož tři basnje Čišinskeho w Černeho přeložku: „Omnia vana“, „Lubosće móc“, „Na lukach“. Basni „Nazymske začuće“ a „Sněhowki“ buštej wotčišćanej w časopisu Vesna roč. VIII, 1889, č. 6, str. 91.

³ Vrchlickeho kritiske posudženje „Formow“ namkamy dnja 4. XI. 1888 w příloze Nedělné Listy k nowinje Hlas Národa, hlej tež M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 79–80.

⁴ Vrchlický bě wot l. 1877 ze sekretarom na českej technice a wot l. 1882 tež ze sekretarom pruwowanskeje komisije za srjedžošulske wu-

čerstwo. Wot nowembra 1885 měješe tež dziwadłowy referat w časopisu Pokrok, pozdžišeho Hlasu Národa.

⁵ Na schadzowance mějachu so zeńc serbscy spisowaceljo a zajimcy za serbsku literaturu.

⁶ „Knjez farań“ je Michał Hórnik. Hlej list 4 přisp. 2.

⁷ Hlej list 11 přisp. 13.

⁸ Hlej list 10 přisp. 4.

⁹ „Wječorne pěsnje“ českeho basnika Vitězslava Háka (1835–1874) wuńdžechu, přeložene do serbskeje řeče wot Adolfa Černeho, jako I. č. Serbskeje knihownje w Budyšinje l. 1888, wudawaneje wot A. Černeho; 2. porjedženy wudawk w Budyšinje 1935 jako XXV. č. Knihownje Dom a Swět.

¹⁰ Je to zběrka basni „Přiroda a wutroba“.

¹¹ Zběrka „Přiroda a wutroba“ wuńdže l. 1889 jako II. a poslednje čisło Černeho Serbskeje knihownje.

¹² K e r k, Jan K. (25. IX. 1861 do 7. IX. 1912), syn serbskeho sejmskeho zapósłanca Handrija K. Wuchodźiwši l. 1882 krajnostawski seminar w Budyšinje skutkowaše wot 1885–1903 jako kantor w Malešecach a wot 1903 hač do swojeje smjerće 1912 w Bukecach. K. běše wuběrný spěwar.

LIST 24

¹ Jedna so wo „Wječorne pěsnje“ Vitězslava Háka. Hlej list 23 přisp. 9.

² A tola je so dramata we Lužicy wot lajskich hrajskich skupinow hrał a to za čas Čišinskeho žiwjenja trójce: 1897 w Budyšinje, 1904 w Radworju, 1906 w Bukecach; potom 1921 na hrodzišću w Kopšinje, 1922 w Bukecach a 1956 w Pančicach. Hlej wot Jurja Mlýńka zestajany swjedženski program hry „Na Hrodzišću“ we wopomnjenskim léče Jakuba Barta-Čišinskeho 1956.

³ Hačrunjež bu Čišinski wot Bj. Krawca pohnuwany, zo by na zakładze swojeho dramata „Na Hrodzišću“ wudželał operowe libreto, spuścištaj wobaj — Čišinski a Krawc — tule myšličku. Hlej wo tym M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 81/82.

⁴ Čišinski řeči wo svojim narodnym eposu „Nawoženja“. K předželanju a wozjewjenju za čas Čišinskeho žiwjenja njedónđe. Hakle M. Krječmař wuda l. 1926 „Nawoženju“ w Knihowni Dom a Swět č. IX.

⁵ Zběrka „Přiroda a wutroba“ wuńdže l. 1889 jako II. č. Serbskeje knihownje, wudawaneje wot Ad. Černeho.

⁶ Wo tajkej Krawcowej zběrce serbskich spěwow, w Lipsku wudatej, njehodžeše so ničo zwěsćić. Po zdžělence Jana Rawpa je z Krawcoweho listowanja widžeć, zo je so Krawc we wšelakich nakładnistwach wo wudaće tajkeje zběrki prócował, ale najskerje bjez wuspěcha.

⁷ W septemberskim čislu Lužicy (1888, č. 9, str. 71) namakamy pod rubriku: Serbske pismowstwo rozprawu wo nastawku „Jakub Čišinski“, kiž bu wozjewjeny w českim časopisu Lumír 1888 č. 21 (str. 252). Tutón nastawk wobsahuje tež kritiku Čišinskeho „Formow“. Nastawk w Lumíru bě napisał Ad. Černý, podpisawši so z pismikom — m — .

Rozprawu wo „Formach“ z pjera Jurja Libša přinjese Lužica hakle l. 1889 str. 7 a 15/16.

¹ Z i e m b a (Ziembicki), Teofil Zygmunt (1847–1900), filozofiski pólski spisowaćel, gimnazialny profesor a docent za stawizny a filozofiju na uniwersiće w Krakowje.

² Hač je Ziembra Čišinskeho basnje přeložował a wozjewił, njehodžeše so dotal nihdže zwěsćić.

³ C h o c i s z e w s k i, Józef (1837–1914) psewdon. Tworzimir, pólski spisowaćel, je wot l. 1862 wjele knižkow, protykow, bajkow a druhich spisow za pólski lud a młodzinu wudał. W Póznanju je wudawał časopis Przegład słowiański k spěchowanju słowjanskeje wzajemnosće.

⁴ Tónle koncert so po zdaću njewotmě, dokelž njebě móžno wo nim někajku spomnjenku abo rozprawu w časopisach namakać.

⁵ Schadzowanka serb. spisowaćelow bě srjedu popołdnju, 23. I. 1889 w Meinholdec hosćencu w Drježdžanach a wječor wotmě so serb. spěwny wječor, zarjadowany wot Bj. Krawca a Čišinskeho (SN 1889, str. 28).

⁶ Wo Bj. Krawcu hlej list 10 přisp. 4.

⁷ W SN 1888 č. 47 str. 393/4 čitamy přeprašenje na založensku zhromadźiznu Towarstwa burow, kotraž bu zwołana na dzeń 30. 11. do Pančic. Krótku rozprawu wo zhromadźiznje přinjesechu SN 1888 č. 49 str. 413 a Kat. Posoł 1888 str. 233/4.

⁸ Balady wuda Čišinski hakle l. 1900 w 6. swojej zběrce „Krew a kraj“.

⁹ Hlej list 24 a přisp. 4.

¹ Hlej Čišinskeho list z dnja 11. 6. 1888 (č. 17) a ertnje so dorěčeštaj w lécu 1888, hdyž so zetkaštaj w Budyšinje.

² Jako 1. čisło Serbskeje knihownje wuda Černý Hálkowe „Wječorne pěsnje“ a do 2. čisła chcyše dać přeložki někotrych powědančkow Svatopluka Čecha.

³ „Lužické obrázky“ Ad. Černeho wuńdžechu w Praze 1890 jako 49. čisło Kabinetneje knihownje, do serbsčiny přeloži je Ota Wićaz a wuda je w Budyšinje 1923 w IV. čisle Knihownje Dom a Swět.

⁴ Zběrku přeložkow Sv. Čechowych powědančkow Černý tež pozdžišo wjace njewuda.

⁵ Jedna so wo narodny epos „Nawoženja“, kiž chcyše Čišinski předželać a w Serbskej knihowni Černeho wudać. Tole bě Čišinski Černemu z listom z 27. 8. 1888 (č. 24) namjetował.

⁶ K्वěty 1888 str. 480. Tutón měsacnik je wot l. 1879 Svatopluk Čech wudawał, kiž redigowaše basnje a rjanu prozu.

⁷ Je to kritiske posudženje „Formow“ z pjera Vrchlickeho w „Nedělnych Listach“ z dnja 4. 11. 1888. Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 79/80.

⁸ Kritisku rozprawu Vrchlickeho wo Čišinskeho „Formach“ Černý najskerje přeložil njeje, njenamakamy ju we Lužicy. W měrcowym čisle (Lužica 1889, 24) je wo Vrchlickeho recenziiji „Formow“ dlěša rozprawa z pjera M. (= Muka).

⁹ Wo Muce hlej list 6 přisp. 9.

¹⁰ Je to dnja 30. 11. 1888 w Pančicach založene Towarstwo burow. Hlej Čišinskeho list z 19. 11. 1888 (tu č. 25).

¹¹ W junijowym čisle Łužicy 1888 namakamy přenjeje pokazce ze zběrki „Přiroda a wutroba“ a to basni „Sněhowki“ a „Na lukach“ a hač do kónca lětnika 1888 wotčišća Čišinski hišće 9 dalších basni z tejele zběrki.

LIST 27

¹ Swoju 3. zběrku basni „Přiroda a wutroba“ poswjeći Čišinski „knježnje Theresy Saakowej kralowskej sakskej dwórskej spěwařcy Drježdžanskeje opery“. Wo přecelstwje Čišinskeho a Saakowej hlej nastawk M. Krječmarja, „Wokoło Přirody a wutroby“ w Lětopisu A 4, 1956.

Wo M. Parczewskec hlej list 1 přisp. 10.

² Hlej list 26 přisp. 7.

³ Wo J. Libšu hlej list 11 přisp. 13.

⁴ Libšowu recensiju Čišinskeho „Formow“ namakamy we Łužicy 1889, str. 7, 15 a 23.

⁵ Hlej list 25 přisp. 5.

⁶ To je Marko Smoler; wo nim hlej list 6 přisp. 3.

LIST 29

¹ Čišinski drje mysli na listaj Ad. Černeho z 21. 11. 1888 (č. 26) a na list, kiž je Černý drje napisał w druhej połojcy decembra 1888. Tutón list njeje so dotal namakał.

² Hižo z listom z dnja 13. 12. 1888 (č. 27) bě sej Čišinski žadał, „zo by so z najmjeńša 25 exempl. w tajkej papjerje zhotowiło, w kajkež su . . . Formy“. W dotal zhubjenym lisće z druheje połojcy decembra 1888 je drje Ad. Černý na to pokazal, zo bychu so z tym wudawki, kotrež ma ze swojeje kapsy plăćić, zwyżile.

³ Marko Smoler (hlej list 6 přisp. 3) bě hižo l. 1877 wjednistwo čišćernje w Budyšinje přewzał a nimale wšě serbske čišćerske nadawki wukonjał.

⁴ Dnja 23. 1. 1889 wotmě so popoldnju w Meinholdec hosćencu w Drježdžanach schadźowanka spisowacelow — jeno slabje wopytana — a wječor bě w salach samsneho hosćenca jara derje wopytany a poradženy koncert, kiž běštaj přihotowaloj Čišinski a Bj. Krawc. Rozprawy hlej w SN 1889, 28; Kat. Pos. 1889, 20; Łužica 1889, 24; Dresdner Tageblatt z 25. 1. 1889.

LIST 30

¹ 1. čisło Serbskeje knihownje wopřiješe V. Háłkowe „Wječorne pěsnje“ w přełožku Adolfa Černeho. Hlej tež list 23 přisp. 9.

² W jela-Radyserb, Jan (8. 1. 1822 do 19. 1. 1907), wo nim hlej wosebje monografiju prof. dra. Oty Wićaza w Lětopisu A 1 (1952) str. 61–145 a w J. Wjacslawkowej Serbskej bibliografiji č. 7326–7331.

³ Wo Šymanje hlej list 6 přisp. 11.

⁴ Černeho posudžowanje jewi so najjasnišo w jeho „Stawiznach basnistwa lužiskich Serbow“ wos. wotćišć z ČMS 1908, hdžež piše wo Wjeli: „Ze Zejlerjom zbližuje so jeho prócowanje za ludowosću, kiž zjewjuje so we wólbje maćizny a w formje, ale njedóstawa so jemu woneje prirodzeneje mocy wosebiteho talenta, kotraž pola Zejlerja wuzběhny rjadu wěcow nad poměrnje wšědne basnjenje a sčini jeho z wuraznej, jadriwej postawu we swětowej poeziji“ (str. 29) . . . „Hewak Radyserb do serbskeje poezije njeje zanjeseł nowych mysličkow ani noweje formy. Štož zwonkownu formu nastupa, zwosta za Zejlerjom . . . — Wosebje pak je wo wjele chudši kaž we wšelakosći rytma a metra, tak tež ryma. Ani k rozwiću basniskeje řeče njeje přinošował . . .“ (str. 30). Wo Šymanje—Domašce sudži Černý na samsnym městnje takle: „Šyman njebě z basnikom wumělcem, . . . do basniskeje antologije, založeneje na požadanjach čistowumělskich, njeby so ani jenička jeho basni dała zaměstnić . . .“ (str. 33).

⁵ Dixi! (lač.) serbski: sym prajil.

⁶ Je to knježna Melanija Parczewska; wo njej hlej list 1 přisp. 10.

⁷ Baćonska cyrkej dotwari so l. 1887 a biskop Bernert poswjeći ju dnja 19. junija 1887.

⁸ W hodownym tydženju 1888 wuńdže wot far. Michała Hórniku za čišć přihotowany „Pobožny Wosadnik“ z 324 kěrlušemi, kiž so wot nětku w katolskich wosadach město dotalneho „Pobožneho Spěwarja“ wužiwaše.

⁹ Černemu dže wo 2. čisło Serbskeje knihownje z Čišinskeho zběrku „Přiroda a wutroba“.

LIST 31

¹ Hlej list 29 přisp. 3 a list 6 přisp. 3.

² Němska čišćernja Monsy w Budyšinje je w prjedawšich lětach tež serbski čišćala a wšelake serbske spisy wudawała.

³ Hlej list 29 přisp. 4.

⁴ Koncert w Budyšinje wotmě so hakle 12. 6. 1889.

⁵ Hlej list 29 přisp. 4.

⁶ Tu zhonimy wot Čišinskeho přeni króć wo štwórtej zběrce, kotrejž da napismo „Serbske zynki“. Tale zběrka pak wuńdže hakle lěta 1897

⁷ Hlej list Čišinskeho Černemu, kiž přebywaše w Budyšinje, z dnja 14. 7. 1888 (č. 22) a Černeho wotmołwu z 20. 7. (čo. 23). Z listom z 24. 2. 1889 (č. 32) zdžěluje Černý Čišinskemu, zo nastawk njeje hišće wušoł.

⁸ Wěsće měni Čišinski Teofila Zygmunta Ziembu a je wopačne předmjeno tu napisał. Wo Z. hlej list 25 přisp. 1 a 2.

⁹ Serbski: Na domjacej pódže. Zběrka basni wuńdže jako 38. zwjazk „Poetiskeje bjesady“ 1888.

¹⁰ Serbski: Nowe pěsnje. Zběrka basnjow wuńdže l. 1888.

¹¹ Hlej list 24 a přisp. 6.

- ¹ Hlej list 29 přisp. 3 a list 6 přisp. 3.
² To je Marko Smoler.
³ Hlej list 29 přisp. 4.
⁴ Černý ma na mysli Čišinskeho 4. zberku basni „Serbske zynki“. Hlej list 31 přisp. 6.
⁵ Hlej list 31 přisp. 7.
⁶ To stej Vrchlickeho zberka „Na domáci půdě“ a zberka Svatopluka Čecha „Nové písně“.
⁷ To je „Na Hrodzišću“.
⁸ Wo Krawcu hlej list 10 přisp. 4 a list 24 přisp. 6.
⁹ Originalny titul nastawka: „O nynější lužické literatuře“ — Lumír 1889, 40 sc. Nastawk wotčíšća so w Černeho knize „Různé listy o Lužici“, Praha 1894.
¹⁰ Je to nastawk A. Černeho „Literatura lužickosrbská r. 1888“ w Literarnych listach 1889, str. 93 a 111.
¹¹ Holan, Jan Ernst (26. 3. 1853 do 1. 2. 1921) z Drječina. Wustudowawši klasisku filologiju na Lipsčanskej uniwersiće wupućowa do Ruskeje, wučese na gymnaziju w Jekaterinoslawje (po 1924 Dnjepropjetrovsk), wot l. 1881 w Dorpaće, wot l. 1886 w Nižnym Nowgorodze (po 1932 Gorkij), w nowembrje 1908 bu z direktorom najstaršeho ruskeho gymnazija w Rewalu, 1917 přesydlil so z cyłym gymnazijom do Lukojanowa, hdžež l. 1921 zemřel. H. bě sobuzaložer studentskich schadžowanow a přeni hłowny starši. Namakamy wot njeho něšto nastawkow w přenich lětnikach Lipy Serbskeje. Hač do swětoweje wójny přebywaše časćišo we Lužicy. Wo H. hlej J. Wjacslawkowu Serbsku bibliografiju č. 6559–6563.

LIST 33

- ¹ Hlej list 29 přisp. 3 a list 6 přisp. 3.
² Hlej list 32 přisp. 11.
³ Štwórta zberka basnjow Čišinskeho wuńdže hakle l. 1897 při skladnosći jubileja 50lětneho wobstaća Maćicy Serbskeje.
⁴ Hlej list 31 přisp. 4 a wosebje list 37.
⁵ Hlej list 32 přisp. 9.

LIST 34

- ¹ To je Marko Smoler. Wo S. hlej list 29 přisp. 3 a list 6 přisp. 3.
² Černý měni l. čisło swojeje Serbskeje knihownje, w kotrymž bě wozjewil Hálkowe „Wječorne pěsnje“.
³ „Serbske zynki“ wuńdžechu hakle 1897. Černeho Serbska knihownja zasta pak z 2. čislom, z Čišinskeho „Přirodu a wutrobu“ lěta 1889.
⁴ To je wotmołwa na Čišinskeho přeprašenje z 24. 3. 1889 (č. 33) na koncert, kiž bě najprjedy na 24. 4. w Budyšinje postajeny, potajkim na džen schadžowanja Maćicy Serbskeje. Hlej wo tym tež list Čišinskeho ze 6. 5. 1889 (č. 35).

⁵ Hlej list 10 přisp. 4.

⁶ Hlej list 32 přisp. 9.

⁷ Wo zběrce bě Čišinski prosyl z listom z 15. 2. 1889 (č. 31).

⁸ Časopis Vesna (= nalěco) wuchadžeše w Brnje. Mjenowane tři basnje su wozjewjene we VIII. lětn. 1889 č. 6, str. 91: „Sněženky“, „Podzimní tucha“ a „Smrt květin“. W samsnym časopisu namakamy w IX. lětn. č. 8 (1. III. 1890) str. 130 „Naděje“ a „Otázky“ a w X. lětn. č. 21. „Chraň srbský lid!“ a „Žádosť“, kotrejž je přeložil Arnošt Procháska.

⁹ W swojej korespondency z Muku Černý nihdže njepisa, zo je serbsku gramatiku atd. dokónčil; wudał pak cyle wěsće ničo njeje.

¹⁰ Ke Kašubam při baltiskim morju Černý na swojim pućowanju přišoł njeje. Wuchadza to z pućowanskeje rozprawy, kotruž je 27. IX. 1889 Muce napisal.

¹¹ Hlej list 2 přisp. 12.

¹² Adolf Černý bě zarjadnik Narodopisneho Muzeja w Praze wot apryla 1898 do 1. decembra 1904.

LIST 35

¹ Wo Smolerju hlej list 6 přisp. 3 a list 17 přisp. 1.

² Bohužel njebě móžno zwěsćić, wo kajke wozjewjenje na wobalce so jedna.

³ Je to nastawk „O nynější lužické literatuře“, wozjewjeny w časopisu Lumír 1889, 40 sc.

⁴ K založenju tajkeje „kritiskeje nowiny“ wšak w Serbach ženje dóšlo njeje.

⁵ Wo Fiedlerju hlej list 6 přisp. 2.

⁶ K o c o r, Korla Awgust (3. 12. 1822 do 19. 5. 1904). L. 1842 wustudowawši na krajnostawskim wučerskim seminarje w Budyšinje bu K. z wučerjom w Stróži pola Hučiny a wot 1. 1852 z přnim wučerjom a kantorom w Ketlicach. Na wotpočinku wot 1888. K. je jedyn z najwjetšich a najpopularnišich serbskich komponistow. K. bě najnutrnišo spřečeleny z basnikom Handrijom Zejlerjom, k mnohim jeho basnjam je skomponował wotpowědne melodije. Najznačiša jeho kompozicija je oratorij „Nalěco“. Wo K. hlej J. Wjacslawkowu Serbsku bibliografiju č. 6707–6727.

⁷ S a a k o w a, Theresa, po pochadze Čechowka, spřečeli so w Drježdžanach z Bjarnatom Krawcom a Čišinskim, kiž jej zwěnowa swoju zběrku basni „Příroda a wutroba“. S. skutkowaše jako spěwarka při Drježdžanskej operje a spěwaše na wjacorych wot Krawca a Čišinskeho zarjadowanych serbskich koncertach w Drježdžanach a Budyšinje. Wo přecelstwje mjez Čišinskim a Saakowej hlej nastawk M. Krječmarja „Wokoło přírody a wutroby“ w Lětopisu A 4/1956.

⁸ Městno zarjadnika Narodopisneho Muzeja w Praze dósta Černý hakle w aprylu 1898 a skutkowaše tam hač do 1. decembra 1904.

⁹ A l b e r t, kral Sakskeje (23. IV. 1828 do 19. VI. 1902); A. bu z kralom 29. X. 1873. — Lěta 1089 dósta hrabja Hendrich I. z Eilenburka, z roda Wettinow, wot němskeho kejžora Hendricha IV. Mišnjansku marku za lejno, kotraž wot tohole časa tworješe žro wettinskeje mocy. — 16. do 19. junija 1889 běchu w Drježdžanach wulke swjatočnosće k woswjećenju

800lětneho wobstaća Wettinskeho wjerchowskeho doma. Póndželu 17. 6. přepoda serbska deputacija pod wjedženjom fararja Imiša z Hodžija swoje zbožopřeca. Rozprawy hlej we Łužicy 1889, 49–51; SN 1889, č. 25, str. 213–215, č. 26, str. 223–224; Kath. Posoł 1889, str. 73–77, 101–105, 113–115, 121–126.

¹⁰ W a ĩ t a r, Korla Jan (2. 1. 1860 do 5. 12. 1921), rodženy Němc z Burkhardswalde pola Weesensteina. W Imišowym farskim domje w Hodžiju nawukny wón serbski. 1885 bu z fararjom we Łazu, 1887 přińdže do Wóslinka a 1906 do Njeswaćidla. W. je dopisował do Miss. Pósla, Pomhaj Boha a Serb. Nowin. 1897 wuda zběrku basni a spěwow „Za dušu a wutrobu“. Wo W. hlej ČMS 1922, 93–96; SN 1934 č. 122; SN 1937 č. 21 sc.; Rozhlad 1955, 21–24.

¹¹ „Sapienti sat!“ (łac.) serbski „mudremu dosaha“ to rěka: dalšeho wujasnjenja njeje trjeba.

¹² Jedna so wo Vrchlickeho zběrku „Na domáci půdě“ a Svat. Čecha „Nové písne“ — hlej list 31.

LIST 36

¹ Je to 3. zběrka Čišinskeho basni „Přiroda a wutroba“, kotraž wuńdže jako 2. čisło Ad. Černeho Serbskeje knihownje.

^{2–5} Rozprawy Černeho w tutych štyrjoch časopisach w léce 1889 nje-namakamy — kaž pisa M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 86.

⁶ Je to 4. zběrka Čišinskeho basni, kotraž wuńdže hakle leta 1897.

⁷ Zhromadźizna Maćicy Serbskeje wotmě so srjedu po jutrach, 24. haprleje, w Budyšinje. Rozprawa wo njej we Łužicy 1889, 37–39. — Wot Bj. Krawca a Čišinskeho přihotowany koncert so njeprjewjedže, za to wuhotowa Budyska Serbska Bjesada koncert a reje.

⁸ Njeje móžno dokładnje zwěsćić, kotry z Černeho bratrow to bě. Najskerje bě to Ladislav Josef, kiž 1. 3. 1891 na suchoćinu zemře a tehdom hižo chorowaše. Je pak tež móžno, zo so jedna wo 8lětneho Boleslava.

⁹ Wo Vrchlickim hlej list 6 přisp. 5.

¹⁰ Wo Jelínku hlej list 2 přisp. 8. Připoloženy lisćik je drje so zhubił.

¹¹ To je Marko Smoler; wo nim hlej list 6 přisp. 3.

¹² Swoju zběrku „Přiroda a wutroba“ chcyše Čišinski najprjedy knj. Melaniji Parczewskec (wo njej hlej list 1 přisp. 10) poswjećić — hlej Čišinskeho list z 13. 12. 1888 (č. 27). Wěnował pak je zběrku spěwarce Theresiji Saakowej.

¹³ Hlej list 34 přisp. 9.

¹⁴ Na puću z Ruskeje dojedže sej Černý hišće do Budyšina, ale Čišinski njemóžeše zastojnskich dželow dla Drježdžany wopuścić, tuž so w Budyšinje njezetkaštaj.

¹⁵ Wo Krawcu hlej list 10 přisp. 4.

¹⁶ Je to němski spisana kniha „Der Spreewald und seine Bewohner“ bearbeitet von Engelhardt Kühn. Cottbus E. Kühn's Verlag 1889, VI, 144 str. — Černeho nastawk wo spěwach, hudźbje, rejach a hudźbných nástrojach namakamy na str. 20–26.

¹⁷ To su 4 čisła časopisa Lumír, w kotrychž bě wotćišćany Černeho nastawk „O nynějši lužické literatuře“.

LIST 37

¹ Wot Bj. Krawca a Čišinskeho přiřotowany a dwójce wotstorkowany serbski koncert bě w Budyšinje, dnja 12. junija 1889. Krótka rozprawa wo koncerće we Lužicy 1889, 56 je drje wot Čišinskeho sameho.

² Wo wettinskim jubileju hlej list 35 přisp. 9.

³ Tole mēnjenje drje nasta pola Čišinskeho, dokelž běchu so serbscy burja — njeđiwajcy konfesionalnych rozdželow — zhromadnje za serbski swjedženski ćah přiřotowali. Křižerjo a serbski kwasny ćah z něhdže 40 družkami běchu so wšej zjawnosći w Drježdžanach lubili. Tole při-póznaće ze strony Němcow je w serbskich burach zbudžilo a zesylniło narodne wědomje — tak so nadžiješe Čišinski.

LIST 38

¹ „Ottův Slovník Naučný“ je ilustrowana česka encyklopedija, kotraž započá wuchadžeć 1. 1888. Wšě hesla Lužicu a Serbow nastupace je podał Adolf Černý.

² Dže wo zběrku „Přiroda a wutroba“.

³ To je Černeho adresa w času jeho přebywanja pola W. Bogusław-skeho w Pětrohrodže. Wo Bogusławskim hlej list 2 přisp. 12.

⁴ Černý njeje do Drježdžan doječ móhl — hlej list 39.

⁵ Hlej list 34 přisp. 12 a list 35 přisp. 8.

⁶ Serbski seminar w Praze załožištaj 1. 1728 bratraj Měrcin a Jurij Šimonaj. Přebywachu tam serbscy katolscy mlodžency, kiž studowachu na duchownstwo.

⁷ Hlej list 37 přisp. 1. Wo Krawcu hlej list 10 přisp. 4.

⁸ Wo Hórniku hlej list 4 přisp. 2.

⁹ Přirunaj list Čišinskeho ze 6. 5. 1889, w kotrymž pisa wo nuznoće založenja „kritiskeje nowiny“.

LIST 39

¹ Čišinski ma na mysli Černeho pućowanje do Ruskeje a do Lužicy.

² To je farar Michał Hórnik w Budyšinje. Wo H. hlej list 4 přisp. 2.

LIST 40

¹ Přirunaj list 38.

² Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 87.

³ Nastawk wo Čišinskim z podobiznu bě Černý hižo 1. 1888 do redak-cije „Zlatá Praha“ póslał — hlej list 41. W tutym časopisu pak nje-namakamy Černeho nastawk w tychle lětnikach (1889 a sc.)

⁴ Dla zastojnskeho džěla njeje Čišinski sej doječ móhl do Prahi — hlej list 42.

⁵ „Serbske zynki“ wuńdžechu hakle lěta 1897.

⁶ K schadzowance najskerje njedóndze; w žanym serbskim časopisu njenamakamy rozprawy.

⁷ Wo Holanje hlej list 32 přisp. 11. M. Krječmař w swojej monografiji wo Čišinskim wo Holanowych přeložkach do rušćiny ničo njepisa.

⁸ 4. zběrku „Serbske zynki“ je Čišinski poswječil „50lětnemu jubileju Maćicy Serbskeje w Budyšinje 1847–1897“.

⁹ Farar Hórnik bě často chorowaty; jeho přeceljo so wo njeho strachowachu. Wón zemřě přezahe hižo 1894.

LIST 41

¹ W léce 1889 je Ad. Černý hišće dvě sotře měl, Annu a Barboru. Je ćežko zwěsćić, kotra z wobeju je chora byla. Najskerje je to byla Anna; tu je Adolf Č. najradšo měl a tohodla je jeje chorosć jeho tak hnula.

² Do Freiberga, hdžež bě Muka z gimnazialnym wučerjom wot lěta 1887.

³ Černeho kritika „Přirody a wutroby“ a druhe nowinki njejsu w Nedělnych Listach ani w lětniku 1889 ani w pozdžišich.

⁴ Hlej listy č. 23, 31, 32 a 40.

⁵ Wobraz z přewodom w Světozorje so tehdom njewotćišća, dokelž Čišinski njemóžeše sej dojeć do Prahi (hlej jeho list z 13. 12. 1889 č. 42). Namakamy jón hakle w nowemberskim čisle Světozora 1893, str. 574.

⁶ Krawc, Bjarnat, hudźbny direktor w Drježdžanach; hlej list 10 přisp. 4.

⁷ Hlej list 4 přisp. 2.

⁸ Cyrkwinska wyšnosć je Čišinskemu porokowala, zo je zběrku „Přiroda a wutroba“ wěnował spěwarce při Drježdžanskej kralowskej operje Theresiji Saakowej.

⁹ Hlej list 40 přisp. 8 a wo Melaniji Parczewskec list 1 přisp. 10.

¹⁰ Konopnicka, Maria (1842–1910), wuznamna pólska spisowaćelka. W svojich spisach zaběra so zwjetša ze socialnej a patriotiskej tematiku. L. 1890 dyrbyeše swoju wótčinu wopušćić a přebywać w emigraciji w Němskej, Šwicarskej a Italskej.

¹¹ Czesław, popr. Jankowski Czesław (1857–1929), pólski basnik a soburedaktor časopisow: Kuryer warszawski a pozdžišo Kuryer codzienny.

¹² Hlej list 2 přisp. 12.

¹³ Tele pěsnje je A. Černý wozjewił w nastawku spisanim w pólskej řeči „Pieśni białoruskie z powiatu Działoszyński gubernii Wileńskiej“ w Zbiór wiadom. do antropol. kraj. zwj. XVIII. 2. dźěl, str. 192–224. Kraków 1895.

¹⁴ Černeho „Lužické obrázky“ wuńdžechu jako 49. č. Kabinetneje knihownje w Praze 1890. W Černeho Serbskej knihowni však „Serbske wobrazki“ so hižo njewozjewichu, wona zasta z 2. čislom. Hakle 1923 wuńdžechu, přeložene wot Oty Wićaza, w Knihowni Dom a Swět č. IV.

¹⁵ Hlej list 32 přisp. 11.

¹⁶ To je wjeselohra „Hońtwa za mužom“ (orig. titul Polowanie na męża), kotruž je pólski spisowaćel Michał Bałucki (1837–1901) w jastwie

po zběžku 1863, na kotrymž bě so někak sobu wobdželił, napisal. 1868 bu předstajena w Krakowje z wuspěchom. Serbski přeložk A. Muki wuńdže 1891 w 7. čisle jeho Serbskeje dźiwadłoweje zběrki.

¹⁷ Černeho nastawk „Wobydlenje lužiskich Serbow“ wozjewi so w ČMS 1892, 97–135. W pólskej rěči wuńdže pod napismom „Zagroda lużycka“ w pólskim folkloristiskim časopisu Wisła 3. lětn. (1889), str. 338–369.

¹⁸ Farar Michał Hórnik bě redaktor ČMS. Wo H. hlej list 4 přisp. 2.

¹⁹ Hlej list 36 přisp. 16.

LIST 42

¹ Najskeje měješe so pomjenować za dwórskeho kapłana; to pak drje so njesta, dokelž hišće lěta 1892, hdyž dósta 14. sept. Carola-medalju, mjenuje so prosće Kaplan Barth in Dresden.

² Na zakładze přistupnych nam žórłow njehodžeše so dotal zwěsćić, hač je so schadźowanka wotměła. Wěmy jenož, zo zarjadowa nowozaložene towarstwo Čornobóh w Drježdžanach dnja 27. I. 1890 swój přeni zjawny swjedžen, na kotrymž so tež spěwaše.

³ Hlej list 41, w kotrymž Černý wo dalších číslach swojeje Serbskeje knihownje pisa.

LIST 44

¹ To je Ottův Slovník Naučný, illüstrovaná encyklopaedie obecných vědomostí III. zwj. pismik B do Bianchi 1890, hdžež na stronje 374 namakamy wot Černeho spisane heslo Bart Jakub.

² Towarstwo Čornobóh w Drježdžanach založi so 11. 12. 1889, předsyda bu E. Erkner, přeni zjawny swjedžen 27. 1. 1890, na kotrymž so tež česke towarstwo Vlastimil w Drježdžanach wobdželi (SN 1890, č. 2, str. 13; Lužica 1890, č. 2, str. 16).

LIST 45

¹ Mokry, Otokar (1854–1899), česki basnik, kiž je tež wjele z pólskeje literatury přeložował.

² Herites, František (1851–1929), česki spisowacel, spřečeleny z O. Mokrym a J. Zeyerom. W českich časopisach je mnohe swoje nowelistiske džeła wozjewił.

LIST 47

¹ Hlej list 41 přisp. 14. Rozprawa wo „Lužiskich wobrazkach“ z pjera M. Hórnik je we Lužicy 1890 č. 11, str. 87.

² Přirunaj tež Čišinskeho listaj, pisanej Muce 1. 8. 1890 a 29. 11. 1892 (I č. 66 a 67).

³ Dr. Arnošt Muka bě zamolwity redaktor a wudawar Lužicy.

⁴ Čišinskeho 4. zberka basni „Serbske zynki“ wuńdže hakle lěta 1897.

⁵ Su to wosebje basnje we wotdželu „Wótre zynki“.

⁶ W 1. (januarskim) čisle Łužicy 1891 čitamy na 1. str. pod napismom „Předślowo a wozjewjenje“ mj. dr. tole: „Nakładnistwo časopisa je k. kanonik farań Jakub Herman we Wotrowje p. Pančic na so wzał a administracija je do rukow k. registratora Mikławša Holki w Pančicach . . . přešla. Redakciju je dotalny redaktor (adr. Dr. Ernst Mucke in Freiberg, Sachsen) wobkhował . . .“

⁷ Kaž wuchadza z Holkoweho „Wozjewjenja“ w 4. (aprylskim) čisle Łužicy 1891, je był nuzowany administraciju časopisa zaso złozić „dla njepředwidzanych přećiwnjstwow w zastojnstwje“. Administraciju pře-wza nakładnik far. Herman.

⁸ Hlej list 6 přisp. 11.

⁹ Hlej list 6 přisp. 2.

¹⁰ „Bibliske stawizny stareho a noweho zakonja“. Po zryadowanju dr. J. Schustera a G. Meya serbscy wudał Michał Hórnik. Ze 110 wobrazkami a třomi kartkami B. Herdera z Freiburga, Budyšin. Z nakładom wudawarja. 1891 Str. 242.

¹¹ „Michał“ je Michał Hórnik.

¹² Wo Pjechu hlej list 17 přisp. 2. Hač je P. kritiku wo Čišinskeho basniskim džele woprawdže napisał, njemóžachmy dotal zwěsćić; w lětnikach 60–62 (1891–1893) tydženika Das Magazin für Litteratur . . ., załoženeho wot J. Lehmana a wudawaneho wot F. Mauthnera a Oty Neumanna-Hofera w Berlinje, njeje žana Pjehowa rozprawa wo poeziji Čišinskeho.

LIST 48

¹ Marko Smoler, hlej list 6 přisp. 3.

² Hlej list 34 přisp. 3.

LIST 49

¹ Ladislav Josef Černý zemřel 1. měrca 1891.

² To je Marko Smoler. Wo S. hlej list 6 přisp. 3.

³ Hlej list 41 přisp. 14.

⁴ Wo W. Bogusławskim hlej list 2 přisp. 12. Džowka B. měješe předmjeno Wanda.

⁵ Černý prawje sudži, baseń „Serbskim hospodarjam“ je w „Serbskich zynkach“ str. 63.

⁶ Přenjeje čisle Serbskeje knihownje wopriještej Hálkowe „Wječorne pěsnje“ a Čišinskeho „Přirodu a wutrobu“.

⁷ Přirunaj list 47 přisp. 6.

⁸ Herrmann, Jakub (1836–1916), farar we Wotrowje, je z pjenjezami serbske pismowstwo a narodne prócowanje bohaće podpěrał. Wot 1891–1910 je Łužicu a někotre zberki Čišinskeho basni nakładował. Wo H. hlej Wjacławsk, Serb. bibliografija č. 6531–6548.

⁹ Hlej list 47 přisp. 7.

¹⁰ Hlej list 47 přisp. 10.

¹¹ To je na spočatku lista naspomnjeny chory bratr Ad. Černeho, kiž zemřel 1. III. 1891.

LIST 50

¹ Ladislav Josef Černý, nar. 13. 6. 1877 — zemr. 1. 3. 1891.

LIST 51

¹ List Černeho, na kotryž so Čišinski počahuje, njeje so dotal namakał.

² Hlej tež M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 89.

³ Zejler, Handrij (1. 2. 1804 do 15. 10. 1872). Wo Z. hlej O. Wićaz „Handrij Zejler a jeho doba“ ze zawostajenstwa wudał P. Nowotny. Spisy Instituta za serbski ludospyt č. 2 Budyšin 1955. Str. XII+414.

⁴ Čišinski měni swoju zběrku „Serbske zynki“.

⁵ To je zběrka „Přiroda a wutroba“.

⁶ sat (lać.) serbski: dosć, dosaha.

LIST 52

¹ Zběrka Černeho přeložkow Čišinskeho basni wuńdže pod napismom „Wýbor básní“ w Praze 1906 jako č. 509 Swětoweje knihownje.

LIST 53

¹ Čišinski mysli na swoju zběrku „Serbske zynki“.

² Hlej list 1 přisp. 10.

LIST 54

¹ Jedna so přeco hišće wo zběrku „Serbske zynki“.

LIST 55

¹ Na zakładze nam přistupnych žórłow njebě dotal móžno zwěsćić přičiny, kotrychž dla Černý Serbsku knihownju přesta wudawać.

² 1. wudawk Jubilejnych spisow Serbowki (I. zešiwk) wuńdže w Budyšinje 1894, 2. wudawk wuńdže pak „wšelakich zadžěwkow dla“ hakle 1896. W předstowje k 2. wudawkej praji Michał Šewčik mj. dr.: „Wšelake přeća a porjedženja, wosebje wot knjeza J. Barta-Čišinskeho mi podate, sym z džakom přijal . . . Zhotowich a wotedach tutón nowy wudawk hižo bórzy po hodžoch 1894 . . .“

³ Michał Hórnik zemrě 22. februarja 1894.

⁴ Tu naspomnjene „mórske pěsnje“ namakamy w 5. zběrce „Ze žiwjenja“ we wotdžělu „Na sewjernym morju“.

LIST 56

¹ Po zdaću měri so Čišinski na Muku.

² Přirunaj Čišinskeho list spisany Černemu 5. I. 1892 (č. 51).

³ Hlej list 55 a přisp. 2.

⁴ Zda so, zo je Černý w swojim lisće, kiž so dotal njeje namakał, Čišinskemu radžił, zo by někotre basnje zlahodžił abo snano samo wuwostajil.

⁵ prudentior cedit (lać.) serbski: mudriši stupi wróco.

⁶ Hlej list 55 přisp. 4.

⁷ Hlej list 52 přisp. 1.

LIST 58

¹ To je Černeho recensija „Serbskich zynkow“, kotraž so wotčišća w Národných listach ze 4. 6. 1897 č. 154.

² Čišinski polemizuje z Černym, kiž w swojej recensiji „Serbskich zynkow“ w Národných listach ze 4. 6. 1897 č. 154 str. 3 praji, zo Čišinski zapada „w tón kazatele“ (= předarski tón) a počahuje tule kritiku na „Epistoly“ w zběrce Formy, hačrunjež tekst recensije cyle jasnje pokazuje, zo dže Černemu wo Serbske zynki a nic wo Formy.

³ Čišinskeho „Serbske zynki“ wuńdžechu w čišću spočatk meje 1897 (přirunaj Čišinskeho list spisany Muce dnja 1. V. 1897 — I č. 75). Polstaleťny, zloty jubilej pak swjećeše Maćica Serbska w Budyšinje jutrownu srjedu, 21. IV. 1897. Přirunaj wosebje „Słowo k zlotemu jubileju Maćicy Serbskeje“ wot dra. Arnošta Muki w „Serbskich zynkach“ str. VII a VIII a Čišinskeho list spisany Muce dnja 23. II. 1897 (I č. 73).

⁴ 5. zběrka Čišinskeho basni „Ze žiwjenja“ wuńdže srjedz oktobra 1899; přir. M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 95.

⁵ Tu naspomnjene balady je Čišinski do swojeje 6. zběrki „Krew a kraj“ dał, kiž wuńdže leta 1900.

⁶ vederemo (ital.) serbski: wohladamy.

LIST 59

¹ Dokelž njemóžeše Čišinski dolho namakać nakładnika, wuńdže zběrka hakle 1. 1899. Přirunaj M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 95.

LIST 60

¹ Z lětom 1898 započa Adolf Černý wudawać časopis Slovanský přehled k hajenju slowjanskeje wzajomnosće. W měrcowym čisle 2. lětn. (1899) str. 261/2 wozjewi Černý podobiznu Čišinskeho a něšto slowow wo basniskim džěle Čišinskeho kaž tež přeložk třoch basnjow.

² W 4. č. Lužicy 1899 namakamy Štyri sonetty Jar. Vrchlickeho, přel. wot Jakuba Čišinskeho: „Suche kosće“, „Serby“, „Prawa wótčina“ a „Vere novo“; w 5. č. Lužicy 1899 stej: „Być swój!“ a „Jězorowe róže“; we 8. č. „Viaticum“ a „Cunjosć — dźiwjosć“; w 9. č. „Duša mojeho ludu“ a „Serbska běda“ a w 12. č. „Spokojenje“.

³ Čišinskeho přeložki njewozjewichu so jako samostatna knižka, ale hakle w léce 1913 jako třeći džěl 7. zběrki „Z wotmachom“. Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 112.

⁴ Hlej list 58 přisp. 4.

⁵ Zběrka baladow „Krew a kraj“ wuńdže 1. 1900. Přenja baseń (prolog) ma napismo „Po 25lětněj džělawosći“.

⁶ Hra „Na Hrodzišću“ měješe po basnikowej mysli być přeni džěl trilogije „Milecy“. Dalšej džělaj wšak Čišinski njeje dokonjał.

LIST 61

- ¹ Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 112.
- ² Najskerje běchu to tele tři zběrki „Lilie z tvých zahrad“ (1899), „Světla a bludičky“ (1898) a „Když se připozdívá“ (1897).
- ³ Dže wo Čišinskeho zběrku „Ze žiwjenja“. — Wo Marku Smolerju hlej list 6 přisp. 3.
- ⁴ Hlej list 60 přisp. 6.

LIST 62

- ¹ Hlej list 61 přisp. 1.
- ² Jenož z tejele zběrki je Čišinski 6 basni přeložil.
- ³ Lužica 1900 č. 2 „Hdyž póndžeš na row mačerki . . .“, „Poslednja myslička“, „Za zbožom“; č. 3 „Wzmi mje, moja dobra ruka . . .“, „Wšě so styski pominu“; č. 4/5 „Mojemu slóncej“.
- ⁴ Mayer, Rudolf (1837—1865), česki basnik, kiž pisaše basnje poľne hlubokeho začuća w duchu Byronskeje šule. Wón slušeše k skupinje českich basnikow, kiž pisachu do almanacha „Máj“. — Čišinski je tři basnje Mayera přeložil: „Horjo žiwjenske“ (Lužica 1900 č. 3), „Daj być!“ a „We wichoru“ (Lužica 1900 č. 4/5).
- ⁵ Marko Smoler — hlej list 6 přisp. 3.
- ⁶ To je zběrka „Krew a kraj“. — Po wšěm zdaću njebě w tymle připadže Smoler wina na komdženju, ale fakty, kotrež podawa doś nadrobnje M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 103/4.
- ⁷ 1898 započa Černý wudawać časopis Slovanský přehled. Wón jón tež sam redigowaše.

LIST 63

- ¹ K Čišinskeho 25lětnemu spisowaćelskemu jubileju wuhotowa jeho wuj, far. Herrmann, 25. sept. 1900 na Wotrowskej farje swjedžensku hosćinu, na kotrejž so najswěrniši přećeljo basnika wobdžělichu. Nazajtra, 26. sept., zarjadowa so w Budyšinje swjedženski koncert a hosćina. Wo swjedženju hlej předewšěm M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 107—110; Lužica 1900 č. 10; SN z 29. IX. 1900 str. 447/8.
- ² Na Čišinskeho jubilej bě tež Černý z Prahi přijěl.
- ³ Na hosćinje we Wotrowje je Černý maecena Herrmanna slawil a na Budyskej hosćinje basnika.
- ⁴ Slovanský Přehled III. lětn. (1900/01) č. 1, str. 44 a Zlatá Praha č. 48 z 5. X. 1900, str. 570.
- ⁵ Zlatá Praha z 5. X. 1900 str. 571. Tam su pod napismom: Z nových básní Jana Rokyty — z knihi „Žena“ basnje Na rozcestí; V paprscích slunce májového jitra; Píseň, a z knihi „Lekniny na hlubinách“ basnje Vlčí máky; Mařenka; Hvězdy.
- ⁶ Dotal njebě móžno zwěsćić ani wobsah ani adresatow listow.

¹ „Lekniny na hlubinách“ (= bónčawy na hlubinach) je zběrka Černeho basni, ale Čišinski njeje z njeje žanu přeložit.

² Černeho nastawk „Sto let lužicko-srbské poesie“ wuchadžeše w Slovanskim Přehledže III. lětn. 1901 we 8 pokračowanjach.

³ Wot basnika tu mjenowany napis 7. zběrki „Z cylej mocu“ přeměni so na „Z wotmachom“. Tale zběrka wuńdže wšelakich přičin dla hakle po basnikowej smjerći lěta 1913. We Lužicy 1901 namakamy cyły rjad basni z tuteje zběrki.

⁴ Oktoberske čisło Lužicy 1900 bu poswjećene basnikowemu 25lětnemu jubileju spisowačelskeje džělawosće.

⁵ Andricki, Mikławš (1871–1908), wuznamny serbski spisowačel, redigowaše tehdom hromadže z dr. A. Muku Lužicu. Wo A. hlej M. Krječmař, Mikławš Andricki. Spisy Instituta za serb. ludospyt č. 3, Budyšin 1955.

⁶ Hač su so spisowačeljo w Drježdžanach zešli, njebě dotal móžno zwěsćić.

¹ Hlej list 64 přisp. 5.

² Hołbjan, Jan Arnošt (1863–1946), rodź. w Lětonju, skutkowaše jako wučer w Minakale, Psowjach, Bukecach a wot 1889 w Drježdžanach, hdžež bě tež z předsydu serb. towarstwa Čornobóh. H. přednošowaše w serb. towarstwach a napisa něšto nastawkow na př. „Najimanje wojakow mjez Serbami před 200 lětami w Lejnje pola Bukec“ SN 1926 č. 218.

³ Hajna, Mikławš (1876–1941), wučer w Konjecach, wokř. Kamjenc. H. bě dolhe lěta dirigent spěwneho towarstwa Lilija, je cyły rjad hrow za serbske jewišća zwjetša na zakładže němskich spisał kaž na př. „Hdyž kocor kamor čazaše“, „Dziwja Hilža“, „Sym Serbow serbske holičo“, „Petrolejowy kužo“, „Swjata Katrna“, „Genowefa“.

⁴ Somar = Sommer, Adolf (1862–1909), podpisowaše so tež Žemr. S. bě z wučerjom w Hućinje a wot l. 1884 w Budyšinje, znaty tež jako wustojny pčolar. Wjele je přednošował w serb. towarstwach a dziwadło hrał. Wosebje pilnje je skutkował w Budyskej Bjesadže. Do Lužicy je napisał rjad nastawkow a přeložkow na př. „Kak su Rusojo nastali“ (Luž. 1887, 17), „Knježna z Caen“ (Luž. 1890, 38, 43), „Moje loňše pućowanje k bratrowskim a cuzym narodam“ (Luž. 1899, 3 sc. a 1900), „Al. Serg. Puškin. Dopomn. na 100 lět. narodniny“ (Luž. 1899, 50 sc.) atd.

⁵ Hlej list 6 přisp. 9.

⁶ Wićaz, Ota (1874–1952), studijny direktor w Stollberku, Lipsčanska uniwersita spožči jemu 15. II. 1947 akademiski stopjeń doktora honoris causa. W. je džělał na wšěch polach serb. wědomosće, wosebje pak na polu serbskich literarnych stawiznow a ludowědy. W. je basnił a w'e'e originalnych powědančkow napisał kaž tež wjele z druhich, wosebje słowjanskich literaturow přeložował. W. bě z doholětnym redaktorom „Předženaka“, „Lužicy“, „ČMS“ atd.

LIST 66

- ¹ Wot decembra 1901 bě Čišinski z administratorom w Radeberku.
- ² To je literarny a kulturny měsacnik Lužica, do kotrehož podawaše Čišinski swoje basnje.
- ³ Naspomnjeny list Čišinskeho njeje so dotal namakał.
- ⁴ W Slovanskim Přehledze IV. lětn. (1902) str. 78–80 je list z Lužicy, podpisaný wot Łužičana (= Černý), w kotrymž rozprawja wo 25lětnym wučerskim jubileju dra. Jurja Pilka, serbskeho komponista w Drježdźanach a wo jeho skutkowanju.
- ⁵ Černý pokračowaše wšelakich přičin dla z wozjewjenjom dalšeho džěla stawiznow serbskeje poezije hakle w l. 1906–1907. Bě to wobšěrny nastawk „Jakub Čišinski a nová doba hornolužické poesie“ jako dalši džěl w III. lětn. Slov. Přehleda wozjewjeneho džěla „Sto let lužickoserbské poesie“, kiž namakamy w Slov. Přehledze IX. lětn. (1907) str. 68 sc. Hlej Černeho Zawod do „Stawiznow basnistwa lužiskich Serbow“ ČMS 1908, 3.
- ⁶ Wot lětnjeho semestra 1901 bě Černý z lektorom serbsčiny, pólsčiny a serbochorwatščiny na Karlowej uniwersiće w Praze.
- ⁷ To je Marko Smoler. Wo S. hlej list 6 přisp. 3.
- ⁸ To je na zeńdženju serbskich spisowacelow dnja 30. XII. 1901.
- ⁹ Adolf Černý woženi so 5. junija 1902 z Boženu rodź. Reinerovu z Píska (narodź. 26. 1. 1879).
- ¹⁰ Černeho zběrka basni „Za Kristem“ wuńdže 3. měrca 1903.

LIST 67

- ¹ Serbski wječor w Praze wotmě so sobotu, 10. meje 1902, w Narodnym Domje w Kral. Winohradach. Hlej rozprawu wo swjatočnosći we Lužicy 1902 č. 6/7 str. 39/40.

LIST 68

- ¹ K u b a, Ludwik (nar. so dnja 16. IV. 1863 w Poděbradach a zemřě 6. XII. 1956 w Praze), wuznamny česki moler a wulki přećel Serbow. Ale tež jako hudźbnik a spisowacel sčini sej mjeno. Wjele je pućował po slowjanskich krajach, tež po Lužicy. Wo njej napisa bohaće ilustrowanu knihu „Čtení o Lužici“ (Čitanje wo Lužicy). Hlej wosebje Nowa Luž. 1948 č. 4 (9) a ND 1956 č. 287 (10. XII. 56).
- ² Kanonikus farar Jakub Herrmann. Hlej list 49 přisp. 8.
- ³ Dr. Arnošt Muka. Hlej list 6 přisp. 9.
- ⁴ Adolf Černý wobdžěli so na swjatočnosći poswjećenja noweho Serbskeho Domu w Budyšinje, dnja 26. septembra 1904.

LIST 69

- ¹ Nastawk „K 50. narodninam prof. dra. Ernsta Muki 10. měrca 1904“ podpisaný z pseudonymom Miliduch namakamy we Lužicy 1904 č. 7/8 str. 30/31, wudate wšak hakle 28. nowembra 1904.

² Nastawk „K wustupjenju kn. kapł. M. Andrickeho z redakcije Lužicy“ bjez podpisma je we Lužicy 1904 č. 11/12 str. 48, wudate 31. decembra 1904.

³ To rěka do čišćernje Marka Smolerja w Budyšinje, hdžež so časopis Lužica čišćeše.

⁴ Wo swjatočnosći při wotewrjenju Serbskeho Domu 26. sept. 1904 napisa Ad. Černý nastawk „K budyšinske slawnosti“, kiž wozjewi w Slov. Přehledze roč. VII (1905) str. 3–11.

⁵ Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 136–138.

LIST 70

¹ W mejskim čisle (5) Lužicy 1905 je wotčisćany spočatk powědančka Šmilovskeho „Jehla“. Hlej list Černeho z 21. I. 1905 (č. 71).

² Z nowemberskim čislom Lužicy započa Čišinski Wingerjowe a Andrickeho přeložki Sienkiewiczowych nowelow wozjewjeć: „Jank – muzikant“, „Latarnik“.

³ Sienkiewicz, Henryk (1846–1916), jedyn z najwuznamnišich pólskich spisowacelow. S. je nimo nowelow wosebje cyły rjad wulkich historiskich romanow spisał. Najznačiše su: „Z wohnjom a mječom“, „Potepjeńca (Potop)“, „Quo vadis“ (zeserbšćeny), „Křižacy“ (zdžěla zeserbšćeny) atd.

⁴ Hlej M. Krječmař, Mikławš Andricki str. 62–67. Spisy Institutu za serb. ludospyt č. 3 (1955).

⁵ W 4. (haprlejskim) čisle Lužicy 1905 je pječ basni z wotdžěla „We slódkich chwilach“.

⁶ To je Čišinskeho němski spisany a do južnoserbskeje rěče přeloženy nastawk „Razvoj literature lužičkih Srba sa osobitom obzirom na njeno sadašne stanje“ (Wuwice literatury lužiskich Serbow z wosebitym wuzběhnjenjom jeje nětčišeho stawa), kiž so wotčisća w Letopisu Matice Srpske. Hlej Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 141–143.

⁷ Historisku hru českeho spisowacela Aloisa Jiráska „Gero“ je Mikławš Andricki mištersce přeložil. Z lětom 1906 započa so čišćeć we Lužicy.

⁸ Kubica, Korla Awgust (1842–1914), wot 1881–1910 farar w Bukcach. Hlej nekrolog w ČMS 1915, 68–70.

LIST 71

¹ Klíma, dr. phil. Jiří Václav, narodži so 13. III. 1874 w Mnichově Hradišti, wučer na wyšej šuli, wot 1916 lektor pedagogiki na Českej technice w Praze, wot 1927 docent pedagogiki na Karlowej uniwersiće w Praze, wuznamny pedagog a Komeniolog.

² Wjenka, Jan, rodž. 5. 7. 1882 w Róžeńce jako syn cyrkwinskeho wučerja Korle W., wot 1895–1904 je studował w Praze, 15. 11. 1904 dósta měšniku swjeciznu. Jako měšnik je skutkował w Drježdžanach, Kamjenicy, Cwikawje, Aue. Wot 1933 je z fararjom w Chrósćicach. W času fašizma bě W. předsyda Domowiny. W. přeloži A. V. Šmilovskeho powědančko „Jehla“ Luž. 1905, 34–36, 42–44.

³ Hlej M. Krječmař, Mikławš Andricki str. 67. Spisy Instituta za serb. ludospyt č. 3 (1955).

⁴ Hlej list 70 přisp. 5.

⁵ 1906 wuda Ad. Černý w Swět. knihowni č. 509 wuběrk Čišinskeho basni w českej řeči: „Jakub Čišinski: Výbor básní“.

⁶ Hlej list 66 přisp. 6.

LIST 72

¹ Hlej rozprawu w SN 1905 č. 4 (28. I.) str. 37 a č. 5 (4. II.) str. 48.

² Vederemo (ital.) serbski: wohladamy.

³ „Posmjertny postrow za drom. Jurijom Sauerweinom“. Luž. 1905 č. 3, str. 19 a SN č. 5 (4. II.) str. 48. Sauerwein (Žurowin), Jurij (1831–1904), narodži so jako syn duchowneho w Hannovrje. S. nawukny nimale 67 řečow. Přebywajo w Blótach nawukny tež delnjoserbsku řeč, kotruž je zakitował přećiwo potlůčowarjam. S. je tež napisał wšelake basnje w delnjoserbskej řeči. Wo S. hlej J. Wjacslawk, Serbska bibliografija č. 7525–7531. Pawoł Wićaz „Jurij Sauerwein, wuznamny znajer řečow a wulki přećel Serbow“, Rozhlad 1954 (IV), 347–358.

⁴ Šimáček, František (1834–1885), zaslužbny žurnalist a nakładnik w Praze. Po jeho smjerći wjedžeštaj jeho synaj Jaroslav a Bohuslav nakładnistwo dale. Š. nakładowaše tež Černeho Slovanský Přehled.

⁵ Dže wo Smolerjec knihićišćernju w Budyšinje.

⁶ Hlej list 69. Č. je prosył wo klišejej za Mukowy a Andrickeho wobraz.

⁷ Hlej list 71 přisp. 3.

⁸ Lužica 1905, 34–36, 42–44.

⁹ To je 2. rjadka IV. wotdžěla basnje „Sen“:

Jak v pohádce jsem v městě hledal hrad,
a na něm hejtmany a biřice a krále
a soudce, vedle nichž je s mečem kat –
vše nad lidmi kdes na vysoké skále.

¹⁰ Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 138–139. Zběrka wuńdže hakle kónc lěta 1905.

LIST 73

¹ Černeho zběrka „Pouta a peruti“ wuńdže spočatk lěta 1905 a wob-
sahuje intimnu a refleksiwnu lěriku.

² Čišinskeho posudžowanje je jara subjektivne. Fiedlerjowe basnje
njepřipóznawa ani po wobsahu ani po formje. Wo F. hlej list 6 přisp. 2.

³ W Bukecach je Čišinski přednošował njedželu, 19. II. 1905. Rozprawu
wo přednošku hlej SN 1905 č. 8 (25. II.) str. 85.

⁴ Hlej list 64 přisp. 3.

⁵ To je 10. zběrka „Wysk a stysk“, kiž wuńdže nic w haprleji, kaž bě
so Čišinski nadžijał, ale hakle w měsacu septembru 1905, štož wuchadža
z wozjewjenja w oktoberskim čisle Lužicy.

⁶ Hlej list 70 přisp. 5.

⁷ Po wšěm zdaću dže wo zběranje materiala za basnje, kotrež wuda Čišinski l. 1908 w swojej 12. zběrce „Serbske wobrazki“.

⁸ Tak čitamy hižo w měrcowym čisle Łužicy 1905 Andrickeho přeložk ze Chateaubrianda „Buran w pusćinje“.

⁹ To je dr. Arnošt Muka w Freiberku, dalše hlej list 6 přisp. 9.

LIST 74

¹ Hajna, Mikławš — hlej list 65 přisp. 3.

² Hila, Pětr (1860—1933), wyši wučer a kantor w Chróscicach. Přez 40 lět je hudźbnje nawjedował Chróscanske spěwne tow. Jednota.

³ Just, Jan (1869—1922), kaplan w Chróscicach a l. 1908 bu z fararjom w Rabicach. Jako sobustaw Praskeje Serbowki je nastawki zapisował do „Kwětkow“ a jako měšnik sćeše dopisy a nastawki powučaceho, zabawjaceho a nabožniskeho wobsaha do serb. časopisow, wosebje do Kath. Posoła, připrawi w serbšćinje dvě hrě: „Wowka“ a „Swj. Cita“. Hlej Krajan 1923, 57—59.

⁴ Mič, Michał (1879—1946), kaplan w Chróscicach a wot l. 1918 farar w Njebjelčicach.

⁵ Wo Noacku njemóže so ničo bliše prajić.

LIST 75

¹ Tale wot Čišinskeho naspomnjena monografija Černeho je hesło „Srbové Lužičtí“ w českej encyklopediji Ottův Slovník Naučný XXIII. dźěl (1905) str. 926—966.

² Wo Muce hlej list 6 přisp. 9.

³ Wotrowski farar Jakub Herrmann, wuj Čišinskeho. Wo H. hlej list 49 přisp. 8.

⁴ Hdyž bě farar Herrmann na prózdninach abo chory, jeho Čišinski přeco zastupowaše.

⁵ Hlej tež Łužica 1905 č. 7 str. 55.

Zawiliński, Roman (1855—1932), pólski pedagog, řešespytnik a etnograf. Wot 1901—1931 je redigował časopis Poradnik językowy. Z. je so žiwje zajimował za słowjanstwo a wo jednotliwych słowjanskich ludach něhdže 35 mjeńšich a wobšěrnišich dźělůw wozjewił.

⁶ Serbska ludowa banka w Budyšinje založi so hakle 1. nowembra 1919.

⁷ Při nowowólbach do druheje komory sakskeho sejma w nazymje 1905 wuzwoli so ze 47 hłosami kubler Michał Kokla z Chróscic. SN 1905 č. 40 (7. okt.) str. 476.

⁸ Wěsće so Čišinski počahuje na swoju rozprawu we Łužicy 1905, č. 7 do 9, str. 50—52, 58—60, 66—67 pod napismom „Sakski kral Friedrich August w Serbach“.

LIST 76

- ¹ Hlej list 52 přisp. 1 a list 71 přisp. 5.
² Hlej list 66 přisp. 5.
³ Najskerje měni Černý swoju rozprawu „Literatura lužickosrbská r. 1904“ w Slov. Přehl. VII (1905) str. 454, hdžež piše wo zběrkomaj „Z křídłom worjowskim“ a „Z juskom wótčinskim“.
⁴ Hlej list 75 přisp. 5 a přisp. 1. — „Feuilletony w Politice“ su wobšěrny Černeho, w němskej řeči spisany nastawk „Die Lausitzer Wenden im Jahre 1904“, kiž wuńdže w nahladnej w Praze wuchadźacej němskej nowinje Politik 1905 w číslach 6, 48, 73 a 74.
⁵ Hlej list 75 přisp. 1.
⁶ Hlej list 75 přisp. 6.
⁷ 29. meje 1905 wopyta sakski kral Friedrich August III. Lužicu. Hlej Čišinskeho rozprawa we Lužicy 1905 č. 7–9 str. 50–52, 58–60, 66–67.

LIST 77

- ¹ Hlej list 75 přisp. 3 a 4.
² Hlej list 76 přisp. 3.
³ XXXI. hłowna schadźowanka serbskeje studowaceje młodžiny wotmě so wot 5.–7. awgusta 1905 w Pančicach. Hlej Lužica 1905 č. 10 str. 76–78.

LIST 78

- ¹ Hlej krótku noticu wo zběrce we Lužicy 1906 č. 1 str. 6, kotraž je drje bjez podpisma, ale najskerje tola wot Čišinskeho spisana. Zběrka wuńdže kónc lěta 1905 w Praze pola nakladnika F. Šimáčka.
² Rewolucija lěta 1905 w carskej Ruskej.
³ Lusčanski, dr. theol. Jurij (1839–1905), na biskopa pomjenowany 3. XII. 1903. L. je wot 1872–1877 Katholski Posoł redigował, serbsce wobdźěłał wulki Deharbowy katechizm, spisał modlitnu knihu „Nowa Jězusowa Winica“, w Praze wudał němski spis „Das wendische Seminar St. Petri auf der Kleinseite in Prag“ a hromadže z Michałom Hórnikom přeložil po Vulgaće „Nowy Zakoń“. Hlej nekrolog w ČMS 1906, 139–146.
⁴ Jansku kupjel w Smječkecach je serbske „združenje“ z lékařjom dr. Rachelom na čole lěta 1903 přewzało a kónc lěta 1912 přewza ju dr. Rachel sam.
⁵ Čišinski hladaše kruće na to, zo bychu Serbja so hospodarsce synili a tak zemju a kubła w swojich rukach zdžerželi.
⁶ Hlej M. Krječmař, Mikławš Andricki str. 74. Spisy Instituta za serb. ludospyt č. 3 (1955).
⁷ To je zběrka basni „Serbske wobrazki“, kiž wuńdže w čišću 1. 1908. Jednotliwe basnje wozjewješe Čišinski we Lužicy 1906 a 1907.
⁸ Hlej list 75 přisp. 3.

¹ Hlej rozprawu we Lužicy 1906 č. 3, str. 24.

¹ Bryl, Jan [pseud. Serbin] (1879—1931). Po skónčenju studijow w Praze džěše B. do Ruskeje jako gimnazialny wučer. Po rewoluciji wróci so do domizny. 1919 wudawaše serbsko-němski časopis Serbske słowo, redigowaše něšto lět Lužicu a bě soburedaktor Serbskich Nowin. B. spisa „Serbske stawizny w zańdženosci a přitomnosci z podrobnym rozpominanjom serbskeho hibanja a wojowanja wo kulturnu samostatnosć lužiskich Serbow“ a na 45 zdžela jara važnych nastawkow. Wjele je tež přeložował. Hlej nekrolog a bibliografiju w ČMS 1934, 70—74.

¹ „Tuskulum“ mjenowaše Čišinski swój wuměnk w Kukowje. Tak pomjenowa tež jedyn cyly wotdžěl swojeje 11. zběrki basni „Za čichim“.

² Hlej list 6 přisp. 5.

³ Hlej list 71 přisp. 5.

⁴ Wot februarja hač do julija 1906 wozjewi Čišinski 9 baladow we Lužicy.

⁵ Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 144.

⁶ To je přeco zaso wospjetowaca so skóržba, zo knihičišćernja Marka Smolerja wučinjene terminy njedodžeržuje. Njebě wšak to přeco wina Smolerja, ale wjele bóle bě drje to wina hospodarskich čezow, z kotrymiž měješe so nakładnik a wobsedžer čišćernje bėdžić.

¹ „Knižka tak krasnje wuhotowana“ je zawěšće antologija Čišinskeho basni w přeložku Ad. Černeho pod napismom „Jakub Čišinski. Výbor básní“. Praske nowiny Čas 1906 č. 69 (11. III.) přinjesechu wobšěrnú recenziu antologije.

² Machar, Josef Svatopluk (1864—1942) wuznamny česki basnik. W lětach 1891—1894 wuda štyri knihi sonetow, 1904 zběrku „Satirikon“ a wjele druhich.

³ Přirunaj wučahi ze wšelakich českich kritikow we Lužicy 1906 č. 5 str. 40.

⁴ Wučah je spisał, namakamy jón we Lužicy 1906 č. 5 str. 40. To su kritiki ze scěhowacych českich pismow: Čas, Hlasy z Hané, Národní Politika a Slov. Přehled.

⁵ Boženka je džowčička Ad. Černeho.

LIST 83

¹ Hlej list 49 přisp. 8.

² Do jubilejskeho čisla Łužicy (č. 6, 1906) napisa Čišinski baseń, nastawki k česći jubilara pak dr. A. Muka z Opatije při Jadranskim morju, Jurij Libš, Handrij Dučman-Wólšinski a Mikławš Holka.

³ Klišej far. Herrmanna a přinošk wot Ad. Černeho drje njedóndzeštej, tak zo njeje ani jedne ani druge w jubilejskim čisle Łužicy.

LIST 84

¹ Hlej list 83 přisp. 3.

LIST 85

¹ Njedzelu, 10. VI. 1906, wuhotowa česke město Kraloweje Dwór nad Lobjom k 50. narodninam Čišinskeho wulkotnu swjatočnosć. Hlej rozprawu spisane wot Serbina (= J. Bryl) we Łužicy 1906 č. 10, str. 74–75.

² Jirková, mandželska gimn. wučerja J. Jirki w Kraloweje Dworje, kiž je dwójce w Serbach pobył.

³ Tale baseń Černeho, poswjećena Čišinskemu, bě „wulkotny prolog“, kiž so přednjese na swjatočnosći w Hankowym dźiwadle w Kraloweje Dworje.

⁴ Hlej Čišinskeho list ze 27. 2. 1906 (č. 81).

LIST 86

¹ Hlej list 80 přisp. 1.

^{2–4} Sobustawy Narodneje jednoty sewjeročeskeje, kotraž je Čišinskeho swjatočnosć wuhotowala.

LIST 87

¹ Hlej list 85 přisp. 1.

² Hlej list 80 přisp. 1.

LIST 88

¹ Hlej Serbinowu (= J. Bryl) rozprawu wo swjedženju we Łužicy 1906 č. 10 str. 74–75.

² Hlej list 84 přisp. 3.

LIST 89

¹ Hlej list 80 přisp. 1.

^{2–3} Mandželska a dźowka gimn. wučerja J. Jirki w Kraloweje Dworje při Lobju.

¹ To je krótká rozprawa z wobrazom přiwitanja Čišinskeho w Kraloweje Dworje 10. junija 1906. Slov. Přehled VIII (1906) str. 471.

² W časopisu Zlatá Praha 1906, lét. XXIII, č. 36, str. 430 namakamy Černeho nastawk „Lužické jubileum. Jakub Herrmann“ (z podobiznu jubilara).

³ Tale 11. zběrka Čišinskeho basni wuńdže k 50. narodninam basnika dnja 20. awgusta 1906.

⁴ Čišinskeho 12. zběrka basni wuńdže 1908 a měješe nimo naspomnje-nych wotdželow na spočatku hišće prolog z dželomaj „Ródnej zemi“ a „Ródnej řeči“.

⁵ Hlej wosebje M. Krječmarjowy nastawk „Čišinskeho abrahamowiny 1906“ w ČMS 1927, 55–68.

⁶ Wo Muce hlej list 6 přisp. 9.

⁷ Žur, Mikławš (1859–1932), praelat w Budyšinje. Po skónčenju teol. studijow w Praze skutkowaše jako duchowny w Budyšinje, Radworju a Drježdžanach. 1903 bu powołany za fararja do Budyšina. 1921 pomjenowa jeho bamž Benedikt XV. za swojeho domjaceho praelata. — 1885/86 je Ž. redigował časopis za serb. lud a studentow Lužiski Serb, pozdžišo bu z redaktorom Kath. Pósla. Ž. bě tež předsyda towarstwa ss. Cyrilla a Methoda a sekretar Maćicy Serbskeje. Spisał je cyły rjad nabožinskih knižkow. Wo Ž. hlej J. Wjacslawk. Serbska bibliografija č. 7409–7421.

⁸ Hlej rozprawu wo swjatočnosći we Worklecach we Łužicy 1906 č. 11 str. 84. Swjedžensku narěč njeměješe far. Jakub Wornar z Chrósćic, ale cap. sen. Jakub Skala z Budyšina.

⁹ Čišinski bydleše w domje při Kamjenskej dróze hnydom při rěce, hdžež je džensa Ledźborec blidarnja. Bydlenje bě w přnim poschodže.

¹⁰ Picnjanski spěwny swjedžeń njebě na Michała (29. sept.), ale 7. okt. 1906 w Reichshallen. Hlej rozprawu w Bramb. Casniku 1906 č. 41 (11. X.).

¹¹ Šwjela, Bogumił (1873–1948), farar w Dešnj, jedyn z najwuznamnišich serb. prócowarjow w Delnjeje Łužicy. Š. ma wulke zaslůžby jako řešespytnik. 1903 postaji krute zasady delnjo-serb. prawopisa. 1906 spisa delnjoserb. řečnicu, 1907 „Čitanku za delnjoserb. džěci“, 1926 přirunacu řečnicu horn. a deln. serbsčiny. Dolhe lěta je redigował Serbski Casnik. Za čas fašizma bu přesčehowany, dyrbyeše so přesydlic do Durinskeje. Pilnje je zběrał městnostne a ležownostne mjena Delnjeje Łužicy. Tule zběrku wuda Słowjanski Institut Němskeje akad. wěd. w Berlinje. Wo Š. hlej J. Wjacslawk, Serbska bibliografija č. 7173–7178.

¹² Wo far. Herrmannje hlej list 49 přisp. 8.

¹³ Z 28. čislom (14. VII. 1906) přewza redakciju Katholskeho Pósla tachantski předar w Budyšinje Jakub Šewčik (1867–1935), pozdžišo farar w Chrósćicach.

¹⁴ Z redaktorom Serbskeho Hospodarja bě wot decembra 1896 Radwor-
ski farar Jakub Nowak-Horjanski (1864–1938).

¹ Bě to w lécu 1886 — hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 70.

² W Praze wuchadźace nowiny Čas 1906 č. 227 (18. VIII.). Rozprawu Černeho je přeložil M. Andricki a ju wozjewił we Łužicy 1908 č. 8 str. 59–61. Wosebje zajimawy je přeložerjowy připisk, w kotrymž praji přičiny za to, zo so rozprawa hakle 2 léce po jubileju Čišinskeho wozjewja. Hlej tež M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 159.

³ To sta so hakle nazymu při skladnosći zeńdženja Łužicarjow na Wotrowskej farje pola Herrmanna. Běše tam tež Černý přítomny. Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 162.

⁴ Hlej list 90 přisp. 2.

¹ Hlej list 91 přisp. 2.

² Křižan, Jan Pawoł (1854–1923), farar w Hodźiju, wuzwoli so za předsydu Mačicy Serbskeje na jeje hl. zhromadźiznje dnja 26. IV. 1905. Dolhe léta je wudawał Předženak a Missionski Posoł. Hlej nekrolog w ČMS 1923, 207–210.

³ Hlej list 49 přisp. 8.

⁴ Šewčik, Jakub (1867–1935), duchowny rada a farar w Chrósćicach. Hlej nekrolog w ČMS 1936, 4–15.

⁵ Hlej wosebje M. Krječmarjowy nastawk „Čišinskeho abrahamowiny 1906“ ČMS 1927, 58.

⁶ Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 148.

⁷ Tyšer, Wylem (1871–1955), rodź. Němc z Mješic, po skónčenju teol. studijow w Lipsku skutkowaše wjele lét jako farar při Michalskej cyrkwi w Budyšinje.

⁸ Wo J. Wałtarju hlej list 35 přisp. 10.

Spočatk awgusta 1906 wotmě so w Zhorjelcu zjězd antropologow. Přednošował je tež far. Wałtar-Wósličanski. SN 1906 č. 32 str. 377 pisaja wo tym: „Po rozprawje němskich nowin je tam knjez přednošer Serbam smjertny kěrluš spěwał a tamnemu dr. Andreej přihłosował, kotryž je před 36 lětami Serbam njepřečelski spis wudał. Po přednošowarjowym měnjenju je serbska biblija, loni čišćana, poslednja byla . . .“ SN 1906 č. 33 str. 386–387 wotčišćachu tež wotmołwu far. Wałtarja, z kotrejež wuchadźa, zo su Budyske němske nowiny cyle wopak wo jeho přednošku referowale.

⁹ Tableau (franc.) serbski: wobraz.

¹⁰ Čišinski měni najskerje Černeho nastawk „Literatura lužicko-srbská r. 1905“ w Slov. Přehl. VIII (1906) str. 458–461.

^{1–2} Hlej Čišinskeho připisk k listej ze 24. X. 1906, z kotrehož wuchadźa, zo su to basnje a znamješka młodeho Barta.

³ Černeho nastawk „J. Čišinski a nová doba hornolužické poesie“. Slov. Přehl. IX (1906/7) str. 68, 107, 164, 207, 241, 309, 354.

⁴ Přirunaj list 91 a přisp. 3.

W oktobru a nowembru 1906 wozjewješe Ad. Černý w sobotnych číslach Časa spomnjenki na swój wopyt Serbow w nazymje 1906. Ze swojej mandželskej je wopytał far. Herrmanna we Wotrowje a jubilara Čišinskeho w Pančicach. Hlej rozprawu we Luž. 1907 č. 1 str. 7.

LIST 94

¹ Hlej list 93.

² Hlej list 93 přisp. 4.

³ Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 159–160.

⁴ Świat Słowiański lět. II zwj. II č. 24 hodownik 1906 str. 403–415 a jako wosebita brošurka z napismom „Jakub Čišinski poeta lužycki“. Kraków 1906 str. 1–13.

Ułaszyn, Henryk, wuznamny pólski rěčespytnik, mjez 1. a 2. swět. wójnu bě z profesorom na uniwersiće w Póznanju a po 2. swět. wójnje na uniwersiće we Łodzi.

Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 160–161.

Lužica 1906 č. 12 str. 96.

⁵ 7. zběrka „Z wotmachom“ wuńdže hakle 4 lěta po smjerći basnika.

⁶ W nazymje 1906 — hlej list 93 přisp. 4.

LIST 95

¹ Zestajenje připoložene listej Čišinskeho ze 24. X. 1906 (č. 94).

² Rukopisne zapiski sobustawow Praskeje Serbowki.

³ Hlej M. Krječmař, „Lipa Serbska“. Lětopis Instituta za serb. ludospyt A 1 (1952) str. 29.

^{4–5} Hlej list 96 — „Wódny muž“ je wot Mikławša Bjedricha, Čišinski bě so mylił.

⁶ Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 56.

⁷ Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 56–59.

⁸ Bjedrich [psewd. Wjeleměr], Michał (1855–1876). Wo B. hlej Černý, „Stawizny basnistwa luž. Serbow“ Budyšin 1910 str. 67–70. Wosebiteje monografije wo B. njeje Černý napisał.

⁹ Wićazec, Herta (1819–1885), basnjerka. Wo W. hlej Adolf Černý „Herta Wićazec. Přinošk k serbskemu basnistwu.“ ČMS 1900, 105–128 a R. Jenč, Stawizny serbskeho pismowstwa str. 395–398.

¹⁰ Hlej list 93 přisp. 4.

¹¹ Kath. Posoł 1906 č. 44 str. 369. Wo far. Herrmannje hlej list 49 přisp. 8.

¹² Po wšěm zdaću je to Cyž, Jan, rodź. 19. 12. 1883 we Wotrowje, pozdžišo farar w Hajnicach, kiž tehdom w Praze studowaše.

LIST 96

¹ Dže wo feuilletony w Času wo nazymskim wopyće pola Serbow (hlej list 93 přisp. 4) a wo Černeho nastawk „J. Čišinski a nová doba hornolužické poesie“ Slov. Přehl. IX (1906/7) str. 68–72.

² Lipa Serbska II (1877/8) str. 49–51.

³ Hlej list 4 přisp. 2.

⁴ S m o l e ř, Jan Arnošt (1816–1884) — hlej R. Jenč, Stawizny serbskeho pismowstwa str. 332–342.

⁵ P f u l, Křesćan Bohuwěr (1825–1889), — hlej R. Jenč, Stawizny serbskeho pismowstwa str. 369–375.

⁶ Hlej list 95 přisp. 8.

⁷ „Incognito“ je po němskim teksće zložena wjeselohra, kiž nasta w léce 1880. Hra wuńdže 1881 jako III. č. zběrki Serbske dźiwadło, wudawaneje wot Barta a Muki.

⁸ Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 56–59.

⁹ Hlej list 95 přisp. 11.

¹⁰ Dr. Arnošt Muka narodži so 10. III. 1854 jako syn kublerja Jana Jurja Muki we Wulkim Wosyku pola Hornjeho Wujezda.

¹¹ W j a c k a (Wetzke), Jan Maksimilian Hermann, rodź. 17. II. 1855 jako syn Awgusta Hermanna W., kantora w Barće; 1887–1888 bě z fararjom w Klukšu a wot 1889 z fararjom w Hornim Wujezdze. W. zemř 9. XI. 1937 w Biskopicach.

¹² Hlej list 92 přisp. 4.

¹³ Hlej list 90 přisp. 7.

¹⁴ W i n g e r, Jurij (1872–1918), farar w Lubiju, serbski spisowaćel. Wo W. hlej J. Wjacslawk, Serbska bibliografija č. 7315–7321.

LIST 97

¹ Čišinski měni Černeho pojednanje „J. Čišinski a nová doba hornolužické poesie“. Slov. Přehled IX (1906/7).

² „Serbske wobrazki“ wuńdžechu hakle přichodne léto 1908.

³ Hlej list 94 přisp. 5 a wosebje basnikowe a Mukowe předślowo k 7. a 14. zběrce.

⁴ Smolerjec knihićišćernja w Budyšinje. Hlej list 81 přisp. 6.

LIST 98

¹ „Handrij, serbski khěbjetař. Powědančko z našeho serbskeho luda pruskeje hole“. Spisař Dobrucký. Lužica 1908 č. 1–12.

D o b r u c k ý, Jan Emanuel (1854–1921), eksulant ze Slowakskeje, bě na 36 lět z fararjom we Wojerecach, je tež do wšelakich serbskich časopisow pisař. Hlej nekrolog ČMS 1921, 57/8.

² N a w k a, Michał, rodź. 22. XI. 1885 w Radworju. Hlej P. Nowotny „Michał Nawka 70 lět“ Lětopis A 3 (1955) str. 3–9.

Nawkowe skicy we Lužicy: „Na běrnach“, „Lěčo — zyma“ 1906, 75, 82, 95; „Serbska baba. Čestne připóznaće serbskim babam“; „Hdyž pjerjo drějachmy“; „Braška. Lubozny kad našim braškam“; „Cyrkej we wsy“ 1907, 11, 58, 67, 89.

Wjeselohru N. Gogola „Revisor“ je Nawka přeložil a we Łužicy 1907 wozjewił.

³ Nawkowa recensija Mateja Urbanoweho „Wokřewneho wonješka . . .“ Łužica 1907, 87.

⁴ „Nuzne wotmołwjenje“ Mateja Urbana na Nawkowu recensiju (Łužica 1908, 16); „Replika“ redakcije Łužicy a „Kritika kritiki“ Filipa Rězaka (Łužica 1908, 23/4).

⁵ Zběrka „Serbske wobrazki“ wuńdže hakle srjedź lěta 1908.

⁶ Stej tam basni „Veni et vide“ a „In patientia . . .“ wozjewjenej.

LIST 99

¹ „Království ticha a smíru“ (Kralestwo čišiny a pokoja) je 9. kniha basni Adolfa Černeho, kotraž wuńdže kónc lěta 1907 w Praze.

² Beati pacifici (lać.) serbski: Zbožowni měrniwi [ludžo].

³ Hlej list 98 přisp. 3 a 4.

⁴ Hlej wosebje čisle Łužicy z februarja a měrca 1908.

⁵ Vederemo (ital.) serbski: wohladamy.

⁶ Tole čisło je woprawdže jara wšelakore a bohate, wopřija originalnu poeziju, orig. powědančko a spočatk Nawkoweje hry „Do zloteho kwasa“.

⁷ Hlej list 98 přisp. 5.

LIST 100

¹ To su Bjenatki (něm. Venedig) w Italskej.

LIST 101

¹ Zdeněk Tichý-Broman z Prahi wopyta Łužicu a tež Čišinskeho w přenjeje polojcy awgusta 1908. Hlej M. Krječmař, Jakub Bart-Čišinski str. 173.

² „Serbske wobrazki“ su 12. zběrka Čišinskeho basni, kotraž wuńdže potajkim kónc junija 1908.

LIST 102

¹ Hlej list 100 přisp. 1.

² „Království ticha a smíru“ (Kralestwo čišiny a pokoja).

³ Hlej list 81 přisp. 6.

⁴ „Swětło z wyšiny“ je 13. zběrka basni Čišinskeho, kotraž bu hakle po basnikowej smjerći wudata w léće 1911.

⁵ Hlej M. Krječmař, „Z náhledů Čišinského na modernu“. Sborníček Jakuba Čišinského. Česko-lužická knihovnička č. 10 1926. Str. 36–41.

⁶ Baseň „Modernym basnikam“ wozjewi so w januarskim čisle Łužicy 1909 str. 2.

⁷ Pod Andrickeho redaktorstwom je Łužica hižo lěta 1903 jara nje-porjadnje wuchadźala. Z lětom 1904 bu to hišće hórje. Tuž rozsudži so

dr. A. Muka redakciju časopisa prepodać Čišinskemu. (Hlej I č. 202 a dalje).

⁸ Njeje drje dwěla, zo dže Čišinskemu wo Černeho nastawk „Literatura lužickosrbská r. 1907“ (Slov. Přehled X [1907/8] str. 452–455), hdžež praji Černý, zo je so Lužica pod redaktorstwom Čišinskeho nutřkownje přeměnila, zo stawa so přeco bóle z ryzy literarnym časopisom a přestawa žiwje a podrobnje rozprawjeć wo serbskim žiwjenju.

LIST 103

¹ Wjenka, Cyril, narodzi so l. 1885 w Róžeńce jako syn kantora W., absolwent Praskeje techniki, inženěr, sobuzaložer Čěskoserbskeho towarstwa Ad. Černý w Praze l. 1907; přeložowar z čěšćiny. Wuznamny je jeho přeložk Karafiátowych „Brunčkow“ z l. 1910.

² Domine, memento aegrotantis amici carissimi Adolphi! (lać.) serbski: Knježe, wopomń choreho přecela najdróšeho Adolfa!

LIST 104

¹ Serbski přeložk lista:

W Praze, 2. II. 1909

Luby přecelo a bratře!

Džakuju so Či z cyłjeje wutroby za nutrny Twój list, kiž je mje wutrobnje wopokojil. Rady bych Či na njón sam wotmołwil, ale njemóžu hišće hinak hač Či jeno tute někotre rynčki nadiktować.

Potrjehilo je mje wulke njezbožo, při čimž dyrbjju hišće rěčeć wo zbožu, zo njejsym žiwjenje přisadził. Dnja 19. decembra přesłapi mje nahły zawjert, bolosć hlówy a sylne wróćenje (bluwanje), štož wšo pokazowaše na zranjenje mozhow. Při tym sym wohłuchnył na lěwo wucho, w kotrymž mi přeco hišće bjez přestaća šumi a zwoni. Lěkarske capacity přińdžechu přez jene w tym, zo je mi na mozach žilka so pukla. Wutok kreje je nastał něhdže w bliskosći sluchoweho čuwa, wot čehož pochadžeja zjawy chorosće tak mj. psewdominicrovi. Njemóžu a njesměm ničo džělać, ani so hibać, ležu jenož abo sedžu w lěnošće a tak ma to hišće něhdže 6 njedzeli trać. A tak buch poražený runje w lěće, hdyž je tomu 25 lět, zo sym přeni króc do Lužicy přišoł a swoje słowjanske skutkowanje zahajil. Lěkarjo však mje tróštujaja, zo budu zaso strowy, ale budu so wězo dyrbjjeć přeco na kedžbu brać. Džakuju so Či hišće jónu za Twój luby list, tež za Twoje modlitwy a sym Twój stary

přecel a bratr

Adolf.

Postrow wutrobnje k. kanonika Herrmanna wote mnje a wot žonki.

Tež ja, dostojny knježe, so Wam wutrobnje džakuju za wobspomnjenje a horco so Wam poručam.

Božena Černá.

¹ Serbski přeložk lista:

W Písku, 14. 5. 1909

Dostojny knježe a drohi naš přecelo!

Adouš¹ je byl hłuboko hnuty přez krasny wuraz Wašeho přecelstwa we „Lužicy“², za kotryž so Wam z cyleje wutroby džakuje. Tež ja so Wam horco džakuju, zo sće tež na mnje a na našu mału džowčičku spomnił.

Wodajće, dostojny knježe, zo ja sama pišu, ale mojemu lubemu mužej je přeco tak hubjenje bylo, zo je jemu lékař kóžde tež najmjeńše dušinske napinanje zakazał. Přeco na Was spominamy a njezličomne razy smy so přihotowali Wam pisać, ale Adoušej je tak zle bylo, zo njebě to možno. A ja sym dušinsce tak wučerpana, zo njemóžu ani jasnje myslić. Tón stajny strach, te žalostne starosće wo mojeho droheho muža, hač mi při žiwjenju wostanje, to wšo je mi poslednje mocy rubiło.

30. měrca sym po radže prof. Chodounskeho muža sem do Píska přewjezła, zo by měł wjetši měr, ale jeho chorosć njeje so tu přelěpšila. Přeni čas přichadžachu na njeho wšednje napady slabosće a před 14 dnjemi je napad so wospjetował a Adouša wo posledni zbytk mocy přinjesl. Hakle poslednje dny stawa z loža a přewodžamy jeho na konopej, hdžež leži cyły dzeń. Chodzić njemóže, tak slaby je. Ale lékař mi wobkruća, zo budže strowy, zo budže jeho chorosć wšak hišće dolho trać a potom budže so přeco dyrbjeć jara hladać.

Zo by so jeno Bóh nade mnu smilił a jeho nam wustrowi!

Wot knjeza doktora Muki smy zhonili, zo sće tež byl jara chory, dostojny knježe³. Tale powěsć je nas jara, jara zrudžila, ale nadžijamy so, zo sće hižo zaso strowy. Zo by Was Bóh přelutował před dalšimi tajkimi spytowanjami a zo by Was lubym Serbam hišće dolho při polnej strowoće zachował.

Mój luby muž Was horco wokoša a wutrobnje so Wam poruča

Waša

Božena Černá.

Prošu Was, zo byšće knjezej kanonikej Herrmannej naše horce postrowy stolmačil.

¹ Adouš = Adolf.

² Lužica 1909 č. 4, str. 32.

³ Hlej Čišinskeho „Wozjewjenje a wutrobny džak“ we Lužicy 1909 č. 4, str. 32.

PORJEDŽENKI

Strona	list	rjadka	Ma rěkać
3	1	1.	wulcy
		20.	činju
8	4	4.	we wšěch městach
		16.	zwěrjatami
17	7	5.	zešiwkach
		7.	Jednota
25	20	8.	wěc wjacy
27	21	2.	Budyšin
29	24	5.	Serb bě z časami
34	27	6.	wjeselohru
37	30	2. w. d.	Wšěm
41	33	12.	khětře
44	38	9.	zo so dźiwadny
45	38	2.	dokelž
	40	3.	Nětko mam
48	44	2. w. d.	zo bych
51	50	4.	z wěstych winow
52	51	5. w. d.	„paßablnych“
54	53	6.	skhadźowanku
65	71	3.	druhe „nětko“ wotpadnje
67	74	2. w. d.	jutry
71	80	1.	posylka ¹
73	82	7.	šwarny
75	84	3. w. d.	nahladow
76	85	1.	chcu
78	89	posl.	strowjenjom
83	99	2. w. d.	solenu
88	110	2. w. d.	Н. Н. Филиппову
92	118	5. w. d.	najsprawniši
95	123	posl.	⁴ wotpadnje
111	152	3.	khětře
114	156	4.	hańba, zo
116	161	13.	To budže
122	170	3.	sym wužił
125	172	7.	definjtivnym
133	177	4.	sydlišća
135	179	2. w. d.	za cyklus
136	181	2. w. d.	khwilu
148	192	13.	1891 (nic 1901)
149	193	7.	Hannóweru
150	194	8.	„twórność“
		3. w. d.	konjency
158	204	11.	Rajsowc: „Zapadlí
	205	2. w. d.	a zo bychmy
159	205	1.	ja Tebje prošu

Strona	list	rjadka	Ma rěkač
168	217	14.	luby bratře
171	222	posl.	na mój 50.
183	235	1.	Gajej
		2.	Jezberje
186	236	6. w. d.	Twój (město: bratr)
187	237	11. w. d.	přeprosył
211	262	7.	Słowiański
	263	8.	„podjanskemu“ ⁵
217	273	3.	Słowiańskim
219	276	10.	a tuž Tebje prošu
231	292	2. w. d.	„Výbor básní“
248	321	1.	baseń ¹
249	322	5.	Dobrucký ³
294	98	přísp. 2, 3. rj.	Z doškrabkom

PUBLIKACIJE INSTITUTA ZA SERBSKI LUDOSPYT
při Němskej akademiji wědomosćow w Berlinje

SPISY

- č. 1 RUDOLF JENČ, Stawizny serbskeho pismowstwa, 1. dźěl — 1954. XI a 464 str.
- č. 2 OTA WIČAZ, Handrij Zejler a jeho doba — 1955. XII a 414 str.
- č. 3 MIKŁAWŠ KRJEČMAR, Mikławš Andricki. Jeho žiwjenje a skutkowanje — 1955. IV a 104 str.
- č. 4 PAWOŁ NEDO, Sorbische Volksmärchen — 1956. 447 str.
- č. 5 WILLI BOELCKE, Bauer und Gutsherr in der Oberlausitz — 1957. XVI a 315 str.
- č. 6 WALTHER HAUPT u. JOACHIM HUTH, Das Zinsregister des Klosters Marienstern — 1957. XII a 339 str.
- č. 7 JAN ŠOLTA, Die Ertragsentwicklung in der Landwirtschaft des Klosters Marienstern — 1958. 229 str.
- č. 8 MIKŁAWŠ KRJEČMAR a PAWOŁ NOWOTNY, Čišinskeho listowanje z Muku a Černym — 1958. XII a 512 str.
- č. 9 JAN CYŽ, Adolf Černý, antologija jeho dźělow — w čišću
- č. 10 RUDOLF JENČ, Stawizny serbskeho pismowstwa, 2. dźěl — w čišću
- č. 11 PAWOŁ NOWOTNY, Čišinskeho narodny program — so přihotuje
- č. 12 W. HENSEL, Zur Vorgeschichte der Lausitz — so přihotuje
- č. 13 A. ČERNIK, Statistik der sorbischsprachigen Bevölkerung der Lausitz — so přihotuje

LĚTOPIS

Rjad A (rěčespyt a literatura):

- č. 1 — 1952. 192 str.
- č. 2 — 1954. 223 str.
- č. 3 — 1955. 248 str.
- č. 4 — 1956/57 — w čišću
- č. 5 — 1958 — w čišću

Rjad B (stawizny):

- č. 1 — 1953. 172 str. a 9 kartow
- č. 2 — 1955. 142 str. a 17 str. kartow
- č. 3 — 1956. 235 str. a karta
- č. 4 — 1957. 319 str.
- č. 5 — 1958 — w čišću

Rjad C (ludowěda):

- č. 1 — 1953. 148 str. a 32 łopj. wobrazow
- č. 2 — 1954—57. 200 str. a 14 str. wobrazow
- č. 3 — 1958 — so přihotuje

Nimorjadny zešiwk:

MAX MILITZER u. THEODOR SCHÜTZE, Die Farn- und Blütenpflanzen im Kreise Bautzen — 1952. 319 str.

POMNIKI SERBSKEHO PISMOWSTWA

- č. 1 RUDOLF JENČ, Kito Fryco Stempel. Tši rychle tšubawy a druge basnje — so přihotuje
- č. 2 JURIJ MLYŇK, Arnošt Muka: Pućowanje po Serbach — 1957. 152 str.
- č. 3 MIKLAWŠ KRJEČMAR, Jan Česla, jeho basniske džělo — w ćišću
- č. 4 RUDOLF JENČ, Kito Fryco Stempel: Theokritowe pastyrskie pěsnje a Phaedrusowe fable — w ćišću
- č. 5 MIKLAWŠ KRJEČMAR, Jurij Khěžka — so přihotuje

PŘIRUČKI ZA SERBSKICH LUDOWĚDNIKOW

- I. Zawod a plan slědžerskeho džěla — 1954. 40 str.
- II. Materialna ludowa kultura — 1955. Str. 41—96 a 14 łopj. wobrazow
- III. Ludowe powołanja — 1958. Str. 97—143 a 7 łopj. wobrazow

POPULARNOWĚDOMOSTNA KNIHOWNIČKA

- č. 1 FRIDO MĚTŠK, Korčmar Havelka přećiwo magistratěj — 1956. 32 str.
- č. 2 FRIDO MĚTŠK, Do cuzeje zemje — 1957. 72 str.

SŁOWNIKI

- FILIP JAKUBAŠ, Hornjoserbsko-němski słownik — 1954. XVI a 543 str.
- ALFRED MITAŠ †, Deutsch-niedersorbisches Taschenwörterbuch — 1953. XV a 371 str.
- ALFRED MITAŠ †, Dolnoserbisko-němski słownik — so přihotuje

SERBSKE NARODNE DRASTY

wudawa Institut a serbski ludospyt zhromadnje z Centralnym domom za ludowe wumělstwo w Lipsku

- č. 1 MĚRCIN NOWAK a PAWOL NEDO, Drasta Slepjanskich Serbow — 1954. 117 str.
- č. 2 JAN MEŠKANK, Drasta katolskich Serbow — 1957. 129 str.
- č. 3 ERICH KRAWC, Drasta Wojerowskich Serbow — w ćišću
- č. 4 M. NOWAK a H. GRAUPNEREC, Drasta delnjołužiskich Serbow — so přihotuje

Klas.

Pro - Rie. l. bei

S. T.

Spisy Instituta za serbski ludospyt

ĆIŠINSKEHO LISTOWANJE Z MUKU A ČERNYM

wudałoj z přispomnjenjemi
Mikławš Krječmař a Pawoł Nowotny

~~10707~~

8.80 10727

X

Geschenk von		Preis
AK-Hinw. 8		
Fach Ges.-T.: - Volkslehre S.T. Sob. Teil 1a 1 Sachverh.		
Bio K	Bild K	
Cerny, Adolf Starin 1864-1952	59	
Mücke, K. Ernst. Starin 1854-	227	
Cisinski, Jakub Arnošt	X	
SWK		
Mag.-Stdnr.	zu	
Z. 8° 10727 x	10727	
ABGHKL Sonder-Aufst.	Ausl.-V.	zu
	✓	

10,5 357 III/9/129

It 1074

SLUB DRESDEN

3 2839742